

G

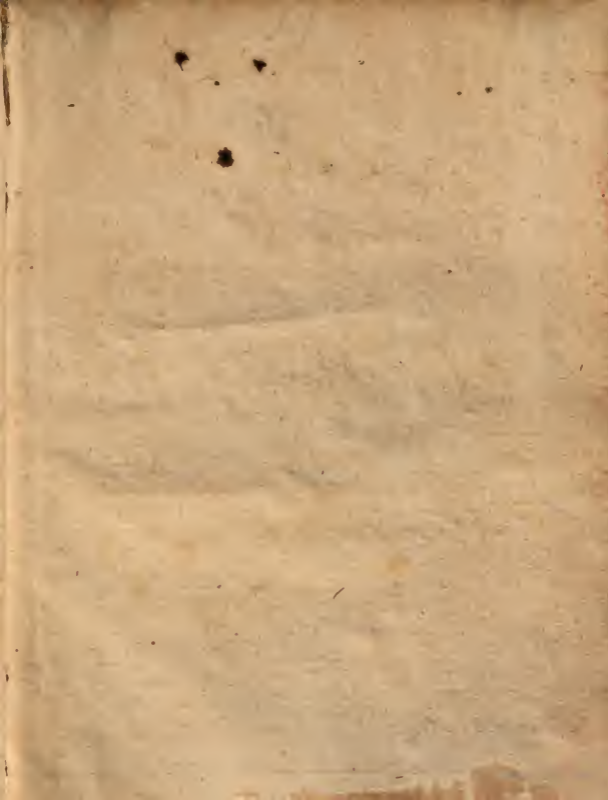
c: 15.

G.c. 15

~~Handwritten scribble~~

o

~~Handwritten scribble~~ 35

ANTONII DADINI
ALTESERRÆ
U. J. PROFESSORIS
ET DECANI

VNIVERSITATIS TOLOSANÆ.

NOTÆ ET OBSERVATIONES
*in X. Libros Historiæ Francorum B. Grego-
rij Turonensis Episcopi, & Supple-
mentum Fredegarij.*

TOLOSÆ,
Typis JOANNIS PEKIJ Typographi ordinum Fuxensium.

M. DC. LXXIX.

ILLUSTRISSIMO VIRO
DOMINO DOMINO
JOANNI BAPTISTÆ
COLBERTO,
MARCHIONI
DE SEIGNELAY,
COMITI CONSISTORIANO
PRÆFACTO GENERALI
SACRI ÆRARIJ.

IR ILLVSTRISIME,

*Monuisti ut si qua essent in penu studiorum, qua pro-
desse ad ornandam Historiam Galliarum, cujus cura Tibi de-*

mandatâ esset à Christianissimo Rege ; ea præberem. Lu-
bens gaudensque parvi , & statim Literis Te certiorẽ fe-
ci , me præter tertium volumen Rerum Aquitanicarum ,
in manu habere tres varios Libellos Observationum ,
unum in decem Libros Historia Francorum B. Gregorij
Turonensis Episcopi , & supplementum Fredegarij , alte-
rum in Anastasium de Viris Romanorum Pontificum , Ter-
tium in Epistolas Clementis IV. nondum editas , quæ om-
nia maximè conducere ad emendandam & illustrandam
Historiam Francorum. Laudandum Consilium Christianissi-
mi Regis , qui inter bellicos tumultus , & conspirationes
gentium adversus ipsum , eâ quâ præstat fortitudine , &
amplitudine animi , etiam pacis consilia , literarum orna-
tum , & gentilium Historiæ studia animo concipit. Laudan-
dus Princeps qui Te hujus operæ Promotorem elegit , satis
expertus Tuam rerum omnium , publicarum , & privati-
arum peritiã , diligentiam & affectum , quo astuas in om-
nibus , quæ pertinent ad dignitatem & gloriam Regni. Nè
deessem Regio Consilio , statim operam dedi , ut Typis cu-
derentur Observationes meæ in Gregorium Turonensem ,
Has Tuis auspicijs in publicum prodire volui , sperans
non ingratum Tibi fore votum , quod commendatur meri-
tis , & sanctitate Auctoris , ad quem hæ Observationes
pertinent , notitiã originis Gentis Francorum , administra-
tionis Regni , rerum gestarum Clodovei & Liberatorum qui
Regnum & Ecclesiam pari studio curant , veterum Fran-
corum vitæ & morum. Hæc omnia satis diligenti Obser-
vatione persecutus sum , & multa ab alijs omissa , aut ne-
glecta restitui. Demùm operam dedi , VIR ILLUSTRIS-
SIME , ut consuleretur memoria Maximi Antistitis , ut
exploderetur error & calumnia malignorum , quibus pe-

ritissimus rerum nostrarum Scriptor ; & ex parte testis habetur pro inepto fabellarum & somniorum auctore. Non inanis erit mea opera , si à me vindicetur fama Episcopi Cathedra & meritorum D. Martini successoris. Dulce mihi erit studiorum pramium , si opus magis rerum quae continentur pretio , quàm mole spectandum , Tibi non displiceat , Teque ab infensorum livore vindicem experiatur. Suscipe , VIR ILLUSTRISIME , oblatum munus , & auctorem inter devotos & observantes Vestrae potestatis cultores dignare admittere.

Tolosæ 4. Octobris,
1678.

ANT. DADINUS ALTESERRA
U. J. Professor & Decanus
Universitatis Tolosanae.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

I
ANT. DADINI
ALTESERRÆ
ANTECESSORIS TOLOSANI.

NOTÆ ET OBSERVATIONES IN
B. Gregorii Turonensis Episcopi libros X. Hist
Francorum & Libr. XI. Fredegarii.

In Præm.

CCEDENTE atque immo potius pe-
reunte ab Urbibus Gallicanis liberalium cul-
tura litterarum, inclinante Imperio Ro-
mano, Barbaris irruentibus in Gallias li-
terarum studia ita defecere in Gallia,
ut desideraretur qui scriberet res gestas
Regum & Ecclesiæ, & hoc est quod ait
auctor noster paulo infra. *Nec reperiri posset quisquam peritus
dialecticâ, in arte Grammaticus, qui hac aut stilo prosaico aut
metrico depingeret versu, &c.* Antea litterarum studia maximè
eloquentiæ laude elatere in Gallia Hyeronym. ad Rusticum.
*Ac post studia Galliarum quæ vel florentissima sunt & paulo
post ubertas Gallicæ nitorque sermonis, idem ad Paulin. S. Hi.*

Larius Gallicano cothurno attollitur. Idem libr. 2. in epist. ad Galat. *Cum & Hilarius latinæ eloquentiæ Rhodanus.* Idem ad vers. Vigilantium. *Sola Gallia monstra non habuit, sed viris semper fortissimis, & eloquentissimis abundavit.* Idem ad Marcellam. *Est quidem sermo compositus & Gallicano cothurno fluens.* Symmach. lib. 8. epist. 68. *Nisi fortè Gallia tua dedux Heliconis.* Idemque lib. 9. epist. 83. *Gallicanæ facundia haustus requiro, & paulo post. Quicquid in me est, quod scio quam sit exiguum, cælo tuo debeo.* Julium Florum Rhetorem Gallum eloquentiæ laude commendat Quintil. instit. lib. 10. cap. 3. *Is fuit Iulius Florus in eloquentiâ Galliarum, quoniam ibi demum exercuit eam Princeps, alioqui inter paucos disertus, & dignus illa propinquitate.* Eadem laude commendatur Palladius apud Rutilium Numatianum Itinerarii libr. 1.

Facundus juvenis Gallorum nuxer ab arvis,

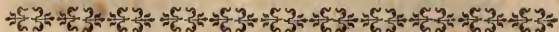
Missus Romani discere jura fori.

Quò laus studiorum æterna esset, eo nomine celebres scholæ in Galliâ institutæ sunt ut Clivienses Eumenius pro schol. instaurand. *Merentur & Galli nostri ut eorum liberis, quorum vita in Augusto Cliviensium oppido eruditur, &c.* Arvernæ quarum cum laude meminit Sidon. lib. 4. epist. 21. ad Asprum ex materno stemmare Arvernum. *Hic te imbuendum liberalibus disciplinis, Grammatici Rhetoresque florentia studia monitu certante foverunt, unde tu non tam mediocriter institutus existi, ut tibi liceat Arvernos vel propter litteras non amare.* Inter scholas Galliæ tum primas tenuère Augustodunenses Tacit. 3. Annal. *Augustodunum caput gentis armatis cohortibus Sacrovir occupaverat, & nobilissimam Galliarum sobolem liberalibus studijs ibi operatam ut eo pignore parentes propinquosque eorum adjungeret.* Massilienses etiam à Transalpinis frequentatæ idem 4. annal. *Hunc admodum adolescentem sororis nepotem seposuit Augustus in civitatem. Massiliensem, ubi speciem studiorum nomen exilij tegetur.* idem in Agricola. *Statim parvulus sedem ac magistram studiorum Massilianam habuerat.* Etiam veteres Galli, nè per Romanos victi profecissè videantur, eodem studio rem militarem & sermonis elegantiam coluère Testis M. Cato apud Charisium lib. 2. *M. Cato Originum 2. plera-*

que Gallia duas res industriosissime persequitur, rem militarem & argute loqui.

Et si inculto affatu. Gregorius dolens de infelicitate seculi quod careret scriptore idoneo, ad posteris tradendas res gestas eorum temporum, hoc opus aggressus est inculto & simplici sermone, opus dignum Episcopo propter fidem & scientiam rerum quæ desideratur in historico. Apud Romanos veteres Pontificum munus fuit annales scribere M. Tull. 2. de Orator. *Erat historia nihil aliud nisi annalium consecutio, cujus rei memoriaque publica retinenda causa, ab initio rerum Romanarum usque ad P. Mucium Pontificem Maximum, res omnes singulorum annorum mandabat literis Pontifex Maximus, efferebatque in album, & proponebat tabulam domi, potestas ut esset populo cognoscendi, qui nunc etiam annales maxime nominantur* Quintil. inst. lib. 10. cap. 2. *Nihil in poetis supra Livium Andronicum, nihil in historijs supra Pontificum annales habemus.* Vopiscus in Tacito. *Quod post excessum Romuli novello adhuc Romanae urbis Imperio factum, Pontifices penes quos scribenda historiae potestas, in literas retulerunt* Alienum tamen ab Episcopo officium, scriptionem historiae propter invidiam, & periculum rei duxit Sidonius Episcopus Arvernorum, & hortante Leone Eurici Regis Gothorum Cancellario ut historiae scribendae daret operam, non audivit. Testem ipsum habemus libr. 4. epist. 22. *Est enim hujuscemodi thema, vel opus, in quo bonorum si facias mentionem, modica gratia paratur, si notabilium, maxima offensa.* Gregorius usus est sermone inculto & simplici, tum vitio seculi, quia eâ aetate usus latinae linguae cultioris exolverat Augustin. de vit. beat. Disput. 2. *Ne conclusas beatum esse Academicum qui hesterno sermone vulgari quidem & male latino, sed aptissimo sanè ut mihi videtur verbo Caducarius nominatus est.* Sidonius ipse libr. 2. epist. 10. luget interitum linguae latinae. *Sic omnes nobiscum sermonum purpura per incuriam vulgi decolorabantur.* Ob id Homiliae Patrum translatae in rusticam Romanam linguam, ut intelligerentur. Conc. ruron. 3. cap. 17 *Et ut easdem homilias quisque aperte transferre audeat in rusticam Romanam linguam.* Cum etiam religione & humilitate professionis, Episcopi abstinebant culto & ele-

ganti sermone, nè seculares viderentur. Idem Sidonius lib. 4. epist. 10. *Reliquas denuo litteras usuali, licet accuratus mihi melior non sit, sermone contexo.* Orando ad plebem, pedestri id est vulgari sermone usus est Augustin. testatur ipse de Tempor. serm. 78. *Et ideo rogo humiliter ut contenta sint condita aures, verba rustica aquanimiter sustinere, dummodo totus grex Domini simplici & ut ita dixerim pedestri sermone pabulum spiritale possit accipere.* Et Gregorius ipse de Mirac. B. Martini. libr. 2. cap. 19. *Sed nobis in Ecclesiastico dogmate versantibus videtur, ut historia, quæ ad edificationem Ecclesia pertinet, proposita verbositate brevi atque simplici sermone texatur, ut & virtutem beati Antistiti prodat, & sapientibus fastidium non imponat.* De re veterinariâ quatuor libros scripsit Veget. pedestri idest simplici sermone, ut rusticorum captui sese accommodaret testatur ipse in prolog. libr. 3. *Cedens itaque familiarium honestissimæ voluntati, ex diversis authoribus enucleata collegi, pedestrique sermone in unum contuli.*

I N L I B R I I.

SCRIPTVRVS bella Regum cum gentibus adversis, martyrum cum paganis. Gregorius scripturus historiam quæ maximè pertineret ad res Ecclesiæ, præfatur se scripturum bella Martyrum cum paganis, id est passiones martyrum quas non improprie vocat bella martyrum, quia per eas pagani debellati sunt, & Christus triumphavit de Paganis, Augustin. in Psalm. 40. *Ad multiplicandam Ecclesiam valuit sanctus sanguis effusus seminatione, accessit & mors Martyrum.* Hieronym. ad Hedibiam. *Triumphus Dei est passio Martyrum & pro Christi nomine passionis effusio, & inter tormenta læticia.*

Propter eos qui appropinquante mundi fine desperant. Gregorius historiam repetit ab exordio mundi propter eos, qui vulgari opinione præventi, credentes finem mundi imminere, nec superesse congruum tempus poenitendi desperabant de salute, conscientia scelerum, metu imminentis iudicij. De se desperare

dicuntur peccatores, qui in extremis positi desperant de salute, conscientiam scelerum, metu imminentis iudicij & à desperatione rerum dicuntur desperati, uti damnati ad ludum gladiatorium. Augustin. in psalm. 70. *Vnusquisque peccator & iniquus, jam de se desperans, jam habens quasi gladiatorium animum, ut ideo faciat quicquid vult, quia necessario damnandus est, respiciat tamen ad Apostolum Paulum.* Idem in Psalm. 129. *Quomodo solent desperati latrones dicere, sic me occisurus est iudex, pro decem homicidijs, quomodo pro quinque, quomodo pro uno, quare jam non faciam quicquid mihi occurrerit facio.* Idem in Joannem cap. 33. *Iam damnandi sumus, quare non quod volumus facimus, animo gladiatorum ferro destinatum, ideo molesti sunt desperati, jam enim quod timeant non habent, & vehementer timendi sunt.* Eadem analogia desperantes dicti servi vincti in ergastulo, quasi desperantes de libertate Plin. lib. 18. cap. 6. *Coli rura ergastulis pessimum est, & quicquid agitur à desperantibus.* Ea ætate vulgaris opinio infederat animis hominum, mundi exitum imminere, propter tot calamitates & clades quibus universus orbis terrarum pessumdabatur & Gregorium ipsum Pontificem hujus opinionis non fuisse expertem, confitentem auctorem habemus lib. 6. epist. 26. lib. 9. epist. 60. & Homil. 1. in Evangel. Igitur Gregorius noster, ut desperantibus consulat, quia quorundam opinio erat Christum venisse medio seculo, & post eum mundum duraturum tanto tempore, quantum elapsus erat, ante ejus adventum, annales ducit ab initio mundi ut liqueat apertius de summa annorum qui lapsi sunt ab initio rerum conditarum, & hoc pacto sublevetur desperatio & metus credentium mundi finem instare.

Credo ergo in Deum Patrem omnipotentem. Gregorius priusquam opus susceptum aggrediatur, fidei professionem edidit ne de ejus fide dubitaretur ut ante dixit. *Prius fidem meam proferre cupio, ut qui legent, me non dubitent esse catholicum.* Hoc pacto recens baptizati solemnem fidei professionem certis & conceptis verbis faciebant, in conspectu totius Ecclesie, Augustin. lib. 8. Confess. cap. 2. de Victorino Rhetore. *Denique ut ventum est ad horam profitende fidei, qua verbis certis con-*

ceptis, retentisque memoriter de loco eminentiori in conspectu populi fidelis Roma reddi solet, ab eis qui accessuri sunt ad gratiam tuam.

Et omnia quæ à trecentis decem & octo Episcopis Nicea constituta sunt, credo fideliter. Nicenam fidem protessi sunt Imperatores & Patres & omnes fideles Ambros. epist. 32. ad Valentinian. Juniorem. Hoc scriptum est in Ariminensi synodo, meritoque Concilium illud exhorreo, sequens tractatum Concilij Niceni, à quo me nec mors, nec gladius poterit separare, quam fidem etiam parens clementia tua Theodosius beatissimus Imperator, & sequitur & probavit, hanc fidem Gallia tenent, hanc Hispania, & cum piâ divini spiritus confessione custodiunt. Idem de fide lib. 1. De Concilijs id potissimum sequar, quod trecenti decem & octo Sacerdotes, tanquam Abraha electi iudicio consona fidei virtute victores, velut trophæum toto orbe subactis perfidis extulerunt, ut mihi videatur hoc esse divinum, quod eodem numero in Concilijs fidei habemus oraculum, quo in historiâ pietatis exemplum.

Chronica Eusebij Casariensis Episcopi ac Hieronymi Presbyteri. Chronicon Hieronymi, non est aliud à chronico Eusebij, est enim tantum versio Latina è Græco Eusebij, sic sæpius diversa opera Origenis tribuuntur Hieronymo qui ea Latine vertit. ut in can. si quis vult. 36. dist.

Hoc etiam & Victorinus cum ordinem Paschalis solemnitatis inquireret fecit. Victorinus Aquitanus qui Gregorio dicitur Victorinus iussu Hilarij Papæ Cyclum Paschalem composuit teste Gennadio de script. Ecclesia.

A primi hominis conditione. Conditio hominis sumitur hic pro creatione, ut & apud Hieronym. in Marcum. Neque enim montes & terra, nativitatem, parturitionemque recipiunt, sed conditionem. Eadem analogiâ conditionem testamenti profactione usurpavit auctor noster infr. libr. 8. cap. 22. Omnesque conditiones tam testamenti, quam bene meritorum suorum ipsi commisit. Alias conditio est status servorum qui certis conditionibus putâ agri colendi manumissi sunt can. nulli 54. dist. can. quam sit necessarium 18. q. 1. inde conditionales servili conditioni obnoxij l. defensionis C. de jur. fisc. Tertull. libr.

idololatriã cap. 12. *Opera & conditionalis eram*. Augustin contr. Faust. libr. 22. *Suscipis & Lia de ancilla sua filios, ut etiam per hanc conditionalem, libera illa uxor Iacob laborans filios hærcdes regni suscipiat*. Conditionarij luo Carnotens. epist. 147. ubi vetat ne conditionarij admittantur in clerum.

Glebam assumens fragillimam. Gleba proprie est cespes terræ l. certo generi § 1. ff. de servit. rustic. translatiçie pro toto fundo, pars pro toto, vel pro veltigali fundi & hoc est quod dicitur in l. 10. Cod. Th. libr. 6. tit. 2. Glebam possessionum non personarum esse. Et servi glebæ adscripti, sunt servi addicti prædio culturæ gratiã. Et gleba hic sumitur pro corpore humano quod è terrâ conditum sit. Hac analogiã reliquias sanctorum Glebam sanctorum corporum vocat passim Gregorius ut infra h. libr. cap. ult. *Adprehensam sanctissimi corporis glebam*, loquitur de Martino Turonenti Episcopo. *alij per fenestram ejiciunt, alij à foris suscipiunt*. Idem de vit. patr. cap. 8. Apud Surium April. 2. in vit. Nicetij Lugdunens. Episcopi. *Et nescit quia quicquid preciosus habui ibidem reliqui, id est glebam corporis mei*. Idem cod. libr. cap. 13. apud Surium Jun. 24. in vita Lupicini Reclusi. *Et cum cum ad vicum Transaliacensem inferre vellet, restitit ei populus pagi Lipidiacensis dicens nostrum hunc solum fovit, nobis corporis ejus gleba debetur*. Flodoard. Hist. Rhem libr. 2. cap. 8. *Denique ut perlata est ad præfatum Aluillarense Monasterium sacratissima gleba quibusdam dubitantibus an ipsa foret Helena Constantini Augusti genitrix*.

Hic primus statunculam adorandam diaboli instigatione constituit. Chus auctor idololatriæ statunculam, id est parvulam statuam posuit. Priores cultores idolorum parvulas statuas coluerunt, quales fuisse statuas Laban argumento est quod Rachel cum migraret domum mariti à patre eas furto sustulit, & abscondit sub stramentis cameli, & sedit super illis. Gen. 31. Eadem origine statunculum dicitur in fragment Petron. nuper edito. *Ita ex hac massa fabri sustulerunt & fecerunt caitilla & paropsides, statuncula*.

Ab hoc etiam ignem adorare consueti, Persæ ignem adorant inde legati Regis Persarum ad Antiochenos apud Gregorium

infr. libr. 4. cap. 32. *In hoc apparebit vos ejus amicitias custodire si ignem ut ille veneratur, & vos veneramini*, Perſæ ſolem unum Deum colunt Juſtin. libr. 1. *Nam & ſolem Perſæ unum Deum eſſe credunt, & equos eidem Deo ſacratos ferunt.* Tertull. Apologetic. cap. 16. *Ad Perſas ſi forte deputabimus, licet ſolem non in linteo depictum adoremus, habentes ipſum utique in ſuo Clypeo.*

Cap. 5. *Primogenitus verò Cham Chus hic fuit totius artis magica imbuente diabolo, & primus idololatriæ adiuventor.* Chus primogenitus Cham magiæ & idololatriæ auctor, hunc Perſæ Zoroaſtrem ut paulo poſt ſubjungitur hic ad Perſas tranſiit, hunc Perſæ vocitave Zoroaſtrem, id eſt viventem ſtellam. Idem Plin. libr. 30. cap. 1. de Magia. *Ita poſſiſſis hominum ſenſibus, triplici vinculo in tantum ſaſtigij adolevit, ut bodieque etiam in magna parte gentium prævaleat, & in Oriente Regum Regibus imperet ſine dubio illicortâ in Perſide à Zoroaſtre ut inter authores convenit.* Magia dicitur in Oriente Regum Regibus Imperare, quia hæc erat inſanum & primarium ſtudium Regum Perſarum Apuleius Apolog. 1. *quippe inter prima regalia docetur, nec ulli temerè inter Perſas conſeſſum eſt magum eſſe haud magis quam regnare.*

Cap. 6. *In circuitu ſtadia quadringenta ſeptuaginta.* Babiloniæ ambitum deſcribit Gregorius ex Oroſio ſtadium cccclxx. Oroſius tamen libr. 2. cap. 6. Babiloniæ ambitum ponit cccclxxx. ſtadium. Minorem Quintus Curt. libr. 5. nempe cccclviii. ſtadium, Urbem magnitudine ita notabilem fuiſſe tradit Ariſt. politic. libr. 3. cap. 2. ut Provinciæ potius, quam urbis nomine cenſeretur, & eâ jam tertium diem captâ, partem quamdam non ſenſiſſe proditum ſit. Unum ſtadium habet aripennes quinque. Plin. libr. 1. cap. 23. *Stadium centum viginti quinque noſtros efficit paſſus, hoc eſt pedes ſexcentos viginti quinque.*

Cap. 7. *Severus narrat in chronica,* hic eſt Sulpitius Severus Aquitanus, cui patria Aginnum Nitiobrigum, teſtatur ipſe dialogo 1. cap. 20. tibi ſe Aquitanum indicat, & hiſt. ſacræ libr. 1. ubi Phoebadium Epiſcopum Aginnenſem ſuum vocat Epiſcopum, Severum ſimpliciter vocant Hieronym. in Ezechiel lib.

lib. 11. cap. 36 & nuper Severus noster in dialogo, cui Galto nomen imposuit & Augustin. epist. 205. precibus compulsus nostri Severi, quondam venerabilis Martini Turonensis Episcopi discipuli. Severum Sulpitium vocat Turonensis de Mirac. S. Martini libr. 1. cap. 1. de quibus primus ille Severus Sulpitius, cui tantus fervor amoris fuit in sanctum Dei, ut eo adhuc degente in saeculo, unum librum de mirabilibus vite ejus scriberet. Hic inter alia scripsit historiam sacram duobus libris quos duxit ab initio mundi usque ad consulatum Stiliconis & Aureliani, & hos laudat auctor noster hic nomine chronicæ.

Post multas fatigationes. Idest post multas arumnas & molestias, Severus Sulpit. Dialog. 1. cap. 2. Tum ille sicut est cap. 19. recundissimum aliquantulum erubescens, dum fatigationem meam accepit, facis inquit Sulpici tuo more, qui nullam occasionem si qua tibi porrecta fuerit omittis, qui nos edacitatis fatiges. Valerian. Homil. 6. *Ostiosa verba sunt figurata convivia stulta fatigatione composita.* Gregorius ipse de Mirac. B. Martini lib. 3. c. 1. *Et priusquam limina sancta egrederer, nullam fatigationem sensi* Fatigatio Gallis peine facherie, inde fatigare Greg. de glor. confess. cap. 61. *Sed à quibusdam civitatis majoribus opprimebatur, atque fatigabatur.*

Cujus nunc littora, multi locorum perlustratores referta sacris Monasterijs dicunt esse Multa in Ægypto erant Monasteria in eremo adjacente Nilo Sulpit. Sever. dialog. 1. cap. 5. *Haud longè ab eremo contiguâ Nilo sunt Monasteria.* Idem cap. 17. ejusd. Dialog. *Ego autem à Sinâ monte digressus, ad Nilum flumen regressus sum, cuius ripas frequentibus Monasterijs confertas, utraque ex parte lustravi.*

Super ripam verò ejus non Babylonia de qua supra memoravimus, sed Babylonia civitas collocatur, Babylonia Ægypti urbis amplissima, fortè sic dicta, quod magnitudine esset altera Babylon Syria, sic Arelas Gallia Narbonensis altera Roma dicta Auson. in claris urbibus. *Gallula Roma Arelas Babylonia Ægyptia* ea est quam veteres Memphim recentiores Cairû vocitant. Ottho Frisingens. 7. chronic. 3. *Perro ea quæ nunc vulgo Babylonia vocatur, non supra Euphratem ut illi putant, sed super Nilum circiter sex diastas ab Alexandria*

posita est, ipsaque est Memphis à Cambyse filio Cyri olim Babyloniam vocata.

In qua Ioseph horrea miro opere de lapidibus quadris & cemento ædificavit, ita ut ad fundum capaciora ad summum vero constricta sint, ut per parvulum foramen ibidem triticum jaceretur, Ioseph imminentis famis levandæ causâ, apud Babylonem, quæ erat primaria urbs Ægypti horrea condidit lapide quadro, quorum structura ab imò capaciore erat, ad summum angustior, ita ut desuper triticum demitteretur, hæc erat forma horreorum quibus utebantur Ægyptij & alij transmarini, quæ Siros vocitabant, Columella de re rustic. libr. 1. cap. 6. Possunt etiam defossa frumenta servari, sicut transmarinis quibusdam provincijs, ubi puteorum in modum quos apellant Siros, exhaustu humus editos à se fructus recipit. Varro de re Rustic. libr. 1. cap. 57. Quidam granaria habent sub terris uti speluncas quas vocant cypis ut in Cappadociâ, ac Thraciâ, Q. Curt. libr. 7. cap. 4. Tritici nihil aut admodum exiguum reperiebatur, Siros vocabant barbari, quos ita solertes abscondunt, ut nisi qui defoderunt, invenire non possint, in his condite fruges erant. Horrea Ægyptia quadrato lapide & cemento structa fuisse observatur, ædificia publica à veteribus struebantur lapide quadrato Senec. epist. 80. Quadratis lapidibus Capitolium & Palatina ades constructæ erant. Auctor vitæ S. Audoëni apud Sur. 24. August. Illa verò Basilica in qua sancta eius membra quiescunt, miro opere quadris lapidibus Gothica manu à primo Clothario Francorum Rege olim nobiliter constructa fuit. Lapidibus quadratis adjunguntur cæmenta, structuræ causâ, ut ædificium cohæreat, cæmenta sunt lapides minores, rudes non cæsi qui adhibentur structuræ componendæ causâ Vitruv. libr. 1. cap. 5. Sed ubi sunt saxa quadrata sive silex, sive cementum. Inde cæmentarius qui lapides cædit Hieronym. ad Paulin. Agricole cæmentarij fabri metallorum lignorumve caesores. Aynoin. Floriacens. de Miracul. S. Benedict. libr. 1. cap. 26. Unus ex fratribus cognomento Gillebertus, qui cæmentarijs fuerat præfectus. Ivo Carnotens. epist. 266. Ascivit quosdam Monachos cæmentarios, quorum Monasterio promissit se daturum prædictam, si muro munirent prætaxatum municipiū.

Post mortem autem Salomonis divisum est per duritiam Roboæ, regnum in duas partes, restiterunt duæ tribus ad Roboam, quod Iuda appellabatur, ad Hieroboam autem, decem tribus quod Israël vocabatur. Hæc referuntur 3. Reg. 12. Post mortem Salomonis Regnum scissum est in duas partes; Duæ tribus è duodecim, hoc est Iuda & Benjamin penes Roboam resederunt, & ejus Regnum appellatum Judæ, unde nomen Judæis. Aliæ verò decem tribus Hieroboam paruerunt, ejusque ditio appellata est de antiquo populi nomine Israël. Inde primæ decem tribus captivæ ab Assyriis Babilonem ductæ, inde tribus Juda, & post 70. annos tribus Juda suo solo reddita, decem autem quæ vocabantur Israël, suâ ætate in montibus urbibusque Medorum residere, testatur Hieronym. in Ezechiel cap. 37.

Apud Ægyptios autem sexta decima erat potestas, quam sua lingua Dynastiam vocabant. Regnum Ægyptiorum divisum in varias Dynastias, id est Provincias, quæ dicebantur Dynastix è Græco δυναστία potestas Principum. Sic regnum Parthorum divisum erat in regna duo & viginti, Sic enim vocabant singulas provincias Plin. libr. 4. cap. 25 regna Parthorum duodeviginti sunt omnia, ita enim dividunt provincias, sed aliter Gregorius hic Dynastias accipit, pro successione Regum.

Cujus nonodecimo imperij anno, Lugdunum Galliarum urbem conditam manifestissimè reperimus, quæ postea illustrata Martyrum sanguine, nobilissima nuncupatur. Lugdunum Colonia condita à Munatio Planco, ad confluentes Araris & Rhodani tempore Augusti videm Dio lib. 46. & Euseb. in chronic. Senec. epist. 91 ibi ara Augusto dicata eo superstitè, & Iudi instituti ad eandem aram Tranquill. in Claudio cap. 1. & in Caligul. cap. 20 Dio libr. 54. de quibus Juvenal. Satyr. 1. Aut Lugdunensem rethor dicitur ad aram. Hæc urbs centesimum post annum à quo condita erat tota incendio consumpta, teste eodem Seneca loco mox laudato, Gregorius ait postea illustratam sanguine Martyrum. Sub Severo enim Fotinus, & post eum Ireneus Episcopi & quàm multi alij apud Lugdunum martyrium passi sunt,

in loco cui nomen Athanaco, unde Martyres Athanacenses dicti sunt. Euseb. lib. 5. cap. 4. 7. 8. &c. Et Gregorius præter hunc locum de glor. Martyr. l. 1. cap. 50. Martyrol. Roman. Jun. 28. inde nobilissimæ nomen meliori titulo, quam jure Coloniae, Coloniam agnoscit & Plin. lib. 4. cap. 18. *Secusiani libri, in quorum agro Colonia Lugdunum.* Hoc jure Lugdunenses fuisse liberos à vectigalibus intrâ tertium milliare priùsquam beneficio Leonis Imperatoris ut scribit Gregorius Tur. de gloria Confess. cap. 63. credere par est. Ecclesiam Lugdunensem laudibus celebrat Bernard. Clarevall. epist. 174. *Inter Ecclesias Gallia constat profectò Lugdunensem hæcenus preminuisse, sicut dignitate sedis, honestis studijs, & laudabilibus institutis, ubi enim equè viguit disciplina censura, morum gravitas, maturitas consiliorum, auctoritatis pondus, antiquitatis insigne, præsertim in officijs ecclesiasticis, haud facillè umquam re pentinis visa est novitatibus acquiescere, nec se aliquando juvenili passa est decolorari levitate, ecclesia plena judicij.*

cap. 20.

Gesta Pilati ad Tyberium imperatorem missa referunt quod Gregorius narrat de liberatione Joseph Arimathiensis è custodia quâ tenebatur, non alio auctore scriptum est, quam ex Gestis Pilati ad Tiberium transmissis; Horum dubia fides videtur Baronio, Pilatum tamen de morte Christi retulisse ad Casarem. Testes sunt Euseb. in Chronic. & Oros. lib. 7. cap. 4, & Cedrenus. Gregorius ipse infr. cap. 23. h. lib. *Pilatus autem Gesta ad Tiberium Casarem mittit, & tam de virtutibus Christi, quam de passione, vel resurrectione ejus insinuat, quæ Gesta apud nos hodiè retinentur scripta &c.* Non est quod de ea re dubitemus, cum officij Præsidum & Rectorum provinciarum esset de rebus novis quæ contingebant suis in provincijs, maximè de his quæ pertinent ad novas religiones referre ad principem, & Pilatus eo maximè habuit causam de ea re certiore facienda principem, ut à se invidiam sceleris amoveret, eamque rejiceret in Judæos, qui erant authores mali, conjecturam imprimis juvat quod Plinius junior cum esset Proconsul Bythinia, commotus multitudine Christianorum quam ibi nactus est,

& honestà eorum vivendi ratione , quid in eos decernendum esset dubius , hac de re retulit ad Trajanum per epist. quæ est 101. lib. 10. *Solemne mihi est Domine omnia de quibus dubito , ad te referre , quis enim potest melius • vel cunctationem meam regere , vel ignorantiam instruere* , & quod gestis Pilati fidem adstruit , est quod Tiberium nominis , & rerum Gestarum Christi non fuisse inscium certi sumus , quem de Christo in numerum deorum referendo retulisse ad Senatum constat ex Tertull. apologetic. cap. 5. Imò nihil est quod miremur acta de morte Christi referri inter gesta Pilati ; Gesta enim civilia & criminalia referebantur in publica monumenta uti de gestis contra Donatistas probatur l. notione C. Th. de Hæreticis , & hoc argumento Euseb. libr. 5. cap. 17. ut probet latrocinia & crimina objecta cuidam nomine Alexandro , refert sese ad acta proconsularia quæ servabantur apud Ephesum - Pilatum à Tiberio apud Viennam in exilium trusum , & postea in Rhodanum mersum refert Otho Frisingens. 3. chronic. cap. 13.

Habebat enim secum Simonem Magum , virum totius malitia , & omnis magistra artis argumento magistrum. Argumento pro argutiâ , vel quolibet callido invento Gregor. Papa lib. 5. epist. 32. *Sub quolibet ingenio , vel argumento.* Inde argutia eodem sensu Gregorius de mirac. B. Martin. libr. 2. cap. 1. *quia apud Dei majestatem , magis simplicitas pura , quam Philosophorum valet argutia* , idem lib. de mirac. ejusd. cap. 60. *Purgatorium ut ita dicam caeleste , quod medicorum vincit argutias.*

cap. 24.

Se deposuit in sepulchro , Joannes Apostolus & Evangelista vivus fertur in sepulchro se deposuisse , nec è vivis sublatus , quasi reservetur in finem seculi , certaturus cum Antichristo propter illa verba Domini quæ leguntur in Euangelio ipsius Joannis 13. *Sic cum volo manere donec veniam.* Hac de re Augustin. in Joanni. tract. 124. *Sed tamen si quidam Moysen mortuum negant , quem Scriptura ipsa licet sepulchrum ejus nusquam inveniri legimus mortuum tamen esse sine ulla ambiguitate testatur , quanto magis Ioan-*

nes ex ipsorum occasione verborum ubi Dominus ait sic eum volo manere donec veniam, creditur vivus dormire sub terra, quem tradunt etiam quod in quibusdam scripturis quamvis Apochryphis reperitur, quando sibi fieri iussit sepulchrum, incolumem fuisse presentem, eoque effossit & diligentissime preparato, ibi eum se tamquam in lectulo collocasse, statimque eum esse defunctum, ut autem isti putant qui hac verba Domini sic intelligunt, non defunctum, sed defuncto similem cubassit, & cum mortuus putaretur, sepultum fuisse dormientem, & donec Christus veniat sic manere, suamque vitam scaturigine pulveris indicare, qui pulvis creditur ut ab imo ad superficiem tumuli ascendat flatu quiescentis impelli. huic opinioni supervacancum existimo reluctari Gregorius de glor. Martyrum. lib. 1. cap. 30. *Vivus descendens in tumulo operiri se humo precepit, cujus nunc sepulchrum manna in modum farina, hodieque eructat, ex qua beata reliquia per universum delata mundum salutem morbidis praestant* &c. eadem de re Baron. in Martyrol. Ro. 27. Decembr.

cap. 25. Post hunc Aelius Adrianus Imperator creatus est, unde & Hierosolyma Aelia ab Aelio Adriano vocatur, eo quod eam reparaverit. Hierosolyma instaurata ab Aelio Adriano, unde Aeliaz nomen. Idem Euseb. in chronic. *Aelia ab Aelio Adriano condita, & in fronte ejus porta, qua Bethlehem egredimur, sus sculptus in marmore, significans Romana potestati subjacere Iudaeos.* Idemque lib. 4. cap. 6. *Aelia ab Adriano instaurata, & patrio solo pulsi Iudaei Tertul. Apologetic. cap. 21. Iudaei dispersi, palabundi, & caeli & soli sui extorres vagantur per orbem sine Deo Rege, quibus nec advenarum jure terram patriam saltem vestigio salutare conceditur.* Augustin. in psalm. 40. *Occiderunt enim Christum Iudaei, ne perderent locum, eradicati a regno dispersi sunt, civitas enim illa eradicatis inde Iudaeis Christianos habet, a Iudaeo nullo habitatur.* Idem Ottho Frisingens Chronic. lib. 3. cap. 22.

cap. 27. Post hunc & quadraginta octo martyres passi sunt, ex quibus primum legimus fuisse Vetium Epagatum. Sub Antonino apud Lugdunum civitatem Galliae cum Photino primo

Episcopo quadraginta & octo martyres passi sunt, quos inter primum fuisse Vetium Epagatum ait Gregorius hic quasi unus esset nomine Vetius, cognomine Epagatus. Idem tamen auctor non satis compos sui libr. de glor. martyr. cap. 49. inter quadraginta & octo martyres qui apud Lugdunum passi sunt numerat Vectium Epagatum, quasi diversos, & in fin. capit. tradit hos dici martyres Athanacenses à loco martyrij cui nomen erat Athanaco. cui congruit Martyrol. R. Junij 2.

Hujus tempore septem viri Episcopi ordinati ad prædicandum in Gallias missi sunt, sicut historia passionis sancti martyris Saturnini denarrat: Ait enim sub Decio & Grato consulis sicut fidei recordatione retinetur, primum ac summum Tholosana civitas sanctum Saturninum habere ceperat sacerdotem, hi ergo missi sunt Turonicis Gratianus Episcopus, Arelatensibus Trophimus Episcopus, Narbonæ Paulus Episcopus, Tholosa Saturninus Episcopus, Parisiacis Dionysius Episcopus, Arvernensibus Stremonius Episcopus, Lemovicinis Martialis est destinatus Episcopus. Valdè durum videtur credere Saturninum Martialem Dionysium & alios priores Episcopos non ante Decium qui imperare cœpit anno cci. missos in Galliam ad prædicandum Evangelium, Antiquiora enim diptyca ecclesiarum ferunt Martialem unum è lxxii. discipulis Christi à Petro missum in Gallias, & Galliam quæ erat Italiæ continens, & pulcherrima provincia orbis Rom. tot annis jacuisse à Petro & successoribus ejus præteritam incredibile est, nec ipse sibi constat Gregorius, cum alio loco id est de glor. Martyr. cap. 48. scribat Saturninum ab Apostolorum discipulis ordinatum Episcopum Tholosam missum, quod convenienter non potest aliter intelligi quam de proximis successoribus Apostolorum, tamen Gregorij auctoritas nititur fide actorum martyrij Saturnini & fidei recordatione, id est memoriâ & traditione veterum quæ in antiquis spectanda est, & Turonensi. congruit auctoritas Sulpitij Severi qui origines religionis christianæ in Gallia non altius ducit quam à temporibus Aurelij Antonii locus est insignis lib. 2. Hist. sacr. Sub Aurelio deinde An

tonini filio persecutio quinta agitata , ac tum primum intra Gallias martyria visa , serius trans Alpes Dei religione suscepta. An verò Dionysius primus Parisiensium Episcopus fuerit Arcopagita necne , satis disputatum est à Jacobo Sirmundo & alijs viris eruditioribus , quorum sententia est Dionysium Parisiensem , alium esse ab Arcopagita , quæ probabilior est , tum propter fidem Martyrolog. Usuardi in quo Dionysius Parisiensis Episcopus , & Arcopagita locantur suo quisque die eodem mense , cum propter ætatem Hilduini auctoris hujus opinionis , qui primus hoc scripsit in epist. ad Ludovicum P. quod ante eum nemo , & serius Africam suscepisse Evangelium , orientales & ceteras gentes à temporibus Apostolorum. Testis est Augustin. libr. con. Petilian epist. de unit. ecclē. 13 ad Africam enim postmodum Evangelium venit , ideo nusquam literarum Apostolicarum scriptum est Africam credidisse , de orientalibus , autem & ceteris gentibus , quæ in sanctis libris commemorantur , fidem recepisse christianam dictum est , erunt novissimi , qui erant primi quia recessuri erant à fide.

Saturninus verò jam securus de martyrio , securus de martyrio dicitur qui de eo certus erat , quia martyres in carcere securi & hilares martyrium expectabant , Martyrol. R. 20. Octobr. de Caprasio martyre Agiinnensi. *Securus ad aream certaminis properavit.* Securus dicitur qui vacat curâ , vel animo quieto & tranquillo futurum casum expectat Curtius lib. 9. cap. 9. *Et ad comæatus petendos discurrunt , securi casus ejus qui supervenit ignaris , & Gregor. instr. libr. 5. cap. 48. de nullo securus , quia omnibus erat adversus , cumque comprehensus ad Capitolium , relictus ab his solus attrahitur.* Saturninus , à Gentilibus captus & ductus ad Capitolium , quod erat templum Jovis Tolosæ à duobus Diaconis quos rogaverat , ne in extremis eum dereliquerent destitutus , eis imprecatus est , ne umquam Ecclesia de patrio solo Pontificem acciperet , quod ad sua usque tempora evenisse tradit Gregorius hoc loco. Non dissimiles , imprecationes sanctorum alias & audivit Deus : pueris iridentibus dicendo ascende Calve maledixit Elizeus propheta

pheta, & statim Deus immisit duos urfos pueris 4. Reg. 12. Simili imprecatione usus Quintianus ex Rutenensi Arvernenfis Episcopus in Hortensius, Comitem ne quisquam ex ejus genere ad episcopatus apicem proveheretur, qui episcopum non exaudiret de quo Gregor. de vit. Pat. cap. 4. & Ablebertus seu Emebertus Cameracensis Episcopus latroni qui Godilæ sororis sepulchrum violarat, imprecatus est, ne liberos relinqueret, & si vir claudus vel debilis fieret, si mulier vitio quod vocant Guteriam *la Goitre* in posteros usque non careret, & exauditum refert Baldricus Noviomensis Chronic. Cameracens. libr. 1. cap. 16.

Hic verò tauri furentis vestigijs alligatus, ac de Capitolio præcipitatus, vitam finivit. Saturninus tauri indomiti calcibus, fune ligatus per gradus Capitolij præceps actus martyrio vitam finivit. De ejusdem martyrio Gregor. etiam de glor. martyr. cap. 48. Fortunat. libr. 2. cap. 8. Martyrolog. R. Nov. 29. & ante Sidon. libr. 9. in calce epist. 16.

E quibus primum mihi psallat hymnus.

Qui Tolosatam tenuit cathedram

*De gradu summo Capitolorum
præcipitatum.*

Apud Tolosam fuit templum Jovis, unde in sequentibus Sidonius Saturninum vocat negatorem Jovis ac Minervis, quod templum æmulatione Romæ urbis dictum est Capitolium, Carthagine fuit etiam Capitolium Cyprian. delapsis. *Nunc quando ad Capitolium spontè ventum est, quando ultrò ad obsequium diri facinoris cessum est, labant gressus, potest ejusmodi excusatio esse miserabilis, & infra. Vnus ex his qui sponte Capitolium negaturus ascendit, postquam Christum negavit obmutuit.* Alijs locis Capitolium pro arce sumptum occurret. Hieronym. in Esaiam cap. 14. *Arx autem id est Capitolium illius urbis est turris, qua adificata post diluvium.* Augustin. de altercat. eccles. & synagog. Scio quia urbis tua & ambitiosa fora. & Capitolia celsa vidisti.

Clerici ordinati ritum psallendi suscipiunt. Clerici cum ordinantur officium psallendi in ecclesia suscipiunt ex con. Cartag. 4. can. 10. can. Psalmista 23. dist. munus cle-

ricorum est psallere in ecclesia, unde Sidonius libr. 4. epist. 8. ridens ut significet Ravennæ cuncta fieri perturbato rerum ordine, *fænerantur Clerici*, inquit, *Syri psallunt.*

Senatus verò vel reliqui meliores loci, Fanaticis erant tunc cultibus obligati. Religio Christiana cœpit à plebeculâ, serius majores eam suscipere, vix audientes Deum hominem & crucifixum, & hoc est quod ait Gregorius hoc loco Senatores vel cæteros optimates Briturigæ urbis adhuc idolorum cultu & superstitione fuisse obligatos. Meliores dicebantur primores, Gregor. infr. libr. 6. cap. 45. *Multi verò meliores natu, qui vi compellebantur abire, testamenta considerunt, & infra, convocatis melioribus Francis.* Idem libr. 7. cap. 19. *secutique sunt eum, omnes meliores natu regni Chilperici Regis.* Etiam latinis scriptoribus ut melior pars diei est prior seu matutina, Virgil. 9. *Æneid. Melior quoniam pars acta diei*, ubi Servius *id est major & prima.* Radevic. de Gest. Frideric. libr. 2. cap. 30. *Domnus Imperator magna est in gloria, quosdam de melioribus ex Mediolano & Brixia in vinculis retinet, & idem cap. 34. ejusd. libr. quosdam occisos sexdecim captos de suis melioribus ibidem perdidit.* Eâ ætate jam clausis fanis, id est templis idolorum fanatici dicebantur per contemptum, qui exoleti sanorum cultu tenebantur. Gregor. infr. lib. 2. cap. 10. *Sed hac generatio fanaticis semper cultibus visa est, obsequium præbuisse.* Idem eod. libr. cap. 27 *quia erat ille adhuc fanaticis erroribus involutus vel potius sacrificuli idolorum.* Hieronym. in Esaiam cap. 7. *Et pro Levitis habent Phanaticos.* Augustin. in psalm. 40 *sedent Pagani & computant sibi annos, audiunt Phanaticos suos dicentes, aliquando Christiani non erunt.*

Leocadium quemdam primam Galliarum Senatorem, qui de stirpe Vesij Epagati fuit reppererunt, Leocadia mater Galli Arvernensis Episcopi, fuit quoque de stirpe Vestij Epagati unius è martyribus Lugdunensibus. Gregor. de vit. Patr. cap. 6. Ubi provinciales omnes civitate donati, multi ex his in Senatum allekti maximè è Gallia, unde per jocum multos Senatores esse in provincijs, qui Romam non attigerant ait, Augustin de Civit. Dei libr. 4. cap. 17. *Quid non*

multi Senatores sunt in alijs terris quæ Romam ne de facie quidem norant. Hoc genus Senatorum frequentius fuit in Gallia, Senatores dicebantur qui erant generis senatorij, Gregor. infr. libr. 2. cap. 21. *Quo migrante Sidonius ex præfecto substituitur, vir secundum seculi dignitatem nobilissimus, & de primis Galliarum Senatoribus, ut filiam sibi Aviti imperatoris in matrimonio sociaret.* Idem infr. libr. 5. cap. 46. *Agræcula autem Cabillonensis Episcopus, hoc obiit tempore, fuitque homo valdè elegans, ac prudens genere Senatorio,* idem libr. 6. cap. 39. *de Sulpitio Bituricensi Episcopo. Est enim vir valdè nobilis & de primis Senatoribus Galliarum.* Idem de glor. Martyrum cap. 87. *sed cum esset ex genere Senatorio, & nullus in vico illo Ricomagensi juxtà seculi dignitatem haberetur nobilior* Idem de glor. Confess. cap. 5. *Audientes autem Senatores urbis, Arvennæ qui tunc in loco illo nobilitatis Romana stemmate resulgebunt.* Leocadius iste fuit unus ex hoc genere Senatorum qui domum quam apud Biturigas habebat Christianis concessit, ex qua dicata est prima ecclesia hujuscæ urbis in honorem sancti Proto-martyris Stephani.

Acceptis de his tribus aureis pro benedictione. Leocadius oblati sibi à Christianis trecētis aureis pro pretio domus suæ, acceptis tribus aureis eulogiæ seu benedictionis nomine, reliquum lubens remisit, ut è domo privatâ in ecclesiam commutaretur. Donationes in ecclesiam fiebant per modum venditionis nummo uno duobus vel tribus, vel acceptâ veste vel equo vel alio munusculo, charitatis nomine Robert. Montens. in suppl. Sigebert. ad annum 1201. *VVilhelmus de Vado miles vendidit vel potius accepta charitate XIII. librarum, & unius equi albi in perpetuam elemosinam dedit Deo & Alexandro Abbati, & Monachis Gemet, tertiam partem terra quam habebat apud Duclarum & infra, Eodem quoque anno Rogerius Torel miles illustris VVlcatiensis monasterij dedit ecclesiæ Gemet in perpetuam elemosinam apud Gisenenses xvi. & dimidiam Acras terra arabilis, & septem Acras nemoris in manu VValterij Archiepiscopi, Rothomagensis, reddidit. Pro hac autem donatione Rogerus Torel accepit ab Abbate Alexandro nomine charitatis xxx. libras Andegavenses, & equum unum album, à VVillelmo vero de*

Lunda tunc Cellario duorum militum vestimenta de estansfort, sui videlicet & alterius militis.

cap. 30.

Valerianus & Gallienus Romanum imperium sunt adepti qui gravem contra Christianos persecutionem suo tempore commoverunt. Edicto Valeriani octava persecutio mota in Christianos. maximè in Episcopos & Clericos. Hujus edicti meminit Cyprian. epist. 82. Rescripsisse Valerianum ad Senatum ut Episcopi, & Presbiteri, & Diacones in continenti animadvertentur, in hac persecutione martyrium passi sunt Romæ Cornelius Pontifex, & Carthagine Cyprianus Episcopus, ut subjungit Gregorius hic. de hac persecutione Orosius libr. 7. cap. 22.

Horum tempore & Chroco ille Alemanorum Rex commoto exercitu Gallias pervagavit; Imperantibus Valeriano & Galliceno Alemanni Germaniæ populi, Gallias vastarunt Duce Chroco, quem Regem vocat Gregorius hic, de hac irruptione Alemannorum in Gallias meminit Oros. lib. 7. cap. 22. sed de Chroco prorsus non meminit.

Veniens verò Arvernos delubrum illud quod Gallicâ linguâ VVasso Galata vocant, incendit diruit, atque subvertit; in illa clade Galliarum etiam templa idolorum ab Alemanis & ipsis Paganis non sine singulari Numinis providentia eversa, in his incensum & solo dirutum templum in finibus Arvernorum quod Galli Vasso nuncupabant. Hujusmodi templum Mercurio sacrum fuisse non levis conjectura est quod suâ ætate signum ingens Mercurij factum apud Arvernos manu Zenodori tradit Plin. libr. 34. cap. 7. verum omnem amplitudinem statuarum ejus generis; vicit ætate nostrâ Zenodorus Mercurio factò in civitate Gallia Arvernensis per annos decem HS cccc. manu pretio.

Intrinfecus verò marmore ac musivo varium erat. Describitur hic templum illud quod apud Arvernos erat, satis curiosè & diligenter prout Grogorius patria Arvernus rerum patriarum scribendarum studiosus erat, duplici pariete structum refertur, interior paries constabat minuto lapide, id est cæmento seu cæmentitio opere, exterior quadrato lapide, interius verò parietes marmore, id est crustis mar-

moreis, & musivo id est opere tessellato variati seu distincti erant. Musivum est opus tessellatum, tessellis contextum, quod genus operis in antiquis ædificijs valde laudatum fuit Spartian. in Pescennio Nigro *Hunc in Commodianis hortis, in porticu curvâ pictum de musivo, inter Commodi amicissimos videmus sacra Isidis ferentem.* Augustin. de civit. Dei libr. 16. cap. 8. *Et cætera hominum vel quasi hominum genera, quæ in maritimâ plateâ Carthaginis musivo picta sunt* Paulin. epist. 12. ad Severum. *Absidem solo & parietibus marmoratam, camera musivo illusa clarificat* Symmach. libr. 8. epist. 41. *novum quippe musivi genus, & intentatum superioribus reperisti.* Et Gregor. ipse infr. libr. 5. cap. 46. *multa in civitate illa ædificia foris, domos composuit, ecclesiam fabricavit, quam columnis fulcivit, variavit marmore, musivo depinxit.* Idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 1. de Basilica Agripinensi, & quia admirabili opere ex musivo quodam modo deaurata resplendet sanctos aureos, ipsam Basilicam incola vocitare voluerunt; nostris ouvrage à la Mosaique, unde artifices operis musivarij dicti l. 3. C. Th. de excusat. artific. Iul. Firmic. libr. 3. cap. ult. & libr. 14. cap. 15. Cassiod. libr. 8. epist. 5. id genus artificum Constantinopoli petitem refert Leo Ostiensis in Chronic. Cassiens. lib. 3. cap. 27. Cætera ædificia constabant quadrato lapide. Gregor. inf. libr. 8. cap. 34. *in cuius angulo erat cellula parva, & quadratis lapidibus clausa.*

Ac Baptismo consecratus. Victorinus è servulo templi baptizatus per Baptismum consecratus dicitur, quia Baptismus nos sacros facit, Baptismus est sacerdotium laicorum Hieronym. ad Luciferian. *Deponat sacerdotium laici, id est Baptisma.*

Irruentibus autem Alemannis in Gallias sanctus Privatus Gaballitana urbis Episcopus in Crypta Memmatensis Montis, ubi jejunijs orationibusque vacabat reperitur, populi Gredonensis castri munitione conclusus, Privatus Gabalorum Episcopus, irruentibus Alemanis in Gallias Duce Chroco orationis causâ secessit in Cryptam Memmatensis montis. Tempore persecutionis Episcopi & fideles latebant in Cryptis, id est latibulis subterraneis opere manu facto cavatis,

Anastaf. in Caio. *Hic fugiens persecutionem Diocletiani in Cryptis habitavit, martyrio coronatus.* Gregor. ipse infr. libr. 10. cap. 30. de Gratiano primo Turonensi Episcopo quem cum alijs Episcopis missum in Gallias tempore Decij supra à nobis observatum est, *sed interdum occulebat se, ob impugnationem potensum, eo quod saepius cum injurijs & contumelijs cum repererant adfecessent, ac per cryptas & latibula cum paucis Christianis per eundem conversis mysterium solemnitatis diei dominici clanculo celebrabant.* Memoratur Anatolius Burdegalesis perclusus in cellula quæ erat in crypta antiqua Gregor. infr. libr. 8. cap. 34. *Erat autem ibi crypta, ab antiquis, transvoluto elegantique opere exposita, in cujus angulo erat cellula parva de quadratis lapidibus clausa, in quam vix unus stans homo recipi posset, in hanc cellulam puer ingreditur &c.* in hujusmodi cryptis sepulta inveniuntur corpora martyrum. Hieronym. in Ezechiel libr. 12. cap. 40. *Dum essem Roma puer & liberalibus studijs erudirer, solebam cum ceteris ejusdem ætatis & propositi diebus dominicis sepulchra Apostolorum & Martyrum circumire, crebroque cryptas ingredi quo in terrarum profunda defosse ex utraque parte ingredientium per parietes habent corpora sepultorum.* In eisdem cryptis condita corpora Episcoporum & elariorum secularium virorum Gregorius noster infr. h. libr. cap. 39. *Ipse quoque sacerdos cum conjugè & filia in crypta Cantobennensi juxta aggerem publicum est sepultus.* Et idem infr. libr. 4. cap. 12 *Erat enim ad Basilicam sancti Cassij Martyris crypta antiquissima, abditissimaque, ubi sepulchrum magnum ex marmore pario, in quo grandævi cujusdam hominis corpus positum videbatur, de his plura in Registrum Gregorij Papæ libr. 9. epist. 38. Privatus igitur ob metum Barbarorum derelictâ civitate Gabalitana secesserat in cryptam Memmatensis montis, in qua deprehensus à Barbaris, & vici Credonensis castri munitione, id est arce, custodiæ causa ab his inclusus, sic enim intelligenda existimo hæc verba quæ satis obscura sunt populi Credonensis castri munitione conclusus, & cum idolis sacrificare fortiter detrectaret fustibus cæsus, paucos post dies expiravit. Gabalorum civitati olim nomen Anderetum vel Gabalum, sed ea eversa à Barbaris, fortè ab Alcmanis in illa*

clade Galliarum sedes Episcopalis translata Mimate, vicus fuit cap. 32
 temporibus Privati Gabalorum Episcopi ut legitur in ejus vi-
 rã cui nomen à proximo monte Mimattensi vel Memmatensi.
 Eo translata sedes episcopalis in gratiam sepulturæ Privati
 qui conditus est in loco martyrij, exinde Mimate velut sedes
 Privati martyris, memoriã celebratur Gregorius infr. libr. 10.
 cap. 28. *Ecce adest Iulianus à Brivate, Privatus ex Mimate,*
Martinus è Turonis, Martialisque ab urbe propriã, inde Mimate
 & Gabali promiscuè accipiuntur, idem Gregor. de glor.
 Martyr. lib. 2. cap. 30. *Adest Privatus ex Gabalis* & Fortunat.
 libr. 8. cap. 4.

Privatum Gabalus, Iulianum Arvernus abundans

Ferreolum pariter pulchra Vienna gerit.

Sed ex ipsa quassatione interpositis paucis diebus spiritum PCA. 33
exhalavit, Privatus religionis causã fustibus cæsus, ex ipsa quas-
 satione, id est fustium percussione paucis post diebus expi-
 ravit. *Quassare* latinis ferire tundere baculo, vel alio instrumen-
 to. Optat. Milevit. libr. 1. cap. 9. de pœnitentibus, & *quassetur*
illi caput de pœnitentiã, inde quassatio pro percussione
 vel tunfione Optat. libr. 2. *in Mauritania civitatibus nobis in-*
stantibus quassatio populifacta est. conquassari minus est quam
 conteri. Augustin. in Psalm. 45. *Aliud est conquassari, aliud*
conteri, conquassari, minus est quam conteri.

Eo tempore Quirinus Sistiensis ecclesia sacerdos, gloriosum.
pro Christi nomine martyrium tulit. In pago VVlcassino Qui-
 rinus Presbiter cum Nicasio primo Episcopo Rothomagensi
 martyrium passus memoratur, Martyrol. Ro. octobr. xi. VVl-
 cassinus pagus est juris B. Dionysij martyris, quem à Suge-
 rio Abbate Ludovicus Crassus suscepit in beneficium seu Feu-
 dum Innòcent. III. libr. 2. epist. 188. *Ad hæc comitatus VVl-*
cassini, qui juris beati, Dionysii est quem illustris memoria Ludo-
vicus quondam Rex Francorum per Sugerium quondam Abba-
tem sancti Dionysij, in beneficium & Feudum suscepisse cognos-
citur. Idem VV. Nangius de Gest. B. Ludovici ad ann. 1266.
 & Joannes Tillius.

Pròdente Iuda Hebræo qui post Baptismum Quiriacus est vo-
citatus. Judæi & Gentiles in Baptismo mutabant nomen &

Vice-
comes
deBap.
tism.
lib. 2.

suscipiebant nomen Sanctorum ut Petri Pauli , Conc. Nicen.
can. 30. Euseb. libr. 2. cap. 20. ut Athanis. filia Leontij philo-
sophi in baptismo Eudoxiæ nomen suscepit Socrat. libr. 7.
cap. XXI.

cap. 11

13.

cap. 25.

*Quæ ita se in cuncta bonitate ac sanctitate omnibus probavit,
ut Tecla vocaretur ab incolis.* Melania nobilis Matriona Ro-
mana , dimissis rebus Hierosolymam migravit, ubi tantâ san-
ctitatis laude claruisse dicitur , ut ab incolis Tecla vocaretur.
Sic eam Teclæ nomine adornavit Hieronym. in Chronic. Te-
cla virgo & martyri quæ à Paulo Apostolo ad fidem conversa
sub Nerone feris exposita , victrix apud Seleuciam in pace
quievit, quam antiqui summo cultu celebrarunt, de ejus vita
& miraculis duos libros scripsit Basilius Episcopus Seleuciens.

cap. 37

*Monachos ad militiam cogi jubet , nolentes fustibus precipit
verberari.* Anno Christi 375. Monachi ad militiam coacti Va-
lentis edicto idem Euseb. in Chronic. Theodorit. libr. 3. cap.
6. Basil. epist. 70. 200. 303. Oros. libr. 7. cap. 33. de quo in Af-
ceticis.

pca. 39

*Vxorem habens quæ juxta consuetudinem ecclesiasticam remo-
ta à consortio sacerdotis religiosè vivebat.* Vrbicus ex Senatore
factus Episcopus Arvernensis secessit ab uxore , uti moris e-
rat , sed cum ea aliquando virum de nocte adijisset , cumque
ad coitum provocasset , Episcopus pœnitens facti pœnitentiæ
causa secessit in monasterium , quâ emensâ redijt ad Episcopa-
tum. Cum uxoratus in episcopum presbyterum vel diaco-
num ordinabatur , secedebat in perpetuum ab uxore , quæ mu-
tata veste castitatem colebat & vocabatur Episcopa Presbytera
vel Diacona Conc. Tur. 2. can. 20. Antissiodor. can. 20. 21.
conc. Rom. can. 1. & 2. can. Presbyter 32. dist. laudibus cele-
bratur Ursinus Presbyter , qui à tempore accepti ordinis Pres-
byteram suam ut sororem diligens , sed quasi hostem cavens ,
ad se accedere non sinebat , de quo Gregor. Papa dialog. libr.
4. cap. 20. de quodam Nannetensi Episcopo , idem Gregorius
noster de glor. Confess. cap. 78. *aiebat enim fuisse antistitem in
civitate sua , cum conjuge , sed cum ad honorem sacerdotij acces-
sisset , lectulum juxta ordinem institutionis catholica sequestra-
vit.* Episcopæ & Presbiteræ nigrâ veste utebantur Gregor. inf.
libr.

libr. 2. cap. 17. de vxore Namatii Episcopi Arvernensis. *Et aspiciens eam in veste nigrâ senio jam provecctam, putavit esse unam de egentibus.*

Ipse quoque sacerdos cum conjuge & filia in cryptâ Cantobennensi juxta aggerem publicanum est sepultus. Urbicus Episcopus Arvernensis sepultus in crypta Cantobennensi juxta aggerem publicum, id nomen vico à proximo monte Cantobennensi ubi Eparchium Episcopum quoque Arvernensem postea monasterium condidisse narrat Gregor. infra libr. 2. cap. 21. *ferunt etiam ipsum in arce Cantobennici montis monasterium collocasse, ubi nunc oratorium est, vulgo Chantoin.* Plerumque veteres conditi in cryptis, quæ erant juxta viam publicam Gregorius noster infr. h. libr. cap. prox. *sepultusque in cryptâ, suburbano civitatis illius Gregor. Papa libr. 9. epist. 38. Retrusas cryptas juxta Flaminiam portam invenientes in eis se occultaverunt,* ubi dixi. Hujusmodi cryptæ etiam fuere juxta ecclesias, quia erant destinatæ in sepulturam mortuorum, Gregor. infr. libr. 2. cap. 20. *unde & crypta ille usque hodie persans, ad Basilicam sancti Iuliani.* Unde censentur cum arenariis id est cœmiteriis, quasi ap pendices ecclesiarum Innocent. III. libr. 2. epist. 140. *Ecclesia sancti Iuliani cum domibus cellis, cryptis hortis vineis & arenariis suis, &c.*

Habuit autem & Archidiaconum nomine, & merito Iustum, cap. 40. qui & cursum vite bonis consummans operibus magistri tumulo sociatur. Illidius Episcopus Arvernensis Archidiaconum habuit nomine & vitæ meritis Iustum, qui in ejus tumulo conditus ut qui in vitâ fuerat individuus comes officii, post mortem ab eo non divideretur. Sic Laurentius Xisti Diaconus desiderabat ei socius esse martyrii, qui comes fuerat pontificalis officii, sic eum affatus cum duceretur admartyrium ut legitur a quod Ambros. 1. offic. 41. *Quo Sacerdos sancte sine diacono properas, numquam sacrificium sine ministro offerre consueveras, cui commissisti dominici sanguinis consecrationem, cui consummandorum consortium sacramentorum, huic consortium tui sanguinis negas.*

A sancto autem Nepotiano visitatus, atque oleo sancto perunctus, tribuente Domino redditur sanitati. Artemius unus

è legatis Maximi Tyranni qui Treviris sedebat, cum proficiscens in Hispaniam morbo correptus fuisset apud Arvernos, à Nepotiano Episcopo sancto oleo, id est oleo, seu chrismate infirmorum unctus curatur. Hac ætate etiam Episcopi quandoque infirmis unctionem extremam ministrabant, Innocent. I. ad Decent. epist. i. can. ult. *Ceterum si Episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se vistandum, & benedicere & tangere chrismate sine cunctatione potest, & cuius est ipsum chrisma conficere* can. illud. 95. dist. oleo sanctificato unguuntur infirmi, juxta Jacobi præceptum *infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, qui orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum.* Augustin. de tempor. sermon. 215. *Quoties aliqua infirmitas supervenerit, Corpus & Sanguinem Christi ille qui ægrotat accipiat, & inde corpusculum suum ungat ut illud quod scriptum est impleatur in eo, infirmatur aliquis, &c.* Unde hoc genus chrismatis dicitur oleum infirmorum cap. unic. de sacr. unct. & hoc sub sigillo custodiendum est, ne cuiquam ex causâ medicinæ id est medicamenti, vel maleficij detur. Conc. Moguntin. i. can. 27. *Presbiteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub prætextu medicine, vel maleficij donare inde præsumant.*

^{cap. 42.} Datoque arrabme diem constituit nuptiarum. Sponsalia contrahuntur dato arrabone, id est à sponso sponsæ datis arris I. si quis officium ff. de rit. nupt. l. arris l. ult. C. de spons. Annulo subarrantur puellæ, Philippi Ducis Sueviæ natam Ottoni IV. imperatori desponsam per osculum & traditionem annuli arræ nomine refertur in appendic. Otton. Frisingens. cap. 51. *mox à Duce Leopoldo cognato suo, per manus Cardinalium lege Francorum Regi Ottoni desponsatur, à quo amantissime amplexata, publici signo osculi, mutuacioneque annulorum subarratur.* Sponsalitiæ arræ annulus osculum calciamenta, haustus poculi. Eiusdem Gregor. de vit. Patr. cap. 20. *Denique dato sponsæ annulo porrigit osculum, præbet calciamentum, celebrat sponsalium diem festum, & idem de vit. Patr. cap 16. Cumque ut ætati huic convenit, amori se puellari præstaret affabilem, & cum poculis frequentibus etiam calciamenta deferret.* Sponsa arrhas accipiebat sponsalium nomine, pro nepte sua se eas accepisse

in monasterio confessa est Leobovera Abbatisa Pictaviensis apud Gregor. infra libr. 10. cap. 16. *De sponsalibus quoque ait coram Pontifice, Clero vel senioribus, pro nepte sua orphanulâ arras accepisse.* B. Genoveiam virginem à Germano Episcopo Altisiodorensi nummum æreum signo Crucis insignem in signum sponsalitiæ cum Christo arræ accepisse ait Auctor ejus vit. apud Sur. Jan. 3. & auctor vit. Germani apud eund. Jul. 3. Stephan. Tornacens. epist. 178. & in ipsis sponsalibus nuptijs dies dicitur. Terent. in Andria. *Placuit despondi, hic nuptijs dictus est dies:* Arrabo recentioribus pro arra quæ est symbolum emptionis Hieronym. in epist. ad Ephes. *Pignus latinus interpret pro arrabone posuit, non id ipsum arrabo, quod pignus sonat. Arrabo enim futura emptioni, quasi quoddam testimonium & obligamentum datur, &c.* Luitprand. Hist. libr. 1. cap. 7. *Cui Berengarius ut promissionis suæ daret fidem credulitatis arrabonem clypeum portat.*

Horrent tua solaria, cum dominum residentem suspicio super Solaria sunt moeniana seu projecta ædificiorum è quibus veteres prospicere solebant. l. pen. §. item illud C. de ædific. privat. Hieronym. in Ezechiel. lib. 12. cap. 42. *id est autem Roma appellant solaria de cænaculi parietibus eminentia, sive meniana, ab eo qui ea primus invenit, quæ nonnulli Græcorum: ἑσώας vocant.* Hujusmodi solaria cancellis ferreis vel æreis munita erant, ita ut sine periculo ibi deambulare liceret. Anastas. in Adrian. *Vbi & deambulatorium scilicet solarium suum, cum cancellis æreis, nimis pulcherrimè construxit.*

Hos usque hodiè duos amantes vocitare loci incola voluerunt. Narrat historiam duorum conjugum, qui apud Arvernos in eodem thalamo cœlibem vitam duxerunt, & in eadem Basilica ex diverso sepulti sunt, sed non sine miraculo eorum tumuli in unum cœlerunt; unde duos amantes Pagenses vocitarunt, eadem de re auctor noster de glor. confess. cap. 32.

Apud Condatensem diæcesis suæ vicum, excedens à seculo feliciter migravit ad Christum, Martinus Turonensis Episcopus, cum diæcesim lustraret, morbo tentatus, è vivis excessit apud Condatensem vicum. Condatensis vicus est in confinio Turonum & Pictonum vulgò Candè, de quo &

Gregor. inf. lib. 10. cap. 32. *consummato ergo presentis vite cursu obiit apud Condatensem vicum urbis sue. & Sever. Sulpit. epist. ad Bassulam socrum; Interea causa existit, quâ Condatensem diocesim visiteret* Eo loci condita Basilica in honorem sancti Martini de qua & Gregorius libr. 8. cap. 40. *Deposuerat enim sibi sepulchrum in Basilica sancti Martini vici Condatensis.* Hic summâ religione visebatur lectulus B. Martini sic vocabant nudam humum cinere stratam, in qua cubabat reclinato capite super lapide. Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 2. cap. 45. *veniensque ad cellulam Condatensem in quâ lectus Beati viri habetur.* Idem lib. 3. cap. 22. *Mulier indigena urbis Turonica visus claritate mutata cellulam Condatensem in qua lectulus Beati Antistitis habetur expetiit, lectulum autem non aliud dicunt, nisi in pavimento illo substratus cinis, & appositus capiti lapis, in quo nocturno tempore flexa cervice recumberet.*

Major ei virtus ante Episcopatum fuit, quam post Episcopatum, Martino ægrotante apud Condatensem vicum qui in finibus Turonum & Pictonum situs est, utrique ad ejus funus quasi proximum convenere, eoque defuncto gravis exorta est altercatio inter utrosque super vindicijs sancti corporis, Pictones suum Abbatem & Monachum vindicabant, Turones suum Episcopum, & Pictonibus excipientibus quod Turonibus sufficere deberet, se Martini ope & virtute usos esse quo ad vixit, Turones contra sese tuebantur hac exceptione non esse locum invidiæ, quod Martino major virtus, id est gratia miraculorum fuit ante Episcopatum, quam post Episcopatum, quia apud Pictones suscitavit duos mortuos, apud Turones unum, tandem vicere Turones & Martini corpus deportatum vel potius raptum est Turones. Quod dicitur de Martino eum virtutis gratia minorem fuisse in Episcopatu quam ante Episcopatum, testatur Sever. dialog. 2. cap. 5. illud autem animadverti sæpè Sulpici Martinum tibi dicere solitum nequaquam sese in Episcopatu, eam virtutum gratiam suppetisse, quam prius se habuisse meminisset. Idem Gregorius ipse infr. & Petr. Blef. epist. 112.

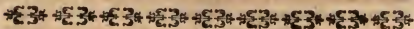
Verum si mos antiquitus institutus servatur, in urbe quâ or-

dinatus est habebit Deo iubente sepulchrum. Turones corpus Martini sui Episcopi vindicabant hâc maximè ratione, quod moris esset Episcopum sepeliri in sua ecclesia: de sepulturâ Norberti Magdeburgensis Episcopi olim Abbatis Præmonstratensis non dispar exorta est controversia inter Monachos Præmonstratenses & Clericos Magdeburgenses, sed hi vicere sententiâ Lotharij Imperat. Robert. Montensis in supplement. Sigeberti ad ann. 1134. *Cum de sepulturâ inter Clericos majoris ecclesie, & fratres sanctæ Mariæ contentio fieret, res ad imperatorem delata, & ejus præcepto in ecclesia sanctæ Mariæ, cum filijs & fratribus, quos in Christo genuerat, & Christo edificaverat sepultus est;* Episcopus tamen non prohibetur sepeliri in monasterio ubi elegerit sepulturam, ex conc. Tol. 9. can. 5. can. Bonæ rei. 13. qu. 2. inde anno Christi 1077 cum de sepulturâ Hugonis Lexoviensis Episcopi certamen ortum esset inter Monachos Lexovienses & Monachas quædam coenobij sanctæ Mariæ; re delatâ ad curiam Guillelmi II. Regis Anglorum, ejus judicio secundum Moniales pronuntiatum est, quia Episcopus in monasterio cujus erat fundator, sepulturam sibi elegerat ut refert Orderic. Vital. lib. 5.

In Vigennam fluvium descendunt, ingressique Ligeris alveum. Corpus B. Martini nave perlatum per Vigennam amnem, qui defluit in Ligerim, est à Vienne, de quo Gregor. infr. libr. 2. cap. 37. *Porrò ille cum ad fluvium Vigennam cum exercitu advenisset, & in vit. S. Leodegarij cap. 28. Post hac cum ad Vigennam fluvium in vico Sannone venissent.*

Ad urbem Turonicam cum magnis laudibus, psallentioque dirigunt copioso. Corpus B. Martini Turones delatum cum laude & psallentio, id est cum hymnis & cantu Psalmorum, Psallentium est concentus psalmorum vel chori psallentium Gregor. infr. libr. 2. cap. 21. *Dje autem Cæna Dominica, cum magno psallentio comitantibus clericis, civibusque ad ecclesiam suam revertebatur.* Idem infr. libr. 10 cap. 9. *Miserat enim ad eum obviam Episcopus Regatis clericos suos cum crucibus & psallentio.* Idem de glor. Martyr. libr. 1. cap. 51. *Sanctus Gregorius inluminatis cereis cum grandi psallentio.* Anastas. in Adriano. *cum psallentio à Diaconia usque ad Balneum.*

*A Passione ergo Domini usque ad transitum sancti Martini Franci, ea fuit eorum religio & cultus erga nomen B. Martini, annos numerare cœperunt à transitu B. Martini, ut ante à Nativitate Christi. Transitus dicitur mors Sanctorum, quia est transitus ad meliorem vitam, sic Joannes Evang. cap. 13. Christi mortem *παύσιον* appellat id est transitum. Rationem reddit Chrysostom. in eund. cap. 71. *ὅτι οὐ δὲν αὐτῶν παύσιον ἐστὶν ἡ μὲν αὐτῶν ἀφίξιον, quia mors ejus est translatio ad meliorem, & in can. si transitus 79. dist. transitus Papæ pro morte. Anastas. in Eugenio die transitus sui pauperibus vel clero seu familia presbyteria in integrum orogari præcepit.**

F N LIBR. II.

CUR faciles res sequeretur arguebatur, Martinus Turonensis Episcopus Briccium Diaconum qui ei successit in Episcopatu insensum habebat, quod cum argueret de levium rerum studio, facilis pro levi & mobili, Virgil. 2. Æneid. *Facilis jactura sepulchri.* Idem 8. Æneid. *facilesquo oculos fert omnia circum,* ubi Servius, *id est mobiles vino.* Idem 3. Georgic. *Dum faciles animi juvenum, dum mobilis atas* facilis pro stulto Gregor. ipse de Mirac. B. Martin. libr. 2. cap. 1. *Visum est & hoc inferere lectioni, qualiter me Deus arguerit, nè ante me permitterem stultos & faciles, beatis solemnibus obrectare.*

Sed & presbyterij honore pradius, sapè beatū virū convicijs lacessivit, Briccius è Diacono promotus est in presbyterum Archidiaconi munus non erat perpetuum, Sidon. libr. 4. epist. 25. *temporumque processu Archidiaconus, in quo seu gradu seu ministerio multum retentus propter industriam &c.*

Nam mulier ad quam cubicularij ejus vestimenta deferre solebant ad abluendum, qua sub specie religionis erat veste mutata, concepit & peperit. Briccius Turonensis Episcopus & Martini successor suspitione stupri valde laboravit, quia mulier quâ

ejus cubicularij utebantur, ad abluendas ejus vestes, quæ religionis obtentu vestem mutaverat, prægnans deprehe nsa est, Viduæ vel devotæ quæ castitatem domi colere propositum habebant, vestem mutabant, & velum capiti imponebant. can. vidua. 20. qu. 1. can. sicut bonum. can. de viduis. can. viduæ 1. & 2. can. vidua. can. viduitatis & passim 27. qu. 1. Mulieres devotas seu conversas velatas fuisse testatur Gregor. infr. h. libr. cap. 13. *Residentibus tamen Episcopis, die Dominico mulier quadam velata, atque devota Deo, audenter ad eos ingreditur, Idem libr. 4. cap. 26. Habebat tunc temporis Ingoberga in servitium suum, duas puellas, quarum prima vocabatur Marcovesa, religiosam vestem habens.*

Nec Deus nos diutius finit manus tuas indignas osculando pollui. Christiani solebant reverentiæ causa osculari manus Episcoporum. Ambros. de dignitat. sacerdot. cap. 2. Quippe cum videas Regum colla & principum summitti genibus sacerdotum, & exosculatis eorum dexteris, orationibus eorum credere se committi. & Sidon. libr. 8. epist. II.

*Perge ad limina mox Episcoporum
Sancti & Gallicini manu osculata.
Tecti posce brevis vacationem.*

Inde benedictio & osculum sunt gratiæ Episcopales, Gregor. infra h. libr. cap. 5. *acceptâ benedictione cum osculis redierunt; Laici verò admittuntur ad osculum pedum Romani Pontificis. Anastas. in Valentino. Cujus oranter ab omni Romanorum senatu pedibus osculatis, magna in totius sexus & ætatis populo letitia mansit. Idem in Leone IV. Et procedentes vestigia ipsius osculari cæperunt. Episcopi quoque solebant clericos recipere ad osculum in signum communionis ecclesiasticæ; Hieronym. advers. Rufin. libr. 2. Antequam sanctus Epiphanius venisset Hierosolymam, & ore quidem & osculo, tibi pacem daret, & infr. ut Hæreticum scriberet, quem osculis orthodoxum comprobavit. Christiani etiam osculabantur catenas Martyrum. Tertull. 2. ad uxor. Quis in carcerem ad osculanda vincula martyris reptare patietur.*

Cumque oblatus fuisset infans, triginta dies ab ortu habens, ait ad eum Episcopus, adjuro te per Iesum Christum, &c. Bric-

tius de stupro infimulatus cum prædicta muliercula, infantem coram plebe oblatum, jam trigefimum diem natum, per Deum adjuravit ut palam ediceret si ejus pater esset, infans patrem negavit. Sæpius varijs miraculis clericorum & monachorum de stupro accusatorum innocentia purgata est. Eustathio lectore Casariensi per calumniam accusato de stupro cum filia presbyteri, & ab officio lectoris deposito, puella quæ clericum calumniata erat, non prius parere valuit, quam calumniam falsa esset, post nonum diem nisi puerperij, Pallad. Lausiac. hist. cap. 141. Similiter & mulier quedam quæ falso Simeonem monachum de stupro infimulavit, non prius peperit, quam fateretur ex quo concepisset quo factò inquit Evagr. libr. 4. cap. 33. *ἰσθὺς ἑπέσθη ἐξ ἕρῳ τοῦ ἁγίου Ἰσίδωρου μαρτυροῦντος ἐκ τῆς ἐκείνης ἐξ ἑρῳ ἐξελίξαι, ὡς ἂν ἐκ τῆς ἀληθείας ὁβητρικῆς.*

Ille autem ad satisfaciendum adhuc populo, prunas arden-
in byrrhum suum posuit. Briccius nè qua suspicio de se plebis
 animis hereret, sese purgare non dubitavit per prunas arden-
 tes in byrrum, id est in sinum vestis positas. Byrrhus erat ve-
 stis genus commune; Augustin. in Psalm. 130. *Et quando que-
 reris vel amicis, vel in judicio, hoc dicis judici conscidit me, non
 dicis conscidit birrhum meum, sed conscidit me.* Glaber. Hist.
 libr. 1. cap. 4. *Egrediens latenter Crescentius de turre scilicet bir-
 ro indutus, & aperto capite, veniensque improvisus corruit ad
 imperatoris pedes.* Pontius Diaconus in vit. Cypriani apud
 Surium sept. 14. *Et ita idem Cyprianus in agrum Sexti perdu-
 ctus est & ibi se lacerno birro expoliavit, & genu in terram ste-
 xit* Joan. Monach. in vita S. Odon Abbat. Cluniac. libr. 2.
*& birrum quo tegebatur more cappa, per extremitatem simbria
 aprependentes osculabantur.* Martian. Capell. libr. 4. *Nam &
 byrrhus & tunica nomen vestis habent.*

Et plebe prosequente accessit ad sepulchrum B. Martini &
*projectis prunis candentibus ad sepulchrum, vestis illasa appa-
 ruit.* Purgatio tamen per prunas arden-tes, vel ferrum
 candens fuit purgationis genus vetitum, utpotè in quo Deus
 tentatur can. Mennam 2. qu. 5. cap. ult. extr. de purgat. vulgar.

Denique Romana urbis Papam expetijt flens & ejulans,
 Briccius

Briccius à plebe Episcopatu depositus, suffecto sibi Justiniano confugit ad sedem Apostolicam, à quâ restitutus septimum post annum Turones redijt, quo pertinent illa verba quæ sequuntur, *septimo igitur regressus anno à Româ, cum auctoritate Papæ illius Turonos redire disponit, & Justinianum successorem jam mortuum nactus cathedram recepit; sic Petrus Episcopus Alexandrinus ejecto Lucio Alexandriam redijt cum literis Damasi Papæ Socrat. libr. 4. cap. 30. Ex quo satis intelligimus hac ætate agnitam fuisse auctoritatem Romani Pontificis in deponendis & restituendis Episcopis, de quo fuscè à nobis scrip: un libr. 10. de jurisd. eccles. tuend. cap. 3. & 4.*

Qui ad sedem apostolicam residens plerumque missarum solemnia celebrans. Episcopi & Presbyteri quotidie missas celebrare solebant Cyprian. de orat. dominic. Hunc autem panem dari nobis quotidie postulamus, nè qui in Christo sumus, & Eucharistiam quotidie ad cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum abstenti & non communicantes à cælesti pane prohibemur, à Christi corpore separemur; quem locum exscripsit Augustin. libr. de bon. perseverant. cap. 4. Ambros. in epist. ad Hebræos, cap. 10. Quid ergo nos nonnè per singulos dies offerimus, offerimus quidem, sed recordationem facientes mortis ejus, & una hæc Hostia non multa, &c. Missæ veteribus in plurali pro missæ sacrificio. Cornel. P. in epist. ad Lupicinum E. Viennensem. Edictis Imperatorum Christianos ubique tormentis varijs affici, unde publicè, neque in cryptis notioribus, missas agere Christianis licet. Beda Hist. libr. 4. cap. 22. à tertiâ enim horâ quando missæ fieri solebant, sæpissimè vincula solvebantur. Victor Vticens. de persecut. Vandal. libr. 2. Liberum arbitrium habetis in ecclesijs vestris missas agere, vel tractare.

Sed procedant duo de vestris in campum cum armis bellicis. Inter Vandalos & Suevos, quæ erat quæstio de Hispaniæ imperio, singulari singulorum ex quaque parte dirimitur, ut parceretur utrique populo, Gothi pariter lites inter se armis id est singulari pugna desiniebant. Cassiodor. 9. Var. 14. Vos armis jura defendite, Romanos sinite legum pace litigare, ait in campum id est locum dictum certamini. Campus est locus

pugnæ vel exercitationis, unde campeſtria ſunt perizomata quibus ſuccinguntur iuvenes, in campo exercitationis & campeſtrati ſunt qui his ſuccincti ſunt, ut exerceantur. Auguſtin. de Civit. libr. 14. cap. 17. *Porro autem Campeſtria latinum quidem verbum eſt, ſed ex eo dictum, quod iuvenes qui nudi exercebantur in campo pudenda operiebant, unde qui ita ſuccincti ſunt, Campeſtratos vulgus appellat, inde campioniſ id eſt pugiles vel pugnatoreſ à campo* Roger. Hoveden. in Richard. 1. ex ejus diplomate. *Latro autem de furto convictuſ tondeatur ad modum Campioniſ.*

Tunc ille cujuſ puer vicerit, regionem ſine certamine obtinebit, puer paſſim accipitur, pro famulo vel ſervo Gregor. infr. libr. 3. cap. 5. *cui dormienti orarium ſub collo poſitum, ac ſub mento ligatum, trahentibuſ ad ſe invicem duobuſ pueriſ ſuffocatuſ eſt, idem libr. 5. cap. 3. Nam ſi ante eum ut aſſolet convivio utenti, puer cereum tenuiſſet. Nimirum pueri dicebantur ſervi non ab ætate, ſed à conditione* Ambroſ. libr. 2. de Abraham in illa verba & vocavit puerum ſeniorẽ domuſ ſux. *Diſce hinc quod etiam ſenioris ætatiſ ſervuli, pueri dicantur à dominis, vel à quibuſquẽ potioribuſ & infra, unde & pueroſ dicimus, quando ſervuloſ ſignificamus, non ætatem exprimenteſ, ſed conditionem.* Inde pueri medicorum Idem epiſt. 66. *Miſceri mulieri quibuſdam voluptaſ eſt, medicorum etiam pueri corporibuſ utile ſerunt: Idem in Pſalm. 35. Plurimi tamen remedia medicina aliqua ſcire ſe dicunt, vel quod medicorum pueri faciunt, eodem ſenſu* ἰατρῶν παῖδεſ Chryſoſtom. Homil. 4 ad Antiochenoſ τὰ γὰρ ἰατρῶν τοῖſ ἰατρῶν διακρίτου, & ἰατρῶν παῖδεſ καὶ ἰατρῶν. *contraria enim contrarijſ curare & medicorum pueri, jubent, malè interpreſ vertit medicorum filij. Eadem ſignificatione pueri ruſticorum pro ſervuliſ, Ambroſ. Hexamer libr. 3. cap. 13. Ei arbori quam marem palmam appellant pueri ruſticorum.* Hoc loco puer honeſtiorẽ ſignificatuſ videtur accipi pro milite lecto ex toto exercitu ad certamen, quem Gregorius puerum vocat à juvenili ætate ut Matthei 14. de Jacobo Apoſtolo dicitur. Erat puer amictuſ ſyndonè.

Cumque Regiſ fuiſſet oblata conſpectibuſ cepit eam primum ad rebaptizandum blandiſ ſermonibuſ inticere. VVandali erant Ar-

riani qui rebaptizabant Catholicos transeuntes ad se volentes vel coactos, quod damnatum miraculo refert Gregorius hoc loco *post multas quaestiones cum ad hoc frangi non posset, ut beatam scinderet Trinitatem ad rebaptizandum invita deducitur.* Donatistæ etiam rebaptizabant deficientes ad se, quod detestatur Augustin, epist. 203. *Rebaptizare igitur hæreticum hominem, qui hac sanctitatis signa percepit, que christiana tradidit disciplina, omninò peccatum est, rebaptizare autem Catholicum immanissimum scelus est.* Hinc Eugenius Carthagenensis Episcopus captus à Vandalis, scripsit epist. ad Catholicos quæ subjicitur infr. h. libr. cap. 3. *Servate itaque unici baptismatis gratiam, custodientes Chrismatis unctionem, nemo post aquam revertatur ad aquam, renatus ex aquâ, &c.*

Digno aquas unguine cunctas infecit id est fluxu ventris asperfit, unguen pro unguento vel unctione, Gregor. de mirac. Martyr. libr. I. cap. 51 *Nam cum mihi nimia lippitudine oculi gravarentur, ex hoc sacramento unguine tactus, dolore protinùs carui.* Seren. Samonic. de Medicin.

Mira loquar gemmans mulcebitur unguine poples.

Idem alio loco.

Vngvine quo frangit vires languoris aquosi.

Idem alio loco.

Vngvine quo fotis dabitur medicina papillis.

Post hæc prosequentibus Alamannis usque ad Traductam transito mari Vandali per totam Africam ac Mauritaniam sunt dispersi. Vandali prædâ direptis Gallijs, transiére in Hispaniam, inde Mauritaniam & Africam occuparunt, prior locus quem attingere in Mauritania fuit Traducta, Tingi oppidum Mauritanæ à Claudio Casare deducta colonia appellatum Julia traducta Plinio libr. 5. cap. 1. Hodie Tânger. Vandalicam cladem Galliarum deplorat Hieronym. epist. ad Ageruchiam de quo dixi rer. Aquit. libr. 5. cap. 8.

Dico tamen vobis, valete orate pro nobis & jejunate. Eugenius captus à Vandalis imminente martyrio se commendat precibus plebis suæ. Ecclesia orabat pro martyribus & pro Episcopis Augustin. libr. I. contra literas Petiliani cap. 105. *Ecce oratur pro Paulo Apostolo, quod fieri non vis pro Episcopo, &c.*

Cap. 5

Quod cum fecissent & manus suas super caput ejus tenerent sanctus Eugenius crucem super oculos cæci faciens. Eugenius per impositionem manuum & signum crucis curat cæcum, qui cum pecunia corruptus à Cirola Pseudo Episcopo cæcum se finxisset, quasi oculorum lucem recepturus à Cirola, iusto Dei iudicio cæcus factus est. Signo crucis curantur ægri, fugantur dæmones, præsentem signo crucis obmutuerunt idola, & exta non litarunt Auctor quæst. utriusq. testam. cap. 114. Sed præsentem signo crucis obtumescit Paganitas, adest quam vocant stultam, prudentia illa, sacra illorum, respondere non audent, reprimuntur enim exta illorum, respondere non audent, & occultantur ob reverentiam Christiana Majestatis.

Beatum verò Eugenium decollari jussit sub ea specie, ut si in ea horâ, qua ensis super cervicem ejus incumbere non reverteretur ad Hæreticorum sectam, non occiderentur, nè eum pro martyre excolerent Christiani, sed exilio damnaretur. Eugenius propter fidem Catholicam ab Honorico seu Hunerico Rege Vandalorum decollari id est capite cædi iustus, decollare est caput cadere, inde decollatio pœna capitis Paul. 5. sentent. tit. 17. Summa supplicia sunt, crux, crematio, decollatio, pœna capitis sub ea specie, id est lege indicta ut si in proposito perseveraret, gladius à cervicibus revocaretur, & ultima pœna exilio commutaretur, nè à Catholicis coleretur pro martyre. Non alio consilio ex edicto Diocletiani, & Maximiani martyrum corpora è terra effossa, & in mare missa, nè colerentur pro martyribus. Euseb. libr. 8. cap. 7. & Julianus quoque non sævijt usque ad necem in Catholicos, quia ut ait Gregor. Nazianz. orat. 3. τῆς τῶν μαρτύρων τιμῆς ἐρῶναι τοῖς ἀθλοταῖς. martyrij honorem invadebat athleticis.

Tunc suspenso gladio apud Albigensem Galliarum urbem exilio deputatus est, ubi & finem vite præsentis fecit. Gladio à cer vice suspenso, id est jam librato revocato, mandato Hunerici Regis Vandalorum, Eugenius exulavit in Gallia apud Albigan civitatem Narbonensis Provinciæ, Eugenium ibi vitam finiisse testatur, & ibidem in crypta Amaranthi martyris sepultum refert idem auctor de glor. martyr. libr. 1. cap. 37. & in hunc diem ibi coluntur reliquiæ sanctissimi Episcopi &

martyris. Eundem tamen ab exilio revocatum insinuare videtur Sigibertus quatenus tradit anno 492. omnes Episcopos Africæ petente Eugenio Carthagenensi Episcopo ab exilio revocatos, non nego hic lapsum Gregorij cum ait Honoricum successisse Traiamundo, constans enim est eum successisse Genserico patri ex Procopio Marcellino & Sigiberto.

Nihil hac supplicia erant confessoribus sanctis qui in paucis vexati in multis bene se noverant disponendos. Hoc distant Confessores à Martyribus, quod Confessores erant qui aliquid puta vincula vel cruciatum ut verbera passi erant pro Christo, Martyres qui extrema passi erant Optat. Milevit. libr. 1. Nam ferme ante annos LX. & quod excurrit per totam Africam persecutionis est devagata tempestas, qua alios fecerit Martyres, alios Confessores.

Accedens ergo ad beati Apostoli tumulum deprecabatur auxilium bonitatis ejus. Servatius Tungrensis Episcopus sentiens Deo revelante, Gallijs Hunnos imminere, Romam petijt ad limina Apostolorum, ut horum intercessione iram Dei averteret. Hac tempestate frequens ac penè popularis erat peregrinatio ad limina Apostolorum. Beda hist. libr. 5. cap. 7. Abeunte autem Romam Ceadualla successit in regnum Hun de stirpe regia, qui cum triginta & septem annis imperium tenuisset gentis illius, & ipse relicto regno, ac junioribus commendato ad limina Beatorum Apostolorum Gregorio Pontificatum tenente profectus, quod his temporibus plures de gente Anglorum, nobiles ignobilesque, Laici & Clerici, viri ac femina certatim facere consueverunt. Conc. Cabillonens. 2. can. 40. sunt quidam potentum qui acquirendi census gratia, sub pretextu Romani, sive Turonici itineris multa acquirunt, multos pauperum opprimunt &c. Inde Romei Romam peregrinationis causa petentes. Odo Cluniac. vit. S. Geraldii Aureliacens. Comit. libr. 1. cap. 17. Cum vero dehinc quosdam Romeos sibi notos obviam reperisset & infra cum dehinc ad portum Placentinum venisset quidam Clericus qui portui praerat supervenit, nam sicut illi mos est, lucrosam nimis nautam à Romeis expectabat.

Hic verò ad Trajectensem urbem accedens, modica pulsatus febre recessit, Servatius Tungrensis Episcopus Roma redux

dimiffa Tungrorum urbe quæ erat Epifcopalis civitas , ad Trajectum urbem recessit quæ erat Dioceſis , inde Agricolaus proximus ejus ſucceſſor Tungris urbe ab Hunnis ſolo everſa, apud Trajectum ſedem collocavit Harigero in vit. Tungrenſ. Pontif. cap. 30. Tempore Pipini Regis Trajectum proprium habuit Epifcopum , primus fuit Vvylbrodus Apoſtolus gentis Friſiorum de quo Beda Hiſt. libr. 5. cap. 12. Sigebert. ad ann. 697. Martyrol. Ro. 7. Nov. & ibi Baron.

Ablutusque à fidelibus juxta ipſum aggerem publicum eſt ſepultus. Duo hic memorabilia obſervo circa funus Servatij Tungrenſis. Unum eſt lotio corporis defuncti, alterū ſepultura ejus juxta aggerem publicū, Chriſtiani lavabant corpora mortuorum Gregor. infr. libr. 4. cap. 45. *Tunc ab Arnuſo quodam collectus , ablutusque ac dignis veſtibus eſt indutus , & ad Ecolifmenſem civitatem ſepultus.* Idem de vit. patr. cap. 6. apud Sur. 1. Jul. de B. Gallo Arvernenſ. Epifcopo *Exinde ablutus , atque veſtitus in Eccleſiam deſertur , donec cōprovinciales ad eum ſepeliendum convenirent.* Idem infr. libr. 6 cap. 29. de Diſciola virgine in Monafter. S. Radegundis. *Post hæc corpus aquifablutum.* Hunc morē à primis temporibus Eccleſiæ receptū fuiſſe ſcimus ex Act. Apoſt. cap. 9. ubi Tabitha vita functam conſeſtim lotam fuiſſe legimus. Eundem morem ſubobſcurē indicat Tertul. Apologetic. cap. 42. *Non labor diluculo , attamen labor honeſtā horā , & ſalubri , qua mihi & colorem & ſanguinem ſervet , rigere & pallere poſt lavacrum mortuus poſſum ,* id eſt ut rectè hæc verba interpretatus eſt Heraldus non labor diluculo rigoris & palloris conciliandi cauſa, ſatis mihi eſt quod mortuus rigere & pallere debeo , poſt lavacrum quo mortui procurantur. Veteres Romani calidā ablucebant , & ungebant corpora mortuorum priuſquam cremarentur Ennius. *Tarquini corpus , bona femina lavit & unxit.* Hunc ſecutus Virgil. 6. Æncid. *corpufque lavant frigentis , & unguunt.* Etiam Sanctorum reliquias in translatione lotas obſervo Bedā Hiſt. libr. 3. cap. 11. *Lota igitur offa intulerunt in thecam quam in hoc præparaverant , atque in Eccleſia iuxta honorem congruum poſuerunt.* Idem lib. 4 cap. 19 *laverunt igitur Virginis corpus , & novis indutum veſtibus intulerunt in Eccleſiam.* Græcis non

modò mortuorum corpora lavabantur, sed etiam post fune-
ris elationem, omnes qui erant de domo defuncti lavabantur
purgationis gratia, quo alludens Aristophan. in Nubibus.

ὄσπερ τε θνεῦτος καταλῦει μὴ τὸν βίον,

Quasi effem mortuus vitam id est substantiam lavas. Et ibi
Scholiast. ἐπειδὴ ἴδους ἐστὶ μετὰ τὴν ἐκκομιδὴν τῶν νεκρῶν λῦσαι τὰς κατ' οἶκον κα-
θαρίαι χεῖρας. *Postquam mos erat post elationem mortui, eos qui erant*
de domo lavari purgationis gratia. Peculiare fuit occisos illo-
tos sepeliri, uti observatum est in funere Abbonis Abbatis
Floriacensis à rusticis insidijs Monachorum nefariè occisi
apud Regulam monasterium super Garumnani flumen in Pa-
go Aginnensi Aimoin Floriacens. de vit. S. Abbon. cap. 20.
Matutino sanè tempore feria quarta, cum ipsis quibus indutus
erat vestimentis, uti mos est sepeliri interemptos, inlotus etiam
lapideo tumulatus Sarcophago, &c. Sepulchra veterum posita
juxta aggeres publicos, id est vias publicas Gregor. supr. libr.
1. cap. 39. Ipse quoque Sacerdos cum coniuge & filia in crypta
Cantobennensi iuxta aggerem publicum est sepultus. De Serva-
tio idem Gregor. de glor. confess. cap. 72. Arvatius verò Tra-
iectensis Episcopus sepultus refertur, iuxta ipsum pontem agge-
ris publici. Inde aggeres consecrati, pro sepulchris positus
propter vias publicas l. 5. C. Th. de sepulchr. violat. idem
testatur quoque Porphir. in Horat. ode. 11. in aggeribus reli-
giones & sepulchra erant. Agger verò hic non pro munitione
accipiendum est, sed pro viâ publicâ seu militari, lapide vel sili-
ce strata, ut in l. 4. & 5. Cod. Th. de itiner. muniend. Sever.
Sulpit. Dialog. 2. cap. 4. Interim per aggerem publicum plena
militantibus viris fiscalis rheda veniebat. Vel agger etiam est
genus sepis juxta vias publicas vel flumina ripæ muniendâ
causa Varro de re rustica lib. 1. cap. 14. Agger is bonus,
qui intrinsecus junctus fossa, aut ita arduus, ut cum trans-
cendere non sit facile, hoc genus sepis fieri secundum vias publi-
cas solent & secundum amnes. Tales sunt aggeres Nili l. un. C.
Th. de Nili aggeribus. Hieronim. in Ezechiel. lib. 9. cap. 30.
Moris autem Egyptiorum est propter inundationem Nili excel-
sos aggeres construere ad ripas Nili &c. Agger propriè est me-
dija pars viæ quæ lapide strata est Servius in illum vers. 5.

Æncid. Qualis sape via depressus in aggere serpens. Agger est media via eminentia coaggeratis lapidibus strata, unde via aggere dixit. Unde via publica simpliciter strata dicitur in l. ult. C. Th. cod. Monumenta fiebant juxta vias publicas, nè verò fierent in via publica vetitum l. 2. ff. de loc. & itiner. public.

Cap. 6. *Quia locus in ea est, in quo parvitas mea pignora continentur, Reliquiæ Stephani martyris quæ erant in oratorio Metensis urbis vocantur pignora, passim reliquiæ Sanctorum dicuntur pignora, quia sunt nobis quasi pignora intercessionis & suffragij Sanctorum apud Deum, pignora vocat Gregorius & alij locis ut libr. de glor. martyr. cap. 33. De hoc enim sudario multi infirmi sanitatem experti sunt, ac plerumque & ipse Pontifex de eodem decerpens pignora, ubi Ecclesias consecrabat fideliter collocavit. Aimoy. Floriacens. de mirac. S. Benedicti. libr. 2. cap. 19. Cum senioribus habito consilio deliberavit, ut sumptis Sanctorum pignoribus imminente vindemiâ ad locum cum aliquibus è fratribus, fructus vinearum collecturus properaret. Alibi pignora idem Gregor. infr. libr. 10. cap. 30. in fin. Nacti etiam sumus & alios lapides, ita ut hic erat concavos, in quibus Sanctorum Apostolorum, cum reliquorum martyrum pignora continebantur. & infr. & in illo priore baptisterio sancti Benigni Martyris pignora collocavi. Flodoard. libr. 2. Dum Clerici jam cum patroni sui pigneribus ad civitatem confugissent, alij lipsana à Græco λειψανα id est reliquiæ Sigebert. ad ann. 766. Constantinus insuper agrè ferens gloriam Sanctorum miraculis coruscantium, etiam lipsana eorum, ubique jubet effodi, & jactari in profundum.*

Cap. 7. *Prus suspectus futuri, id est suspicatus de futuro, eadem locutione usus est Gregorius infr. libr. 4. cap. 13. Cautinus autem Episcopus, cum suspectus esset quod & ipse iniuriaretur, id est suspicionem haberet nè injuria afficeretur. Idem de glor. confess. cap. 105. Instigante verò fide suspecti sunt habiti homines, quod aliquid cum divina maiestate virgo potuerit obtinere. Idem infr. lib. 6. cap. 11. sed cum Episcopus de his suspectus esset, Idem libr. 9. cap. 3. & suspectus nè percutiatur, omninò se à suis vallari precipit.*

Itaque liberatâ obtentu Beati Antistitis civitate, Attilam fugant, qui Mauriacum campum adiens se præcingit ad bellum. Aurelianis urbe ab obsidione liberatâ, Attila Rex Hunorum victus & fusus ab Ætio conjunctis copijs cum Theodorico Rege Gothorum, & Meroveo Rege Francorum apud Mauriacum id est in campis Catalaunicis in Campania de quo præter Gregorium Idacius. Sidon. libr. 7. epist. 12. Roderic. libr. 2. cap. 8.

Convenientibus ad matutinos hymnos populis. populus conveniebat ad matutinum officium, Gregor., infr. libr. 6. cap. 23. Cum die dominico ad urbem Turonicam ad matutinas signum commotum fuisset, & populus surgens ad ecclesiam conveniret, Plin. libr. 10. ep. 101. de Christianis. quod essent soliti stato die ante lucem convenire carmenque Christo, quasi Deo dicere. Sidon. libr. 1. epist. 2. de Eorico Rege Gothorum. Antelucanos Sacerdotum suorum cætus minimo comitatu expetit. de Friderico I. Imperat. ideim testatur Radevicus de gest. ejus libr. 2. cap. 76. Antelucanos Basilicarum & Sacerdotum suorum cætus, aut solus aut minimo comitatu expetit. Ad alias horas Canonicas tertiam sextam & nonam conveniebat & populus Austin. de tempore sermo. 78. Attentius tamen rogo, & admoneo fratres, ut ad vigiliis maturius surgere studeatis, ad tertiam ad sextam ad nonam feliciter veniatis.

Ætius spoliato campo, victor in patriam cum grandi est reversus spolio. victo Attila & campo, id est loco pugnae expoliato, campus est locus pugnae Baldric. Camerac. chronic. libr. 3. cap. 57. Campum contra eum accepit, & legaliter feudum suum adjudicatus perdidit, domum reversus cum ingenti prædâ, Spolium pro rebus captis à latronibus, vel ab hostibus Typhonin. in l. bona fides ff. deposit. Exempli loco, latro spolia, quæ mihi abstulit posuit apud Scium, Tertull. de Resur. cap. 7. Hodie spoliū efficitur si detrahatur, hoc fuit indumentum cum superstruebatur Idem cap. 12. ejusdem libr. Quippe etiam terra de cælo disciplina est, arbores vestire post spolia.

Nec multo post Aquileia à Chunis capta incensa, atque diruta, Aquileia post triennij obsidionem, ab Attila Rege Hunorum capta & solo eversa. Paul Diacon. libr. 15.

Quid de Ætio Renati Frigeridi narrat historia, tacere nefas putavi, narrat historiam Ætij ex Renato Frigerido scriptore historiarum illorum temporum, cujus opera non extant, nec aliud fragmentum præter istud quod hoc loco excerpfit Gregorius, qui eundem Renatum Profuturum Frigeridum vocat infra hoc cap.

Gaudentius pater à domesticatu exorsus militiam. Domesticatus est Domesticorum officium Nou. Theod. & Valentin. de Scholarib. Domestici erant qui excubabant in Palatio Principis, seu qui familiaris Principi militabant l. 8. C. Th. de Domestic. Cassiodor. i. Varr. 10. *Domestici patres equitum & pedisum, qui nostra aula videntur jugiter excubare.* His Præpositus vocabatur Comes Domesticorum ut infra hoc cap. *Ætius ex Comite Domesticorum & infra hoc lib. cap. 9. Eodem tempore Castinus Domesticorum Comes.*

Ipse postmodum Augustus dum in campo Martio, pro tribunali residens concionaretur ad populum, Occylla Buccellarius Ætij ex adverso veniens cum gladio perfodit. Valentinianus junior dum pro tribunali oraret ad populum, ferro occisus ab Occylla Buccellario Ætij in ultionem necis domini sui. Buccellarius est minister, qui in epulis domino nuseet poculum, vel ministrat panem & alia edulia, sic dictus à Buccella quæ significat frustulum panis. Tertull. de Monogam. *Et illic planè sic dabunt viros & uxores, quomodo Buccellas.* Augustin. de tempore sermon. 216 *ille bonus Christianus est, qui pauperibus secundum quod vires habet argentum porrigit, aut buccellam,* Arnob. in psalm. 147. in illa verba, *Mittit Crystallum suum sicut buccellas, Crystallum hoc grandinis memorat Dei lapidationem, quam panibus fractis & buccellis assimilat.* Alias Buccellarij sunt custodes corporis, quos privatis cum armis habere non licet l. ult. C. ad leg. Jul. de vi public. ubi Cujac. Ait in campo martio, id est in campo ubi censēbatur exercitus. Gregor. infr. h. libr. cap. 27. *Transacto vero anno, jussit omnem cum apparatu advenire phalangam, ostensuram in campo*

Cap. 9. *martio suorum armorum nitorem.*

Nam cum multa de eis Sulpitij Alexandri narret Historia. Sulpitius Alexander scripsit hist. Francorum de quo unicus meminit Gregorius noster.

Eo tempore Cenobaldo, Marcomere, & Sunnone Ducibus Franci in Germaniam prorupere. Franci primum Duces habuere ut refert Gregorius ex Sulpitio Alexandro, penes quos tamen regiam auctoritatem fuisse colligitur à Gregorio ex eo quod qui primum Duces dicti sunt, alio loco vocantur regales ab eodem auctore. Sunnonis Ducis meminit Ordericus Vitalis libr. 4. Franci Gallis tempore Sunnonis Ducis associati sunt, & Romanorum jugo de cervice sua viriliter excusso super eos regnare ceperunt.

Franci enim simulato metu se in remotiores saltus receperant concidibus per extrema sylvarum procuratis, concædes sunt sepes sylvarum vel viarum è præcis arboribus munitiois causâ contextæ ut infr. hoc cap. qui conjunctis arborum truncis vel concidibus superstantis, velut è fastigijs turrium sagittas tormentorum ritu effudere. Eadem voce usus est Gregorius infr. libr. 3. cap. 28. Et concides magnas fecit in villis illis. Alij concædes Veget. libr. 3. cap. 22. præcis arboribus vias claudunt quas concædes vocant. Tacit. 1. Annal. Castra in limite locat, frontem ac tergum vallo, latera concadibus munitus. Ammian. libr. 16. difficiles vias, & suapte naturâ clivosas, concadibus clausere solerter, arboribus immensi roboris casis, & idem eod. libr. sed concæde arborum densâ, undique semitis clausis. Ambros. de excess. Satyr. quam doleret in Alpium vallo summam nostra salutis consistere, lignorumque concadibus construi murum pudoris. Polyb. lib. 2. χλομίνης προδοκῶν τὸν ἔροδον, τὰς μὲν ἄλλας, τὰς εἰς τὴν χώραν ἐισβολὰς, ἠσφαλίσατο φυλακαῖς, καὶ τέφραις καὶ δένδρων ἐισοχωραῖς. Cleomenes hostium impressionem expectans, reliquos aditus præsidijs fossis, concadibus munit. Galli Abbatis de bois.

Clanso apud Viennam Palatij adibus Principe Valentiniano & penè infrà privati modum redactò, militaris rei cura Francis satellitibus tradita. Ea tempestate Franci summam tenebant in Comitatu Imperatoris, inter eos Arbogastes magister militiæ fuit. Ammian. libr. 35. Adhibitis Francis, quorum ea tempestate, in palatio multitudo florebat. Eadem ætate erat & in Palatio schola Gallicanæ militiæ. Symmach. lib. 9. epist. 54. Dudum eum ad scholam Gallicam palatij translatum esse meministi.

Cum autem Asterius Codicillis Imperialibus patriatum sortitus fuisset. Per codicillos honores deferebantur à Principe Præter hunc locum Gregor. infr. h. libr. cap. 38. Igitur ab Anastasio Imperatore codicillos de consulatu accepit, & hoc est quod dignitatum formulas vocat Aufon. in Profess. Burdigalens. 5. Vagus per omnes dignitatum formulas.

Tradunt enim multi eosdem de Pannoniâ fuisse digressos, & primum quidem littora Rhæni amnis incoluisse, dehinc transfacto Rhæno, Thoringiam transmeasse, ibi juxta Pagos vel civitates Reges Crinitos super se creavisse, de primâ & ut ita dicam nobiliori suorum familiâ. Franci è Pannoniâ digressi primum ultra Rhæni littus confedere, unde regio illa quæ prima eorum sedes fuit ultra Rhenum dicta est Francia, ejus situm observat Hieronym. in vit. Hilarionis. Inter Saxones & Alemannos, gens ejus non tam lata quàm valida, apud Historicos Germania, nunc vero Francia vocatur. Et hæc est quæ posterioribus dicta est Francia orientalis, ad quam pertinet Conc. Triburiensis Can. 39. quem Pontifices retulere in cap. 1. ext. de sponsalib. Postea Franci studio propagandi fines superato Rhæno Thoringiam occuparunt & Pagos vel civitates viciniore, & Reges Crinitos super se crearunt, Reges Francorum erant Criniti, id est comam alebant & barbam promittebant. Nec hoc peculiare fuisse Regum Francorum certum est, nam & Franci omnes erant Criniti, & quod ait Gregorius Francos Reges crinitos super se creasse, eo tantum pertinet ut intelligantur Francos sibi Reges elegisse de gente sua, quod satis probatur sequentibus, cum a Francos Reges sibi creasse de prima & nobiliori suorum familia, idem fuit habitus Orientalium Ammiam. libr. 31. Sed orientalis turma, novo neque ante viso superavit eventu, ex ea enim crinitus quidam, nudus omnia præter pubem, subrancum & lugubre strepens, educto pugione agmini se medio Gothorum inseruit &c. Hieronym. in in vit. Malehi ecce subito equorum camelorumque sessores Ismaelita irruunt, crinitis vittatisque capitibus, &c.

Nam & in Consularibus legimus Theodomerem Regem

Francorum filium Richimeris quondam & Ascilam matrem, gladio interfectos. Gregorius Historiam priorum Regum Francorum petijt tum ex Renato Frigerido, & Sulpitio Alexandro, quorum nè nomen quidem alibi superest, cum ex Consularibus. Consularia sunt Fasti consulares quorum fide & auctoritate sæpius usi sunt veteres scriptores Augustin libr. contr. Donatistas post. collat. *Sicut autem ordo Consulium ostendit, quem tunc considerare angustia temporum non sinebat, neque enim præsto erant libelli qui consulares vocantur.* Fastis consularibus adscribebantur nomina benemeritorum de Republica, & clariorum virorum M. Tull. ad Brutum epist. 15. *Ego enim D. Bruto liberato, cum lætissimus illi civitati dies illuxisset, idemque casu Bruti natalis esset, decrevit ut in fastis ad eum diem Bruti nomen adscriberetur, in eoque sum majorum exempla secutus qui hunc honorem mulieri Laurentia tribuerunt, cui vos Pontifices ad aram in Velabro facere soletis.*

Ferunt etiam tunc Chlogionem utilem ac nobilissimum in gente sua Regem Francorum fuisse, qui apud Dispargum castrum habitabat quod est in termino Thoringorum. Is est Clodio, cui cognomen Comatus Rex Francorum qui fertur successisse Faramundo, de quo prorsus silet Gregorius. Clodionem Faramundi filium & successorem memorat Sigebert. ad ann. 430. *Clodius filius Pharamundi Rex Crinitus regnat super Francos annis 18.* Ex hoc Franci Crinitos Reges habere cœperunt, Clodionis Regia fuit apud Dispargum castrum quod locatur in finibus Toringorum quibus tunc continebatur ditio cis Rhenana Francorum.

In his autem partibus, id est ad meridionalem plagam habitabant Romani usque Ligerim fluvium, ultra Ligerim vero Gothi dominabant. Talis erat status Galliarum ea tempestate, Gothi cum Gallia Narbonensi obtinebant Aquitaniam quæ pertinebat usque ad Ligerim ex divisione Galliarum facta ab Augusto quam secuti sunt Orosius lib. 1. cap. 2. & Aimoin. lib. 1. cap. 4. ultra Ligerim habitabant Romani id est Prouinciales qui adhuc parebant imperio Romano; sic dicti omnes Prouinciales qui erant in orbe Romano. Auctor quæst. utriusq; testament. c. 107.

Nam quia Romani regnum habent, Hispani & Galli & Afri, & ceteri subiecti eis, sub eorum nomine Romani vocantur. Conc. Narbonenf. sub Recaredo, in cuiuscumque domo Gothi Romani fuerint inuenti. Et idem Augustin. Homil. 50. omnes enim Romani Romanum regnum possident, quamuis in eo non omnes regnent, sed ceteris regnantibus pareant. Belgicæ partem quæ declinabat ad Rhenum Franci recens partem occupabant.

Burgundiones quoque Arrianorum sectam sequentes habitabant trans Rhodanum qui adiacet civitati Lugdunensi. Burgundiones erant Arriani & tenebant quartam Galliæ partem quæ Rhodanus fluit, cuius erat Lugdunum. Sidon. libr. 5. epist. 7 qua notat Chilpericum Burgundionum Regem, quando præsens potestas Lugdunensem Germaniam regit. Regni Burgundionum finibus etiam Massiliensis Provincia continebatur Gregor. infr. h. libr. cap. 32. Tunc Gundobaldus & Godegisilus fratres regnum circa Rhodanum aut Ararim cum Massiliensi Provincia retinebant. Hujus regni caput erat Vienna ut dicat Gregorius eod. cap. Godegisilus vero obtenta victoriâ, promissâ Chlodoveo aliqua parte Regni sui cum pace discessit, Vienne namque triumphans, tamquam si iam totum possideret regnum ingreditur.

Cap.
10.

Sed hæc generatio fanaticis semper cultibus visa est obsequium præbuisse, nec prorsus agnovére Deum sibi que sylvarum atque aquarum, avium bestiarumque & aliorum quoque clementorum fixere formas. Franci ante Clodoveum Ethnicæ superstitionis erroribus tenebantur, arbores & fontes quasi res sacras colebant & pro dijs habebant, hujus superstitionis reliquias sustulit Conc. Antisiodorens. can. 3. Non licet compensas in domibus proprijs, nec vigiliis in festivitibus sanctorum facere, vel inter sentes aut arbores, vel ad fontes vota exolvere. Fanatici sunt sacrificuli, & cultores idolorum. Augustin. de Genes. ad liter. libr. 12. cap. 22. moris enim erat ut ante prandium peractis sacrificijs agitatisque Phanaticis, si qui adolescentes post prandium vellent, eo more ludere, nullus prohiberetur de quo plura dixi in Gregor. libr. 3. epist. 71.

Cap.
11.

Avitus enim vnus ex Senatoribus & vt valde manifestum est civis Arvernus. Avitus vnus ex Senatoribus Arvernus, ex

præfecto Prætorio Galliarum à Senatu electus Imperator ,
Avito Consuli anno quo suscepit Imperium Panegyricus di-
ctus à Sidonio , qui extat inter ejus opera carm. 7. E Senato-
ribus Gallicanis sæpius lecti Consules. Cassiod. 2. Var. 3. legit
Roma frequenter fasces de manibus Gallicanis.

*Basilicam S. Juliani Arverni Martyris cum multis muni-
bus expetivit.* Avitus à Senatu Imperio dejectus & Placenti-
nus Episcopus ordinatus , cum ibi se tutum non crederet ,
confugit in Arvernos ad basilicam sancti Juliani martyris, quæ
est apud Brivatensem vicum in finibus Arvernorum , sed in
itinere diem obiit. Flagrante Diocletiani persecutione Julia-
nus martyrium passus est Brivate apud Arvernos , ubi reliquæ
ejus summa veneratione coluntur de quo Martyrolog. Rom.
28. Augusti Gregor. noster de glor. martyr. lib. 2. cap. 1. &
idem infr. libr. 10. cap. 29. *Ecce adest Iulianus à Brivate & For-
tunat. lib. 7. carm. 4.*

Privatum Gabalus , Iulianum Arvernos abundans

Et Sidon. in Propempt. carm. ult.

Hinc te suscipiet benigna Brivas.

Sancti quæ fovet ossa Iuliani.

Ejus caput translatum Viennam , & conditum in tumulto Fer-
reoli martyris de quo Sidon. ipse libr. 7. epist. 1.

*Delatusque ad Brivatensem vicum ad pedes ante dicti mar-
tyris est sepultus ,* Avitus Brivate sepultus ad pedes Juliani
martyris , votum fidelium erat sepeliri juxta sepulchra marty-
rum , ut præsentibus patronos haberent Augustin. de curâ pro
mortuis agendâ. *Profecto etiam provisus sepeliendis corporibus
apud memoriam sanctorum locus, non video quæ sunt adjumenta
mortuorum , nisi ad hoc ut dum recolunt ubi sunt posita eorum
quos diligunt corpora , eisdem sanctis illos tamquam patronis
susceptos apud dominum adjuvandos orando commendent.* Con-
stantinus in basilica Apostolorum , quam Constantinopoli
posuerat inter duodecim Apostolorum thecas sepeliri voluit
Euseb. de vit. Constantin. libr. 4. cap. 60. pari consilio Cel-
sum filiolum Paulinus condidit juxta tumulum martyrum te-
stem ipsum habemus carm. 15. ad Pneumatium.

Quem Complutensi mandavimus urbe , propinquis.

*Conjunctum tumuli fœdere martyribus.
 Ut de vicino sanctorum sanguine ducat
 Quo nostras illo purget in igne animas.*

Brivate vel Brivatensis vicus est locus in finibus Arverno-
 rum celebris Ecclesiâ S. Juliani Martyris, quæ est exempta,
 & immediatè subjecta sedi Apostolicæ de qua Petr. Clunia-
 cens. lib. 6. epist. 28. *Brivatensis Ecclesia juri Apostolico nullo
 alio Episcopo mediante subjecta, juxta propria institutionis mo-
 rem, magna & nobilis diu permansit &c.* Brivatenses Canonici
 Comites dicuntur, propter Brivatentem Comitatum, qui ex
 donatione unius est Ecclesiæ. Brivate vulgò *Brioude*.

Cap.
11.

Cæpit filias eorum stupro detrahere, Childericus regno pul-
 sus, quod filias primorum stupro detraheret, id est infamaret.
 puella stupro detrahitur & quasi minuitur quia confunditur.
 Statius Thebaid. libr. 2.

— *Tacita subit ille supremus
 Virginitatis amor, primaque modestia culpa
 Confundit vultus* — — — Eademque locutione usus est
 Gregorius infr. libr. 4. cap. 13. *de Chramno ita ut filias Sena-
 torum dans prædonibus, eisdem vi detrahi juberet.* Idem eod. lib.
 cap. 38. *Albinus de sede exiliens, adprehensum Archidiaconum
 detrahit pugnis calcibusque cadit, & custodia carcerali coar-
 cætat* Idem lib. 9. cap. 27. *Et facta nocte, crapulatus à vino mi-
 sit pueros, ut detrahentes puellulam, eam thoro ejus ad-
 scirent.*

Cap.
13.

*Testatur presbyter Paulinus dicens si enim hos videas dignos
 domino Sacerdotes, vel Exuperium Tolosa, vel Simplicium Vien-
 na, vel Amandum Burdegala, vel Diogenianum Albige, vel
 Dynamium Ecolisma, vel Venerandum Arvernus, vel Ale-
 thium Cadurcis, vel nunc Pegasus Petrocorijs, ut cumque se
 habent seculi mala, videbis profecto dignissimos totius fidei,
 religionisque custodes.* Paulinus adhuc presbyter, postea Nola-
 nus Episcopus scripsit epistolam, cujus fragmentum extat tan-
 tum apud Gregorium hoc loco, in quo meminit clariorum
 Episcoporum Galliæ hujus ætatis, quos inter fuere Exupe-
 rius Tolosanus Episcopus. Hunc sanctitatis laude & studio in
 in pauperes commendat Hieronym. epist. ad Rusticum, ad
 Furiam

Furiam & Ageruchiam, eidem dicavit commentarium in Zachariam. Ad Simplicium Viennensem & Amandum Burdegalem Episcopum extant epistolæ Sidonij, & ipsius Paulini.

Mane autem facto, processio solemnitate, funeris ejus obsequium fuit. Venerandus Arvernensis Episcopus diem obiit, Dominici natalis vigiliâ, postera die solemniter funere elatus, & hoc est quod voluit dicere Gregorius processionem solemnitate id est solemnem processionem quæ de more indicta erat in honorem nativitate Christi, fuisse conversam in obsequium funeris Episcopalis. Dies processionis dicitur dies solemnitas quia in eo solemnitas lita seu processio solet celebrari Auctor quæst. utriusque testam. cap. 127. *Et Christiano cum uxore sua convenire aliquando licet, aliquando vero non licet, propter diem enim processionis aliquando non licet convenire.* Natalem domini præcedit vigilia, vigilia non sine jejuniis cap. quæstiv. §. festum de V. S. Auctor sermon. ad frat. in eorum. de nativ. B. Joann. serm. 25. *Hac autem festivitas non solum apud fideles, sed apud infideles vigiliam habet, quia & dum jejunamus vigiliam nuncupamus.* & non sine processione Sidon. 5. epist. 17. *conveneramus ad sancti Iusti sepulchrum processio fuerat antelucana, solemnitas anniversaria, cultu peracto vigiliarum.* Gregor. Tur. de mirac. D. Martini. libr. 2. cap. 25. *nam cum in venerabili Dominica nativitate nocte sacrosanctis deductâ excubijs procedentes de Ecclesiâ ad basilicam sancti ire disponeremus, &c.*

Omnis populus cuncta intentione postposita, clamavit dignum ac justum esse. In electione & ordinatione Episcoporum populus calculi causa acclamare solebat Dignus & Justus est, ut in ordinatione Evodij quem Augustinus sibi successorem designavit acclamatum est à plebe, *Dignus & Justus est, Deo gratias, Christo laudes, exaudi Christe, Augustino vita,* ut patet ex ipsis gestis ordinationis quæ extant apud Augustin epist. 110. quem morem notat Ambrosius de dignit. Sacerdotal. cap. 5. *Et nescij homines, & indocti, in ordinationibus eorum clamant, & dicunt dignus & justus, &c.*

Fenestras in alsario triginta duas. Perpetuus Turonensis Episcopus ædificavit basilicam S. Martini extra muros civitatis.

tis cuius formam depingit Gregorius. Capsum est pars Ecclesiæ distincta ab altari, quæ capit seu continet plebem, quæ erat divisa ab ordine clericorum Cancellis altaris, eodem sensu infra hoc cap. subjungitur. *Ostia octo tria in altario, quinque in capso*, Altarium est pars Ecclesiæ in qua stabant Clerici, juxta altare intra cancellos. Capsum est pars illa quæ cancellis ab altari dividitur Conc. Turon. 2. can. 4. quem Raimundus retulit ex Conc. Moguntino in cap. 1. ext. de vit. & honest. Cleric & ita Altarium ab Altari distinxit Gregor. de mirac. B. Martin libr. 1. cap. 5. *Factum est autem ut illa dominica, Prophetica lectione jam lecta, ante Altarium stante, qui lectionem B. Pauli proferreret, Beatissimus Antistes Ambrosius super sanctum Altare obdormiret* ita Gregorius infr. h. libr. cap. 21. *atque ad gratias Deo tempore nocturno reddendas ad Altarium ecclesiæ consurgebat.* Idem infr. libr. 6. cap. 11. *Dum diversa inter se super Altarium conferunt, recedentes ab altario Saluatorium ingrediuntur.* Nè dubitemus Capsum esse partem illam Ecclesiæ in qua stabat plebs confirmat idem Gregorius infr. proximo cap. in descriptione formæ Ecclesiæ quæ condita est à Namatio Episcopo apud Arvernos. *Hic Ecclesiam quæ nunc constat, & veterrima intra muros civitatis habetur, suo studio fabricavit, habentem in longum pedes centum quinquaginta, in latum pedes sexaginta, in altum infra capsum usque cameram pedes quinquaginta.* Rectè Gallicus interpres vertit *la nef de l'Eglise*. Eadem analogiâ pars media corporis humani sive umbilicus Capsum dicitur. Arnob. in psalm. 134. *Simulachra enim in quibus spem habuit, habentia membra omnia sine sensu, & capsum sine spiritu.* Camera verò est fornix seu testudo templi ut & supr. prox. cap. *in altum usque ad cameram.* Gregorius de glor. martyr. cap. 47. *Dum in honorem ipsorum martyrum missarum solemnities celebrarentur, cecidisse è camera tabulam unam.*

Solemnitas enim ipsius basilica triplici virtute pollet, id est dedicatione templi, translatione corporis sancti, vel ordinatione ejus Episcopi Horum verborum sententia est in basilica S. Martini Turonensis tres dies solemnes celebrari, diem dedicationis Ecclesiæ, quia dies dedicationis Ecclesiæ solemniter colitur ex more antiquo Felix epist. 1. cap. 1. & 2. *Solemnitates dedi-*

cationum Ecclesiarum Episcoporum & Sacerdotum per singulos annos solemniter sunt celebranda. Can. solemnitates 1. & 2. de Consecrat. dist. 7. Gregor. P. lib. 10. epist. 71. *ut Die dedicationis vel natalitio sanctorum Martyrum, quorum illic reliquia ponuntur religiosi convivis solemnitatem celebrent.* Dies translationis corporis sancti Martini, quia Dies translationis corporis sanctorum solemniter celebrantur Ambros. epist. 85. de translatione corporum sancti Gervasij & Prothasij Martyrum, quod multa condidimus integra corpora SS. Gervasij, & Prothasij, ad ordinem transtulimus vespere jam incumbente ad Basilicam Faustæ, ibi vigilia noctè, manus impositio. Celebratur etiam solemnitas Dies Elevationis seu relevationis Martyrum idem in Psalm. 118. serm. 6. *Celebramus enim Diem quo revelata sunt populis corpora sanctorum Martyrum.* Dies ordinationis B. Martini Episcopi, Dies anniversarius Ordinationis Episcopi solemniter celebrari solebat. Augustin. de Verb. Domini serm. 32. *Dies anniversarius Ordinationis Domini senis Aurelij crastinus illucescit, rogat & admonet per humilitatem meam charitatem vestram ut ad Basilicam Faustæ devotione venire dignemini.* Idem Homil. 24. *Verumtamen cum Dies anniversarius nostræ ordinationis exoritur, tunc maximè honor hujus officij tamquam primo imponatur attenditur* Ambros. in Luc lib. 1. cap. 16. *Honora patrem tuum & matrem. Pulchrè mihi hodie legitur legis exordium, quando mei natalis est Sacerdotij, quot annis enim quasi de integro videtur incipere Sacerdotium, quando temporum renovatur aetate.*

In ante absidem rotundam habens, ab utroque latere ascellas eleganti constructas opere. Describitur Ecclesia quam Namatius posuit in civitate Arvernorum, in ante, id est in anteriori parte habebat absidem in orbem constructam. Absis est locus editior in anteriori parte Ecclesiæ curvato opere assurgens, sub quo erat sedes Episcopi, unde sedes abside appellatione continetur, quia sub abside est Augustin. epist. 225. *Dicebam ego quibus poteram, qui ad nos in absidem honoratiores & graviores ascenderant.* Evodius de mirac. B. Stephani lib. 1. cap. 3. *Cum in loco Abside super Cathedralam velatam essent reliquia constituta, quia locus erat eminentior per gradus ascen-*

debat in absidem, inde Absides gradatæ Augustin. epist. 203. *Transit honor huius seculi, transit ambitio, in futuro Christi iudicio nec Absida gradata, nec Cathedra velata, nec sanctimonialium occurfantium atque cantantium greges adhibebuntur ad defensionem.* Evodius lib. 2. cap. 1. *Ipsaque etiam per se gradus Absida descendens univ. er. eminus conspicienda adstabat.* Ante Absidem Episcopus reconciliabat publicos pœnitentes. Conc. Carthag. 3. can. 32. *Cujuscumque autem pœnitentis publicum, & vulgatissimum crimen, quod univ. er. commoverit Ecclesiam, ante Absidem manus ei imponatur.* Can. Presbyter 26. qu. 6. & Conc. Carthag. can. 46. apud Balsamo. Plerumque absis ecclesiæ propter dignitatem Cathedræ Episcopalis, quæ in ea eminebat, eleganti opere constructa erat, nempe tabulis marmoreis, & opere musivo adornata. Paulin. epist. 12. ad Severum de Basilica B. Fœlicis. *Absidem solo, & parietibus marmoratam, Camera musivo illusa clarificat.* Leo Ostiens. Chronic. Cassinens. libr. 3. cap. 27. *Vt alij absidam, & arcum atque vestibulum majoris ecclesiæ musivo componerent.* idè ante absidem erat atrium Gregor. de mirac. Divi Martini libr. 3. cap. 57. *Igitur ante diem tertium festivitatis hoc in atrio quod absidam corporis ambit.* Absis erat opus cameratum id est fornicatum Plin. libr. 12. epist. 17. *Cubiculum in absida curvatum.* Cassian. collat. 24. cap. 6. *velut si quis absidis Cameram volens in sublime concludere, subtilissimè illius centri lineam jugiter circumducat.* Gregor. de vit. patr. cap. 7. *ante altare basilicæ fundamenta jecit, erectaque absida miro opere construxit, & transvoluit,* idem libr. 10. cap. 30. *Hic submotam basilicam quam prius Briccius Episcopus edificaverat, edificavit aliam ampliolem miro opere, in cujus absida beatum corpus venerabilis sancti transtulit.* Ascellæ sunt alæ seu latera ecclesiæ quæ dicuntur ascellæ à comparatione partium corporis humani, ascella est ala seu axilla cava pars brachij Gregor. infr. lib. 4. cap. 31. *nascente in inguine, aut in ascella vulnere.* Idem lib. 7. cap. 29. *Cumque Claudius elevata dextera cultrum ejus pectori injecisset, & ille non segniter sub ascella illius pugionem defixisset.* Idem de mirac. B. Martin. lib. 3. cap. 14. *Hic deorsum proclivis, nequaquam sursum poterat erigi, sed duobus*

in ascillis fustibus additis incurvus agebat gressum, ascellæ seu latera ecclesiæ eleganti opere constructa erant, id est multivo opere adornata.

Totumque edificium in modum crucis habetur expositum. Ecclesia quam extruxit Namatius apud Arvernos erat structa in modum crucis. Eadem fuit forma ædis sacre Symeonis Stilitæ apud Antiochiam. Evagr. libr. 1. cap. 24. *σὺγκείται μὲν αὐρῷ δλιον, ἐκ τῶν τεσσάρων πλευρῶν σοαῖς κοσμημένη παρατετάχθαι.*

Parietes ad altarium opere Sarfurio ex multo marmorum genere exornatos habet. Persequitur descriptionem ecclesiæ quæ condita est à Namatio, parietes ad altarium, id est quatenus regnat pars illa in qua est statio clericorum circa altare, opere sarfurio id est opere tectorio, vario marmore exornati erant. Opus sarfurium est opus tectorium, quod varium est & multiplex sic dictum non ineptè à Latino sarcio, reficio quod est opus tectorum. Appositè Tertullian. de Idololatr. *Scit Albarius tector & tecta sarcire, & tectoria inducere, & cisternam liare, & cymathia distendere.* Parietes Basilicarum & publicorum ædificiorum solebant ornatus causa vario marmore incrustari, unde absis marmorata Paulino epist. 12. ad Severum. *Absidem solo & parietibus marmoratam Camera musivo illusa clarificat,* memorię marmoratæ id est monumenta marmorata Augustin. in psalm. 33. *Marmoratas, auratasque memorias eadem in psalm. 48. Deinde memoriam qualem habet, quam marmoratam, vivit in ipsâ memoriâ, ille ubi mortuus est.*

Quam cum fucis colorum adornare vellet, tenebat librum in sinu suo, legens historias actionis antiquas, pictoribus indicans, quæ in parietibus fingere deberent. Uxor Namatij Episcopi Arvernensis suo sumptu condidit Basilicam sancti Stephani, in suburbano civitatis, quam cum picturis adornari vellet, & ei propositum esset depingi historiam passionis Martyris, ad hoc in manibus habebat historias actionis antiquas, id est acta passionis martyris, pictoribus indicans quid nam vellet depingi. Gesta martyrum Historias passionum martyrum vocabant vete-

Cap.
17.

res. Beda Histor. libr. 5. cap. 21. *Sed & historias passionum eorum, una cum cateris ecclesiasticis voluminibus summâ industriâ congregans amplissimam ibi ac nobilissimam Bibliothecam fecit. Acta martyrum summa diligentia custodiebantur in archiuo ecclesiæ Augustin. in breuiculo collat. Gesta martyrum quibus ostendebatur tempus persecutionis Consulibus facta sunt Diocletiano novies, & Maximiano octies pridie idus Februarij & infr. quod Catholicis quoniam tunc inquirere, & ad horam veteres chartas in archiuis ecclesiasticis discutere non poterant respondebant & rursus infr. quamvis persecutione feruente sicut in ipsis gestis martyrum monstrabatur, qui confitebantur in passionibus suis se collectam & dominicum egisse & infr. nam & domum privatam Christianis congregandis præstitam constitit tempore persecutionis, sicut in quibusdam gestis martyrum loquebatur. Gesta martyrum lætitari solebant in ecclesia in die natali, id est anniversario die passionis eorum Conc. Carthaginens. celebratum anno Dom. 401. can. 13. Liceat & legi passiones martyrum, cum anniversarij dies eorum celebrantur* Gregor. de glor. martyr. libr. 1. cap. 86. *Dies passionis erat Polycarpi Martyris magni, & in Ricomagensi vico civitatis Arverna, eius solemnia celebrantur. læta igitur passione cum reliquis lætionibus, quas Canon Sacerdotalis invexit tempus ad sacrificium offerendum advenit. Legebatur & vita Confessorum in eorum die festo* Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 49. *Denique Sacerdotibus qui adveniant, ad agenda solemnia procedentibus, cum lætor, cui legendi erat officium advenisset & accepto libro vitam sancti capisset legere Confessoris. Vel si malis mulier legebatur librum continentem historias actionis id est effigiem de pictam passionis martyris, veteres enim historias Sanctorum, seu Martyrum vocabant, effigies penicillo vel stylo, vel acu depictas in tabulis libris vel vestibus. Anastas. in Leone IV. Fecit autem isdem egregius Pontifex in monasterio S. Martini mira pulchritudinis vestem habentem historiam sancti jacentis in lætulo cum effigie Salvatoris Domini nostri Iesu Christi & infra fecit idem in Basilica Sanctorum quatuor fratrum vestem de fundato vnam habentem historiam ipsorum sanctorum Martyrum, & infra obtulit*

etiam in ecclesia Beati Petri Principis Apostolorum, coronam ex argento, cum historijs à foris circumdatam. Idem in Nicolao I. Simili modo & in ecclesia Beati Petri Principis Apostoli nutritori suo obtulit vela in arcus Presbyterij habentem (I. Habentia) historiam, leonum figuras numero quadraginta. Moris antiqui fuit Ecclesias varijs Sanctorum imaginibus depingi Gregor. Turon. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 65. de ecclesia S. Antoliani Martyris apud Arvernos quam fundarunt Alchima, & Placidina. Erectis tamen parietibus super altare adis illius turrem à columnis pharis heraclisq; transuolutis arcubus erexerunt, miram camera fucorum diversitatibus imaginatam adhibentes picturam. Et ante Augustin. de Conf. Evangelist. libr. 1. cap. 10. Hic omnino errare meruerunt, qui Christum & Apostolos ejus, non in sanctis codicibus, sed in pictis parietibus quaesierunt. Varijs picturis ornari solebant etiam sepulchra sanctorum Gregor. de glor. confess. cap. 35. quia ipsa historia sepulchrorum de virtutibus Domini & Apostolorum ejus exposita sunt. de quo plura in Anastas. in Gregor. 2.

Et benedictionem ex ea singulis diebus sumens, donec expensa est, uxor Namatij Episcopi Arvernensis cum sederet in Basilica Stephani martyris à se conditâ, veste nigra amictâ & jam vetula, pauper quidam qui orationis causa basilicam ingressus erat, credens eam unam de egentibus, quadram panis dedit, quâ acceptâ sanctissima mulier benedictionem ex eâ per singulos dies sumpsit, donec consumpta esset. Benedictio est refectio, vel panis qui benedictionis nomine datur in vit. Ludovic. P. Quam primo vere à patre dimitteretur interrogatus est ab eo, cur Rex quum esset, tanta tenuitatis esset in re familiarum, ut nec benedictionem quidem nisi ex postulato sibi offerre possit, & infra. Et benedictione panis ac vini simul participata, Imperator ad civitatem redijt, Dominus Apostolicus ibidem remansit. Odo Cluniacens. vit. S. Gerald. libr. 2. cap. 19. Et omnibus qui aderant particulas, pro benedictione dedit. Græci εὐλογία vocabant, unde Latini Eulogiam, Paulin. epist. 1. ad Severum Panem Campanum de cellulâ nostra tibi pro eulogia misimus. Idem epist. 45. ad Alipium. Panem unum sanctitatis tue unitatis gratia misimus, in quo etiam Trinitatis soliditas

continetur. Hunc panem eulogiam esse tu facies dignitate sumendi. De quo plura dicemus infra alio loco.

Cap.
18.

↳ *Britanni de Bituricâ à Gothis expulsi sunt, multis apud Dolensem vicum interemptis.* Biturica est in prima Aquitaniâ, matrix totius Aquitaniæ, quæ erat juris Gothorum ex traditione Honorij, à quo Aquitania concessa est Gothis. Sigebert. ad ann. 417. *Honorius pacto fœdere cum Gothis Aquitaniam tradidit.* Inde postquam Aquitania provecta est in Regni apicem Biturica fuit caput regni Aquitanicæ Adrevald. de mirac. S. Benedic. libr. 1. cap. 32. *Testatur hoc Pictavis fecundissima quondam urbs Aquitania, ipsumque Avaricum caput regni Aquitania.* Gothi igitur jure suo usi sunt cum Bituricam recepere à Britannis qui eam occupaverant, de quo Jordanes de reb. getic. cap. 45. Sigebert. ad ann. Chr. 470. Britanni hoc loco sunt populi, qui à Saxonibus Britanniam pulsi confedere in ea Galliæ parte, quæ olim Armorica, Britanni, vel Britones promiscuè dicti Auson. Epigr. 107. Vicus Dolensis est nobile & antiquum castrum in finibus Biturigum cujus meminit & Turonens. de glor. confess. cap. 92. *In Dolensi autem Biturigi termini vico* &c. de quo plura rer. Aquitanic. lib. 1. cap. 8. vulgo *Bourg Deolz* sive *Bourg Dieu en Berry.*

Cap.
19.

↳ *Inter Saxones & Romanos bellum gestum est.* Bellum gestum à Romanis cum Saxonibus, qui Britanniam insulam nuper occupaverant pulsis indigenis, quod insinuant verba quæ sequuntur. *Insula eorum à Francis capta, atque subversa sunt.* Inde Saxones littus Aquitanicum Myoparonibus, id est navibus Piraticis valde infestum habebant Sidon. lib. 8. epist. 6. ad Narnatium. *Subitus à Santonis Nuntius constanter asseveravit nuper vos classicum in classe cecinisse, atque inter officia nunc nauta, modo militis, listoribus Oceani curvis inerrare contra Saxonum pandos Myoparones.* Idem in Panegyric. Aviti.

Quin & Aremoricus Pyratam Saxona tractus.

Sperabat, cui pelle sulcum sulcare Britannum

Ludus.

Cap.
20.

↳ *Eoricus autem Gothorum Rex Victorium Ducem super septem civitates prapofuit.* Eoricus Rex Gothorum Arvernus in ditionem

tionem

tionem redactis Victorium Ducem septem civitatibus imposuit, quorum primariam fuisse civitatem Arvernorum & ejus sedem ex eo colligitur, quod primum Arvernos venit & civitatis ornandæ & ampliandæ studiosus, civitatis ambitum augere voluit, sic enim interpretor illa verba quæ mox sequuntur *qui protinus Arvernos adveniens, civitatem addere voluit, & quod magis patrocinator interpretationi, est quod adjicit Gregorius, adhuc perstare cryptas ad Basilicam S. Juliani quasi incepti operis vestigia, unde inquit & Cryptæ illæ usque hodiè perstant ad Basilicam S. Juliani.* Victorius Dux est idem quem Comitem Patronum, & filium jure diverso vocat Sidon. lib. 7. epist. 17. *Amplissimi viri Victorij Comitæ devotione præventus, quem jure seculari Patronum, jure ecclesiastico filium excolo ut cliens, ut pater diligo.* Victorius Dux septem civitatibus impositus memoratur quia Duces præerant singulis Provinciis quæ constant pluribus ex civitatibus Gregor. infr. lib. 8. cap. 18. *Nicetius per emissionem Eulalij à Comitatu Arverno submotus, Ducatum à Rege expetiit, datis pro eo immensis muneribus, & sic in urbe Arvernâ, Ruthonâ atque Vercicâ Dux ordinatus est & idem cap. 26. ejusd. libr. Turonicis vero atque Pictavis Ennodius Dux datus est & idem lib. 9. cap. 7. Ennodius cum Ducatum urbium Turonica, atque Pictavæ ministraret, adhuc & vici Iuliensis, atque Benarna urbium principatum accepit.* Inde eidem lib. 6. cap. 4. Memoratur Lupus Dux Camponiæ de quo dixi de Ducibus, & Comitibus Provinc. lib. 1. cap. 4. de Victorio Duce meminit & Gregor. de vit. Patr. cap. 3. *erat enim eo tempore sanctus Sidonius Episcopus, & Victorius Dux, qui super septem civitates Principatum Eorico Gothorum Rege indulgente susceperat.*

Ipsi Sacerdoti in ipso quod modo Saluatorium dicitur mansio erat. Hospitium seu tectum Namatiij Episcopi Arvernensis quod erat juxta Ecclesiam Saluatorium dicitur propter officium hospitalitatis, & honestatis publicæ quod ibi colebatur in peregrinos & hospites eodem sensu Gregor. infr. lib. 6. cap. 11. *quo non intelligente, dum diversa inter se super Altarium conferunt, recedentes ab altario Saluatorium ingrediuntur;* idem lib. 7. cap. 22. *habebat enim pro timore Regis, in ip-*

Cap.
20.

so *Salutario Basilica mansionem* Gracis *ἀσπασίδου*, ut apud Theodorit. lib. 5. cap. 17. Theodosius aditu templi prohibitus ab Ambrosio Mediolanensi Episcopo, abstinuisse memoratur, & absolutionis petendæ gratia Episcopum convenisse *ἐν τῷ ὄρει σικῶ ὀικῶ. ΜΗΤΑΤΟΡΙΟΥ* Cedreno in Leone Philosopho de quo plura de Ducib. & Comit. lib. 1. cap. 16.

Atque ad gratias Deo tempore nocturno reddendas ad altarium ecclesia consurgebat. Namatius Episcopus de nocte surgebat orandi causa ad altarium ecclesiæ. Altarium est aliud ab altari, nimirum est pars interior ecclesiæ, continens altare, quæ Cancellis dividitur ab exteriori parte ecclesiæ ut jam observatum est

Sed signo sanctæ Crucis munitus nihil ei inimicus nocere potuit. Signo Crucis fugatur Dæmon à Namatio Episcopo, hoc signo fugantur Dæmones Gregor. de vita Patrum cap. 7. in Gregor. Lingonensi Episcopo, adduci eos ad se iubens, sine illo tactu, facto tantum signo Crucis, è contra verbo Dæmonia discedere imperabat, quod illa protinus audientia, corpora quæ sua nequitiâ diræxerant absoluebant. Augustin. seu alius auctor quæst. utriusque testamenti cap. 114. *sed presente signo Crucis obtumescit Paganitas, & infr. unde cuncta Dæmonia sive Dii gentium, nominatâ Cruce Christi terrore concutiuntur.*

Ferunt etiam ipsum in arce Cantobennici montis Monasterium collocasse, ubi nunc oratorium est, & ibi se diebus Quadragesimæ sanctæ recludere. Namatius Episcopus per tempus quadragesimæ secedebat, orationis causâ, in monasterium quod extruxerat in Arce, id est in fastigio Cantobennici montis, c'est Chantoin. Episcopi tempore quadragesimæ jejuniis & orationis causâ secedebant in Eremum vel in Insulam de Palladio Santonensi Episcopo testatur & Gregor. lib. 8. cap. 43. *erant autem eo tempore Dies quadragesimæ sanctæ, & Episcopus in Insulam maris orationis causa secesserat.* De Eadberto Lindisarnensi Episcopo in Anglia Beda histor. lib. 4. cap. 30. *Qui tum fortè in remotiori ab Ecclesia loco, reclusus undique Pelagi fluctibus cincto Solitarius manebat, in hoc etenim semper quadragesimæ tempus agere in hoc quadragesima. ante Domini-*

cum natale dies, in magna continentia orationis & lachrymarum devotione transigere solebat.

Die autem Cœna Dominica cum magno psallentio cœmitantibus clericis, civibusque ad Ecclesiam suam revertebatur. Namatius emensa quadragesima in secessu, die Cœnæ Dominicæ revertebatur ad ecclesiam prosequente clero, & plebe, idem de Palladio Gregor. loco modo laudato secundum consuetudinem autem dum ad Dominicæ cœna festa ad Ecclesiam populo expectante rediret.

Sidonius ex præfecto substituitur. Sidonius Apollinaris vir Senatorij ordinis, ex Præfecto urbis ab Anthemio Imp. factus est Episcopus Arvernensis, Sidonium fuisse Præfectum urbi testis est ipse de se lib. 1. epist. 9. *Egit cum Consule meo ut me Præfectum faceret Senatui suo.* Præfectus urbi sc. erat Caput Senatus. l. 3. C. de offic. præf. urb. Symmach. lib. 10. ep. 62.

Fuit in Monasterio B. Cyriaci urbis ipsius Abbas Abraham nomine. Abraham Abbas condidit Monasterium S. Cyriaci in Arvernens de quo Greg. de vit. Patr. cap. 3. ejus Epitaphium metro scripsit Sidon. lib. 7. epist. 18.

In Præfatione libri quem de Missis ab eo compositis coniunximus. Sidonius in Episcopatu librum de missis id est officijs Dominicis & solemnibus Missarum scripsit, cui præfationem suo stilo se adjecisse ait Gregorius.

Vt ab omnibus miraretur, miror passivè pro cum admiratione conspicior Gregor. infr. lib. 3. cap. 24. tantis enim muneribus ditavit, ut ab omnibus miraretur.

Signum ad Matutinas audiens fuisse commotum. Officium Ecclesiasticum per horas distinctum, primum est Matutinum quod incipit illucescente die, unde Matutine. Ad Matutinas, & alias singulas horas mos antiquissimus ecclesiæ est ut conveniatur signo dato seu pulsato. Gregor. de mirac. B. Martini lib. 1. cap. 33. *mane autem factò, signo ad Matutinas. commoto, reversus dormitum.* & idem lib. 2. de mirac. ejusdem cap. 11. *Manè autem factò moto matutinis signo super pedem debilem constitit* idem cap. 45. ejusd. lib. *Visum est eis, quasi signum quod Matutinis commoveri solet, audissent* idem infr. lib. 3. cap. 15. *qui dum per plateam præteriret signum ad Matutinas mo-*

tum est idem lib. 6. cap. 25. *Cum Die Dominico ad urbem Turonicam ad Matutinas signum commotum fuisset, & populus surgens ad Ecclesiam conveniret.*

Ingressus autem in secessum suum, dum ventrem purgare nititur, spiritum exhalavit. secessus pro Latrinâ ut infr. hoc cap. Elevato puer velo ostij reperit dominum super cellulam secessus defunctum & paulo post non minoris criminis hunc esse reum, quam Arrium illum, cui similiter in secessu fuere interna deposita, Latrina Græcis ἀρεδρῶν recentioribus Latinis secessus Matth. 15. ὅτι ἀρεδρῶνα ἐκβάλλεται, & vadit in secessum, narrat Gregorius infelicem exitum presbyteri contumacis in Sidonium Episcopum quem ait expirasse in secessu ut Arrium, eadem voce pro Latrina usus est Gregor. infr. libr. 9. cap. 6, De quo tantus pædor egrediebatur, ut omnium cloacarum atque secessuum fætores fætor ille devicerit. Romæ & Constantino- poli erant Latrinæ publicæ seu foricæ, quarum conductores foricarios appellabant, l. cum quidam §. fiscus ff. de usur. Tales erant Latrinæ in quibus Arrium ejectis visceribus defecisse refert Socrat. libr. 1. cap. 25. ἰρῶμενος τε εἰ ἀρεδρῶν πικροτέρων, interrogans Vtrum Latrine essent in proximo.

Expectabat enim puer à foris cum cereo, dominum egressurum veteres cereis utebantur pro facibus, Gregorius infr. libr. 5. cap. 3 Nam si ante cum ut assolet convivio utenti puer cereum tenuisset, nudari eius tibiae faciebat, atque tamdiu in his cereum comprimi, donec lumine privaretur. Idem libr. 9. cap. 44. Mane autem facto procedente Rege ad matutinas, ac præcunte cereo.

Elevato puer velo ostij, reperit dominum super cellulam secessus defunctum, vela opponebantur ad fores etiam privatarum ædium Sidon. libr. 4. ep. 24. cilicum vela foribus appensa, etiam ad fores scholarum vela apponebantur & Proscholus stabat ad velum, id est ad limen scholæ Augustin. de verb. Apostol. sermo 23. Dicam quid fecerit pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum constitutis, tam pauper ut Proscholus esset grammatici. sed planè Christianus quamvis ille esset Paganus grammaticus, melior ad velum, quam ad cathedram, vela ad fores regiarum vel senatoriarum ædium imprimis appone-

bantur, Lamprid. in Alexandro Severo salutabatur vero quasi unus de Senatoribus patente velo admiffionalibusque remotis, id est remotis ostiarijs, qui à velo dicebantur velarij, vel allevantes quia velum levabant. Ad fores augustarum ædium erant vela Anastaf. in Sylverio & ad primum, & secundum velum retinuit omnem clerum; idem in Gregorio 4. vela Alexandrina tria ante portas majores pendentia, habentia homines & caballos, ad limen curiæ erat velum, inde audire causas velo levato l. pen. C. de naufrag. c'est à huis ouvert, & pro foribus erant cancelli ad submovendam turbam, Sidon. libr. i. ep. 2. Pellitorum turba Satellitum, pro foribus immurmurat, exclusa velis, inclusa cancellis.

Factum est autem post hæc ut accedente febre agrotare cepisset, cum rogat suos ut eum in ecclesiam ferrent, ægrotautes desperati quandoque deferebantur ad ecclesiam, ut commendarentur suffragijs Sanctorum. Augustin. Homil. 41. Equidem Christiani agrotant homines, mittunt ad ecclesiam, vel portantur ad ecclesiam, & baptizantur & renovantur, & felices hinc erunt. Gregorius ipse de mirac. S. Martin. libr. 2. cap. 3. Quæ jam valde exanimis rogavit, ut eam ad pedes sancti Martini deferrent.

Adveniente die dominico qui imminabat post transitum sancti viri, Mors Sanctorum dicitur transitus, quia per eam transitur ad meliorem vitam Jo. Chryostom. in Joann. cap. 71. in illa verba quia venit hora ut transeat observat Christi mortem appellari μεταστροφῆς transitum ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ μεταστροφῆς ἐστὶ μεταστροφῆς ἀμείνων, quia mors eius est translatio ad meliora.

Preparato epulo jussit cunctos cives in domo ecclesia invitari, presbyter quidam qui Sidonio Episcopo dum viveret nimis infensum se præbuerat, eo morte sublato, quasi jam esset Episcopus, civibus epulum exhibuit in domo Episcopali. Mos antiquus fuit ut initio ordinationis Episcoporum epulum præberetur civibus in ædibus Episcopalibus. Badegisilum Cenomannensem Episcopum quinquennale epulum civibus administrasse refert Gregorius infr. libr. 8. cap. 39. Quinto autem anno Episcopatus sui expleto, cum jam sextum ingrediens epulum civibus cum immensa latitia præparasset à se-

Cap.

17.

bre correptus. Apud Gentiles aditiales cœnæ præstabantur pro aditu seu auspicio Sacerdotij Varro de re rustic. libr. 3. cap. 5. de Pavonibus. *Primus hos Q. Horiensius augurali adiciali cœnâ posuisse dicitur*, quod repetit Plin. libr. 16. cap. 20. *Pavonem cibi gratiâ Roma primus occidit Orator Hortensius, aditiali cœnâ Sacerdotij.* Idem libr. 29. cap. 4. *Et in cœnis eorum etiam nunc ponitur catulina, aditilibus quidem epulis celebrem fuisse, Plauti fabula indicio sunt, Hoc genus epularum quo sumptu constiterit observavit Senec. epist. 95. & tricies tamen H. S. adiciales cœna frugalissimis vigis constiterunt cui assistebant multi Sacerdotum in albis vestibus.* Vestis Sacerdotum est alba, nimirum linea. Hieronym. advers. Pelag. libr. 1. *Quæ sunt rago inimicitia contra Deum, si tunicam habuere mundiorem, si Episcopus Presbyter, & Diaconus & reliquus ordo Ecclesiasticus in administratione sacrificiorum candida veste processerint.*

Interea cum jam terror Francorum resonaret in his partibus, & omnes eos amore desiderabili cuperent regnare, sanctus Aprunculus Lingonica civitatis Episcopus, apud Burgundiones capiti haberi suspectus. Ea tempestate tœdio Burgundici & Gothici dominatus studia Gallorum & spes convertebantur ad Francos quasi futuros liberatores Galliarum. Indigenis minus suspectum erat imperium Francorum de labefactione fidei licet essent Pagani & Fanatici ut supra dictum, quam Burgundionum & Gothorum qui erant Arriani, quia jam Paganorum nomen, erat vile & contemptum, eorum errores ridebantur, & spes erat ut facilius Pagani converterentur quam Arriani. Augustin. de verb. Domin. sermo. 1. *Si quaris unde vincantur Pagani, unde illuminentur, unde ad salutem revocentur, deserite omnes solemnitates, deserite nugas ipsorum, etsi non consentiant veritati nostra, erubescant paucitati.* Idem contra Faustum libr. 20. cap. 9. *proinde vos Paganis istis, qui vulgò noti sunt, & antiquitus fuerunt, & in reliquiis suis jam nunc erubescunt, prorsus deteriores estis.* Aprunculus Lingonensis Episcopus cum de studio in Francos Burgundionibus suspectus esset, & de ejus nece consilium inutum esset, eo cognito fugâ evasit in Arvernos, ubi lectus in Episcopum, & Sidonij suc-

cessorem. Eadem causâ Quintianus Rutenensis Episcopus suspectus Gothis, quod studeret Francis urbe pulsus secessit in Arvernos de quo Gregorius infr. hoc libr. cap. 36. *Multi iam tunc ex Gallis habere Francos dominos summo desiderio cupiebant, unde factum est ut Quintianus Ruthenorum Episcopus per hoc odium ab urbe depelleretur, dicebant enim ei quia desiderium tuum est ut Francorum dominatio possideat terram hanc* idem de vit. Patr. cap. 4. *non post multum vero tempus orto inter cives & Episcopum scandalo, Gothos qui tunc in antedicta urbe morabantur suspitio attigit, quod se vellet Episcopus Francorum dirionibus subdere, consilioque accepto cogitaverunt eum perfodere gladio.* Parem ob suspicionem Volusianus Episcopus Turonensis à Gothis pulsus sede suâ, Gregorius infr. h. libr. cap. 26. *In cujus loco Volusianus vnus ex Senatoribus subrogatus est, sed à Gothis suspectus habitus Episcopatus sui anno septimo in Hispanias est quasi captivus abductus, sed protinus vitam finivit.* Nec vana fuit spes Gallorum Clodoveus enim brevi à Remigio Rhemensi Episcopo cum suis baptismum suscepit, & Burgundiones Gothosque è Gallijs sustulit.

Nocte à castro Divionensi per murum demissus Arvernos advenit. Divione castrum in Burgundia Gregor. infr. h. libr. cap. 32. *Ad castrum cui Divione nomen est, pervenerunt.* Hoc castrum ab Aureliano Imperatore constructum memoratur. Gregor. infr. libr. 3. cap. 19 quo describit situm hujus castri. *Nam veteres ferunt ab Aureliano hoc Imperatore fuisse edificatum, quod & repetit Aimoin. libr. 2. cap. 24. ejusdem meminit Guill. Brito Philippid. libr. 1.*

*Belligerisque viris quos Divio nobile castrum
Edua quos mittit vrbs antiquissima.*

Ecdicius quidam ex Senatoribus huius propinquus. Ecdicius Cap. 24. vnus ex Senatoribus Arvernensibus, Aviti Imperatoris propinquus pauperes pavit in dira fame, cuius meriti in gratiam audivit vocem de coelo dicentem Ecdici Panis tibi & semini tuo non déerit in æternum, de quo Siebert. ad ann. 481. vir bello clatus cum parva manu Gothos fudit in Arvernensibus de quo eum laudat Sidonius libr. 3. epist. 3. quod gratiâ Beati Martini tribuit Gregor. de mirac. B. Martini libr. 6. cap. 2.

ubi pro Egidius legendum Ecdicius Decium stultè vocat Jordanes de reb. Getic cap. 45.

Cap.
25.

Sacerdotes vero alios dabat exilio, alios gladio trucidabat, Eoricus Rex Gothorum sævam persecutionem exercuit in Galliâ, maximè in Episcopos & clericos, quorum alios exilio, alios morte damnabat. Hinc secuta vacatio diutina, & clades clatiorum Ecclesiarum Aquitanie, quam deplorat Sidon. epist. 6. ad Basilium lib. 7. Burdigala Petrocorij, Rutheni Lemovices. Gabalitani Elusani Vasates Convenæ, Aufcenses, multoque jam major numerus civitatum, summis Sacerdotibus ipsorum morte truncatis, nec ullis deinceps Episcopis in defunctorum officia suffectis latum spiritualis ruina limitem traxit, Gothicæ persecutionis furor eo excessit, quod ædes sacræ clausæ & spinis obseratæ, ut subjungit Gregorius Nam & ipsos sacrorum templorum aditus, spinis iusserat obserari, scilicet ut raritas ingrediendi, oblivionem faceret fidei.

*Maximè tunc Novempopulana, geminaque Germania vrbes ab hac tempestate depopulata sunt. Hunc locum esse depravatum, & ita restituendum jam olim credidi geminaque Aquitania. Hoc enim loco refertur persecutio ab Eorico Rege Gothorum exercita in Gallijs, quæ maximè afflixit urbes primæ & secundæ Aquitanie & Novempopulanie, quæ est tertia Aquitania, ut modo observatum est ex epist. Sidonij ad Basilium. Verum & vûlgata læctio retineri potest, Germaniæ utriusque appellatione intellectâ prima & secunda Aquitaniâ, nam & Gregorius Pontifex Germanie appellatione, pro Gallie abusus est lib. 7. epist. 30. cum ait Augustinum Anglorum Episcopum à Germaniarum Episcopis ordinatum. Et Sidonius ipse lib. 7. ep 7. Galliam Lugdunensem Germaniam vocitat. *Quamdiu presens potestas. Lugdunensem Germaniam regit.* Et post eum Gregorius de miracul. confess. cap. 79. Primam Lugdunensem vocat primam Germaniam, *Cum lues inguinaria populum primæ Germaniæ devastaret, concurrit Rhemensium populum ad sancti sepulchrum*, inde Lugdunensi Provincie Germaniæ nomen, quia scilicet tenebatur à Burgundionibus, qui erant origine Germani. Unde Aquitania tertia Novempopulania dicta sit observavi rer. Aquitan. lib. 1. cap 16. quæ hic retexere nimis otiosum est.*

Beda
histor.
lib. 1.
cap. 28.

In cuius loco Volusianus vnus ex Senatoribus subrogatus est sed à Gothis suspectus habitus, Episcopatus sui anno septimo in Hispanias est quasi captivus abductus, sed pretinus vitam finivit. Volusianus Turonensis Episcopus, Gothis suspectus quod studeret partibus Francorum, sede sua pulsus in exilio vitam finivit. De loco exilij secum non convenit Gregor. nam hoc loco refert relegatum in Hispaniam, idem vero infr. libr. 10. cap. 31. ait relegatum Tolosam, ibique diem obiisse. Probabilius est quod hoc loco Gregorius dixit Volusianum relegatum in Hispaniam, si intelligas de limite Hispanico, & hoc antiquitatis fidei convenientius est, quæ prodidit eum martyrij lauream accepisse in pago Fuxensi truncato, capite. Hujus memoriæ sacrum Fuxense Monasterium Canonicorum regularium D. Augustini Carcassonensium Comitum beneficio fundatum.

Super quem Clodoveus cum Ragnacario parente suo, qui ipse regnum tenebat, veniens, campum ut pugnaret preparari sibi deposcit. Ragnacharium consortem regni, & parentem Clodovei vocat. Scriptores ejus ævi appellatione parentum abusi sunt pro liberis, fratribus agnatis vel cognatis Gregor. infr. hoc lib. cap. 40. *nec enim possunt sanguinem parentum meorum effundere*, & cod. lib. cap. 42. *veh mihi, qui tanquam peregrinus inter extraneos remansi, & non habeo de parentibus, qui me si veneris adversitas possit aliquid adjuvare*, & idem cap. 32. ejusd. lib. *Dicens quia parens mea hac est* idem libr. 3. cap. 13. *Theodoricus autem ab Arverno discedens Sigivaldum parentem suum in ea quasi pro custodia dereliquit.* Gregor. P. lib. 2. epist. 15. *quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat*, & jam ante meliori seculo Hieronim. advers. Rufin. lib. 2. *nisi fortè parentes militari vulgarique sermone cognatos & affines nominat.*

Vt Gothorum pavere mos est. Gothos notat de pusillanimitate ut infr. h. libr. cap. 37. *Cumque secundum consuetudinem Gothi terga vertissent.*

Igitur de quadam Ecclesia vrceum mira magnitudinis, ac pulchritudinis hostes abstulerant, cum reliquis Ecclesiastici mi-

nisterij ornamentis. Urceus est vas fictile, minus amphorâ Horat. de arte Poëtic.

— Amphora cœpit.

Institui corrente rota, cur Urceus exit

Urceus inter vasa Ecclesiæ reponitur, quia est vas aptum continendo vino vel aquæ, quæ duo necessaria sunt ad sacrificium missæ, unde ecclesiâ usâ est urceis argenteis. Præter hunc locum Greg. Tur. de mirac. marty. lib. 1. cap. 38. *Ferunt etiam quod eo tempore, quo ad sancta solemnia accedentes inclusi sunt, urceos argenteos & metalloformatos, cum vino quod ad oblationem sacrificij divini offertur, secum homines detulissent.*

Cap.
38.

Cumque mihi vas illud fors dederit, quæ Papa poscit adimpleam, Episcopo per missos repetente urceum Ecclesiæ qui prædâ ablatus fuerat de Ecclesia sua, à quodam milite, promisit se redditurum si vas illud in divisione prædæ quæ sorte fiebat ei obtingeret. Res mobiles captæ ab hostibus, apud Francos sortè dividebantur inter Regem & milites, ut observatur ex hoc loco qui est singularis in hanc rem, quem illustant verba quæ sequuntur. *Ele vatam bipennem urceo impulit, dicens nihil hinc accipies, nisi quæ tibi fors vera largitur.* Apud Romanos res mobiles prædâ captæ ab hostibus, cedebant militi occupanti. Agri vero capti ab hostibus publicabantur, id est in fiscum redigebantur l. si captivus §. pen. ff. de captiv. & postlim. revers. Hinc Africâ receptâ à Vandalis, Romanis militibus suâsu uxorum captivarum agros ab hostibus captos sibi vindicantibus, Salomon Præfectus Prætorio Africæ intercessit dicens captivos quidem & cætera mobilia militibus in prædâ cedere, at agros captos ab hostibus, redigi in publicum, ex quo milites annonas & stipendia ferrent Procop. de bello Vandalic. lib. 1. Cujac. 19. obs. 7. Ait quæ Papa poscit ea ætate Papæ nomen erat commune Episcopis. Hieronym. in Jonam in proem. ad Chromatium Aquileiensem Episcopum *Ceterum non ignoramus Chromati Papa venerabilis.* Patientem Lugdunensem Episcopum Papæ nomine cohonestat Sidon. l. 2. epist. 10. *Ecclesiâ nuper Lugduni extructa est, quæ studio Papa Patientis summum cæpti operis accepit.* Pragmaticum Augustodunensem Episcopum eodem nomine honoris

causa nuncupat idem libr. 6. epist. *Memor nostri esse dignare Domine Papa.* Et Gregor. infr. libr. 4. cap. 26. *Numquid ait Turonicam adisti urbem, ut Papa illius nobis salutem deferat, intelligit Eufronium Turonensem Episcopum.*

Vnus Francus levis ac cerebrosus, cum voce magna elevatam bipennem urceo impulit. Bipennis est securis bellicæ genus, bipenni ferro quo Franci utebantur. Triplex eis erat armorum genus Hasta gladius bipennis, ut paulo infr. ostenditur, *nam neque tibi hasta, neque gladius, neque bipennis est utilis.* Etiam bipenni utebantur in bello, de Clodoveo testatur Gregorius infra hoc loco. *Rex elevatis manibus bipennem suam capiti eius defixit, & nobiles idem hoc libr. infr. cap. unus elevata manu bipennem cerebro eius inlisset.* Etiam recentiores Franci bipenni uti sunt: Hæc est quam vocant *hache d'armes* Jo. Frofard. vol. 3. cap. 226. *& portoit chacun homme d'armes son glaive droit, avant luy retailé à la mesure de cinq piés, & vne hache forte & dure & bien acérée, à petit manche à costé ou sur le col.* Monstrelet. vol. 1. cap. 94. *Et avoit le Duc de Berry nonobstant qu'il fut âgé de plus de soixante & dix ans épée, dague & hache d'armes, &c.* Id genus securis Hispani Franciscas vocabant propter usum Francorum Isidor. Origin. libr. 18. cap. 6. *Secures & Hispani ab usu Francorum per derivationem Franciscas vocant.*

Quarum senior mutata veste Mucruna, junior Chrotildis vocabatur, devotæ seu religiosæ veste mutata, nomen quoque mutabant instar Monachorum, etiam Presbyteri cum ordinabantur nomen mutabant Joannes Presbyter ordinatus Petri nomen assumpsit. Procopius de Bell. Vandalic. libr. 1. *ἔθα ἰσχυρὸς τὰ ὄπλα τὸ ἐκείνου Πάτριον ἐκείνου μεταβίβασεν, ubi Presbyter factus, volens Petrum se ipsum nuncupavit, ut & baptizati nomen mutabant Gregor. supr. libr. 1. cap. 36. Prodentè Inða Hebraeo, qui post baptismum Quiriacus est vocitatus.*

Incestator virorum incestator est reus incesti. Augustin. contra Secundin. cap. 26. *Pauciores sunt homicida, quam fures, pauciores sunt incestatores, quam adulteri.*

Interea Regina fidelis filium ad baptismum exhibet, adorna- ri Ecclesiam velis præcipit, atque Cortinis. In baptismo Ingo-

Cap.
38.

Ince-
stare
proflu-
rare.
Plaut.
in Pœc-
nul.

meris natu majoris filij Clodovei Regis curante Clotilde Regina, Ecclesia velis & cortinis adornata. Moris antiquissimi est in diebus solemnibus velis adornari Ecclesias. Cortinę sunt vela ut cortinę regię sunt vela regia, quę prædijs imponuntur in pignoris signum. Ambros. epist. 33. *Dum hac tracto suggestum est mihi cortinas regias esse collectas, referiam autem populo basilicam presentiam mei postulare & infra tradere basilicam non possum, sed pugnare non debeo, postea verò quam cognoverim cortinas regias inde esse sublatas, cum me populus eo ire deposceret, direxisse Presbyteros.* Eadem voce usus est Gregorius infr. cap. 31. h. libr. *velis depictis adumbrantur platea Ecclesia, cortinis albetibus adornantur &c.* idem de mirac. B. Martini lib. 2. cap. 23. *Martyr parumper oculis intuetur cortinam lineam de Cancellis pendere, & Anastas. in Gregorio IV. Cortinam Alexandrinam unam, vela alia habentia mucrones de fundato quatuor.* Cortinę vulgare latinum pro velis vel aulęis Augustin. libr. 2. quęst. in. Exod. cap. 173. *αυλαίας* quas Greci appellant, Latini Aulęa perhibent, quas cortinas vulgò vocant.

Baptizatus autem puer, quem Ingomerem vocaverunt, in ipsis sicut regeneratus fuerit albis obijt, ait in albis in alba veste quę baptizatis dabatur. Recens baptizati albam vestem gestabant, unde candidatos Christi eos appellat Augustin. de verbis Domin. serm. 62. congruenter vivite, maximè vos candidati Christi, recens baptizati, modo regenerati, sicut vos ante admonui, & modo dico, &c. Gregorius infr. libr. 5. cap. 11. de Judæis conversis per Avitum Arvernensem Episcopum. *Quidam ex his ad sanctum Pascha ut baptizaretur expectijt, renatusque Deo per baptismi Sacramentum, cum albatis reliquis, albatu & ipse procedit, & baptizati in Paschatis sabatho vestem albam non deponerant ante octavam diem.* Idem Augustin. de tempore serm. 157. *De dominica in octavis Paschæ. Paschalis festivitas hodiernâ festivitate concluditur, & ideo hodie Neophytorum habitus commutatur, ita tamen ut candor qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur.* Unde in albis è vitâ migrare dicuntur, qui è vivis excedunt intra octavam diem à baptismo, ita de Lusore Leocadij filiolo. Gregorius de

glor. Confess. cap. 92. *In Dolensi autem Biturigi termini vico B. Lusor Leocadij quondam Senatoris filius requiescit, qui fertur in albis migrasse à seculo, & Clotildis hoc loco inquit Clodoveo quia scio in albis ab hoc mundo vocatum Dei obtutus nutriendum.* Idem infr. libr. 5. hist. cap. 11. *Renatusque Deo per baptismi Sacramentum, cum albatis reliquis in albis & ipse procedit.*

Velis, depictis adumbrantur platea Ecclesia cortinis albensibus adornantur, baptisterium componitur, Balsama diffunduntur, micant flagrantis odore cerei. In baptismo Clodovei Regis solemnitatis causa atrium Ecclesiæ velis albis seu cortinis adornatur, quod conveniens erat baptismo in quo baptizandis alba vestis induebatur, baptisterium componitur, id est pariter velis albis ornatur, ac atrium Ecclesiæ. Baptisterium erat in atrio seu vestibulo Ecclesiæ, ut insinuat Gregorius hoc loco, & aperte idem de mirac. B. Martin. libr. 2. cap. 6. *Alius autem Paralyticus ex Aurelianensi territorio carrucha devehus, venit ad sanctam Basilicam, qui diebus multis jacens ad ostium illud, quod secus Baptisterium ad medium diem pandit egressum. Beati Antistitis implorabat auxilium.* Et ita baptisterium ab Ecclesia, & parte focinarum separat Augustin. de civit. Dei lib. 22. cap. 8. *Admonetur in somnis appropinquante Pascha, ut in parte fœminarum observanti ad Baptisterium, quacumque illi Baptizata primitus occurrisset signaret ei locum signo Crucis Christi.* Baptisterium ab Episcopo consecrabatur eadem solemnitate quam Ecclesia Sidon. lib. 4. epist. 15. *Nam baptisterium quod olim fabricabimini, scribitis posse jam consecrari, in baptisterio fiebant preces & vigiliae ante baptismum Auctor vit. B. Genovefæ apud Surium 3. Januar. His auditis matronæ S. Genovefæ sese consilijs accommodantes, & dies aliquot vigilijs insistentes incumbunt precibus, unde lucem accipit locus Augustini de tempor. sermon. 71. *Timeo enim nè aliqua mulieres, ideo tardius infantulos suos offerant, quia cum ipsis ad vigilijs venire dissimulant, notat matres quæ tardius infantes offerebant ad baptismum, nè venirent ad vigilijs, quæ in baptisterio fiebant ante baptismum.* In regio baptismo balsama funduntur id est thura & odores adolentur, idem refert*

Cap.

371

Hincmar. in vit. Remigij 13. Jun. apud Surium *Interea cundi via ad baptisteriam à domo regia preparatur, velis ac cortinis depictis ex utraque parte protenditur, & desuper adumbratur, platea sternuntur, ecclesia componitur baptisterium, balsamo & cæteris odoramentis conspergitur.* idem Flodoard. Hist. Rhem. libr. 1. cap. 13. *lisdem ferè verbis.* Cerei adhibentur in baptismo quod fuit antiquissimi moris Ecclesię Fortunat. libr. 5. carm. 4. de baptismo Judæorum per Avitum Arvernens. Episcopum.

Vndique raptâ manu lux cerea provocat astra

Credas ut stellas ire trahendo comas.

Lacteus hinc vesti color est, hinc lampade fulgor

Ducitur, & vario lumine picta dies.

Idem Gregor. infr. libr. 5. cap. 11. *At ille præ gaudio lachrymans, cunctos aquâ abluens, chrismate liniens, in sinu matris Ecclesię congregavit, flagrabant cerei, lampades resfulgebant, albicabat tota civitas de grege candido, cui ingresso ad baptismum sanctus Dei sic insit ore facundo, Mitis depone colla Sicamber, adora quod incendisti, incende quod adorasti.* Clodoveus baptizatus à Remigio Rhemensis Episcopo, cui accedenti ad sacrum lavacrum, Episcopus eleganter insit. *Mitis depone colla Sicamber.* Franci enim è Sicambriis Germaniæ populis orti, unde Charibertum Regem Francorum, de gente Sicambrorum prognatum agnoscit Fortunat. libr. 6. carm. 4.

Cum sis progenitus clara de gente Sicamber.

Floret in eloquio lingua latina tuo.

De Clodoveo idem Hincmar. in vit. Remigij apud Surium 13. Jun. Francia Regio Germaniæ. Hieronym. in vit. Hilarionis. *Inter Saxones quippè & Alemanos, gens eius non tam lata, quàm valida, apud Historicos Germania, nunc verò Francia vocatur.*

Erat enim sanctus Remigius Episcopus egregia scientiæ & Rhetoricis adprimè imbutus studijs. Eadem laude Remigium commendat Hincmarus loco modo laudato, & Flodoardus hist. Rhemens. libr. 1. cap. 12. *Declamationes Remigij multis commendat Sidon. libr. 6. epist. 7. ad eum scripta. Quidam ab Arvernens Belgicam petens, postquam Remos advenerat, scri-*

bam tuum seu Bibliopolam, pretio fors suat officio ve demeritum, copiosissimo velis nobis declamationum tuarum schedio emunuit, &c.

Delibutusque sacro chrismate cum signaculo Crucis Christi. In baptismo adhibetur unctio chrismatis, cum signo Crucis, de quo Vice-comes de bap. iibr. 2. cap. 37.

Erat enim jocundus in fabulis, strenuus in consilijs, justus in judicijs, & in commisso fidelis. commendat Aredium qui erat à consilijs Gundobaldi Regis Burgundionum, maximè de fide in commissis, id est in mandatis exequendis. Commissum est mandatum inde vulgare commissio, eadem voce usus est Gregorius de mirac. B. Martini lib. 1. cap. 33. Eo tempore vnus ex Clericis meis Armentarius nomine, in servitio valde strenuus, & in commisso fidelis. Eadem laude commendatur Decadius Major domus Theodorici Regis Fredegar. cap. 38. Anno xi. Theodorici Regis subrogatur Major domus Decadius genere Romanus, homo prudens, jucundus in fabulis, strenuus in cunctis, &c.

Quo consilio Rex accepto hostem patria redire jubet ad propria, hostem hic accipe pro exercitu, qui pace facta patriæ redit ad propria, Galli Ost. quod in hostem paratur. Eodem sensu hac voce usus est Gregor. infr. h. libr. cap. 37. sed quoniam pars hostium per territorium Turonicum transibat Idem de mirac. B. Martini libr. 2. cap. 28. Illo tempore alveus fluvij nutu Dei, vel virtute beati viri, absque pluviarum inundationibus repletus, hostem nè civitatem laderet transire prohibuit. Idem de vit. Patr. cap. 11. In huius ergo lapides scissuram, quod priscis temporibus, quondam propter transitum hostium receptaculum fuit. Idemque infr. libr. 10. cap. 3. cum ad Metensem urbem quæ ei in itinere sita erat accepisset, tantas prædas, tantaque homicidia ac cedes perpetravit, ut hostem propriæ regioni putaretur inferre. Synod. Sueslionens. Abbates legitimi hostem non faciant, nisi tantum homines eorum transmittant. Aimoin. libr. 4. cap. 22. ijdem Sarraceni de Baira egredientes, & hostem Ludovici post tergum sequentes, plusquam duo millia Caballorum ipsius hostes prædati sunt. idem cap. 28. ejusd. libr. Vnde hostem quam maximam potuit, cum Carlomanno direxit. Vvillelm. Tyrius de bell.

sacr. libr. 9. cap. 3. *Comes verò Turrim David tamquam sibi ab hostibus traditam, usque in Pascha quo transire, & domum redire proposuerat, eam sibi velle habere, vt interim cum suis honoribus, in regno moram facere posset allegabat, ait ad patriæ propria, id est in regni sui fines, patria pro regione vel Provincia Arnob. in psalm. 104. Diversa sunt patria Brutiorum, Lucanorum, &c.*

Illo quoque Duce exercitu per aquæductum directo, multis cum ferreis vectibus præcedentibus, erat autem spiculum illius lapide magno conclusum, Vienna urbs capta immisso hoste per aquæductum, ferreis vectibus amoto spiculo aquæductus. Spiculum aquæductus, vel spiraculum ut legit Quercetanus est meatus quo aquarum ductus purgantur sordibus l. 1. C. de Aquæduct. libr. 11.

Cap.
33.

Dato autem de medio civitatis sono Buccina, obsidentes portas capiunt. In expeditione buccina signum datur. Quint. Curtius libr. 3. Die jam illustri, signum è tabernaculo Regis buccina dabatur. Idem libr. 5. Tuba cum castramovere vellet signum dabat. idem infr. cod. libr. Silenti agmine ac nè tubâ quidem signo dato. Idem libr. 7. Sed has cogitationes, has inter se colloquentium voces, signum tuba datum finit. Ammian. libr. 24. Iulianus extra quiete nocturnâ itinerarium sonare lituos iubet.

*Adprehensos eos. Tolosa in exilium ad Alaricum Regem transfuit. Tolosa erat regia Gothorum Idac. in Chronic. Gothi per Constantium ad Gallias revocati sedes in Aquitania à Tolosa usque ad Oceanum acceperunt unde Alaricus Rex Tolosæ dictus est in commonitorio Aniani Breviatoris codicis Theodosiani anno xxii. Alarici Regis Tolosæ. & Thorismundus mortuo patre Tolosam velut regni Gothici sedem solemnè pompa ingressus memoratur Jornand. de reb. Gothic. cap. 45. Thorismundus ergo patre mortuo, in campis statim Catalaunicis ubi & pugnaverat, regia maiestate subvectus, Tolosam ingreditur. Et Theodoricus ejus successor Tolosæ sedem habuit de quo Sidon. libr. 4. epist. 8. Cum Tabellarius mihi literas tuas reddidit, qui te Tolosam Rege mandante mox profecturum, certis amicis confitebatur. Ibidem sedit Theodoricus successor Eo-
ricus.*

ricus Ennod. in vit. Epiphaniij *Ad Regnum nepos accessit, tunc inter eum & Tolosa alumnos Getas, quos ferrea Eoricus Rex dominatione gubernabat orta dissensio est & in fin. Alaricus Eorici filius apud Tolosatem urbem Gothorum Rex efficitur.*

Ipse vero regionem omnem qua nunc Burgundia dicitur in suo dominio restauravit. Burgundiones olim accolæ Rheni in cuius ripa habitabant, castris per limitem dispositis quos Burgos vocabant, unde nonien Burgundionum transito Rheno partem Lugdunensis Gallia occuparunt, quæ ab his Burgundia dicta est Orof. lib. 7. cap. 32. *Burgundianum quoque novorum hostium novum nomen, qui plusquam octoginta millia ut ferunt armatorum, ripa Rheni fluminis insedcrunt, hos quondam subacta interiore Germania à Druso & Tiberio adoptivis filijs Caesaris per castra dispositos aiunt in magnam coaluisse gentem, atque ita & jam nomen ex opere præsumpsisse, quia crebra per limitem habitacula constituta Burgos vulgò vocant, eorumque esse prævalidam & perniciosam manum, Gallia hodieque testes sunt, in quibus præsumpta possessione consistunt, Burgundiones orti è Romanis per castra seu Burgos ditpositis in ripa Rheni fluminis limitis tuendi gratia Ammian. libr. 28. Gratanter ratione gemina Principis acceptæ sunt literæ, prima quod jam inde temporibus præscis, sobolem se esse Romanam Burgundij sciunt. Idem Gregor. supr. h. lib. cap. 9. Ado Vicennens. Hincmar. in vit. Remigij, & Aimoin. lib. 1. cap. 8. Pars tamen Lugdunensis Gallia, quàm Burgundiones occupaverunt Burgundia nomen retinuit. Burgundia situm indicat Sidon. lib. 3. epist. 4. Cum ait Arvernos in medio positos inter Burgundiones & Gothos. Sic amulorum sibi in medio positi populorum, lachrymabilis præda, suspecti Burgundionibus, proximi Gothis.*

Burgundionibus leges mitiores instituit, nè Romanos opprimerent. Gondebaldus Rex Burgundionum leges condidit de suo nomine dictas. *C'est la loy Gombette* unde Gunebodigni dicti Capitul. lib. 3. cap. 63 quod refertur in Cah. parvuli 22. qu. 5. Gondebaldi lege utentes, Gondebaldum mitiores leges Burgundionibus instituisse ait Gregorius nè Romanos opprimerent, id est veteres Gallos qui Romani dicebantur, quia

Romana lege vivebant, quia Romanis legis suæ usum servavit, & lites inter Burgundiones & Romanos sua lege quidem disceptari voluit, verum lites inter Romanos lege Romana judicari tulit ut legitur in præfat. legum Gundobaldi. *Inter Romanos verò sicut à parentibus nostris institutum est Romanis legibus præcipimus judicari.*

Cùm autem cognovisset assertiones Hæreticorum nihil esse, à sancto Avito Ediscopo Viennensi Christum Filium Dei, & Spiritum sanctum æqualem Patri confessus, clam ut christmaretur expetijt. Gundobaldus Rex Burgundionum Aviti Episcopi Viennensis sermone adductus ut crederet Filij & Spiritus sancti æqualitatem cum Patre, clam ut christmaretur expetijt, metu populi deterritus, nè fidem publicè profiteretur, nihil profuit monitio Antistitis fidem quantumcumque rectam, publicam desiderare confessionem, & professionem, ille enim in insania usque ad vitæ exitum perduravit, extat Aviti Epistola 1. ad Gundobadum Regem, in cujus calce hæc verba notanda sunt, Nè suspendamini à professione, cùm jamdudum in confessione teneamini, nihil prodest fides ad salutem nisi publicetur ubi quis de fide interrogatur apud judicem. Tertull. adversus Valentin. cap. 38. Sed nobis quidem va, si exceßerimus in aliquo disciplina jugum, si constendum alibi nescio vbi, & non sub potestatibus istius seculi apud Tribunalia præsidum optaverimus. Augustin. de fid. & symbol. cap. 1. Quoniam fides officium à nobis exigit & cordis & lingue ait enim Apostolus. Corde creditur ad justitiam ore autem confessio fit ad salutem. Salvi fieri non possumus, nisi & nos ad salutem proximorum nitentes, etiam ore profiteamur fidem, quam corde gestamus. Burgundiones tamen sub id tempus ad Catholicam fidem conversos testatur Orosius libr. 7. cap. 32. Arriani revertentes ad fidem Catholicam reconciliabantur unctiōne Chrismatis. Gregor. infr. libr. 4. cap. 27. de Brunichilde uxore Sigiberti Regis. Et quia Arriana legi subjecta erat, per prædicationem Sacerdotum, atque ipsius Regis commonitionem conversa beatam in unitate confessa Trinitatem credidit, atque chrisinata est idem infr. eod. libr. cap. 28. de Galsvintha uxore Chilperici Regis, Iam enim in lege Catholica conversa fuerat, & chrisinata.

Magna enim facundia erat, tunc temporis beatus Avitus, facundia laude cum commendant etiam Ennod. in vit. Epiphaniij, Agobard. in epist. advers. legem Gundobadi, & Ado Viennens. in Chronic. Varias ejus ingenij dotes testantur ejus epistolæ, Homiliae & carmina quæ omnia edidit & notis illustravit vir clarissimus Jacob. Sirmundus Presbiter Societatis Jesu.

Has ipsas Rogationes quas ante ascensionis Dominica triumphum celebramus, à Mamercio ipsius Viennensis urbis Episcopo, cui & hic eo tempore præerat institutas fuisse. Rogationes institutæ à Mamercio Viennensi Episcopo, felici exemplo, quia cæteræ Ecclesiæ Galliæ hoc institutum statim secutæ sunt ut refert Gregorius ex Homilia Aviti de Rogationibus. Idem Sidon. libr. 5. epist. 14. In urbem tamen nisi fallimur, Rogationum contemplatione revocabere, quarum vobis solemnitatem primus Mamercus Pater & Pontifex, reverendissimo exemplo, utilissimo experimento invenit, instituit, in vexit. Idem libr. 7. epist. 1. ad Mamercum. Solo tamen in vectarum te auctore Rogationum palpamus auxilio, &c. Gregor. infr. libr. 9. cap. 6. His enim diebus Rogationes publica celebrabantur, quæ ante sanctam dominica ascensionis diem agi solent, factum est autem ut procedente Ragnemodo Pontifice cum populo suo, & loca sancta circumcunte, &c. de eisdem Cæsarius Arelatens. Homil. 33. & Ado Viennens. in Chronic.

Sanctus Sacerdos prostratus ante altare Domini misericordiam imprecatur. Christiani orabant vel flexis genibus unde preces geniculationes dictæ, id est genuum flexiones Tertulian. ad Scapul. Quando non geniculationibus, & jejunationibus nostris etiam siccitates sunt depulsa. Hieronym. libr. 2. in epist. ad Ephes. Legimus enim & Paulum in littore sic orasse, & geniculationes in oratione preceptas. vel prostrato corpore, Gregor. infr. lib. 10. cap. 15. introeuntes in oratorum, repererunt jacentem super humum ante archam sanctæ Crucis idem de vit. B. Martin. lib. 2 cap. 28. Tunc enim fletu magno solo prostrata nomen beati invocat Confessoris. Idem libr. 2. de mirac. ejusd. cap. 54. Puella verò ex Lesuensi jam adulta lumen amisit oculorum, quæ sancti limina adiens, per omne tempus festivit.

tis orabat humo prostrata. Maximè Monachi prostrati orabant Rufin. de vit. Patr. libr. 1. cap. 29. *Vbi verò post psalmum ad orandum se prejecissent fratres, percurrerant nihilominùs singulos, & ante alium iacentem in oratione quasi mulierum specie hi ferebantur. Stantes orabant die Dominica, & à Pascha ad Pentecosten in memoriam Dominicæ Resurrectionis.* Tertul. de coron. milit. *Die Dominico jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare, eadem immunitate à die Pascha in Pentecosten usque gaudemus.* Augustin. epist. 119. *à Pascha ad Pentecosten jejunia relaxantur, in signum lætitiæ & quietis, & stantes oramus in signum Dominicæ Resurrectionis, & plerumque in rectibus genuum flexio, & prostratio conjungebantur.* Augustin. Homil. 40. *Scito quotidie venire hominem, genua figere, fronte terram concutere, aliquando vultum suum lachrymis rigare.*

Cap.
35.

Legatos ad eum dirigit dicens si frater meus vellet, insideret animo, ut nos Deo propitio pariter videremus. Alaricus Rex Gothorum Clodoveum Regem de amicitia per legatos sollicitat fratrem nuncupans, Reges inter se solent se fratres vocitare. Ammian lib. 17. *Rex Regum Sapor, particeps syderum, frater solis & luna Constantio Casari fratri meo salutem plurimam dico, & apud Cassiodorum 3. Var. 12. & 13. Theodoricus Rex Gondebadum Regem Burgundionum fratrem appellat.*

Conjunctique in insula Ligeris, qua erat juxta vicum Ambaciensem territorij urbis Turonica. Ambaciensis vicus est in pago Turonensi de quo Sever. Sulpit. Dialog. 3. *In vico autem Ambatiensi, id est castello illo veteri, quod nunc frequens habitatur à fratribus.* Et Gregor. ipse de mirac. B. Martini libr. 2. cap. 17. *Quodam die dum Guntranus Boso contra vicum Ambaciensem Ligerim fluvium transfereat Recentioribus Ambasia castrum Robert. Montenf. in supplem. Sigebert. ad ann. 1161. Caput autem sui honoris scilicet Ambasiam tenebat de Rege Henrico. vulgò Amboise.*

Cap.
36.

Ibique à sancto Eufrazio Episcopo benignè susceptus est, Quintianus Ruthenensis Episcopus à Gothis sua sede pulsus, Arvernos se recepit, ubi ab Eufrazio Arverneni Episcopo benignè susceptus est, concessis prædijs è quibus viveret. Epif-

copis sede sua pulsus vi barbarica, præstabantur alimenta ab alijs Episcopis, imo & eis assignabantur præbendæ seu portiones quæ Græcis *ἐδωπάτα* in locupletioribus monasterijs ex Nov. Alexij Comneni quam intexuit Balsamo in Can. 37. Synod. 6. in Trull. & libr. 7. Respons. de privileg. Patriarcharum.

Sed quoniam pars hostium per territorium Turonicum transibat, pro reverentia Beati Martini dedit edictum, ut nullus de regione illa, aliud quam herbarum alimenta aquamque præsumeret. Ubi Clodoveus movit in Alaricum Regem Gothorum, quia pars hostium id est exercitus iter habebat per Turonicum agrum; pro reverentia B. Martini edixit nè milites quid à pagensibus exactarent præter herbarum & aquæ copiam. Possessores præstabant annonam & pabulum, ob transitum exercitus l. si pendentes §. si quid Cloacarij ff. de usufruct. Sicul. Flaccus de condit. agror. in fin. *Nam & quoties militi prætereunti alijsve cus Comitatus annona publica præstanda est, si ligna, atque stramenta deportanda, quarendum qua civitates quibus pagis, hujusmodi munera præbere solita sunt.* Edicto Clodovei Turonibus in gratiam B. Martini remisit onus præstandi alimoniam militi. Exemplo Clodovei Clotarius & cum secuti Reges omne tributum Turonibus remisere in gratiam B. Martini de quo Gregor. infr. libr. 9. cap. 30. unde Leo Pictaviensis unus è satellitibus Chramni dicebat Beatum Martinum nihil prodesse viribus fisci teste ipso Gregorio infr. libr. 4. cap. 16.

Satisque fuit exercitui, nihil alterius ab hac regione præsumere. Præsumere est per vim sumere. Gregor. infr. libr. 5. cap. 18. *cum non haberem de præfenti quod darem, hinc præsumpsi.*

Illisque de muro sagittantibus, sagittare pro sagitta petere. Justinus libr. 41. *Hos pari curâ ac liberos suos habent, & equitare ac sagittare, magna industria docent.*

Ipse vero Rex direxit nuncios ad beatam basilicam, dicens, ite & forsitan aliquod victoria auspiciam ab ade sancta suscipietis, Clodoveus cum per Turones iter faceret ad expeditionem Gothicam, per nuncios auspicia cœpit è Basilica Beati

Martini, quæ prospera visa sunt ex versiculo. Psalm. 17. *Præcixisti me Domine virtute ad bellum*, quem Primicerius seu Præcentor Ecclesiæ occinebat, dum hi Ecclesiam ingrederentur. Veteres etiam religione, an superstitione sortibus biblicis usi sunt apertione sacrorum Codicū Gregor. lib. 4. cap. 16. *Positis Clerici tribus libris super altarium id est Prophetia Apostoli, atque Evangeliorum, oraverunt ad Dominum, ut Chramno quid eveniret ostenderet.* Idem lib. 5. cap. 14. *Meroveus vero non credens Pytonissa tres libros super sancti sepulchrum posuit, id est Psalterij Regum Evangeliorum, & vigilans tota nocte petijt, ut sibi beatus Confessor quid eveniret ostenderet, & utrum possit Regnum capere an non, ut Domino indicante cognosceret.* Idem libr. 8. cap. 4. *Nam in die sancto Pascha stante fratre meo Sigiberto in Ecclesia, procedente Diacono cum sancto Evangeliorum libro Nuncius Regi advenit, vnaque vox fuit pronuntiantis letitionem Evangelicam ac Nuncij dicentis filius natus est tibi, &c. & harum sortium usus quo ad res seculares displicuit Augustino, testatur ille epist. 119. Hi verò qui de paginis Evangelicis sortes legunt, & si optandum est ut hoc potius faciant, quam ut ad Demonia consulenda concurrant, tamen etiam ista mihi displicet consuetudo ad negotia secularia & ad vita hujus vanitatem, propter aliam visam loquentia oracula divina velle convertere.* Has quæ Sanctorum sortes vocabant damnavit Conc. Agathense can. 42. can. aliquanti 29. qu. 5. Antiffiodor. can. 4. Et ante gentiles infano futuri præsciendi studio Virgilianas sortes quasi fatidicas consulere Spartian. in Adriano *Quum sollicitus de Imperatoris erga se judicio Virgilianas sortes consuleret.* Aliud fortis genus fuit per breves scriptos, positos super altare Gregor. de vit. Patr. c. 9. *Tunc pro hospitio quodam brevibus conscriptis posuit super altare vigilans & orans tribus noctibus, ut quid Dominus juberet dignaretur manifestissime declarare.*

Dum sanctam ingrederentur Basilicam hanc Antiphonam ex improvviso Primicerius qui erat imposuit; Primicerius est Præcentor seu primus Cantorum chori, ejus munus est Antiphonam imponere, id est cantandam intonare seu modulari Gregor. de mirac. B. Martini libr. 1. cap. 6. Tunc jactans pallium

quo utebatur, posuit manum ad Sarcophagum cum reliquis Sacerdotibus, Crucibus paratis & cercis impositaque Antiphona dederunt cuncti voces psallentes in excelsis. Idem de vit Patr. cap. 6. in Quintiano Ruthenensi Episcopo Diocertia cum jam porta civitatis appropinquarent suggerunt ei, ut ipse Antiphonam dignaretur imponere, dicentes, si tu Beate Pontifex devote Antiphonam imposueris, confidimus de sanctitate tua, quod protinus vobis Dominus pluviam dignabitur benigna pietate largiri. Ad officium Primicerij pertinet ordo & modus psallendi in choro, pro solemnitate temporum ex Isidoro in epist. ad Ludifredum Cordubensem Episcopum can. perlectis 25. dist. Antiphona est ritus canendi alternis choris à Græco ^{artu-} quem ritum à Græcis in Ecclesiam latinam inveniit Ambrosius Sigebert. ann. 387. *Ambrosius Episcopus ritum canendi Antiphonas in Ecclesia, primus apud Latinos transtulit à Græcis.* Primicerius imponit Antiphonam, & chorus psallentium dicitur suscipere Antiphonam Gregor. de glor. martyr. libr. 1. cap. 76. *Verum ubi cantato responso, Antiphonam caterva suscepit Monachorum.*

Dum eminus in tentorijs commoraretur, pharus ignea de basilica sancti Hilarij egressa, visa est ei, tamquam super se advenire. Farus hic accipitur pro luce quæ de cælo apparuit, Gregorius de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 5. *Circa horam tertiam noctis, apparuit ante altare, lumen parvulum in modum scintillæ, deinde ampliatum, effectaque pharus magna.* idem libr. 2. cap. 34. *Referebat autem mihi vir fidelis vidisse se pharum immersi luminis è cælo delapsam super beatam Basilicam descendisse.* Idem lib. 6. cap. 11. *factaque Pharo magnâ evanuerunt.* Aliàs farus vel pharus est lychnus pluribus lucernis ardentibus insignitus Anastas. in Sylvestro *Farum ex auro purissimo, quod pendet sub fastigio cum Delphinis quinquaginta & infra farum Cantharum ex auro purissimo, ante altare in quo ardet oleum nardicum pisticum.* Vvalafridus Strabo vitæ sancti Galli libr. 2. cap. 34. apud Surium tom. 5. *farum quæ ante altare sancti Galli pendebat, pro incendendis luminaribus.*

Erat in his diebus vir laudabilis sanctitatis Maxentius Abbas reclusus in Monasterio suo ob Dei timorem, intra termi-

num Pictavensem. Temporibus Clodovei in Pago pictavensi vitæ sanctitate claruit Maxentius Abbas, hinc nomen à conditore Cella sancti Maxentij, ejusdem meminit Sigebert. ad ann. Chr. 506. Martyrol. R. 26. Jun.

Cujus Monasterij nomen lectioni non indidimus, quia locus ille usque hodie cellula sancti Maxentij vocatur. Cellula vel cella S. Maxentij accipitur pro Monasterio ut cella S. Judoci apud Lupum Ferræ epist. 11. *Cellam S. Iudoci quam magnus Carolus quondam Alcuino ad eleemosinam exhibendam peregrinis commiserat.*

Hujus verò brachium Beatus Confessor, cum oleo benedicto contrectans, imposito signo Crucis restituit sanum. Patres Eremitæ oleo signo Crucis benedicto ægros curabant, quod varijs exemplis probant. Hieronym. in vit. Hilarion. Pallad. Hist. Lausiac. cap. 14. & 20. Cassian. collat. 15. cap. 7. de quo diximus Ascetic. l. br. 7. cap. 8. nec omittendus hoc loco Gregorius de vit. Patr. cap. 9. de Patroclo. *sed & puella duæ de Lemovicino venientes, oleo quod ipse sanctus benedixit perunctæ à nequitia quæ obsidebantur mundatæ sunt.* idem de vit. Patr. cap. 14. in Martio Abbate, *quartanis tertianisve febribus infuso benedicti olei liquore medebatur.* Idem eod. libr. cap. 15. de Severo Abbate *Tunc ille oleo benedictione sanctificato, manum manu perungens, abstracto ramo sanitati restituit.* de quo plura infr. libr. 6. cap. 6.

Interea Clodoveus Rex cum Alarico Rege Rothorum in campo Vogladense decimo ab vrbe Pictava miliario convenit Clodoveus cum Alarico pugnavit in campis Vogladensibus decimo à Pictavo miliari, c'est Voglay ou vouldé en Poitou, Alaricus in prælio cecidit propria manu Clodovei. Percussus in geniculo. Geniculum pro genu, inde geniculatio pro genuum flexione. Tertul. ad Scapul. quando non geniculacionibus, & jejunacionibus nostris, etiam siccitates sunt depulsa.

Cum contis utraque ei latera feriunt. Contum est hasta Aimoin. libr. 4. cap. 32. *Tunc vnus è Longobardis vocabulo Amalonus, qui regium contum solitus erat ferre quemdam Greculum eodem conto percussum è sella equestris super caput suum elevans, reliquos perterrefactos fugere compulit.* Idem infr. libr. 3.

cap. 6. *Cuius amputatum caput & conto defixum elevant in sublimem.* idem in fr. lib. 5. cap. 48. *Præcinctus pharetra & contum manu gerens.* Idem libr. 10. cap. 10. *à littore illo vnus Longobardorum stans, lorica protectus, & galeâ contum manu gestans.* Alias contum pro unco navis. Gregor. de vit. B. Martin. lib 2. cap. 16. *Dum autem hæc orarem vocem in altera ripa audio, me vocantem ut navim homini qui iter agebat abducerem, verum vbi acceptis contis, eo versus impetum fluminis sulcare cæpi.* Curt. lib. 9. cap. 9. *Hi contis navigia appellebant, hi dum remos aptari prohibebant confederant.*

Maximus ibi tunc Arvernorum populus, qui cum Apollinari venerat, & primi qui erant ex Senatoribus corruerunt. Apollinaris Dux, is erat Sidonij filius, cum Arvernis multis cecidit in prælio Vogladensi, è partibus Alarici.

Clodoveus verò apud Burdegalensem urbem hyemem agens cunctos thesauros Alarici à Tolosa auferens Ecolifinam venit locus est corruptus lege Ecolifinam, quæ est recentioribus Engolifina. Gregor. supr. h. libr. cap. 3. *Dynamium Ecolifina vel Venerandum Arvernus.*

Patrata post hæc victoria Turones regressus est, multa sanctæ Basilicæ Beati Martini munera offerens. Clodoveus pugnaturus cum Alarico, Deo, & B. Martino vovit equum, quo utebatur in prælio, partâ victoriâ voti reus Turones petijt, oblatum equum pretio nummorum centum redimere voluit, sed cum equus hæreret, duplum obtulit, quo factò equus ultrò recessit. Tunc Clodoveus Martinus inquit, *bonus in auxilio, carus in negotio* Sigebert. ad ann. 509. idem Ottho Frising. 4. chronic. cap. 32 & Abbas Usperg. pag. 159. Sic pater Odonis qui fuit Abbas Cluniacensis cum filium adhuc in cunis vagientem vovisset B. Martino, & puer jam adultus votum implere differens, morbo correptus fuisset, qui nullo remedio vinci poterat, pater agnoscens pœnam moræ. *Ecce inquit Beate Martine quod gratè obtuli exactè requiris verè vt decet, exaudibilis es in voto, sed carus in negotio, ut refert Joannes Monach. ejus vit. lib. 1.*

Igitur ab Anastasio Imperatore codicillos de Consulatu accepit, & in Basilica Beati Martini tunica blatea indutus est. Et

Chlamide, imponens vertici Diadema. Consulatus & Patriciatuſ per imperiales codicillos illuſtribus viris conferebantur l. ult. C. de Conſulib. Ornamenta conſularia erant trabca ſive palmata, quæ erat veſtis purpurea, Scipio, calcei aurati, ſella curulis. Caſſiodor. 6. Var. *in Pinge vaſtos humeros vario colore palmata, valſdam manum victoriali Scipione nobilita, lares proprios etiam calceis auratis egredere, ſellam curulem pro ſua magnitudine multis gradibus eniſus aſcende.* Vopiſc. in Aureliano. *Nam te conſulem hodie deſigno ſcripturus ad Senatum ut tibi deputet Scipionem, deputet etiam faſces.* Chlodoveus ab Anaſtaſio Imperatore Conſul & Patriciuſ togam purpuream, & coronam ſuſcepit, quod cautè intelligendum, nec enim coronam ut Regiam ſuſcepit, ſed coronam quæ Patriciſ honoris cauſa dari ſolebat, de qua diximus lib. 3. de Ducib. & Comitib. c. 2. Non reſpuit coronam Clodoveus, quia erat tantum inſigne Patriciatuſ, nudum inſigne honoris, non obſequij. Nè verò videretur regium nomen accipere ab Imperatore, coronam hanc Romam tranſmiſit, & dicavit B. Petro, & quod ait Sigebertuſ qui hæc reſert ad annum Chr. 510. eam Regnum appellari ſolere, ſic accipiendum eſt, eam ita appellari à Romanis, non à Francis. Reverà enim Rex Francorum neminem umquam agnovit ſuperiorem. Albertuſ Argentinenſiſ in chronic. *Cùm Francia à nullo haberi dicatur in feudum.* Conſulatuſ & Patriciatuſ dignitatem ab Imperatore ſimul accepit Clodoveuſ, quia Patriciatuſ non ſolebat conferri cuiquam, qui priuſ conſulatuſ vel Præſecturam non geſiſſet l. 3. C. de Conſulibus & Patric. Tunica blatea eſt purpurea Vopiſc. in Aureliano. *Quum ab eo uxor ſua peteret, ut unico pallio blateo ſerico uteretur.*

Tunc aſcenſo equo aurum argentumque in itinere illo, quod inter portam atrij, & Eccleſiam civitatis eſt præſentibus populis manu propria ſpargens voluntate benigniſſimâ. Clodoveuſ acceptiſ ab Imperatore codicillis conſularibus largitione uſuſ eſt in plebem ex more ſolemni, Conſuleſ enim initio Magiſtratuſ largitionem facere ſolebant, quod vetituſ fuit conſtitutione Valentiniani & Martiani l. 2. C. de conſulib. cujuſ meminit Juſtinian. Nov. 105. Atrium Eccleſiæ eſt ſpatium

extra Ecclesiam in majoribus Ecclesijs 40. passuum, in minoribus 30. quod gaudet emunitate Ecclesiæ Can. si quis 17. qu. 4.

Et ab hac die tamquam Consul & Augustus est vocitatus. Idem Fredegarius in suppl. cap. 17.

Egressus autem à Turonis, Parisius venit, ibique Cathedram regni constituit. idem Fredegar. in suppl. cap. 17. Parisius sedes regni Francorum electa à Clodoveo. Gregor. infr. lib. 4. cap. 22. *Et mox Parisius ingreditur, sedemque Childberti Regis occupat & infra. deditque fors Chariberto regnum Childberti, sedemque habere Parisius.* Idem cod. lib. cap. 42. *Gumchramnus Rex apud Parisius omnes Episcopos regni sui congregat, ut inter utrosque quid veritas haberet edicerent.* Idem infr. l. b. 10. cap. 28. *Proficiscatur Dominus meus Rex usque. Parisius* Parisius indeclinabile pro Parisij, seu Lutetia Parisiorum, Santonus pro Mediolanum Santonum Aufon. ad Paulin. epist. 24. *Santonus ut sibi Burdigalam, mox jungit Aginnum.* Lutetia Parisiorum in insula Sequanæ fluminis Jul. Cæsar de bell. Gallic. lib. 7. cap. 11. *Lutetiam proficiscitur, id est oppidum Parisiorum, positum in insula fluminis Sequanæ* Ammian. libr. 15. *post circumclausum ambitu insulari Parisiorum castellum Lutetiam nomine.*

Meridie in tentorio suo obdormiens. Veteres solebant meridiari, id est somnum meridianum capere l. medicus ff. de oper. libert. Varro de re rustic. lib. 1. cap. 2. *Ego hic ubi nox & dies modice redit & abit, tamen æstivam diem si non dissinderem meo institio somno meridie, vivere non possem.* Gregor. ipse infr. lib. 3. cap. 5. *Nam sopitum vino, dormire post meridiem filium jubet.* Paul. Vvarnefrid. de gest. Longobard. libr. 2. cap. 28. *Tunc Rosemunda dum se Alboin meridie sopori dedisset.*

Immitte inquit illi manum tuam usque ad fundum, ut cuncta reperias, fundus arcæ pro profundo, ut fundus fluminis pro profundo aquæ Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 70. *Sed Domini pietas providit stilum sub aquis, qui suscipiens funem sustinuit mulierem, ne ad fundum fluminis perveniret.*

Quod cum fecisset & esset valde declinus, id est inclinato corpore, Latinis acclinis Justin. libr. 28. cap. 4. *Sed acclinis parieti.* Beda lib. 3. cap. 17. *unde factum est ut adclinis destina, quæ extrinsecus Ecclesia pro munimine erat apposita. spiritum vitæ exhalaret ultimum.*

At illi ista audientes, plaudentes tam palmis, quàm vocibus, eum clypeo erectum super se Regem constituunt ex more antiquo Imperatores, & Reges, clypeo impositi, & circum castra subvecti, coronationis vice. Tacit. 4. hist. de Brivione Duce Caninefatum *Impositoque scuto more gentis, & sustinentium humeris vibratus Dux deligitur*. Sic Justinus senior super clypeum elevatus, Imperator salutatus Coripp. de laudibus ejus libr. 1.

Quatuor ingentem clypeis sublimius orbem

Adtollunt lecti juvenes, manibusque levatus

Ipse ministrorum supra stetit, ut sua rectus

Littera, quæ signo stabili non flectitur umquam,

Nominibus sacrata tribus — idem Zonar. in ejus

vit. Sic Hypatius per seditionem clypeo impositus Imperator salutatus Zonar. in Justiniano $\epsilon\tau\iota\ \delta\sigma\tau\iota\delta\omicron\varsigma\ \alpha\upsilon\tau\omicron\nu\ \mu\epsilon\tau\alpha\rho\sigma\iota\omicron\nu\ \alpha\rho\alpha\upsilon\tau\epsilon\varsigma,\ \alpha\nu\alpha\rho\omicron\rho\epsilon\upsilon\sigma\iota\ \beta\alpha\sigma\iota\lambda\iota\alpha$ & clypeo in sublime elatum Imperatorem consulant, Julianus eodem ritu Imperator creatus ab exercitu. Ammian. libr. 20. *Impositusque scuto pedestri, & sublatus eminent, populo silente Augustus renunciatus*, idem Liban. orat. 4. tom. 2. Eodem solemni ritu Reges Francorum elevati in clypeum Gregorius infr. de Sigeberto Rege libr. 4. cap. 46. *Veniente autem illo ad villam, cui nomen est Victoriacum, collectus est ad eum omnis exercitus, impositumque super clypeo sibi Regem statuunt*. De Gondobaldo qui se præsumebat natum Clotharij. Idem Gregorius infr. libr. 7. cap. 10. *Qui conjunctus cum supradictis Ducibus Lemovicinum accedens Brivam Curretiam vicum advenit. Ibiq; parma superpositus, Rex est elevatus, sed cum tertio cum eodem girarent, cecidisse fertur, ita ut vix manibus circumstantium sustentari potuisset*. Et hoc de more Francorum factitatum refert Aimoin. libr. 3. cap. 60 *evocatum Gundobaldum more antiquorum Francorum, Regem proclamantes esse suum elevaverunt cum clypeo, &c.* Sic Theodoricus Rex Gothorum se scuto impositum electum gloriatur apud Cassiodor. 10. Var. 31. *Indicamus parentes nostros Gothos inter procinctuales gladios, more majorum scuto supposito, regulem nobis contulisse præstante Deo dignitatem, tubis concrepantibus*. Inde Pipinus à Francis Rex creatus, elevatus dictus est. Regi-

no 2. Chronic. Pipinus secundum morem Francorum electus in Regem, & unctus per manum sanctæ memoriæ Bonifacij Moguntiacensis urbis Archiepiscopi, & elevatus est à Francis in regno. De Childeberto Rege Gregor. infr. libr. 8. cap. 4. Et Rex nihilominus in die sancto natiuitatis est elevatus.

Vinctosque torondit, & Chararicum quidem Presbyterum, filium vero ejus Diaconum ordinari jubet, Chararicus & filius ejus capti à Clodoveo inviti tonsi, & ordinati. Pater in Presbyterum, filius in Diaconum. Hac ætate memorantur quam plures inviti tonsi & ordinati, vel in Monasterium quasi in insulam deportati, de Salonio & Sagittario Gregor. infr. libr. 5. cap. 21. Ipsosque in Monasterijs à se longiori accessu dimotis in quibus pænitentiam agerent, includi præcepit.

Cumque Chararicus de humilitate sua conquereretur, Clodoveus audivit Chararicum, conqueri de humilitate sua, id est de humiliatione quam passus erat succisis capillis, quo spes regni recuperandi sublata videbatur, inde Clerici dicuntur ordinari humiliatis, id est succisis capillis. Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 2. cap. 33. Deinde ad Monasterium sibi proximum humiliatis capillis, ut Presbyter ordinatus, cepit Deo strenuè servire. Idem libr. 3. de mirac. ejusd. cap. 15. Tandem inspectis propria conscientia noxis, converti decrevit, scilicet ut humiliatis capillis ipsi sancto deserviret. Antisti. Idem de glor. confess. cap. 22. Ad nos vero cum horum notitia devenisset puerum humiliatis capillis, huic Monasterio cessimus.

Quod verbum sonnit in aures Clodovei, quod scilicet minarentur sibi casariam ad crescendum laxare, Clodoveus Chararicum cum filio capite plecti iussit, quod filius patri de succiso capillo conquerenti dixisset, in viridi ligno, frondes succisas resurgere, intelligens eos cogitare de comâ laxanda, id est demittenda, spe regni non amissa. Comam laxare, est capillum submittere, ut in cap. 4. extr. de vit. & honest. cleric. can. si quis ex clericis 23. dist. laxare est dimittere. Gregor. infr. libr. 4. cap. 16. Omne quod circumivi, laxare non potero, sed sub mea hoc potestate, cum gratia patris mei cupio retinere.

Hac dedit Leudibus ejus ut super eum inimicarentur. Leu-

Cap. des vel Leodes sunt Vassi vel fideles regij. Gregor. infr. libr. 3.
 42. cap. 23. *Sed ille (is erat Theodebertus Rex) muneribus placatis à Leodibus suis defensatus est, & in regno stabilitus.* Idem libr. 8 cap. 9. *Sed vt credo alicujus ex Leudibus vestris sit filius.* Idem libr. 9. cap. 20. *Similiter convenit, vt secundum pactiones inter dominum Gunthranum, & bona memoria Domnum Sigbertum initas, leudes illi qui Domno Gunthranno post transitum Domni Chlotarij Sacramenta primitus prabuissent, & si postea convincuntur se in parte alia tradidisse, de locis vbi commanere videntur, convenit vt debeant removeri, & infra, Similiter convenit, vt nullus alterius leudes, nec sollicitet nec venientes excipiat.* Fredegar. cap. 1. *Et cum leudis erat aptissimus.* Idem cap. 27. *Hortabatur à Leudis suis, vt cum Theodoberto pacem iniret, & Theodoricum Leudes tenebant, nè illuc graderetur.* Idem cap. 56. *Dagobertus universis Leudibus, quos regebat in Austria, jubet cum exercitu promovere.* Idem cap. 87. *Iussu Sigiberti omnes Leudes Austrastorum in exercitum gradiendum banniti sunt.* Aimoin. libr. 3. cap. 81. *Fuit autem Guntrannus, Leudis suis benevolus, gentibus externis pacatus.* Sic à Latinâ voce laus laudare quia Vassi laudant dominum; Ditmarus lib. 5. *Ibi tunc Rex à Prasato Comite, & à primis illius regionis colaudatur in dominum.* Unde laus pro laudatione domini seu professione fidei. Idem libr. 6. *Henrico (is erat Dux Bavarix) 12. Kal. Aprilis, cum omnium laude presentium, cumque hastâ signiferâ Ducatum dedit.*

Cap. *Sepultusque in Basilica sanctorum Apostolorum, quam cum*
 43. *Chroilde Regina ipse construxerat, Clodoveus cum Clotilde Regina construxit Basilicam sanctorum Apostolorum Petri & Pauli apud Parisios, in quâ conditus est.* Hæc post mortem fundatoris dicta est Basilica S. Genovefæ à reliquijs B. Genovefæ, quæ ibi quiescunt. Gregor. infr. libr. 4. cap. 1.

AD LIBR. III.

VEL qualiter eam (Trinitatem) Aaron portat in ^{1o} Logio, Logium est rationale Pontificis, sic dictum ^{Procem.} quod in eo *λογος*, id est nomen Dei legatur. Gregor. libr. 5. cap. 44. *Quam Aaron portavit in Logio.* Rationale est fascia quæ tegit pectus Pontificis. Hieronym. in Esaïæ cap. 3. *Fascia pectus tegit, & eum possidet locum* ^{Cap. 1.} *in faminis, quem rationale in Pontificibus.* Eadem notatione Analogium est pluteum sive pulpitum in quo Evangelium seu verbum Dei legitur. Ekkeard. Junior de casib. monast. S. Galli cap. 1. *Infantulis deinde per ordinem lectitantibus, & analogio descendentibus aureos in ora ad se elevatis misit.* Greg. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 94. de Cypriano E. Carthag. & martyre. *In cuius Basilica Analogius, in quo libro supraposito cantatur, aut legitur, mirabiliter compositus esse refertur.* Idem de glor. confess. cap. 37. *Est ibi & sepulchrum ipsius sancti Venerandi Episcopi à quo hac ades nomen accepit, sub analogio compositum.*

Defuncto igitur Chlodoveo Rege quatuor filij eius, id est Theodoricus Chlodomeris, Childebertus atque Chlotarius Regnum ejus accipiunt, & inter se aqua lance dividunt. Chlodoveo in regno successere ex æquis partibus quatuor ejus liberi. Reges Francorum succedunt ex stemmate seu genere. Gregorius P. Homil. 10. in Evang. *In Persarum quoque, Francorumque terra, Reges ex genere prodeunt.* Idem testatur Agath. libr. 1. de Regibus Francorum *παῖδες ἐκ πατρῶν τῶ βασιλείας διαδέχονται & infra ἀλλ' ἐκόλυ γε αὐτὸν, εἰς τὸ ἡγεμονίαν ὁ πατριος νόμος.* Filij

patribus in regnum succedunt, patria tamen lex ad regnum eum vocabat.

Cap. 1.

Ille autem hac audientes Apollinarem ad Regem dirigunt. Post excessum Eufrafij Quintiano Episcopo Rutenensi & jam à tempore Gothorum apud Arvernos refuga, à populo electo, Apollinaris à Theodorico Rege cui parebant Arverni, Episcopatum obtinuit, sed eo morte sublato intra quatuor menses, Quintianus præcepto Regis Episcopus ordinatus, ut liquet ex his verbis quæ sequuntur. Cum autem hac Theodorico nuntiata fuissent iussit inibi sanctum Quintianum Episcopum constitui, & omnem ei potestatem tradi Ecclesia. Ab initio Regni Franci ordinatio Episcoporum fuit juris Regij quod probatur variis exemplis. Gregor. lib. 4. cap. 18. Denique cum Pientius Episcopus ab hac luce migrasset apud Parisios civitatem, Pascentius qui tunc Abbas erat Basilica sancti Hilarij : ei succedit ex jussu Regis Chariberti clamante Austrapio sibi hunc redhiberi locum. Idem lib. 6. cap. 8. Iovinus iterum qui quondam Provincia rector fuerat, regium de Episcopatu præceptum accepit. Idem libr. 7. cap. 31. Nuper enim in Aquensi vrbe Episcopus obiit, & Nicetius Comes loci illius, germanus Rustici vici Iulienfis Episcopi præceptionem ab Chilperico elicerat, ut consuratus civitati illi Sacerdos daretur. Sic Sulpitius beneficio Guntrani Regis, Bituricensis Episcopus ordinatus, rejectis muneribus aliorum qui Episcopatum ambiebant. Idem lib. 6. cap. 39. Post hac Sulpitius in ipsa vrbe ad Sacerdotium Guntranno Rege favente præligitur, nam cum multi munera offerrent, hac Rex Episcopatum quærentibus respondisse fertur, non est Principatus nostri consuetudo, Sacerdotium venundare sub pretio, sed nec vestrum cum præmijs comparare, nè & nos turpis lucri infamia nosemur, & vos mago Simoni comparemini. Sic Ommatius Turonensis Episcopus ordinatus jussu Clodomeris Regis Gregor. infr. hoc libr. cap. 17. Igitur Diniso Episcopo apud Turones decedente, Ommatius tribus annis præfuit, hic enim ex jussu Chlodomeris Regis ordinatus est. Euphronius Turonensis Episcopus ordinatus præcepto Clotarij. Idem lib. 4. cap. 15. Et data præceptione xviii. post Beatum Martinum sanctus Eufronius ordinatur Episcopus. Etiam Canones Gallicani in electione Epif-

Episcoporum consensum Regis desiderarunt, nè electus Regno suspectus esset Synod. Aurelianens. 5. can. 10. *vt nullum Episcopatum præmijs aut comparatione liceat adipisci, sed cum voluntate Regis, juxta electionem Cleri, ac Plebis, &c.* Et Synod. Valentin. can. 10. *Si quando alicujus civitatis Episcopus, vocatione Domini decesserit, à gloriosissimo Principe supplicando postuletur, vt canonicam electionem clero & populo ipsius civitatis permittere dignetur, &c.* Electionem quidem restitui voluere Patres, sed non sine voluntate & beneplacito Principis, & sub Regibus tertiæ stirpis, restitutâ electione, huic modus adhibitus nè electio fieret, priusquam à Rege petita esset libera electio, ex testamento Philippi Augusti apud Rigordum *si forè contigerit sedem Episcopalem, vel aliquam Abbatiam Regalem vacare, volumus vt Canonici Ecclesie, vel Monachi Monasterij vacantis, veniant ad Reginam & Archiepiscopum, sicut ante nos venirent & liberam electionem ab eis petant, & nos volumus quod sine contradictione eis concedant.*

Et statim directi nuntij convocatis Pontificibus, & populo in cathedram Arverna Ecclesie locaverunt. Quintianus installatus solemniter in sede Episcopali, ordinatio & installatio Episcoporum fiebat solemniter, solemnia installationis Geraldii Lemovicensis Episcopi refert Ademarus. Post benedictionem comitati sunt cum usque Lemovicum Arnaldus, & Grimoardus Episcopi primum ad sanctum Martialem venerunt, simul & recepti sunt à Monachis, inde Monachi eos duxerunt, cum Antiphonis usque ad Ecclesiam Cairocensem, ibi in cathedra sedit, & humeris populi vectus, Canonicis Antiphonas concinentibus, textum Evangeliorum à Grimoaldo Episcopo legendum sumpsit, & ita benedicens dextera assidue, ad ostium Basilicæ S. Stephani, cum gloria deductus est, Grimoardus tradidit ei portas Ecclesie, Arnaldus cordas signorum, & ambo in sedem sancti Martialis inthronizaverunt eum, & clara voce Te Deum laudamus Arnaldus Episcopus intonuit. Episcopum sedentem osculati sunt omnes, deinde missam celeberrunt, &c. De installatione Vvibodi Cameracensis Episcopi Baldricus Noviomensis chronic. Camerac. lib. 2. cap. 90. Nam cum dignitatis tanto

munere suscepto rediret, adeo quippe astu torrente fatigatus, ut cum ad Ecclesiam vsque pervenerit, vix campanam, cujus tintinnabulo Episcopi dignitatem vindicandam, sibi indicare deberet, vix inquam præ molestia agritudinis movere potuerit. Abbatum quoque installatio fiebat solemniter, sed hoc vetitum in Abbatibus Cisterciensibus Honorius III. Ad Abbates hujus ordinis in cap. nè Dei Ecclesiam extr. de Simon. Installationis solemnitates in electis Abbatibus ordinis vestri, fieri prohibentes.

Cap 5. *Igitur mortuo Gundebado, Regnum ejus Sigimundus filius ejus obtinuit, Monasteriumque Agaunense solerti curâ cum domibus, basilicisque ædificavit. Circa ann. Chr. 600. Sigismundus Rex Burgundionum Agaunense monasterium apud Allobroges ad radicem Montis S. Bernardi ædificavit in honorem S. Mauritij Tribuni legionis Thebeæ & sociorum martyrum. Aimoin. libr. 2. cap. 4. Tunc temporis Sigismundus basilicam sanctorum Mauricij sociorumque ejus, magnis extruebat impensis in loco nuncupato Agauno &c. c'est S. Maurice en Chablais sur le Rhosne. Et hi sunt quos Gregorius vocat sanctos Agaunenses infr. hoc cap. Nihilominus ille ad sanctos Agaunenses abiens, per multos dies in fletu & jejunijs durans, veniam precabatur, & idem de glor. martyr. cap. 76. Accidit ut misso presbytero munera fratribus, qui sanctis Agaunensibus deserviunt ex voto transmitteret. Horum martyrum reliquias in Ecclesia Turonensi inventas tradit Idem infr. libr. 10. cap. 31. In Ecclesia Turonica Beatorum reliquie Agaunensiam, ab antiquis fuerunt collocata. Mauricius & socij Martyrium passi apud Agaunum, quod oppidum est super Rhodanum, Ottho Frising. 3. chron. cap. 45. Mauricius ergo cum socijs qui sex M. DCLXVI. fuisse dicuntur, apud Agaunum super Rhodanum situm oppidum martyrio coronantur.*

Cui dormienti orarium sub collo positum, ac sub mento ligatum, trahentibus ad se invicem duobus pueris suffocatus est. Sigismundi Regis filius dormiens interceptus, & à duobus pueris id est servulis, orario collo circumjecto strangulatus. Orarium variè accipitur apud veteres, hoc loco pro fascia quæ ori seu collo apponitur. Eodem sensu hac voce usus est Grego-

rius infr. libr. 4. cap. 26. *Chramnus super scamnum extensus orario sugillatus est.* Et Ambros. de excel. Satyr *Satyrus in naufragio ab his quos initiatos esse cognoverat divinum illud fide-
lium sacramentum poposcit, non ut curiosos oculos infereret arca-
nis. sed ut fidei suæ consequeretur auxilium, etenim ligari fecit
in orario, & orarium involuit in collo, atque ita se dejecit in
mare.* Et Augustin. de Civit. Dei libr. 2. cap. 8. *Tunc sicut po-
tuit oculum lapsum atque pendentem, loco suo revocavit, liga-
vit orario.* Et Gregor. Pap. libr. 6. epist. 27. *Duas autem Cami-
sias & quatuor oraria vobis transmissi, quæ prædictis viris ex be-
nedictione sancti Petri peto humiliter offerri.* Alias orarium ac-
cipitur pro veste seu tunica, quæ circum os habet capitum seu
περιστόμιον hoc sensu id videtur accipere. Gregorius infr. libr. 6.
cap. 7. *Cumque die Sabathi Priscus præcinctus orario, nullum in
manu ferens ferramentum Mosaïcas leges quasi impleturus se-
cretiora competeret.* Priscus Judæus notatur die sabathi præcinctus
orario locum secretum accessisse quasi legis Mosaïcæ im-
plendæ causa, quia Judæi die sabathi orario præcincti, nè cor-
pus nudum videretur, locum secretum petebant, ventris ex-
purgandi causa, priusquam accederent ad orationem ut docet
Jo. Buxtorfius Synagog. Judaïc. cap. 4. *Judæi captabant secretum
ad necessaria, speluncam intravit Saul ventris levandi cau-
sa, idem de Persis Ammian. lib. 23. Super his, nec stando mingens,
nec ad requisita naturæ secedens, facilè visitur Persa, ita obser-
vantius hæc aliæque pudenda declinat.* De Ægyptiis Mela lib. 1.
de sit. orb. cap. 9. *Cibos palam, & extra sua tecta capiunt, ob-
scæna intimis ædium reddunt.* Secretiora sunt quæ secreta loca
vocavit. Gregor. de mirac. B. Martini lib. 3. cap. 59. *Nec mo-
ra secreta digestionum loca puer expetit, deducitur in angulo
ventris purgandi causa.*

*Nihilominus ille ad sanctos Agaunenses abiens, per multos
dies in fletu & jejunijs durans, veniam precabatur, psallenti-
um ibi assiduum instituens.* Sigismundus Rex dolens de mor-
te filij, quem consilio novercæ occidi jussit, pro ejus salute an-
niversarium instituit in monasterio Agaunensi à se fundato.
Mos antiquissimus Ecclesiæ est ut anniversarium officium ce-
lebretur pro mortuis. Tertull. de Monogam. *Enim vero &*

pro anima ejus orat, & refrigerium interim adpostulat ei, & in prima resurrectione consortium, & offert annuis diebus dormitionis ejus, nam hæc nisi fecerit verè repudiavit quantum in ipsa est. Idèò dies depositionis seu sepulturæ defunctorum referebatur in Necrologium seu librum defunctorum, ut eorum memoria conservaretur, & pro his anniversarium officium celebraretur, unde anniversarium cœpit celebrari pro Osualdo Rege Nordhumbrorum, ex quo dies ejus depositionis inventus est in codice defunctorum quem annale vocat Bedæ lib. 4. Histor. cap. 14. *Quarant in suis codicibus in quibus defunctorum est adnotata depositio, & invenient illum hac die raptum esse de seculo, celebrent ergo missas per cuncta Monasterij oratoria hujus, sive pro gratiarum actione exaudita sua deprecationis, sive etiam in memoriam præfati Regis Osualdi, qui quondam ipsorum genti præerat, & infra. Credidit ergo verbis pueri Presbyter ac statim egressus requisivit in annali suo, & invenit eadem ipsa die Osualdum Regem fuisse peremptum, & ex eo tempore non solum in eodem Monasterio, sed & in plerisque locis alijs capit annuatim ejusdem Regis ac militis Christi natalitius dies Missarum celebratione venerari.*

Cap. 6. *Cui à Beato Avito Abbate Nutiacensi magno tunc temporis Sacerdote dictum est. Avitus Abbas Nutiacensis consilium dedit Clodomiri Regi Aurelianensi, ut abstineret à nece Sigismundi Regis Burgundionum quem in vinculis captum tenebat, ubi nam situm esset monasterium Nutiacense vix est dicere, Nutiæ civitatis meminit idem auctor infr. lib. 4. cap. 16. Saxones exeuntes de regione sua in Franciam venerunt, & vsque in Nutiam civitatem prædas egerunt. Nocetum Aimoin. lib. 3. cap. 42. Trans Matronam in villam, Nocetum nomine. Noyfy.*

Cap. 7. *Alijs vero super Orbitas viarum extensis. Orbita est sulcus viæ quem orbis rotæ currus efficit Gallis Orniere des chemins. Isidor. Orig. lib. 15. cap. 6. Orbita vestigium carri ab orbe rota dicta Continuat. Bedæ lib. 2. cap. 26. Securi peregrini insuetas viarum terebant orbitas. Seren. Sammonic. de Medicin.*

Quæ sola signavit volvendis orbita plaustris.

Ecce verbum directum habemus. Verbum directum est verbum imperativum, quasi verbum rectum Regis, imperantis procedi contra hostem. Eadem locutione utitur Gregorius infr. libr. 4. cap. 14. Desistite quæso, desistite ab hac intentione, verbum enim directum non habemus.

Illo quoque ad Deum conversa mutata veste monasterium sibi intra Pictavensem urbem construxit. Radegundis Regina uxor Chlotarij Regis veste mutatâ, fundavit monasterium Virginum in honorem sanctæ Crucis, Hocce monasterium institutum est sub Regula Cæsarij Arelatensis Episcopi, de qua extat ejus epistola ad Episcopos scripta apud Gregorium infr. libr. 9. cap. 43. Et quoniam instituyente, atque remunerante præcellentissimo Domino Rege Chlothario Monasterium puellarum Pictava vrbe constitui, conditumque quantum mihi munificentia regalis est largita, facta donatione dotavi, insuper congregationi, per me Christo præstante collecta Regulam sub qua sancta Casaria degit, quam sollicitudo Beati Cæsarij Antistitis Arelatensis ex institutione Sanctorum Patrum convenienter collegit adscivi. Eodem pertinet epistola Episcoporum ad Radegundem quæ præmissa est cap. 39. ejusd. libr. Tamen specialiter definimus, si qua de locis Sacerdotaliter, nostræ gubernationi Domino providente commissis, in Pictavina civitate vestro Monasterio meruerit sociari, secundum beata memoriæ domini Cæsarij Arelatensis Episcopi constituta, nulla sit ulterius discedendi licentia. Et Fortunatus Pictaviensis Episcopus, & Radegundis cultor devotissimus libr. 8. carm.

Regula Cæsarij linea nata sibi est.

Idemque carm. 4. ejusd. libr.

Conspiciente fide Christi Radegundis amore

Cæsarij lambit regula quicquid habet.

Ejus vitam diversis libris scripsere idem Fortunatus, & Bandomina una è virginibus ejusdem monasterij, utraque extat apud Surium tom. 4. ejus meminit & Gregorius libr. de glor. Confess. cap. 106.

Expansioque in parte domus illius tentorio, tentorium ornatum vne Tapifferie.

Theodoricus vero intelligens hunc hæc cognovisse, fabulam

Cap. 1. *fingit, & alia ex alijs loquitur, fabula pro sermone nugatorio, vel jocundo. Senec. epist. 70. In fabulam excessi non ingrati tibi. Hieronym. ad Castrutium. Et ne veteres replicando historias longum faciam, & excedam mensuram epistola, breuem tibi fabulam referam, quae infantia mea temporibus accidit. Et Sidon. libr. 7. epist. 2. Habetis historiam iuuenis eximij, fabulam Milesia vel Attica parem. Greg. infr. lib. 4. cap. 9. Hunc Theodoldum ferunt mali fuisse ingenij, ita ut iratus cuidam quem suspectum de rebus suis habebat, fabulam fingeret dicens. idem lib. 5. cap. 49. Ad civitatem vero Turonicam Berulfus Dux cum Eunomio Comite fabulam fingit quod Gunthramnus Rex capere vellet Turonicam civitatem. Plerumque etiam fabula accipitur pro sermone maledico, & famosq. Horatius sermon. libr. 1.*

———— Mutato nomine de te

Fabula narratur ———

Properct. libr. 2. epist. 21.

Semper formosis fabula pœna fuit.

Chlotarius verò valedicens & pro munere gratias agens, ad metatum regressus est. Metatum est hospitium quod militibus vel hospitibus præbetur l. 1. & tot. tit. C. de metat. Inde metatores qui hospitium præsignant Optat. libr. 3. Nam cum ante venturos milites, metatores ut fieri solet mitterentur, & metatoria epistola, est epistola adventoria, qua amicus amico adventum significat hospitij causa. Sidon libr. 8. epist. 1. Huic quodam tempore Burdegalam invisens metatoriam paginam, quasi cum Musâ prævia missi. Recentioribus metatum pro hospitio quolibet. Gregor. infr. libr. 5. cap. 19. Ipse verò ad metatum discessit. Idem lib. 10. cap. 2. Vnus puerorum Evantij, qui cum eodem abierat direptiam speciem de manu cuiusdam negotiatoris ad metatum detulit. Idem infr. h. libr. cap. 15. In metatu ejus ait ad eum homo. Idem infr. libr. 5. cap. 19. Recedente verò Rege ad metatum suum.

Dicere enim erat solitus Rex, velim unquam Arvernum Lemanam quae tanta jocunditatis gratia resurgere dicitur oculis cernere. Perlato falso nuntio de morte Theodorici Regis, cujus forti obvenerant Arverni, ab Arcadio uno ex Senatoribus

Arvernus Childebertus properavit ut regionem occuparet, cujus pars inferior vocatur Lemane. Gregor. infr. libr. 5. cap. 34. *Tantaque inundatione Limane est infusum*, &c. Sic dicta à Limno propter soli fecunditatem, quàm laudat idem libr. de glor. Martyr. cap. 84. *Sicut Limanne vestitum segetibus, nudum habetur à sylvis*. Et hic est angulus invidiosus, cui tanto pere Gothos inhiasse scribit Sidon. libr. 3. epist. 1. *Quod cujus meriti esse possit, vel Gothis credite, qui saepe numero etiam Septimaniam suam fastidiunt vel refundunt, modo invidiosi hujus anguli etiam desolata proprietate potiuntur*. Inde regionis incolæ Limanici dicti Gregor. de glor. Confess. cap. 31. *Illud apud Arvernos gestum in adolescentia meâ, in veritate cognovi, quidam presbyter solitarius iter carpens ad hospitium cuiusdam pauperis Limanici mansionem expetiit, vulgò la Limagne d' Auvergne*.

Et unde ingrederetur pervium patulum non haberet, Patul. Cap. 5.
 lum portæ urbis est ostium patens, impropriè dictum, patulum enim dicitur quod patet naturaliter ut arbor. Patens verò est quod aperitur & clauditur ut ostium Serv. in eclog. 1. in illa verba. *Tityre tu patula*. Patulas manus dixit. Sidon. libr. 1. epist. 2. *Patula spectacula*. Idem Gregor. libr. 5. cap. 14. *Cum canibus exerceamur venatione spectaculisque patulis jocundemur*. Pervium est quâ via patet. Gregor. infr. h. libr. cap. 37. *Gravis eo anno, & solito asperior hyems fuit, itaut torrentes concatenati, pervium populis iter præberent*.

Sexaginta calices, quindecim paternas, viginti evangeliorum capsas, pro paternas lege patenas uti legit Aimoin. libr. 2. cap. 8. Patena est Patella quæ superponitur Calici, in quo deponitur Sacrosanctus Sanguis Christi. Alias Patena pro loculo in quo sanctum Chrisma custoditur. Anastas. in Sylvestro. *Patenam argenteam chrismalem auro clusam pensantem libras quinque*. Chrismarium vocat Gregorius de mirac. B. Martin. libr. 4. cap. 32. *Elevato Chrismario contra ignem exortus subito ventus vento illi contrarius, flammam à recto Ecclesiastico avergens alium pepulit in parietem*. Patenæ aliæ erant aureæ vel argentæ, aliæ Crystallinæ. Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 4. cap. 10. *Est apud nos Patena colore Saphyrino quam dicitur san-*

ētus de Maximi Imperatoris thesauro detulisse, de qua super frigoriticis virtus saepe procedit. Est & apud Condatensem vicum alia quoque Patena à sancto exhibita holocrystallina simile infirmis beneficium prabens. Capsa Evangeliorum est cista in qua codex Evangeliorum custodiæ causa deponitur. Gregorius de glor. conicell. cap. 63. Tunc capsam ad sancta Evangelia recludenda, Patenamque & Calicem ex auro puro, pretiosissimeque lapidibus præcepit fabricari.

Cap. 12. Theodoricus verò cum exercitu Arverno veniens, totam regionem devastat ac proterit, Theodoricus iratus quod Arverni auctore Arcadio Childebertum admisissent, accepto falso nuntio de ejus nece, Arvernum id est Arverniam totam armis vastavit. Arvernam cladem refert idem. Gregor. de vit. Patr. cap. 4.

Interea Archadius sceleris illius auctor, cujus ignavia regio devastata est, Bituriges urbem petijt, erat autem tunc temporis, urbs illa in regno Childeberti Regis. Arcadius ut vitæ suæ consulere, cum tutus non esset apud Arvernos, Theodoricum offensum habens, ob studium in Childebertum, Biturigas secessit, quæ urbs erat in ditione Childeberti.

Cap. 31. Tunc ante ora parentum, vincis post tergum manibus oblatis. Captivi vincis ligatis post tergum manibus, idem de reis in gravioribus criminibus. Gregor. infr. h. libr. cap. 36. Tunc cedentes cum pugnis sputisque perurgentes, vincis post tergum manibus ad columnam lapidibus obruunt. Q. Curtius libr. 6. cap. 9. Tum Philotam religatis post tergum manibus, obsoleto amiculo velatum jussit induci, & Gregor. ipse de mirac. B. Martin. libr. 4. cap. 16. Ducebatur ergo non solum catenis colla revinctus, verum etiam post tergum manibus colligatis. apud Assyrios supplicis signum, manus post tergum nexæ. Ammian. libr. 18. Salutavit patronum appellans & Dominum, manus post tergum connectens, quod apud Assyrios supplicis indicat formam.

Erat autem ibi tunc temporis quidam Litigius ex minoribus, qui magnas sancto Quintiano parabat insidias. Minores sunt qui sunt de plebe. Tacit. 16. Annal. qui appellato Principe instantem damnationem frustrati, mox Neronem circa summa scelera disten-

distentum, quasi minores evasere, iisdem juniores, hoc enim nomen non ætatis est, sed conditionis. Capitul. lib. 3. cap. 73. De vulgari populo, & unusquisque suos juniores distringat, alijs locis juniores sunt ministri vel officiales. Beda libr. 5. cap. 7. Abeunte autem Romam Cendulla successit in regnum Hun. de stirpe regia, qui cum triginta septem annis imperium tenuisset gentis illius, & ipse relicto regno ac junioribus commendato, ad limina Beatorum Apostolorum, Gregorio Pontificatum tenente profectus est. Minores etiam pro junioribus, seu recentioribus accipi invenies Virgil. 1. Æneid.

Nunc fama minores. Italiam dixisse.

Vel etiam pro posteris, & opponuntur majoribus ut illo loco 8. Æneid.

Lectique minores.

Itaut & quadam vice uxori, qua sanctus fecerat pro ridiculo indicaret. Ridiculum pro derisione, confusione, contemptu. Augustin. de fide Manich. cap. 34. Magna ridicula, magna cecitas. VVillelm. Malmesbur. de gest. Pontific. Anglor. libr. 2. Et ne daretur ab imperiis ridiculo, vel superbis jactantia notaretur elogio, visibus hominum abditus, nocturnus viator totum iter consciebat, de quo plura infra libr. 10. cap. 16.

Victoriaci castri muros expetens, cum rebus omnibus in eo se studuit communire. Victoriacum castrum antiquum & munitum (Gallis, Vitry) ejusdem meminit. Gregor. infra lib. 4. cap. 46. Veniente autem illo ad villam, cui nomen est Victoriacum, collectus est ad eum omnis exercitus. Idem Aymoin. lib. 3. cap. 12. & Gregor. infr. lib. 6. cap. 41. His diebus ei filius natus est quem in villâ Victoriacense nutrirî precepit. Frodoard. in chronic. ad ann. 952. Nec non Pontigonem fiscum, quem Heribertus invaserat, aliamque munitionem Rex contra Victoriacum instruit.

Tum Aregisilus positus super altare sanctum manibus juravit ei, ut securus egrederetur. Jusjurandum solemne fiebat vel positâ manu super altare, ut hic, vel tactâ pallâ altaris. Gregor. infr. lib. 5. c. 14. Qui ambienter jurans pallam altaris fidejussorem dedit, numquam se exinde sine iussione Regis egressurum. vel tactâ pallâ sepulchri sancti Martini. Idem lib. 5. cap. 49. Sed

postillata damna, iterat iterum Sacramenta, pallamque sepulchri beati Martini fideiussorem donat, se nobis numquam adversaturum, vel etiam manu levatâ contra ædem sacram. Idem Gregor. lib. 8. cap. 16. Ecce Templum sanctum è contra jura ut libet nam calcare limen sacrum non permitteris. Adrevaldus de mirac. sancti Benedict. lib. 1. cap. 35. Cumque litem dirimere vellet, atque ille qui pretium habuerat compari se reddidisse modis omnibus affirmaret, nec dictis ejus fides adhiberetur, necessitate compulsus dexteram contra basilicam extendens cum furore juramentum protulit.

Quo interfecto res ejus fisco conlatae sunt. Munderico reo affectati regni adversus Theodoricum Regem dedito, occiso præter fidem datam, res ejus in fiscum redactæ. Legibus regni, bona damnatorum perduellionis fisco addicuntur. Gregorius infr. libr. 5. cap. 26. sed & duo filij eius Burgolenus & Dodo, ob crimen majestatis laesa, iudicio mortis suscepto, unus ab exercitu vi oppressus est, alius in fugâ adprehensus, truncatis manibus & pedibus interijt, resque omnes tam eorum, quam patris fisco conlatae sunt.

Cap.
15.

Multi tunc filij Senatorum in hac obsidione dati sunt, sed orto iterum inter Reges scandalo, ad servitium publicum sunt addicti. Apud Romanos obsides si fides falleretur, capite damnati. T. Liv. libr. 9. Propter necessariam sæderis dilationem, obsides etiam sexcenti equites imperati, qui capite luerent si pacto non staretur. Idem ob fugam de saxo Tarpeio dejecti. Idem libr. 29. Tarentini obsides fugitivi deducti in Comitio, virgisque approbante populo casti, de saxo dejecti. Jure civili obsides interim pro captivis habentur, ideò testari non possunt de bonis, quæ apud nos reliquerunt, nisi beneficio Principis l. obsides ff. qui test. fac. putà si beneficio Principis acceperint usum togæ Romanæ l. sed si accepto de jur. fise & obsidum bona quæ apud nos sunt, sicut captivorum omnimodò in fiscum rediguntur l. Divus Commodus cod. tit. Nobiles pueri in obsidione dati id est obsides ex pacto inter Theodoricum & Childebertum Reges, fide fracta, hinc inde in servitutem redacti.

Erat enim intra Trevirici termini territorium, cuidam Bar-

baro serviens Attalus nepos Gregotij Lingonensis Episcopi unus ex obsidibus datis pacto inito inter Theodoricum & Childebertum Reges, in servum venijt cuidam barbaro id est pagano. Hac ætate pagani erant viles & contempti, & ob contemptum pro barbaris habebantur, & barbari vocabantur, Catholici verò orthodoxi, honoris causa, quod fidem Romanam sequerentur vocabantur Romani. Hoc sensu Barbari à Romanis distincti.

Fortunat. libr. 2. carm. 9. de Launebode.

*Quod nullus veniens Romana gente fabricavit,
Hoc vir barbarica prole peregit opus.*

Idem libr. 4. carm. 26.

*Sanguine nobilium generata Parisius urbe,
Romana studio, Barbara prole fuit.*

Idem libr. 7. cap. 8.

Romanusque lyra, plaudat tibi barbarus harpa.

Idem libr. 9.

Gentibus obstrictus, Romanis charus haberis.

Non semel barbarum pro pagano accepit Gregorius ut libr. de vit. patr. cap. 5. de Portiano Abbate, *sic enim servus fertur fuisse cujusdam barbari.* Idem libr. 2. de Mirac. B. Martin. cap. 59. *Simile est & illud, quod mulier post emeritam libertatem, rursus à patroni filijs, Barbaris venundatur, inde barbaries pro Paganiam, vel Paganismo, ut infr. hoc ipso cap. Ecce enim dies solis adest, sic enim barbaries diem dominicum vocitare consue- ta est.* Romanum pro orthodoxo passim invenies. Gregorius de Mirac. Martyr. cap. 25. *Cogitavit intra se dicens, quia ingenium est Romanorum, Romanos enim vocitant homines nostra religionis.*

Tunc locato secum homine quodam ait, veni mecum & venunda me in demo barbari illius. Hac ætate non desierant esse servi, in Gallia servitus extincta regnante Ludovico Hutino circa annum Christi 1315. Teste Joanne Tillio, & paulò ante in Flandria sub Margareta Comitissa circa annum 1252. auctore Mejero. Annal. libr. 9.

Fercula regia componere possum. Coquorum est ferculum

componere, id est condire, ordinare, struere. Servius in illum vers. 1. *Æneid.* quibus ordine longo cura penum struere, struere inquit, ordinare componere, unde & structores dicuntur *seculorum compositores*, vestem componere pro sarcire dixit idem de Mirac. B. Martin. libr. 2. cap. 58. *Puer Parisiacus*, cujus artis erat vestimenta componere, sepem componere idem de Mirac. ejusd. libr. 3. cap. 29. *Ex Turonico vero territorio, servus cujusdam dum die dominico sepem componeret*, inde compositio pro structura, vel cura ut compositio lychnorum. Gregor. de Mirac. Martyr. libr. 1. cap. 104. de lychno ardente ante corpus B. Felicis Nolani Episcopi. *Ille autem cui hoc erat officium contueri, ad ejus compositionem, accedens, laxato fune discessit, quasi oleum petiturus.* Sæpiùs componere est quod debetur solvere, ut bannum componere idem quod multam solvere Anastas. in can. statuimus 16. qu. 1. *Bannum nostrum componat, & communionem privetur.* Domos vel muros componere pro struere ædificare Greg. infr. lib. 5. cap. 46. *Multa in civitate illa ædificia fecit, domos composuit, Ecclesiam fabricavit.* Idem libr. 6. cap. 41. *misitque ad Duces & Comites civitatum nuncios ut muros componerent urbium.*

Ecce enim dies solis adest, sic enim barbaries diem dominicum vocitare consuevit est, dies solis dies dominicus nobis dicitur, Tertull. apologetic. cap. 6. æquè si diem solis latitia indulgemus. Imp. in l. 13. C. Th. de exact. *Solis die quem Dominicum ritè dixere majores.*

Et omnibus qui cum eo erant, ipse dispensabat cibaria, & pulmenta. Leo servus cujusdam barbari dispensabat cibaria & pulmenta, *Cibarium est panis qui in cibo datur, quia panis est diurnus & vulgaris cibus.* Columella de re rustica lib. 2. cap. 9. *inter frumenta etiam panicum & milium ponenda sunt, nam multis regionibus cibarijs eorum coloni sustentantur.* Pulmentum est edulium vel obsonium, quod pani additur, inde pultem, & pulmentarium à pane distinguit Plin. libr. 18. cap. 8. *Pulce enim non pane vixisse longo tempore Romanos manifestum est, quoniam inde pulmentaria hodieque dicuntur, & Gregorius ipse infra hoc cap. eadem distinctione usus, quarta enim inlucet dies, quod nihil panis, pulmentique gustavimus.* Idemque

libr. 3. cap. 10. de Caluppa recluso. *Sed nec pulmento aliquo utebatur, cujus victus erat panis in aquam infusus, atque sale respersus.* Pulter pro pulmentis Gregor. de vit. patr. cap. 1. *Posuit in eo cunctos simul, quos paraverant cibos tam pisces quam olera, sive legumina, vel quicquid ad comedendum Monachis destinatum fuerat, dixitque de his pultribus nunc reficiantur fratres.*

Dic tu o creditor socii mei. Servum dispensatorem creditorem vocat, quia ei credita est dispensatio edulium, vulgò *credencier*, eadem analogia fideles seu consiliorum participes creditos vocat idem infr. libr. 9. cap. 10. *Transmitte Abbates & creditos tuos, ut hac qua loquor exponant.* Idem de Miracul. Martyr. libr. 1. cap. 72. *Cumque puer ejus quem tunc creditum habebat, suspensus ad collum ducentis aureis, navem cum eodem ascendisset.* Idem de mirac. Confess. cap. 93. *quod miro perfectum opere, per hominem creditum dirigit Ecclesia.* Creditarios auctor vit. Ludovic. P. & Aymoin. libr. 5. cap. 10. *Fideles ac creditarios à latere suo misit.*

At ille ingressus mansionem domini sui, apprehendit scutum ejus ac frameam, scutum & framea, quod est hastæ genus, erant arma equitum Germanorum. Tacit. de morib. German. *Et eques quidem scuto, frameaque contentus est.* Ulpian. in l. 3. §. armis ff. de vi & vi armat. *arma sunt omnia tela, hoc est & fustes & lapides non solum gladij, hasta, framea, id est romphæa.* Idor. 18. Orig. 6. interpretatur spatam & gladium ex utraque parte acutum.

Disceperunt unum etiam volucrum, cum vestimentis tollentes. Volucrum est involucrum seu capsula in qua viatores vestes reponunt itineris causa Gregorius infr. libr. 2. 4. cap. 26. *Cumque hac collectis rebus, factisque volucris à Cænobio pararet egredi.* inde voluculum idem de mirac. Martyr. libr. cap. 20. *Collectisque velulis, ac pallioliis de circuitu parietum pendentibus, unum voluculum facit, imposuitque humeris.* Volucris voce & utitur idem infr. lib. 5. c. 19. *Ostenderat enim nobis ante diem tertium Rex duo volucra speciebus & diversis ornamentis referta.* Lateralia viatoria vocantur in l. ult. ff. de legat. 3. Charif. libr. 1. *Laterale laterarium.*

Et parumper sustentati ingressi sunt iter Campania. Campania est Provincia Gallix in Belgica 2. sic dicta à latis campis, seu latifundijs. Campania pro lata planitie Gregorius de vit. patr. cap. 7. *Deferentes ad castrum Divionense ubi se jusserat sumulari, in Campania illa qua à parte Aquilonis habetur, haud procul à castro.*

Quibus pergentibus audiunt pedipulum equitum currentium. Pedipulum est strepitus calcium equorum per iter pergentium *le trac des chevaux.* Eadem analogia pedules sunt calcei id est indumenta pedum Reg. Benedicti. cap. 55. *indumenta pedum pedules & caligas.* Pedules esse genus calcei lanei indicat Gregor. de vit. patr. cap. 8. *Vere inquit dico tibi, quia & hac casula tergo vsor, & de capsula ejus prolixiore parte decisa, tegumen pedum aptabo & infra verum ubi deciso cucullo aptatis pedulis pedes operuit vulgò chaussons.*

Leonem autem à iugo servitutis absolvens, cum omni generatione sua, dedit ei terram propriam, in qua cum uxore, ac liberis liber vixit omnibus diebus vite sue. Gregorius Lingonensis manumisso Leone servo, ob meritum, dedit ei prædium proprium, id est jure dominijs seu in alode & liberum possidendum. Propria dicuntur quæ in alode seu libera possidentur Gregor. infr. libr. 9. cap. 38. *Quibus nihil aliud est relictum, nisi quod habere proprium videbantur.* Res mancipi vocabant veteres, è recentioribus etiam Sigebertus ad ann. Chr. 961. *Quicquid in re mancipi habuit per testamentum Ecclesijs Sanctorum delegato mortuus est.*

Cap. 16. *Tunc mulier admonita per Sacerdotem, elevatum in basternam, ut in aliam villam transferret sanum recepit.* Mulier id est uxor Sigivaldi, maritum amentia percussum monitu Terradij Episcopi Arvernensis, basterna translatum in aliam villam sanum recepit. Basterna est genus vehiculi seu lecticæ muliebris Ammian. libr. 14, quo Comitatu matrona complures opertis capisibus, & basternis per latera civitatis cuncta discurrunt, Lamprid. in Heliogabal. *Eunuchos pro apophoretis dedit, dedit quadrigas, equos stratos, mulos basternas, & rhedas dedit, & Gregor. ipse infr. h. lib. cap. 26. Dexteria verò cernens filiam suam adultam valde esse, timens nè eam concupiscens Rex*

sibi adsumeret, in basterna positam indomitis bobus conjunctis eam de ponte precipitavit, inter apophoreta data ab Heliogobalo quod notandum eunuchis junguntur Basternæ, quia Basternas quod erat genus vehiculi, proprium matronarum præibat turba eunuchorum, Hieronym ad Eustochium *præcedit carveas Basternarum, ordo Semivivorum*. Basternas rectas intellige ex hoc uno quod umbracula Basternas interpretatur. Hieronym. in Esaiam cap. 66. *Cum umbraculis quæ nos dormimitoria interpretari possumus, vel basternas*. Inde Basternarij sunt vehicularij seu ductores Basternarum Symmach. libr. 6. epist. 15. *Fratrem vestrum continuo ad vos opto dimittere, cui Basternarios mox præbere dignemini?* Unde nomen à Græco *Βαστάριον* portito. Mulier hic pro uxore, ut vir pro marito. Gregor. de Mirac. B. Martin. lib. 2. cap. 2. *Iustinus vir socrus mea in valetudinem irruit.*

Quod ille audiens, vota beato Martyri vovens, ea quæ vi abstulerat duplicata restituit. Sigivaldus sanæ menti reditus, vota vovens, Juliano Martyri ablata in duplum restituit. Ait vota vovens, vota sunt res seu dona quæ Deo Sanctisve ex voto offeruntur. Synod. Antisiodor. can. 3. *Non licet compensas in domibus proprijs, nec vigilijs in festivitatibus Sanctorum facere, nec inter sentes, aut arbores sacros, vel ad fontes vota exolvere, sed quicumque votum habuerit, in Ecclesia vigilet, & matricula ipsum votum, aut pauperibus reddat,* Et Greg. de Mirac. B. Martin. lib. 2. cap. xi. *Quæ ad Beati Martini pedes deposita, nocte tota cereum manu pro voto detinuit.*

Utrum incisa casarie ut reliqua plebs habeatur. Chlodometes tres filios reliquit Theodoaldum, Guntarium & Clodoaldum quia Clotilde avia in spem regni cum educarentur, Childebertus & Clotarius invidia commoti, communi consilio duos ex ipsis ferro necarunt, Clodoaldus qui erat tertius ope suorum salvus evasit, priusquam in eos faviretur ad necem Clotildi propositum est, utrum ei gravius esset, eos tonderi, & tonsos spem regni amittere, an necari. Reges Francorum comam alebant & capillos demittebant ad humeros usque quod erat argumentum regni dignitatis, crines sic compositos id est submissos ad humeros usque flagella crinium vo-

cabant. Inde Gundovaldus qui se Clotarij Regis filium jactitabat, natalis sui asserendi causa crinium flagellis in humeros demissis, à matre oblatuſ est Childeberto Regi, quo viſo Clotarius eum rejecit, & comam ei tonderi juſſit Gregorius infr. libr. 6. cap. 24. *Gundovaldus qui se filium Chlotarij Regis dicebat, de Constantinopoli veniens, Maſſiliam eſt advectus Hic cum eſſet natus in Gallijs, & diligenti cura nutritus, ut Regum iſtorum mos eſt, crinium flagellis per terga demissis, literis eruditus, Childeberto Regi à matre repræſentatur & infra quo viſo Chlotarius juſſit tonderi comam capitũ ejus, dicens hunc ego non generavi* Et Clodoveus unus è liberis Chilperici dolo Fredegundis interfectus, & in alveum Matrone fluminis projectus, à piſcatore agnitus eſt ex crinium flagellis. Gregor. infr. libr. 8. cap. 18. *Sed cum ignorarem quiſnam eſſet, à caſarie proluxa cognovi Chlodoveum eſſe, vna tantum pars capillorum, qua ſubter fuerat deſluxerat, alia verò cum iſſis crinium flagellis intacta durabat.* Et idem de vit. Patr. cap. 20. de Leobardo. *verum etiam nec ille ut quidam dimiſſis capillorum flagellis, aut barbarum dimiſſione plaudebat, ſed certo tempore capillum tondebat & barbam.* Capillorum flagella dixere, quod capilli demiſſi humeros flagellarent ſeu quaterent. Flagellare eſt quaterere, verberare. Tertullian. in Scorpiaco. *Itaque primo trahentes adhuc caudam, de affectibus applicant, aut quaſi in vacuum flagellant* Auguſtin. de bono viduit. *Et cum tibi hoc non potuiſſem negare, ſæpe promiſſum meum literis flagellaſti.* Vel flagella crinium dicta, quod crines diviſi & diſtincti eſſent in cincinnos flagellis vitium adſimiles, unde flagella dicuntur ſummitates vitium, quod ventorum flatu agitentur. Virgil. 2. Georgic.

— *Nove flagella.*

Summa pete:

Figuratè pariter *ymbones capillorum* dicti, eminentes ſuper caput compoſitiones capillorum muliebrum de quibus Auguſtinus de ſancta virginitate cap. 34. *ſive pro tumidis ymbonibus capillorum*, à Latino umbo quæ eſt media pars ſcuti, quæ prominet in modum nodi, ſeu tuberculi ad propulſandum hoſtem. Nec hoc proprium fuit Francorum Regum flagellis crinium

crinium distingui, hoc enim fuit commune Regibus Gothorum, de Theodorico testatur Sidon. libr. 1. epist. 2. *Aurium le- gula sicut mos gentis est crinium super jacentium flagellum ope- riuntur*, Eodem genere capillamenti usi Imperatores Orientis, Μάλλος vocitarunt Græci Hefychius Μάλλος τὸ ἔριον καὶ καθεμί- νη κόμην unde deductum est latinum Mallones Anastas. in Bene- dict. 2. *Hic una cum Clero & exercitu suscepit Mallones capillo- num Domni Iustiniani & Heraclei filiorum clementissimi Prin- cipis, simul & iussionem per quam significat eosdem capillos di- rexisse*, Latini veteres cincinnos M. Tullius in Pison. *Erant illi compti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ*. Dixit cincinnorum fimbrias, quia cincinni in capillis assimilantur fimbrijs vestium Hieronym. in Ezech. lib. 3. c. 8. *Pro cincinno 70. transtulerunt κροσσίδον id est fimbriam, quorum alterum in capillis, alterum in vestibus accipi solet*. Eâdem comparatione cirros vestium pro fimbrijs dixit Augustin. libr. 2. qu. in Exod. cap. 114. *Tunicam verò cum cornibus honestius putave- runt Latini interpretes dici, quàm si dicerent cum cirris, qui be- nè dispositi ornamento esse vestibus solent*.

Tu inquit es incestator hujus cause, id est auctor nefarij consilij: Incestator propriè est incesti reus. Augustin. contra Secundin. cap. 26. *Pauciores sunt homicida quàm plures, pauciores sunt in- cestatores quàm adulteri. Incestare pro stuprare*. Plaut. in pœnul.

Is postposito regno terreno, ad Dominum transijt, & sibi pro- pria manu capillos incidens Clericus factus est Clodoaldus unus è liberis Clodomiris Regis, necessitate in consilium versa, ultro incisis capillis clericus factus est, id est ordinatus ab Epif- copo, clerici cum ordinarentur ab Episcopo tondebantur, ex Decreto Aniceti, & Conc. Agath. can. 20. can. prohibete, can. clerici 23. distinct. Gregorius de vit. Patr. cap. 9 in Pa- troclo Abbate. Abijt ad Arcadium Biturigia urbis Episcopum, petijtque comam capitis tonderi, adscirique se in ordinem Clericorum. Hinc quod Ammian. scribit libr. 22. Dio- dorum supplicio affectum; quod dum ædificandæ præflet Ecclesiæ cirros puerorum licentiùs detondebat, vix aliter po- test intelligi, quàm quod complures pueros per tonsuram in clericos ordinaret, & hoc confirmant verba quæ proximè se-

quantur, id quoque ad Deorum cultum existimans pertinere. Et Sidonius lib. 4. epist. 24. cum quæreret, quodnam vitæ genus suscipiæt Maximus, visa coma brevi, & barba proluxa, Monachum ageret, clericum an pœnitentem, sibi dictum refert, *Nuper impacto sacerdotio fungi*, inde habitus clericalis est tonsura, & lata corona. Matth. Paris. ad ann. 1234. *inter quos Petrus de Rivallis primus in causam vocatus, apparuit coram Rege, in habitu clericali, cum tonsurâ & latâ coronâ.* Gregor. de vit. Patr. cap. 9. in Patroclo Abbate. *Abijt ad Arcadium Biturigia urbis Episcoporum, petisitque comam capitis tonderi, adscirique se in ordinem clericorum.*

Cap.
19.

Ante portam autem molina mira velocitate decurrit. Molina pro aquæ mola leg. Salic. cap. 35. *Aquæ molina*, mola alia est quæ vertitur manu, alia aquæ impulsu. idem Gregor. de mirac. B. Martin. lib. 3. cap. 3. *accepta annona, ad molam vadit, impositoque tritico, molam manu vertere capit.* Idem de vit. Patr. cap. 18. *Dum autem hæc ageret ut fratres molam manu vertentes triticum ad victus necessaria comminuerent, pro labore fratrum visum est ei molendinum in ipso, Ligeris fluvij alveo stabilire.*

Ascalô
vulgò
Scalona,
vel
Escalona
na Jo.
Brom-
ton in
Richar-
do I. ad
ann.
1189.
Hoc
anno
Sibilla
Regina
Hierus.
dedit
Saladin-
no Escal-
onam,
pro va-
dèpelo-
ne Gui-
donis de
Lerins
Regis
Hierusa-
lalem

A parte autem occidentis montes sunt uberrimi, vineisque repleti, qui tam nobile incolis salernum porrigunt, ut respuant Scalonum. Divionense vinum ea laude commendat, ut dicat præferri vino Scalono. Interpres Gallicus temerè vertit *vin de chaulosse*, scire enim debuit vinum Scalonum non esse vinum Gallicanum, immò vinum transmarinum. Eâ ætate Principes & alij viri nobiles delectabantur vinis transmarinis, inter quæ laudatissima fuere, Ascalonitanum, & Gazense. Ascalon vulgò Scalona, & Gaza Palestinæ urbes vini feraces quod regijs epulis ea ætate adhiberi solebat Corippus de laudibus Justiniani minoris.

*Interea letus sacra cum conjuge Princeps
Cæperat Augusta felicia carpere mensa
Gaudia, regales epulas, & dulcia Bacchi
Munera, qua Sarepta ferax, qua Gaza crearat
Ascalon, & letis dederat qua Græca colonis.*

Gazensis meminit Isidor. 20. origin. c. 3. ubi de vario vinorum

genere, *Gazetū verò à regione unde defertur, Gaza enim oppidum est Palestina.* Et Cassiod. Var. 12. epist. 12. de vino Brutio, *ibi enim reperitur & Gazeto par, & Sabino simile.* Gazensis vini meminit Et Sidon. carmin. 17. *Vina mihi non sunt gazetica, chia, falerna.* Inter vina exotica etiam Tyrio vino Romanos delectatos indicat Ambros. libr. de Tobia cap. 14. *Si quis instaurandum convivium putat ad negotiatorem mittit, ut absynthiaci cupellam sibi gratis deferat, cauponem dirigit, ut Picenum vinum, aut Tyriacum requirat, ad lanium ut hilam sibi procuret, ad alium ut poma sibi adornet.* Inde duo præcipua vina commendat idem Gregorius Laticinum, & Gazitinum infr. libr. 7. cap. 29. *Misitque pueros unum post alium, ad requirenda potentiora vina Laticina, videlicet atque Gazitina, & idem de glor. Confess. cap. 65. Semper sextarium Gazeti vini præbuit in sacrificium basilicæ sanctæ, sed Subdiaconus nequam reservans gula Gazetum, acetum vehementissimum offerebat in calice.* Quale esset Gazetum vinum satis feliciter observatum, restat scire quale esset laticinum, id non aliud esse credo quàm vinum album generosum, latex est propriè aqua fontis. Virgil. 4. Æneid.

Sparserat & latices simulatos fontis Averni.

Unde latices à vino rectè distinxit idem Gregorius de mirac. Martin. lib. 2. cap. 16. *Ac de alvei fundo, vinum elicit pauperi, qui quondam latices in vina mutavit.* Idem cap. 26. ejusd. libr. *in ea nocte, in qua Dominus noster Iesus Christus fluentia laticum hauriens, falerna porrexit.* Non incongruè igitur laticinum dictum est vinum album à latice, quia est aquæ simile; & simili schemate laticem liæum pro vino dixit Virgil. 1. Æneid.

Regales inter mensas, laticemque liæum.

Nec est quod miremur vinum Ascalonitanum & Gazense in delicijs usu notum fuisse in Gallia, eà enim ætate Syri negotiatores commercium omne ferè penes se habebant in Gallia & universo Occidente, immò & negotiatores Galli maximè Provinciales Syriam negotiationis causâ frequentabant. Notabile est in hanc rem quod narrat Vvillelmus Malmesbur. de reb. gest. Reg. Anglorum libr. 4. Ascalonenses à nostris ob-

seffos se dedidisse Raymundo Comiti S. Ægidij, eumque in Patronum elegisse. *Quod multi eo antea à Monte Pefulano navigio venientes negotiatum, fidem ejus & virtutem in cælum tulerant.*

Chramnus super scamnum extensus orario fuggillatus est. Suggillatus id est suffocatus. Eodem sensu Gregor. infr. libr. 10. cap. 8. In cilicio quo orabat fuggillata reperitur idem libr. 3. cap. 3. cui dormienti orarium sub collo positum, ac sub mento ligatum trahentibus ad se invicem duobus pueris fuggillatus, alij legunt suffocatus, alias fuggillate pro onerare ut in l. apud Celsum §. adversus ff. de dol. & met. except. Doli exceptio parentis patronive opinionem fuggillat, & in l. II. §. prætor de in jus vocand. famosa actio pudorem fuggillat.

Theodobertus vero vsque ad Biterrensem civitatem abiens, Deas castrum obtinuit, Deas Vocontiorum oppidum Itiner. Antonin. Montem Seleucum, Lucum Deam Vocontiorum. Colonia Dea Augusta Vocontiorum in veteri inscriptione Arelatensi. Die en Dauphiné. Marcelli Deensis Episcopi meminit Gregor. de glor. Confess. cap. 70.

Sed quia eum de sacro fonte exceperat, perdere noluit. Theodobertus accepto jussu Theodorici patris ut filium Sigivaldi de medio tolleret, ab ejus nece abstinuit, quia eum de sacro baptismi fonte susceperat, ob reverentiam scilicet affinitatis quæ contracta erat inter susceptorem & susceptum ex susceptione de fonte baptismatis, quæ affectum & jus paternitatis iuducit, & prohibitionem nuptiarum ob affinitatem l. si quis alumnam C. de nupt. Vicecomes de baptismo libr. 1. cap. 34.

C. 12.
25. *Omne tributum quod in fisco suo, ab Ecclesijs in Arverno sitis reddebatur, clementer indulfit. Theodobertus Rex omne tributum Arvernens Ecclesijs remisit, eadem indulgentia usum Childebertum Regem refert Gregorius infr. libr. 10. cap. 7. In supradicta vero urbe, (Arvernâ) Childebertus omne tributum tam Ecclesijs, quàm Monasterijs, vel reliquis Clericis qui ad Ecclesiam pertinere videbantur, aut quicumque Ecclesiæ officium excolebant, larga pietate concessit. Ecclesiæ Galliarum tributum fisco præstitabant pro rebus soli quas possidebant, Ter-*

tiam partem fructuum tributi vice, omnibus Ecclesijs regni indixit Clotharius de quo Gregorius infr. libr. 4. cap. 1. *Denique Clotharius Rex indixerat, ut omnes Ecclesia regni sui tertiam partem fructuum fisco dissolverent.* Idem Aimoin. libr. 2. cap. 27. de quo apud Theodoricum & Theodobertum Francorum Reges conquestus est Gregorius 1. libr. 7. epist. 114. *Andivimus autem quia Ecclesiarum pradia tributa nunc prebeant, & magna super hoc admiratione suspendimur, si ab eis illicita quarantur accipi, quibus etiam licita relaxantur.* Apud Romanos pradia Ecclesiarum non fuere libera à vectigalibus & tributis l. placet C. de SS. Ecclef. de quo Ambros. epist. 32. ad Valentinian. Junior. *Si tributum petit, non negamus, agri Ecclesia solvunt tributum.*

Cum tunica B. Vincentij Martyris muros civitatis psallendo circumferrent Cæsaraugustani obsessi à Childeberto Rege, Dei exorandi causa, cilicijs tecti, & solemnij jejunio attriti, tunicam seu stolam beati Vincentij Diaconi & martyris circa muros processione gratia circumtulere, nec sefellit spes, Childebertus enim motus pietate obsessorum, accepta tunica martyris obfidionem solvit, & Parisijs basilicam B. Vincentij quæ nunc S. Germani de Pratis dicitur, magno sumptu ædificavit & dotavit de qua Aimoin libr. 2. cap. 19. Ado Viennens. ad ann. 527. Sigibert ad ann. 542. Ex antiquissimo more reliquæ Sanctorum portari solitæ in solemnibus litis & processionibus, & vindicijs rerum vi occupatarum Adrevald. de mirac. S. Benedicti. libr. 1. cap. 20. *Quod Monachi cœnobij sancti Benedicti cernentes consilio inuito, misericordia domini solius se committentes, maximam partem suorum fratrum ad prædictum dirigunt Comitem nimiam insanientem tyrannide, cum pignoribus Sanctorum omnigena supplicantes prece, nè tantum incurrat piaculum &c.* Et Aimoin. Floriac. de mirac. ejusd. libr. 2. cap. 19. de vicis S. Benedicti pervasis per Arnulfum Aurelianensem Episcopum. *Propter quarum recuperationem, cum prædictus Abbas ad eum legatos misisset, nec impetravisset, cum senioribus habito consilio deliberavit, ut sumptis Sanctorum pignoribus, imminente vindemiâ, ad locum cum aliquibus de fratribus fructus earum collecturus properaret.* Et Conc. Brachar. 3. can. 5. restituta est an-

Cap.
29.

riqua consuetudo ut diebus solemnibus cum Episcopus procederet ad Ecclesiam, Diaconi super humeros gestarent reliquias Sanctorum, explosa pravâ consuetudine quæ inoleverat ut Episcopi in solemnibus Martyrum procedentes ad Ecclesiam, appensis collo reliquijs ab albatis Diaconis gestarentur Non omittendum quod Capuani à Lothario Imper. obsessi, ad extrema redacti, cum Episcopo reliquias B. Germani portante ad pedes Imperatoris provoluti sunt. Ottho. Frising. 6. chronic. cap. 4 *Capuani desperatis omnibus, apertis urbis portis cum Episcopo corpus Beati Germani portante lachrimabiliter ad pedes Imperatoris veniunt.* idem Regino 2. Chronic.

Mulieres quoque amicta nigris pallijs, dissoluta casarie superposito cinere, ut eas putares virorum faneribus deservire plangendo sequebantur. Mulieres Cæsaraugustanæ in solemnili seu processione, quæ facta est circa muros obsessæ urbis adfuisse dicuntur amictæ nigra veste, soluto capillo & cinere fordido qualis in Hispania est habitus lugentium maritos. In hoc fallitur Gregorius quod solutam cæsarlem ait in Hispania esse signum foeminarum lugentium maritum, ex antiquo enim more Hispaniæ signa lugentium maritos sunt nigra vestis, & decurtatus id est succisus capillus, testis oculatus Petrus Cluniacens. libr. 4. epist. 19 *Vidi nuper ipse in Hispanijs constitutus, & admiratus sum antiquum hunc morem, ab Hispanis adhuc omnibus observari, mortuâ quippe uxore maritus, mortuo marito conjux, mortuis filijs patres, mortuis patribus filij, defunctis quibuslibet cognatis cognati, extinctis quolibet casu amicis amici, statim arma deponunt, sericas vestes peregrinarum pellium tegmina abjiciunt, totumque penitus multicolorem, ac pretiosum habitum abdicantes, nigris tantum vilibusque indumentis se contegunt, sic crinibus proprijs, sic jumentorum suorum caudis decurtatis, seque & ipsa atro prorsus colore denigrant, talibus luctus dolorisque insignibus, subtractos charissimos desunt, & integri ad minus spatium anni, in tali mærore publica lege consummant.*

Cap.
30.

Sumpserant enim Gothi hanc detestabilem consuetudinem ut si quis eis de Regibus non placuisset, gladio cum appeterent, & qui libuisset animo, hunc sibi statuerent Regem. Gothi Regici-

da. Idem Aimoin libr. 2. cap. 20. *Gothi vero jam olim vitium hoc in consuetudinem vertere, ut dum eis Rex proprius displicuerit, à suis interimatur.* Ideo ut vitæ Regum consuleretur, varijs canonibus conciliorum Hispanicorum cautum, nè mortuo Rege quis Regnum assumeret, nisi qui eligeretur, *consensu majorum & Antistitum,* & ut successor defuncti necem vindicaret. Conc. Tolet. 4. can. 75. Tolet. 5. can. 3. Tolet. 6. can. 17. 18. Tolet. 8. can. 10. Neve Regis vidua transiret ad secundas nuptias, sed in cœnobio virginum collocaretur. Tolet. 13. can. 5. Cæsaraugust. 3. can. 5. nè interfecto Regis in scelere præmium uxorem defuncti & Regnum sibi desponderet, sed cum vita Regum non satis in tuto esset per Canones Leuviheldus Rex Gothorum sustulit omnes illos, qui Reges interimere consueverunt teste ipso Gregorio infr. lib. 4. cap. 32. eodem consilio usus Chintasindus, de quo Fredegar. cap. 82. *Cognito morbo Gothorum, quem de Regibus degradandis habebant.*

Et quia consuetudo eorum est, ut ad altarium venientes de alio calice Reges communicent, & de alio populus minor, venenum in calice illo posuit, de quo mater communicatura erat. Veteres communicabant sub utraque specie panis & vini. Cyprian. epist. 63. *Quoniam quidam vel ignoranter, vel simpliciter in calice dominico sanctificando & plebi ministrando, non hoc faciunt quod Iesus Christus &c.* Et idem de lapsis. *Vbi verò solemnibus adimpletis calicem Diaconus offerre presentibus capit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit.* Et paulo post *Perstitit tamen Diaconus & reluctanti licet, de Sacramento calicis infudit.* Hieronim. in Sophoniam cap. 3. *Sacerdotes quoque, qui Eucharistia serviunt, & sanguinem Domini populis ejus dividunt, impie agunt in legem Christi putantes iuxta imprecantis facere verba non vitam, & necessariam esse tantummodo solemnem orationem, & non Sacerdotum merita.* Sæpius tamen Eucharistia plebi ministrabatur sub sola specie panis. Gregor. de vit. Patr. cap. 6. in Gallo Arvernensi Episcopo. *Sciens autem se revelante domino post triduum migraturum, convocat populum & omnibus confracto pane communionem sancta ac pia voluntate largitur.* Morientibus quoque Eucharistia dabatur sub una specie puta vini, si sacrum panem præ infirmitate non possent assumere, quod insinuat

Conc. Carth. 4. can. 76. his verbis, *moriturus reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia* can. is qui 26. qu. 6. Urgente decimo seculo non desierat consuetudo communionis sub utraque specie apud laicos Conc. Claromontense can. 28. *Ne quis communicet de altari, nisi corpus separatim, & sanguinem similiter sumat, nisi per necessitatem & cautelam.* Ivo Carnocens. epist. 28. *à cujus commixtione si à modo non cessatis separat vos eadem auctoritas, à participatione corporis & sanguinis Dominici.* In hunc usum in singulis Ecclesijs erant calices cum fistulis aureis vel argenteis sacrae communionis suscipiendae causa Conrad in Chronic. Moguntin. *Erant fistulae quinque ad communicandum argenteae deauratae* Ditmar lib. 6. *Cruces duas & capulas ex argento factas, & magnum calicem ex eodem metallo, cum patina simul & fistulam dedit.* Reges Gothorum ex more sub utraque specie communicabant, sed quod erat vitium Atrianae labis, quam foedati erant, hoc proprium eis erat, quod de alio à plebe calice communicabant, quasi aliam à plebe religionem colerent, alium Deum.

Cap.
52.

Dicitur tamen tunc temporis, usque Ticinum accessisse civitatem, in qua Buccelinum rursus direxit, qui minore illa Italia capta, atque in ditionem Regis antedicti redacta, majorem petijt. Refertur expeditio Theodoberti Regis in Italia Duce Buccellino cujus meminit Gregorius P. Dialog. 1. cap. 2. Eodem vero tempore in Campania partibus Buccellinus cum Francis venit &c. Minor Italia est Liguria quae olim Gallia Cisalpina, postea Longobardia, seu Lombardia dicta est à Longobardis qui eam armis occuparunt Otth. Frisingens. de gest. Frideric. libr. 2. cap. 13.

Cap.
33.

Bellisarium vero Comitem stabuli quasi pro humilitate, quod prius fuerat posuit. Comes stabuli fuit Praefectus equorum Principis de quo Bulenger de Imperat. lib. 4. cap. 28.

Magna enim ei felicitas in his conditionibus fuit Buccellino omnia prospera fuere in bello gerendo adversus Graecos, quod conditionis appellatione intelligitur, quia ei impositum erat munus belli adversus Graecos.

Cap.
34.

Rogosi pietas tua habet aliquid de pecunia nobis commodes. Desideratus Viridunensis Episcopus à Theodeberto Rege mu-
tuam

tuam pecuniam accepit, & promisit eam solvere cum usuris. Impropiè commodare, pro mutuum dare, eadem voce abusus est Plautus in Aſinar.

Viginti argenti commodas minas.

Et Gregorius ipſe de mirac. Martyr. lib. 1. cap. 103. *Quæſo vt nobis manum porrigas, atque aliquid pecunia commodas, vt cum tributorum publicorum fuerit ſumma delata, illico tibi quæ commodaveris reformentur.* Pari ſimplicitate ſermonis præſtitum pro mutuo ſumptum. Opat Milevit. lib. 3. *Creditores periculis valabantur, & qui pro præſtitis ſuis rogari meruerant metu mortis humiles impellerentur in preces.* Conc. Hiſpal. 1. can. 1. *Si præſtitum de rebus ſuis non fecit Eccleſiæ.*

Libr. 3.
c. 34.

At illi negocia exercentes divites per hoc effecti ſunt, & vſque hodie magni habentur. Negotiatores Viridunenſes proficere de pecunia gratuita, quæ eis data eſt à Theodeberto Rege, intercedente Deſiderato Viridunenſi Epifcopo. Negotiatores Viridunenſes peculiari commercio Eunuchorum id eſt caſtratorum puerorum ditati. Luitprandus lib. 6 cap. 4. *Cariſſimatiſſimum autem Græci vocant, amputatis virilibus, & virga puerum Eunuchum, quos Viridunenſes mercatores, ob immenſum lucrum facere ſolent, & in Hiſpaniam ducere.*

Cap.
36.

Quo celerius ad manducandum commoveretur, ſumpto aloë velociter digerebat. Notat Parthenium de voracitate, qui poſt cibum ſumebat Aloës, quo celerius eo concocto rediret ad crapulam Aloë iuvat cibi concoctionem, & alvum ſolvit. Plin. lib. 2. cap. 4.

AD LIBR. IV.

Cap. 3. **P**RECOR ut sorori mea, serva vestra utilem atque habentem virum ordinare dignemini. Utilis & habens, id est strenuus & locuples, inde suum habere vulgò *havoir*. Habentia, Claud. apud Nonium Marcell. *animas eorum habentia instarat*, habere dicitur qui rem habet jure domini j. l. habere de V. S.

Cap. 4. *Chanao quoque Britannorum Comes tres fratres suos interfecit. Britannis patria pulsis à Saxonibus, pars Galliarum quæ Armorica dicebatur eis tradita à Maximo Tyranno sub ann. Chr. 386. quæ inde dicta est minor Britannia ex Sigeberto, & ijdem dicti sunt Britones, ab initio ij Reges habuere, tum Comites qui à temporibus Clodovei parvere Regibus Francorum ut subinnuit Gregorius. Nam semper Britanni sub Francorum potestate, post obitum Regis Clodovei fuerunt, & Comites non Reges appellati sunt idem Aimoin. libr. 4. cap. 78. Conobri Britanniarum Comitis meminit. Idem infr. h. libr. cap. 20. Rursus ijdem Reges habuere. Judicaël Rex Britonum se & regnum ditioni Dagoberti & Regum Francorum subjecit teste Fredegario in chronic. cap. 78. Salomon fuit tertius & ultimus Rex Britonum cujus meminit Regino 2. chronic, & Joannes VIII. in epist. ad eum scripta quæ refertur in can. hæc quippe 3. qu. 6. Aimoin, lib. 5. cap. 23. & 31. Postea ijdem Comites habuere de quibus Gregor. 7. lib. 5. epist. 23. Hildebert. Cenomanens. epist. 65. & Innocent. III. in cap. ex tenore extr. de foro competent. & in cap. accedens 2. extr. ut lit. non contestat. Postea ijdem habuere Duces primus Dux appellatus*

fertur Joannes II. extat tamen epist. Leonis IV. inscripta Ver-
noni Duci Britannia in can. non furem 7. qu. 1. Anno Chri-
sti 1234. Petrus cognomine Maclerc soluta societate cum An-
glicis inita se, & Britanniam tradidit Ludovico IX. Regi Fran-
corum de quo Math. Paris. in Henrico III. & Jo. Tillius.

*Quod illi audientes atque gaudentes & super tumulum illum
bibentes renuntiaverunt fratri cum mortuum. Veterum mos fuit
super tumulos mortuorum religionis causa epulari, quod
damnat Augustin. de moribus Eccles. Catholice. cap. 34. Novi
multos esse qui luxuriosissime super mortuos bibant, & epulas ca-
daveribus exhibentes, super sepultos seipsos sepeliant, & voraci-
tates ebrietatesque suas deputent religioni. Idem in psalm. 48.
invocabunt nomina eorum in terris ipsorum, tollunt panem &
ad sepulchra, & invocant ibi nomina mortuorum. Et Capitul.
Karoli magni lib. 6. cap. 194. Et super eorum tumulos nec man-
ducare, nec bibere presumant. Pejus exemplum legitur hic de
quibusdam qui inimicitia causa supra tumulum Macliani bi-
berunt.*

*Rogationes illas instituit, ut media quadragesima psallendo
ad basilicam B. Juliani Martyris itinere pedestri venirent. In-
guinariae luis, quae per varias Provincias Galliae desaveibat
avertenda causa, Gallus Arvernensis Episcopus pro salute suae
plebis sollicitus, exemplo Mamerci Viennensis Episcopi so-
lemnes rogationes instituit ad basilicam B. Juliani martyris
apud Brivatensem vicum, ejusdem meminit idem Gregor. de
vit. Patr. cap. 6. idem infr. hoc lib. cap. 13. Erant autem Qua-
dragesima dies, & Cautinus Episcopus Brivatensem Diae-
cesim psallendo adire disposuerat, juxta institutionem sancti
Galli.*

*Parietes vel domorum vel Ecclesiarum signari videbantur, un-
de à rusticis haec scriptio Thau vocabatur. Exauditis Galli Episco-
pi precibus suis pro peste avertenda, in parietibus aedium &
Ecclesiarum visa est inscripta littera Tau, quasi amuletum &
munimentum adversus pestem, Tau littera est signum Crucis,
quia exprimit typum & figuram crucis. Tertull. advers. Mar-
cion. lib. 3. in illud Ezechiel 9. & da signum Tau in frontibus
virorum, ipsa est enim littera Graecorum Tau, nostra autem T.*

species crucis. Hieronym. in Ezechiel. libr. 3. cap. 8. *Antiquis Hebreorum litteris, quibus usque hodie utuntur Samaritæ, extrema Tau littera crucis habet similitudinem, quæ in Christianorum frontibus pingitur, & frequenti manus inscriptione signatur.* Augustin. de tempor. serm. 108. *Trecenti enim in græca T. similitudinem crucis ostendunt.* Tempore Alexandri Pseudomantis grassante peste, carmen quoddam pro foribus ædium singularum scriptum *αἱ τῶ λοιμῶ ἀληξίφάρμακον* tradit Lucianus in Alexandro.

Cato Presbyter continuò à clericis de Episcopatu laudes accepit. Mortuo Gallo Arvernensi Episcopo, Cato presbyter à clero electus in Episcopum per adclamationem, laudes sunt adclamationes quæ fiebant Imperatoribus & Episcopis cum creabantur, quia fiebant cum laude, Gregorius inf. libr. 5. cap. 30. de Tiberio. *Dehinc indutus purpura, diademate coronatus throno Imperiali impostus, cum immensis laudibus Imperium confirmavit.* Idem lib. 6. cap. 30. *Igitur celebrato justitio, Mauricius indutus diademate, & purpura ad Circum processit, adclamatique sibi laudibus, largitus populo munera imperio confirmatur.* Ditmarus libr. 6. ad ann. 1005. *Henricus (is erat Dux Bavarie) 12. Kal. Aprilis, cum omnium laude presentium, cumque hasta signifera Ducatum dedit.*

Cap. 6. *Nam & ipsos clericatus gradus, canonica sum semper institutione sortitus, lector decem annis fui, Subdiaconatus officium quinque annis ministravi, Diaconatui vero quindecim annis mancipatus fui, Presbyterij autem jam honore, viginti, annis potior. Quid enim mihi nunc restat, nisi ut Episcopatum quem fidelis servitus promeretur accipiam.* Cato Presbyter sibi jam securus de Episcopatu gloriatur, se omnes ordines Ecclesiasticos emensum, & in singulis diù immoratum, meritoque proximum sibi gradum esse, culmen Episcopatus. Olim ordines Ecclesiastici, longo interstitio, & mora in singulis conferebantur can. in singulis can. quicumque can. Monachus 71. dist. can. Monachos 16. qu. 1. His gradibus Joannes pervenit ad Cabillonensem Episcopatum de quo Sidon. libr. 4. epist. 25. *Lector hic primum fit minister altaris, idque ab infantia, post laborum temporumque processu Archidiaconus, in quo seu gradu*

seu ministerio multum retentus propter industriam, diu dignitate non potuit augeri, nè potestate posset absolvi, attamen hunc jam secundi ordinis Sacerdotem collegam sibi consecravere.

Ordinatisque qui cum eo pergerent Episcopis, & Camerarijs, Cap. 7.
Arvernos eum direxerunt, Cautino à Theodovaldo Rege designato Episcopo Arvernensi dati sunt Episcopi & Camerarij, nimirum Episcopi ut per eos solemniter installaretur, quia installatio Episcoporum fiebat solemniter, vocatis Episcopis comprovincialibus. Gregorius de vit. Patr. cap. 6. in Gallo Episcopo. *Post hac Rex datus ad subsidium ejus duobus Episcopis, Arvernos eum direxit.* Camerarij ut essent in obsequio Episcopi. Episcopus debet habere idoneos & probos moribus clericos in obsequio, ut sint testes conversationis Synodus Romę habita in causa Symmachi specialiter cavit Episcopos secum semper contubernales habere, quos concellaneos seu cellulanos appellat. Idem statuit Synodus Romana apud Gregorium libr. 4. epist. 44. *Vt quidam ex clericis vel etiam ex Monachis electi, ministerio cubiculi Pontificalis obsequantur, ut is qui in loco est regiminis, habeat testes tales qui vitam ejus in secreta conversatione videant, & ex visione sedula exemplum profectus sumant.* can. cum pastoris 2. qu. 7.

Ipse vero valde infirmatus, à cinctura deorsum se volutare non poterat, cinctura est cingulum veteres enim cincti Aimoin. Floriacens. de mirac. B. Benedicti. libr. 3. cap. 6. *Tunc unus è turbâ alligari se poscit, cingulis ex corijs cervorum dissectis, quibus Aquitani utuntur latissimis, atque fortissimis.* Inde cinctura pro umbilico, seu media parte corporis, cui cingulum apponitur. Cap. 9.

Per emissionem ut ferunt Cautini Episcopi, Cato Presbyter ad gubernandam Turonica urbis Ecclesiam petebatur. Vacante Ecclesia Turonensi Cato Presbyter proponebatur in Episcopum per emissionem, id est suggestionem Cautini Episcopi Arvernensis qui cum ut à se removeret, quia valde gravem & molestum habebat, Episcopatum ei curare satagebat, emissio est suggestionis impressio. Gregor. infr. libr. 8. cap. 18. *Nicetius per emissionem Eulalij à Comitatu Arverno submotus.* Idem libr. 4. cap. 28. *Post quod factum reputantes ejus fratres, quod sua emis-*

sione antedicta Regina fuerit interfecta cum à regno dejiciunt. Idem de Mirac. B. Martini lib. 2. cap. 18. *Post autem vacuas & inanes emissiones, cum videret inimicus eum sibi vindicare non posse, dolis eum tentavit illudere.* Eodem sensu immisionem dixit idem Gregor. de Mirac. ejusd. libr. 3. cap. 16. *Commota per immisionem Diabolicam vi venti.* Idem cap. 27. ejusd. libr. *Per immisionem artis Diabolicae.* Idem de vit. Patr. cap. 11. *Non ambigitur diaboli hanc fuisse immisionis insidiam.*

Cap. 12. *Vnde factum est ut conjuncti clerici, cum Leubaste Martyrario & Abbate, cum magno apparatu Arvernorum properarent.* Martyrium est oratorium dicatum Martyri Conc. Chalcedonens. cas. 8. οἱ κληρικὸὶ τῶν πλοχίων, ἡ μοναστηρίων, ἡ μαρτυρίων, Clerici Ptochiorum, Monasteriorum & Martyriorum. can. quidam. 18. qu. 2. Pallad. hist. Lausiac. cap. 103. in Innocentio Abbate εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαρτύριον αὐτοῦ ὁ ἀκοδομηκεὶ αὐτὸς ἐν τῷ κατέκειτο λείψανῳ τῷ θεῷ, Ἰωάννῃ τῷ βαπτιστῷ. *Ingressus est Martyrium ejus, quod ille adificavit, & in quo collocavit reliquias S. Joannis Baptista.* Valfridus Strabo de reb. ecclesiastic. cap. 6. *Martyria vocabantur Ecclesie, quae in honorem aliquorum martyrum fiebant.* inde Martyrarius est ædituus seu minister ædis sacrae seu oratorij Martyris ut hoc loco & Gregorius de Mirac. Martyr. libr. 2. cap. 46. *Eo tempore cum post obitum proprii Martyrarij Urbanus Diaconus hujus basilicae ordinatur ædituus, & Con. Aurelianens. 2. can. 13. Abbates Martyrarij, reclusi, vel presbyteri, apostolia, dare non presumant, id est dimissorias literas.*

Quibus & à quibus ut noster Sollius ait, nec dabat precia contemnens, nec accipiebat instrumenta desperans, notat Cautinum Episcopum Arvernensem, qui falso nomine emptionis rapiebat res minorum sine pretio, & sine instrumento, id est sine contractu venditionis desperans, id est haud sperans se posse tueri & retinere, res ita quaeritas. Hæc sunt verba Sidonij lib. 2. epist. 1. de Seronato, *quasi comparat, nec dat pretia contemnens, nec accipit instrumenta desperans.*

Erat enim tunc temporis Anastasius Presbyter, ingenuus qui per chartas gloriose memoriae Chrotildis Reginae proprietatem aliquam possidebat. Anastasius Presbyter ingenuus genere pro-

prietatem id est allodium quod ab ingenuis id est liberis natis tantum possideri potest, ex donatione per chartas vel chartulas facta possidebat. Ingenuus est liber natus, & de liberis honestisque parentibus natus. Gregor. de B. Martin. libr. 2. cap. 58. *Erat enim ingenuus genere. idem de vit. Patr. cap. 9 Erant enim non quidem nobilitate sublimes, ingenui tamen.* Idem infr. libr. 6. cap. 36. *Erat enim mulier ingenua genere, & de bonis orta parentibus, ingenui tertium genus hominum inter nobiles & servos.* Nithard. libr. 4. de Saxonibus. *Sunt enim inter illos qui Edhilingi sunt, qui Frilingi, sunt qui Laſſi illorum lingua dicuntur, latina vero lingua, hoc sunt nobiles, ingenuiles, atque serviles.* Quandoque etiam ingenuus pro nobili, idem Greg. infr. libr. 7. cap. 15. *Ipse enim cum Mummulo Praefecto multos de Francis, qui tempore Childeberti Regis senioris ingenui fuerant, publico tributo subegit.* Donationes Principum fiebant per chartam, memoriae causa, quam nostri *Chartre*, seu per chartulam id est brevem libellum ut indicat Gregorius infr. h. loco. *Tunc ex jussu Episcopi traditur custodibus, & nisi has chartulas proderet fame necaretur.*

Judæis valde charus ac subditus erat, non pro salute ut pastoris cura debet esse sollicita, sed pro comparandis speciebus. Notat Cautinum Episcopum, quod gratus esset Judæis propter negligentiam, & adulationem, negligentes Episcopi gratiores Judæis & Hæreticis Conc. Milevit. 2. can. 24. *Magis illius electa negligentia ab Hæreticis ut impunè ibi sint.* can. placuit 16. qu. 3. adulationis Episcopalis in Judæos causa exponitur, quod Judæis species carius venundaret, species sunt res quæ in pondere numero & consistunt l. 2. ff. de reb. cred. puta triticum vinum oleum vestes l. ult. C. de militar. vest. Ammian. libr. 14. *An Tyrii textrini præpositum colari speciem perurgebat.* Sidon. libr. 7. epist. 16. *Quamquam non opportunè species villosa mittatur hieme finita.* Gregor. infr. libr. 6. cap. 5. *Judæus quidam Priscus nomine qui ei ad species cœmendas familiaris erat Idem de glor. Martyr. libr. 1. cap. 57. Puella vero stationem adit, quasi aliquid cœmptura, speciemque sibi aptam aspiciens, à negotiatore suscepit.*

Firminum à Comitatu urbis graviter injuriatum abegit, & Sal-

Iustinus Evodij filium subrogavit. Firminus fuit Comes civitatis Arvernæ. Comites singulis civitatibus præerant. Hoc jure civitas Arverna habuit suum Comitem. Gregor. de vit. Patr. cap. 4. *Post peractam igitur stragem cladis Arverna, Hortensius unus ex Senatoribus, Comitatum urbis illius agens, quendam de parentibus sancti, id est Honoratum nomine, in urbis platea nequiter retineri jussit.* Idem infr. libr. 8. cap. 18. *Nicetius per emissionem Eulalij à Comitatu Arverno submotus.* Firminus Comes fuit cognatus Palladij Comitum Gabalitanum Gregorio infr. h. libr. cap. 34.

Intendebat enim & ipse Rex Chramnus minas, qui dum iter ageret, misit Rex Imnacharium & Scaptarium primos de latere suo, Chramnum filium Clotharij patre superstitite vocitat Regem. Ea ætate filij Regum etiam vivo patre Reges vocabantur propter spem Regni, quæ erat æqualis inter liberos cum ex æquis partibus succederent. Etiam filiæ Regum velatæ Reginae se dictitare præsumebant ut legitur de Chrodielidi & Basina quæ erant professæ Monasterij S. Radegundis Pictaviensis, yna Sigiberti, altera Clotharij Regis filia, & conquerebantur secum durius agi ab Abbatisa, quia Reginae essent. Gregor. libr. 9. cap. 40. *Dicentes quia Reginae sumus, nec prius in monasterium nostrum ingredimur, nisi Abbatisa ejiciatur foras & idem* infr. libr. 10. cap. 15. *Quod cum Chrodielidis cerneret acceptâ cruce Dominica, cujus prius virtutem despexerat, in obviam egreditur dicens, nolite super me quæso vim inferre, qua sum Regina, filia Regis, Regisque alterius consobrina.* Neque hoc novum & singulare fuit in liberis Regum Francorum, eodem jure usque sunt filię priscorum Regum, de Andromache filia Priami testatur Virgil. 1. Æneid.

*Præterea sceptrum Ilione, quod gesserat olim
Maxima natarum Priami.*

De Ilia filia Numitoris Regis Latinorum sacrorum Antistita,
Idem eod. libr.

— *Donec Regina Sacerdos*

Marte gravis, gemino partu dabit Ilia prolem.

Legati Chramni dicuntur missi à latere, id est à Comitatu Principis, de missis Chilperici Regis idem Gregor. infr. lib. 5.
cap. 29.

cap. 29. unde multum molestus Rex dirigens de latere suo personas. De missis dominicis idem Adrevaldus de Mirac. B. Benedicti. libr. 1. cap. 25. Præterea aderant in eodem placito, missi à latere Regis, Ionas Episcopus Aurelianensis, & Donatus Comes Milidunensium. Sic & legati Pontificij electi, è cœtu Cardinalium dicuntur legati à latere seu ἐκ προσώπου, à facie Balsamo in Syn. 6. in Trull. in proem. laterales vocat Ivo Carnotens. epist. 109. *Inde est quod multi prepositorum facta gladio lingua ferire cupientes, dicunt sedem apostolicam, non subditorum quærere sanitatem, sed suam aut lateralium suorum quærere commoditatem.* Laterenses sunt Comites, stipatores Tertull. advers. Marcion. libr. 4. cap. 43. *Tot fere laterensibus uti solebat.*

Ad regias adis sacra, quæ tunc reſerate fuerant adpropinquant, Regias Basilicę S. Iuliani Martyris Brivatensis vocat primarias fores basilicę, Regię sunt primarię & majores portę Ecclesię Paulin. epist. 33. ad Alethium. Videre enim mihi videor tota illa religiosa miseranda plebis examina, tantis influere penitus agminibus, in amplissimam gloriosi Petri basilicam per illam venerabilem Regiam cæruleâ eminus fronte ridentem. Anast. in Leone 3. *In ingressu basilica supra regias majores fecit imagines ex argento.* Joannes monachus vit. S. Odonis Abbat. Cluniac. libr. 2. *Ille autem (loquitur de sue ferro quem vocat Singularem) omiſſa feritate, ut ingredienti aditus à quovis concederetur prædictas regias dantiùs pulsavit, atque oris sui spumâ quo adharere potuit linivit.* Portam basilicarem Rhemensis Ecclesię memorat Frodoard. Hist. Rhemens. libr. 2. cap. 12. *Super portam si quidem quæ dicitur Basilicaris, vel quod basilicis in gyro sui dispositis abundavit, vel quod euntibus ad Basilicas in vico S. Remigij sitas pervia fuerit.* Idem libr. 4. cap. 46. *ad portam quæ olim collaticia scilicet à conferendis mercibus nunc basilicaris vocatur &c.* Frodoard. in chronic. ad ann. 810. *Rhemiſ in monasterio sancti Petri ad portam basilicarem cereus quem ibi posuerant hi cives, qui Romam ad visitanda Apostolorum limina profecti fuerant, accensus est, etiam ter igne cælesti.*

Audivit à suis in iterata insaniâ effervesce Saxones sibi quæ esse rebelles; & quod tributa quæ annis singulis consueverant mi-

nistrare, contemnerent reddere. Saxones domiti à Clotario seniore, & annuum vectigal eis impositum, quingentæ vaccæ, inferendæ mensæ regiæ, unde dictæ inferendales, quod tributî nomine inferrentur. Fredegarius cap. 74. *Saxones quingentas vaccas inferendas annis singulis à Clothario seniore censiti reddebant, quod à Dagoberto cassatum est.* Aimoin. libr. 4. cap. 26. *Quingentas namque vaccas inferendales à Clothario seniore Clodovei filio Chilperici patre, regiæ mensæ Saxones inferre jussû fuerant, quæ ideo inferendales dicebantur, quod singulis inferrentur annis.* Idem gesta Dagoberti cap. 31. Saxones sæpius rebellarunt & tributum detrectarunt, quod tandem à Dagoberto remissum est.

Cap.
17.

Tunc Chramnus jam accepta Vviliharij filia. Chramnus infcio patre uxorem duxit Calte filiam Vvilocarij Ducis Aquitaniæ unde gravis offensa patris in filium, quæ filio infelicitis exitus causa fuit, quod apertius Aimoin. libr. 2. cap. 30. *Cui nobilitas conjugis odiorum suppeditabat materiam, quod præemineret profapia claritudine, ei nomen Calte Vvilecario genita Aquitania Duce.*

In Campaniam Remensem accedit, & usque Remos civitatem properant. Campania Rhemensis est pars Campaniæ quæ Rhemos spectat Gregor. infr. libr. 5. cap. 19. *Meroveus verodum in Rhemensi Campania latitaret* Frodoard. in chronic. ad ann. 840. *Ludovicus Rex post sex vel septem hebdomadas, à Burgundia rediens in Remensem venit Campaniam.* Et Gregorius de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 32. *Dum viatim psallendoregreditur, Remensem est ingressus Campaniam.*

Cap.
18.

Tunc & Austrapius Dux Chramnum metuens in Basilicam S. Martini confugit. Idem Fredegar. cap. 52. *Austrapium fuisset Ducem Turonum & Pictonum colligo ex eo quod is metu Chramni confugit in basilicam S. Martini, & Turones ac Pictones plerumque erant sub eodem Duce, Gregorius infr. lib. 8. cap. 26. Turonicis vero atque Piclavie Ennodius Dux datus est, & idem libr. 9. cap. 7. Ennodius cum Ducatum urbium Turonica atque Piclavie ministraret, adhuc & vici Iuliensis, atque Benarne urbium Principatum accepit.*

Tempore verò ejus ad clericatum accedens apud Sellense ca-

strum, quod in Pictava habetur Diœcesi Episcopus ordinatur, futurum ut decedente Pientio Antistite, qui tunc Pictavam regerat Ecclesiam, ipse succederet. Austrapius è Duce clericus ordinatur Episcopus apud Sellense castrum Pictaviensis Diœcesis, cum futura successione, decedente Pientio Pictaviensi Episcopo. Eodem ferè modo Tetrico Lingonensi Episcopo morbo fontico laboranti, Mundericus Coadjutor datus, ita ut interim dum ille viveret, Ternodorensè castrum Archipresbyteri nomine teneret, Gregorius infr. libr. 5. cap. 5. *Interea Tetricus à sanguine sauciatur, cui cum nulla medicorum somenta valerent, conturbati clerici, & à pastore ut pote destituti, Mundericum expetunt, qui à Rege indultus ac tonsoratus Episcopus ordinatur, sub ea specie ut dum Beatus Tetricus viveret, hic Ternodorensè castrum, ut Archipresbyter regeret, atque in eo comoraretur, migrante vero decessore iste succederet.*

*Ipse quoque regressus ad castrum suum, mota supr. se Theifalorum seditione, quos saepe gravaverat, lancea sanctus crudeliter vitam finivit, Eustrapius è Duce ordinatus Episcopus apud castrum Sellense quod est Pictaviensis Diœcesis, commota in se Teifalorum seditione, lancea transfixus vitam finivit, Teifali censentur inter Pictones, unde S. Senoch Abbas qui erat Pictaviensis dicitur genere Theifalus idem libr. 5. cap. 7. *Fuit autem genere Theifalus, & in Turonico clericus factus, inde Theifalia regio seu pars Pictaviensis Pagi idem de vit. Patr. cap. 15. Senoch Abbas genere Theifalus, Pictavi Pagi quem Theifaliam vocant?* unde nomen à Theifalis militibus Transistrianis, qui præsidij causa locati sunt Pictavis in Gallia, notitia Imp. Occid. *Sub dispositione magistri militum præfectus Sarmatarum & Thaisalorum Gentilium Pictavis in Gallia* ex quò probabilis conjectura est eos consedisse ibi, & regioni vel parti ejus nomen dedisse ut pridem observavi Rer. Aquitanic. lib. 1. c. 14.*

Diœceses verò suas Ecclesia Pictava recepit, Mortuo Pientio Pictaviensi Episcopo, Pascentius Abbas S. Hilarij ei successit jussu Chariberti Regis, frustra reclamante Austrapio, nec injuria, quia Austrapius contra Canones viventi Episcopo successor datus erat, & Episcopatus sine causa scindi non potest imo nec sedes Episcopalis constitui potest in vico vel castro sed

in majori civitate Conc. Sardic. can. 6. Laodic. can. 56. Anacleti epist. 3 Leonis epist. 87. can. Episcopi & dd. seqq. 80. dist. cap. 1. extr. de privileg. Pictaviensis Ecclesia pulso Austrapio Diœceses suas recepit, id est Parochias quæ à Pictaviensi Episcopatu avulsæ fuerant Sellentis Episcopatus ad tempus stabiliendi causa. Sæpè Diœcesis sumitur pro Parochia seu Ecclesia privata, Gregor. infr. libr. 5. cap. 5. de Munderico, *apud Arisensensem vicum Episcopus instituitur habens sub se plus minus Diœceses quindecim, quas primum Goshi quidam tenerant.* Et idem eodem loco de Pappolo Lingonensi Episcopo. *Anno octavo Episcopatus sui dum Diœceses, ac villas Ecclesia circumiret, quadam nocte dormienti apparuit ille B. Tetricus.* Idem libr. 6. cap. 38. de Innocentio Rutenensi Episcopo. *Sed adsumpto Episcopatu confestim Præscinum Cadurcina urbis Episcopum laceffere capit, dicens quia Diœceses Rutena Ecclesia debitas retineret: & ita accipiendus est can. 5. Conc. Carth. 2. & can. 20. Conc. Africani Diœceses quæ numquam Episcopos habuerunt, non habeant can. Felix. can. multis. 16. qu. 1.*

Ad cujus beatum sepulchrum vidimus vincitorum compedes, atque catenas disruptas confractasque jacere, quæ usque hodie in testimonium virtutis ejus ad ipsum Beati sepulchrum reservantur. vinciti soluti gratia B. Medardi Noviomensis Episcopi. Idem Gregor. de glor. Confess. cap. 95. *Medardus vero gloriosus Confessor, juxta urbem Suefsionem quiescit ad cujus sepulchrum sæpè compedes miserorum confractas aspeximus.* Pari miraculo vinciti soluti in funere Gregorij Lingonensis Episcopi teste cod. Gregor. de vit. Patr. cap. 7. B. Leonardi Lemovicensis meritis solvuntur etiam captivi & carcerati, ejus ope è manu Barbarorum liberatus Boamundus Siculus voti luendi causa venit in Galliam, ut à nobis pridem observatum est *Rer. Aquitanic. libr. 5. cap. 18.*

Cap.
xx.

Vulstrogotam vero & filias ejus duas in exilium posuit. Ulstrogotha uxor Childeberti Regis, cum viro Xenodochium Lugdunense fundavit & dotavit de quo Conc. Aurelianens. 5. can. 15. ejus pietatem commendat Gregor. de mirac. B. Martini. libr. 1. cap. 12.

Protinus B. Martini basilica ordinante Clothario Rege stanno

cooperta est, & in illa qua prius fuerat elegantia restituta. Basilica S. Martini Turonensis restituta à Clothario & stanno cooperta. Idem Gregor. infr. libr. 10. cap. 31.

Tunc due acies locustarum apparuerunt, quæ per Arvernum, atque Lemovicinum transeuntes ut ferunt Romanicum campum venerunt, in quo pralio magno inter se ætlo maximè sunt collisæ. Simile suo tempore in Judæa contigisse narrat Hieronym. in Joëlem cap. 5. Etiam nostris temporibus vidimus agmina locustarum terram texisse Iudæam, quæ postea misericordia Domini inter vestibulum & altare, hoc est inter crucis & resurrectionis locum Sacerdotibus & populis Dominum deprecantibus, atque dicentibus parce populo tuo, vento surgente in mare primum & novissimum præcipitata sunt.

Cùm graviter vexaretur à febre aiebat? *VVa* quid putatis qualis est ille Rex cælestis, qui sic tam magnos Reges interficit. *Vah* Cap. 21.
apud Hæbreos est verbum exultationis. Gregor. P. Moral. libr. xxxi. cap. 25. in illud Job cap. 39. *Vbi* audierit buccinam dicit *vah*. *Vah* quippe sermo exultationis est. vel potius *vah* est verbum insultantis Hieronimi. ad Damasum. *Ad summum secuti nos in lingua latina habemus interjectiones quasdam, ut insultando dicamus vah, & in admirando Papa & in dolendo heu, &c.* Matth. 27. *Prætereuntes autem blasphemabant eum, moventes capita sua & dicentes, vah qui destruis templum Dei.* Abbo de obsid. Parisiac. libr. 1.

Vah multosque terunt Danos, plures quoque peltas.

Chilpericus vero post patris funera, thesauros qui in villa Brennaco erant congregati, accepit, lege Brennacum ita Fredegarius cap. 5. Chilpericus occupatis thesauris Clotharij in villa Brennaco sedem Childeberti Parisius occupat, & Gregorius ipse infr. h. libr. cap. 41. cumque venisset apud villam Brennacum, Brennacum est villa fiscalis in Campania, apud quam Clotharius thesaurum custodiæ causa depositum habebat, ejusdem meminit Aimoin. libr. 3. cap. 42. *Intelligente ipsa Regina apud Brenacum villam à patre manere jussus est.* vulgò Brenne, & Gregorius infr. lib. 5. cap. 26. quem vinctum ad Chilpericum Regem Brennacum deduxit, & idem cap. 35. ejusd. libr. à villa Brennaco Parisius. Cap. 22.

Deditque fors Chariberto regnum Childeberti, sedemque habere Parisius. Inter Reges Francorum prioris stemmatis Regnum forte divisum ex æquis partibus. Sorte etiam usi sunt Romani in hæreditate dividenda inter coheredes l. 2. C. quand. & quib. quart. pars debet. libr. 10. l. 5. ff. famil. ercisc. l. ult. C. commun. de legat. & ibi Cujac. inde partes quæ cuique Regum obtingebant sortes dicebantur de quo infr. h. libr. cap. 44.

Theodobertum vero filium illius, apud Ponticonem villam custodiri jussit per annum integrum, Pontigo villa regia, ejusdem meminit Gregor. infr. libr. 6. cap. 37. de Lupentio Abbate, Et ad Ponticonem villam deductus, multis supplicijs est adfectus. Eadem videtur quæ Pontigo ubi habita est Synodus Galliarum à Carolo Calvo de qua Aimoin. libr. 5. cap. 32. medio futuro mense Julio generalem Synodum auctoritate Apostolica, & sanctione suâ apud Pontigonem indixit, quo per Remos & Catalaunos civitates pervenit, Pontigonem fuisse in Pago Catalaunensi, quâ Lingones spectat colligitur tum ex hoc loco, tum ex alio ejusdem auctoris cap. 35. ejusd. libr. Dominus autem Imperator Carolus de Carisiaco Compendium, indeque per Sueffionas ad Remensem civitatem, & sic iter suum per Catalaunos & Pontigonem, atque Lingonas peragens, de Francia Italiam petijt, Anastasius in Stephano III. *Quem Pipinus in Gallias venientem eo loco exceperit, Ponticonem Palatium appellat.* Malè Pauticonem legitur in annalib. Pithæi ad ann. 858. vulgo Pontione, Pontigonem fiscum, sic vocant villas regias, vocat Frodoard. in chronic. ad ann. 952. *Nec non Pontigonem fiscum, quem Heribertus invaserat, aliamque munitionem Rex contra Victuriacum instruit.*

Cap.

24.

Amoto Agræcula patricio, Patriciatus honore donavit, Patriciatus honor non sine præfectura cujuspiam Provinciæ conferebatur, maximè Arelatensis seu Massyliensis. Provincia hac ætate præfectos habere solebat, dignitate patricios. Ideo Gregorius ait hoc loco Guntranum Regem, Amoto Agræcula, seu Agricola Patricio, Celsum Patriciarus honore donasse, idem Fredegarius cap. 35. anno xxvii ejusdem regni Leugisistus à Guntchramno Patriciis partibus Provinciæ ordinatur Idem c. 24.

Defuncto Vandamaro Duce in Pago Ultrajuranũ & Scotingorum Protadius Patricius ordinatur. Idem c. 55. Guntramnus in Burgundia regnans in locum Agricolanis Patricij Celsum instituit. Celsum à Guntrano Rege jam Burgundia potito, præfecturam Arelatenfis Provinciæ, quæ pertinebat ad regnum Burgundiæ, cum honore Patriciatus accepisse colligitur ex eo, quod postea Arelate urbe occupata à Sigeberto Rege Gregorius infr. h. lib. c. 30. tradit Celsum patricium cum exercitu in has partes missum à Guntrano Rege, Arelatem recepisse dolo Sabaudi Episcopi Arelatenfis. Celfo successit Amatus Patricius, Amato à Longobardis irruentibus in Gallias victo & occiso successit Mummolus Patricius cum præfectura ejusdem Provinciæ, ut opponeretur Longobardis Gregor. infr. hoc libr. cap. 36. Ennius quoque cognomento Mummolus à Rege Guntchramno Patriciatum promeruit, &c.

Juris lectione peritum. Celsum patricium laudat de juris peritia. Eadem laude Andarchum commendat idem infr. h. libr. cap. 41. *Nam de operibus Virgilij, legis Theodosianæ libris, artemque calculi adplenè eruditus est*, ait legis Theodosianæ, quia ea ætate studium Pandectarum juris civilis ferè obsoletum erat, & solus Codex Theodosianus studijs celebris erat, unde Seronatum juris Romani contemptorem, de legis Theodosianæ conculcatione notat Sidon. lib. 2. epist. 1. *Leges Theodosianas calcans, Theodoricianasque proponens.* Senatores & alij nobiles qui cogitabant de Republica, juris Romani studio operam dabant, satis intelligentes Rempublicam attingi non posse ab imperitis juris Romani, ex quo hausta est maximè Reipublicæ gubernandæ scientia, de Palladio testis Rutilius Numat. Itiner. libr. 1.

Facundus juvenis Gallorum nuper ab arvis

Missus Romani discere jura fori.

Aristonem Senatorem de peritiâ juris privati & publici laudat Plin. libr. 8. epist. 13. *cum sis peritissimus & privati juris & publici, cujus pars Senatorium est.* Quintus Mucius in l. 2. de orig. jur. *Turpe esse Patricio jus in quo versatur ignorare.*

Postquam Rex Austrigildem cognomento Bobilam accepit, Guntranus secundam uxorem duxit Austrigildem nomine cui

Cap
25.

Fredegar.
c. 56.

cognomen erat Bobila. Hac ætate unicum cuique nomen erat, nec patris nomen transibat ad liberos, unde incerta est, hujus temporis familiarum origo & series. Nonnulli tamen nobiliores proprio nomini, cognomen addebant, & hoc in utroque sexu servabatur, ut hoc loco Austrigildi Reginæ cognomen fuit Bobila, quod nomen proprium fuit fœminæ Senatorij generis de qua in vita Desiderij Cadurcensis Episcopi *Bobila Senatrix fœmina*. Per hæc tempora, Ennio Patricio cognomen fuit Mummolus Gregor. infr. hoc libr. cap. 36. *Ennius quoque cognomento Mummolus à Rege Guntchramno Patriciatum promeruit*. Et Guntchramno Duci cognomen fuit Boso idem infr. libr. 5. cap. 14. *Hæc audiens Guntchramnus Boso qui tunc in basilica S. Martini residebat*. Mummolo Abbati cognomen fuit Bonus Gregor. infr. libr. 5. cap. 5. *In cujus locum Mummolus Abbas, quem Bonum cognomento vocant Episcopus substituitur*. Dracoleno Duci cognomen Industrius Gregor. infr. libr. 5. cap. 26. *à Dracoleno Duce, qui dicebatur Industrius*.

Cap.
26.

Ille autem sperans aliquid novi videre, aspicit hunc eminus lascias regias componentem. In obsequio Ingobergæ Reginæ erant duæ puellæ filiæ artificis Lanarij, quas Charibertus Rex deperibat, Ingoberga ut Regem ab infano amore avocaret, cognita vilitate generis puellarum, Regem vocavit, qui vidit hominem lascias regias componentem, lege lanas pro lascias. Gregor. libr. 7. cap. 14. *Pater ejus pectinibus insedit, lanasque composuit*. Eadem analogiâ vestem componere dixit Gregor. de vit. B. Martini libr. 2. cap. 58. *Puer Parisiacus, cujus artis erat vestimenta componere*. Ecclesias vel Ecclesiæ domus componere id est instaurare idem libr. 5. cap. 37. *vel Ecclesias vel Ecclesie domos erigens, & componens*. Penum componere Servius in illum locum 3. *Æneid. Quibus ordine longo cura penum struere, ordinare componere, unde & structores dicuntur ferculorum compositores*. Alij legunt fascias, fascia est vitra quæ tegit pectus in fœminis Hieronym. in Esaiam cap. 3. *Fascia pectus tegit, & eum possidet locum in fœminis, quem rationale in Pontificibus*. Alias fasciæ sunt institæ quibus mortuorum corpora obligantur, idem in Ezechiël. cap. 37. *Instar Lazari peccatorum suorum fascijs colligati*. Non temerè legi potest & licia, licium est velum

lum laneum vel lineum. Ovid. 3. Fastor. *Licia dependent longas & elantia sepes.* Inquisitio furti fiebat per lancem & licium. Gell. libr. 11. cap. 18. id est opposita lance & licio, nè ingredientiæ ædes alienas furti inquirendi causâ, curiosius circumspicerent.

Salve Rex gloriose sedes enim apostolica eminentia tua salutem mittis uberrimam, Heraclius salutavit Regem Charibertum nomine sedis apostolicæ, id est nomine Leontij Episcopi Burdegalensis & Ecclesiæ Metropolitanæ. Sedes apostolicæ dicebantur ecclesiæ fundatæ ab Apostolis vel à discipulis seu proximis successoribus Apostolorum Tertullian. de præscript. advers. Hæretic. *Hoc enim modo Ecclesia apostolica census suos deserunt, sicut Smyræorum ecclesia habens Polycarpum ab Ioanne conlocatum refert, sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit.* Clodoveus in epist. ad Synod. Aurelianens. 1. *Orate pro me Domini sancti, & Apostolica sede Papa dignissimi,* apud Gregorium extant duæ Epistolæ infr. libr. 9. cap. 41. & 42. *Domnis sanctis, & Apostolica sede dignissimis.* Leontium de nobilitate generis & virtutis dotibus valde commendat Fortunat. libr. 1. cap. 15.

Pater inquit presbyter tuus Leontius cum provincialibus suis salutem tibi mittit. Patres dicti Episcopi propter reverentiam ordinis Augustin. in psalm. 44. in illa verba, *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi. Hodie enim Episcopi, qui sunt per totum mundum, unde nati ipsa Ecclesia patres illos appellat, ipsa illos genuit, & ipsa illos constituit in sedibus patrum.* Idem in psalm. 109. *Admirabilis est quod potest contingere, ut non solum Rex factus principis filius, dominus sit patris sui, sed & Episcopus factus laici filius sit pater patris sui.* Hieronym. epist. ad Augustin. quæ est 14. inter epistolas Augustini *Vale mi amice charissime etate filii, dignitate parens.* Sidon. libr. 4. epist. 17. *Inclyti Galliarum patres ac protomysta.* Etiam à principibus patres dicti Episcopi extat apud Gregorium infr. libr. 9. cap. 42. Epist. Radegundis Reginae ad Episcopos Galliarum. *Domnis sanctis & Apostolica sede dignissimis in Christo Patribus omnibus Episcopis, Radegundis peccatrix.*

Cap.
26.

Et plauastro spinis suppleto imponi desuper, & in exilium protrudi præcepit, Heraclius plauastro spinis oppleto impositus ignominia causa, & in exilium relegatus. Sic Gregorius E. Alexandrinus Arrianus ignominia causa à plebe Camelo traductus. Epiphani. hæref. 76. Eodem consilio Gomacharius Comes Leoni Agathensi Episcopo interminatus legitur, ut circa urbem super asinum traduceretur. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 79. qui ait ad Episcopum sile decrepite, jam infrenatum te loris circuire urbem super asinum faciam, ut sis in ridiculo omnibus qui te aspexerint.

Tunc ablatis multis, paucis relictis eam monasterio destinavit, Apud Arelatem fuit monasterium virginum fundatum à Cæsario Arelatensi Episcopo, cui præfuit Cæsaria ejus soror, inde regulam petijt Radegundis pro institutione monasterij virginum à se fundati apud Pictavum urbem ex epist. ejus Radegundis quæ extat apud Gregorium infr. libr. 9. cap. 43. Insuper congregationi per me Christo præstante collectæ regulam sub qua sancta Cæsaria degit, quam sollicitudo Beati Cæsarij Antistitis Arelatensis, ex institutione Sanctorum Patrum convenienter collegit adscivi. Theodegildis vidua Chariberti Regis à Guntranno Rege, in hoc monasterium destinata id est missa. Destinare est mittere Gregor. infr. h. libr. cap. 28. Pater vero ejus has promissiones accipiens filiam, sicut anteriorem similiter ipsi cum magnis opibus destinavit. Idem de vit. Patr. cap. 17. verè inquit dico vobis, quia destinavit Rex ut me avulsam à monasterio huic oneri consecrari juberet. Destinatus idem est quod missus. Sidon. libr. 1. epist. 7. De Arvando. Caprusque destinatusque pervenit Romam, alijs destinatus pro vincto seu composito Apuleius de Asino Aureo lib. 1. At bona Panthia, quin igitur soror hunc primum bacchatim discerpimus, vel membris ejus destinatis virilia defecamus, idem libr. 4. Arreptum me loco quam valido ad ansulam quamdam destinatum, rursus cadendo confecissent profecto. Vitruvius libr. 5. cap. 12. Arce stipitibus robustis, & catenis incluse, in aquam demittenda, destinandeque firmiter, ait destinandæ id est colligendæ, à verbo destina quod sonat vinculum septum. Destinæ sunt septa & munita quæ adstruuntur ædificijs. Apertè Beda Hist. Anglic. lib.

3. cap. 17. *Inde factum est ut adclivis Destina, quæ extrinsecus Ecclesia pro munimine erat apposita spiritum vitæ exhalarèt ultimum, & infra, sed mirum in modum sola illa destina, cui incumbens objit, ab ignibus circumcincta vorantibus, absumi non potuit.*

Per occultos nuntios Gothum quendam adivit, Theodegildis vidua Chariberti Regis custodiæ causa detrusa in Arelatense monasterium Puellarum, per nuntios clam quendam Gothum adiit, spe nuptiarum ei propositâ, si eam in Hispaniam deduceret. Hac ætate Gothia dicebatur Septimania, quia in Gothorum ditione remansit Gregor. infr. h. libr. cap. 51. Ibi & Sygila, qui quondam ex Gothia venerat, multum laceratus est, & Joannes Italus vitæ Odonis Abbatis Cluniacens. libr. 1. qua de causa omnibus charus erat, præcipuasque apud Vvillellum Comitem robustissimum, qui eo tempore Aquitaniam Gothiamque suo jure tenebat. Et Frodoard. in ann. 924. Hungari per abrupta transeuntes Alpium juga veniunt in Galliam, & inopinato loco per devia montis evadentes, Gothiam impetunt, & Robert. Montens. in supplem. Sigebert. ad ann. 1118. Et Gothiam quæ Provincia sancti Gildij dicitur, inde Gothi Septimani Gregor. præter hunc locum infr. libr. 5. cap. 5. Et apud Aristensem vicum Episcopus instituitur, habens sub se plus minus Diæceses quindecim, quas primum Gothi quidam tenuerant, nunc verò Dalmatinus Ruthenensis Episcopus vendicabat. Et Stephan. Tornac. epist. 91. ad Joannem Pictaviensem Episcopum ad Narbonensem sedem electum. Absit pater à mansuetudine vestra, ut Gothorum barbariem ad levitatem Vasconum, ad crudelos & efferos mores Septimania declinetis. Ea ætate Septimaniam adhuc fuisse in potestate Gothorum indicat, & Gregor. libr. 9. cap. 1. ut ad civitates Septimania nullum de regno ejus transire permitteret.

Quod ille per ingenia dissimulans, verbis eam lenibus demulsit, Ingenium, dolus, calliditas, artificium. Gregor. infr. libr. 6. cap. 22. Proclamante vero Episcopo & dicente, quod sapius hic ingenia quereret, qualiter eum ab Episcopatu deiceret. Idem cap. 46. ejusd. libr. nouaque semper ad ladendum populum ingenia quarebat. Idem de mirac. B. Martini libr. 2. cap. 1. Omne inge-

Cap.
28.

nium artificij tui impendisti, pigmentorum omnium vim probasti, sed nihil proficit. Idem de mirac. martyr. lib. 1. c. 25. si fortè aliquem deprehendere posset fraudis alicujus conscium, per cujus ingenium in fontibus aqua succederet. Anastas. in Benedict. 3. videntes itaque quia in Anastasium, Christi vnitas almaque concordia, nullo flectebatur ingenio. Idem infr. libr. 7. cap. 20. Veniens igitur clericus cum diversis ingenijs se eidem commendavit. Idem libr. 4. cap. 2. Rex verò adveniens, cum multis ingenijs, eos exinde auferre niteretur.

Ad extremum eam suggillari iussit à puero, mortuamque reperit in strato Suggillare est suffocare, strangulare. Gregor. hoc libr. cap. 26. Chramnus super scamnum extensus oratio suggillatus est. idem libr. 7. cap. 7. Redde homicidam qua amitam meam suggillavit. Idem libr. 10. cap. 8. in cilicio quo orabat suggillata reperitur. Idem libr. 9. cap. 34. Exclamavit vna puellarum qua erat intrinsecus voce magna dicens, currite queso currite, ecce domina mea, à genitrice suâ graviter suggillatur. Idem de mirac. Martyr. lib. 1. cap. 78. At illa conversa ad populum crimen fatetur dicens septem jam à me editos parvulos interfeci, quos de incesto concipiens metui publicare, & statum adhuc die praterita suggillavi.

Lychnus enim ille qui fune suspensus, coram sepulchro ejus ardebat, nullo tangente, fune distracto in pavementum corruit idem Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. Lychni & cerei ad sepulchra Sanctorum ardent de more antiquo. Fortunat. in vita Hilarij Pictaviensis Episcopi apud Surium 13. Jan. Item cum juxta consuetudinem quadam nocte cereus illuminatus fuisset, casu super sepulchrum ejus qui intercessione suâ mortuos vivificat, ardens corruit, ita vt super Masortem, quo cecidit, sine latione aliqua perarderet, & Hincmar. in vit. Remigij Rhemensis Episcopi apud eund. 13. Ian de quodam colono villæ Rhemensis ecclesiæ. Sicque junctis bobus candelam in manu habens, ad basilicam sancti Remigij properavit, quo perveniens de pane & carne ac cervisia matricularios pavit, candelam ad sepulchrum sancti posuit, & ejus auxilium contra opprimentes se fiscalinos expetijt. Ad lectulum B. Nicetij Lugdunensis Episcopi lychnos jugiter ardentem memorat Gregor. de vit. Patr. cap. 8. Palla etiam speciosa legi-

tur, lychnique in ea jugiter accenduntur. Ad crucem Domini semper lychnus ardens quod magis mireris, oleo omnibus ægris salutari fluente memoratur. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 5. Ego autem audiebam sapius quod etiam lychni, qui accendebantur ante hac pignora, ebullientes virtute divina, in tantum exundarent oleum, ut vas suppositum plerumque replerent idem cap. 15. ejusd. libr. Ferunt autem in hoc oratorio, à Lychno oleum ebullire, habentur enim & ibi reliquie sanctæ crucis. Idem de glor. confess. c. 69. de B. Marcellino Episcopo Ebr. du-nensi. Ad hujus ergo sancti sepulchrum lychnus assidue lumen prabet.

Tamquam in aliquod molle elementum descendit. Lychnus qui fune suspensus ardebat ante sepulchrum Galvinthæ Reginae, disrupto fune corrui in pavementum intæsus, quasi in molle elementum cecidisset. Molle elementum hic accipitur pro aqua, ut in cap. pen. extr. de baptis. cum dicitur in baptis. duo requiri verbum & elementum. Hac analogia aquas flumina fontes elementa vocat Prudentius libr. 1. contr. Symmach.

*Id duxere Deos, colles freta, flumina flammæ
Hæc sibi per varios formata elementa figuræ
Constituere Patres.*

Cumque configere deberent, isti magicis artibus instructi, diversas eis phantasias ostendunt, & eos valde superant. Hunni magicis artibus vincunt Sigebertum Regem Francorum, incusso pavore varijs terculamentis dæmonum quæ Gregorius vocat Phanthasias, imagines.

Sed & Rex Chunorum multa munera Regi Sigiberto dedit vocabatur autem Caganus, omnes enim Reges gentis illius hoc appellantur nomine. Caganus proprium nomen Regum Hunnorum Sigibert. ad ann. 520. Abhinc regnum Hunnorum annotare cessabo, quia omnes gentis illius Reges Kaganos vocatos lego.

Sigebertus verò Rex Arelatensem urbem capere cupiens, Arvernos commoveri precepit. Erat enim tunc Firminus Comes urbis illius, qui cum ipsis in capite abijt, Franci per Pagos divisi militabant, & Duces habebant Comites cujusque Pagi, qui parebant Duci sub se habenti plures pagos, & totidem Comi-

Cap.
29.

tes, Gregor. infr. libr. 3. cap. 26. *Dehinc Turonici, Pictavi, Bajocassini, Cenomanici, Andegavi cum alijs multis in Britanniam ex jussu Chilperici Regis abierunt.* Idem libr. 6. cap. 31. *Berulphus verò Dux cum Turonicis, Pictavis, Andegavisque, atque Nanneticis ad terminum Bituricum venit.* Idem libr. 8. cap. 30. *Tunc commoto omni exercitu regni sui illuc dirigit, gentes verò quæ ultra Ararim Rhodanumque & Sequanam commanebant, cum Burgundionibus junctæ Ararica Rhodanicaque littora tam de fructibus, quàm de pecoribus valde depopulata sunt & infra, similiter & Biturici Sanctonici, cum Petragoricis, Egolesmensibus & reliquarum urbium populo, qui tunc ad antedicti Regis imperium pertinebant usque ad Carcassonam urbem devecti.* Idem libr. 9. cap. 31. *de Antestio Duce. Ipse cum Santonicis, Petragoricis, Burdegalensibusque, Agennensibus etiam ac Tolosanis illuc direxit. Ducum quoque & Comitum erat munire & tueri civitates positas intra fines suos.* Idem libr. 6. cap. 41. *Misitque ad Duces & Comites civitatum nuncios, ut muros componerent urbium.* Ait in capite vulgò *en chef*, eadem analogia Gregorius infr. h. libr. cap. 45. *Quod illi dissimulantes Rex Godegisilum & Guntchramnum Duces in capite dirigit.*

Qui abiens Avennicam urbem abstulit. Avennica urbs à Celso Patricio Guntrani Regis, armis occupata adversus Sigebertum Regem, tum eidem restituta, ut subjicit Gregorius infr. h. cap. *Ac sic Guntchramnus Rex recepta vrbe illa juxta consuetudinem bonitatis suæ, Avennicam ditionibus fratris sui restituit.* Avennica est Avenio civitas sita super Rhodanum quæ olim dicta est Avenio Cavarum Plin. libr. 3. cap. 4.

Cap.
31.

Igitur in Gallijs magnum prodigium de Taureduno castro apparuit, quod super Rhodanum fluvium in monte collocatum erat, Tauredunum castrum super Rhodanum, hodie Turnonum.

Inter quorum angustias torrens defluit, Rhodanus inter fauces montium torrens defluit, id est quasi torrens, de Hidaspe flumine Indorum, idem Curtius lib. 8. cap. 13. sed quasi in arcum cœuntibus ripis, torrens & elisus ferebatur. Idem libr. 9. cap. 2. *Nam flumen quo latius susum ex hoc placidius stagnat, quippe angustis ripis cœrcita, & in angustiorem alveum elisa, torrentes aquas invehunt.*

Vsq̄ue ad Ianobam civitatem, male Quercetanus legit Gen-
 uam, Janoba civitas sita supra Lacum Lemanum alijs Ge-
 beuna Ortho. Frisingens. de gest. Frideric. libr. 2. cap. 29. Ber-
 toldus Conradi filius tres civitates inter Iuram & montem Iovis
 Losannam Gebennam & N. accepit. Olim Geneva extremum
 Allobrogum oppidum Jul. Cæsar de bell. Gallic. libr. 1. cap. 2.
 Extremum oppidum Allobrogum est, proximum Heluetiorum
 finibus Geneva.

Nam plerumque tres aut quatuor splendores magni, circa So-
 lem apparuerunt, quos rustici soles vocabant, dicentes ecce tres
 vel quatuor soles in cælo. Plures soles in cælo sæpius visos re-
 fert Plin. libr. 2. cap. 31. Idem ostensum visum scribit Gregor.
 libr. 5. cap. 24. Sed & splendores illi circa solem, quos rustici so-
 les vocant apparuerunt.

Avis Corydalis quam Alaudam vocamus. Alauda avicula
 vox Gallica. Marcellus patria Aquitanus & linguę Celticę pe-
 ritissimus de medicament. cap. 29. Corydalis avis, id est que
 Alauda vocatur, inde legioni Gallicę, nomine Gallico à
 Julio Cæsare Alaudæ nomen datum tradidere Tranquill. in
 Julio cap. 23. & Plin. libr. 11. cap. 38.

In sacrarium autem sub velo transiens Cicindelem extinguere
 voluit. Alauda avis sacrarium Ecclesię Arvernę ingressa Ci-
 cindelem extinguere voluit, Cicindela est genus vermiculi,
 cui nomen Nøstiluca vulgò quod noctu lucet, unde nonien
 translatum ad lampadem, seu candelabrum Serv. in illum vers.
 3. Æneid. Noctem flammis funalia vincunt. Alij funalia ap-
 pellarunt, quod in Cicindula lucet. Hac voce familiariter eo
 sensu usus est Gregorius de Mirac. Martyr. libr. 1. cap. 5. Tunc
 conversus ad Abbatissam aio, tanta nè te retinet mentis ignavia,
 ut integrum cicindele laborare non possis, in quo oleum accenda-
 tur, Idem cap. 15. ejusd. libr. regressaque velociter ad cicindelem,
 cereum non attingebat inluminare. Idem de vit. Patr. cap. 8. Gra-
 tum est illud addi miraculis, quod accensis ad lectum ejus fecerit
 cicindilis. & Isidor. origin. libr. 20. cap. 10. Lucerna à lychno
 dicta est, lychnus autem quasi lucinus, est enim Cicindela lu-
 cernæ.

Palladius Brittiani quondam Comitis ac Cesaria filius Comi-

tatum in vrbe Gaballitana , Sigiberto Rege impertiente promeruit. Palladius beneficio Sigiberri Regis factus est Comes Gabalorum , hunc fuisse patria Arvernum observare est ex eo quod anno proximo è Comitatu depositum in Arvernum recessisse indicat Gregorius, Palladiorum stirps fuit nobilissima, & genere Romana , Sidon. libr. 7. in concione post epist. 9. *Vxor illi de Palladiorum stirpe descendit, qui aut literarum, aut altarium cathedras cum sui ordinis laude tenuerunt, & Rutul. Itiner. libr. 1.*

Fum discessurus studijs vrbiq; remitto.

Palladium generis spemque decusque mei

Facundus juvenis Gallorum nuper ab arvis

Missus Romani discere jura feci.

Nam anno sequenti remotus à Comitatu Palladius Arvernum regressus est, Romanus verò Comitatum ambivit, Palladius post annum è Gabalitano Comitatu depositus, successorem habuit Romanum. Ea ætate Comites erant ad tempus, Comitatus erant simplices præfecturæ Gregorius infr. libr. 6. cap. 45. Major domus autem Vvaddo, qui olim Santonicum rexerat Comitatum, idem infr. hoc libr. cap. 36. Peonius verò hujus municipij Comitatum regebat, cumque ad revocandam actionem munera Regi per filium transmisisset, ille datis rebus paternis Comitatum patris ambivit, &c.

Evaginato gladio, cornuaque ensis pedibus calcans, acumen ad pectus erexit. Capulus gladij, habet cornua, & quasi brachia dextræ muniendæ causâ, sic cornua Antemnarum dixit Virgil. 5. Æneid. Vnâ ardua torquent cornua, ubi Servius. Antemnarum extremitates. & Tertull. advers. Marcion. libr. 3. Nam & in Antenna navis qua crucis pars est, extremitates cornua vocantur, sic & cornu mensæ pro extremo, quia extrema mensæ quæ erat in modum sigmatis videntur cornua efficere. Sidon. libr. 1. epist. 11. Postridiè jussit Augustus ut epulo suo Circensibus ludis interessemus, primus jacebat cornu sinistro Consul ordinarius Severinus. Gregor. de mirac. libr. 1. cap. 80. Discumbentibus autem ad convivium, vir ille cum presbytero dextra partis cornu occupat, Catholicum ad sinistra statuens. Sic & cornu altaris can. Presbyter. 81. dist.

Impressusque desuper gladius, ab una ingressus mamilla, in spatula dorsi egressus, spatula, vulgò spalla épaule. Turpin. de gest. Carol. M. c. 20. Anserem aut spatulam porcina. Inde Isidor. origin. lib. 18. c. 6. Aly spatham latinè autumant dictam, eo quod spaciosa sit, id est lata & ampla, unde & spatula in pecoribus. Recentiores spallam ut in cap. cum venerabilis extr. de censib.

Verumtamen ad monasterium Chronensium delatus sepultura mandatur, sed non juxta Christianorum cadavera positus, sed nec missarum solemnia meruit. Palladius quia metu indignationis Sigiberti Regis mortem sibi conscivit, caruit christiana sepultura. His qui manus sibi inferunt denegatur sepultura piorum, neque pro his oblationes fiunt ex Conc. Brachar. 1. can. 34. can. placuit 23. qu. 7. & Conc. Altissiodor. can. 17.

Et usque Muscias Calmes. Locus juxta Ebrodunum in quo Longobardi fulti à Mumulo Paul. Diaconus de gest. Long. libr. 3. legit Mustiacalmos.

Fueruntque in hoc pralio Salonius & Sagittarius fratres, atque Episcopi, qui non cruce cælesti muniti, sed galea aut lorica seculari armati, multos manibus proprijs quod pejus est interfecisse referuntur. Salonius & Sagittarius Episcopi & fratres, prior Ebrodunensis, alter Vapincensis, notantur quod interfuerint prælio contra Saxones, & in eo multos hostium propria manu confoderint, quod est contra canones can. si in morte 23. qu. 8. de his Gregor. infr. libr. 5. c. 21. Vetus est querela de Episcopis Gallix quod rebus militaribus se inmiscerent, eo nomine Episcopis Gallix succenset. Nicolaus 1. epist. 27. quod Romam vocati ad Synòdum defuissent, ob hanc causam quod cum alijs fidelibus regijs bello impliciti essent adversus pyratas maritimos, id est adversus Normannos qui jam Gallix infesti esse cœperant can. reprehensibile ead. caus. & qu. & Petrus Damiani cum audisset quosdam Episcopos Gallos & Germanos loricatos ad bellum procedere, rem detestatus scripsit epist. ad Firminum E. quæ est 9. libr. 4. Philippo Episcopo Belvacensi capto in prælio Bovinensi Ro. Pontifex pro ejus liberatione apud Richardum Regem Anglorum intercedere desijt, ex quo oblata est lorica in qua captus fuit, & ut liberaretur pretium redemptionis solutum est de quo Guillel. Brito Phi-

lippid. libr. 11. & Marth. VVestmonaster. ad ann. 1196.

Infra territorium Regiensẽ , id est apud Staplonẽ villam castra ponunt , Staplone villa Regientis agri , c'est Riez en Provence , idem Paul. Diac. de gest. Langobard. lib. 13. cap. 5. ait Territorium Regiensẽ. Gregorius vitio seculi parum accurate servavit regulas Grammaticæ, quod non negavit ipse in præf. libr. de glor. Confess. Sed timeo nè cum scribere capero quia sum sine literis Rhetoricis , & arte Grammatica, dicat mihi aliquis &c.

Dantes multa numismatis aurei millia pro redemptione sua. Numisma pro nummo aureo vel argenteo vel æreo. Isidor. orig. lib. 15. c. 17. Numisma est solidus aureus , vel argenteus sive æreus , qui ideo numisma dicitur , quia nominibus principum effigibusque signatur. Luitprand. Ticinens. Hist. lib. 6. c. 5. In ea quæ est ante βασιλευς , quod nos palmarum ramos dicimus hebdomade , tam in militibus , quàm in diversis constitutis officijs numismatum aureorum erogationem , pro vt cujusque meretur officium Imperator facit. Inde paracharaximum numisma , id est numus adulterinus Cassian. collat. 1. cap. 27. Paracharaximo scilicet illusus numismate & infr. Tamquam adulterina numismata , & paracharaxima reprobemus. Et Gregor. ipse infr. libr. 5. cap. 19. sed & sacculum cum numismatis , auri pondere tenentem quasi millia duo , & idem lib. 2. cap. 40. qui dum diversa respicerem , ait in hanc arcellulam solitus erat , pater meus numismata auri congerere.

Igitur advenientibus , ad Cataplum Massiliensium navibus transmarinis. Cataplus est adventus sive appulsus navium ad portum à Græco κατάπλις l. 4. §. ingressus ff. de offic. Proconf. Græcia ἐπιδημία , id est accessus ad urbem appellat sive κατάπλις , id est ad navigationem , inde Cataplus Alexandrinus seu Niliacus de quo Martial. libr. 12. Epigr. 75.

Cum tibi Niliacus portet cristalla Cataplus de quo intelligendus. Senec. epist. 75. Hodie nobis Alexandrina naves apparuerunt , quæ præmitti solent , & nuntiare securæ classis adventum , Tabellarias vocant , sic Cataplus Narbonensis memoratur Aufonio in Narbona.

Et quicquid ratio per flumina , per freta cursu Advchitur , toto tibi navigat orbe κατάπλις.

Et Cataplus est adventus classis mercatorię. *M. Tull. pro Rabir. posth. Cataplus ille Puteolanus. Sidon. libr. 6. epist. 8. Catapli recentis mundinas agit. Idem libr. 7. epist. 7. Si tamen aut Cataplus arriserit.*

Vigilij Archidiaconi homines septuaginta vasa quę vulgò Orcas vocant, olei liquaminisque furati sunt. Orca est amphora olei, vini vel liquaminis, id est liquoris falsi. Varro de re rustic. libr. 1. cap. 13. Sæpè ubi conditum novum vinum Orca in Hispania fervore musti rupta, nec non & dolia in Italia. Gregorius Papa libr. 1. epist. 34. Vini amphoras triginta, annona modios ducentos, olei orcas duas, ubi dixi plura, quibus addatur Plinius libr. 13. cap. 19. at ubi copia abundat implende orca in Asia, cadi autem in Ruspinà Africa.

Negotiator ad Albinum pergit, causam exerit & Archidiaconum in crimine fraudis hujus mirum accusat, Albinus erat Rector Provinciæ, negotiator Massiliensis apud Albinum Archidiaconum accusat de furto 7. orcarum olei. Rectores Provinciarum præerant judicijs ut Comites civitatum. Gregor. infra libr. 8. cap. 18. *Gundovaldus autem Comitatum Meldensem super Vervinum competijt, ingressusque urbem causarum actionem agere cepit. Idem de miraculis Martyr. lib. 2. cap. 16. Quid etiam ad Becconis Comitis confutandam superbiam beatus Martyr sit operatus evolvam, hic cum actiones ageret publicas, & elatus jactantia multos contra justitiam adgravaret, casu contigit ut dimissum accipitrem diu per diversa vagantem perderet. Idem de vit. Patr. cap. 8. Nam vidi ego quodam tempore Basilium Presbyterum missum ab eo ad Armentarium Comitem qui Lugdunensem urbem in his diebus potestate judiciaria gubernabat, &c. de quo plura de Ducib. & Comit. libr. 1. cap. 4.*

Die autem sancto natalis dominici, Episcopo in Ecclesia adveniente, Archidiaconus indutus alba adest, Episcopum, ut mos est invitans ad altare debere procedere. Officium Archidiaconi est obsequi Episcopo sacra obeunti, & cum invitare ad altare processurum. Eiusdem officium Episcopo denuntiare dies solemnitatum & jejuniorum can. perlectis vers. ab Archidiacono 25. dist. Ait indutus alba, inter sacra enim, candida veste utuntur Episcopi Presbyteri & Diaconi & ceteri minores clerici

Hieronym. advers. Pelag. libr. 1. *Quæ sunt rogo inimicitia contra Deum si tunicam habuero mundiorem, si Episcopus Presbyter & Diaconus, & reliquus ordo Ecclesiasticus, in administratione sacrificiorum, candida veste processerint.* Gregor. de glor. confess. cap. 20. *Erat autem Sacerdotum ac Levitarum in albis vestibus non minimus chorus.* Idem supr. libr. 2. cap. 23. *cui adstabant multi Sacerdotum in albis vestibus.*

Pro quo numquam obtinere potuerunt, non Episcopus, non ciues non ullus major natu, non ipsa vox totius populi adclamantis, ut datis fidejussoribus, diem sanctum Archidiacono liceat cum reliquis celebrare. Archidiacono Massiliensi furti reo facto apud Albinum Rectorem Provinciæ & capto in die natali Christi, impetrari non potuit ut per diem festum solveretur datis fidejussoribus. Fidejussor judicio fisci adhibetur, etiam in criminalibus causis l. si adulterium in fin. ff. ad l. Jul. de adulter.

Quadrupla satisfactio, insequente Iovino composuit. Albinus instante Iovino conventus, quod Archidiaconum Massiliensem quatuor millibus solidorum damnasset, decreto Sigiberti Regis damnatus est, in quadruplum. Iudex qui per injuriam sententiam dixit, litem suam facit, ita ut æstimationem litis præstare cogatur l. filius. §. 1. ff. de judic.

Cap.
39.

Vsq̄ Machaovillam Avennici territorij, quam Mummolus munere meruerat regio accessit. Machaovilla Avenionensis territorij Paul. Diacon. libr. 3. de gest. Longobard. idem referens legit Machovillam. Hæc villa à Sigeberto Rege Mummolo data memoratur, in Alodem sc. seu proprietatem, vel etiam jure beneficij, feudorum enim jus prius notum fuit, quàm nomen & à Clodoveo jam ante Milidunum castrum cum territorio jure beneficij Aureliano datum refert. Aimoin. libr. 1. cap. 14. *Vnde cum Clodoveus regnum suum vsq̄ Sequanam, atque postmodum vsq̄ Ligerim fluvios ampliasset, Melidunum castrum eidem Aureliano cum totius ducatu regionis jure beneficij concessit.* Godino villas è fisco in agro Suessionensi à Chilperico datas & postea ademptas refert Gregorius infr. libr. 5. cap. 3. *Villas verò quas ei Rex à fisco in territorio Suessionico indulserat abstulit, basilicæ contulit Beati Medardi.*

Rhodanus autem Gratianopolitanam urbem aggressus est, ibi-

que papilionis extendit. Papiliones sunt tentoria militum Regino 2. chronic. ad ann. 798. Venit ad Regem legatus Aldefonsi Regis Galliciae & Asturia nomine Frolo, Papilionem mira magnitudinis presentans Eginart. in vit. Caroli. Ad Imperatorem pervenerunt munera deferentes, id est papilionem & tentoria atrij mira magnitudinis, & pulchritudinis. Bernard. in Cantic. ferm. 39 sed pro his utuntur parvulo papilione conopeo, ad faciendam umbram, & Flabello ad vitandum ventum.

Et usque ipsum lapideum campum qui adjacet urbi Massiliensi. Campi lapidei in Provincia, Herculis proelii memoria nobiles. Plin. libr. 3. cap. 4. vulgò la Crau.

Cumque usque Sigusium urbem perlati fuissent. Sigusium vel Segusium, civitas Episcopalis in Alpibus Graijs. Patria Henrici Cardinalis Hostiensis ut fatetur ipse in cap. nonnulli §. cum autem de rescript. & in cap. ad nostram de reb. eccles. non alienand. vulgò Sion.

Et se patrocinio Lupi Ducis commendavit. Andarchus Lupo Duci se commendasse memoratur. Hac ætate minores se majoribus in vassos & fideles commendabant, id est se & sua tradebant, tutelæ nanciscundæ causâ. Aimoin. libr. 4. cap. 64. Illuc & Tassilo Dux Baioariorum, cum primoribus gentis suæ venit, & more Francico in manus Regis, in Vassaticum manibus suis semetipsum commendavit. Nithard. libr. 3. ad ann. 842 Bernardus Dux Septimania quamquam à loco prædicti prælij (Fontanetici) plus minus leucas tres defuerit, neutri in hoc negotio supplementum fuit, victoriam autem ut Caroli esse didicit, filium suum VVilhelmum ad illum direxit, & si honores quos idem in Burgundia habuit, eidem donare vellet, ut se illi commendaret præcepit & infra Bernardus quidem ad illum venit, sed ut illi commendaret se, minimè acquievit.

Loricam ut ferunt in libellari, quo charta abdi solita sunt recondidit, & mox, ampliùs quàm sexdecim millia, in hoc libellari recondita tibi commendo. Libellare est theca vel scrinium, in quo libelli seu chartæ custodiæ causâ deponuntur. Libellarium M. Tull. pro Milone Exhibe libellarium illud legum vestrarum.

At ille regressus ad Regem præceptionem ad judicem loci exhibuit, ut puellam hanc suo matrimonio sociaret. Hac ætate sole-

bant peti nuptiæ rescripto Principis, quod vetitum erat de jure l. 1. & 2. C. si nupt. ex rescript. petant. & rursus vetuit conc. Aurelian. 4. can. 22. *Vt nullus per imperium potestatis filiam competere audeat alienam, nè conjugium quod contra parentum voluntatem piam copuletur, velut captivitas judicetur.*

Quia dedi arram in desponsatione, sponsalia contrahuntur arris datis, putà annulo, Gregor. infr. libr. 10. cap. 5. De sponsalibus quoque ait coram Pontifice clero vel senioribus pro nepte sua Orphanula arras accepisse.

Requirat hominem alium Vrsus nomine, quem ad altarium clam adductum jurare fecit ac dicere, per hunc locum sanctum & reliquias Martyrum Beatorum. Jusjurandum præstari solebat ante altare, vel tactâ pallâ seu pallio altaris. Gregorius infr. libr. 5. cap. 14. qui ambienter jurans pallam altaris fidejussorem dedit, numquam se exinde sine jussione regiâ egressurum, vel posita manu super altare Gregor. infr. libr. 5. cap. 3. Tandem conversus ad Sacerdotem, posuit manus suas super altare cum juramento dicens, &c. Jusjurandum majoris religionis causâ fiebat super reliquijs Sanctorum Gregor. libr. 5. cap. 47. Multum se nobis humilem subditumque reddebat, jurans sapius super sepulchrum sancti Antistitis, numquam se contra rationis ordinem esse venturum. Quandoque etiam jusjurandum solebat iterari per diversas sacras ades seu loca sancta. Gregor. infr. libr. 7. cap. 36. At ego datis ei multis muneribus, per duodecim loca sancta ab eo suscipio Sacramenta, ut securus in hoc regnum accederem. Interdum etiam jusjurandum fiebat, contra ecclesiam, id est ante limen ecclesiæ. Gregorius libr. 8. cap. 16. Ecce templum sanctum è contra jura ut libet, nam calcare limen sacrum non permitteris.

Factoque ex hoc juramento, breve Sacramentorum Regi illi protulit. Brevè Sacramenti, est formula Sacramenti, secundum quam juratur, quia jusjurandum solet concipi certis verbis solemnibus. Jurare oportet ut delatum est jusjurandum l. 3. §. ult. l. 4. & 5. ff. de jurejur.

Vrsus autem se in Velavum territorium contulit. Velavum territorium, est idem quod Velaunum, cujus caput est Anicium. Gregor. infr. libr. 10. cap. 24. Ingressus autem Velauna urbis

terminum ad locum quem Anicium vocitant accedit, idem opidium vocatur Podium in Velaunis le Puy en Vellay.

Ingressusque unam Vrsi domum, cœnam sibi præcepit preparari atque aquas quibus ablueretur calefieri iubet. Franci ante cœnam balneo calidæ aquæ utebantur. Gregor. infr. libr. 5. cap. 26. Exurgentes igitur abluti balneis, ad convivium discumbebant. Balnearum usu sacris tantum virginibus fuit interdictum Gregor. infr. lib. 10. c. 15. Etiam Episcopi & Clerici usi balneo, idem de vit. Patr. cap. 6. in Gallo Episcopo. Ingressisque utrisque in balneum dolorem lateris, quem ab impulsu superbiæ ejus Clerici incurrerat clementer improperat.

Sed cum servi domus, minimè rudi domino parerent, apud Latinos rudis accipitur pro imperito, & expertè rerum agenda- rum. M. Tull. 3. de orator. Cùm plurimum in faciendo interstet, inter doctum & rudem. Barbaris verò pro aspero & moribus fero, ut hic vel pro rustico. Gregor. libr. 3. cap. 15. Sciscitatur autem emptor à rudi famulo quid operis sciret.

Acceptisque clavibus, metas annonæ quæ aderat elidit, ac circa domum adgregat acervos annonæ, quæ tunc in manipulis erat. Meta est acervus, seu cumulus annonæ seu segetis, quæ est in manipulis vulgò Plongeon. Hincmarus in vita S. Remigij apud Surium 13. Jan. De annonæ quæ in villis Episcopi nata fuerat, vel quam ab alijs comparauerat, acervos quos metas dicimus fecit. Flooard. libr. 1. cap. 17. Cæperunt inter se dicere quid ille jubileus facere vellet, de his quas aggregaverat metas. Aimoin. Floriacens. de mirac. S. Benedicte. lib. 2. cap. 1. Acervus quoque frugum quem metam vulgò dicimus, qui tantum ponte, novem vix passibus in longum dilatato, ab ipso distabat oratorio, voraces evasit ignium flammæ. Guibert. Hist. Hierosolym. libr. 2. cap. 8. Cùm enim plurimorum annorum segetes triticeas, ut in ea terra moris est, in modum turrium per agros stabilitas cernerent, quas nos metas vulgariter notare solemus. Acervus fœni meta etiam dicitur. Plin. libr. 18. cap. 28. Lectum verti ad solem nec nisi sicum construere oportet, nisi fuerit hoc observatum diligenter, exhalare matutino nebulam quandam, metasque mox sole accendi, & conflagrare certum est. Unde acervo frugum metæ nomen, nimirum ex eo ut facilè conjicio, quod in metæ, id est lapidis

finalis modum assurgat. Curtius libr. 8. cap. 11. *Petra non ut pleræque modicis ac mollibus clivis in sublime fastigium crescit, sed in meta maximè modum erecta est, cujus ima spatiosiora sunt, altiora in arctius coeunt, summa in acutum cacumen exurgunt.* Ait metas elidit, id est dissolvit disjecit, Gregor. infr. libr. 5. cap. 3. *Abcessit ad domum suam, & statim jussit elidere arborem, idem eod. libr. cap. 35. Domos illas quas malè pervaserat, spoliat, elidit.* Metæ erant sub dio fortè septis seu macerijis clave conclusæ ob id Gregorius ait *acceptis clavibus metas elisas.* Domus etiam tutelæ & securitatis causa septis conclusæ Serenus Sammonic. de Medicin. *Nec non esse juvant septis inventa domorum.*

Cap. 42. *Quem fugientem cum tubis & buccinis, quasi labentem cervum fugans insequabatur.* Sigulfus Clodoveum Chilperici filium fugientem, tubis & buccinis quasi labentem servum persequitur, ait tubis & buccinis. Tubæ & buccinæ par est usus in bello, nimirum signi dandi causa, alia est tamen tuba à buccina, tuba scilicet est recta, buccina est in semet flexa & incurvata. Ovid. Metamorph. libr. 1.

Non tuba directi, non aris cornua flexi.

Ait labentem cervum id est fuga elabentem, fuga lapsum dixit Gregor. infr. libr. 5. cap. 5. *nocte per fugam lapsus, ad Sigiberti regnum transiit,* sic lapsus est sinus amnis in quem pisces coire solent quali lapsi Gregor. de vit. Patr. cap. 17. *Dixeruntque ei lapsus vester in quem pisces decidere solent, prorsus desertus habetur & infra. Commoti tandem abierunt ad lapsum, & aspicientes invenerunt eum refertum piscibus.* Idem de glor. Confess. cap. 5. *Surrexitque è lectulo, invenitque immanem piscem in lapsum suum, quem ubi jussus fuit exhibuit, nisi malis legere capsum, un reservoir.*

Cum autem contentio inter Guntchramnum & Sigibertum Reges verteretur, Guntchramnus apud Parisius omnes Episcopos regni sui congregat, ut inter utrosque quid veritas haberet ediceret. Concilium Episcoporum Gallia congregatur, ut. judicio Episcoporum. lis inter Reges componeretur.

Commoto autem exercitu Lemovicinum Cadurcinum vel reliquas illorum. Provincias pervadit vastat evertit, Ecclesias incendit

dit ministeria detrahit. Ministeria sunt vasa ecclesiastica. Gregor. infr. lib. 6: cap. 11. Domus Ecclesia apprehendunt, ministeria describunt, registria reserant, ministerium quotidianum puta calix patena. Gregor. de glor. Confess. cap. 22. Ministerium quotidianum, id est patenulam parvam cum calice.

Quid de Lata monasterio referam in quo Beati Martini habentur reliquie, Monasterium S. Martini de Lata fuisse in Aquitania non levis conjectura est ex eo quod refertur monasterium illud eversum una cum alijs ecclesijs Lemovicum, Cadurcorum, & aliorum pagorum Aquitaniæ.

Vbi Segonam fluvium transmearet. Segona, vel Sagona fluvius, est Arar, qui Rhodano miscetur apud Lugdunum. Ammian. lib. 25. in fin. Et emensus spatio flexuoso Ararim quem Sauconam appellant. Sagona dictus quasi Sangona quod sanguine martyrum Lugdunensium rubuisse feratur. Fredegar. cap. 90. Euecto nauali per Ararim fluvium qui cognominatur Saugona idem cap. 41. Clotarius paulatim ut post tergum cum exercitu sequens, usque Ararim Sagaunam fluvium pervenit.

Nisi me permiseris per tuam sortem hunc fluvium transire. Eâ tempestate regnum dividebatur inter liberos Regis unde partes quæ cuique obtingebant dicebantur fortes. Gregor. infr. libr. 5. cap. 3. Godinus autem qui de sorte Sigiberti se ad Chilpericum transtulerat. Idem eod. libr. cap. 48. Post obitum verò Chariberti, cum in Sigiberti sortem ciuitas illa venisset.

Et usque ad Analocium Carnotensem vicum obijt. Analocium vicus Carnotensis.

Tunc ab Arnulfo quodam collectus, ablutusque, ac dignis vestibus est indutus, & ad Ecolismensem civitatem sepultus. Reges & Principes vestiti sepulti. Idem Gregor. infr. hoc lib. cap. 46. Tunc egressus à Tornaco cum uxore & filijs, eum vestitum apud Lambros vicum sepelivit. Idem de vit. Patr. cap. 14. de Martio Abbate. Dehinc cum summo honore ablutus, dignisque vestimentis indutus, intra oratorium Monasterij est sepultus. Idem cap. 6. ejusd. libr. de Gallo Episcopo Arvernensi. Exin ablutus atque vestitus in Ecclesiam defertur. Idem eod. libr. cap. 20 Sicque concurrentibus reliquis fratribus ablutus, ac vestimentis dignis indutus, in sepulchro reconditus est.

Tunc duo pueri cum cultris validis quos vulgus Scramafaxos vocant, cultri Scramafaxi, sunt breves gladioli à Saxonico fax vel fachs de quo Voss. de vit. Latin. sermon. lib. 2. cap. 17. Falcet. de milit. Gallic. lib. 2. cap. 5.

Competitor rerum alienarum, testamentorumque effractor. Competitor rerum alienarum est, prædo seu invalor rerum alienarum. Competere est rem alienam occupare. Gregor. infr. libr. 8. cap. 18. Gundovaldus autem Comitatum Meldensum super Verpinum competiit, ingressusque urbem causarum actionem agere cepit, idem de glor. Confess. cap. 71. tempore igitur quodam cum Franco Episcopus hujus municipij Ecclesiam gubernaret, Childericus qui tunc primus apud Sigebertum Regem habebatur, villam ejus competiit dicens, quia injustè ab Aquensi Ecclesia retineretur.

AD LIBR. V.

L promptuarijs vinum, triticum, oleumque redun- Cap. r.
 das. Promptuarium est cella unde necessaria victui
 promuntur, penum vocant Latini. Hoc distat
 promptuarium à Cellario quod Cellarium est
 paucorum dierum, promptuariū verò longi temporis. Servius
 in illum vers. 1. Æneid. *Quibus ordine longo cura penum struere.*
Inter penum & cellarium hoc interest, quod cellarium est pauca-
rum dierum, penus verò temporis longi. Tamen promptuarium
 etiam pro cella proma vel cellario accipitur. Gregorius infr.
 lib. 6. cap. 11. *Ministeria describunt, regeſteria reſerant, promp-*
tuaria expoliant. Idem libr. 7. cap. 37. *Enjus apothecis ac promp-*
tuarijs, urbs valdè referta erat. Idem de glor. Confess. cap. 20.
Concepit enim animus, ut cellulam valdè elegantem, quam san-
ctus Eufronius ad usum promptuarij habuerat, ad opus orationis
fideliter dedicarem. Et idem de Mirac. Martyr. libr. 2. cap. 35.
Nam ingressus promptuariū clericus reperit cupellam quam penè
mediam reliquerat, per superiorem aditum redundare. Promptua-
 rium vocat quod paulò ante vocavit cellarium basilicæ. Idem
 de mirac. B. Martin. lib. 2. cap. 16. *Denique dies erat Epipha-*
niorum, & ingressus in promptuario nihil inveni, quod haurire
potuerim. Promptuarium pro cellario vinario sumpsit Grego-
 rius infr. hoc libr. *Numquid non exundabant promptuarii*
vino.

Hac audiens Chilpericus scilicet quod contra fas legemque cono- Cap. r
nicam uxore patrui accepisset, valdè amarus, dicto citius ad supra

memoratum oppidum dirigit. Meroveus Chilperici filius infcio patre uxorem duxit Brunichildem Sigeberti patru viduam , de quo offenso patre , Meroveus invitus tonsus in clericum , & Prætextatus Rotomagensis Episcopus nuptiarum mystes in Concilio Episcoporum apud Parisios coacto depositus de quo Gregor. infr. h. lib. cap. 18. Aimoin. libr. 3. cap. 21. Ad necem usque in Chramnum filium sævijt Clotharius¹, quod se inconsulto uxorem duxisset Caltem Vvillecarij Aquitanorum Ducis filiam, de quo Gregor. supr. libr. 4. cap. 20. & Aimoin. libr. 3. cap. 20. *Rex propter conjugationem Brunichildis suspectum habere cepit Meroveum filium suum.* Conjugatio pro conjugio , seu matrimonio , ut vitium conjugatio. M. Tullio in Catone.

Nam si ante eum ut adsolet convivio utentem , puer circum tenuisset. Pueri id est servi adstare soliti Dominis cœnantibus. Senec. epist. 47. *Superbissima consuetudo cœnantem dominum stantium servorum turba circumdedit.* Ammian. libr. 23. *nec ministranti apud eos famulo, mensæque adstanti, hiscere, vel loqui licet, vel sperere.*

Ad basilicam sancti Martini que super muros civitatis igneis tabulis fabricata est, confugium faciunt. Basilica S. Martini fuit apud Rothomagum ligneis tabulis constructa, pro simplicitate seculi, etiam majorum ædes ligneis tabulis structas memorat. Gregorius supr. libr. 4. cap. 41. *Ostia domus que erat ex ligneis fabricata tabulis claudit.* Confugium pro fuga. Gregor. supr. libr. 3. cap. 36. *Ille verò in periculo positum se cernens confugium ab urbe facit.* Fredegar. cap. 83. *Ermenfridus Remis ad basilicam sancti Remedy fecit confugium.*

Conjuncti pariter Ecclesiam petierunt, id est servus & ancilla Rauchingi ut nuptijs conjungerentur, simul Ecclesiam petierunt.

Cap. 5.

Accedit ad Sacerdotem loci, rogat sibi reddi protinus suos famulos excusatos. Episcopus apud Rauchingum intercedit pro duobus famulis qui ad Ecclesiam confugerunt propter nuptias inter se contractas infcio domino, non retinuit servos, sed eos excusatos restituit domino & hoc est quod ait Gregorius infr.

Credidit Sacerdos ille simpliciter, promissioni hominis callidi, reddiditque homines excusatos, ita Paulus intercessit pro Onesimo seruo fugitivo apud Philemonem, de quo Hieronym. in epist. ad eund. Inste Apostolus pro Onesimo se opponit, & spondet quæ ille debebat.

Sigo quoque Referendarius, qui annulum Regis Sigeberti tenuerat. ejusdem meminit Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 3. c. 17. Igitur Sigo Referendarius quondam Sigeberti ad occursum nostrum accedit, osculatumque juxta me sedere depostulo. Referendarius erat custos annuli seu sigilli regij, ejus officium erat chartas regias annulo regio obliquare, cisque subscribere. Hinc cum Egidius Remensis Episcopus non proferret chartas regias donationis factæ quorundam prædiorum, Childebertus negavit se subscripsisse Gregor. infr. libr. 10. cap. 19. Villas verò quas memoras, per istius Regis chartas emerui, tunc profertente eisdem in publico, negat Rex se largitum fuisse, requisitusque Otho qui tunc Referendarius fuerat, cujus ibi subscriptio meditata tenebatur adfuit, negat se subscripsisse. Et Aimoin. libr. 4. cap. 41. E quibus Beatus Audoënus Referendarius ideo est dictus, quod ad eum uniuersa publica deferrentur conscriptiones, ipseque eas annulo Regis, siue ab eo sigillo sibi commisso muniret seu firmaret. E Referendarij munere fuit gradus ad Episcopatum Gregorius infr. libr. 5. cap. 45. Agræcula Cabillonensis Episcopus obiit Episcopatus anno quadragesimo octavo, avi autem octogesimo tertio, cui Flavius Referendarius Guntranni Regis successit. Idem libr. 9. cap. 23. Charimerem enim Referendariū, cum consensu civium Regalis decrevit auctoritas fieri Sacerdotem (id est Episcopum Virduensem) Buiciovaldo Abbate postposito. Vrsicinus è Referendario Ultrogothæ Regina factus est Episcopus, Cadurcensis, à Maurilio Episcopus designatus Gregor. infr. h. libr. cap. 43. sed cum Episcopatum ejus multi expeterent, ipse Vrsicinum, qui quondam Referendarius Ultrogothæ Regina fuerat elegit. Etiam Regina suos Referendarios habuere ut loco proximè laudato Vrsicinus fuit Referendarius Ultrogothæ Regina, & Eobolenus Referendarius Fredegundis memoratur. Gregorius infr.

Charimeris fuit Referendarius Childeberti junioris. Greg. de glor. Cōfess. c. 95. Hac audiens Charimeris, qui nūc Referendarius Hildeberti, Regis habebat.

libr. cap. 32. *Nam Domnola relicta quondam Burgoleni, intentionem de vineis cum Boboleno Referendario Fredegundis habebat.* Referendarius inde dictus est: quod ad eum rescripta regia referebantur annulo seu sigillo regio obfignanda, ex loco Aimoini proximè laudato, quem exscripsit Sigebert. ad ann. 637. *Referendarius autem dicebatur ad quem publicæ conscriptiones referebantur, ut per eum anulo seu sigillo regio confirmarentur.* Referendarij etiam fuit cura vctigalium. Hinc Marcum Referendarium collectis thesauris de iniquis descriptionibus, morte sublatum refert Gregorius lib. 6. cap. 28. *Marcus quoque Referendarius, post congregatos de iniquis descriptionibus thesauros, subito lateris dolore detentus caput totondit, atque penitentiam accipiens spiritum exhalavit, resque ejus fisco conlatae sunt.* Referendario successit Cancellarius, cujus idem officium, est major dignitas.

Ipsos quoque clavos Cenomannici, qui tunc eodem advenerant impletis follibus portant. Follis est sacculus scorteus, seu è corio factus, pecuniæ deponendæ causa ut in l. cum servus ff. de condit. & demonstrat. *Si ille in folle reliqua obtulerit, id est in sacculo.* Juvenal. Satyr. 13.

Si reddat veterem, cum tota aruzine follem.

Annonas evertunt & cuncta devastant. Annona pro frumento tritico l. annonam ff. de extraordin. criminib. l. 1. C. de frument. urb. Constantinopol. Augustin. de quæst. utriusquæ testam. cap. 127. *Domus enim facta est homini cum annona.* Gregor. ipse supr. lib. 4. cap. 41. *Metas annona quæ aderant elidit.* Idem de Mirac. Martyr. libr. 1. cap. 48. *capsam cum reliquijs in cellam penariam ponit, ac super annonam quæ erat in vase condita locat.* Abbas Urspergens. anno Dom. 828. *in regione Vasconia trans Garonnam in pago Aginnensi, annonam de cælo quasi pluviam descendisse, similem frumento.*

Denique cum psallentes de Ecclesia egressi ad sanctam Basilicam properarent, processio fiebat de Ecclesia ad Basilicam S. Martini Turonensis, Basilica est major & primaria Ecclesia, processiones diebus solemnibus fieri solebant de minoribus Ecclesijs, ad basilicam seu majorem Ecclesiam in signum obsequij. Gregor. infr. h. libr. cap. 11. *Die autem beato quo dominus*

ad cælos post redemptionem hominum ascendit gloriosus, cum Sacerdos de Ecclesia ad basilicam psallendo procederet, & idem de Mirac. B. Martin. libr. 1 cap. 25 *Nam cum in venerabili Dominica natiuitatis nocte sacrosanctis deducta excubijs procedentes de Ecclesia ad Basilicam sancti ire disponeremus.* Alias basilica est Ecclesia nondum consecrata, ante consecrationem non dicitur Ecclesia, sed basilica. Gelaf. in epist. ad Episcopos Lucaniae cap. 6. *Basilicas noviter institutas, non petitis ex more preceptionibus, dedicare non audeant Episcopi.* can. basilicas de consecr. dist. 1. Paulin. epist. II. ad Severum. *Testis autem Dominus, quod si vel scypulum sacri cineris habuissimus, supra quam nobis ad basilicam, que proximè in nomine domini consummabitur, dedicandam necessarium erat, misissemus unanimitati tue.* Et basilicam semper ab Ecclesia distinguit Gregorius infr. h. libr. cap. 16. *Post hæc Chilpericus de pauperibus & junioribus Ecclesie vel basilicae annos iussit exigi, pro eo quod in exercitum non ambulassent.*

Hic post crucem precedentibus signis, equo superpositus ferebatur, processiones & litæ solemnes fiebant cum crucibus, & signis quæ sunt vexilla seu baneria. Gregorius infr. libr. 10 cap. 9. *Ebracharius verò usque Venetias urbem accessit, miserat enim ad eum obviam Episcopus Regalis clericos suos cum crucibus & psallentio, qui eos usque ad urbem deduxerunt.* Ekkeard. junior de casib. monast. S. Galli cap. 6. *Letania major dominicam incidit, fratribus cruces alias sequentibus.* Guillelm. Brito Philippid. libr. II.

*Ast Regi satis est tenues crispare per auras
Vexillum simplex cendato simplice textum
Splendoris rubei, Lethania qualiter uti
Ecclesiastica solet certis ex more diebus*

Processionum solemnem usum cum crucibus & cereis ardentibus laudat Gregorius de glor. confess. cap. 20. *Regressique ad basilicam sanctas ejus reliquias, cum Saturnini, Iulianique Martyrum, vel etiam Beati Illidij exinde solemniter radiantibus cereis, crucibusque admovimus.* idem eod. libr. cap. 29. *Adsumpta igitur pallæ de Beati sepulchro componunt in modum feretri, accensisque super cruces cereis atque ceroferalibus dant voces in can-*

ticus, circumveunt urbem cum vicis. Idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 44. *Manè autem factò Sacerdos admonitis civibus, crucibus, & cereis ad occursum sanctarum reliquiarum devotissimus properat.* idem infr. libr. 9. cap. 40. *qui cum clericis suis Pictavum accedens, cum grandi psallentio, & cereorum micantium ac thymiamatis adparatu sancta pignera absente loci Episcopo in monasterium detulit.* de quo plura disertat libr. 5. cap. 3.

Dispositis verò actionibus quibus in Calendis Martijs civos Pictavos vel adfligeret vel damnaret, pridie animam reddidit. Rocolepus dispositis actionibus, id est indicto juridico conventu apud Pictavos Calendis Martijs, pridie è vivis excessit. Conventus juridici quos vocant *assises* certo die & loco indicebantur à Comitibus qui præerant juri dicundo, & ipsi de causarum actionibus, id est de litibus cognoscebant Gregorius infr. lib. 8. cap. 18. *Gondovaldus autem Comitatum Meldensem super Verpinum competiit, ingressusque urbem causarum actionem agere cepit.* Placitum à Comitibus indicebatur certo die ut partes adessent iudicio Conc. Triburienf. can. 9. *Si Episcopus Ecclesiasticum, & Comes seculare placitum eadem die condixerint, placitum Comitum postponatur.* Reges etiam solebant denuntiare diem adventus apud quamque urbem. Auctor vitæ Ludovici Pij. *Constituto tempore id est Kalendis ad Compendium venit.* Iuridici conventus indici soliti Calendis Martijs, quia annus incipiebat à mense Martio glossa in can. ordinationes 76. dist. Eandem ob causam indictiones vectigalium fiebant mense Martio, unde occasio tumultus popularis eodem tempore. Gregor. in hoc libr. cap. 18. *Lemovicinus quoque populus, cum se cerneret tali fasce gravari, congregatus in Kalendis Martijs. Marcum Referendarium, qui hac agere jussus fuerat interficere voluit, unde mensis Martius dictus est mentis primus.* Tertull. adverb. Psychicos cap. 14. *Cur Pascha celebramus annuo circulo in mense primo.*

O si te habuisset Masilia Sacerdotem numquam naves oleum aut reliquas species detulissent; nisi tantum chartam, quo majorem opportunitatem scribendi ad bonos infamandos haberes. Hæc sunt verba Epistolæ Gregorij, quæ respondit epistolæ Felicis

Nannetensis Episcopi calumniantis fratrem ejus, is erat Petrus Diaconus Lingonensis, quod cupidine Episcopatus, Episcopum necasset. Inter alias merces ex Ægypto charta seu papyrus advehi solebat Hieronym. ad Chromat. *chartam defuisse non puto Ægypto ministrante commercia & ante M. Tull. pro Rabirio Posthum. Ducta naves Postumi Putcolis sunt audita visseque merces, fallaces quidem & fucose chartis & linteis, & vitro delata.* Vnde olim magnum Romæ vectigal constitutum Vopiscus in Aureliano. *Vectigal ex Ægypto urbi Romæ Aurelianus vitri, charta lini stupe, atque anabolicas species aternas constituit.* Inde quasi ludendo Gregorius ait si Felix fuisset Massiliensis Episcopus, futurum ut naves Massilienses non alias species adveherent, quàm chartam, quàm majorem adversus bonos scribendi copiam haberet. Felicis Nannetensis Episcopi cum laude meminit Fortunat. libr. 2. carm. 4. ejusdem quasi amici meminit Gregorius de glor. Confess. cap. 78.

Interea Beatus Tetricus à sanguine sauciatur. Tetricus Lingonensis Episcopus sauciatus à sanguine, id est percussus apoplexi, quæ contrahitur ex effusione sanguinis. Orosius libr. 7. cap. 32. *Valentinianus cum Sarmate sese per Pannonias diffudissent, easque vastarent, bellum in eos parans, apud Brigitionem oppidum, subitè effusione sanguinis, quod Græcè ἀπόπληξις vocatur, suffocatus & mortuus est.* Eadem locutione usus est Gregorius intr. libr. 6. cap. 22. *Post duos verò menses Nonnichius Comes, qui hoc scandalum seminaverat, sanguine percussus interijt.* Idem eod. lib. cap. 35. de Mummolo. *In via verò ictuatus sanguine, vix accedere quo jussus est valuit, &c. idem de glor. Confess. cap. 79. Nam sauciatus à sanguine diruit in terram, obligatur lingua, quæ locuta fuerat campum tolli, clauduntur oculi qui concupiebant, manus contrahuntur, quæ adprehenderant. Quæ omnia sunt signa apoplexeos, & argumenta probandæ interpretationis nostræ.* Hinc tumultentus saucius dicitur, quasi vino saucius. Justin. libr. 1. cap. 8. *Cyrus reversus per noctem saucios opprimit.* Apuleius libr. 7. *saucijs illis, & crapula vinolentiaque madidis.* Martial. libr. 3. epigr. 68. *Quid dicat nescit saucia Terpsichore.*

Cui cum nulla Medicorum fomenta valerent, conturbati Cleri-

ci, & à Pastore ut pole destituti, Mondericum expetunt, qui à Rege indultus, ac tonsoratus Episcopus ordinatur, sub ea specie ut dum Beatus Tetricus viveret, hic Ternodorensē castrum ut Archipresbyter regeret, atque in eo commoraretur, migrante verò decessore iste succederet. Tetrico Lingonensī Episcopo valetudine affecto Mondericus petente Clero successor designatur, ita ut dum Tetricus viveret, Ternodorensē castrum ut Archipresbyter regeret, & ibi sedem haberet, nè in una & eadem Ecclesia duo viderentur Episcopi. Pari de causâ Maurilius Cadurcensis Episcopus, adiutorem & successorem sibi designavit Vrsicinum, & Dōmnolus Cenomanensis Theodulfum quem habuit successorem Gregor. infr. h. libr. cap. 42. & libr. 6. cap. 9. de quo plura dissert. jur. Canonic. libr. 1. cap. 3. Ternodorensē castrum in Burgundia Comitatus nomine insigne *Tonerre*, de quo Adrevaldus de mirac. B. Benedic̄t libr. 1. cap. 32. Castrum quoddam in Burgundie partibus in latere montis supra fluvium Hermentationem vocabulo situm adjacenti regioni nomen indidit, namque à Tornodoro vicina regione Tornodorensis dicitur. Eiusdem castri meminit Gregorius de glor. Confess. cap. 11. Intra terminum autem Tornodorensis castri, Lingonica civitatis erat Presbyter. Idem cod. libr. cap. 87. Fuit in Tornodorensi pago in Parochiâ Lingonicensi vir sanctitate præcipuus Ioannes Abbas. Fomenta sunt medicamenta, vel alia solatia quæ agris adhibentur Q. Curt. libr. 3. cap. 6. *Nle fomenta corpori admovit, ille torpentem nunc cibi, nunc vini odore excitavit.* Tacit. 1. Annal. *Militaribus animis adhibenda fomenta, ut ferre pacem velint.* Auson. in Panegy. Gratian. *Ægrotantes amicos Trajanus visere solebat, tu & visere solitus, & mederi, præbes ministros, instruis cibos, fomenta dispensas.* & Gregor. ipse de Mirac. D. Martin. lib. 3. c. 56. *Ex hoc nullius medici se credens fomento posse sanari, & Beda lib. 4. c. 32. Curabant Medici hunc appositis pigmentis emollire, nec valebant.* Augustin. de civit. Dei. libr. 22. cap. 8. *Aut ut aliquando homo quietius vivat, fomentis est pellis mitiganda frequentibus.* Idem de mirabil. fact. scriptur. libr. 2. cap. 31. *Etenim si in oleo vel in quocumque fomento incendatur, fomenta sunt aqua, vinum, oleum.* Idem de Genesi libr. 1. cap. 18. *Non sicut foventur tumores aut*

vulnera in corpore, aquis vel frigidis, vel calore congruo temperatis. Oleum lucernæ lychni fomenta dixit, Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 15. In hoc oratorium, una puellarum, cui officium erat lychni fomenta componere. Idem lib. 4. cap. 33. quæ est in igne deitas, qui fomentis accenditur.

Et apud Aristenfem vicum, Episcopus instituitur, habens sub se plus minus Diœceses quindecim, quas primum Gothi quidam, nunc verò Dalmatius Ruthenensis Episcopus vendicabat. Aristenfis Episcopatus ante hæc tempora delibatus est è Ruthenensi Episcopatu, non plures quàm decem & quinque Diœceses, id est parochias complectens, quas Gothi quidam Episcoporum nomine tenuerant, id est Septimani, qui eâ tempestate Gothorum nomine censebantur, Mundericus amissa spe obtinendi Lingonensis Episcopatus ob contractam offensam Chilperici Regis, transijt in regnum Sigeberti Regis, & Aristenfis Episcopus institutus, reclamante Dalmatio Ruthenensi Episcopo, & parochias è sua sede decimas vindicante. Nec post Mundericum desiêre Episcopi Aristenfes, anno enim Dom. DCXXX. Conc. Rhemenfi interfuit Emo Aristenfis Episcopus, & subscripsit una cum Sulpitio Bituricensi & Vero Ruthenensi auctore Flodoardo Hist. Rhem. libr. 2. cap. 5.

Interea transeunte Beato Tetrico, hic tonsa capite Presbyter ordinatur, accepta omni potestate de rebus Ecclesiæ, qui verò ut benedictionem Episcopalem Lugduni accipiat, iter parat. Demortuo Tetrico Lingonensi Episcopo, relicto Munderico qui jam superstiti successor designatus erat, Sylvester lectus Episcopus, & Presbyter ordinatus, jam potitus rebus temporalibus Ecclesiæ, dum iter instrueret ut à Nicetio Lugdunensi Episcopo benedictionem, id est consecrationis seu ordinationis munus acciperet, Lingonum enim civitas subest Metropoli Lugdunensi, Epilepsi correptus interiit.

Anno octavo Episcopatus sui dum Diœceses ac villas Ecclesiæ circumiret, lustratio seu visitatio Diœcesis proprium officium Episcopi. Gregor. de glor. confess. cap. 59. de Troiano Santonensi Episcopo. Hic fertur dum esset in corpore si novum ut ad solet amphimalum induisset, cum quo processurus Diœcesim circumiret. Idem cod. libr. cap. 106. Ecce frater noster Marovens hu-

ius urbis Episcopus non est coram, eo quod illum causa visendarum Parochiarum elongaverit. Sulpit. Sever. epist. 1. ad Euseb. de Martino Turonensi E. *Cum ad Diœcesim quamdam pro solemnibus consuetudine sicut Episcopis visitare Ecclesias suas moris est, media ferè hyeme Martinus venisset.*

Et hæc dicens virgam quam habebat in manu, pectori ejus cum ictu valido impulit. Tetricus Lingonensis Episcopus Pappulo successori apparuit, & quasi indignum sede episcopali iustum cedere, virga quam habebat in manu percussit. Virgâ pastoralis insigne Episcoporum. Gregorius de vit. Patr. cap. 7. *Nam illo absente multi de virga, quam in manu ferrè solitus erat (Gregorius Lingonensis Episcopus) suspensos, atque signatos erugumenos expellebant.* Idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 79. de Leone Agathensi Episcopo. *Mane autem factò accedit ad lychnos, qui de Camera Ecclesia dependebant, extendensque virgam, quam tenebat in manu effregit, cunctos dicens, &c. Hinc investitura Episcopû à Rege vel Imp. fieri solita per virgam & annulum Ivo Carnotens. ep. 8. Sed cum Clericorum primo ingenio, postea violentia Regi fuisset presentatus, & inde cum virgâ pastoralis à Rege mihi intrusâ, ad Ecclesiam Carnotensem adductus.*

In quo ille ex vigilans dum cogitans quid hoc esset, factâ in loco illo defigitur, ac dolore maximo cruciatus. Ficta est dolor subitaneus, quasi clavus infixus esset. Gregor. de Mirac. D. Martin. libr. 3. cap. 10. de matre. *Tempore quo transactis parturitionis doloribus me edidit, dolorem in vno tibiæ musculo incurrit. Erat autem subitaneus tamquam clavus affigens atque ita fictam gravissimam dabat, ut plerumque eclipsim generaret.* Eadem analogia dolor lateris quem Græci *πλευρίτις*, telum vocatur, quia est morbus valdè acutus, qui latus ferit velut telum. Seren. Samonic. de Medicin. *Est & vis morbi quod telum commemoratur quum subito dolor insanus fuerit incitus ictu.* Ildor. orig. libr. 4. cap. 6. *telum lateris dolor, dictum autem ita est à Medicis, quod dolore corpus transverberet quasi gladius.*

Leonastes Biturigus Archidiaconus decidentibus cataractis, lumine caruit oculorum, cataracta est suffusio oculorum à Græco καταπίπτω defluo Gregorius de mirac. B. Martin. libr. 2. cap. 19. *Theodomere Diaconus cum præ humore capitis, decidentibus ca-*

cataractis oculorum, aditus haberet, per quatuor annos graviter obferatos. Idem de vit. Patr. cap. 19. Tunc commota Dei famula luminibus sepultis, manus imposuit, statimque reseratis cataractis mundum latè patentem, quæ fuerat cæca prospexit.

Regressus quoque domum vocato quodam Iudæo ventosæ quarum beneficio oculis lumen auget, humeris superponit. Veteres in Gallia Judæis medicis usi sunt, uti Romani Græcis. Gregor. infr. hoc ipso cap. Nam persistisset hic in sanitate, si Iudæum, non induxisset super divinam virtutem. Veneno perijt Carolus Calvus, à Sedechia Judæo medico suo sibi propinato. Aimoin. lib. 5. cap. 35. Carolus autem Imperator febre correptus pulverem bibit, quem sibi nimirum dilectus ac creditus medicus suus Iudæus, nomine Sedechias transmisit, ut ea potione à febre liberaretur, &c. ventosæ sunt cucurbitulæ vitteæ ad hauriendum sanguinem è scapulis. Gregor. infr. h. lib. cap. 35. quia missæ in scapulis sive cruribus, ventosæ procedentibus, emergentibusque vesicis decursâ sanie multi liberabantur.

Nam Benedictus Senoch Presbyter, qui apud Turones morabatur, sic migravit à seculo, ejus vitam scripsit Gregor. de vit. Patr. c. 15. Cap. 7.

Nam carcerarij adclamantibus, corpus in platea adgravatum est, solutisque eisdem, rursus sine labore levatur. Vinciti miraculo soluti in funere Germani Parisiensis Episcopi, idem evenit in funere Gregorij Lingonensis Episcopi, Gregor. de vit. Patr. cap. 7. & in transitu reliquiarum B. Martini. Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 3. cap. 47. Cap. 8.

Ipsi quoque qui soluti fuerant, in obsequium funeris usque ad basilicam, in quâ sepultus est liberi pervenerunt, miraculo soluti è vinculis in funere Germani, in gratiam acceptæ libertatis, profecuti sunt funus defuncti. Exemplo libertorum, qui domini funus pileati præcedebant l. unic. §. sed & qui domini C. de Latin. libertat. tollend. Obsequium funeris est officium seu solemnitas funeris. Gregor. supr. libr. 2. cap. 13. Manè factò processio solemnitatis, funeris ejus obsequium fuit. Idem de miracul. Martyr. libr. 1. cap. 76. Cucurrit mater orbata ad obsequium funeris plangens, sepelivitque filium.

Eodem quoque anno & Caluppa reclausus obiit, ejus vitam scripsit. Gregor. de vit. Patr. cap. 11. ubi Reclusum vocat,

Reclusi singulare genus Monachorum qui se includebant cellulâ, quasi ergastulo, hujus generis fuere Caluppa de quo hic. Maxentius Abbas, de quo Greg. supr. lib. 2. c. 37. *Erat in his diebus vir laudabilis sanctitatis Maxentius Abbas reclusus in Monasterio suo ob Dei timorem intra terminum Pictavensem.* Patroclus de quo Gregor. proximo cap. *Fuit autem in Biturico termino reclusus nomine Patroclus.* Hospitius de quo Gregor. infr. lib. 6. cap. 6. *Fuit autem apud urbem Nicensem eo tempore Hospitius reclusus* cujus meminere Aimoin. lib. 3. c. 1. & Paul. Diac. de gest. Longobard. c. 1. Paternus apud Paderbrunâ in Germania Sigebert. ad ann. 1058. *In monasterio autem Monachorum Scotus quidam Monachus Paternus nomine multo tempore reclusus, qui etiam hoc incendium saepe prædixerat, propter propositum reclusionis exire nolens se comburi passus est,* apud Græcos notum fuit etiam id genus monachorum quos vocabant *κατηργήτους* Memoratur Maris *κατηργήτους*, cui roganti in cellula sacra mysteria obtulisse Theodoritum Cyrensem Episcopum, Diaconorum manibus usum pro altari testis est ipse de vit. Patr. cap. 20. Alij *εγκλειστος* Cedren in Constantino Copronymo de Stephano juniore martyre. *ἑξήκοντα γὰρ ἔτη ἐποίησεν ἐν τῷ βουνῷ τοῦ ἀγίου Αὐξεντίου ἐγκλειστός.* Sexaginta enim annos exegit in colle sancti Auxentij inclusus. Nec modò viros, sed & virgines Reclusas audio & miror Gregorius infr. libr. 6. cap. 29. *Hæc cum puella vidisset, compuncta est corde, & post dies paucos rogavit Abbatissam, ut sibi in quâ includeretur cellulam præpararet, at illa velociter perfecta ait ecce inquit cellulam, quid nunc desideras, puella vero petijt ut recludi permetteretur, quod cum ei præstitum fuisset congregatis virginibus cum magno psallentio, accensis lampadibus, tenente sibi beata Radegunde manum, ad locum usque perducitur, & sic valesfaciens omnibus. & osculans singulas quasque reclusa est.* Eiusdem meminit Gregor. infr. lib. 9. cap. 40. *Erat ibi tunc reclusa quedam, qua ante paucos annos per murum se dejiciens, ad basilicam sancti Hilarij confugit, & infra, sed postquam in monasterium per eum locū, unde se præcipitaverat. funibus est adtracta, petijt ut se in cellulam secretam reclauderet dicens, &c.* Extat epistola Goffridi Vindocinensis, quæ est 48. lib. 4. *servo & ancille Dei Herveo & Eva inclusis, & ante Stephanus 2. epist. 4. ad*

Pipinum. *Sanctimonialia fœmina acque reclusus, quæ ab infantia & pubertatis tempore, pro Dei amore sese clausura tradiderunt.* Sed quia hujusmodi clausura, nimis audax propositum videbatur, nè quis includeretur sine judicio Episcopi & Abbatis veritum est. Conc. Francoford. habitum ann. Chr. 794. can. 12. *Ut reclusi non fiant, nisi quos ante Episcopus Provinciae, atque Abbas comprobaverint, secundum eorum dispositionem in loco reclusionis ingrediantur.*

de sancto Salvo Abbate, postea Albigeni Episcopo. Gregor. libr. 7. c. 3. *Quid plurimum dicitur validens fratribus sibi ipsi validicibus.*

Et apud Monasterium Melitense termini Arverni conversus. Melitense monasterium fuit apud Arvernos, ubi Monachum professus Caluppa reclusus. idem Gregor. de vit. Patr. cap. 11. *Et apud Monasterium Melitense territorij Arverni conversatus in magna humilitate se fratribus præbuit.*

Frigoriticis pustulis laborantibus, vel reliquis morbis saepe per orationem remedia conferebat. Frigoritici frequens vox apud Gregorium, pro febre laborantibus ut de mirac. B. Martin. lib. 1. c. 38. *de qua cerâ quàm multas virtutes facta sunt super Frigoriticis & alijs infirmis longum est enarrare.* Idem de vit. Patr. cap. 19. *Frigoriticus quoque accedens ad hoc monumentum, ut pallam tegentem attingit, restincta contagionis febre convaluit.* Idem de mirac. martyri. libr. 2. cap. 49. *Frigoritici etiam in illo loco nonnulli sanati sunt, & Baldricus Noviomens. Chronic. Cameracens lib. 1. cap. 55. Frigoritici atque diversis agritudinibus occupati venientes optatâ merentur sanitate donari.* Febricitantes Frigoritici dicti quia accessio febris, incipit à frigore & tremore. Gregorius quo sui ipsius interprete familiariter utor. de mirac. S. Martin. libr. 4. cap. 37. *Puerorum unus aulicorum graviter à typo tertiano, accedentibus, discedentibusque febribus, tremore superveniente quatiebatur.* Inde Frigoritio pro accessione febris, idem de glor. confess. cap. 21. *dato igitur manè rediit ad propria, nec ultra ab hoc morbo frigorationis, vel confectionis ullius pertulit gravitatē.* Frigoritio est accessio febris. Confractio ejusdem intermissio, frangi videtur febris cum intermittitur. Idem de mirac. B. Martin. lib. 4. cap. 37. de typo tertiano. *In sequenti verò nocte, cum dies ille quo frangi consueverat advenisset.* Pustulæ sunt tumores seu vesicæ in cute, quæ semper sunt cum febre & veneno. Rusticiores verò corales

seu pustulas vocabant Gregor. infr. 100 libr. cap. 35. *Rusticiores* verò corales, hoc est pustulas nominabant. Columella libr. 7. cap. 5. *Est etiam insanabilis sacer ignis, quem pustulam vocant pastores.* Corales à colore purpurco quasi corallio similes, pustulæ malæ, ob febrem, & venenum, quæ semper coherent. Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 1. cap. 13. *Quidam in Italia dum veneno pustula pervasus, in discrimine sic ageretur, ut vivere desperaret.* Idem cap. 33. ejusd. libr. *Hic verò insciente veneno à pustulis malis omnem sensum perdidit.* Idem de glor. Confess. cap. 10. *Non post multum verò tempus, venit ad eum homo, cujus os à pustula malâ tumefactum, caputque & oculi inflati, ob nimium venenum precludebantur.* Idem libr. 6. cap. 8. de Eparchio Recluso. *Pustularum malarum venenum, crucis signo sæpè compressit.* Idem cap. 14. ejusd. libr. *Valetudines varia malignæ cum pustulis & vesicis.*

Cilicium semper puro adhibebat corpori. Patrocius Reclusus utebatur cilicio ad purum, id est nudum corpus induto. Cilicium est vestis intima Monachorum è pilis caprarum contexta, quæ ad cutem apponitur Augustin. epist. 205. de B. Hieronymo. *Cilicio sacco carnem veluti Æthiopsis macerans, desuper panno vilissimo se tegebat.* Paulin. de vit. S. Martin. libr. 1.

Quin ex contexto setis coopertus amictu

Exesa assiduo compunxit acumine membra.

Vt tereret tenuem vestis nimis aspera pellem,

Et cutis extensis stimulis attracta paveret.

Hinc Nicephorus Phocas post mortem Romani dicti Pueri Imp. ut Bringam luderet, cui suspectus erat affectati imperij, ei dixit se jam dudum cogitare de vita monastica, & ut hoc suaderet, ostendit ei vestem cilicinam ad cutem positam de quo Zonar. in Romano Puerο *δὲ ἕξας αὐτὸν πάρος τὶ τρίχινον, δὲ ἐν χρῶσι περιέχειται, τῆ δ' ἐξωθεν αὐτὸν περιβλήν κακῶς ἔβαινον,* Ostendens vestem è pilis contextam, quàm nudo corpore veste exteriori tectam gestabat. Hoc pacto Hospitius Reclusus catenis vinctus ad imam cutem desuper cilicium gestabat. Gregor. infr. libr. 6. cap. 6. *Fuit autem apud urbem Nicensensem eo tempore Hospitius Reclusus magna abstinentiæ, qui constrictus catenis ad purum copus ferreis, induto desuper cilicio, &c. & infr. & videntes eum cinctum catenis, indutumque cilicio dicunt, &c.*

Irruit

Irruit super Synagogum Iudeorum, multitudo sequentium. Apud Cap. 11.
Arvernos erat Synagoga Iudeorum, ut & Massilia & in alijs
urbibus Gallia. Iudæi apud Arvernos ad fidem conversi &
baptizati ab Avito Arvernorum Episcopo, non sine curatio-
ne factoris eis nativi de quo Fortunat. lib. 5. carm. 4.

*Gavifus autem nuncio Pontifex, nocte sanctâ Pentecostes vi-
gilijs celebratis, ad baptisterium foras murancum egressus est, ibi-
que omnis multitudo coram eo prostrata baptismum flagitavit.*
Baptismus solebat ministrari statis diebus, in Pascha & Pente-
coste, de Pentecoste locus est hic insignis, de Pascha supr. hoc
ipso cap. *Quidam ex his ad sanctum Pascha ut baptizaretur ex-
petiit.* Quam plures Iudæi ad fidem conversi, & baptizati ab
Avito Episcopo, renuentes pulsi, Massyliam secessere. In bap-
tizatis hæc singularis gratia emicuit, quod à baptizatis exemp-
tus teter odor, de quo malè audiunt Iudæi unde Fortunat. l. 5.
carm. 4.

Abluitur Iudeis odor baptismate divo.

Ait baptisterium foras murancum, antiquiora baptisteria erant
extra urbem tempore persecutionis. Baptisteria solebant poni
extra urbes in occultis locis de quo Vicecomes de baptismo
lib. 1. cap. 6.

Transijt post hæc & Brachio Abbas Cellula Menatensis. Cap. 12.
Brachio Abbas monasterij Menatensis in Arvernis de quo Gre-
gorius de vit. Patr. cap. 12. *Cum ad priorem cellulam resideret,
in monasterio Menatense, quod per incuriam Abbatis intepnerat
ordinatur, &c. Menat en Auvergne.*

*Post hæc Meroveus cum in custodia à patre retineretur, tonsora-
tus est, mutataque veste, quâ clericis uti mos est, Presbyter ordi-
natus, & ad monasterium Cenomannicum quod vocatur Anin-
sula dirigitur, ut ibi Sacerdotali erudiretur regula* Meroveus ob
nuptias cum Brunichilde vidua Sigiberti Regis patruï, jussu
Chilperici patris invitus tonsus in clericum, quo spes regni
ei adimeretur. Sæpiùs invitì ordinabantur in clericos ob suspi-
cionem, vel in pœnam delicti ut Gallus & Julianus Apostata
fratres, jubente Constantio clerici ordinati, quo ipsis imperij
spes adimeretur Gregor. Nazianz. orat. 1. in Julian. & Chara-
ricus unus è primoribus Francorum, quod Clodoveo contra

Si agrum pugnanti in proelio defuisset, jussu Regis Presbyter ordinatus & filius ejus Diaconus teste Gregorio supr. libr. 2. cap. 41. Aimoin. libr. 1. cap. 23. Ait mutata veste quia alia erat vestis Clericorum, alia Presbyterorum, communis vestis Clericorum est alba, Presbyterorum proprium insigne orarium seu stola. Conc. Moguntinum 1. can. 28. *Presbyteri sine intermissione utantur orarijs, propter differentiam Sacerdotij dignitatis*, & Conc. Tiburicens. apud Gratian. in can. ut Presbyteri 17. qu. 4. *Vt Presbyteri non vadant nisi stolâ, aut orario induti*. Inde in restitutione Presbyterorum dantur eis orarium & planeta, quæ eisdem dantur in ordinatione ex Conc. Tolet. 4. can. 27. can. Episcopus 11. qu. 3. Notandum est quod additur Meroveum Presbyterum ordinatum directum ad Monasterium Anisula, alij codices legunt Anisola in Diocesi Cenomannensi, ut ibi Ecclesiæ disciplina instrueretur, vel verius ut in monasterio sub tuta custodia esset. idem Aimoin. lib. 3. cap. 15. *Exinde Chilpericus filium Meroveum suspectum doli, quod partes Brunichildis fulciret, instigante noverca Fredegunde comâ attonsum, ac in monasterio Anisola detrusum jussit ordinari Presbyterum*. Juniores clerici tradebantur monasterio instituendi in clericali disciplinâ, quia disciplina ecclesiastica maxime colebatur hac ætate in monasterijs Galliæ, unde pueri Angli jussu Gregorij, positi in monasterijs Galliæ, ut christiana fide imbuerentur teste ipso Gregorio lib. 5. epist. 10. indict. 14. Hoc monasterium à Childeberto I. fundatum. Hodie sancti Carilephi vulgò *saint Cales* dictum, à nomine primi Abbatis cujus vitam habes apud Surium 1. Jul.

Cumque parvum solatium qui eum ducebant haberent, ab ipso Gauleno in itinere excussus est, apertoque capite, indutusque veste seculari, beati Martini templum expetit. Meroveus iuventus tonsus in clericum, & mox Presbyter ordinatus, & detrusus in monasterium Anisolense, consilio Guntramni Bosonis, per Riculfum Subdiaconum suggesto, iter inijt ut confugeret in basilicam B. Martini, duce dicto Riculfo, sed cum parum solatii id est opis & auxilij haberet à ducibus, à Gauleno uno è suis pueris id est servis in itinere excussus, id est vi exemptus è manibus eorum qui eum ducebant. Excussi sunt qui ab alijs ex-

cutiuntur, seu commoventur ut psalm. 126. *Sicut sagitta in manu potentis, sic filius excussorum*, quem locum variè interpretati sunt Hilarius Augustin. & Hieronym. ad Marcellam in hunc psalm. Eadem voce usus est Gregorius de glor. Confess. cap. 36. *quia virtute quiescentis cum sonitu magno excussus, longè projectus est.* Et quia Meroveus erat tonsus capite, nè ex tonsura agnosceretur, aperto capite, & veste seculari indutus B. Martini ædem expetijt. Clericis non licuit in foto apparere aperto capite, nè tonsura & corona lateat, & eorum ordo ignoretur. Hinc Vvillielmus de Bussi Anglus cum objectis respondere non valeret, voluit solvere vinculum Coisæ, quod est indumentum capitis, ut probaret se esse clericum, ostensa tonsura clericali. Matth. Paris in Henrico III. ad ann. 1255 *Et cum non posset objectis respondere, quia multis erat irretitus sceleribus, voluit ligamenta sua Coisæ solvere, ut palàm monstraret, tonsuram se habere clericalem, non est permixtus, &c.*

Post missas autem petijt, ut ei Eulogias dare deberemus. Eulogia variè accipitur, quandoque pro pane benedicto, vel pro pane qui pro benedictione dari vel missitari solebat. Paulin. epist. I. ad Severum, *Panem Campanum de cellula nostrâ tibi pro Eulogia misimus.* Idem epist. 45. ad Alippium. *Panem unum sanctitati tue unitatis gratiâ misimus, in quo etiam trinitatis soliditas continetur, hunc panem Eulogiam esse in facies dignitate sumendi.* Augustin. contra litt. Petilian. lib. 3. *Eulogias panis simpliciter, & hilariter datas, ridiculo nomine, & venenosa turpidinis ac furoris infamet.* Gregor. ipse infr. lib. 7. cap. 1. de Salvio tum Abbate. postea Albigeni Episcopo. *Ut cum quisque venisset extraneus, & orationem tribueret, & Eulogias gratia plenissima ministraret.* Idem de glor. Confess. cap. 31. *Acceptum verò homo ille panem, non priùs comedit quàm à Sacerdote benediceretur, aut ab eo Eulogias acciperet, quibus acceptis sumpsit & abijt.* Floboard. hist. Rhemen. lib. 2. cap. 11. *Hic venerabilis Præsul Pipinum majorem domus regie, traditur amicissimum habuisse, cui eulogias pro benedictione crebro solebat mittere.* Alias Eulogia sumitur pro epulo quod fidelibus præberi solebat, benedictionis gratiâ in die festo Sanctorum. Gregor. infr. lib. 8. cap. 2. *Surrexi gavisus fateor ad occursum ejus, & data oratione de-*

precor, ut in mansione mea, Eulogias B. Martini dignaretur accipere. Idemque lib. 10. cap. 15. *Abbatissa Monasterij Pictaviensis de convivijis ait, se nullam novam fecisse consuetudinem, nisi sicut actum est sub Domini Radegunde, se christianis fidelibus Eulogias obtulisse, nec sibi comprobari eum illis vllatenus convivasse.* Nec non Eulogia accipitur pro oblatione quæ in specie aliqua vel nummis fit Episcopo, ob causam Synodi vel dedicationis Ecclesiæ, vel aliam causam. Pelagius in can. Eleutherius 18. qu. 2 *quid Episcopo ipsi nomine Eulogiae offerri debeat inter ipsos Monachos & Presbyterum volumus definiri.* Et Leo 4. epist. ad Episcopos Britannia cap. 3. *De Eulogijs ad sacra concilia deferendis, nihil invenimus à majoribus terminatum, sed sicut unicuique Presbytero placuerit.* Hoc loco verò Eulogia accipitur pro sacra communione, ut colligitur ex hoc ipso quod Meroveus post missas petijt Eulogias ab Episcopo. Post missas enim communio solebat præberi laicis, uti moris est in hunc diem. Gregor. de mirac. B. Martin. lib. 2. c. 47. *Cumque expletis missis, populus cepisset sacro sanctum corpus redemptionis accipere.* idem de glor. confess. cap. 65. *quibus expletis celebratisque missis accedit ad poculum salutare.* Rufinus de vit. Patr. lib. 1. c. 166. *Cum ergo post oblationem consecratam unusquisque ad communionem accederet, per singulorum facies intelligebat & animas.* Beda lib. 4. cap. 4. *Vocatisque fratribus parare prandium, missas fieri atque omnes communicare more solito precepit.* Interpretationem juvant quæ sequuntur in d. cap. 47. *Quod cum refutaremus ipse clamare cepit, & dicere quod non rectè eum à communionem, sine fratrum conniventia suspenderemus, illo autem hæc dicente, cum consensu fratris qui præsens erat, contestata causa canonica, Eulogias à nobis accepit.* Quæ verba etiam sua interpretatione indigent. Meroveus excipiebat se ab Episcopo excludi non posse à communionem, sine conniventia, id est consensu fratrum. Episcopus solus non potest quem excommunicare sive laicum sive clericum can. debent, & seq. 11. qu. 3. Et hoc jure Meroveus contestata causa canonica, id est contestata secundum Canones Eulogia, accepit à Gregorio nostro, adhibito consilio Ragnemodi Parisiensis Episcopi, qui aderat. Conniventia passim pro consensu Conc. Carth. 4. can. 22.

Idem de vit.
Patr. cap. 8.
Vere inquam
quia Eulogias
de manu meâ ac-
cipie pro eo
quod verba, quot
furor exegit,
meis auribus in-
simasti, erat au-
tem convivio
recumbens.

Episcopus sine concilio Clericorum suorum, Clericos non ordinet, ita ut civium conviventiam & testimonium quarat. Gregorius de glor. confess. cap. 63. *Si inquit meo consilio conviventiam praeberis.* Eulogias etiam pro sacra communione accepit Gregorius de vit. Patr. cap. 20. De Leobardo recluso. *Quadam autem die, dum nimium fessus haberetur, nos ad se vocari praecepit, ad quem accedentes, postquam funeris sui necessitatem deservit Eulogias à nobis peccatoribus flagitavit, quibus acceptis hausto mero ait, tempus meum jam imbletur jubente domino* Quo ex loco probatur etiam usus sacrae Communionis sub utraque specie. Pari Analogia Eulogias accipe pro sacra Communione infr. lib. 6. cap. 32. *Nunc autem rogo ut pacem tuam non mereatur, neque Eulogias de manu tua suscipiat* Eulogias non aliter quam pro sacra communione accipi, indicant verba quae praecedunt, sed & nobis epistolam manu Sacerdotis subscriptam detulit, ut in Communionem reciperetur.

Erat autem tunc nobis Ragnemodus Parisiaca sedis Episcopus qui sancto Germano successerat. Ragnemodus proximè successit Germano Parisiensi Episcopo. Idem testatur Gregor. de mirac. D. Martini lib. 2. cap. 12. Quodam autem tempore cum Beatus Germanus Parisiaca urbis Pontifex ad festivitatem gloriosi Antistitis accederet, Ragnemundus tunc Diaconus, nunc Episcopus in servitium ejus accessit. Eiusdem meminit Gregor. de glor. Confess. cap. 89. de Marcello Parisiensi Episcopo. Ad cujus tumulum cum Ragnimundus Presbyter, nunc ejus municipij habetur Sacerdos, quartano typo veniens decubasset.

His diebus Nicetius vir neptis meae. Virum accipe pro marito, Gregor. de Mirac. D. Martini lib. 1. cap. cxxi. Factum est autem quodam tempore, ut vir sororis meae, invalescente febre graviter aegrotaret. Idem libr. 2. c. 2. Iustinus vir sororis meae in valetudinem irruit.

Redente Mareleiso Archiatro. Archiater est medicus Principis l. 6. C. de Profess. & medic. Gregor. infr. lib. 10. c. 15. Interea cum haec nomen pueri Eunuchi protulisset, adsuit Reovallis Archiater dicens, puer iste parvulus cum esset, & infirmaretur in femore, desperatus cepit haberi. Idem de miraculis D. Martini lib. 2. cap. 1. Vocavi Armentarium Archiatrum, & dico ei, om-

ne ingensum artificij tui impendisti, pigmentorum omnium vira probasti, sed nihil proficit. Archiatri primum gradum inter medicos tenent, & inter amicos Principis censentur. Gregorius Nazianz. in orat. funeb. Cæsarij fratris Archiatri Juliani Imp. τὰς τεταί μὲν γὰρ τὸ πρῶτον ἐν ἰατροῖς τάξι, καὶ τοῖς φίλοις τοῦ βασιλέως ἐούθι ἀριθμύμενος. Primum statim inter medicos dignitatis gradum obtinuit, atque in amicorum numero apud Imperatorem habitus.

Quadam enim die ad convivium ejus adscitus, dum pariter sederemus, suppliciter petijt aliqua ad instructionem animæ legi. Meroveus adhibito Gregorio ad epulas, petijt aliquid legi de sacris libris in solatium animæ. Lectio sacrorum librorum usu recepta etiam inter epulas Principum, nec non apud veteres. Cornel. nepos in vit. Pompon. Attici: Nemo in convivio ejus aliud ἀκρόαμα audivit quam Anagnostem quod nos quidem jucundissimum arbitramur, neque umquam sine aliqua lectione apud eum cœnatum est, ut non minus animo quàm ventre convivæ delectarentur. Gell. noct. attic. lib. 3. c. 19. Apud cœnam Phavorini Philosophi, cùm discubitum fuerat, captusque erat apponi cibus, servus assistens mensæ ejus legere incœptabat, aut grecarum quid litterarum aut nostrarum.

Tunc direxit Guntchramnum puerum ad mulierem quandam sibi jam cognitam à tempore Chariberti Regis habentem spiritum Pythonis, ut ei quæ erant eventura narraret. Meroveus reprobatus à Deo, quod anxius futuri an regnum apisceretur, consuluit Pythonissam. Pythonissa erat quædam mulier quæ habebat Pythonis spiritum, id est Pythonis spiritu correpta futura divinabat, Pythonissam uno verbo vocat Gregor. proximis verbis. Meroveus verò non credens Pythonissa tres libros super sancti sepulchrum posuit. Eadem ætate fuit mulier in Gallia quæ Pythonis spiritum habebat, & ex arte divinandi magnum quæstum faciebat. Gregor. infr. lib. 7. cap. 42. Fuit tunc temporis mulier quæ spiritum Pythonis habens, multum præstabat dominis divinando quæstum, Inde Pythonici dicuntur qui correpti sunt Pythonis spiritu Tertull. de anima. Scimus etiam Magos elicere explorandis occultis per Catabolicos & Paredros & Pythonicos spiritus. Sic & Saül à Deo damnatus, quia consuluit Pythonissam Dendor. 1. Reg. 28.

Veniant enim equi nostri, & acceptis accipitribus, cum canibus exerceamur venatione, spectaculisque patulis jocundemur. Venatio gentilitium studium Francorum Eginart. in Carolo Magn. Exercebatur assidue equitando, ac venando, quod illi Gentilitium erat, quia vix ulla in terris natio invenitur, qua in hac re Francis posset equari. Maximè Francis in delicijs fuit venatio accipitria, Hinc Becco comes Arvernorum, accipitrem quasi vagum captum ab uno è famulis basilicæ S. Juliani martyris Brivatensis, ut suum vindicabat. Gregor. de mirac. martyr. lib. 2. cap. 16. *Similiter ut unus deservientibus basilica S. Iuliani, accipitrem alium dum per viam ambularet, quasi vagum invenit, quod cum ad Becconem pervenisset, quod sc. puer repertum teneret accipitrem, calumniari capit, ac dicere meus ille erat inquit, & hic furto cum sustulit, & Parisiorum urbe à Normanis obsessâ, obsessi accipitres miserunt, nè perirent.* Abbo de obsidione Paris. libr. 1.

Quisque regi proprios flatu, nè clade perirent

Accipitres loris permisit abire solutis.

Odo vit. S. Gerald. lib. 1. cap. 4. *scilicet ut Cappos & accipitres competenti jactu emittere consuesceret.*

Post hæc continuato triduo, in jejunijs, vigilijs atque orationibus, ad beatum tumulum iterum accedens revolvit librum qui erat Regum. Meroveus sacras sortes consulturus, per sacros codices, triduo jejunat. Triduanum jejunium usu solemne fuit divini numinis exorandi causa. Gregor. de glor. Confess. cap. 63. *Audiens autem de infirmitate puella, se ad basilicam beati Petri Apostoli confert, ibique continuatio cum vigilijs & orationibus triduo rejunio, &c.* Annales Franc. ad ann. 791. *Carlus propter multa mala & pradationes ac cædes quas Huni exeruerant in populo Dei provocatus, congregato exercitu in Bajoaria juxta Anisam fluvium, cum omni populo suo, jejunijs & obsecrationibus triduo celebratis exercitum dividit.* Beda libr. 4. cap. 14. *Visum est fratribus triduanum jejunium agere, & divinam suppliciter obsecrare clementiam, ac misericordiam sibi dignaretur impendere.* Sortes consulendi per sacros libros mos fuit quem non probat. Augustin. epist. 119.

Dicentes simul vivere sine collisione possumus. Collisio est

congressus seu conflictus hostium inter se. Gregorius de Mirac. B. Martin. libr. 2. cap. 7. *Sigebertus gloriosissimus Rex Sequanam transiens, sine collisione exercitus, pacem cum fratribus fecit.*

Illi quoque qui ex Saxonibus remanserant detestati sunt nullum se eorum barbam, neque capillos incisurum, nisi prius se de adversarijs ultum irent. Idem Paul. Diac. de gest. Longobard. lib. 3. c. 7. Id genus voti proprium Germanorū fuit Tacit. de morib. eor. At j's Germanorum usurpatum rara, & privata cujusque audentia apud Catos in consensum vertit, ut primum adoleverint, crinē barbamque submittere, nec nisi hoste caso exuere votivum obligatumque virtuti oris habitum. Saxones victi à Suevis sacramento se damnarunt, nè barbam, capillumve tondèrent, priusquam, de hostibus sese ulti essent. Non dispari ingenio juniores Angli voto sese obligasse traduntur, se uno lumine panno obvoluto processuros, donec aliquod singulare facinus ab his patratum esset in Gallia Jo. Froissard vol. 1. cap. 29. Et si avoit entr'eux plusieurs jeunes Bacheliers, qui avoient chacun un œil couvert de drap, afin qu'ils n'en peussent voir, que jamais ne veroient que d'un œil, jusques à ce qu'ils auroient fait aucunes proüesses de leur corps au Royaume de France.

Cap.
17.

Eo anno dubietas Paschæ fuit, in Gallijs verò nos cum multis ciuitatibus xiv. Calendas Maias sanctum Pascha celebravimus, alij vero cum Hispanis Calendas Aprilis solemnitatem hanc tenuerunt. Tempore Victoris Papæ gravior controversia fuit de die Paschatis, Ecclesijs Asiæ diem Paschæ celebrantibus die 14. lunæ exemplo Judæorum, cæteris Ecclesijs, etiam si non incideret in diem dominicum, diem Paschæ semper rejicientibus in diem dominicum, cujus dissidij causâ Victor Ecclesijs Asiaticas à communionem removit, qua de re Ireneus Lugdunensis Episcopus scripsit ad Pontificem ut sibi temperaret, auctore Eusebio libr. 5. cap. 22. 23. 24. Eandem controversiam rursus contigisse narrat. Gregor. infr. lib. 10. cap. 22.

Tamen ut ferunt fontes illi, qui in Hispanis nutu Dei complentur, in nostro Paschæ repleti sunt, Fontes Hispaniæ Die sabbathi Paschæ divinitus complentur, in baptismum qui eo die ministrari solet. Gregor. infr. lib. 6. cap. 43. Castrum Oser in cujus Ecclesia

Ecclesia fontes divinitus complentur. Idem lib. 10. cap. 22. *Sed fontes Hispania, qui divinitus implentur in nostro Pascha repleti sunt.* Hi fontes sunt in Lusitania apud castrum Olfem Gregor. de mirac. lib. 1. cap. 24. *Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispania, quos Lusitania Provincia profert. Piscina namque est apud Olfem, campum antiquitus sculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro composita opere, de iisdem fontibus meminit idem de glor. Confess. cap. 69. Multa sunt fontium miracula Plin. lib. 30. cap. 2. Et in Cantabria fontes Tamarici in augurio habentur.*

Cainone verò Turonico vico, Cainone olim vicus Pagi Turonici, hodie non ignobile oppidum. Gregor. de glor. Confess. Cap. 18. cap. 22. de Maximo Abbate. *Deinde ad castrum Cainonense vrbis Turonica veniens monasterium collocavit.* Gregor. infr. libr. 6. cap. 13. *Dehinc ad Cainonense castrum, ubi hospitium habebant pariter advenerunt.* Idem infr. libr. 10. cap. 31. vocat Cainonem vulgò Chinon.

Guntchramnus Rex ait evenit impulsu peccatorum meorum, ut absque liberis remancrem, & ideo peto ut hic nepos meus mihi sit filius, & imponens eum super cathedram suam cunctum ei regnum tradidit, dicens, una nos parma protegat, unaque hasta defendat. Guntchramnus orbus liberis, Childebertum nepotem ex fratre Sigeberto adoptavit in filium per impositionem cathedræ, & parmæ hastæque traditionem. Ut res tutior esset, idem eum rursus postea adoptavit per hastæ traditionem, repetitis solemnibus adoptionis. Gregor. libr. 7. cap. 33. *Post hac Rex Guntchramnus, data in manu Regis Childeberti hasta ait, hoc est iudicium, quod tibi omneregnum meum tradidi, & idem Aimoin. lib. 3. cap. 68. Ita Theodoricus Rex Gothorum Regem Herulorum adoptavit per arma, id est gladij & scuti traditionem Cassiod. 4. Var. 2. Per arma fieri posse filium grande inter gentes constat esse præconium. & ideo more gentium & conditione virili, filium te presenti munere procreamus, ut competenter per arma nascaris, qui bellicosus esse dignosceris, damus quidem tibi equos enses clypeos, & reliqua instrumenta bellorum, sed quæ sunt omnimodis fortiora largimur tibi nostra iudicia.* Et Justinianus quoque Athalaricum per arma adoptavit. Cassiod.

8. Var. 1. *Desiderio concordia factus est per barbæ filius.* Alaricus Clodoveum adoptavit per barbæ tactum. Aimoin. lib. 1. cap. 20. *Et Alaricus juxta morem antiquorum barbam Clodovei tangens adoptivus ei fieret pater,* Pipinum filium Caroli M per barbæ præscissionem adoptavit Luitprandus Rex Longobardorum. Paul. Diacon. de gest. Longobard. lib. 6. cap. 53. *Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorum Pipinum suum filium ad Luitprandum direxit, ut ejus juxta morem capillum susciperet, qui ejus cesariem incidens, ei pater effectus est.* idem Aimoin. libr. 4. cap. 57. *Et Gregorius Patricius Tasonem dolo interfecit quasi vellet eum adoptare per barbæ præscissionem.* Aimoin. libr. 4. cap. 32. *Nam promittens Tasoni, quod barbam ejus præscindens, juxta morem antiquorum, eum sibi adoptaret in filium, cum fratre ac paucis fidelium ad se venire suavisit, &c.* Apud Orientales adoptio fiebat per Camisæe indumentum & osculum. Hoc pacto Balduinus à Comite Edessano, & ejus conjugè adoptatus in filium Guibert. Abbas Histor. Hierosolymit. lib. 3. cap. 13. *Ab utrisque est adoptatus in filium, adoptionis autem talis pro gentis consuetudine dicitur fuisse modus intra lineam interulam, quam nos vocamus Camisiam nudum intrare eum faciens sibi adstrinxit, & hæc omnia osculo libato firmavit.* Idem & mulier postmodum fecit.

Quod ille despiciens apud Suefionas, atque Parisius Circus edificare præcepit, eos populis spectaculum præbens. Ludi equestres quos Circenses vocabant non modò Romæ, sed etiam in alijs civitatibus Imperij Romani celebrari soliti, propter populi voluptatem Hieronym. in vit. Hilarion. *Sed & Italicus ejusdem oppidi municeps christianus adversus GaZensem Duumvirum, Marnæ Idolo deditum Circenses equos nutrebat, hoc si quidem in Romanis urbibus jam inde servatur à Romulo, ut propter felicem Sabinorum raptum, ab ipso Conso quasi consiliorum Deo, quadrigæ septeno currant circumitu, & equos partis adverse fregisse victoria sit.* Treviris in Galliâ. Nobiles post varias urbis suæ clades, Circenses ab Imperatore postularunt Salvian. de provident. libr. 6. *Excisat tot continuatis everfionibus summa urbe Gallorum pauci nobiles, qui ex exidio superfuerant quasi pro summo delectæ urbis remedio Circenses ab Imperatoribus postula-*

bant. Chilpericus ut populi gratiam sibi conciliaret, Circenses ludos instituit & Circos apud Parisios & Sueffiones ex-
truxit.

Reperit cum eodem res Brunichildis Regine commendatas, Cap:
19.
Prætextatus Rhotomagensis Episcopus Chilperico Regi sus-
ceptus visus, quia res Brunichildis ei commendatæ erant, id est
apud eum depositæ. Commendare est deponere l. & si quis §.
funeris ff. de religiof. & sumpt. funer. Gregor. infr. hoc cap.
*Dixique vobis quia res ejus, id est quinque sarcinas commenda-
tas haberem.*

*Conjuncto autem concilio exhibitus est. Erant autem Episcopi
qui advenerant, apud Parisus in basilica sancti Petri Apostoli,*
Prætextatus Rothomagensis Episcopus, instigante Chilperico
Rege damnatus in Concilio Episcoporum Galliarum apud Pari-
sios inito in basilica S. Petri Apostoli, quæ nunc dicitur S. Ge-
novæ, de quo & Aimoin. lib. 3. cap. 26.

*Nos collecti in unum sedebamus in secretario basilica Beati Pe-
tri.* Episcopi sedebant in secretario basilicæ concilij causa, sæ-
pius concilia habita leguntur in secretario ecclesiæ, ut Honora-
tus Archidiaconus à Natali Episcopo Salonitano Archidiaconu-
nato depositus in Synodo habita in secretario Ecclesiæ ex
Gregorio lib. 1. epist. 19. ubi dixi.

*Subito advenit Ætius Archidiaconus Parisiæ Ecclesiæ, sa-
lutatisque nobis ait Audite me o Sacerdotes Domini, qui in unum
collecti estis, aut enim hoc tempore exaltabit nomen vestrum, &
bona fame gratia refulgebitis, aut certe nullus vos à modo pro
Dei Sacerdotibus est habiturus, si personas vestras sagaciter non
erigitis, aut fratrem perire permittitis.* Memoria digna est oratio
Ætij Archidiaconi Parisiensis ad Episcopos congregatos in
basilica S. Petri in causâ Prætextati, ut tueantur libertatem
Ecclesiæ, nec sinant Episcopum injuria damnati, per calum-
niam enim accusatus credebatur dolo Fredegundis Reginæ.

*Et impletur in te proverbium illud quod cornix oculum corvi
non eruet* Gregorius Chilperico Regi suspectus erat in causâ
Prætextati, quàm ob causam dixit ei in ipso impleri prover-
bium cornix cornici oculum. M. Tull. pro Flacco. *Hic Hercule
cornici oculum ut dicitur.* Idem pro Muren. *Inventus est scri-*

ba quidam Cn. Flavius, qui cornicum oculos confixerit.

Ad hæc ego si quis de nobis o Rex, justitia tramitem transcendere voluerit, à te corrigi potest, si verò tu excesseris, quis te corrigiet, loquimur enim tibi, sed si volueris audis, si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is qui se pronunciauit esse Iustitiam. Hæc sunt verba Gregorij ad Chilpericum Regem. Regis est subditos delinquentes coërcere, sed si ipse deliquerit non alium habet Judicem quàm Deum. Ziphilin. in Antonino. *ἔτι γὰρ τοὶ τῆς ἀτυχίας ὁ θεὸς μόνος κριτεὺν δίδωται*, Principis enim solus Deus judex esse potest.

Habes legem & canones, hac te diligenter rimari oportet, & tunc que præceperint, si non observaveris, noveris tibi Dei judicium imminere, Gregorius Chilperico Regi habes inquit legem & canones ex quibus Prætextatus judicandus est, sed si hæc contempseris, scito judicium Dei tuo capiti imminere.

Conversus ad Juscellum, quod coram eo erat positum ait propter te hac juscella paravi, in quibus nihil aliud præter volatilia, & parumper ciceris continetur. Juscellum est vas escarium, in quo jus, jusculum vel juscellum continetur, juscellum derivatur à jure quod nostris dicitur Brouet, jus est liquor coctilium, jus herbarum Gregor. infr. libr. 6. cap. 6. Et primum quidem jus in quo coxerant hauriens, ipsas sumebat in posterum. jus nigrum Lacedemonijs laudatum M. Tull. Tuscul. 5. *Quid victum Lacedemoniorum in Phiditijs nonne videmus, ubi cum tyrannus cænavisset Dionysius, negavit se jure illo nigro quod cæna caput erat delectatum.* Chilpericus Rex Gregorio exhibuit juscellum quasi ejus gratiâ paratum esset, Gregorius pane & vino contentus, juscello abstinuit ut ipse indicat sequentibus, Post hæc accepto pane, hausto etiam vino discessi.

Ille verò porrectâ dexterâ, juravit per Omnipotentem Deum quod ea que lex & Canones edocebant nullo pratermitteret pacto. Chilpericus Rex porrectâ dexterâ, jurat de observandis Canonibus in causa Prætextati, juramentum solebat fieri solemniter elevata manu. Gregor. de vit. Patr. cap. 8. *si es innocens accede propius, & jura tangens scripturam quam ipse depinxit, & infra. At ille nihil moratus accedit ad manus Episcopi, qui hanc epistolam extentam tenebat, elevansque manus suas ut sacra-*

mentum daret, cecidit retrorsum supinus, &c. Idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 33. *Ingressique in hujus memorate adis altare, cum elevatis manibus sacramenta proferrent, persecutor causa perjurasse eos clara voce testatur.* Idem eod. libr. cap. 53. *Ingressique basilicam sancti martyris, elevatis homo manibus ad perjurandum, cum nomen sancti voluisset ore patulo nominare, hæsi vox in faucibus.*

Decantatis nocturnalibus hymnis. Nocturnum officium ab Episcopis & clericis decantari solitum. Victor Vticens. de persecut. Vand. libr. 2. *Iam enim ob celebritatem festivitatis, hymni nocturni per totam Ecclesiam canente populo concrepabant.* Gregor. de glor. confess. cap. 31. *Quidam Presbyter solitarius iter carpens ad hospitium cuiusdam pauperis Limanici mansionem expetijt, quã acceptã juxta morem Sacerdotum nocte ab stratu suo consurgens orationi adstitit.* Idem infr. lib. 9. *Nos verò ignari facti media surgentes nocte ad reddendas Domino gratias invenimus eum dormientem.*

Mapè Rex adfuit, dixitque Episcopus enim in furtis deprehensus ab Episcopali officio ut avellatur Canonum auctoritas sanxit. Chilpericus Rex instabat apud Episcopos congregatos Parisijs in basilica S. Petri, ut deponeretur ab Episcopatu, propter furtum de rebus suis factum, allegans Episcopum in furto deprehensum esse deponendum secundum Canones, ac ne dubitaretur de fide Canonum misit ad Patres codicem, in quo continebantur Canones quasi Apostolici, quos inter legebatur ille, Episcopus in homicidio adulterio & perjurio deprehensus à Sacerdotio divellatur, uti subjungit Gregorius. *Ipse verò ad metatum discessit, transmittens librum Canonum, in quo erat quaternio novus adnexus, habens Canones quasi Apostolicos continentes hæc. Episcopus in homicidio adulterio, & perjurio deprehensus à Sacerdotio divellatur.* Canones quasi Apostolici dicuntur à Gregorio qui proferebantur sub falso nomine Canonum Apostolicorum, verbum quasi in jure denotat fictionem & veri imaginem. Gregor. infr. h. libr. cap. 32. *Apud Parisios autem mulier quadam ruit in crimen, adferentibus multis, quasi quod relicto viro cum alio misceretur.* Idem eod. libr. cap. 32. *Literas quæ multa impropria loquebantur in Regem, in qui-*

bus inter reliqua eras insertum, quasi quereretur Sacerdos se à Paradiso ad inferos descendisse. Idem suprà. h. libr. cap. 18. Voluitque ostia basilica rumpere, quasi ut extractum Sacerdotem lapidibus urgeret.

Et sacculum cum numismatis auri pondere tenentem quasi millia duo. Sacculus dicitur continere quasi millia duo nummum auri, continens ferè duo millia nummum, quasi in idiomate vernaculo scriptorum hujus ætatis, quandoque idem est ac ferè. Gregor. infr. libr. 6. cap. 46. ad villam Calensem, qua distat ab vrbe Parisiaca quasi centum stadijs, & infra, confecitque duos libros, quasi Sedulium imitatus. Idem de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 25. Distat autem basilica à Brivatensi vico, quasi stadijs decem. Idem libr. 1. de mirac. eorund. cap. 76. de lacu Lemano. Extenditur autem lacus ille in longitudine quasi stadijs quadringentis. Idem de mirac. B. Martin. libr. 4. cap. 30. de Locociageni monasterio. Distat autem ab vrbe Pictava quasi stadijs quadraginta, & ante Sidon. libr. 2. epist. 2. de Seronato totum quod concupiscit, quasi comparat, id est aliena rapit, quasi emat. Aliquando particula quasi denotat veritatem & proprietatem ut in Evangelio Joannis quasi unigeniti à patre.

Et limbum aureis contextum filis in partes dissectasti. Limbus vulgò accipitur pro simbria seu ora vestis, sed & accipitur pro veste limbo adornata, Trebellius Pollio in Zenobia. Ad conciones galeata processit, cum limbo purpureo; & Hieronym. in Matth. libr. 4. cap. 27. Chlamydem coccineam, pro rufo limbo quo Reges veteres utebantur. Et hoc loco limbus accipi videtur pro veste pretiosa aureis filis contexta, Chilpericus enim exprobat Prætextato, quod inter cæteras vestes, quæ apud eum commendatæ erant custodiæ causa à Brunichilde Regina limbum aureis filis contextum in partes secuerit, & dederit quibusdam ut eos duceret in partes Merovei adversus ipsum, vix enim credibile est igne ineptum esset simbriam vestis scindi, ut in plures distribueretur, ad immane scelus eos sollicitandi causa.

Proprium mihi esse videbatur, quod filio meo Meroveo erat quem de lavacro regenerationis excepi. Prætextatus apud Chilpericum Regem se excusat, quod antidori gratia quibusdam

dedisset vestes Merovei, quæ custodiæ causâ apud eum depositæ erant, quia pro proprijs habebat, quod pertinerent ad Meroveum, qui ei filius spiritualis erat, quod ab eo ex baptismo susceptus esset. Suscepti ex baptismo sunt filij spirituales & hoc est quod repetit paulò post Prætextatus. *Filius enim mihi erat, ut sape dixi spiritualis ex lavacro.* Suscepti ex baptismo sunt filij spirituales, unde filiolos vocant, & susceptorem patrem spiritualement vel patrinum can. in catechismo can. in baptismo de consecrat. dist. 4. Gregor. libr. 6 cap. 16. *Interea oritur intentio inter illum, & Phatirem ex Iudeo conversum, qui jam filius Regis erat ex lavacro.* de quo Vicecomes fusè de baptis. libr. 1. cap. 30.

Hæc eo dicente prostrernitur Rex coram pedibus Sacerdotum dicens, audite o pijsissimi Sacerdotes. Ea fuit reverentia Principum in Episcopos, ut ad eorum genua devolverentur, & eorum manus oscularentur. Ambros. de dignitate Sacerdotali cap. 2. *Quippe cum videas Regum colla, & Principum summitti genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dexteris, orationibus eorum credent se committi.* Hilarius Pictaviens. E. contra Constantium. *Osculo Sacerdotes excipis, quo & Christus est proditus, caput benedictioni submittis, ut fidem calces.*

His ita gestis petijt Rex, ut aut tunica ejus scinderetur, aut centesimus octavus psalmus, qui maledictiones Schariothicas continet, super caput ejus recitaretur, aut certè judicium contra eum scriberetur, nè in perpetuum communicaret. Postquam Prætextatus aulicorum artibus deceptus, falsum crimen confessus est, Chilpericus Rex petijt ab Episcopis, ut in pœnam aut ejus tunica scinderetur, aut 108. psalmus qui maledictiones Schariothicas continet, id est prophetico spiritu diras in Judam Iscariothem, super eum recitaretur, aut communionem in perpetuum interdiceretur. His pœnis intercessit Gregorius, quasi non canonicis; nixus promissione Regis, ut nihil extra canones gereretur. Scissio vestis pœna non canonica visa est, quia ignota est canonibus Ecclesiasticis, non ignota tamen fuit veteribus. Quintil. declamat. 8. *Mirum hercle si scindo vestes, nudo corpus, ignes flagella depono. Homini non est nova res dolor corporis appliciti, quod scissa laceraque veste non potest ferre pudorem,*

quod nescit ad flagellorum vices membra componere, quem vix à genibus tortor abducit, cui jam scissas quoque difficile possis eripere vestes, diceris mehercle te velle torqueri, ego scindo vestes, tu intremiscis. Idem declam. 18. Pater in tormentis filij non aversos tenuit oculos, ipse vestes scidit, velamenta laceravit. Benedictum tamen sedis Apostolica in vasorem à Leone VIII. solemniter depositum abscisso pallio Pontificali, & fracta ferula pastorali refert Regino 2. chronic. Martyres in agone veste nudati, Martyrium passus est Cyprianus deposito Byrrho & Dalmatica, in linea, id est camisia linea. Pontius Diaconus in vita Cypriani apud Surium. 14. Septemb. *Et ita idem Cyprianus in agrum Sexti perductus est, & ibi se lacerno birro expoliavit, & genu in terram flexit, & in orationem se domino prostravit, & cum se dalmaticâ expoliasset & Diaconibus tradidisset, in linea stetit, & caput spiculatorem sustinere &c.* Novum poenæ genus fuit ut Episcopus poenæ causa maledictis Iscarioticis incesseretur, recitato super eum psalmo 108. quo de Juda Prophetatum scribit Augustin. in hunc locum, & idèd à Patribus rejectum, quia poenæ canonicæ certæ sunt, id est à Canone definitæ, nec Ecclesia alias admittit. can. dictum est 81. dist. cap. cum non ab homine extr. de judicijs. Præter Canones fuit id poenæ genus quod deposcebatur, ut in perpetuum communiōne interdiceretur, quia etiam excommunicatis non negatur sacra Communiō in extremis poenitentibus Conc. Nicen. can. 12. & epist. Leonis 89. can. de his qui 26. qu. 6. can. si qua fœmina can. hi qui 50. dist. Thietgaudus Treverensis & Guntherius Colonienſis Archiepiscopi à Nicolao I. depositi propter divortium Lotharij & Thietbergæ, salvâ communiōne laïca can. Teugvaldum 11. q. 3. Joannes Diacon. lib. 4. cap. 44. Acrius intercessit Gregorius nè Episcopus præter Canones damnaretur, longè curialius rem tractavit Bertramnus Burdegalenſis Episcopus his verbis quæ paulò ante referuntur à Gregorio Prætextatum affatus, *Audi ô frater & Coepiscope quia Regis gratiam non habes, idèdque nec nostra charitate uti poteris, priusquam Regis indulgentiam merearis*, quasi diceret perduellionis damnatus proprio iudicio propria confessione, à communiōne fratrum & Coepiscoporum arceris, donec Regis beneficio

neficio restituaris. Excommunicati in gratiam Principis recepti, vel ejus mensæ adhibiti, pro absolutis & restitutis habentur Capitular. libr. 5. cap. 383. quod desumptum est ex Conc. Tolet. 12. can. 3. Ita Prætextatus post decessum Chilperici Regis, à Guntrano Rege susceptus, & epulis ejus adhibitus Episcopatum recepit de quo Gregorius libr. 7. cap. 16. *Et sic à Rege susceptus, atque convivio ejus adscitus, ad urbem suam regressus est, laudatur hoc Capitulare ab Juone Carnotensi epist. 61. & 171.*

Meroveus verò dum in Remensi Campania latitaret, nec palam se Austrasijs crederet à Taravannensibus circumventus est. Idem Fredegar. cap. 78. Australij sunt Lotharingi. Austrasia Terrachia regni Francorum, cujus caput fuit Metis. Taravannenses seu Tarvannenses, Tarvanna civitas Morinorum in Belgicâ vulgò *Terovenne*, quæ solo eversa est à Carolo V. Imp. ejus sedes Episcopalis Bononiâ translata.

Gailennum verò adprehensum abscisis manibus & pedibus auribus & narium summitatibus, & alijs multis cruciatibus adfectum, infeliciter necaverunt. Gailenus ob necem Merovei nati Chilperici Regis manibus pedibus auribus & naribus truncatus. In reis læsæ majestatis mutilatio membrorum corporis, fuit pœna frequens hac ætate Grégor. infr. h. libr. cap. 26. *Sed & duo filij ejus Burgolenus & Dodo ob crimen majestatis læsæ judicio mortis suscepto, unus ab exercitu vi oppressus est, alius in fuga adprehensus, truncatis manibus & pedibus interiit.* Idem libr. 7. cap. 20. de clerico submissò à Fredegunde ut Brunichildem necaret. *Reseransque qua acta fuerant, manuum ac pedum abscissione multatur.* Idem libr. 10. cap. 18. *quibus per loca singula inquisitis alios carceribus mancipant, alios manibus incisis relinquunt, nonnullos auribus naribusque amputatis ad ridiculum laxaverunt.*

Crindionem quoque intextum rotæ in sublime sustulerunt. Pœna rotæ antiquior in Gallia, decipiuntur qui credunt esse inventum Germanorum. Gregor. infr. lib. 6. cap. 33. *Tunc regina tormentis gravioribus mulieribus adfectis, alias necat, alias incendio tradit, alias rotis ossibus confractis invertit.* Rota etiâ Græcis notum pœntæ, seu quaestionis genus. Apuleius met.

Morini
hodie
Flâdri
chroni.
Normann.
ad an.
1651.
Comes
Morinorum.
quos
moderni
Flan
dros
nominant.

libr. 3. *Nec mora cum ritu Gracienſis ignis & rota, tum omne flagrorum genus inferuntur.*

Gucilionem qui quondam Comes palatij Sigiberti Regis fuerat, abſiſſo capite interfecerunt. Comes palatij erat præpoſitus regiæ, qui præerat juri dicundo & in majoribus rem referebat ad Principem Eginart. in Carolo M. Cum calciaretur & amiretur, non tantum amicos admittebat, verum etiam ſi Comes Palatij litem aliquam eſſe diceret, qua ſine ejus juffu deſiniri non poſſet, ſtatim litigantes introduci juſſit, & velut pro tribunali ſederet lite cognita ſententiam dixit. Hinemar. Rhemenſ. epiſt. ad Episcopos Franciæ cap. 14. Et Comes Palatij de omnibus ſecularibus cauſis, vel judicijs ſuſcipiendituram inſtanter habebat. & cap. XXI. ejuſd. epiſt. Comitum autem Palatij inter cætera penè innumerabilia, in hoc maxime ſollicitudo erat, ut omnes contentiones legales, qua alibi orta, propter æquitatis judicium, palatium aggrediebantur, juſtè ac rationabiliter determinaret.

Cap.
20.

Nam deambulans per palatium vidit in pavimento domus tabulam marmoream in qua crux dominica erat ſculpta, & ait cruce tua domine frontem noſtram munimus & pectora, & ecce crucem ſub pedibus conculcamus, & dicto citius juſſit eam auferri, Tiberius Cæſar videns tabulam marmoream in pavimento domus inſculptam ſigno Crucis dominicæ, motus religione, ſtatim juſſit eam tolli, non ſine præſenti divini numinis gratia, crutâ enim tabulâ primâ ſecundâ & tertiâ, quæ pariter erant inſculptæ ſigno crucis, inventus eſt ingens theſaurus, de quo largè ut ſotebat erogavit in pauperes. Ante Tiberium conſtit. Theodoſij & Valentiniani vetitum, nè ſignum crucis dominicæ inſculperetur in ſolo vel lapide vel marmore humi poſito l. unic. C. nemin. lic. ſign. Salvat. Chriſt. Idem vetitum ſyn. 6. in Trull. can. 73. præter Gregorium de Tiberio, idem narrat Paul. Diaconus libr. 38.

Quâ ablutâ inveniunt magnum theſaurum habentem ſupra mille auri centenaria. Centenarium eſt quantitas centum numorum aurorum, præter hunc locum Gregorius infr. h. cap. de Narſete Duce. Ibiq; in domo ſua occultè cifternam magnam fodit in qua multa millia centenariorum auri argentique repoſuit. Idem infr. h. libr. cap. 31. Tranſactis igitur paucis diebus, adveniens

Iustinianus, pedibus se projecit Imperatoris, quindecim ei centenaria auri deferens ob meritum gratia. Idem de glor. Confess. cap. 63. Qua sanata tria ei centenaria auri Imperator offert. Et Gregorius 1. libr. 7. epist. 129. de sex verò centenarijs qui in Cemeliarcho Ravennatis Ecclesie fuerant commendati, ab excellentissimo Exarcho, in quotidiana militum praefectura sunt mutuati. ubi plura dixi.

Celebrante Victore Tricastinorum Episcopo solemnitatem natalitij sui. Dies anniversarius ordinationis Episcoporum solemniter celebrari solebat, de die ordinationis Aurelij Carthagenensis Episcopi testatur Augustin. de verb. Domin. ferm. 32. Dies anniversarius ordinationis domini senis Aurelij crastinus illufcescit, rogat & admonet per humilitatem meam charitatem vestram, ut ad Basilicam Fausti devotione venire dignemini, de die suæ ordinationis idem Homil. 24. Verumtamen cum dies anniversarius nostræ ordinationis exoritur, tunc maximè honor hujus officij, tamquam primo imponatur attenditur. Dies ordinationis Episcoporum honoris causa natalis Episcoporum vocabatur quasi nati essent Deo & Ecclesie, in die ordinationis suæ, præter hunc locum Gregor. ipse de mirac. B. Martin. lib. 1. cap. 6. Dicit eis vnus ex clericis, sciatis quia post hoc triduum natalis Episcopatus ejus esse consueverat, & forsitan in hac die se transferri debere vos admonet, memoratur Victor Tricastinensis Episcopus. Augusta Tricastinorum, civitas Episcopalis in secunda Narbonensi, s. Pol de Tricastin. Tricastrum est etiam oppidum Burgundiæ juxta Divionem. Cæsarius de mirac. libr. 5. cap. 42. Villam quæ Tricastrum vocatur, juxta Divionem sitam.

Quod cum Rex Guntchramnus comperisset, congregari Synodum apud urbem Lugdunensem jus sit, conjunctique Episcopi cum Patriarcha Nicetio beato, discussis causis, invenerunt eos de his sceleribus quibus accusabantur valdè cōvictos, praeceperunt ut qui talia commiserant Episcopatus honore privarentur. Salonius Ebreundenensis, & Sagittarius Vapincensis Episcopi ob varia scelera damnati & depositi Episcopatu in Concilio Lugdunensi Præside Nicetio Lugdunensi Episcopo, quem Gregorius hic vocat Patriarcham, quia Episcopus Lugdunensis est Primas Gal-

liarum, Primates quandoque Patriarcharum nomine cohoneffantur, ut Priscus Lugdunensis Episcopus Patriarchæ nomen assumpsit in præf. Conc. Matisconensis 2. *Priscus Episcopus Patriarcha dixit &c.*

At illi cum adhuc propitium sibi Regem esse nossent, ad eum accedunt, implorantes se injustè remotos, sibi que tribui licentiam, ut ad Papam urbis Romane accedere debeant. Rex verò annuens petitionibus eorum, datis epistolis eos abire permisit. Salonius & Sagittarius Episcopi, in Concilio Lugdunensi depositi à sententia depositionis appellarunt, ad Joannem Papam. Is fuit hujus nominis III. & permittu Guntrani Regis Romam petierunt. Ait datis epistolis, quia Episcopi à regni finibus pedem efferre vetantur absque consensu Regis. Eadem ratione Briccius Turonensis Episcopus sede sua pulsus, restitutionis petendæ causa accessit ad sedem Apostolicam. Gregor. supr. lib. 2. c. 1.

Qui accedentes coram Papa Ioanne, exponunt se nullius rationis existentibus causis dimotos, ille verò Epistolas ad Regem dirigit, in quibus locis suis eosdem restitui jubet. Salonius & Sagittarius Episcopi, in Concilio Lugdunensi depositi, à Joanne III. Pontifice restituti, litteris eo nomine missis ad Guntranum Regem ut reciperentur, quibus Regem paruisse subjungit Gregorius, *Quod Rex sine mora, castigatis prius illis verbis multis implevit.*

Vnde in posterum à communione suspensus est, pro eo quod publicè accusans, clam inimicis pepercisset, absque consilio quibus accusaverat fratrum. Victor Tricastrensis Episcopus à coepiscoporum & fratrum communione suspensus, quia discessit ab accusatione Salonij & Sagittarij Episcoporum sine consilio fratrum, quo adhibito fuerant accusati. Qui ab accusatione, destitit, pœna Turpiliani tenetur l. 1. §. ult. & l. 2. ff. ad Turpill. l. 2. & ult. C. cod.

Quibus advenientibus noluit suis obtutibus presentari, scilicet ut prius habita audientia, si idonei invenirentur, sic Regis presentiam mererentur. Salonius & Sagittarius Episcopi post restitutionem recidiva in crimina lapsi, & delati apud Guntranum Regem non prius admissi à Guntrano Rege, quam causa cognita idonei, id est expertes criminis invenirentur. Idonei

sunt qui vacant crimine, vel suspitione criminis. Gregor. infr. h. libr. cap. 32. *Novi inquit pater ego filiam meam bene idoneam.* Idem libr. 9. cap. 13. *Si cum cum idoneis hominibus Fredegundis ab hac actione, qua impetitur immunem feceris, abscedat liber & infra Sed veniens Parisius, nullus de parte memoratae mulieris adfuit, qui eum idoneum redderet.* Idemque cap. 16. ejusd. libr. *de quo sacramento si vultis aut qualibet alia conditione idoneus reddi potest.* Et hoc est quod ait can. 3. Conc. Nicen. Episcopis & clericis non licere habere subintroducram, nisi fortè matrem aut fratrem, aut amitam, aut etiam idoneas personas, quæ effugiant omnem suspitionem can. quoniam 32. dist. Similiter Capitular. libr. 3. cap. 89. liceat ei secundum legis ordinem manu propria se idoneum facere, inde idoneare est innocentiam purgare Capitul. cod. lib. cap. 64. *Et si negaverit cum XII. suis juratoribus, se idoneare faciat.*

Sed Sagittarius felle commotus, declamare plurima de Rege capit ac dicere, quod filij ejus regnum capere non possent, eo quod mater eorum ex familia Magnacharij, quondam adscita, Regis thorum adyisset, ignorans quod pratermissis nunc generibus faminarum, Regis vocitantur liberi, qui de Regibus fuerint procreati. Guntranus duxit uxorem Marchitrudem filiam Magnacharij, quâ dimissa Austrigildem ejusdem ancillam cognomento Bobilam superduxit, de qua duos suscepit filios Clotharium & Chlodomerem, teste Fredegario cap. 56. & hoc est quod Salonius Episcopus jactavit, ejus liberos regni compotes non esse, quod nati essent è matre, quæ erat ex familia Magnacharij, id est una ex ancillis Magnacharij, quæ tradita erant Marchitru di filia Magnacharij nubenti Regi Guntrano. Servi enim & ancillæ dicuntur esse de familia patroni l. cum pater §. fidei de legat. 2. l. ult. C. de VS. Notatur error Salonij, quia liberi sequuntur patrem non matrem, nec inspecto genere matris, regij sunt liberi qui de Rege sunt procreati. Ait declamare pro detrahere de quo dicam infr. libr. 7. cap. 36.

Clericis matutinis in Ecclesia celebrantibus. Officium divinum stas horis diurnis & nocturnis distinctum est, matutinum est quod albescente die celebratur. Etiam laici utriusque sexus matutinis non defuere Gregor. de glor. Confess. cap. 65. *Exper-*

gesta autem admirans visionem, eandemque oblivioni non tradens, ad matutinum secundum consuetudinem surrexit. Idem de mirac. B. Martin. libr. 3. cap. 23. Interea beati signum movetur horis matutinis, aggregatur & populus, vigiliisque celebratis virtus sancti clarificata perpatuit. Quod memorabile est, etiam Reges ipsi solebant procedere ad matutinas Gregorius infr. libr. 8. cap. 44. *Manè factò procedente Rege, ad matutinos, ac praeunte cero.*

Nulla prorsus de Deo erat mentio, nullus omninò Cursus memoria habebatur. Cursus est univèrsùm divinum officium statis horis diurnis & nocturnis distinctum, sic dictum quia est quasi stadium, quo per singulas horas decurritur, canendis Dei laudibus. Gregor. de mirac. Martyr. lib. 1. cap. 11. *Exurgente autem manè Abbate cum Monachis ad celebrandum cursum, viderunt multitudinem anri super altare.* Idem de glor. Confess. cap. 38. *Nam post impletum in oratorio cursum, elevabatur clam à presentia fratrum.* Fortunat. in vit. S. Germani Parisiens. Episcopi apud Surium 18. Maij. *Donec clarescente jam die, decantatus solemniter cursus univèrsus consummaretur ex Canone.* Abbo de obsidione Parisiacæ urb. libr. 2. *Vnde Sacerdotes statuere locum venerantes, qui missas cursusque sacros illic celebrassent.* Nec modò Cursus dicebatur univèrsùm officium divinum nocturnum & diurnum, verum etiam officium singularum horarum, in quas dividebatur officium. Gregor. de glor. Confess. cap. 96. *Cum signum ad cursum hora tertia audieris insonare, & Fortunat. loco modo laudato, Decantato cursu tertia.*

Vsq̄ue ad horam diei tertiam dormiebant. Notat Salonium & Sagittarium Episcopos, qui tota nocte epulantes, dormiebant, ad horam diei tertiam, quæ est hora missæ publicæ, id est hora nona Conc. Aurelian. 3. can. 14. *Hora sexta est hora prandij quæ est meridiana.* Hieronym. 2. ad Jovin. *Petrus Apostolus, non expectans stellam more Iudaico, sed hora sexta in solarium pransurus ascendit.* Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 2. cap. 1. *In quo tam presens fuit beneficium, ut cum datum fuerit hora tertia, incolumis procederem ad convivium, ipso die hora sexta.*

Ingetrudis autem religiøsa consuetudinem habebat, aquam de sepulchro S. Martini colligere, Colligi solebat aqua, quæ asper-

sum erat sepulchrum sancti Martini, è qua multæ curationes fiebant. Gregor. de mirac. B. Martin. lib. 2. cap. 51. *Plerique de oleo quod inibi habetur, delibuti liberabantur, fuitque nonnullis remedium aqua illa, unde sepulchrum ablutum est* Idem libr. 3. cap. 34. de uxore Eborini Comitis. *Cumque jam in discrimine mortis haberetur, sancti sepulchri benedictionem expetijt, tunc transmissum est ei de aqua, qua beati tumulus est in Pascha Domini ablutus.* Cineres Martyrum solebant vino perfundi, è quo sequebantur multæ curationes. Prudent. Peristeph.

Tum de corporibus sacris favilla

Et persusa mero leguntur ossa

Quæ raptim sibi quisque vindicabat.

Ingeltrudis Religiosa monasterium puellarum in atrio basilicæ sancti Martini instituit de quo Gregor. infr. libr. 9. cap. 33. & libr. 10. cap. 12.

Ennodium ex Comitatu, ad Regis presentiam perduxerunt. Cap. 25.
Chilpericus Pictavis civitatem quæ erat Childeberti Regis invasit. Ennodius ex Comitatu in Regis conspectum deductus, ait Ennodium ex Comitatu nimirum Ennodius erat Comes Pictavensis, qui occupata civitate à Chilperico Comitatu pulsus, unde dicitur ex Comitatu vel ex Comite, Chilpericus invasit civitatibus fratris sui seu nepotis novos Comites instituit singulis in civitatibus. Gregor. infr. libr. 6. cap. 22. *Rex igitur Chilpericus pervasis civitatibus fratris sui novos Comites ordinat, & cuncta jubet sibi urbium tributa deferri,* postea Ennodius restitutus Gregor. libr. 8. cap. 26. *Turonicis verò atque Pictavis Ennodius Dux datus est.* Et hoc est quod de Ennodio subjungit Gregorius hic. *sed post annum & patriæ & facultatibus reditus est.*

Is quoque cum vincus detineretur, & cerneret se penitus non evasurum, à Presbytero Rege nesciente pœnitentiam petijt, quâ acceptâ interfectus est. Daccq in vinculis detentus, quod relicto Chilperico Rege ad Childebertum transisset, petijt pœnitentiam, id est absolutionem peccatorum, quæ datur pœnitenti & sacram Communionem à Presbytero, quâ acceptâ morte pœnas dedit. Damnatis ultimo supplicio non denegatur pœnitentia, & sacra Communio ex Conc. Moguntin. 2. Can. 27. Can.

quælitum 13. qu. 2. Hac ætate morte damnari solebant admitti ad sacram communionem , sed hoc desijt esse in usu.

Et casso cum verberans ictu , hastili diviso ensis in terram ruit. Cassus ictus est idem quod irritus & inanis. Idem Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 18. *nam visibiliter cum magno armorum strepitu venientes conabantur eum cassis telorum acuminibus perfodere.* Sic cassâ fructuum sunt priores fructus , qui immaturi decidunt Ambros. in Lucam libr. 7. cap. 13. *In hac poma decidunt , ut poma succedant , ergo priora illa cassâ fructuum , vice floris emergunt.* Cassare pro cassum & inane reddere. Gregorius infr. libr. 10. cap. 24. *Veruntamen nec illa cassata sunt , que viro huic ab ipso ut ita dicam Angelo Domini sunt effata.* Cassâ nux pro inani Plaut. in Pseudolo. *Te amatorem inventum esse inanem , quasi cassam nucem.* Virgo dote cassâ , pro indotata idem in Aululariâ. *Virginem habeo grandem , dote cassam , atque illocaibilem.*

Cap.
27.

Et contra Varrochum filium quondam Macliani , ad Vicinoniam fluvium resident. Vicinonia est amnis qui in finibus Cenomanensium oritur , Redones præterlabitur , & Britanniam minorem rigat. Eiusdem meminit Gregorius libr. 10. cap. 9. *Interea venerunt Vicinoniam amnem & infra cumque in littus illud Vicinonie amnis restitissent.* Hodiè *la villaine.*

Sed ille dolosè per mortem super Saxones Baiocassinos irruens maximam exinde partem interfecit. Baiocassini Saxones duo fuere diversi populi qui in unum coiére Saxones è Britannia , quam declinante Imperio occuparunt , transiére in Galliam , nè dubites , Baiocassinos Saxones cultu vestium & tonsi capitis Britannis pares depingit Gregorius libr. 10. cap. 9. *Fredegundis enim cum audisset , quod in hoc procinctu Beppolenus abiret , quia ei jam ex anteriore tempore in visus erat Baiocassinos Saxones juxta ritum Britannorum tonsos , atque cultu vestimenti compositos , in solatium Varoni abire precepit.*

Post hæc Chilpericus Rex de pauperibus & junioribus Ecclesie vel basilicabannos jusit exigi , pro eo quod in exercitu non ambulassent , non enim erat consuetudo , ut hi ullam exsolverent publicam functionem. Bannus est edictum , vel citatio ad placitum

tum vel ad militiam, & pœna non respondentis ad placitum vel ad delectum, & hoc sensu Gregorius Bannum accipit hoc loco, cum ait Chilpericum Regem bannos exegisse à pauperibus & junioribus Ecclesiæ præter consuetudinem, ob id quod vocati ad militiam defuissent, quæ pœna erat pecuniaria, nimirum 60. solidorum Capitulare Caroli magni libr. 6. cap. 96. *Et insuper bannum nostrum, id est sexaginta solidos nobis persolvas*, quod repetitum est Capitul. Caroli Calvi tit. 29. cap. 4. Alia & gravior apud Romanos erat pœna non respondentis ad delectum nempe redactio in servitutem, l. 4. §. gravius ff. de re milit. vel dirutio villæ, & arborum succisio l. si is cum quo ff. commun. dividund. Bannus præter consuetudinem exactus à pauperibus & junioribus Ecclesiæ, quia utrique erant immunes ab onere militiæ, militia erat munus Leodum id est militum, qui beneficia tenebant à Principe. Fredegar. cap. 87. *Iussu Sigeberti omnes Leudes Austrasiorum in exercitu gradendum banniti sunt*. Pauperes hoc loco intelliguntur matricularij Ecclesiæ, id est pauperes qui erant in matricula Ecclesiæ, qui erant inscripti in matricula seu tabula pauperum, qui alabantur sumptu Ecclesiæ. Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 1. cap. 31. *Cum ad matriculam illam quam sanctus suo beneficio devotorum elemosinis pascit, quotidie à fidelibus necessaria tribuantur consuetudinem benedicti pauperes habent, ut cum multi ex his per loca discesserint, custodem inibi derelinquant, qui quod fuerit oblatum accipiat & infra, interrogatus autem à circumstantibus quod sibi esset respondit, trientem illum quem pauperes requirebant perjuravi, & ideò me presens vindicta flagellat, sed rogo ut eum accipientes reddatis matricule*. Idem lib. 2. de mirac. ejusd. cap. 22. *quæ vigilijs & orationibus insistens, cum matriculam quæ ibidem congregata est pasceret* Idem de mirac. Martyr. lib. 2. cap. 37. *Celebratisque vigilijs mane pauperibus qui ad matriculam illam erant, cibum potumque protulit*. Flodoard Hist. Rhem. lib. 1. cap. 18. *Pauperibus duodecim in matricula positus ante fores Ecclesiæ exportantibus, stipem duo solidi unde reficiantur inferentur*. Synod. Antiff. can. 3. *Sed quicumque votum habuerit in Ecclesiâ vigilet, & matricula ipsum votum, aut pauperibus reddat*, Unde matricularij dicti pauperes qui erant in matriculâ & elec-

moſina Eccleſiæ. Gregor. infr. lib. 7. c. 29. *Nonnulli etiam matriculariorum, & reliquorū pauperum, pro ſcelere commiſſo rectum cellu'æ conantur evertere.* Hincmar. in vit. Remigij apud Surium 13. Jan. Et ex eo Flodoard. libr. 1. cap. 10. *Quæ omnia in vaſe quod vulgò Benna dicitur collocavit & carro ſuperpoſuit, ſicque junctis bubus, candelam in manu habens, ad baſilicam ſancti Remigij properavit, quo perveniens de pane & carne, ac cerviſia matricularios pavit &c.* Et hi ſunt pauperes è quorum numero Riculſum Archidiaconum Turonenſem ordinatum eſſe refert Gregorius infr. h. libr. cap. 49. *Nam hic ſub Eufronio Epifcopo de pauperibus provocatus, Archidiaconus ordinatus eſt.* Juniores Eccleſiæ ſunt minores clerici Capitul. libr. 5. cap. 121. & libr. 6. cap. 154. Conc. Matisconſ. 1. can. 8. Pariſienſ. can. 10. Minores clericos vocat Gregorius infr. h. libr. cap. 49. *Majores clericos muneribus ditat, largitur vineas prata diſtribuit, minores verò fuſtibus, plagisque multis, etiam manu propria adſecit, vel etiam ſunt ſervientes & famuli Eccleſiæ, & hoc eſt nomen officij ſeu obſequij non ætatis.* Hoc ſenſu Juniores pro miniſtris ſeu officialibus regijs accepit Beda libr. 5. Hiſt. Anglicæ cap. 7. *Abeunte autem Romam Ceadual-la, ſucceſſit in Regnum Hun de ſtirpe regia, qui cum triginta ſeptem annis imperium tenuiſſet gentis illius, & ipſe relicto regno, ac Junioribus commendato ad limina Beatorum Apoſtolorum Gregorio Pontificatum tenente proſectus eſſet, Inde Junioratus Eccleſiæ eſt beneficium ſeu præſtitonium affectum junioribus Eccleſiæ ſuſtentandis. Ivo Carnot. epiſt. 286. *ſuper dedimus Junioratum Eccleſiæ de Pontogodonis. Vbi luctus.**

Cap.
28.

*Apud Cavillonum civitatem Synodus acta eſt ex juffu Principis Guntchramni, in cauſa Salonij & Sagitarij Epifcoporum ſecunda Synodus celebrata eſt apud Cabillonum juffu Guntrani Regis, moris fuit in Gallia concilia Epifcoporum cogi non ſine juffu Regis, ut ante in cauſa eorundem acta eſt Synodus apud Lugdunum juffu ejuſdem Regis. Gregor. ſupr. h. libr. *Quod cum Rex Guntchramnus comperiſſet, congregari Synodum apud urbem Lugdunenſem juſſit, conjunctique Epifcopi eum Patriarcha Nicetio beato diſcuſſis cauſis invenerunt eos, de his ſcleribus quibus accuſabantur valde convictos. Similiter**

Synodus Matisconensis congregata est, jussu Guntrani Regis in causa Episcoporum, qui Gundobaldum admiserant. Gregor. infr. libr. 8. cap. 20. *Interim dies placiti advenit, & Episcopi ex jussu Regis Guntchramni, apud Maticensem urbem collecti sunt, & ubi in singulis tetrarchijs seu sortibus regni quid emendandum erat, quod ad Ecclesiasticam vel publicam disciplinam, Synodus Provincialis jussu Principis convocari solebat, & hoc est quod dicebat Foelix Nannetensis Episcopus unus è legatis Childeberti Regis ad Guntranum Regem apud Gregorium infr. libr. 9. cap. 20. Sed juxta consuetudinem Canonum, placebat gloriosissimo nepoti vestro, ut unusquisque Metropolis comprovincialibus suis conjungeretur, & tunc qua inrationabiliter in regione propria fiebant, sanctione Sacerdotali emendarentur.*

Sed hac per pœnitentiam purgari censentes Episcopi, illud est additum, quod essent rei majestatis, & patrie proditores. Secunda Synodus acta est apud Cabillonum in causa Salonij & Sagittarij Episcoporum, in ea repetita est accusatio iisdem de criminibus, id est de adulterijs & homicidijs de quibus contra eos jam actum fuerat in Synodo Lugdunensi, sed cum Episcopi judicarent hujusmodi crimina non esse digna depositione, & ea purgari posse per pœnitentiam, seu indicta pœnitentia, additum est crimen majestatis, quo discusso & probato depositi sunt, & in basilicam beati Marcelli sub custodia detrusi. Mirius puniuntur Episcopi propter reverentiam ordinis Sacerdotalis, etiam in crimine majestatis in eos minimè sævitum in necem, sed custodia eis pœna fuit ut Gregorius hoc loco ostendit in Salonio & Sagittario, qua de causa ab Episcopatu dejecti in basilicam Beati Marcelli sub custodia detruduntur, & Vrsicino Cadurensi Episcopo in Synodo Matisconensi quod Gundobaldum intra urbem admisisset, non gravior pœna imposita est quàm pœnitentia, & suspensio ab officio per triennium de quo Gregorius infr. libr. 8. cap. 20. Episcopi & Clerici non mittuntur in carcerem publicum, sed in custodiam Ecclesiæ. Hinc Seronatum quod carceres clericis impleret notat Sidon. libr. 2. epist. 1. Implet altaria reis, carcere clericis.

Chilpericus vero Rex descriptiones novas, & graves in omni

Ca

29.

regno suo fieri jussit. Chilpericus notatur de exactione novorum vectigalium. Descriptiones sunt delegationes quibus tributorum, & vectigalium modus continetur l. omnes C. de Annon. & Tribut. lib. 10. vulgò *la mande du Roy*. Gregorius infr. hoc cap. *Arreptis quoque libris descriptionum, incendio multitudo conjuncta concremavit*. Et idem infr. h. libr. cap. 34. *Tunc Rex compunctus corde, tradidit omnes libros descriptionis, igni, conflagratisque illis misit, qui futuras prohiberent descriptiones*. Idem libr. 6. cap. 28. *Marcus quoque Referendarius, post congregatos de iniquis descriptionibus thesauros subito lateris dolore detentus caput totondit, atque pœnitentiam accipiens, spiritum exhalavit, resque ejus fisco collate sunt*. Inde descriptores sunt collectores vectigalium Gregor. infr. libr. 9. cap. 30. *Childebertus verò Rex descriptores in Pictavos invitante Maroveo Episcopo jussit abire, id est Florentianum majorem domus Regine, & Romulphum palatij sui Comitem, quos paulò post scriptores vocat idem. Gaiso verò Comes ejusdem temporis accepto Capitulario quod anteriores scriptores fecisse commemoravimus, tributa capiti exigere*.

Qua de causa multi relinquentes civitates suas, & possessiones proprias, alia regna petierunt. Notatur durities Regni Childerici, propter quam multi importabili tributorum onere exhausti, migrabant in alias regiones Eadem fuit calamitas Provincialium inclinante Imperio Romano quam deplorat Salviianus libr. 5. *Itaque passim vel ad Gothos vel ad Bagaudas, vel ad alios ubique dominantes Barbaros migrant, & commigrasse non pœnitet, malunt enim sub specie captivitatis vivere liberi, quam sub specie libertatis esse captivi, & Sidonius libr. 2. epist. 1. De Scronato. Implet quotidie sylvas fugientibus, villas hostibus, altaria reis, carceres clericis*.

Statutum enim fuerat ut possessor de propria terra, unam amphoram vini per aripenne redderet. Apud Romanos tributa præstabantur in specie, id est in fructibus l. pen. C. de ann. & tribut. Hanc rationem inferendorum vectigalium Franci in Gallia statutam nacti, eâ usi sunt. Hoc jure Chilpericus in Gallia de unò quoque aripenne vineæ amphoram vini exigebat, & Ludovicus Pius Rex Aquitanix, jam Carolo patre superflite

Albigenses tributo vini & annonæ, quo præter modum gravabantur levavit Continuator Aimoin lib. 5. cap. 3. *quo tempore Albigenses tributo quo in dando vino & annona gravabantur, suâ liberalitate relevavit.* Hoc genus tributi in specie vini regiæ inferebatur mensæ Aimoin. lib. 3. cap. 31. *Inter cætera namque qua cogebantur solvere, liberiori etiam orti progenie, è terrâ proprio culta labore, amphoram vini regiæ inferebant mersa, quod intelligendum est de unoquoque aripenne ut diligentius notat Gregorius, idem Regino 1. Chronic. Hilpericus Rex descriptiones novas per consilium Fredegundis in omni regno suo facit, ut unusquisque possessor de propria terra, de vno arpenne unam amphoram vini ad partem Regis daret, & de jugero modium unum, unde populus valde oppressus vociferabatur ad dominum. Aripennis est pars jugeri.*

Sed & aliæ functiones infligebantur multa, tam de reliquis terris quàm de mancipijs, functio est tributum quod penditur pro modo agri, & mancipiorum quæ adscripta erant fundo, l. placet C. de SS. Eccles. can. præterea 51. dist. Gregor. libr. 9. cap. 30. Sed cum populis tributariam functionem infligere vellent, respondimus nos dicentes.

Lemovicinus quoque populus cum se cerneret tali fasce gravari, congregatus in Calendis Martijs, Marcum Referendarium qui hæc agere jussus fuerat interficere voluit. idem narrat Aimoin lib. 3. cap. 31. Cum Marcus Referendarius huic muneri præpositus cunctas Aquitania urbes, quæ ad Regnum Chilperici respicere videbantur, ad hæc solvenda verbis, vel minis invitaret, à Lemovicinis seditione orta jugulatur, in eo decipitur Aimoinus quod scribit Marcum Referendarium à Lemovicinis seditione mota jugulatum, locupletem enim testem habemus Gregorium eum è periculo mortis creptum beneficio Ferreoli Episcopi Lemovicensis, qui eâ ætate claruit, & interfuit Conc. Matifconensi, anno Christi 588.

Ferunt etiam tunc Abbates atque Presbyteros, ad stipites extensos, diversis subjacuisse tormentis. Damnati ad equuleum extenduntur ad stipitem. Hieronym. ad Innocent. de muliere septies ista. At vero mulier sexu fortior suo, cum eculus corpus extenderet, & sordidas fætores carceris manus post tergum vincula

cohiberent. Gregor. ipse infr. libr. 9. cap. 38. *Nec mora extense inter stipites, cum vehementius caderentur, profitetur Septimianus se virum suum Iovium maleficijs interfecisse ob amorem Droctulfi.* Idem infr. hoc libr. cap. 37. *cui adhuc viventi retortis post tergum manibus, appenso ad stipitem elicere querebant, si in hac causa fuisset admixtus.* Noxialem stipitem appellat Prudentius Peristephan. himn. 10.

Iubet amoveri noxialem stipitem,

Plebeia clarum panâ, nè damnet virum.

Ad stipitem revincti martyres vel alij igni cremabantur. Tertullian. Apogetic. cap. 50. *Licet nunc Sarmentitios & Sementarios appelletis, quia ad stipitem dimidij assis revincti sarmentorum ambitu exurimur,* Gregor. infr. hoc libr. cap. 40. *ligata ad stipitem vivens exuritur flammis, inde infelix stipes Minuc. in Octavio. Deus enim ligneus, rogi fortasse, vel infelicis stipitis portio suspenditur caditur, dolatur, runcinatur.*

Cap.
30.

Eunius verò Episcopus de exilio reductus, Andegavo ad pascendum delegatur, nec ad civitatem suam Veneticam redire permittitur. Eunius sive Eonius Episcopus Veneticæ urbis à Varcho Britannorum seu Britonum Comite legatus missus ad Chilpericum Regem, exilio damnari iussus ex Gregorio supr. h. libr. cap. 27. Idem postea de exilio revocatus, sedi suæ non est restitutus, sed Andegavum delegatus, id est relegatus ad pascendum, id est ut ibi pasceret seu aleretur fortè sumptu Ecclesiæ quasi in matricula Ecclesiæ positus, pasci dicebantur qui erant in matricula Ecclesiæ. Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 1. cap. 31. *Cum ad matriculam illam, quam sanctus suo beneficio, devotorum eleemosynis pascit, quotidie à fidelibus, necessaria tribuantur.* Idem lib. 2. cap. 22. *Cum matriculam quæ ibidem congregata est pasceret, vel potius Eonius Andegavum rejectus, ut ibi sustentaretur sumptu fisci ut refert Gregor. infr. hoc libr. cap. 44. Eonius quoque Episcopus quem legatum Britannorum supra meminimus ad civitatem suam regredi non permissus ut Andegavis pasceret de publico à Rege præceptum est, alias pascere est episcopari, seu Pastoris officio fungi Gregor. supr. lib. 2. cap. 23. quia nec istud sine heresi potest accipi ut in Ecclesia non obediatur Sacerdoti Dei, cui ad pascendum oves commisse sunt.*

Sed cum eum secundum consuetudinem loci ad spectaculum Circi prestolaretur populus accessurum. Imperatores imperium in Circum procedebant, ut à populo acclamationes & plausus acciperent, & in eum largitiones facerent, Gregor. infr. libr. 6. cap. 30. Igitur celebrato iustitio Mauritiùs indutus diademate & purpurâ ad Circum processit adclamatisque sibi laudibus largitis populo muneribus in imperio confirmatur, in Circo conventus populi fieri solebat, occasione spectandorum equestrium ludorum qui ibi celebrabantur. Ammian. libr. 28. Eisque templum, & habitaculum, & concio, & spes omnis Circus est maximus, ait spes omnis quia largitiones populares fiebant in circo & theatro. Apud Græcos & orientales etiam conciones in theatro fieri solebant. Tacit. 2. Hist. Tum Antiochiensium Theatrum ingressus, ubi illis consultare mos. Justin. libr. 22. cap. 2. Populum in theatrum ad concionem vocari jubet Cornel. Nepos in Timoleont. Veniebat in Theatrum, quum ibi concilium populi haberetur. Apud Alexandrinos præfectus Ægypti dicitur in Theatro de Oreste Socrat. libr. 7. cap. 13. ἡ δὲ τῆς Ἰουλιανῆς, τῆ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπαρχῆς, πολιτείας ἐν τῷ θεάτρῳ ποιεῖντος, ὅ τῶν ἑνομάξειν ἰσθμιασίων, τὰς δημοτικὰς διατυπώσεις. Tiberius post mortem Justiniani arrepto imperio sibi cavens ab infidijs populi, non processit in Circum imperij auspiciandi causâ, uti moris erat, sed per ædes sacras orationis causâ processit.

Ille per loca sancta processit. Completaque oratione vocato ad se Cap. urbis Papa, cum Consulibus ac præfectis, Palatium est ingressus, 31. Tiberius exorsurus imperium, non ante Palatium inijt, quam per sacras ædes orationis causâ processisset. Laudatur pietas Imperatorum, qui cum Romam venirent, non priùs Regiam petebant, quam ad basilicam Petri orationis causâ processissent. Augustin. in psalm. 140. Ecce quod est nobile & præcipuum in mundo, Imperator venit Romam? quo festinat ad templum Imperatoris, an ad memoriam piscatoris.

Dehinc indutus purpura Diademate coronatus, throno imperiali impositus, cum immensis laudibus imperium confirmavit. Tiberius sumpsit purpuram & diadema, quæ sunt insignia Imperij & throno impositus cum immensis laudibus, id est acclamationibus & plausibus populi, imperium, sibi firmavit laudes

sunt acclamationes & plausus qui Imperatori honoris causa fieri solebant initio Imperij. Eadem observata in solemnibus inaugurationibus Justiniani Imp. Coripp. lib. 2. de laudibus ipsius.

*Postquam cuncta videt ritu perfecta priorum,
Pontificum summus, plenaque aetate venustus,
Adstantem benedixit eum, Caelique potentem
Exorans Dominum sacro diademate jussit
Augustum sancire caput, summoque coronam
Imponens apici feliciter.*

*Intonuit patrum subitus fragor, inde clientum
Clamores crescunt, clamoribus adsonat aequor
Laudibus innumeris regnantium nomina triunt
Ipse coronatus solium conscendit avitum
Aequae crucis faciens signum venerabile sedis.*

Factionarii quoque operientes ad Circum. Factionarii factiosi seditiosi, factio est conspiratio adversus Principem vel Republicam. l. si quis filio §. quid tamen ff. de injust. rupt. l. quisquis C. ad L. Jul. Majest. ut factio Palmyrena l. 4. C. de ingen. manumiss. Cornel. nepos in vit. Attici. *Officia amicis praestanda sine factione*, inde factiosi factiones id est turbas cientes Plaut. in Bacchidibus, *lingua factiosi, inertes operantur, sublestam fide Augustini*. in psalm. 35. *Si aliquam factionem vidisti, non debuisti ad factiosos procedere*. Et Factionarii Romae dicebantur aurigae seu agitadores, equorum Circensium ut in l. 1. C. Th. de equis curulibus. quia divisi erant in quatuor factiones, erant Albati, Prasinii, Russati, Veneti, qui multas saepe in urbe seditiones commovebant de quo Evagr. libr. 4. cap. 31. Procop. de bell. Persic. libr. 1. cap. 39. Zonar. in Justin. Cassiodor. 1. Var. 20. & 3. Var. 51. Corip. de laud. Justin. libr. 3. Plerumque in Circo commovebantur seditiones quia plebs ibi saepe habitabat Ammian. libr. 28. *Eisque templum & habitaculum, & concio & spes omnis Circus est maximus*. Juvenal. Satyr. 11. *Totam hodie Romam Circus capit*. Eadem analogia seditionarii pro seditiosis infr. libr. 10. cap. 10.

Procedente autem eo ad villam, ut juxta ritum imperialem xxx. diebus ad vindemiam jucundaretur. Imperatores quasi privati rus secedebant cum amicis, & vindemiarum ferias jocos

& epulis celebrare solebant, hunc morem secutus Tiberius cum in villam secessisset vindemiarum causa, Sophia Augusta olim uxor Justinii Imperatoris ejus absentiam captans, Justinianum ei obtrudere tentavit. Ferias vindemiales Antonino & Gallieno quasi privatis celebrare per familiare fuit. Capitolin. in Antonino P. *Vindemias privati modo cum amicis agebat.* Lamprid. in Heliogabalo. *Quum ad vindemias vocasset amicos nobiles & infra ferunt multi ab ipso primum repertum, ut in vindemiarum festivo, multa in dominos jocularia, & audientibus dominis dicerentur.* De privatis testes nobis sunt etiam severioris disciplinæ auctores Cyprian. epist. 1. *Bere admones nam & promississe me memini, & reddendi tempestivum prorsus hoc tempus est, quo indulgente vindemiâ solutus animus, in quietem solemnes ac statutas anni fatigantis inducias sortiatur.* Minucius in Octavio. *Sane & ad vindemiam feria, judiciariam curam relaxaverant,* de jure locutus est, quia per ferias vindemiarum judicia solvuntur. Augustin. Confess. libr. 9. cap. 2. *Et opportunè jam paucissimi dies supererant, ad ferias vindemiales, & statui tolerare illos ut solemniter abscederem.* Etiam domi Messalinam vindemiæ speciem celebrasse refert Tacit. 11. Annal; *At Messalina non alias solutior luxu, adulto autumno simulachrum vindemiæ per domum celebrabat, &c.*

Cap.

33.

Igitur parentes istius accesserunt ad patrem dicentes, aut idoneam redde filiam tuam, aut certè moriatur, nè stuprum hoc generi nostro notam insligat. Lege Juliæ pœna adulterij non erat capitalis, non erat major relegatione in insulam, ideò nè rei adulterij evaderent pœnam capitis, Augustus solebat addere crimen læsæ religionis vel majestatis, & suas leges excedere Tacit. 2. Annal. *Augustus culpam inter viros, ac fœminas vulgatam, gravi nomine læsaram religionum ac violatæ majestatis appellando, clementiam majorum, suasque ipse leges egrediebatur.* Constitut. Alexandri Severi & Constantini pœna adulterij facta est capitalis l. Castitati l. quamvis C. ad Leg. Jul. de adulter. Arnob. 4. advers. gentes, *Ad libidinem homines proni atque ad voluptatum blandicias, natura infirmitate præclives, adulteria tamen legibus vindicant, & capitalibus afficiunt eos panis, quos in aliena comprehenderit fœdera genialis se lectuli expug-*

*natione jecisse. Ammian. 28. Tunc Cethegus Senator adulterij reus delatus cervice perijt abscissâ. Moribus quoque Francorû pœna a. adulterij fuit capitalis, nimirum demersio in aquam. Greg. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 69. Ferunt etiam in hac vrbe fuisse mulierem, cui à viro crimen impactum, nec omninò probatum à judice, ut aquis immergeretur dijudicata est. Idem cap. 70. ejusdem libr. Nam simili fortè alia mulier, à viro suo adulterij crimen accepit, quod coram judice diutissimè denegans, cum propria confessione superari non posset, dijudicatur immergi. Quandoque adulteri mitius puniti, & damnati ad molam, vel ad vineam, id est vineæ culturam. Gregor. libr. 9. cap. 38. Septimana verò cum Drodulfo vehementer casa, ac canterijs accensis in facie vulnerata, ablatis omnibus quæ habebat in Marilegium villam deducitur, ut scilicet trahens molam, his quæ in Gynecio erant possitæ, per dies singulos farinas ad victus necessaria præpararet, Drodulsum autem incisus capillis & auribus ad vineam excolendam delegaverunt. Mulier Parisiensis adulterij rea postulabatur, cognati viri quærebant à patre ut idoneam filiam redderet, id est eam purgaret à crimine adulterij, aut ea pœnam mortis subiret, quæ erat pœna moribus constituta, eandem rem narrat Aimoin. libr. 3. cap. 29. Idoneus pro innocente, & experte criminis. Gregor. supr. h. libr. cap. 20. *Vt prius habita audientia si idonei invenirentur, sic Regis præsentiam mererentur.**

*Novi inquit pater ego filiam meam idoneam, tamen nè crimen consurgat ulterius, innocentem eam faciam sacramento. Pater affirmat filiam esse idoneam, id est expertem adulterij criminis, de quo incusabatur, verum nè qua suspicio hæreat, ait se paratum esse eam purgare sacramento. Deficientibus probationibus, nè qua suspicio objecti criminis remaneret, solebat iudici purgatio canonica per sacramentum super corpora Sanctorum, ut hoc loco indicta est purgatio per sacramentum super tumulum S. Dionysij Martyris *Et illi si inquirunt est innocua super tumulum hoc Beati Dionysij Martyris sacramentis affirma, faciam inquit pater. Tunc inito placito ad basilicam Martyris sancti conveniunt. elevatisque pater manibus super altarium, juravit filiam non esse culpabilem.* Etiam in judicio furti si non liqueret, moris fuit reum jurejurando super reliquias Sancto-*

rum sese purgare Augustin. epist. 137. *Nam & nos noximus Mediolani apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter & terribiliter demones confitentur, furem quendam quia ad eum locum venerat, ut falsum jurando deciperet, compulsus fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat reddere. Idem moris fuit in alijs judicijs. Gregor. de glor. Confess. cap. 94. Cùm autem videret Rex prosecutionem presbyteri esse callidam, conversus ad eum si vera sunt inquit qua prosequeris, hoc super tumultum Maximini Antistitis Sacramento confirma, atque ait hæc Presbyter qua præcipis adimplere, & statim ponens manus, super sanctum sepulchrum dixit, &c.*

*Sauciantur multi gladijs, respergitur sancta humano cruore basilica. Quod dum vix mitigatur, locus officium perdidit, donec ista omnia ad Regis notitiam pervenirent. Exorta rixa in basilica-S. Dionysij martyris inter privatos quosdam, ob causam mulieris adulterij reæ, basilicâ pollutâ effuso sanguine, sacris interdictum Ecclesiæ, donec res ad Regis notitiam pervenisset. Moris antiqui est Ecclesiæ cruentatæ sanguine, sacris interdici donec solemniter expurgetur. Ex alijs causis etiam Ecclesiæ sacris interdictum, putâ per vim & injuriam rebus Ecclesiæ invasis, cùm Gomacharius Comes, Ecclesiæ Agathensis agrum invasisset, Leo Episcopus hujus Ecclesiæ precibus frustra tentato Comite, ut agrum restitueret, Ecclesiæ sacris interdixit, quo ad Ecclesia Deum ultorem nancisceretur. Gregor. de Mirac. Martyr. lib. 1. cap. 79. *Manè autem factò accedit ad Lychnos, qui de camera Ecclesiæ dependebant, extendensque virgam quam tenebat in manu, effregit cunctos dicens, non hic accendatur lumen, donec ulciscatur Deus de inimicis, & restituat res domus suæ. Pariter cum Childericus villæ Aquensis Ecclesiæ quasi esset fisci, manum injecisset, Franco Episcopus Ecclesiæ sacris interdixit, donec ablata restituerentur. Gregor. de glor. Confess. cap. 71. *Denique condemnatus spoliatusque Sacerdos, ad urbem redijt, atque prostratus in orationem coram sepulchro sancti dicto psal. ni capitulo ait, non hic accendetur lumen, neque psalmodiarum modulatio canetur, gloriosissime sancte, nisi prius ulciscaris servos de inimicis suis, resque tibi violenter ablatas Ecclesiæ sanctæ restituas.***

Hi verò properantes ad presentiam Principis, non recipiuntur in gratiam, sed ad Episcopum loci illius remitti eos iussum est. Ecclesia S. Dionysij martyris pollutâ sanguine & cædibus, rixæ authores adiere Chilpericum Regem, ut de factò sese purgarent, sed à Rege ipso remissi sunt ad Episcopum, ut si culpâ vacarent, communioni redderentur. Oppressi extra ordinem solent recurrere ad Regem Conc. Tolet. 9. can. 1. *Si autem Metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimare non differant,* Can. filijs 16. qu. 7. Monitu per visum S. Nicetij Lugdunensis Episcopi, quendam à majoribus civitatis oppressum ad Guntranum Regem recurrisse narrat Gregor. de glor. Confess. cap. 61. *Cùmque sapius hæc ad beatum imploraret sepulchrum, adparuit ei sanctus per visum dicens. Vade ad Gunthramnum Regem, & ei quid patiaris diligenter enarra, ipse enim tibi prebebit vestitum & alimentum, eripietque te de manu inimicorum.* Hoc loco Chilpericus Rex conventus, in causa emunitatis Ecclesiæ violatæ, partes remisit ad Episcopum. Ea fuit reverentia Regum in Ecclesiam, ut ecclesiasticam jurisdictionem penè damno suæ tuerentur.

Tunc ab Episcopo Ragnemodo, qui Parisiaca Ecclesia præerat componentes qua male gesserant, in communionem Ecclesiasticam sunt recepti. Excommunicati ob violatam fuso sanguine Ecclesiam à Ragnemodo, id temporis Parisiensi Episcopo restituitur communioni, componentes malè gesta, id est solventes bannum Episcopalem, Bannum componere est multam solvere. Anastasius in can. statuimus 16. qu. 1. *Bannum nostrum componat & communionem privetur.* Joannes VIII. in can. Quisquis 17. qu. 3. *Quisquis inventus fuerit reus sacrilegij, Episcopis, vel Abbatibus sive personis, ad quas querimonia sacrilegij justè pertinuerit, triginta libras examinati argenti purissimi componat.* Syn. Meldens. can. 68. *multam componat.* Inde compositio pro multa seu onere fiscali. Gregorius infr. libr. 6. cap. 23. *Compositionesque negligentium fisco debitas, præcepit omninò non exigi.*

Flumina quoque Liger Flavarisque, quem Elaurem vocitant vel reliqui torrentes decurrentes in eum. Alij Codices legunt, *Liger Elaverque, quem Melacrem vocitant.* Elaver est amnis qui

per Arvernos influit in Ligerim, vulgò *Lallier*. Torrentes dicuntur etiam amnes qui angustiori alveo coërcentur, unde fiunt rapidi, quasi torrentes Curt. libr. 8. cap. 13. de Hydaspes flumine Indico. *Nec pro spatio aquarum latè stagnantium impetum coërcerat, sed quasi in arctum coërentibus ripis torrens, & elisus ferebatur.* Idem libr. 9. cap. 2. de eodem flumine, *Nam flumen quo latius fusus est, hoc placidiùs stagnat, quippe angustis ripis coërcita, & in angustiorem alveum elisa torrentes aquas invehunt.* Liger censetur inter nobiliora flumina Galliarum Tibull. Mor. I. ep. 8. *Carnuti, & fluvij carula Lympha Liger.*

De culturis detrimentum. Cultura est ager cultus. Baldric. Cap.
55.
Chronic. Camerac. lib. I. cap. 25. *Mansos ix. culturas xi.* Gregor. de mirac. B. Martin. lib. 4. cap. 36. *Conjux Seronati hominis nostri, cum de cultura viro premissa rediret.* Idem infr. lib. 6. cap. 20. *Ponens vineas, adificans domos, culturas erigens, & infra, cum cultoribus, & culturis.* Idem libr. 9. cap. 24. *Vindemiis, vineas, culturas devastantes.* Hinc nomen Abbati S. Petri de Cultura de quo in cap. venerabili extr. de Censib. vulgò *la Couture* in Dioccesi Cenomannensi.

Hæc effata Regina pugnis verberans pectus, jussit libros exhiberi, qui de civitatibus suis per Marcum venerant, projectisque in ignem, iterum ad Regem conversa, quid tu inquit moraris. Fredegundis Regina liberorum graviore ægritudine commota, ut Deum sibi conciliaret in salutem liberorum, reliqua vectigalium remisit civitatibus, quæ ejus ditionis erant & libros censuales qui per Marcum (is erat Referendarius Reginæ) missi erant in ignem mitti jussit. Idem fecit Chilpericus monitu & exemplo Reginæ provocatus ut tradit Fredegarius proximis verbis. *Tunc Rex compunctus corde, tradidit omnes libros descriptionum igni, conflagratique illis, misit qui futuras prohiberent descriptiones.* Pariter Constantinus reliqua tributorum remisit, & fisci actiones id est tabulas, ex quibus fisco competeat actio cremari jussit l. 6. C. de jur. fisc. Eadem indulgentia usus est Gratianus, quod salubre incendium vocat Aufon. in Gratiar. act. pro Consulat. *Næque verò unum aliquod bo-*

num uno die prestat, sed indulgentias seculares, per singula horarum momenta multiplicas, vel illud unum cujusmodi est, de condonatis residuis tributorum, quod tu quam cumulata bonitate fecisti, tu argumenta omnia flagitandi, publicitus ardere jussisti videre in suis quoque foris omnes civitates conflagratione salubris incendij. Ait pugnīs verberans pectus. Mos antiquus fidelium in signum pœnitentiæ pugnīs tundere pectus. Augustin. Homil. 50. Quod si falsum est, unde quotidie tundimus pectora, quod nos quoque Antistites ad altare assistentes cum omnibus facimus. Idem de tempore serm. 48. mox ut hoc verbum sonuit vox lectoris, secutus est etiam sonus tunctionis pectoris vestri. Idem in psalm. 48. Horremus Iudeos, quando dixerunt Domino Iesu Christo demonium habes, & quando audimus Evangelium recitari, tundimus pectora nostra. Idem in psalm. 128. Si enim sibi sine causa tondunt homines pectora, mentiuntur, quia tondunt pectora, si justī sunt, & in eo quod mentiuntur Deo fiunt peccatores.

Quem cum maximo mœrore deducentes à villa Brennacō, Parisius ad basilicam sancti Dionysij sepelire mandaverunt. Unus è liberis Chilperici Regis mortuus & sepultus in basilica S. Dionysij martyris apud Parisios. Hæc est Ecclesia S. Dionysij de castris seu de carcere Parisijs S. Denys de la Chastre, quæ martyri custodia fuit.

Chlodobertum vero componentes in feretro Sueffionas ad basilicam S. Medardi duxerunt, projicientesque eum ad sanctum sepulchrum voverunt vota pro eo. Ægri à medicis desperati, valetudinis causa deportari solebant ad tumulum Sanctorum Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 1. cap. 40. de servo nomine Securo. Quam cum viderent domini sui, jam per septem annos, nihil omninò proficere, manibus deportando posuerunt eum ante sepulchrum, ut vel à pratercuntibus pasceretur, qui labore proprio ali non poterat. Idem libr. 2. cap. 3. quæ jam valde exanimis rogavit, ut eam ad pedes sancti Martini deferrent, ad quem locum, cum manibus fidelium fuisset illata, dolore cogente, vociferans beati viri auxilium, ut sibi miseretur orabat. Chlodobertus Chilperici Regis natus à medicis desperatus, compositus in feretro, quasi exanimis, delatus ad sepulchrum S. Medardi Sueffionensis, & pro eo vota emissa.

Nam viri lugentes mulieresque lugubribus vestimentis indute ut solet in conjugum exequijs fieri, ita hoc funus sunt prosequuta. Funus Chlodoberti viri & mulieres prosequuta sunt pulla veste induti, ut solent in funere uiri vel uxoris, Aimoin. libr. 3. cap. 31. Idem luctus visus est in funere Galli Arvernensis Episcopi Gregor. de vit. Patr. cap. 6. Iam vero in exequijs ejus, quantum planctus, quanti populi affuere, enarrari vix potest, mulieres cum lugubribus indumentis, tamquam si viros perdidissent, similiter & viri oblecto capite, ut in exequijs uxorum mos est, ipsi quoque Iudæi accensis lampadibus plangendo prosequerantur. Simile de luctu Hispanorum in funere conjugum parentum vel amicorum narrat Petrus Cluniacens. libr. 4. epist. 17.

Nam duos medicos qui ei studium adhibuerant gladio feriri precepit, duo medici qui Austrigildi uxori Guntrani Regis operam præstiterant, ad ejus querelam quasi eorum culpam perijisset, post ejus mortem jussu Guntrani capitis pœnas dederunt, Idem refert Aimoin. libr. 3. cap. 36. His nomen fuit Nicolaii & Donatus teste Mario Episcopo in Chronic. Studium adhibere dicuntur medici qui operam dant ægro curando, Gregor. supr. libr. 3. cap. 36. His denique gestis Theodobertus Rex egrotare cepit, ad quem medici, multa studia impenderunt Beda Hist. libr. 5. cap. 3. indicavit nobis Abbatissa, quod quadam de numero Virginum, gravissimo langore teneretur quia phlebotomata est nuper in brachio, & cum adhuc esset in studio, tacta est infirmitate repentini doloris, eadem ahalogiâ studere pro curare, Gregor. infr. libr. 6. cap. 32. Insitque Rex ut studeretur à medicis, quo ad usque ab his ictibus sanatus, diuturno supplicio cruciaretur.

Nantinus verò ob requirendam avunculi sui mortem Comitatum in ipsa urbe expetijt, Comites erant ad tempus, nec Comitatus, transibant ad heredem vel successorem, Nantinus ambivit Comitatum Engolimensem, ut vindicaret necem Maracharij avunculi sui, qui diù fuerat Comes Engolimensis, & ex Comite ordinatus erat Episcopus, & veneno sublatus erat insidijs Frononij ejus successoris.

Convenientibus autem apud civitatem Santonas Sacerdotibus, deprecabatur Nantinus, ut pacem Episcopi mereretur. Nantinus

Comes Engolismensis, ut Magnacharij avunculi sui, quondam Comitæ postea Engolismensis Episcopi, veneno extincti necem ulcisceretur, multas Heraclio Episcopo Engolismensi, injurias & molestias irrogavit, & Presbytero ut ab eo eliceret confessionem sceleris, tormentis vitam ademit, quam ob causam ab Heraclio Episcopo à limine Ecclesiæ prohibitus, id est excommunicatus, in Synodo Santonenſi redditus est communioni, promittens se res omnes, quas Ecclesiæ abstulerat restitutum, nempe villas quæ à Magnachario testamento relictae erant Ecclesiæ, asserens non debere Ecclesiam ejus res adipisci, à cujus clericis testator fuerat interfectus. Idem narrat Aimoin lib. 3. cap. 30. *Nantinus Comes res à Magnachario avunculo datas Ecclesiæ vindicabat, quasi indigna esset Ecclesia ob eadem testatoris interfecti à Clericis ipsius Ecclesia.* Occidentes Episcopum privantur feudis & beneficijs quæ obtinent ab Ecclesia cap. ad aures ex. de pœn. cap. Fœlicis cod. tit. in 6. Si Episcopus occisus sit, nè alter eligatur, nisi prius reis detectis & punitis vetuit Nicolaüs 1. epist. ad Joannem Archiepiscopum Ravennatem Ivo decret. part. 10. can. 19. Scyllacinorum seu Scyllitanorum civitas quæ est in Calabria finibus, sede Episcopali multata, ob eadem duorum Episcoporum can. ita nos. 25. qu. 2.

Hoc tempore & Beatus Martinus Galliciensis Episcopus obiit Nantinus Gallicia Episcopus & Apostolus, quia Suevos qui ibi sedes posuerant, convertit ad fidem, ei carmen Charisticum inscripsit Fortunat. libr. 5. carm. 1.

Martino servata novo Gallicia, plaude

Sortis Apostolica vir tuus iste fuit.

Ejusdem meminit Aimoin. libr. 3. cap. 38.

Verseculos qui super ostium sunt à parte meridianâ, in basilica sancti Martini ipse composuit. Martinus Galliciensis Episcopus composuit verseculos, qui inscripti sunt basilicæ sancti Martini Turonensis Episcopi, Reliquiæ S. Martini transmissæ in Galliam, Charraricus Rex Gallicia basilicam in honorem sancti ædificavit. Gregor. de Mirac. B. Martin. libr. 1. cap. 11. idem lib. 4. cap. 7. Foribus Ecclesiarum solebant superscribi verseculi pij. Iconicis seu imaginibus Sanctorum apponi solita & inscrip-

inſcriptiones Gregor. de vit. Patr. cap. 12. *Videns autem ſapius in oratorio litteras ſuper Iconicas Apoſſolorum, reliquorumque Sanctorum eſſe conſcriptas, exemplavit eas in codice.* Sepulchra etiam Sanctorum ſuas habebant inſcriptiones Gregor. de glor. confeſſ. cap. 36. *Habetur enim ibi tumulus, in huius fronte ſuperiore habetur ſcriptum ſanctæ memoriæ Galle, idem cap. 65. ejuſd. libr. Cumque oratione facta ſancti tumulum admirarer, aſſicio in oſtio eſſe ſcriptum, qualiter ſepulchri violator, cadaver ſpoliarit exanime.* idemque cap. 105. ejuſd. libr. *Tumulus erat in vico Pariſiorum, haud procul à loco, in quo ſenior ut aiunt Eccleſia nuncupatur, ibique in lapide habebatur ſcriptum, hic requieſcit Creſcentia ſacrata Deo puella.*

Converſus eſt ad legem Catholicam, ac dum chriſmaretur Ioannes eſt vocitatus. Hermenigildus filius Leuvigildi Regis VViſigothorum ſtudio Ingundis uxoris converſus ad fidem Catholicam, erat enim Arrianus, in baptiſmo Joannis nomen ſuſcepit. Adulti in baptiſmo plerumque nomen mutabant, & nomen Sanctorum eis imponebatur & familiarius erat nomen Joannis Petri & Pauli. Eusebius ex Dionyſio Alexandrino libr. 7. cap. 20. Chryſoſtom. Homil. 12. in 1. ad Corinth. fuſè Vicecomes de baptiſm. libr. 2. cap. 15. Herminigildus odio religionis catholicæ à patre necatus, ex quo inter martyres habetur de quo Gregor. infr. libr. 8. cap. 28. & Gregor. Pap. Dialog. 3. cap. 31. quod laudatur in can. ſuperveniente 1. qu. 1. & Sigebert. ad ann. 588.

Ille vero hæc intelligens, ad partem ſe Imperatores jungit, ligans cum præfecto ejus amicitias, qui tunc Hiſpaniam impugnabat, Herminigildus ſentiens Leuvigildum patrem iratum ob converſionem, conjunxit ſe Imperatori qui tunc per præfectum armis Hiſpaniam vindicabat & hoc eſt quod tradit infr. & alio loco. Herminigildus. verò vocatis Græcis, contra patrem egreditur.

Igitur poſt mortem filiorum Chilperici, Rex menſe Octobri in Cotia ſylva plenus lætæ cum conjuge reſidebat. Cotia ſylva regia, venatione Regum nobilitata, eam ſitam prope Compendium indicat Gregor. ſupr. libr. 4. cap. 21. de Chlotario Rege, *Dum in Cotia ſylva venationem exercebat, à febre corripitur, &*

exinde Compendium villam redijt. Idem Fortunat. in vita S. Medardi. Cum enim in Cotia sylva venatu exerceretur valida proh dolor correptus febre, cum ad Compendij palatium repedisset, &c.

Ipsè enim Rex Calam Parisiaca civitatis villam advenit. Cala villa fiscalis prope Parisios, in qua frequens erat mora Regum ob studium venationis. Gregor. infr. libr. 6. cap. 46. Chilpericus ad villam Calensem, qua distat ab urbe Parisiaca, quasi centum stadijs accedit, ibique venationes exercet, Hic custodiae causa depositi fuere thesauri Chilperici Regis Gregor. libr. 10. cap. 19. Quando interempto Chilperico, thesauri ejus de Calensi Parisiaca urbis villa, ad eundem delati sunt. Ibi surrexit Monasterium puellarum disciplinae laude celeberrimum, in quo puellae Anglicae institui solebant. Beda libr. 3. cap. 8 Nam eo tempore nec dum multis in regione Anglorum monasterijs constructis, multi de Britannia monastica conversationis gratia Francorum vel Galliarum monasteria adire solebant, sed & filias suas eisdem erudiendas, ac sponso caelesti copulandas mittebant maxime in Brige & in Cale, & in Andilegum monasterio. Ejusdem monasterij meminit Frodoard. in Chronic. ad ann. 822. Propter predictum Haganonem, cui Rex Abbatiam Rothildis amittit, socrus autem Hugonis dederat nomine Calam.

Tunc Regina adprehensa puellâ, in quam oculos injecerat Clodoveus, & graviter verberatâ, incidi comam capitis ejus jussit, abscissam sudi impostam, defigi ante metatum precipit Clodovei. Puellae quam deperibat Clodoveus, Fredegundis Regina comam abscindi, & sudi impostam ante aedes Clodovei suspendi jussit. Abscissio vestis & comae est poena adulterij Pelagius in can. De benedictio 32. qu. 1. debemus experientia tua, ut cum cum ipsa quoque adultera, districtè non differas matrare, & calvatos, ab invicem separare, & ibi gloss. in verb. calvatos pannis abscissis, id est debonestatos & consuratos, sicut moris est in quibusdam locis, quia vestes & capilli inciduntur eis in ignominiam ante & retrò. Calvatio seu decalatio apud Saxones poena adulterij & stupri, fuit capitalis, & mortem praecedebat flagellatio & abscissio vestis cingulo tenus Bonifacius epist. ad Ethelbaldum Regem Angelorum quae integra extat apud

Bedæ Continuator. libr. 1. cap. 11. *Nam in antiqua Saxonia ubi nulla Christi cognitio, si virgo in paterna domo, vel maritata sub conjuge fuerit adulterata, manu propria strangulatam cremant, & supra fossam sepultæ corruptorem suspendunt, aut cingulo tenus vestibus abscisis flagellant eam casta matrone, & cultellis pungunt, & de villa in villam missæ occurrunt novæ, flagellantes, donec interimant.* Atrox injuria est vestium abscissio l. 1. §. 6. ff. de efful. vel deject. l. 9. in princ. de injur. & si quis crines aut barbam alterius expilaverit decem libris multatur 2. feud. 27. §. si quis aliquem. Dagobertus Chlotharij patris offensam contraxit, quod Sadregefilum Ducem, & educatorem, flagellis cædi barbæque amputatione dehonestari jussit Aimoin. libr. 4. cap. 17. Auctor vit. Dagoberti cap. 6. 7. & 35.

Matre quoque puella religata, & tormentis diu cruciata, elicit ab ea professionem, quæ hos sermones veros esse firmaret. Impropiè vocat professionem, confessionem tormentis elicitam, professio est confessio spontanea, profiteri est ultro fateri Cyprian. epist. 83. Siquidem in vobis Dominus postus illa hora loquatur, qui nos confiteri magis voluit, quam profiteri. M. Tull. pro lege Manil. Hic ego non solum confiteor, verum etiam profiteor. Idem pro Cæciinn. ut non solum fateri sed etiam profiteri videatur.

Servientes quoque illius per diversa dispersi sunt. Serviens pro famulo, ministro. Gregor. de mirac. D. Mart. libr. 2. cap. 36. Serviens hujus monasterij diu contractus infelicitè trahebatur. Idem de glor. confess. cap. 3. Donec expergefacta mater familias, vocatis servantibus, aqua superposita restinxit incendium. Alias servantibus sunt scutiferi qui minora feuda tenent & eo nomine scuti servitium præstant, & hoc distant à militibus, qui propter majus feudum præstant munus militiæ, & equestris militiæ ornamentis donati sunt. Robert. Montenf. in Chronic. ad ann. 1160. Rex verò Henricus obsedit prædictum castram, & illico cepit, in quo erant xxv. milites, & quater viginti servantibus. idem ad ann. 1177. Habentes paucos milites, & servantibus. Matth. Paris. ad ann. 1213. Tunc Rex Francorum rem diu desideratam intelligens, accinxit se ad pugnam, atque omnes suæ ditionis ho-

mines, Duces videlicet Comites & Barones, milites & servientes, cum equis & armis iussit in octavis Paschæ sub nomine Culvertagij apud Rothomagum convenire. Idem ad ann. 1242. erat numerus militum, eleganter ad vnguem armorum quatuor millia, Armigerorum autem & Servientium, ac Balistariorum numerus ad viginti millia aestimabatur. Gallis Sergens, inde serganteria est minus feudum, vel beneficiolum quod à servientibus tenetur, sub onere militiæ. Math. Paris. ad ann. 1212. Ex charta Joannis Regis. Nos non tenebimus custodiam heredis vel terre alicujus, quam tenet de alio per servitium militare occasione alicujus parvæ serganteriae, quam tenet de nobis per servitium reddendi cultellos, vel sagittas, vel hujusmodi.

Thesaurarius Chlodovei à Cuppane stabuli Comite de Biturico retractus. Comes stabuli erat præfectus sacri seu regij stabuli, cum dignitate Comitiviæ, quæ attributa erat omnibus Palatinis officijs, sed postea idem factus est Princeps militiæ. Annales Francorum ad ann. 807. de Carolo Magno. Eodemque anno Burchardum Comitem stabuli sui cum classe misit in Corsicam. Tum eliso nomine idem dictus est Constabularius vel Constabulus Regino 2. Chronic. Eodem anno Burchardum Comitem stabuli sui, quem corruptè Constabulum appellamus cum classe misit in Corsicam. Gallis Conestable. Cuppa fuit Comes stabuli Chilperici Regis. Gregor. infr. libr. 10. cap. 6. Cuppa quondam Comes stabuli Chilperici Regis fuerat.

Cap.
42.

Mirus Rex Galleciensis legatos ad Guntchramnum Regem direxit. Ea tempestate Miro fuit Rex Galliciæ de Gente Suevorum, qui Galliciam occuparunt pulsis Vandalis, ejus meminit Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 4. cap. 7.

Liger fluvius major ab anno superiore fuit postquam ei Caris torrensè adjunxit, Carus Amnis Ligeri influit, c'est le Cher de quo & Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 56. Virgente quoque in vesperam die, prope amnis, Cari ripam, accepit mansionem.

Cap.
43.

Sed cum Episcopatum ejus multi expeterent ipse Ursicinum qui quondam Referendarius Vltrogotha Reginae fuerat, elegit quem dum adhuc viveret, benedici deprecans, migravit à seculo. Maurilius Cadurcensis Episcopus superstes, Ursicinum successo-

rem elegit, cumque consecrari curavit, ejusdem meminit Aimoin libr. 3. cap. 33. Episcopus non potest eligere, vel designare successorem ex sententiâ Conc. Nicen. can. 8. nè in una eademque civitate admittantur duo Episcopi quod verat Synodus, & nominatim ex Conc. Antioch. can. 23. & ex Conc. Martini Papæ can. 8. can. Episcopo 1. & 2. 8. qu. 1. & quod Augustinus Eradium successorem designavit, & ante ipse ad Valerio excusat, dicendo se ignorasse veritum Conc. Niceno, ut refert ipse epist. 110. *Hic adhuc in corpore posito beatæ memoria patre & Episcopo meo sene Valerio Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo, quod Concilio Niceno prohibitum fuisse nesciebam nec ipse sciebat, quod Mauritius hic successorem sibi designavit, non jure factum est, sed optimo consilio, ut tollerentur varia studia concertantium de Episcopatu ut testatur Gregor.*

Leuwigildus vero Rex Agilanez legatum ad Chilpericum mittit Gregorius noster cum Agilane Arriano legato Leuwigildi Regis Vvisigothorum misso ad Chilpericum concertationem vel collationem habuit de fide sanctæ Trinitatis, qui domum reversus, valetudine correptus, Catholicam religionem amplexus est præter Gregorium Aimoin libr. 3. cap. 33.

Ad hæc ille respondit legem quam non colis, blasphemare noli, nos verò que creditis, etsi non credimus, non tamen blasphemamus, quia non deputatur crimini, si & illa & illa colantur. Agilia Arrianus ægrè tulit suam religionem à Gregorio blasphemari, id est maledictis affici, dicens Catholicam religionem non blasphemari ab Arrianis, nec vitio imputari si utraque colatur. Stultitiam Agilæ merito coercuit Gregorius quia unus est Deus, unica vera fides. Tertullian. de baptis. cap. 15. *Vnus omninò baptisus est nobis, quoniam vnus Dominus, & vna Ecclesia in cælis.*

Quam Aaron portavit in Logio. Logium est rationale Sacerdotis Hebræorum quod gestabant in pectore, in quo nomen Dei legebatur Gregor. libr. 3. epist. in proem. & *qualiter cum Aaron portat in Logio, ubi dixi.*

Per idem tempus Chilpericus Rex scripsit indiculum ut sancta Trinitas, non in personarum distinctione, sed tantum Deus nominaretur. Indiculus est breve vel charta sine sigillo, Gregor.

infr. lib. 8. c. 2. *Pejerasti mittens indiculos dolo sitate plenos*, idem infr. h. libr. *Dum autem hic exercitus moveretur, indiculum à nescio quibusdam hominibus est repertum*. Fredegar. cap. 39. *post tergum judicium direxit*. Indiculus hoc distat à sigillo quod indiculus est charta non ob signata, sigillum est epistola ob signata ut rectè observavit V. Cl. Bignon in Marculf. formul. libr. 1. cap. 6. ex capitul. libr. 3. cap. 58. *Iussione dominica, aut indiculo, aut sigillo, ad palatium venire cogantur*. Alias indiculus est libellus, ut indiculus professionis Judæorum Conc. Tolet. 12. can. 81 *Item professio Judæorum quomodo unusquisque ad fidem veniens, indiculum professionis sue conscribere debeat.*

Adveniente Salvio Albigense Episcopo, hæc ei præcepit recenser, deprecans ut sibi consentaneus fieret. Chilpericus Rex Salvium Albigensem Episcopum rogavit, ut indiculo seu præcepto, à se scripto, nè sancta Trinitas nominaretur, sed tantum Deus, consentaneus esset. Consentaneus est idem quod consentiens à consentiendo Gregor. de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 13. *qui verò de consentaneis latentes Regem, in patria sunt regressi, correpti à demone diversis exitibus, hanc vitam crudeliter finierunt*. Idem de glor. confess. cap. 63. *Satin huius consilij effectus est consentaneus*. Anastas. in Gregor. 2. *ita ut Anathemati Paulum Exarchum ejusque consentaneos submitunt*. Idem in Adriano, *Reverti fecit iudices illos, hujus Romane urbis, qui in exilium missi fuerant à Paulo cubiculario, & alijs consentaneis impijs satellitibus*. Salvius Episcopus Chilperico precibus tentanti, ut libello conscripto in assertionem Sabellianæ hæresis subscriberet, acriter restitit ut refert Gregor. hic & Aimoin. libr. 3. cap. 40.

Scriptit alios libros idem Rex versibus, quasi Sedulium imitatus. Idem Gregor. infr. libr. 6. cap. 46. *confecitque duos libros quasi Sedulium imitatus*. Sedulius poëta Christianus sub Theodosio Romæ claruit. Historiam utriusque testamenti scripsit carmine & prosâ, quem amulatus dicitur Chilpericus fortè aliquo opere metro & prosa scripto, de Aldelmo idem Beda libr. 5. cap. 19. *Scriptit & de virginitate librum eximiam, quem in exemplum Sedulij, geminato opere, & versibus exametris, & prosâ composuit.*

Agroecula autem Cabilonensis Episcopus hoc obiit tempore, idem vocatur Agricola Gregor. de glor. confess. cap. 86.

Cap.
46.

Fuitque homo valde elegans ac prudens. Elegans pro disertis & prudente Terent. in Eunuch. Regem elegantem narras, ubi Donatus, id est prudentem. Alias elegans pro culto, & lauto victu & vestitu. M. Tull. 2. de finib. Nemo nostrum istius generis a fotos jucundè putat vivere, mundos elegantes optimos, cocis piscatoribus piscatu, aucupio, venatione &c. Inde elegantia de cultu victus & vestitus apud antiquos dicebatur. Aulus Gell. libr. 11. cap. 2. Elegantem dictum antiquitus, non ob ingenij elegantiam, sed qui nimis lecto, amœnoque cultu victuque esset, & hoc sensu elegantiam accepit Gregorius de vit. Patr. cap. 12. Video te fili dilectissime, in grandi elegantia compositum &c. Elegans etiam pro perito in arte sua Gregor. infr. libr. 10. cap. 31. In alijs etiam operibus elegans fuit.

*Nam numquam prandio usus est, nisi tantum cœna ad quam sic temporivè residerebat, ut sole stante consurgeret. Agricola Cabilonensis Episcopus ferè imitatus est vitam veterum Monachorum, qui unica refectione utebantur, nec ante solis occasum. Hieronym. in vit. Hilarion. Sicque complens ordinem vite, numquam ante solis occasum solvit jejunium. Augustin. de morib. Eccles. Catholic. cap. 31. de monachis usque ad noctem inquit jejunant, & idem cap. 33. ad vesperam comedunt, inde apud Theodorit. de vit. patr. cap. 5. Avitus Marciano invitanti ad cibum sumendum *ὡς εἶδα* inquit *πώποτε πρὸ τῆς ἑσπέρας στίον μεταβαίν. Non memini cibum me umquam sumpsisse, ante vesperam, ait temporivè, id est breviusculo tempore. Eadem analogiâ compendivè pro compendio dixit Augustin. de gestis cum Felice Manich. libr. 2. & ut compendivè dicam, agnis dicit &c.**

Transobadus vero Presbyter, qui quondam Archidiaconus ejus fuerat, maximè in hoc intendebat, fidus quod filium suum cum Hogone, qui tunc Regis erat nutritius commendaverat. Transobadus ex Archidiacono presbyter. Archidiaconi sc. munus non erat perpetuum, ambibat Episcopatum Ruthenensem vacantem morte Dalmatij Episcopi, sibi confidens de Episcopatu, quia filium suum Gogoni Childeberti Regis nutritio com-

mendare dicebantur qui se in clientes & susceptos majoribus tradebant, vel qui se in vassos Regi tradebant. Nutritius Regis est quem recentiores bajulum vocarunt à bajulando, quasi in ulnis gestando. Augustin. de Genes. ad liter. libr. 8. cap. 16. *quis parvulum puerum adhaerescere docuit bajulo suo, si eum fuerit ex alto jacere minitatus.* Aimoin libr. 4. cap. 15. *Inter primores Francia qui convenerant, quidam Hermarius gubernator palatij Ariberti filij Regis, simulque bajulus à pueritia Agniano super se irruente perimitur.* Idem cap. 38. ejusd. libr. *At verò quidam Otho Berone genitus à patre, sperabat se Comitem palatij fieri posse, eo quod Baiulus fuerat Regis Sigeberti in ejus tenera aetate.* Anonymus auctor vit. Ludovic. P. de Carolo M. *Filiumque suum Ludovicum Regem regnaturum in Aquitaniam misit, proponens illi Bajulum Arnaldum.* Et Lupus Ferrar. epist. 64. ad Carolum Calvum, *non admittentur ergo à vobis monitores, quos Bajulos vulgus appellat, vulgò Baillifs.*

Condiderat autem Episcopus testamentum in quo Regi Sexenium, qui post ejus obitum acciperet indicabat. Dalmatius Ruthenensis Episcopus, testamento successorem Regi indicavit, quondam nomine Sexennium, rogans & adjurans Regem, nè extraneus ordinaretur, id est nè Episcopus eligeretur de alia Ecclesia, nec conjugatus, sed relecto id est semel atque iterum lecto testamento Episcopi, alius ordinatus est, nimirum Theodosius Archidiaconus ejusdem Ecclesiae, & in hoc paritum est desiderio Episcopi, quod extraneus non est ordinatus, & hoc est quod dicitur verbis quæ sequuntur, *post hæc relecto testamento Antistitis &c.* Extraneus non est eligendus Episcopus, id est de alienâ Ecclesiâ, si in ipsa Ecclesiâ idoneus reperiat can. nullus can. obitum. 61. dist. cap. cum nobis extr. de elect.

Residentibus autem illis vnus Presbyterorum capit Antistitem memoratum impudicis blasphemare sermonibus. Blasphemare propriè est maledicere in Deum vel Sanctos cap. 2. extr. de maledic. tamen in communi usu loquendi blasphemare est maledicere in Principem vel summum Pontificem, vel Episcopum. Bart. in l. item apud Labeonem §. ait Prætor. ff. de injurijs.

Cap.
48.

Cracina Pictaviensis insula vocitatur, in qua à fiscalis vinito-

ris seruo Leodadio nomine nascitur. Locum esse corruptum jam olim monui I. Rer. Aquit. cap. 23. & pro Cracina legendum Eracina, ea est Herus vel Heriq insula, ora Pictonicae objacens unde Gregorio dicitur insula Pictaviensis. Recentiores vocarunt Reacum insulam, quod plerumque rei criminis in hanc insulam poenae causâ deportarentur, vulgò *l'Isle de Ré.* Hæc fuit patria Leudastis Comitis Turonensis, quem Gregorius dicit natum è seruo fiscalis vinitoris, id est præfecti vinearum fiscalium, qui præerat his colendis, & fiscales vineas colebat opera servorum qui erant addicti huic operi. Et hoc est quod ait Aimoinus libr. 3, cap. 42. Leudastem de fiscalinis ortum esse servis. *Nam de fiscalinis, inquit, ortus servis.* Hic est quem Leodastum Comitem vocat Gregor. de mirac. B. Martin. lib. 2. cap. 58. *Audiens autem Leodastus qui tum Turonicum gerebat Domitatum, &c.*

Amotus à pistillo, promovetur ad Cophinum, Leudastes è seruo fiscali natus, primum culinæ regiae addictus, sed quia lippientibus oculis fumi acerbitatē ferre non poterat, à pistillo translatus ad Cophinum. Locus est obscurus, pistillum est instrumentum coquinarium quo carnes contundi solebant, antiquis carnes contusæ in delicijs erant Hieronym. epist. ad Eustoch. *Revera non poterat ei Deus conditum merum mittere, & electos cibos & carnes contusione mutatas,* inde pistillum quasi insigne pro coqui officio, & Cophinus signat pistoris officium, Cophinus enim est vas è virgultis textum in quo panis reponitur de quo psalm. 80. *Manus ejus in Cophino servierunt,* & Math. 24. *Et tulerunt reliquias duodecim Cophinos fragmentorum plenos.* Vvillelm. Brito Philippid. libr. 10.

— *Cophinisque reperta seratis.*

Copia nummorum, vena fabricata nitenti.

Sed dum inter fermentatas massas se delectari consimulat. Leudastes è pistino ad Cophinum translatus, fuga evasit, dum simulat se delectari inter fermentatas massas, sibi placere pistoris officium, cujus ars est panem conficere fermento adhibito Tertull advers. Valentinian. cap. 31. *Vbi totam messem Aca-mosh seminis sui presserit, deinc colligere in horreum cæperit, vel cum ad molam delatum & defarinatum in conspersum aluearia*

absconderit, donec totum confermentatur. Massas fermentatas appellat, panes fermentarios, qui compositi sunt in modum massæ, & hæc sunt quas tortas panis vocant Isidor. Origin. libr. 20. cap. 2. *Crustula panis oleo conspersus, in medio concavus, & tortus,* hæc est torta panis, diminutivum tortula. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 17. *Prodit & ex monumento quo Dominicum jacuit corpus mira virtus, quod sæpius terra naturali candore radiante repletur, & exinde iterum ablata aqua conspergitur, de qua tortula parvule formantur.* Alij hujusmodi panes pastellos vel pastillos vocant, pastilli nomine honestè intelligebatur, quod dabatur per simoniam pro collatione beneficij can. nullus 1. qu. 2. can. si quis præbendas 1. qu. 3. inde pastillarius qui panes dulciarios melle subactos conficit. August. de morib. Manichæor. *Pastillarius mella diù subigit, ut ad illum candorem perveniant, & minus noxiam, mitioremque dulcedinem.* Servi transferri solebant de officio ad artificium, vel de uno artificio ad aliud, si expediret l. textoribus l. de legatis §. 1. de legat. 3.

Cumque bis aut tertio reductus à fuga lapsu teneri non possent, auris vnius incisione multatur. Leudastes servus fiscalis iterum & tertio è fugâ revocatus, auriculâ multatus, de eo idem Aimoïn libr. 3. cap. 34. Servi fugitivi notis seu stigmatibus & punctis inscribi solebant, ut faciliùs agnosci & recipi possent l. 1. §. ult. ff. de fugitiv. Augustin. ep. ad Galat. interpretans illa verba epist. ad Roman. *Ego enim Stigmata Domini nostri Iesu Christi in corpore meo porto. Stigmata enim dicuntur nota quedam pœnarum servilium, ut si quis verbi gratia servus in compedibus fuerit, propter noxiam, id est propter culpam, vel hujusmodi aliquid passus fuerit, stigmata habere dicatur, & ideo in jure manumissionis inferioris est ordinis.* Servus pœnæ causa vincetus, manumissione civitatem Ro. non consequitur sed Deditiorum numero habetur Ulpian. in fragm. tit. 1.

Quæ libenter eum colligens provocat, equorumque meliorum deputat esse custodê. Marcoveisa Regina Leudastem servum fugitivum ad se confugientem provocavit, id est promovit ad officium custodis equorum, provocare est promoveri Gregor. infr. h. libr. cap. 49. *Nam hic sub Eufronio Episcopo de pau-*

peribus provocatus, Archidiaconus ordinatus est. Idem supr. hoc libr. cap. 3. Siggo quoque Referendarius qui annulum Regis Sigeberti tenerat, & ab Chilperico Rege, ita provocatus erat, ut servitium quod tempore fratris sui habuerat obtineret.

Comitatum ambit stabulorum, Præfectus Regij stabuli dicebatur Comes stabuli, quia adjunctum habebat honorem Comitavæ. Apud Romanos, idem dictus est Tribunus stabuli quia adjunctum habebat tribuni dignitatem. Ammian. libr. 26. *Valentem fratrem stabulo suo cum Tribunatus dignitate præfecit.*

Multum se nobis humilem, subditumque reddebat, jurans sapius super sepulchrum sancti Antistitis, numquam se contra rationis ordinem esse venturum. Leudastes Comes Turonensis Gregorio nostro infensus, ei reconciliatur, juratque super tumulum B. Martini, se ei numquam nociturum. Idem Aimoin lib. 3. cap. 42. Juramentum præstari solebat super tumulum Sanctorum, ut supra observatum est cap. 31. h. libr.

Iam si in judicio cum senioribus vel laicis, vel clericis resedisset, Leudastes Comes Turonensis jure magistratus præerat juri dicundo, & in judicio sedebat cum senioribus, id est adfessoribus qui ei adfidebant laicis vel clericis. Ea ætate clerici dicebantur qui erant periti litterarum, laici verò qui earum erant imperiti, clerici dicebantur studiosi litterarum cap. *Quod clerici de for. compet. Orderic. Vital. libr. 3. Radulfus autem quintus frater, clericus cognominatus est, quia peritia litterarum, aliarumque artium apprimè imbutus est.* Inde clerici dicti litterati, quod soli ferè clerici, vel qui cogitarent de clericatu, darent operam litteris Stephan. Tornacens. epist. 12. *In Gallianis etiam partibus, ad hoc tantum plerique litteras addiscunt, sive parvuli, sive adulti, ut in Ecclesia Dei gradatim per ordines promoti, Deo serviant & ministrent.* Illiterati vero dicebantur laici, quia plerumque id genus hominum erat rusticanum & expertis litterarum, ætatis vitio seu barbaric. Otho Frising. de gest. Frideric. libr. 1. cap. 48. *Martianus præterea licet laicus, Christianissimus tamen Imperator.* Robert. Montens. in suppl. Sigebert. *Laicis & illiteratis vix loqui dignabatur.* Guill. Neubrigens. rer. Anglic. lib. 4. cap. 3. *Laici estis, si percipere non potuistis quæm verbi.*

Sed post illata damna, iterat iterum sacramenta, pallamque sepulchri Beati Martini fidejussorem donat, se nobis numquam adversaturum, Leudastes Comes fide sacramenti fracta, iterum juratus promisit se ei deinceps non adversaturum, ac quod sacramentum solemnius esset, fidejussorem dedit, id est pro fidejussore dedit pallam sepulchri B. Martini super quâ jurabat. Palla seu pallio tegebatur tumulus B. Martini multis claro miraculis Gregor. de mirac. ipsi. libr. 2. cap. 10. *Factum est autem ut quadam die, accedens ad sanctum sepulchrum orans, & osculans, de palla quæ super est posita aures & oculos sibi tangeret.* idem cap. 54. ejusd. libr. *ibique iterum prostrata, de palla quæ sanctum tegit tumulum oculos abstergens, & valedicens discessi.* Idem cap. 60. ejusd. libr. *Orationi prosternor qua expletâ, doloris lacum peto, quod ante beatum dependebat sepulchrum attingi.* Pallâ pariter tectum sepulchrum B. Remigij Rhementis Episcopi Gregor. de glor. Confess. cap. 79. *Adsumpta igitur palla de beati sepulchro, componunt in modum feretri, in lectulo Nicetij Lugdunensis Episcopi.* idem Gregor. de vit. Patr. cap. 8. *Palla etiam speciosa tegitur, Lychnique in ea jugiter accenduntur* de sepulchro B. Magnegundis idem Gregor. de vit. Patr. c. 19. *Cum plerisque hoc fuit beneficium remedij, cum pallam tumuli sunt fideliter osculati, de sepulchro B. Edmundi Regis & martyris, idem VV. Malmesbur. de gest. Reg. Angl. libr. 2. cap. 11. Porro Cnuto Glastoniensem Ecclesiam, ut fratris sui Edmundi manes inviseret, sic enim eum vocare solitus fuerat, festinavit factaque oratione super sepulchrum pallium misit versicoloribus figuris Pavonum ut videtur intextum.* Imperatorum sepulchro impositum velamen purpureum ut Diocletiani sepulchro Ammian libr. 16. *Suasitque consarcinatis mendacijs, lesa majestatis accessere maritum insontem, & fingere quod velamen purpureum à Diocletiani sepulchro furatus, quibusdam conscijs occultabat, nec modò Imperatorum, sed & privatorum nobiliorum tumulo velum appositum Hieranym. ad Paulam: Ex more parantur exequiæ, & nobilium ordine præeunte aureum feretro velamen obtenditur.* Palla sepulchri B. Martini à Leudaste data pro fidejussore, id est pro nexu & vinculo sacramenti præstiti, propter religionem & reverentiam pallæ, quæ varijs

clara erat miraculis & curationibus ægrorum. Palla est pallium seu velamen, diminutivum pallula Greg. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 47. *De quo infecta lintheamina, vel pallula, sive vella ecclesiastica, beatus cruor collectus est.*

Catenatosque ac exutos veste, jubet eos ad Reginam deduci. Cap. 49.
Leudastes Comes Turonensis Platonem Archidiaconum Turonensem & Gailenum captos & in vincula coniectos jubet veste exui. Spoliatio vestis ignominia causa in reos majestatis solita, Herminigildum a Leuvigildo Rege Gothorum patre suo captum veste exutum & vili amictum refert Gregor. supr. h. lib. cap. 39. *Et adprehensum spoliavit eum instrumentis suis, induitque illum veste vili.*

Sed Rex recogitans absolutos à vinculo, libera custodia reservat illasos. Plato Archidiac. & Gallienus à Chilperico Rege vinculis soluti, & in libera custodia positi. Libera custodia dici solebat, cum reus Magistratui vel Senatori custodiendus cõmittebatur. Tacit. 3. Annal. Gallio quia incusabatur facile toleraturus exilium Lesbo insulâ nobili & amœnâ retrahitur in urbem, custoditurque domibus Magistratuum. Sallustius de conjurat. Catilin. *Senatus decrevit ut abdicato Magistratu Lentulus, itemque ceteri in liberis custodijs habeantur*, quo pertinet locus M. Tullij 1. in Catilin *Quam longè videtur à carcere, atque à vinculis abesse, qui se ipsum jam dignum custodia judicaverat.* Vel potius libera custodia dicitur, laxior custodia quæ erat tuta sed mitior & tolerabilior, nempe non est in carcere, ubi tenebræ multæ lux nulla, aut tenuior, sed in vestibulo carceris l. 1. C. de custod. reor. quod custodiarium vocat Tertull. ad Martyres. *quo vos benedicti de carcere in custodiarium, si fortè translatos existimetis.* Libera custodia dicuntur teneri qui non in carcere, sed in vestibulo carceris tenentur, quod non sint in vinculis & carceris tenebris. Hieronym. in Hierem. libr. 6. cap. 32. *Et Hieremias Propheta clausus erat in atrio carceris qui erat in domo Regis Iuda. Ex parte aliqua illius clementia demonstratur, quod nequaquam eum in carcere, sed in vestibulo recludi jussisset carceris, libera videlicet custodia nè posset effugere.*

Ad civitatem vero Turonicam Berulfus Dux cum Eunomio Comite fabulam fugit. Fabula hic pro commento seu figmento

Tertull. advers. Valentinian. cap. 2. *Iam si & in totam fabulam initietur nonne tale aliquid dabitur, te in infantia inter somni difficultates à nutricula audisse lamie turres & pectines solis.* Fredegar. cap. 38. *rustica fabula dicitur quod cum lupus ascendisset in montem.* Aliàs fabula accipitur pro sermone seu narratione rei veræ. Tertull. Apologetic. cap. 21. *Recipite interim hanc fabulam.* Senec. 3. de benef. cap. 23. *Sic servata nobilis fabula, & exemplum duarum urbium fuit,* inde fabulari est sermonem habere etiam de rebus serijs Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 4. cap. 41. *Cumque in quodam convivio, de Beati Martini virtutibus fabularentur,* idem sup. hoc libr. cap. 19. *Nos collecti in unum sedebamus in secretario basilica Beati Petri, confabulationibusque nobis subito advenit Aetius Archidiaconus Parisiaca Ecclesia.* Fabulari etiam est loqui de jucundis Plaut. in Cistellariâ. *Atque istuc mihi cibis est quod fabulare,* hac de re plura in libr. 3. cap. 7.

Cumque inter duos custodes catenis & cippo teneretur vinctus. Modestus faber lignarius vinctus inter duos custodes positus, vinctus addebatur custodia militaris l. 3. ff. de custod. reor. eadem catena vinciebat custodem, id est reum qui erat in custodia & militem Senec. epist. 5. *Eadem catena militem & custodiam copulat.* Act. Apostolor. cap. 12. *In ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus.*

Congregati igitur apud Brennacum villam Episcopi in unam domum residere iussi sunt. Anno Christi 580. Synodus apud Brennacum villam fiscalem congregata in causa Gregorij Episcopi Turonensis, qui à Leudaste Comite falso apud Chilpericum Regem accusatus erat, quasi Fredegundi Reginae oblocutus esset de turpi consuetudine cum Bertramno Burdegalensi Episcopo. Eiusdem Synod. meminit Fortunat. lib. 9. epist. 11. Brennacum vulgò Brenne en Champagne.

Dehinc adveniente Rege, data omnibus salutatione ac benedictione acceptâ, resedit. Chilpericus sedit in Concilio Episcoporum, prius salutatis Episcopis, & benedictione ab his accepta, Episcopi priusquam sederent in concilio se invicem salutabant his verbis Deo gratias, Optat. lib. 1. adv. Donatist. *ij dixerunt saltem causam Domino debere reservari, & dixit secundo sedere*

Tunc dictum est ab omnibus Deo gratias, & sederunt. Episcopi benedicebant Principi vel majoribus qui concilio aderant hac formulâ Pax vobis Chrysostom. Homil. 36. in 1. Cor. 1. Isidor. Pelus. libr. 1. epist. 122. Gregor. infr. h. libr. 6. c. 5. *ad me conversus postulat, ut acceptâ benedictione discederet.* Reges capita submittebant benedictioni Episcoporum. Hilar. Pict. libr. contr. Constantium. *Osculo sacerdotes excipis, caput benedictioni submittis, ut fidem calces.*

Tunc cunctis dicentibus non potest persona inferior, super Sacerdotem credi. Riculfus Subdiaconus non est admissus in testem adversus Gregorium Episcopum, quasi minores clerici non sint audiendi adversus Episcopum, laici quoque non admittuntur ad accusandum Episcopum, quia oppido eis infensi existunt can. laicos. can. laici 2. qu. 7.

Resistit ad hoc causa, ut dictis missis in tribus altaribus me de his verbis exuerem sacramento, & licet Canonibus essent contraria, pro causa tamen Regis impleta sunt. Gregorius ex decreto Synodi Episcoporum se purgavit de objectis sacramento post tres missas celebratas in tribus altaribus. Episcopo accusato, deficiente probatione indicitur purgatio canonica per sacramentum super reliquijs Sanctorum. can. Mennam. 2. qu. 5. quæ indicta est Gregorio per sacramentum dictis tribus missis in tribus altaribus, dicitur indicta contra canones, quod sacramento adiectum esset illud quod sacramentum præstaretur post tres missas celebratas tribus in altaribus, quod erat novum & insolens, sed Gregorius paruit, ut sese Regi reconciliaret, quia agebatur causa Regis.

Jejunium cum omni domo sua celebravit. Riguntis Regina cum suis jejunat pro causa Gregorij. Oratio cum jejunio adhiberi solita Gregor. libr. 2. cap. 3 Ex epistola Eugenij Episcopi ad Carthaginenses. *Dico tamen vobis valete, & orate pro nobis, & jejunate.*

Tunc placuit omnibus Sacerdotibus, ut sator scandali, inficiator Regine, accusator Episcopi, ab omnibus arceretur Ecclesijs, eo quod se ab audientia subtraxisset. Leudastes Comes in Synodo Brennacensi ab Episcopis excommunicatus ob contumaciam, quod fugâ se subduxisset, ab audientia id est iudicio Episcoporum.

Excommunicatio est pœna contumaciæ cap. cum non ab homine de judicijs. Ait inficiator Reginæ, id est obtrectator, qui detractioe inficit, fœdat, decolorat famam alterius. Petr. de Vineis libr. 1. epist. 21. *Fama pralodium frequenter in maximis virginibus aurium deflorat auditum.* Symmach. libr. 10. epist. 34. *Qui summi loci iudices decolorant.*

Ab hora tertia dies, revinctis post tergum manibus, suspensus ad arborem dependebat. Riculius Subdiaconus, vinctis post tergum manibus, suspensus ad arborem, quæstionis causâ, suspendium ad arborem tormenti genus.

Extensus ad trocleas cadebatur fustibus. Vario genere quæstionis tortus est Riculius clericus, & cæsus fustibus, virgis lorisque duplicibus, extensus ad trocleas. Trocleæ genus tormenti usu frequens in passione Martyrum, de quo & Gregor. infr. libr. 6. c. 8. *In terrâ extenditur ad trocleas virgis ac fustibus caditur,* idem lib. 7. cap. 22. *Tunc Rex furore succensus iussit eos ad trocleas extendi, & fortissime cadi.* Troclea est rota è qua funes suspenduntur, per quos rei in sublime elevantur, inde precipites in imum mittuntur, extensi inter stipites quæstionis causâ fustibus cædebantur Gregor. infr. lib. 9. cap. 38. *Nec mora extensi inter stipites cum vehementius caderentur,* nostri trocleam vocant *ync Poulie*, quâ utimur etiam ad suspendendam lampadem. Beda libr. 5. cap. 18. *Pendente. desuper in trochleis magnâ lampade.*

Chlodoveus regnum acciperet, Leudastes Ducatum. Riculius clericus, inter tormenta confessus est, Fredegundi Reginæ crimen adulterij objectum, ut eâ amotâ, sublato Chilperico Rege, & alijs liberis Clodoveus regnaret, Ludastes Ducatum Regni obtineret, id est summam rerum administrationem, sic vocatur potestas ejus cui summa rerum credita erat post Regem. Gregor. supr. h. libr. cap. 14. *Meroveus inclusis fratribus omne capiat regnum, tu vero Ducatum totius regni ejus annis quinque tenebis.*

Nam hic sub Eufonio Episcopo de pauperibus provocatus Archidiaconus ordinatus est, exinde ad Presbyteriû admotus recessit ad propria. Riculius de pauperibus, id est unus à pauperibus, qui erant in matricula Ecclesiæ ad ordines promotus, Archidiaconus

nus ordinatus est, inde ad Presbyterium, quia munus Archidiaconi non erat perpetuum Sidon. lib. 4 ep. 25. *Archidiaconus in quo seu gradu seu ministerio, multum retentus propter industriam, diu dignitate non potuit auferri, nè potestate possset absolvi.* Presbyter ordinatus ad propria recessit, id est in propriam Ecclesiam in qua ordinatus est, quia ordinatio non fiebat sine certo titulo can. neminem can. Sanctorum 70. dist.

Hic quasi jam esset Episcopus, in domum Ecclesie ingreditur impudenter, argentum describit Ecclesie. Riculfus Presbyter Gregorio accusato apud Chilpericum Regem spe Episcopatus, domum Ecclesie occupavit, argentum Ecclesie descripsit, inventario sc. argenti & rerum Ecclesie confecto. Inventarium rerum vacantis Ecclesie statim fieri solebat, nè res interim amoverentur can. hæc hujus. can. charitatem 12. qu. 2. Et Episcopus electus ab initio solebat etiam conficere inventarium rerum Ecclesie, imò & si uxorem haberet, & liberos, rerum propriarum inventarium conficere tenebatur, ut pateret quid in bonis haberet tempore adepti Episcopatus can. de Syracusanæ 28. dist. Balsam. in can. 22. Conc. Calced.

Illud saepe suis familiaribus dicere erat solitus, quod hominem prudentem, non aliter nisi in perjurijs quis decipere possit. Sapiens perjurio plerumque decipitur, propter fidem quam præstat iurijurando. Notat Riculfum Presbyterum, quod perjurio gauderet. Eadem de turpitudine gloriatur Ballio Ieno apud Plaut. in Pseudolo. *conceptus hercle verbis satis certò scio. Ego perjurare mavellem me millies quam mihi illum verba per deridiculum dare.*

Cum concilio comprovincialium, eum in monasterium remove-ri præcipio, Riculfus Presbyter ob falsam accusationem in Gregorium Episcopum, pœnitentiæ causa deportatus in monasterium. Clerici pœnæ causa solebant deportari in monasterium quod molestum erat Abbatibus & Monachis, monasterio fuga elapsum Riculfum, intercedentibus Felicis Nannetensis Episcopi missis, circumvento perjurijs Abbate accessisse ad Felicem Episcopum, & ab eo acceptum queritur Gregorius.

Intercedentibus Felicis Episcopi missis. Missi dicuntur legati

seu nuntij Principis. Gregor. infr. libr. 8. cap. 18. *compellentibus missis imperialibus.* Idem dicuntur passim missi Dominici, missi dicti etiam nuntij seu vicarij Episcoporum. Burchard. lib. 18. *Illa autem si prior ad Episcopum aus ejus missum provocaverit* cap. 1. ext. de Frigid. & maleficiat. missi etiam dicti nuntij prioratorum. Gregor. de Mirac. Martyr. lib. 1. cap. 44. *Et ad Episcopum missos dirigunt, ut eis quid agant jubeat ordinare.*

Cap.
59.

Igitur cum vale post Synodum memoratam Regi jam dicto, ad propria redire vellemus. Finita Synodo Episcopi discedunt vale dicto Regi. Abeuntes vale dicebant hoc verbo simplici vale Gregor. infr. libr. 6. cap. 5. *Igitur Chilpericus Rex Parisius venire disponit, ad quem, cum jam vale dicturus accederem, & infr. Haustraque mero vale dicentes discessimus.* Idem cap. 6. ejusd. lib. *Omnes stupefacti, & vale dicentes, cum magna admiratione ad propria sunt regressi.*

Non ante discedere placuit, nisi hunc virum libatis oculis inqueremus. Gregorius finita Synodo Brennacensi, cui aderat Salvius Albienensis Episcopus non ante domum recedere sustinuit, quam cum salutasset libato osculo, Christiani solebant in occursum se invicem salutare osculo pacis, id est in signum pacis & dilectionis, seu communionis Ecclesiasticæ Optat. Milevit. libr. 4. advers. Donatist. *Nam & vos ipsi aliqui in perfunctoria salutatione oscula denegatis solita, & docentur multitudine Ave dicant cuiquam nostrum.* Hieronym. 3. advers. Rufin. *Antequam Sanctus Epiphanius venisset Hierosolymam, & ore quidem & osculo tibi pacem daret, & infr. ut hereticum scriberet quem oculis orthodoxum comprobavit, quæ salutandi formula ducta videtur ex ritu apostolico.* Paul. Rom. 16. 1. Cor. 13. 1. Thess. 5. *salutate invicem in osculo sancto.* ait libatis oculis, oscula libate dixit, ut vini poculum libare pro haurire supr. hoc lib. cap. 20. *Hi pocula poscerent & vina libarent.*

In atrio Brennacensis domus. Atrium regię vel Augustę domus vel castri est spatium liberum quod est ante edificium domus Gregor. de vit. Patr. cap. 7. de castro Lingonensi, *ingressi autem portam castri cum ad atrium pervenissent, idem infr. lib. 7. cap. 42. Nam ingrediente me atrium domus, vidi virum senem exhibentem arborem in manu sua, qua mox extensis ramis*

omne atrium textit. Atrium est area ante ædes jacens, quam Græci ^{αὐλή} nostri aulam vocabant Augustin. lib. 2. quæst. in Exod. cap. 173. Sicut autem in lingua latina invenimus aulæ, quæ Græci αὐλᾶς vocant, ita quam illi appellant ^{αὐλή} nostri aulam vocarunt, sed jam non atrium isto nomine sed domus regia significatur in latina lingua, apud Græcos autem atrium, inde atriarum vel atrienfes servi, qui in atrio Mediaslinorum operâ funguntur l. 1. §. Caupones. Nautæ caupon. Horum officium erat atrium scopis verrere, supellectilem mundare Columell. de re rustic. lib. 12. cap. 13. Tum insistere atriensibus ut supellectilem exponant, & ferramenta deterfa nitidentur, atque rubigine liberentur. Cujac. observ. lib. 10. cap. 24. & ad l. 203. de V. S. Atrium Ecclesiæ est area circa Ecclesiam 40. passum in majoribus Ecclesijs. 30. in capellis vel minoribus Ecclesijs, intra quam confugientibus erat plena securitas can. Sicut. can. si quis in atrio. can. si quis contumax. can. quisquis 17. qu. 4.

LIB. VI.

Cap.
1.

Domini 583.

PVD Lugdunum Synodus Episcoporum conjungitur, diversarum causarum altercationes incidens, negligentioresque judicio damnans. Conc. Lugdunense III, celebratum sub Guntrano Rege anno

Cap.
2.

Agathen urbem, que in Gothorum regno sita est advenerunt. Agathe est urbs Septimaniæ, quæ eo tempore erat adhuc ditionis Gothorum. Gregor. infr. lib. 8. cap. 28. Quibus de causis commotus Guntchramnus Rex exercitum in Hispaniam destinat scilicet ut prius Septimaniam, quæ adhuc infra Galliarum terminum habetur, ejus dominationi subderent, idem cap. 30. ejud. libr. Prius Septimaniam Provinciam ditioni nostræ subdite, quæ Gallijs est propinqua, indignum est ut horrendorum Gothorum terminus in Gallia sit extensus. Idem libr. 9. cap. 7. Gothi verò propter superioris anni devastationem, quam in Septimania Regis Guntchramni exercitus fecit, in Arelatensem Provinciam proruperunt. Septimania jam olim tradita Gothis. Sidon. libr. 3. epist. 1. Vel Gothis credite qui saepenumero etiam Septimaniam suam fastidiunt, vel refundunt, modo invidiosi hujus anguli, etiam desolata proprietate potiantur, unde Septimania dicta est Gothia, quasi residua sedes Gothorum jam amissa Aquitania. Gregor. supr. libr. 4. cap. 51. ibique Sigilla, qui quondam ex Gothia venerat, multum laceratus.

Tunc ego Novigentum villam ad occursum Regis abieram. Novigentum, vel Novingentum, vel Nongentum aliud est oppidum in Pertico, seu Perticensi pago, vulgò Nongentum

Rotroci, *Nogent le Rotrou*. Guill. Brito de gest. Philipp. A. ad ann. 1139. *apud Nongentum oppidum in Perticensi pago*, aliud est cognomine Novientum vel Nongentum suburbanum Parisiorum in vit. S. Remigij. *Villam verò Novientum in pago Parisiaco*, locus celebrior sepultura S. Clodoaldi *Gesta Franc* cap. 24. *Noviento villa Parisiaci suburbano, depositus requiescit*, c'est S. Cloud.

Ibique nobis Rex missorium magnum, quod ex auro gemmisque fabricaverat in quinquaginta librarum pondere ostendit. Missorium est majus vas aureum vel argenteum, pretiolis gemmis distinctum quod inter Reges & Principes doni causa miti solebat. de quo Gregor. *infr. libr. 7. cap. 4. Reliquos vero thesauros qui apud villam Calam remanserant, in quibus erat missorium illud aureum, quod nuper fecerat thesaurarj levaverunt*. Aimoin. *libr. 4. cap. 25. Missorium aureum ex thesauris Gothorum*. Missorium etiam dictum quod oblatum erat Ecclesiæ à Principe vel optimate. Flodoard. *Hist. Rhem. libr. 1. cap. 4. Missorium argenteum vi. librarum*.

Aureos etiam singularum librarum pondere, quos Imperator misit ostendit, habentes ab una parte Iconem Imperatoris pictam, & scriptum in circulo Tiberij Constantini perpetui Augusti, ab alia vero parte habentes quadrigam & ascensorem continentisque scriptum gloria Romanorum. A Tiberio Imp. Chilperico Regi dono missi sunt aurei singuli pondo libræ auri habentes ex una parte insculptam imaginem Imperatoris, ex altera quadrigam & vectorem, unde id genus nummi dicti quadrigati. Aurei Romani inscripti imagine Imperatoris. Cedren. *in Niceph. Phoca.* *ὅμοιο δὲ ἔχοντες ὅστων πάλαι χαρακτήρα βασιλέως, εἰ μὴ τὰ γάμφο ἑκατόστο δόναμιν ἰσοπέριον, ἔχοντες ἰσότιμον*. *Cumque esset lege, & consuetudine receptum, ut omnes nummi imagine alicujus Imperatoris notati, modo ponderi justo nihil decederet, idem valerent*. Soli Imperatores Romani aureis nummis suam imaginem apponebant, Rex Persarum argenteis tantum. Primi omnium Francorum Reges, spreta Impetij majestate, nummos aureos sua imagine percusserunt. Procop. 3. de bell. Gothic.

Qui dato susceptoque de pace sacramento, pactionibusque firmatis, munerati regressi sunt, Pactum pacis inter Chilpericum

Cap.
3.

Regem, & Childebertum filium Sigeberti Regis jurejurando firmatum ut infr. libr. 7. cap. 6. pactum inter Charibertum, Guntranum & Chilpericum Reges jurejurando pariter sancitum, hoc addito ut Polieuctus martyr cum Hilario & Martino Confessoribus esset perjuri j vindex.

Lupus vero Dux Campanensis. Comites præerant singulis civitatibus & pagis, Duces Provinciæ, quæ est synthesis plurium civitatum, & pagorum. Gregor. supr. libr. 8. cap. 18. *Nicetius per emissionem Eulalij à Comitatu Arverno submotus Ducatum à Rege expetijt, datis pro eo immensis muneribus & sic in urbe Arverna, Ruthena, atque Veticâ Dux ordinatus est.* Idem libr. 9. cap. 7. *Ennodius cum Ducatum urbium Turonica atque Piclava ministraret, adhuc & Vici Juliensis, atque Benarna urbium principatum accepit.*

Tutatâ infra urbis Lugduni Clavati muros conjugem suam, ad Guntchramnum Regem confugit. Rectius alij Codices Lauduni Clavati, Laudunum Clavatum urbs Campaniæ, in qua Lupus Dux Campaniæ conjugem in tuto posuit ab hostibus, ejusdem meminit Fredegar. cap. 97. *ad Laudunum Clavatum nuncios dirigit.* Aimoin libr. 4. cap. 45. *Martinus per fugam elapsus, Laudunum Clavatum ingressus illic se reclusit.* Flodoard. Hist. Rhem. lib. 1. c. 14. *non modicam nec non earumdem rerum partem Ecclesie sanctæ Mariæ Lauduni Clavati Remensis parochie castri, ubi nutritus fuerat tradidit, sic dictum à Clavis populis, quasi urbs Clavorum, ut Viridunum dicta est urbs Clavorum Sigebert. ad ann. 1043. Odofredus ad urbem quoque Clavorum, quæ Viridunus dicitur, cum maiori sanctæ Mariæ Ecclesiâ incendit.*

Cap.
54

Judeus quidam Priscus nomine, qui ei ad species cõmendas familiaris erat. Hac atate Judæi maximè negotiationem exercebant in Gallia, & Syri etiam, de Syris Gregor. infr. libr. 10. cap. 26. *Eusebius quidam negotiator genere Syrus, datis multis muneribus in locum ejus subrogatus est.* Salvian Gallus de Gubern. Dei libr. 4. *Consideremus solas negotiatorum, & Syrorum omnium turbas, quæ majorem fermè civitatum univrsarum partem occupaverunt.* Adcoque Syri per totum orbem sparsu negotiationis causa. Hieronym. in Ezech. lib. 8. cap. 26. *Vsq;que*

autem permanet in Syris ingenitus, negociationis ardor, qui per totum mundum lucri cupiditate discurrunt, & tantam mercandi habent vesaniam, ut occupato nunc orbe Romano inter gladios, & miserorum neces, querant divitias, & paupertatem periculis fugiant. Idem ad Latam. Negotiatoribus, & avidissimis mortalium Syris. Hinc mulieres Syras, quod continenter ferant absentiam virorum, diu absentium negotiandi causa, laudat Augustin. de adulterin. conjugijs libr. 2. cap. 20. Et plurima pudicissimè transgunt, & maximè Syra, quarum mariti negociandi questibus occupati, juvenes adolescentulas deserunt, & vix aliquando senes ad aniculas revertuntur, & ut apud Ravennam omnia perversa intelligantur, clericos foenerari, Syros psallere per ludum scribit Sidon. libr. 1. epist. 8. *Faenerantur clerici, Syri psallunt.* Judæi etiam ut plurimum erant conductores vectigalium in Galliâ. Gregor. infr. libr. 7. cap. 23. *Præsenti quoque anno Armentarius Indæus, cum vno sectæ suæ satellite, & duobus christianis ad exigendas cautiones, quas ei propter tributa publica Injuriosus ex Vicario, ex Comite vero Eunomius deposuerant Turonis advenit.*

Et hæc dicens aquam manibus percipi jubet, veteres discumbentibus lotis prius manibus. Plaut. in Amphitr. *Lavisti A. quid postquam lavi accubivisti.* Idem in Stych. *quam mox cocta est cæna, impransus ego sum E. Abi intro ad me & lava.* Petron. in Satyr. *Tandem ergo discubimus pueris Alexandrinis aquam in manus nivatam infundentibus.* Gregor. ipse de vit. Patr. cap. 4. *Sigiualdus ut ablutis aqua manibus, merum dignaretur accipere deprecatur.* Imo & convivæ manus lavabant ad singula fercula. Lamprid. in Heliogabal. *Quum per singula fercula & manus quasi comedissent lavarent.* Sidon. libr. 1. epist. 11. *Rectorsumque conversus tamquam aquam manibus poscerem, cubitum toro reddidi.*

Quibus ablutis facta oratione accepto pane gratias Deo agentes, & ipsi accepimus, & Regi porreximus. Benedictio mensæ ante refectioem antiqui moris est Hieronym. ad Eustoch. *nec cibi sumantur, nisi oratione præmissa, nec recedatur à mensa, nisi referatur Creatori gratia, imo & veteres benedicebant singula fercula* Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 89. *Dixitque vir*

ad Presbyterum hereticum si consenseris dictionibus meis, exerceamus hodie cachinnum, de hoc Romanorum Presbytero, ut scilicet apposita ferulo, tu celerius signare festines, notatur virgo sanctimonialis, quæ lactucam ori injecit, omiſſa benedictione signo crucis statim arrepta à dæmone. Gregorius Papa Dialog. 1. cap. 4. *Quadam vero die una Dei famula ex eodem monasterio virginum, hortum ingressa est, quæ lactucam conspiciens concupivit, eamque signo crucis benedicere oblita, avidè momordit, sed arrepta à diabolo protinus cecidit.*

Re: verò ascenso equo Parisius est regressus. Priores Reges Francorum equo ut plurimum vehebantur, etiam in solemnī pompa. Gregor. libr. 2. cap. 38. de Clodoveo 1. *Tunc ascenso equo aurum argentumque in itinere illo, quod inter portam atriij & Ecclesiam civitatis manu propria spargens.*

Fuit autem apud urbem Nicensem eo tempore Hospitius Reclusus. Alij Codic. legunt Reclusus. Eiusdem meminit Aimoin. libr. 3. cap. 38. Paul. Diac. de gest. Longobard. libr. 3. cap. 1. ex fide Gregorij.

Constrictus catenis ad purum corpus ferreis, induto desuper cilicio. Hospitius Reclusus ferreis catenis vinctus, quas ad imum corpus gestabat, superiecit cilicium nè appareret, sciens Patribus displicuisse in monachis manifestam catenarum gestationem de quibus Hieronym. ad Eustoch. *Viros quoque fuge, quos videris catenatos, quibus faminei contra Apostolum crines hircorum barba, nudum pallium.* Idem ad Marcum Presbyterum. *Quid facit sub tunica pœnitentis regius animus, catena sordes, & coma non sunt diadematis signa, sed fletus.* de iisdem Epiphanius in calce Panarij in expositione fidei Catholic. cap. 23. *ἀπερὸς δὲ τῆ το κλοιῶν περιβύται.* *Indecens est vinculis collo inditis incedere.* plura de his Chrystom. libr. 3. adv. vituper. vit. monastic. Gregor. Nazianz. orat. 27. Pallad. Hist. Lausiac. cap. 52. Theodorit. de vit. Patr. cap. 3. 4. 24. Gregor. ipse de vit. Patr. cap. 15. de Senoch. Abbate. Cassian. Collat. 8. cap. 3 Cæsari. de mirac. libr. 11. cap. 26. & trib. seqq.

Nihil aliud quam purum panem, cum paucis dactylis comedeat. Hospitius Reclusus vescabatur solo pane, & aqua cum paucis dactylis, hi sunt fructus palmarum, quos alij palmulas

vel caricas vocant, Monachi alij victitabant solo pane, & oleribus, & leguminibus Hieronym. epist. ad Paulin. de instit. Monach. *Sit vilis & vespertinus cibus, olera & legumina, interdumque pisciculos pro summis ducas delitijs*, idem ad Eustoch. *vivitur pane leguminibus, & oleribus, quæ sale solo condiuntur*. Idem Cassian. de instit. cœnobitar. libr. 5. cap. 23. Evagr. libr. 1. cap. 21. alij vivebant pane & aqua cum paucis datylis.

In diebus autem quadragesimæ, de radicibus herbarum Ægyptiarum, quibus Eremita utuntur, exhibentibus sibi negotiatoribus alebatur. Hospitius in quadragesima vivebat radicibus herbarum Ægyptiarum, quæ ei subministrabantur, à negotiatoribus Mallyliensibus. Inter Monachos Ægyptios, alij vivebant pane, oleribus, & leguminibus, alij radicibus herbarum unde Βίσχοι id est pabulatores nomen. Evagr. libr. 1. cap. 21.

Non decima dantur, non pauper alitur. Hospitius Reclusus cladem Galliarum per Longobardos prædixit, ejusque causam inter alias tribuit, decimarum detractioni. Hoc tempore vitio seculi decimarum præstatio in desuetudinem abierat, idè pro decimis instaurandis diligentius elaboratum Conc. Matisc 2. Can. 5. Moguntin. Can. 38. de quo plura diss. Jur. Can. libr. 3. cap. 9.

Ipsò vero imposito salus signo, brachium sanitati restituit. Longobardi militis dextera, quæ librando gladium in caput Hospitij, dirigit, signo crucis à sancto restituitur. A sanctis curationes fiunt, imposito signo crucis Gregor. infr. libr. 10. cap. 29. *Interea ad sanctum Aredium caperunt infirmi confluere, quos manus singulis, cum vexillo crucis imponens sanitati reddebat.*

Ille autem in eodem loco conversus, tonsurato capite fidelissimus Monachus nunc habetur. Monachi tonsurati Dionys. de Hier. Eccles. cap. 6. Epiphan. Hæres. 80. Hieronym. epist. ad Sabinian. Augustin. de oper. Monach. cap. ult. Pallad. Hist. Lausiac. cap. 21. Beda Hist. libr. 1. cap. 13. & 20. libr. 5. cap. 22.

Igitur Diaconus ex Provincia illa Romam directus est, ut Beatorum Apostolorum pignora, vel reliquorum Sanctorum qua

urbem illam muniunt, exhiberet. Ea ætate frequens fuit peregrinatio religionis causa ad limina Apostolorum. Sidon. libr. 1. epist. 5. ubi priusquam vel pomeria contingerem triumphalibus Apostolorum liminibus affusus, omnem protinùs sensi membris male fortibus explosum esse languorem. Beda Hist. libr. 5. cap. 7. Abeunte autem Romam Ceadualla successit in regnum Hun de stirpe regia, qui cum 37. annis imperium tenuisset gentis illius, & ipse relicto regno, ac junioribus commendato, ad limina Beatorum Apostolorum Gregorio Pontificatum tenente profectus est. quod his temporibus plures de gente Anglorum nobiles ignobilesque laici & clerici, viri ac femina certatim facere consueverunt. Theodulf. Aurelian. epist. ad Modoinum de exilio suo.

Oratum hæc Turone, Romam petit inde reversa.

Inde Romei dicti, qui voti causa Romam peterent. Odo Cluniacens. vit. S. Geraldii Comitis lib. 1. cap. 27. *Cum vero dehinc quosdam Romeos sibi notos obviam reperisset, & cap. 29. ejuſdem libr. Nam sicut illic mos est lucrosum nimis nautum à Romeis expectabat, ob id varia constitutiones à Gregorio & alijs Pontificibus editæ pro securitate, & immunitate peregrinorù Romana cunctium can. si quis Romipetas & dd. seqq. 24. qu. 3. Constitutionem Gregorij laudat Continuator Bedæ libr. 2. cap. 26. præmissa oratione Pontificis super ea habita ad Cardinales. Securi peregrini insuetas viarum terebant orbitas, lætique per urbem antiquis oculos pascebant miraculis, cantantes dõnis factis repatriabant, &c. & quia obtentu Turonicæ vel Romanæ peregrinationis potentiores novos census à colonis suis exactabant, id vetuit Syn. Cabillonens. can. 45. & quia multis peregrinatio erat occasio vagandi, idcirco statutum nè quis Romam iret sine licentia sui Episcopi, vel ejus Vicarij Conc. Sa- legunstad. Can. 16.*

Mese his qui sancto viro de Naucleris amici essent commendari deponit. Diaconus Andegavensis, apud Niccam urbem salutato Hospitio Recluso, navigio inde Romam petiturus à sancto viro petit se commendari naucleris, id est gubernatoribus navium qui ejus amici essent.

Quo salutato ac deſcalato. Osculum salutationi conjungi solebat pro simplicitate sæculi. Augustin. in Genes. cap. 87. Con-

suetudinis quidem fuit maxime in illa simplicitate antiquorum ut propinqui propinquos oscularentur, & hoc hodie fit in multis locis. Optat. Milevit. libr. 4. Nam & vos ipsi aliqui in personæ foris salutatione oscula solita denegatis.

Adsumptoque oleo benedictione sanctificato. Hospitius Reclusus mutum & surdum natum curavit oleo signo crucis benedicto, eodem oleo cæcum curatum subjungit Gregor. Tunc cum oleo benedicto super oculos ejus, crucem sanctam faciens oleo signo crucis benedicto. Gratia curationum fulsere patres Aetici ut Hospitius hic Maxentius & alij de quibus dictum est supr. libr. 2. cap. 36. quibus addatur Beda libr. 3. cap. 15. Qui benedicens illis, ac Domino commendans, dedit etiam oleum sanctificatum, &c.

Vocavit ad se Præpositum Monasterij. Hospitius Reclusus sentiens se morti proximum vocavit Præpositum Monasterij Præpositus Monasterij est idem qui prior, qui præest Monasterio sub Abbate, Græcis ἡγούμενος. Synod. Nicen. 2. Can. 13. 14.

Et mitte nuncios ad Episcopum civitatis, ut veniat ad me sepeliendum. Hospitius Reclusus sentiens se morti proximum vocavit ad se Præpositum Monasterij, & per eum seu ejus nuntium, commendavit sepulturam suam Episcopo civitatis, hic fuit Eustasius Episcopus, qui audita morte advenit, & sancti corpus sepulture mandavit ut mox subjungit Gregor. Adveniens autem Anastadius Episcopus beatum corpus studiosissime sepultura mandavit.

Eo tempore Ferreolus Veeccensis, Episcopus magna vir sanctitatis obiit. Ferreolus Ucticensis Episcopus filius Ansberti Senatoris & Blitildis, ea fuit filia Clotarj I. Episcopus Ucticensis successit Firmino patruo suo.

Regium de Episcopatu præceptum accipit. Mortuo Ferreolo Ucticensi Episcopo, Albinus per Dinamium Rectorem Provincie, citra Regis consilium, seu consensum suscepit Episcopatum, quo intra tres menses morte sublato, Jovinus Regium de Episcopatu præceptum accepit, quia ea ætate Episcopi non adsumebantur sine præcepto Regis, sed præventus est à Marcello, qui à comprovincialibus consilio Dinamij

Cap. 7.

Episcopus ordinatus est , & tandem muneribus vicit apud Regem.

Cap. 8. *Obijt & Eparchius Reclusus Engolismensis.* Eparchius Reclusus apud Engolismam vitæ sanctitate claruit, is fuit de genere Comitum Petrocoriensium ejus gesta apud Sur. I. Jul. vulgò *S. Cibar.*

Et judicibus plerumque , ut culpabilibus ignoscere, dulcedine profusâ , imperavit potius , quam rogavit. Eparchius Reclusus pro reis damnatis sæpius intercedebat apud Judices. Passim numerantur intercessiones , Monachorum pro damnatis , vel oppressis. Chrysostom. Homil. 17. ad Antiochen. Cassian. Collat. 1. cap. 20. Collat. 14. cap. 14. de quo in Asceticis.

Quodam verò tempore dum pro furto quis ad pendendum deduceretur. Laqueus seu suspensium pœna furti. Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 1. cap. 21. *Quodam loco unus propter furti scelera comprehensus ductus est ad patibulum , ut condemnaretur suspensio Innocent. III. in cap. ex litteris de Excess. prælat. In quorum presentia predictus fur est suspensus. Senec. epist. 7. Latrocinium fecit aliquis , quid ergo meruit ut suspendatur.* Famosi latrones his locis, ubi grassati sunt, furcâ figendi l. capitalium §. ult. ff. de pœn.

Cap. 9. *Dum se cerneret morbo regio , calculoque gravissimè fatigari.* Regius morbus , est morbus caducus seu comitialis. Gregorius de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 27. *Ipse vero Ruccolenus ulteriorem ripam aggressus , morbo confestim regio sauciatur.*

Qui tonsuratus , gradus quos clerici sortiuntur ascendens , post 40. dies migrante Sacerdote successit. Badegisilus Major domus Regiæ , designatus Episcopus Cenomannensis , vivo adhuc Domnolo tonsuratus , & intra paucos dies promotus ad omnes ordines , paulo post migranti Episcopo successit. Hoc factum contrâ canones , manu regiâ.

Cap.
10.

Qui ponentes ad fenestram absidæ cancellum , qui super tumulum cujusdam defuncti erat. Fures basilicam D. Martini ingressi sunt per fenestram vitream absidæ, nitentes in altum per cancellum tumuli cujuspiam defuncti. Absis vel absida erat pars anterior basilicæ. Gregorius libr. 2. cap. 16 *In ante absidem ra-*

tundam habens, ab utroque latere ascellas eleganti constructas opere. Idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 63. denique in latere basilica, id est in pariete qui à parte erat oratorij, in absida collegit, præstolans domini misericordiam, quid juberet de martyre revelari. Anastas. in Benedic. 3. Et impetu factò absidam, in qua Episcopi psallentes residebant cum clero conscenderunt. Turouli Sanctorum vel majorum cancellis includebantur ut sepulchrum S. Petri Gregor. de mirac. Martyr. libr. 3. cap. 18. Hoc enim sepulchrum sub altari collocatum valde rarum habetur, sed qui orare desiderat, reseratis cancellis, quibus locus ille ambitur accedit super sepulchrum. Idem de mirac. D. Martin. lib. 4. cap. 2. Accessi autem ad tumulum sancti, ac per lignum cancelli linguam impeditam traxi. Cancellis inclusus videbatur lectulus S. Martini, sic vocant nudam humum, in qua cubabat apud Condantensem vicum. Greg. de mirac. D. Martin. lib. 1. cap. 35. Quidam ex nostris lignum venerabile de cancello lectuli à monasterio sancti me nesciente detulerat, idem libr. 2. cap. 19. Prostratusque ad ejus lectulum nocte tota lachrymis, & orationibus deducta immobilis madefecit terram fletibus, tepuitque suspirijs ejus venerabile lignum cancelli.

Ac de hospitali eorum argentum communitum, & pallia sunt extracta. Hospitale hic pro hospitio, sive caupona in qua latebat argentum, & alix res quæ furto subrepta erant è basilica sancti Martini. Alias hospitale pro Xenodochio peregrinis excipiendis destinato. Gregor. de mirac. libr. 1. cap. 53. Idemque apud basilicam sancti Martyris Marcelli hospitale habebat, ab Abbate loci victus stipendia capiens.

aimoin
libr. 3°
cap. 45.

Apud Massiliensem vero urbem Dinamius Rector Provincia, Dinamius fuit Rector Arelatensis Provinciae, quæ ab eo tempore simpliciter Provincia dicta est Gregor. supr. h. libr. cap. 7. Albinus ex Prefecto, per Dinamium Rectorem Provinciae extra Regis consilium suscepit Episcopatum. Adhuc tamen eadem non desijt vocari Arelatensis Provincia Gregor. libr. 4. cap. 39. Et Amo quoque Arelatensem debellavit Provinciam, Idem libr. 8. cap. 30. Hac audiente Rex Leudegisilum in locum Calumniosi Egilani Ducem diligens omnem ei Provinciam Arelatensem commisit. Massiliensem, vel Arelatensem Provinciam promiss-

Cap.
11.

cuè accipere videtur. Gregor. infr. libr. 8. cap. 45. *Nicetius Arvernus Rector Massiliensis Provincia.*

Domos Ecclesie adprehendunt, ministeria describunt, regeſtoria reſerant, promptuaria expoliant, omnesque res Ecclesie tamquam si jam mortuus eſſet Episcopus pervadunt. Pulio Theodoro Episcopo Massiliensi, clerici ejus Ecclesie, quasi jam mortuo Episcopo, res omnes Ecclesie occupant, ministeria describunt, id est vasa ecclesiastica, regeſtoria reſerant, id est regeſta Ecclesie. Regeſta sunt tabularia, seu archiva quibus continentur codices seu instrumenta vel acta Principis, Republice, universitatis vel ecclesie, his usus conſcribendis vitis aliquot principum Vopiscus, testis ipse de se in Probo. *Uſus etiam ex regeſtis ſcribarum porticus porphyretice.* Alias regeſtum est locus ubi gaza regia, seu ararium habetur Gregor. infr. libr. 9. cap. 9. *Pueri vero qui miſſi à Rege fuerunt, ad requirendas res ejus, tanta in theſauris illius reperiunt, quanta nec in ipſo ararij publici regeſto, poterant inveniri.* Idem cap. 10. ejusd. libr. *Multitudo autem auri argentique, ac diverſarum ſpecierum, in ejus regeſtis reperta eſt.* Idem cap. 34. ejusd. libr. *Et ingreſſa in regeſtum, reſeravit arcam, monilibus ornamentisque præcioſis reſertam.* Promptuaria expoliant id est cellaria de quo dixi ſupr. libr. 5. cap. 1.

Gundulfum ex domestico Ducem factum. Gundulfus ex domestico, id est Comite domesticorum à Childeberto Dux factus. Domesticus est Comes domesticorum qui in palatio adscripti sunt custodie Imperatoris Suidas *δωμῆσικος οἱ τῶν βασιλέων ἐν πύλαις, οἱ κατὰ βασιλείας οἱ κυριακοῖ ἐπατιῶται.* Qui præerat illis Comes domesticorum. Greg. ſupr. libr. 2. cap. 9. *Eodem tempore Caſtinus domesticorum Comes, expeditione in Francos ſuſcepta ad Gallias mittitur.* Dignitatis cauſa præfectus domesticorum *μύρας* domesticus dictus Nicet. in Joanne Comneno, *ὁ πρωτόδικος τῶν μετὰ αὐτὸν δωμῆσικων Ἰωάννου* & alio loco *μύρας τῶν δωμῆσικων.* *Monitu magni domestici Joannis. Magni domestici dignitate ornatus* VVilhelm. Tyr. de bell. ſacro libr. 2. cap. 5. *Et Megadomestici dignitate, quem nos majorem Senefcallum appellamus.* Inde Domesticatus est dignitas ejus qui præest domesticis seu custodibus corporis. Gregor. ſupr. libr. 2. cap. 8. *Gaudentius pater, à domesticatu exorſus*

militiam, usque ad Magisterij equitum culmen proventus est. Præfectus domesticorum passim simpliciter Domesticus, Gregor. infr. libr. 10. cap. 15. Adfuit autem diebus illis Flavianus nuper Domesticus ordinatus.

Dum diversa inter se, super altarium conferunt, recedentes ab altario saluatorium ingrediuntur. Gundulfus Dux & Dinamius dum diversos inter se serunt sermones intra altarium id est sanctuarium seu spatium quod est circa altare, recedentes ab altario, saluatorium ingrediuntur. Saluatorium est hospitium seu metatum Episcopi, proximum basilicæ Græcis ἀσπαστήριον de quo dixi supr. libr. 2. cap. 21.

Tunc referatis tam portarum, quam sacrarum adiuu valuis ingrediuntur utrique civitatem, Dux scilicet & Episcopus, cum signis & laudibus, diversisque honorum vexillis. Capto Dinamio Gundulfus Dux & Theodorus Episcopus Massiliensis unâ solemni pompâ urbem ingressi cum signis, id est signorum Ecclesiæ sonitu. Signa sunt campanæ Ecclesiæ, inde nomen, quod signentur baptismo, id est oleo & chrismate, & nomen eis imponatur Helgald. in Roberto R. de capella regiâ. Signa quinque unum ex his satis mirabile, in quo undecim millenaria metalli, & sexcenta libra fuerunt, cui inprimi iussit signum baptisimi, sicut ordo deposcit Ecclesiasticus, & ut vocaretur Robertus attribueret Spiritus sanctus, vel etiam signa hic accipe pro signis crucis quæ à clero præferuntur cum solemniter occurrit Principi. Gregor. libr. 10. cap. 9. Ebraccharius verò usque Venetias urbem accessit, miserat enim ad eum obviam Episcopus Regalis clericos suos cum crucibus, & psallentio, qui eos usque ad urbem deduxerunt. Ait cum laudibus id est cum varijs plausibus & adclamationibus, laudes sunt adclamationes quæ fiunt Principi imperium vel regnum, vel Episcopo Pontificatum incunt. Gregor. libr. 5. cap. 30. de Tiberio II. Imp. Debinc indutus purpura, diademate coronatus, throno imperiali impositus, cum immensis laudibus imperium confirmavit. Idem infr. hoc libr. cap. 30. Igitur celebrato iustitio Mauricius indutus diademate, & purpura ad Circum processit, adclamatisque sibi laudibus, largitus populo munera imperio confirmatur. Cum signis vexillis & laudibus varijs linguis Guntrano Regi obviam occurrit plebs

Aurelianiensis Gregor. libr. 8. cap. 1. *Processitque in obviam ejus, immensa populi turba, cum signis atque vexillis canens laudes, &c.* Theodorus Episcopus Massiliensis à civibus cum magna laude susceptus. Gregor. ipse infr. hoc cap. *Episcopus verò ad Regem deductus, nec culpabilis inventus, ad civitatem suam redire permissus, cum grandi est à civibus laude susceptus.* Signa id est cruces & vexilla præferuntur à Sacerdotio in sollempnibus litis vel pompis. Constantinopoli commota seditio, ducibus quibusdam Presbyteris, quorum unus imaginem Christi, alter signum crucis, alius sacrum vexillum in forum attulit. Nicet. in Alexio Comnen. cap. 6. *ἡ τις τῶν ἱερέων ἐκτύπων τὴν χριστὸν ἐπ' ἀγορᾶς ἐπέκειν, ἢ ἄλλοι ἄρας παυρὸν ἰσομαθίων, ἢ ἕτεροι ἑπιμαίαν ἱερῶν ἀνωμόσας, ὡς γλαῦκος μύιας τῆς σασιας ἐπέποπάζαντο.* Et quidam Sacerdos Christi imagine in forum allatâ, alter cruce in tergum sublatâ, alter sacro vexillo arrepto seditiones attraxerunt ut Cæcias mubes.

Quorum caput Anastasius Abbas, & Proculus Presbyter erant. Principes seditionis commotæ adversus Theodorum Episcopum Massiliensem, fuere Anastasius Abbas, is fuit Abbas S. Victoris, & Proculus Presbyter. Caput seditionis dicitur hic, ut caput belli supr. libr. 5. cap. 2. *Godinus autem qui à sorte Sigiberti se ad Chiupericum transfulerat, caput belli istius fuit.*

Multis tamen eorum per idoneos fidejussores dimissi, ad Regem jussi sunt ambulare. Rei soluti datis fidejussoribus, iudicio listi, fidejussor iudicio listi admittitur, etiam in criminabilibus causis. l. si adulterium in fin. ff. ad leg. Jul. de adulter. Gregor. infr. libr. 8. cap. 7. *Discedentes itaque à Regis presentia, cautiones & fidejussores dederunt, ut decimo Calendas mensis novi ad Synodum convenirent.* idem cap. 12. ejusd. libr. *Episcopum vallat fidejussores requirit, & ad presentiam Regis Guntchramni direxit, ut scilicet ad Synodum qua Matifcone futura erat, quasi ab Episcopo dâmnandus abesset.* Idem eod. libr. cap. 43. *Antestinus vero acceptis fidejussoribus ab Episcopo, ut in presentia Regis adesset Santonos venit. & infra. Et sic datis fidejussoribus de presentia sua ante Regem in civitatem ingredi permissus est.* Idem de glor. Confess. cap. 71. *Et dicto citius convenitur.*

nitur Episcopus, datisque fidejussoribus in presentia Regis adstet. Idem infr. h. libr. cap. 12. *Datis fidejussoribus Tolosam dirigitur.*

At ille ira commotus jubet contra fas religionis, ut Pontifex summi Dei arctatus vinculis sibi exhiberetur. Guntranus Rex Theodorum Massiliensem Episcopum contra fas jubet vinculum sibi exhiberi. Episcopi dicunt causam soluti, Illustres in criminalibus causis audiuntur sedentes l. 3. §. eo qui in crimen C. ubi Senator. vrl clariss. Sidon. libr. 1. epist. 7. de Arvando. *Arvandus jam tunc infælici impudentia, concito gressu medijs propè judicium sinibus ingeritur.*

Advenit festivitas dedicationis oratorij, ruris suburbani. Dedicatio Ecclesiæ vel oratorij fit solemniter per Episcopum Sidon. libr. 4. epist. 15. *Epulum multiplex & capacissima lectifertoria para, ad te venit, quippe postquam omnibus tempus futura dedicationis inclaruit, nam baptisterium, quod olim fabricamini scribitis posse jam consecrari, ad quæ festa vos voti, non ministerij, officij multos, fidei totos causa sollicitat.*

Cumque per Aquensem præterirent urbem, Pientus Episcopus loci. Pientus Aquensis Episcopus, Pientium vocat Aimoin libr. 5. cap. 45.

Ipsaque super miserabilem imponentes caballum. Caballus est vilior equus, vel equus sagmarius Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 1. cap. 36. *Crederes eos sustibus agi, aut invitos contra possibilitatem Caballorum suorum currere cogi.* Idem libr. 4. de mirac. ejusd. cap. 35. *Exiliensque de Caballo in quo sedebat, pedes nostros arripuit.* Idem libr. 3. cap. 33. *In Burdigalensi autem regione, hoc anno gravis Caballorum extitit morbus, & infra Addiderunt ut de clave ferreâ, quæ ostium oratorij recludebat caracteres Caballis imponent.* Inde feretrum Caballarium pro vehiculo quod trahitur Caballis Beda libr. 4. cap. 6. *Etenim usque hodie feretrum ejus Caballarium, quo infirmus vehi solebat, servatum à discipulis ejus.*

Regnovaldo Duce fugato, Petrogoricum pervadit. Petrogoricum civitas Petrogoriorum Perigueux. Olim Vesunna Itinerat. Antonin. *Agnum excisum, Trajectus Vesunna,* Inde Petrocorij Vesunnici Sidon. libr. 8. epist. 11 *Quid agunt Nitiobri-*

Cap.
12.

ges, quid Vesunnici tui. Petrocorij Aquitanix secunda populii idem libr. 7. epist. 6. Burdegala Petrogorij Rutheni, Lemovices Gabalitati Helufani Vasates, Convena Aufcenses. Regnovaldus fuit Dux Aquitanix sub Guntrano Rege de quo memini Rer. Aquit. libr. 6. cap. 10.

Exactoque sacramento Aginnum pergit, Aginnum civitas secunda Aquitanix amoenissima ad Garumnam flumen sita, veteribus Aginnum Nitiobrigum, quia est caput Nitiobrigum. Nitiobriges sunt Aginneses, malè Antobroges Plinio libr. 4. cap. 19. *Rursus Narbonensi Provincia contermini Rutheni Cadurci, Antobroges, Tarneque amne discreti à Tolosanis Petrogori.* Rectè Nitiobriges restituit Scaliger in Aufon. libr. 2. cap. 10.

Basilicam sancti Martyris Caprasij expetiit. Uxor Regnovaldi Ducis audiens Petrocorium & Aginnum, quæ urbes erant ditionis Guntrani Regis à Desiderio Duce redactas in potestatem Chilperici Regis, pulso Regnovaldo, præsidij causa expetiit basilicam S. Caprasij martyris quæ est apud Aginnum, Caprasius martyr, unà cum B. Fide virgine Aginni martyrium passus sub Maximiano. Martyr. 20. Octobris, & hæc est basilica in ejus honorem illic posita à Dulcidio Episcopo Aginnesi ex gest. martyrij Capras. apud Surium 20. Octobr.

Ibique iterum in basilica sancti Saturnini ingressa residebat. Regnovaldi uxor pulsa è basilica S. Caprasij perfugit basilicam S. Saturnini, quæ est apud Tolosam, eandem latuisse in basilica S. Mariæ Tolosæ refert Gregor. libr. 7. cap. 10. *Rigundis vero in basilica S. Mariæ Tolosæ in qua Regnovaldi uxor Chilpericum metuens confugerat residebat.* Ecclesia sancti Saturnini est exempta, insignis collegio Canonicorum Regularium unde Canonicam sancti Saturnini vocat Gregorius VII. libr. 9. epist. 29.

Bladastes vero Dux in Vasconiam abiit, maximamque partem exercitus sui amisit. Bladastes Dux Vascones è jugis pyrenici crebris excursionibus Novempopulonia infestus, bello aggressus, maximam partem copiarum amisit. Vasconia nomine hic accipio veterem Vasconiam seu Vasconum sedem quæ erat in Pyrenici jugis, Plin. libr. 3. cap. 5. *Perque Pyreneum*

Ceretani, dein Vascones. Nondum ea pars Aquitanix quæ jacet ad imum Pyrenæi, quæ postea Vasconix nomen accepit à Vasconibus, qui eam occuparunt, desierat vocari Novempopulania, eratque in ditione Regum Francorum. Testis ipse Gregorius libr. 2. cap. 25. *Maximè tunc Novempopulana, gemineque Germaniæ vrbes, ab hac tempestate depopulata sunt.* Hic postea secutus est partes Gundobaldi, quo extincto, ope Gregorij nostri in gratiam redijt cum Guntrano de quo Gregor. infr. libr. 7. cap. 34. & libr. 8. cap. 6.

Et diem in quo ad sponsalia donanda conjungerent, malè suavis frater indicit. Dies à Lupo indicitur ad sponsalia donanda, id est contrahenda, quia die sponsalium fiebant dona inter sponsum & sponsam. Et hoc est donum quod Francis & alijs dicebatur Morganegiba donum matutinale, quia fiebat mane ante nuptias. Gregor. infr. libr. 9. cap. 20. *tam in dote quam in Morganegiba, hoc est matutinali dono.* Feudistis Morganatica 4. Feudor. 32. Albert. Argentines. in Chronic. *Cui sorori dominium de Ryburg, quod ipse Rex sibi retinuerat, Morganatico jure donavit.*

In Parisiaco vero termino verus sanguis ex nube defluxit, & super vestimenta multorum hominum cecidit, & ita tabè maculavit, ut ipsi propria indumenta horrentes abnuerent. In agro Parisiensi sanguis de cœlo decidit, & ita vestes maculavit, ut qui gestabant horrore eas abjicerent. Maculæ sanguinis quæ vestibus hærebant vulgò dicebantur lepræ, id est maculæ vestium. VVitichindus Saxon. Hist. libr. 3. *Peracta cade barbarorum eo anno prodigiosa res apparuerunt, nota scilicet cruoris in vestimentis plurimorum, fuerunt & qui lepras vestium interpretarentur, eo quod subsequens lepra multos mortales corrumperet.*

Burgundio quasi annorum viginti quinque, id est proximus ætati 25. annorum, quasi idem sonat ac ferè de quo dictum est Cap. 15.
supr. libr. 3. cap. 19. sic & Gregor. de vit. Patr. cap. 8 *Cum primum litterarum elementa cœpisssem agnoscere, & essem quasi octavi anni ævo.* Idem infr. libr. 9. cap. 24. *Audivit Lewvieldus quasi hic Episcopus ei consilium dedisset.*

Quod ego abnuui, quia Canonibus non convenire cognovi, Foelice Nannetenſi Episcopo graviùs ægrotante, Burgundio ejus ne-

pos qui erat ferè annorum viginti quinque , accessit ad Gregorium Episcopum Turonensem , qui est Metropolitanus Britanniaë , & petijt ab eo tonsuratum , in locum avunculi qui adhuc superstes erat , Episcopum consecrari , quod abnuit Gregorius quasi canonibus contrarium. Ex Nicen. Synod. can. 8. viventi Episcopo non potest adjungi alius Episcopus , nè Ecclesia scindatur in diversos Episcopos , & unum corpus diversa capita habeat , monstro simile , & Episcopo non licet sibi successorem eligere Conc. Antioch. Can. 23. Can. Episcopo 8. qu. 1.

Habemus scriptum in Canonibus fili , non posse quemquam ad Episcopatum accedere , nisi prius Ecclesiasticos gradus regulariter sortiatur. Burgundione postulante à Gregorio ut tonsuratus mox in locum Fœlicis Nannetensis Episcopi avunculi in Episcopum ordinaretur , Gregorius ei dixit non posse quemquam in Episcopum ordinari , nisi priùs ad singulos sacros ordines regulariter promotus fuerit , id est servatis intervallis. Zozim. ad Ilichium epist. 1. *Si officia secularia principem locum , non vestibulum actionis ingressis , sed per singulos gradus examinatis temporibus deferunt , quis ille tam arrogans tam impudens invenitur , ut in cœlesti militia , qua propensius ponderanda est , & sicut aurum repetitis ignibus exploranda , statim dux esse desideret , cum tyro ante non fuerit , & priùs velit docere quam discere. Assuescat in domini castris in lectorum primitus gradu , divini rudimenta servitij nec illi vile sit Exorcistam , Acolythum , Subdiaconum , Diaconum per ordinem fieri , nec hoc saltu sed statutis majorum ordinatione temporibus. Iam vero ad Presbyterij fastigium talis accedat , ut & nomen atas impleat , & meritum probitatis stipendia ante acta testentur , jure inde summi Pontificis locum sperare debeat.* can. si officia 59. dist. Et hoc est quod repetit Gregorius. *Tu ergo dilectissime revertere illuc , & pete , ut ipse te qui elegit debeat tonsurare , cumque Presbyterij honorem acceperis ad Ecclesiam assiduus esto , & eum cum Deus migrare voluerit , tunc facile Episcopalem gradum ascendes.* Sicut honores civiles deferuntur gradatim & per ordinem l. ut gradatim ff. de mun. & honor. l. i. C. de offic magistr. offic. ita & Sacerdotium per singulos gradus probatis deferri debet.

Cui Nonnichius consobrinus, Rege ordinante successit. Nonnichius successit Fœlicis Nannetensi Episcopo, ejusdem meminit Gregor. de Mirac. D. Martin. libr. 4. cap. 27. Adveniente autem festo Beati Martini Nonnichius Nanneticorum Pontifex, ad basilicam sancti advenit. Ejusdem meminit & Gregor. libr. 8. cap. 43.

Ab oratorio puellam abstraxit. Bappolenus desponsatam habebat neptem Fœlicis Nannetensis Episcopi, sed eo de nuptijs dissimulante, id est nuptijs moras nectente, hic puellam vi abduxit ab oratorio, id est à monasterio puellarum ubi ab avunculo posita erat securitatis causa. Monasteria utriusque sexus dicuntur oratoria, quia monachi non habebant Ecclesiam, sed oratorium tantum in quo non erat conventus populi Gregor. de mirac. B. Martin. libr. 1. cap. 16. Similiter in prædicta urbe (Ravennâ) dum Placidus Procurator desperatus à medicis, ad illud puellarum oratorium sibi vicinum confugeret, & in atrio decubaret.

Cap.
16.

Interea oritur intentio inter illum, & Phatiren ex Judæo conversum, qui jam Regis filius erat ex lavacro. Intentio id est contentio orta est inter Priscum Judæum, & Phatiren ex Judæo conversum, qui erat filius seu filiulus Chilperici Regis, uti ab eo susceptus de baptismo. Chilpericus enim multos Judæos baptizari præcepit, è quibus plures suscepit de sacro fonte baptismi ut præfatus est Gregor. hoc cap. Intentio pro contentione Gregor. de mirac. martyr. libr. 1. cap. 81. Quid longis sermocinationum intentionibus fatigamur. Idem infr. h. libr. cap. 38. In qua Ecclesia in tantum pro Episcopatu intentiones, & scandala orta convaluerunt. Idem infr. libr. 7. cap. ult. Metuimus nunc nè & alijs in hac intentione careamus. In libris juris intentio est actoris petitio quæ sit in jure & judicio l. si quis intentione ff. de judic. §. si minus inst. de act. l. generaliter de except.

Cap.
17.

Cumque die sabbathi Priscus præcinctus orario Mosaicas leges quasi impleturus, secretiora competeret. Hic locus expositus est supra libr. 3. cap. 5.

Mittit nuncios Comitibus Ducibusque, & reliquis agentibus. Agentes sunt actores seu officiales Gregor. infr. libr.

7. cap. 42. *Sed agens domus illius resistere fortiter capit.*

Cap.
22.

Rex igitur Chilpericus pervasis civitatibus fratris sui, novos Comites ordinat, & cuncta jubet sibi urbium tributa deferri, Chilpericus Rex Desiderij Ducis opera Petrocorium Aginum & alias civitates Aquitanæ quæ parebant Guntrano fratri invasit de quo supr. hoc libr. cap. 12. his invasit novos Comites imposuit, & cuncta earumdem civitatum vectigalia fisco suo jussit inferri.

Cap.
23.

Ex hoc jubet Rex omnes custodias relaxari, vinctos absolvi, compositionesque negligentium fisco debitas, præcipit omninò non exigi. Ob nativitatem filij, à Chilperico Rege vincti soluti, & reliqua vectigalium remissa. Idem Aimoin. libr. 3. cap. 54. à Constantino ob Crispi & Helenæ partum indulgentia criminum tributa omnibus, præterquam veneficis, homicidis, & adulteris l. 1. C. Th. de indulgent. crim. l. 1. C. de pœn. In natali liberorum Regis servi tres in unaquaque villa fiscali manumitti, & vincti absolvi soliti. Marculfi form. libr. 1. form. 39. & libr. 2. form. ult. Compositiones vocat vectigalia vel tributa quæ fisco penduntur, quia pro modo prædiorum componuntur seu describuntur, alias compositio est multa seu pœna pecuniaria. Conc. apud Theodon. villam. Et trecentos solidos cum sua compositione, & Episcopalibus bannis componat. Gregor. de mirac. B. Mart. lib. 4. cap. 26. Affirmavit Rex, quosdam ex his qui absoluti fuerunt, ad se venisse compositionemque fisco debitam, quam illi fredum vocant, à se indultam. Alias compositio pro cura seu curatione, ut compositio lvcæni seu lucernæ. Eidem de mirac. martyr. libr. 1. cap. 104. Ille autem cui hoc erat officium contueri ad ejus compositionem.

Cap.
24.

Vt Regum istorum mos est, crinium flagellis per terga demissis. Gundovaldus qui sese dicebat filium Clotarij Regis, nutritus est regio more, flagellis crinium per tergum demissis. Flagella crinium vocat cincinnos capillorum in humeros demissos, quos ex more gestabant Reges nostri & eorum liberi. Sic Clodovenus unus è liberis Childerici Regis dolo Fredegundis occisus, & in alveum Matronæ amnis projectus à piscatore agnitus est ex flagellis capillorum Gregor. infr. libr. 8. cap. 10. Sed cum ignorarem quisnam esset, à cesarie prolixè cognovi

Cl odoveum esse & infra. Vna tantum pars capillorum qua subter fuerat jam defluerat, alia vero cum ipsis crinium flagellis intacta durabat, idem de vit. Patr. cap. 20. nec ille ut quidam dimissis capillorum flagellis, aut barbarum dimissione plaudebat.

Quo viso Chlotarius iussit tonderi comom capitis ejus. Gundobaldus à Chlotario invitatus tonsus, ut spes regni adimeretur.

Et misit eum in Agripinensem civitatem, quae Colonia dicitur. Agripina colonia Vbiorum sic dicta ab Agripina Julia ibi genita, Tacit. 12. Annal. Agripina quo vim suam socijs quoque nationibus, in oppidum Vbiorum, in quo genita erat, Veteranos, coloniamque deduci imperat, cui nomen inditum ex vocabulo ipsius.

Guntchramnus vero Dux adprehensum Theodorum Episcopum in custodiam pro hac causa detrusit, reputans cur hominem extraneum intromississet in Gallias, voluissetque Francorum Regnum Imperialibus per hac subdere ditionibus. Theodorus Episcopus Massiliensis à Guntrano Duce missus in custodiam, quod ab eo susceptus esset Gundobaldus homo extraneus, id est qui pro extraneo habebatur, quia diu fuerat in aula Constantinopolitana, & si regno potiretur suspectus erat, nè regnum Francorum subiceret imperiali ditioni, ut Imperatoris ope & armis uteretur.

At ille epistolam ut aiunt manu majorum Childeberti Regis subscriptam protulit. Majores subscribebant epistolis & præceptis regijs. Donationem factam à Pipino Ecclesiae S. Petri confirmavit Carolus M. adhibita subscriptione optimatum utriusque ordinis. Leo Ostiens. Chronic. Cass. libr. 1. cap. 14. Scripturamque ipsam donationis, manu propria Rex ipse corroboravit, Episcopos omnes & Abbates, Ducesque & Grafones, ac plures qui secum venerant Honoratos, ibi subscribere mandans, super altare sancti Petri manu propria posuit, &c.

Custodiebatur igitur Sacerdos in cellulâ, cella vel cellula est custodia Clericorum Conc. Tarrac. 1. can. 1. Si clericus est loci sui dignitate priuatur, si vero Religiosus vel Monachus in cellâ Monasterij inclusus pœnitentiae lamentis incumbat. Conc. Turonens. 2. can. 20. Illi vero Archipresbyteri, ab Episcopo suo in ci-

vitate retrudantur in cellam, ibique mense integro, panem cum aquâ manducant. Alij cellarium ut cellarium Lateranense Anast. in Stephan. 4. Sergius vero in Monasterium Clivi Scauri deportatus, & postmodum in cellarium Lateranense deductus, illicque vsque ad transitum prænominati Pontificis extitit. Idem in Adrian. Quomodo ipse Sergius ab eodem cellario abstractus fuisset.

Cum Epiphania Episcopo qui tunc Longobardos fugiens Masilia morabatur. Hic fuit Epiphanius Patriarcha Gradensis, cujus meminit Paul. Diacon. de gest. Longobard. libr. 4. cap. 34.

Cap.
16.

At ille adsumptis secum Arvernens, atque Vellavis Avenionem abiit. Comes Arvernorum pæcerat Arvernens atque Vellavis. Vellavi sunt Vellauni, quorum caput est Anicium. Gregor. infr. lib. 10. cap. 24. Ingressus autem Vellauna urbis terminum ad locum quem Anicium vocitant accedit. Alijs Podium Velaunorum, le Puy en Velay, unde Aniciensis Episcopus vocatur & Podiensis Episcopus.

* Hoc enim brachium fluminis inter utrumque erat positum. Brachium fluminis est rivus fluminis divisi in duos alveos. Abbo de obsid. Paris. libr. 1.

*Insula te gaudet, fluvius sua fert tibi giro
Brachia complexo muro.*

Et ut maledicto quod in pactione sua & fratrum suorum scriptum erat. Pactum inter Chilpericum & fratres Reges, nè quis eorum invitis alijs Parisios urbem ingrederetur maledicto id est diris in transgressorem sancitum.

Cap.
27.

Reliquis Sanctorum multorum precedentibus urbem ingressus est. Chilpericus Rex ut eluderet religionem & vim pacti iniunctam fratribus, ne quis eorum Parisios urbem ingrederetur, sine consensu alterius, urbem ingressus est prælatis reliquis Sanctorum, quasi magis videretur religionis causa prosequi reliquias Sanctorum, quam urbem ingredi. Diebus solemnitibus Episcopi solebant procedere ad Ecclesiam, præsentibus reliquis Sanctorum, quæ per Diaconos humeris vectarentur, quod eis concessum est, damnata præsumptione quorumdam Episcoporum, qui in diebus festis Martyrum ad Ecclesiam proce-

procedentes, appensis collo reliquijs, per albatos Diaconos subvehiebantur Conc. Brachar. 3. can. 25. *Et ideo antiqua in hac parte, & solemnis consuetudo servabitur, ut in festis quibusque diebus arcam domini cum reliquijs, non Episcopi sed Levite in humeris gestent, quibus in veteri lege onus idem impositum novimus esse praeceptum.* Reges Francorum, quocumque procederent cappam sancti Martini religionis & tutelae causa circumferrebant. Sangallensis de gest. Carol. M. libr. 1. cap. 4. *De pauperibus ergo supradictis quendam optimum dictatorem, & scriptorem, in capellam suam assumpsit, quo nomine Reges Francorum, propter cappam sancti Martini, quam secum ob sui tuitionem, & hostium oppressionem, jugiter ad bella portabant, sancta sua appellare solebant.* S. S. Corpus Domini quocumque iret vehiculo circumferre solebat Robertus Rex piissimus Helgald. in ejus vit. *Quocumque illi erat eundem, praeprae parabatur vehiculum, quod deportaret divini mysterij tentorium, quo in terram fixo deponerentur ibi sancta, de quodam Rege Orientis, quod in expeditione portitaret pollicem sancti Sergij martyris narrat Gregor. infr. libr. 7. cap. 31. Narravit quidam, quod aliquis in partibus Orientis, Rex ablato sancti Sergij martyris pollice, in dextro brachio corporis sui servisset, id est inseruisset.*

Caput totondit, atque poenitentiam accipiens spiritum exhalavit. Marcus Referendarius pleuritide ictus caput totondit poenitentiae causa, & accepta poenitentia, id est absolute delictorum vita excessit. Poenitentes vestem mutabant, comam deponebant, & cilicio caput operiebant Syn. Agath. can. 9. & 15. can. poenitentes can. in capite 50. dist. Morientes pariter in signum poenitentiae tonderi solebant. de Ludovico Duce Borbonio testatur auctor vernaculus ejus vit. cap. 96. *Alors requist le Duc que ses cheveux fussent ostez, si feurent tondus, & quand il les tint, il parla en cette maniere, Beau Sire Dieu Jesus-Christ, &c.*

Ecce jam leviolem me sentio. Disciola virgo professa monasterij S. Radegundis apud Pictavum, neptis B. Salvij Albigenis Episcopi, in extremis sorores ita affatur, quod se leviolem id est dolore levatam sentiret, levior pro levato. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 17. *Innocens enim dehinc manu, judicat*

se esse leviozem, mox illis recedentibus, hic spiritum exhalavit. Idem de vit. Patr. cap. 2. Illatusque manibus puerorum ad ejus tumulum, fusa oratione, cum lachrymis, leviozem se sensit esse, quam cum venerat. Fadem analogia levius habere dixit Beda libr. 4. cap. 19. quod dum facerem, videbatur illa per biduum aliquanto levius habere, ita vt multi putarent, quod sanari posset à languore.

Inter quos primus erat Egidius Rhemensis Episcopus. Ea ætate claruit Ægidius Rherentis Episcopus, cujus meminit & Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 3. cap. 17.

Atque ad Meclodonense castrum abiit. Meclodonense castrum Gregorio est Meludunum, Milidunum vocat Aimoin libr. 1. cap. 14. Vnde cum Clodoveus regnum suum vsque Sequaniam, atque postmodum vsque Ligerim fluvios ampliasset, Milidunum castrum Aureliano, cum totius ducatu regionis jure beneficij concessit. Meclodonense castrum rursus Gregorius infr. hoc cap. Biturici vero cum quindecim milibus, ad Meclodonense castrum confluunt. Miliodunense castrum eidem libr. 10. cap. 18. Vnde factum est vt commotus exercitus Biturigas urbem pagum Stampensem, vel Miliodunense castrum attererent. Megledunense castrum infr. h. libr. cap. 32. in Pago Megledunensi. Alijs Meldunum. VV. Malmesbur. digest. Pontif. Angl. libr. 2. DANIEL Melduni quantum vixit Monachum exercens, ibidem sepultus asseveratur. vulgo Melun.

Mane autem concurrentibus legatis, pacem fecerunt, pollicentes alterutrum, vt quicquid Sacerdotes, vel seniores populi judicarent, pars parti componeret. Chilpericus, & Guatranus Reges pacem incunt, collatis conditionibus in arbitrium Sacerdotum, id est Episcoporum, & seniorum, id est optimatum utriusque Tetrarchie, ij sunt quos seniores Francos Gregor. infr. libr. 8. cap. 31. Magnus tunc omnes Rotomagenses cives, & presertim seniores loci illius Francos mæror obsedit.

Chilpericus verò Rex, cum exercitum à prædis arcere non posset Rothomagensem Comitem gladio trucidavit. Comites civitatum militaribus copijs præerant, ideo Chilpericus sua manu Comitem Rothomagensem ferro necavit, quod milites à prædis non coërceret.

Ante paucos autem menses Leudastes in Turonicum cum præcepto Regis advenit, ut uxorem acciperet. In Gallia nuptiæ nobilium vel ditiorum puellarum solebant peti à Principe contra voluntatem parentum, quod vetuit Conc. Aurelian. 4. can. 22. Ut nullus per imperium potestatis, filiam competere audeat nè conjugium, quod contra parentum voluntatem piam copulatur, velut captivitas judicetur, quod desumptum est ex l. unic. C. ne nupt. ex rescript. pet.

Nunc autem rogo ut pacem tuam non mereatur, neque Eulogias de manu tua suscipiat, donec à nobis quid agi debeat, plenius pertractetur. Fredegundis uxor Chilperici Regis rogat Gregorium, nè Leudastes Comes Turonensis ab eo Eulogias accipiat, priusquam ab ea deliberatum esset, quidnam agendum esset. Eulogiæ dantur fidelibus in signum communionis Ecclesiasticæ Gregor. in lib. 7. cap. 1. *Ut cum quisque venisset extraneus, & orationem tribueret, & Eulogias gratiâ plenissimâ ministraret.* Ideò Regina intercessit ne Leudastes eulogias acciperet, nè admitteretur ad communionem Ecclesiasticam, quia is proferebat epistolam Episcoporum, ut in communionem admitteretur ut subiungit Gregorius, *sed & vobis epistolam Sacerdotum manu subscriptam detulit, ut in communionem reciperetur.*

Positoque ad cervicem ejus veſte immenso, ab alio ei gulam verberant. Leudasti Comiti gula fracta, posito ad cervicem veſte. Veſtis est major baculus quo rustici & fabri utuntur ad onera promovenda, *vn levier*, vel pestulus seu ferrum quo ostium clauditur *vn verroüil*. Gregor. de glor. Confess. cap. 60. *ita ut junctis amplius trecentis vires, cum funibus trahere, & veſtibus impellere conaretur.* Idem infr. libr. 10. cap. 16. *Veſtibus ac securibus confractis posticis.* Idem supr. lib. 2. cap. 33. *multis cum ferreis veſtibus precedentibus.*

Resistente præcipuè beata Radegunde, & dicente, non est enim dignum, ut puella Christo dicata iterum ad seculi voluptates revertatur. Chilperico Rege volente filiam susceptam ex Audovera, quæ erat posita in monasterio Pictaviensi nuptijs tradere filio Lenvigildi Regis VVifigotorum, acriter intercessit B. Radegundis, dicens ferendum non esse, ut puella semel Deo

dicata nubat viro inter bigamos habentur quæ ἀδελφῶν τῶν ἰσαγγέλων. *Virginitatem pollicitam prævaricatae sunt.* Syn. Ancyr. can. 8: can. quotquot 27. qu. 1. Syn. Araucican. 1. can. 28. *In vitroque sexu desertores professa castitatis, prævaricatores habendi.*

Cap.

35.

Mummoli
memi-
nit, &
Greg.
de mi-
rac.
Mart.
libr. 1.
cap. 3 1.

Addentes illud quod nulla ratione credi patior, filium aiunt tuum, pro Mummoli Praefecti vita donavimus. Maleficæ seu Sagæ Parisienses tormentis traditæ factæ sunt, se filium Chilperici ex Fredegunde susceptum, maleficijs sustulisse, eo tradito pro salute Mummoli. Sagæ transferunt morbos de uno corpore ad aliud, nec curant ægrum nisi morte melioris, dæmonum sc. beneficia non sunt gratuita. Hoc medendi genere præcordiorum dolore laborantibus, admotis catellis lactentibus, morbus transfertur in catellum, ita ut mox necatus humanus sit, Seren. Sannonicus de medicina, de præcord. sanand.

Tunc Regina tormentis gravioribus, mulieribus adfectis aliàs enecat, aliàs incendio tradit, aliàs rotis ossibus confractis innectit, Sagarum pœnæ variæ crematio Rota ut hic, vel submersio Aimoin. libr. 5. cap. 15. *Sed & Herberga filia quondam VVillemi Comitis, tamquam venefica aquis præfocata est.* Idem in vit. Ludovici Pij.

Cap.

86.

Ad ulciscendam humilitatem generis sui, velocius properant. cognati mulieris quæ adulterio abducta fuerat à Clerico properant ad ulciscendam humilitatem suam, id est humiliationem acceptam ex injuria Clerici. Humilitas est humiliatio Gregor. supr. libr. 2. cap. 40. *Cumque Chararicus de humilitate sua conquereretur.* Idem libr. 3. cap. 32. *Bellissarium vero Comitem stabuli, quasi pro humilitate, quod prius fuerat posuit.*

Gavissus auditu Sacerdos, pueros civitatis collegit, ipsique delegat ad docendum. Atherius Lixoensis sive Lexoviensis Episcopus, pueros docendi causa tradidit Clerico Cenomannensi, qui se profitebatur litterarum Doctorem seu Magistrum. Idem Aimoin. libr. 3. cap. 53. Episcopi munus est docere, per se, vel per Clericos ad hoc statutos, ideò ut scholæ instituantur ab Episcopis in Ecclesijs suis jussit Capitulare Caroli M. libr. 1. cap. 72. unde libatus est can. 3. Conc. Cabillonens 2. *Oportet etiam ut sicut Dominus Imperator Carolus præcepit, Epis-*

copi scholas constituent, in quibus & litteraria solertia disciplina, & sacra scriptura documenta discantur, quod repetitum est Conc. Paris. can. 30. Valentin. can. 18. & Constit. Eugenij II. can. de quibusdam 38. dist. In Gallijs ante Conc. Lateranense scholas fuisse in singulis Ecclesijs Episcopalibus constat ex cap. 3. de Magistr. in secunda collect. Quandoque docendi officio functus est ipse Archidiaconus, Gregor. de mirac. marty. libr. i. cap. 73. Interrogantesque de Archidiacono, digito eis ostensus est. Erat enim hic Ioannes nomine valde religiosus, & in Archidiaconatu suo studium docendi parvulos habens. Delegare est mandare committere, inde delegatum, pro delegatione seu mandato. Augustin. de tempor. serm. 76. Caterum dispensium magnum est, si cum tibi Dominus ad hæc dederit, ut dispenses, ejus delegata non serves.

In strato suo quievit, habens circa lectum suum, multos lectulos Clericorum. Ætherius Lexoviensis Episcopus non cubuit solus, sed habuit circa lectum plures lectulos Clericorum dispositos, ut haberet sc. testes conversationis. Synod. Romanâ habitâ sub Gregorio I. jubetur ut clerici vel Monachi electi, sint cubicularij Pontificis, nè careat idoneis testibus private conversationis can. cum pastoris 2. qu. 7: qui desumptus est ex Gregorio libr. 4. epist. 44. Et Synodus Romana habitâ in causa Symmachi Papæ cavet, Episcopos & Presbyteros secum semper contubernales habere, quos cancellanos seu cellulanos appellat.

Nova argumenta machinantur, argumenta, sunt inventa, seu artes nocendi, vel agendi. Gregor. de glor. confess. in præf. qui nullum argumentum utile in literis habes, de quo plura supr. libr. I. cap. 44.

Dans etiam epistolas per omnes Episcopos regni sui, ut peregrinum aliquo pro Dei intuitu consolarentur. Ætherio Lexoviensi Episcopo sede suâ pulso, & transeunte in Guntrani Regnum. Guntranus eum muneribus ornavit, datis etiam epistolis commendatitijs ut ab omnibus Episcopis regni sui, hospitalitatis officijs foveretur. Episcopis sede sua pulsis alimonie præstabantur, ab alijs Episcopis, ut Quintiano Ruthenensi Episcopo à Gothis sede sua pulso, vitæ subsidia data

sunt ab Euphrasio Arvernensi Episcopo teste Gregotio supr. libr. 2. cap. 36. ubi dixi. Thomas Cantuariensis Archiepiscopus exulans, à Ludovico juniore Rege Francorum comiter susceptus, & sumptu fisci exhibitus Joann. Saresber. epist. 195. & 203. & Vit. & process. ejusd. libr. 2. cap. 9. Epistolæ etiam commendatitiæ pauperibus dabantur ab Episcopis, ut à devotis eleëmofynæ eis tribuerentur. Gregor. de vit. Patr. cap. 8. de Nicetio E. Lugdunensi *Quidam viro pauper, vivente sancto litteras ab eo elicuit, manu ejus subscriptas, qualiter sibi per devotorum domos eleëmofynam flagitaret, post cujus obitum adhuc cum ipsa circuiens epistola, non pauca ab eleëmofynarijs pro sancti memoria capiebat.*

Cap.
37.

Lupentius vero Abbas basilica sancti Privati martyris urbis Gabalitana, civitas Gabalorum est Mimate vulgò Mende en Gevaudan, ubi est basilica S. Privati Martyris. Inde Gregorius infr. libr. 10. cap. 28. Ecce adest Iulianus à Brivate, Privatus ex Mimate, Martinus à Turonis.

Innocentius Gabalitanorum Comes, eligitur ad Episcopatum opitulante Brunichilde Regina. Episcopi designabantur præcepto Regum, quandoque Regina se in his interponebat, ut Innocentium electum Ruthenensem Episcopum, suffragio Brunichildis Reginæ testis est Gregorius. Sua ætate mulierum potestatem invaluisse in electione Episcoporum doluit Chrysost. libr. 3. de Sacerdot. cap. 38. & ob id de tollenda electione Episcoporum ipsum Chrysostomum cogitasse refert. Niceph. libr. 13. cap. 9.

Cap.
38.

*Sed adsumpto Episcopatu, confestim Ursicinum Cadurcina urbis Episcopum laceffere cepit, dicens quia Dioecesis Ruthene Ecclesia retineret. Innocentius Ruthenensis E. suscepto Episcopatu, statim à Ursicino Cadurcensi Episcopo vindicavit, certas dioeceses, id est Parochias, quas intendebat esse Ruthenensis Ecclesiæ. Dioecesis hic pro Parochia sumitur, ut mox exposuit ipse Gregorius, scilicet ut Parochias quas numquam Ruthena Ecclesia tenuisse recolebatur recipere. Sic Condatensis Dioecesis pro Parochia vici Condatensis, quæ est Turonenensis Dioecesis eidem de miracul. B. Martin. libr. 1. cap. 22. *Quid etiam in Condatensi Dioecesi actum sit non præteribo.* Idem supr.*

libr. 5. cap. 5. *Et apud Aristenfem vicum Episcopus instituitur, habens sub se, plus minus Diœceses quindecim, quas primum Gothi quidam tenebant.*

Vnde factum est ut post aliquot annos conjunctus Metropolitanus cum suis Provincialibus apud urbem Arvernâ residens, judicium emanaret scilicet ut Parochias quas numquam Ruthena Ecclesia, tenuisse recolebatur reciperet. Anno Christi 588. Synodus Arvernensis habita pro Parochijs Cadurcenis, Præsides Sulpitio Bituricensi Episcopo & Metropolitano, de quo Gregor. prox. cap. Hic Synodum illam cujus supra meminimus, pro Parochijs Cadurcenis fieri commonuit.

Nam cum multi munera offerrent, hæc Rex Episcopatum quarentibus respondisse fertur, non est principatus nostri consuetudo, Sacerdotium venundare sub precio. Mortuo Remigio Bituricensi Episcopo, Guntranus Rex successorem ei designavit Sulpitium, spretis muneribus multorum, qui Episcopatum ambiebant, dicens moris sui non esse Sacerdotia pretio venundare. Ea ætate malè audivit Gallia de labe simoniæ, quo pertinent plures epistolæ Gregorij M. libr. 4. epist. 51. 53. & libr. 7. epist. 114. de tollendâ eâ labe. Guntranus Rex à simoniæ vitio valdè alienus fuit, ejus pietatem, & largitatem in Ecclesiis & pauperes commendat Gregor. de mirac. Martyrum libr. 1. cap. 79. Cum autem Guntchramnus Rex ita se spiritualibus actionibus mancipasset, ut relictis seculi pompis thesaurus suos Ecclesijs, & pauperibus erogaret, accidit ut misso Presbytero munera fratribus, qui sanctis Agauenfisibus deserviunt ex voto transmitteret.

Ipsa muliere cum Græcis relicta. Leuvigildus Rex Vvisgorthorum Herminigildum filium, qui uxorem duxerat sororem Childebiti Junioris Regis misit in vincula, ejus uxore deposita apud Græcos, id est apud Duces Tiberij Imperatoris qui bellum gerebant in Hispania de quo supr. h. libr. cap. 18.

Missarum solemnia tenuit, sed neque pacem cum nostris fecit, neque de sacrificijs communicavit. Oppila legatus Leuvigildi Regis Hispaniæ fingens se esse Catholicum una cum Gregorio accessit ad Ecclesiam, & missarum solemnibus interfuit, sed neque pacem id est osculum pacis, quod est sym.

bolum communionis fidelium, neque sacram communionem suscepit. Pax dicitur osculum pacis, quod porrigitur fidelibus in signum pacis, id est fraternitatis, & communionis Ecclesiasticæ. Tertullian. de virginib. veland. *Non possumus respicere consuetudinem, quam damnare non possumus, ut potè non extraneam, quia non extraneorum, cum quibus scilicet communicamus, jus pacis & nomen fraternitatis.* Idem de præscript. advers. hæretic. cap. 20. *Communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis.* Osculum pacis vocat idem 2. ad uxor. *Iam vero alicui fratrum ad osculum convenire, aquam Sanctorum pedibus offerre,* idem de orat. cap. 14. *Alia jam consuetudo invaluit, jejunantes habitâ oratione cum fratribus, subtrahunt osculum pacis, quod est signaculum orationis,* quia sc. hujusmodi osculum erat quasi sigillum & signaculum orationis, & in fine orationis præbebatur. Osculum in sacris mysterijs unitatis symbolum esse notat Chrysostr. in Joann. cap. 78. *Ὅτι τὸ οὖν ἐν τοῖς μυστηρίοις ἀσπάζομεθα ἀλλήλους, ἵνα οἱ πολλοὶ γινώσκωμεθα ἐν ἑαυτοῖς.* *Ideo in mysterijs invicem salutamus, ut multi unum efficiamur.*

Cap.
41.

His diebus ei filius natus est, quem in villa Victoriacense nutrire præcepit, dicens, nè forte dum publicè videtur, aliquid mali incurrat & moriatur. Chilpericus Rex filium sibi natum apud Victoriacum castrum nutriti præcepit, nè si publicè videretur noxijs maleficorum expositus esset. Pueri obnoxij maleficijs Larvarum Augustin. contr. Julian. lib. 6. cap. 9. *Huc accedunt quidem illa, que non quidem omnes parvulos, sed tamen plurimos cernimus perpeti, multa & varia mala, usque ad demonum incursum.* Imperij signum Mauricio fuit, quod mater narrabat Larvam, quam Græci *ἑμπίσα* vocant, infantem de loco in locum transtulisse, tamquam illum voraturam, minimè tamen ei nocere potuisse Evagr. libr. 5. cap. 21. Nicephor. lib. 18. cap. 9. *ἑμπίσα* spectrum Lamix Philostr. de vit. Apoll. libr. 2. cap. 2. Veterum etiam medicorum opinio fuit striges seu lamias infestas esse infantibus. Seren. Sammonicus de Medecin.

Præterea si forte premit strix atra puellos.

Cap.
42.

Sed hic fidus à solatijs. Mauritius repetebat à Childeberto Rege quinquaginta millia solidorum seu aurcorum. quæ acceperat

perat, ut Longobardos Italiae finibus pelleret, sed Childebertus, nè petenti quidem respondere dignatus est, confisus suis viribus & opibus, è quibus solatium seu fiducia, Gregorius prox. cap. *Solatio fretus Imperatoris*. Idem libr. 5. cap. 14. *Cumque parvum solatium qui eum ducebant haberent ab ipso Gauleno*. Idem libr. 9. cap. 38. *Droctulfum qui ad ad solatium Septimine, ad nutriendum Regis parvulum fuerat datus*.

Multi vero meliores natu, qui vi compellebantur abire testamenta condiderunt, resque suas Ecclesijs deputantes atque petentes, ut cum in Hispanias puella introisset, statim testamenta illa, tamquam si jam essent sepulti referarentur. Riguntis filia Chilperici Regis per legatos desponsata Leuvigildi Regis Visigothorum filio, Fiscalini id est servi fiscales inviti electi, ut eam prosequerentur in Hispaniam, & hoc est quod voluit supra Gregorius his verbis. *Familias multas de domibus fiscalibus, auferre precipit*. Apertius Aimoin. libr. 3. cap. 53. *Fiscalinorum multos à parentibus segregatos, cum filia Hispanias petere vi compellebat*. Fiscalini sunt servi fiscales. Aimoin. libr. 3. cap. 43. *Leudastis de fiscalinis ortus servis*. Multi ex his desperatione vitam laqueo finierunt, alij testamento condito caverunt, ut quamprimùm Hispaniae fines attigissent, testamenta eorum aperirentur, quasi jam mortui essent. Idem Aimoin. loco modo laudato. *Multi etiam violentia illuc ire coacti, testamenta condiderunt, quasi in proximo vita carituri*. Nostros ea ætate servasse solemnia legis Romanæ in apertione & recitatione testamentorum satis indicat Gregorius, apertius vero idem de vit. Patr. cap. 8. *Post dies autem quos lex Romana sancivit, ut defuncti cujuscumque voluntas publicè relegatur, hujus Antistitis testamentum in foro delatum turbis circumstantibus à judice referatum, recitatumque est*.

Interea legati Regis Childeberti Parisius advenerunt, contestantes Chilperico Regi, ut nihil de civitatibus, quas de regno patris sui tenebat auferret, aut de thesauris ejus in aliquo filiam muneraret. In Gallia res fisci distrahi non possunt, nè quidem in dotem filiarum. Et hæc lex servatur in cæteris regnis, ut in Hungaria cap. intellecto ex. de jurejurand. idcirco filia Chilperici Regis nubente, cum immensa dote, Childebertus Ju-

nior Rex per legatos obtestatus est Chilpericum, nè filiam dotaret de civitatibus quas de regno patris sui tenebat.

Omnia enim que cernitis de mea proprietate ablata sunt, & de domibus mihi concessis. Fredegundis Regina ut amoveret suspitionem, quæ animos Francorum movere poterat, dotem filix quæ immensa videbatur in eversionem fisci de rebus coronæ & regni conflata esse, ad Francos conversa ait se dotem dedisse ex proprijs rebus quæ ei sc. concessæ erant tam in dote, quam in Morganegiba, id est donis nuptiarum. Reginx habebant proprium fiscum, & eis dabantur civitates id est vctigalia & redditus certarum civitatum, vel villarum ob sump- tum domus suæ ut Gailefuindæ, & Brunichildi Reginis datas certas civitates patet infr. ex Gregor. libr. 9. cap. 11. & 20. Reginis Persarum singulæ civitates tributæ in singulas partes cultus muliebris. M. Tull. Verr. 3. *Solere aiunt Barbaros Reges Persarum ac Syrorum plures uxores habere, his autem vxoribus, civitates attribuere hoc modo, hæc civitas mulieri redimiculum præbeat, hæc in collum, hæc in crinem, ita populos habent universos, non solum conscios libidinis sue, verum etiam administratos.*

Franci vero multa munera obtulerunt, alij aurum alij argentum nonnulli equos, plerique vestimenta, & unusquisque ut potuit donativum dedit. Regiæ puellæ nubentes accipiebant munera à Francis id est à majoribus. Apud Romanos nubentibus puellis nuptiale munus dabatur à cognatis & propinquis l. tutor secundum ff. de administr. tutor l. 1. §. præterea de tutel. & rat. distrahi.

Cum de porta egrederetur, uno carruce effracto axe, omnes mala hora dixerunt. Carruca est genus vehiculi tectum lecticæ simile, quo Honorati vehebantur l. i. C. de Honorat. vehicul. libr. 11. Hieronym. in Esaiam libr. 18. cap. 68. *Qui autem senatoriæ fuerint dignitatis, & locum Principum obtinuerint de Britannis, Hispanis Gallisque extremis hominum Morinis, & ubi bicornis finditur Rhenus in carrucis veniunt.* Malum omen itineris erat fractio axis currus in ingressu itineris, idcirco cum filia Chilperici iter iniret effracto uno axe carrucæ, quâ vehebatur, ab omnibus dictum est malâ horâ. Cum malè omi-

namur, malâ horâ solemus dicere. Anastas. in Leone III. *Increpabat Campulus Paschalem dicendo, malâ horâ faciem tuam vidi, eo quod tu me misisti in istud periculum.* Et Simon Comes Legria: de Monteforti apud Matth. Paris in Henrico III. ad ann. 1255. *Erupit in hæc verba insana in Regem, malâ horâ ipsum tale verbum à faucibus ejus emisisse, è diverso benè omninantibus familiare est illud bonâ horâ, ut in Querolo. Bonâ horâ hoc exaudiat.*

Denique hæc de Parisius progressu, octavo ab urbe miliario tentoria figi præcepit. Viri nobiles in itinere tentorijs utebantur rariore tum hospitiorum usu, metati, seu hospitij vice Gregor. supr. h. lib. cap. 37. Dimissusque iterum ut rediret, cum super Axonam fluvium tentorium tetendisset, iterum irruit super eum inimicus ejus. Idem infr. h. libr. cap. ult. Madulfus autem Silvanectensis Episcopus, qui jam tertia die in tentorio residebat, & ipsum videre non poterat. Idem de vit. Patr. cap. 17. Verumtamen cum propinqui ad urbem cadente sole fixis tentorijs mansionem pararent, illi confestim laxatos equos per segetes pauperum dimiserunt. Fredegar. c. 90. Post tergum ejus Augustudunum accessit, ibique tentoria cum suis, nec procul ab urbe posuit, Frodoard. in Chronic. ad ann. 931. Robertus Episcopus Turonensis Ecclesie Româ remeans sub Alpibus noctu intra tentoria, cum comitantibus secum interimitur à latronibus. Beda libr. 5. cap. 6. Et quia moveri non poterant, tetenderunt ibi papilionem in quo jacerent.

In quo nihil de fisco suo Rex dari præcepit, nisi omnia de pauperum conjecturis. Sumptum itineris filiae nubentis, non de fisco, sed de pauperum conjecturis parari jussit Chilpericus. Conjectura est collatio seu tributum, quod extraordinem confertur ob publicam causam, putà ob nuptias filiae principis. Conjectum in Capitulis Carol. Calvi tit. 5. cap. 4. Presbyteri tale conjectum faciant, ut & Episcopi solatium habeant, & ipsi non graventur.

Bobo Dux filius Mummoleni, cum uxore quasi paranympus. Paranympus à Græco παράνυμπος est qui sponsio adhibetur, & sponsum deducit in cubiculum, primâ nocte nuptiarum. Augustin. de civit. Dei libr. 14. cap. 17. Nonne omnes famulos, at-

que ipsos etiam paranymphos, & quoscumque ingredi qualibet necessitudo permiserat, ante mittit foras, quam vel blandiri conjux conjugi incipiat. Idem sponsam custodit eamque offert benedicendam Sacerdoti can. 1. can. qualif. can. sponsus 30. qu. 5. Idem & pronubus dictus. Lamprid. in Heliogabal. Nupsit & coijt ut & pronubum haberet, & clamaret concide magire.

Major domus Vvado, qui olim Santonicum rexerat Comitatum. Major domus erat præfectus seu Curator domus regiae, alius à Comite palatij, ad quem pertinebat notio causarum, quæ ad palatium deferebantur. Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 4. cap. 6. Advenerat etiam in hac festivitate & Florentianus major, cum Temulpho Palatij Comite. Majorem domus etiam Comitem domus vocat. Aimoin. libr. 3. cap. 4. Cum in infantia Sigeberti, omnes Franci de regno ejus, Chroddinum majorem domus elegissent, & infra, Comitem me destinaverunt fore domus regiae. Vvado fuit major domus reginæ Riguntis Gregor. infr. libr. 7. cap. 27. Vado autem qui erat major domus Reginæ Riguntis, Reginæ habebant Majorem domus & alios majores officiales ut Reges ipsi Gregor. infr. libr. 9. cap. 31. Childebertus vero Rex descriptores in Piëtavos inuitante Maroveo Episcopo jussit abire, id est Florentianum Majorem domus Reginæ, & Romulfum palatij sui Comitem. Idem libr. 8. cap. 32. Contentionem de vineis cum Boboleno Referendario Fredegundis habebat. Idem libr. 5. cap. 43. Vrsicinum qui quondam Referendarius Vltrogotha Reginæ fuerat.

Vineas devastabant, ita ut incisus caudicibus, cum vvis auferrent. Caudices seu Codices, sunt surculi vitium vel arborum. Virgil. Georgic. 1.

Quin & caudicibus scētis mirabile dictu

Truditur è sicco radix oleagina ligno.

Ubi Servius caudicibus posuit, pro codicibus. Et Gregorius ipse de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 35. Sed tamen hic novo magis exuberat fructu, cum sine codicibus falerna porrigit adhibenda, idem infr. libr. 7. cap. 11. Tunc adparuerunt in caudicibus vinearum palmites novi cum vvis deformatis.

Cap.
36.

Sacerdotes Domini assidue blasphemabat. Blasphemare est execrare, inde blasphemium pro blasphemia seu execratione

Gregor. infr. libr. 8. cap. 41. *Tu hoc blasphemium super me intulisti. Papias. Blasphemia detractio.*

Testamenta quæ in Ecclesijs conscripta erunt, plerumque dirruit. Chilpericus Rex notatur rescidisse testamenta multorum quæ erant scripta in gratiam Ecclesiæ, Guntranus post ejus mortem ea restituit Gregor. infr. libr. 7. cap. 7. Testamenta quoque defunctorum, qui Ecclesias heredes instituerant, & ab Chilperico compressa fuerant restauravit.

LIBR. VII.

Cap. 1.

*I*n quo monasterio, diu sub Regulâ à Patribus institutâ versatus est. Ea tempestate singula monasteria propriam habuere regulam, regulam Lirynensium, & Griniacensium commendat Sidon. epist. 17. libr. 7. ad Volusianum. *Fluctuantemque regulam fratrum defructurorum secundum statuta Lirinensium Patrum, vel Griniacensium festinus informâ.* Regulam à patribus institutam, id est desumptam ex regulis patrum habuit monasterium, in quo S. Salvius primus fuit Monachus, inde Abbas: ut refert Gregorius hic, propria etiam fuit regula monasterij S. Ursini, postea Bituricensis Episcopi. Gregor. de vit. Patr. cap. 80. *Deinde conlectis secum paucis Monachis, sub regula monasterij degens semper orationi vacabat.*

Vt cum quisque venisset extraneus, & orationem tribueret, & Eulogias gratiâ plenissimâ ministraret. S. Salvius tum Abbas postea Albigenis Episcopus advenientes ad communionem precum admittebat, & Eulogias eis ministrabat. Eulogia est panis seu refectio quæ benedictionis causa datur. Gregor. infc. libr. 10. cap. 15. *De convivjs ait se nullam novam fecisse consuetudinem, nisi sicut actum est sub Domna Radegunde, se christianis fidelibus Eulogias obtulisse.* Augustin. contr. litt. Petiliani libr. 3. cap. 16. *Eulogias panis simpliciter, & hilariter datas ridiculo nomine & venenosa turpitudinis, ac furoris infamet.*

Cap. 3.

Composuit tamen filijs Saxo ille mortem ejus. Apud Francos poena homicidij erat ferè pecuniaria, idcirco dixit poenam mortis componere, quia luebatur pecunia, eadem analogia

dicimus bannum componere ut in can. statuimus 16. qu. 1. *Bannum nostrum componat*, & compositio est pœna pecuniaria Gregor. infr. libr. 9. cap. 19. *Magnas mihi debes referre grates, ô dulcissime frater, eo quod interfecerim parentes tuos, de quibus accepta compositione, aurum argentumque superabundant in domo tuâ.*

Essetque Polioctus Martyr, cum Hilario atque Martino Confessoribus. Inter Charibertum Guntranum, & Chilpericum Reges Germanos, pactum est ut qui ex his sine consensu fratrum Parisios urbem ingrederetur, amitteret partem suam, & pactum jurejurando sancitum, ita ut perjurius iudex & arbiter esset Polyoctus martyr cum Hilario, & Martino Confessoribus. Perjurius iudex electus est inter ceteros Polyoctus seu Polyeuctus, quia erat præsens ultor perjurius testis ipse Gregorius de Mirac. Martyr. libr. 1. cap. 103. *Apud Constantinopolim vero magno cultu Polyoctus martyr colitur, pro eo precipuè quod cum magnis virtutibus polleat, in perjuriis tamen præsens ultor existit.* Pacta inter Reges jurejurando firmari mos fuit supr. libr. 6. cap. 3. ubi dixi.

Vnde factum est ut quadam die dominica, postquam Diaconus silentium populis, ut missæ auscultarentur indixit. Diaconi officium est indicere silentium plebi ad audiendas missas ut probatur hic. Synec. ep. 67. *ἡρώσεις ἀζήτων δι τῶν ἱεροκηρύκων εἰς ἑρῶν ἀντιδῆ ἀπετελεύτησιν ἃ βούλ.* Cum autem sacri praedones, audientiam facerent, desijt in fletum clamor. Eiusdem est indicere preces populo Augustin. epist. 119. *Quando autem non est tempus, cum in Ecclesia fratres congregantur sancta cantandi, nisi cum legitur, aut disputatur, aut Antiphones clarâ voce deprecantur, aut communis oratio voce Diaconi indicitur.* Eiusdem munus est, in sacris mysterijs sub tempus consecrationis Dominici corporis, alta voce clamare sursum corda Chrysoft. Homil. 29. ad Antiochen. *καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ ἐξουκλίνεσθαι τὸν διάκονον ἀπασιν, καὶ λέγειν, ὁρδοὶ σάμιν ἁλῶς, καὶ ἀπλῶς ἢ δι' ἱκανῆς νενομισθένται.* Haud enim illa Diaconi exhortatio, sic omnes alloquentis erecti stemus, honestè frustra instituta est. Conc. Tolet. 4. can. 3. *Sedentibusque in diurno silentio Sacerdotibus, & cor tantum habentibus ad Deum, dicat Archidiaconus, orate statimque omnes in terram prosternantur.*

Cap. 6.

Cap. 8.

Hac eo dicente, omnis populus orationem, pro Rege fudit ad Dominum. Populus publicè orat pro Rege Guntrano. Etiam pro Paganis Imperatoribus preces fudère Christiani. Tertull. Apologetic. cap. 30. Illuc suspicientes Christiani manibus expansis, quia innocuus, capite nudo, quia non erubescimus denique sine monitore, quia de pectore oramus, precantes sumus semper pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, Senatam fidellem, populum orbem quietum, quaecumque hominis & Caesaris vota sunt, ait sine monitore, quia Pagani orabant ex formula dictante Pontifice. Quint. Curt. libr. 4. cap. 13. Alexander non alias magis territus, ad vota, & preces Aristandrum vocat: jubet, ille in candida veste, verbenas manu praefereus, capite velato, praebat preces Regis Antiquum usum precum pro Regibus & Magistratibus commendat & Arnob. 4. advers. gentes. Nam nostra quidem scripta, cur ignibus meruerint dari, cur immaniter conventicula dirui, in quibus summus oratur Deus, pax cunctis & venia postulatur, magistratibus exercitibus Regibus, sanguinibus inimicis adhuc vitam degentibus, & resolutis corporum vinctione, & Gregorius ipse inst. libr. 8. cap. 4. Hac Rege dicente omnes orationem fuderunt ad dominum, ut utrumque Regem (Guntranum & Childebertum nepotem ex Sigeberto fratre) ejus misericordia conservaret.

Cap. 9. *Et cernens se jam ad terminum Gothorum, esse propinquum, Riguntis filia Chilperici Regis, desponsata Regi Hispaniae cum pervenisset Tolosam, cernens se jam proximam esse finibus Gothorum, quia Septimania adhuc erat ditionis Gothorum, Gregor. sup. lib. 6. cap. 2. Agathen urbem, quae in Gothorum regno sita est advenerunt, moras necere cepit.*

Reptosque thesauros abstulit de potestate Reginae, & in domum quandam sub sigillorum munitione mancipat. Audita morte Chilperici, thesauri Riguntis Reginae, à Desiderio Duce tolluntur, & in domo quadam sub sigillorum munitione à Desiderio Duce deponuntur. Thesaurus Riguntis sigillo obfirmatos animadvertendum est, nè viderentur furto rapi, sed custodiae causa seponi. Moris veterum fuit securitatis causa nummos

nummos in sacculo deponere, & obſignare ſigillo Chryſoſt. in Matth. Homil. 5. *δινάρια μὲν γὰρ λίγα λαβόν, καὶ εἰς βαλλάντιον ἀποτίθεται, καὶ σφραγίδα ἐπιτίθεισιν.* *Paucos enim plerumque nummos, cum aliquis accipit, & ſollicitè reponit in ſacculo, & diligenter obſignat ſigillo.* Unde ſigillum ſolidorum nihil aliud eſt quàm ſigillum ſacculi pecuniæ, ſic obſignati ſigillo. Auguſtin. de verb. Apoſt. ſermon. 9. *Quæſivit ſigna, interrogavit ſacculi qualitatem, ſigillum ſolidorum etiam & numerum.* Moris fuit res quæ capiebantur auctoritate iudicis ſigillo obſignari Gregor. infr. libr. 8. cap. 12. *Nam egrediente Epifcopo à civitate, ſtatim res Eccleſiæ recipit, & alia quidem ſibi vindicat, alia ſub ſigillorum munitione concludit.*

Qui conjunctus cum ſupradictis Ducibus, Lemovicinum accedens Brivam Curretiam vicum, in quo ſanctus Martinus, noſtri ut aiunt Martini diſcipulus, requieſcit, advenit. Gundobaldus qui ſe Clotharij Regis filium dicebat, ex pacto fœdere conjunctus cum Deſiderio & Mummolo Ducibus, Brivam Curretiam vicum, qui eſt in Lemovicum finibus, ubi quieſcit Martinus diſcipulus Martini Turonenſis Epifcopi acceſſit, ubi Parmæ ſeu clypeo ſuperpoſitus Rex eſt ſalutatus, infelici omine, quia cum tertium circumduceretur, in terram corruit. Idem Aimoin. libr. 3. cap. 60. *Briva Curretia vicus nunc oppidum non ignobile in Lemovicibus, ſic dictum à Correzia amne, qui id allabitur, hodie Brive la Gaillarde ex incolarum ingenio qui ſemper læti, & hilares gaudent choreis & tripudijs. Nè dubitemus vicum ſeu oppidum Lemovicinum eſſe, quod hic locus notatur inſignis tumulto B. Martini diſcipuli Martini Turonenſis, corpus ibi in hunc diem magna cum veneratione & cultu quieſcit, & hic videtur alius à Martino Santonenſi Abbate æquè diſcipulo Martini Turonenſis quem quieſcere apud Santonas refert Gregor. de glor. Confeſſ. cap. 57. *Martinus Santonica urbis Abbas, Martini ut ſerunt noſtri diſcipulus, apud vicum urbis ipſius in monaſterio, quod ipſe poſt magiſtri dogmata edificavit in pace quieſcit.**

Rigunthis vero in baſilica ſanctæ Mariæ Toſe, in quam Rigonaldi uxor Chilperici metuens confugerat, reſidebat. Rigunthis Regina, acceptâ morte Chilperici patris, ſecuritatatis cau-

sâ amissis thesauris confugit in basilicam, sanctæ Mariæ, quæ est Tolosæ, in qua & Ragnovaldi uxor metu Chilperici se continebat. Basilica S. Mariæ Tolosæ est antiquissima, & vetustatis imagine veneranda, opere musivo adornata, cujus reliquæ visuntur circa latera altaris, olim fuit Prioratus Monachorum Moysiacensium Cluniacensis ordinis, sed in melius mutatus hodie transijt ad Benedictinos reformatos, qui cum magna laude & reformationis læta propagatione ibi versantur.

Sed ita hæc ades in posterum à Ferreolo Episcopo reparata est, Basilica S. Martini quæ erat apud Brivani Curretiam vicum, infelici Gundovaldi adventu igni cremata, instaurata est à Ferreolo Episcopo, is fuit Episcopus Lemovicensis cujus ante meminit Gregor. libr. 5. cap. 29.

Cap.
12.

Pallule quæ super altarium fuerant posite. Pallæ altaris sunt pallia quibus tegitur seu velatur altare can. altaris de consecr. dist. 1. Gregor. infr. libr. 10. cap. 15. Interea Iustina Præposita, cum alijs sororibus palla altaris, quod erat ante crucem dominicam, extincto cerco Abbatissam operit, vel sepulchrum Sanctorum. Idem de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 54. Ibiq; iterum prostrata de palla quæ sanctum tegit tumulum, oculos abstergens, & valedicens discessit. Idem de glor. confess. cap. 79 adsumpta igitur palla de beati sepulchro, componunt in modum feretri. Inde deminutivum pallulæ præter hunc locum Gregorius de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 47. de quo insecta linteamina vel pallule, sive vela ecclesiastica, beatus cruor collectus est. Pallia altaris vocat idem Gregor. infr. h. libr. cap. 22. Apprehende pallium altaris infelix, quo sacra munera conteguntur, nè hinc abjiciaris. Sigebert in chronic. ad ann. 451. In Africa exardescensibus Vandalis, cum ita libros divinos exurerent, & de sacris pallijs ac vestibus vestes sibi facerent. Proculum quendam missum Genserici Regis Vandalorum qui de pallijs altaris, Camisias sibi & femoralia faciebat notat Victor Uticens. de persecut. Vandalic. libr. 1.

Et non solum ipsæ, sed etiam herbula olim collectæ, altarioque locate, nequaquam exuste sunt. Miraculo notatur, quod incensa Maroialensi Ecclesia Diœcesis Turonensis, in qua habeban-

tur reliquæ B. Martini, pallæ altaris, & herbulæ olim altari impositæ nequaquam arserunt. Floribus & herbulis ornari solita altaria, & Ecclesiæ Hieronym. ad Heliodor. *Hoc idem possumus & de isto dicere, quæ basilicas Ecclesiæ, & martyrum conciliabula, diversis floribus & arborum comis, vitiumque pampinis adumbraret, ut quicquid placebat in Ecclesia tam dispositione, quam visu Presbyteri laborem & studium testaretur.* Herbulis conspersi etiam tumuli Sanctorum Gregor. de vit. Patr. cap. 8. *Et statim accedens quasdam de herbulis, quas devotio populi sacrum jecit in tumulum, manu linteo operata Sacerdote porrigente suscepit, repositasque diligenter domum detulit.* Idem de mirac. marty. libr. 1. cap. 71. *Accidit autem fortuito, ut extensa dextera manus palmâ, folium herbae Salvia quod pro honore martyrum in cryptâ conspersum fuerat operiret.*

Eberonem cubicularium Childeberti Regis. Ebero Cubicularius Childeberti Regis, Turonibus impositus, à Childeberto Juniore post mortem Childeberti Regis, is fuit Princeps Cubiculariorum, sic Eberulfum Cubicularium Chilperici Regis memorat idem infr. h. lib. cap. 21. Chundonem Cubicularium Guntrani Regis celebrat Idem libr. 10. cap. 10. Hic idem est qui Camerarius, cujus officium depingit Hinemar. epist. 3. cap. 22. Episcopi Cubicularios etiam dicimus Gregor. supr. libr. 2. cap. 1. de Briccio Turonensi Episcopo, Martini proximo successore. *Nam mulier ad quam Cubicularij ejus vestimenta deferre solebant ad abluendum.*

Cap.
13.

Ait ille tradi ei inquit in potestatem non poterit, quia filium Regem habet. Childeberto postulante per legatos à Guntrano Rege ut traderet Fredegundem, quasi maleficam & ream necis Chilperici Regis & plurium aliorum Regum, Guntranus non audivit dicens non posse pœnæ tradi Reginam, quæ filium Regem haberet, quia Regina non tenetur legibus l. princeps ff. de legib. l. Donationes C. de don. int. vir. & uxor.

Cap.
14.

Et quia sonuerat Gundobaldum manifestè Regem levatum, Ballomeres dictus Gundobaldus apud Brivam Curretiam vicum in Lemovicibus Rex levatus id est Rex salutatus, per elevationem solemnem supra Clypeum, de quo supr. h. libr. cap. 10. & Aimoin. libr. 3. cap. 60. eundem Ballomerem di-

Etum scribit Gregor. infr. h. libr. cap. 36. *Tu nē es ille quem Ballomerem nomine sapius Galliarum incola vocitabant? cui ille tu inquit Dominus & Rex regali in folio resides, & nullus tibi ad ea quæ loqueris ausus est respondere.* Guntranus Boso à Guntrano Rege accusatus quasi auctor esset consiliorum Gundobaldi, Regi non respondit propter reverentiam, quæ debetur Principi. Silanus repetundarum accusatus à Tiberio, crimen non negavit nè contradiceret Principi de quō Tacit. 3. Annal. *Ac sæpe etiam confitendum erat, nè frustra quæsivisset.* Pari consilio Licinianus à Domitiano reus factus incestus cum Vestali crimen confessus est. Plin. libr. 4. epist. 11. *Confessus est quidem incestum, sed incertum, utrum quia verum erat, an quia graviora metuebat, si negasset, fremebat enim Domitianus, aestuabatque ingenti invidia destitutus, id est metu invidiæ, destitutus probationibus.* Quam patienter ferendæ sint injuriæ Regum, exemplo docuit Harpagus, qui liberis appositis in epulas, quærenti Astyagi Regi Medorum an cibus placeret, apud Regem inquit omnis cœna jucunda est Herodor. libr. 1. Senec. de ira libr. 3. cap. 15.

At si aliquis est similis mihi, qui hoc crimen impingat occultè, veniat nunc palam & loquatur, tu hoc Rex pissime ponens hoc in Dei judicio, ut ille discernat, cum nos in unius campi planitie viderit dimicare. Guntranus Boso de objectis à Guntrano Rege innocentiam suam purgaturus 3 petit, ut si quis accusator sit, in medium prodeat, & res committatur Dei judicio, id est ut duellum quod erat genus purgationis indiceretur à Rege, ut eventus probaret uter esset nocens. Moribus Francorum in causis criminis, deficientibus probationibus purgatio solebat indici à Principe, vel magistratu per duellum seu monomachiam Gregor. infr. lib. 10. c. 10. *Cumque uterque in presentia Regis intenderent, & Chundo diceret, numquam à se hæc presumpta, quæ objiciebantur, Rex Campum dijudicat.* Hoc jure Conite Iopenfi reo postulato perduellionis, à Galtero Cæsariensi privigno judicio curiæ, certamen indictum purgationis causâ pro moribus Francorum Vvillelm. Tyrius de bell. sacr. libr. 14. cap. 16. *His ita se habentibus verbis, de consuetudine Francorum decernitur inter eos pugna singularis, & ad exequendam pugnam dies*

competens designatur. Hoc genus purgationis per Duellum, quasi non canonicum damnatum Comit. Nicolai 1. epist. 50. can. Monomachiam 2. qu. 5. & Celestini 3. cap. 1. extr. de purgat. vulgar.

*Tunc Rex his verbis succensus, jussit super capita euntium pro-
jici equorum stercora, putrefactas hastulas, paleas ac putredine
dissolutum, ipsumque fatidum urbis lutum.* Legatis Childeber-
ti Regis à Guntrano discedentibus injuriæ causa missa super
capita eorum equorum stercora, putrefactæ hastulæ, & aliæ
sordes. Hastulæ sunt lignæ hastulæ seu virgulæ è ligno leviga-
tæ, in modum haltæ. Gregor. de glor. Confessor. cap. 40. *Va-
de inquit facitoque hastulam parvulam ex ligno.* idem cap. 95.
ejusd. libr. *Dignum est ut de ipsius ligni tenuitate, magnum ali-
quid proferamus, nam sæpius de eo hastula facta, parumper acu-
ta, dolori dentium remedia contulerunt, & infra extracto cultro
hastulam excutit ab ostio,* Idem cap. 105. ejusd. libr. *factaque ha-
stulâ unâ de parte acutâ, ut in humanis vsibus ad purgandos den-
tes fieri solet.* Glaber. libr. 1. c. 4. *Alius quoque Sarracenorum eo-
rumdem, vltro deplanans ligni hastulam.* Malè Pithoci codices
castulam.

Leonardus ex domestico. Dignitates Palatinæ erant ad tem- Cap.
pus, Leonardus dicitur ex Domestico, quia functus erat offi- 15.
cio Domestici id est Comitum Domesticorum. Domesticus est
Comes Domesticorum ut infr. libr. 9. cap. 19. *Sed in posterum
à Flaviano Domestico reddita sunt.*

*Hæc illa audiens jussit eum in ipsa Ecclesia spoliari nudatumque
vestimentis ac baltheo, quod ex munere Chilperici Regis habebat,
discedere à suâ jubet presentia.* Fredegundis Regina Leonardum
ex Domestico, unum ex Comitibus Rigunthis filiæ, ob eam si-
ne ope destitutam, veste & baltheo accepto à Rege Chilperi-
co spoliavit. Spoliatio vestis & balthei est symbolum ademptæ
dignitatis. Hoc pacto Dinamius fide datâ reconciliatus Theo-
doro Episcopo Massiliensi & Gundulfo Duci, recepit vestem,
qua spoliatus erat. Gregor. supr. libr. 6. cap. 11. *Tunc Dinamius
hæc omnia cernens, veniam petens, datis Duci multis muneribus,
reddito etiam sacramento, se fidelem Episcopo deinceps Regique
futurum, suis induitur indumentis.* Idem libr. 5. cap. 38. & ad-

prehensum spoliavit cum indumentis, induitque illum veste vili. Idem cod. libr. cap. 39. nudatur armis, & vestibus, ac vili indumento contactus, Regina vincetus adducitur. Idem cod. libr. cap. 48. Venit Leudastes in urbem Turonicam adprehensos Platonem Archidiaconum & Gallienum in vincula connectit. catenatosque, ac exutos veste jubet eos ad Reginam deduci. Balteum est cingulum militare dignitatis insigne, quod dabatur à Principe l. 2. C. ut dignit. ord. serv. l. omnes C. de metat. ut hoc loco Leonardus ex domestico spoliatur balteo, quod à Childerico Rege acceperat. Balteum erat cingulum ex auro Gregor. infr. hoc libr. cap. 22. Sub specie emptionis abstraxit, data ipsi homini, parte aurea baltei sui. idem inf. h. libr. cap. 38. Nunc autem depono baltheum meum aurum quo cingaris. Idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 61. Igitur quodam tempore homo devotus balteum ex auro purissimo, cum omni apparatu studiosissime fabricatum, super altare basilicæ illius posuit. Patriciatus insigne fuit cingulum Cedren. in Theophil. $\kappa \dot{\iota} \tau \acute{\alpha} \nu \tau \alpha \iota \mu \eta \tau \acute{\epsilon} \rho \theta \epsilon \omega \tau \acute{\iota} \sigma \eta \nu \epsilon \sigma \omega \delta \tau \acute{\iota} \kappa \dot{\iota} \tau \alpha \tau \acute{\iota} \omega \nu \alpha \tau \tau \eta \mu \epsilon \tau \alpha \iota$. Mater quoque ejus Theotistia cingulo & patriciatus honorata est. Cassiodor. 6. Var. epist. 2 de Patriciatus. Hinc est, quod & honor ipse cinctus est, cum vacaret, nihil jurisdictionis habens, & judicantis cingulum non deponens. Balteum est cingulum è quo pendet gladius Gregor. infr. h. libr. cap. 29. At Claudius extracto à baltheo gladio, ad eum dirigit. Idem infr. cap. 47. ejusd. libr. Ille extracto balthei gladio, dominum sauciare non metuit. Idem libr. 10. cap. 10. Puer vero extracto cultro qui de cingulo dependebat.

Nectarius autem Baudegisili Episcopi fratrem nefandis, accusationibus cum Rege tentavit obruere. Baudegisilius fuit Cenomannensis Episcopus. Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 3. cap. 35. Badogesilus Cenomanorum Episcopus, ad quendam locum Diacesis sue venit ad basilicam beati viri, & nomine & reliquijs consecrandam. Ejustem meminit Gregorius infr. libr. 8. cap. 38.

Ipsè enim cum Mummolo Præfecto multos de Francis, qui tempore Childeberti Regis senioris ingenui fuerant publico tributo subegit. Infelicitas Regni Chilperici notatur ex hoc, quod ejus tempore ab Auione iudice cum Mummolo Præfecto, multi

de Francis, id est nobilibus qui erant ingenui, id est immunes à vestigialibus publicis, his fuere submissi. Eadem nota imponitur Philippo A. quod milites, id est nobiles qui erant liberi & immunes tertiavit, id est tertiam partem bonorum ab eis expressit Rigord. in Philippo A. *Milites qui olim sua libertate gaudere consueverant, & homines ipsorum tertiavit, id est tertiam partem omnium bonorum suorum eis violenter abstulit.*

Adferebat enim Regina cum non debere recipi qui fuisset perjudicium quadraginta quinque Episcoporum à Sacerdotali officio segregatus. Prætextatus Rothomagensis Episcopus damnatus iudicio quadraginta quinque Episcoporum, minor tamen numerus sufficiebat, Episcopus potest damnari iudicio duodecim can. præsul can. nullum 2. q. 4. can. hæc quippe 3. qu. 6. can. 1. 2. & 3. qu. 8. can. duodecim 5. qu. 4. Chronopium Episcopum iudicio 70. Episcoporum damnatum refertur in l. 19. C. Th. Quor. appellat.

Et sic à Rege susceptus, atque convivio ejus adscitus ad urbem suam regressus est. Post mortem Chilperici Regis Prætextatus Episcopus Rothomagensis ab exilio revocatus studijs civium, civitatem suam redijt, inde cum Parisios venisset ad Guntranum Regem, orans ut sua causa repeteretur, Regina id est Fredegundis contendebat non esse recipiendum qui fuisset depositus iudicio quadraginta quinque Episcoporum, cum Guntranus in eo esset, ut Synodum congregari vellet, rei disceptandæ causa, Ragnemodo attestante, cum ab Episcopatu non depositum, sed pœnitentiam ei injunctam, à Rege susceptus, & epulis ejus adhibitus ad urbem suam redijt. Ex Concilio Toletano 12. can. 3. Excommunicati ad regiam mensam admissi, pro absolutis habentur, & recipiendi sunt in Ecclesiam, quem canonem ex Capitularibus laudat Ivo Carnot. epist. 62. & 171.

Promotus vero qui in Dunensi castro, ordinante Sigiberto Rege Episcopus fuerat institutus. Promotus contra Canones volente Sigiberto Rege. Episcopus institutus in Dunensi castro quod est Diœcesis Carnotensis, verum post mortem Regis amotus salvo Presbyterij honore, accessit ad Childebertum nisi ut restitueretur, sed obsistente Pappolo Carnotensi Episc.

copo, minimè petita impetravit. Episcopatus scindi non potest sola auctoritate Principis. can. lege 10. dist. can. pervenit. 101. dist. Dunense castrum Diocesis Carnotensis. Gregor. infr. h. libr. cap. 29. *Regressus autem ad Dunense castrum Comitum commonet*, Inde Dunenses censentur inter Carnotenos. Gregor. supr. h. libr. cap. 2. *Aurelianenses cum Blesensibus juncti super Dunenses irruunt & mox. Conjuncti Dunenses cum reliquis Carnotensis de vestigio subsequuntur.* Extat epist. Iuonis Carnot. 5. quæ scripta ad virgines Dunensis monasterij, Dunense castrum, c'est Chasteau Dun.

Cap.
19.

Cum Melanio Episcopo, qui de Rothomago submotus fuerat. Exulante Prætextato Rothomagensi Episcopo, viventis sedem occupavit Melanius, qui post mortem Chilperici restituito Prætextato, Rothomago pulsus est. Qui viventis Episcopi sedem occupavit, est fur & latro can. non furem 7 qu. 1. Nefariè occiso Prætextato insidijs Fredegundis Reginae, Rothomagenses intercesserunt, nè Melanius, seu Melantius in locum Prætextati reciperetur de quo infr. libr. 8. cap. 31. Hunc fuisse unum ex authoribus necis Prætextati tradit Gregor. cod. libr. cap. 41.

Cap.
20.

Veniens igitur Clericus, cum diversis ingenijs, se eidem commendavit. Clericus submissus à Fredegunde ad Brunichildem ut eam interficeret ad eam venit, quasi à Fredegunde ad ejus patrocinium confugiens, & varijs ingenijs id est artibus se ei commendavit, ingenium est dolus artificium Gregor. supr. lib. 6. cap. 22. *Proclamante vero Episcopo, & dicente, quod sepius hic ingenia quæreret, qualiter eum ab Episcopatu dejiceret.* Idem libr. 8. cap. 28. *ex quocumque ingenio exercitum, illuc prohiberes ire.* Commendare personam vel speciem est laudare, & hoc est quod dicitur in l. si vero §. cum quidam ff. mandat. & in l. ea quæ de contrah. empt. ea quæ commendandi causa dicuntur non obligare. Commendatio artis est laudatio artis Ammian. libr. 22. *Pro omni experimento sufficit medico ad commendandam artis auctoritatem, si Alexandria se dixerit eruditum.* Commendate se hic nihil aliud est, quam se tradere in clientem, & gratiam quærere apud Principem vel majorem.

Cap.
21.

Tunc Rex juravit omnibus optimatibus, quod non modo ipsum, verum.

verum etiam progeniem ejus, in nonam generationem deleret, ut per horum necem, consuetudo auferretur iniqua, nè Reges amplius interficerentur. Nefariè occiso Chilperico insidijs Fredegundis Reginae, ea ut se purgaret, crimen retulit in Eberulfum Cubicularium Regis, quo audito Guntranus Rex juravit, se interfectorem & ejus sobolem sublaturum in nonam usque generationem, ut tolleretur iniqua consuetudo interficiendi Reges. Lege Macedonum propinqui eorum qui vitæ Regis insidiati essent, unà cum his necabantur, quam legem ut durior in cognatis Parmenionis & Philotæ remisit Alexander Quint. Curt. libr. 6. cap. 11. *Interim equites nobilissimus quisque, & ij maximè qui Parmenionem propinqua cognatione contingebant, postquam Philotam torqueri fama vulgaverat, legem Macedonum veriti, qua cautum erat ut propinqui eorum, qui Regi insidiati erant, cum ipsis necarentur, alij se interficiunt & infr. donec Rex tumultu cognito legem se supplicio conjunctis fontium remittere edixit.* Constitut. Arcadij & Honorij reorum perduellionis filijs vita, imperatoriâ specialiter lenitate conceditur, cum paterno inquit lex deberent perire supplicio, in quibus paterni hoc est hereditarij criminis exempla metuuntur l. quisquis C. ad leg. Jul. majest. at.

Extabat tamen causa ut easdem oblivisceret, eo quod filium ejus de sacro fonte lavacri suscepissim. Gregorius scribit se multas injurias accepisse ab Eberulfo, qui tutelæ causa confugerat in basilicam sancti Martini, seque eas remississe non sine causâ, quia ejus filium de sacro fonte suscepit, quod erat reconciliationis & remissionis injuriæ idoneum argumentum. Cap. 12.

Habebat enim pro timore Regis, in ipso Salutorio basilicæ mansionem. Eberulfus tutelæ & securitatis causa confugit in basilicam S. Martini, & mansio ei fuit in Salutorio basilicæ, quia Salutorium basilicæ, quod est hospitium Episcopi juxta Ecclesiam eodem jure azili gaudebat, quo ipsa Ecclesia, de Salutorio dixi libr. 2. cap. 21.

Per illud Salutorij ostium introeuntes puella, cum reliquis pueris ejus suspiciebant picturas parietum. Salutorium erat continens basilicæ, & dum Eberulfus tutelæ causa versaretur

in basilica S. Martini, & in Saluatorio ejusdem metatum haberet, puellæ cum pueris ejus per ostium Saluatorij ingredientes basilicam, spectabant picturas parietum. Moris antiqui erat parietes Ecclesiarum varijs picturis sacris exornari de quo supra libr. 2. cap. 17.

Et nos in basilicâ in initio noctis, orationis gratia psalleremus. Vespertinum officium quod vespervas appellamus, solebat celebrari sub noctem post solis occasum, Conc. Emeritenf. can. 2. *Oportet ut sicut in alijs Ecclesijs vespertino tempore post lumen oblatum prius dicitur vespertinum, quam sonum in diebus festis, ita & a nobis custodiat in Ecclesijs nostris.* unde Lucernarium dicitur, quod celebraretur accensis lucernis Conc. Tolet. 1. can. 9. *Lucernarium vero nisi in Ecclesiâ non legatur.* Græcis λυχνιδιον. Syn. 6. in Trull. can. 91. *in τῷ λυχνιδίῳ in vespertino.*

Cumque jam altarium, cum oblationibus pallio serico opertum esset. Altare cum oblationibus tegitur pallio. Oblationes sunt panes oblati, qui imponuntur altari, ad Eucharistiæ consecrationem. Augustin. de tempor. serm. 215. *Oblationes quæ in altario consecrentur offerte. Erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicet.* Inde panes qui Eucharistiæ causâ consecrandi, altari imponuntur, oblatas vocat Conc. Tolet. 16 can. 6. *Ut non aliter panis in altari Domini Sacerdotali benedictione sanctificandus proponatur, nisi integer & nitidus, qui ex studio fuerit preparatus, neque grande aliquid, sed modica tantum oblata, secundum quod Ecclesiastica consuetudo retentat.* Hujusmodi panes seu oblationes altari impositas pallio velari, & altare ipsum moris fuit, & hoc est quod rursus indicat Gregor. infr. hoc cap. *Adprehende pallium altaris, infelix, quo sacra munera conteguntur, nè hinc abijciaris.* Idemque de vit. Patr. cap. 8. *Dans coopertorium Sarmaticum, quo altare dominicum cum oblationibus tegetetur & infr. coopertorium vero, quia rarum est, non ponatur super munera altaris, quia non exinde plene tegitur, mysterium corporis, sanguinisque dominici.*

Denique anno superiore commotum quendam levem è civibus Ecclesiæ, actores fecit interpellare. Hic locus est depravatus inscitia Librariorum, & facilè restituetur, emendatâ interpun-

tuatione, & scribendo Commotum per literam majusculam, quasi nomen proprium personæ, sic lege igitur Commotum quendam levem è civibus, Ecclesiæ actores fecit interpellare, horum verborum facilis sensus est. Eberulfus Commotum quendam levem & stultum, unum è civibus Turonensibus Ecclesiæ actores fecit interpellare, id est per eum interpellavit de vendendis sibi rebus Ecclesiæ.

Judicatum est ut se insontem redderet Sacramento. Injuriosus civis Turonensis reus postulatus de nece Armentarij Judæi, deficientibus testibus, ei indicta est purgatio per sacramentum deficiente probatione, indici solebat purgatio per sacramentum can. Mennam 2. qu. 5.

Cap.
43.

Neque cautiones Judæi defuncti reperta sunt. Cautio est chirographum, id est privata scriptura, quâ debitor creditori se soluturum certam pecuniam cavet, l. lecta ff. de reb. cred. Augustin de cur. pro mortuis agenda cap. 11. *Tunc nimis anxio apparuit idem pater ejus insomnis, & ubi esset recantum, quo illa cautio vacuata fuerat indicavit.* Hieronymi in Esaiam libr. 16. cap. 58. *Nomina que vulgò appellant cautiones.* Senec. de Benef. libr. 7. cap. 10. *Video istic diplomata & Syngraphas, & cautiones vacua habendi simulachra.*

Injuriosus tamen ad placitum in conspectu Regis Childberti advenit, & per triduum usque occasum solis observavit. Injuriosus vocatus ad placitum, id est in iudicium in curiam Regis, placitum seu iudicium observavit, in iudicio stetit per triduum, usque ad solis occasum. Solis occasu sc. solvitur iudicium. Et hoc est, quod statutum est in Tab. Salis occasus superma tempestas esto. Gell. libr. 17. cap. 2. Macrobi. libr. 1. cap. 3.

Medardum Tribunum. Tribunus hic est exactor tributorum Gregor. de glor. Confess. cap. 41. *Tempore autem Theudchilde Regine Nunninus quidam Tribunus ex Arverno de Francia post reddita Regina tributa revertens.* Idem de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 111. *Conjux Aniani Tribuni nomine Vntrcola.* Idem infr. libr. 10. cap. 21 *sed & alium Tribunitie potestatis virum circumventum dolis interfecerunt.*

Cap.
24.

Sed Episcopus loci Maroveus durè suscepit hos nuntios. Maroveus fuit Pictaviensis Episcopus, quem commendat Gregor.

de mirac. D. Martini libr. 2. cap. 44. *Actum est autem hoc per festivitatem sancti Patroni, in qua Meroveus Pictavus Antistes aderat; non immerito Hilarij beatissimi discipulus pradicandus.* Ejusdem meminit idem de glor. Confess. cap. 16.

Effraeto vno de sacris ministerijs calice aureo, & in numismata redacto se populumque redemit. Maroveus Pictaviensis Episcopus se & plebem redemit à Guntrani Regis copijs, conflato calice aurco, & ex eo nummis cusis. Vasa Ecclesiastica distrahi possunt pro redemptione Captivorum, & alimonia pauperum l. Sancimus C. de SS. Eccles. Gregor. libr. 6. epist. 13. ind. 15.

Cap.
15.

Servitium enim patris ejus tale fuerat, ut molendina Ecclesiastica studeret, id est curaret, studere idem sonat quod curare, Gregor. supr. libr. 6. cap. 32. Insitque Rex ut studeretur à Medicis quo ad usque ab his ictibus sanatus, diuturno supplicio cruciaretur.

Cap.
17.

Exinde Tolosam digressus, emisit nuntios ad Manulfum Episcopum civitatis ut ab eo susceperetur. Magnulfus Tolosanus Episcopus Gundovaldo pro viribus restitit, propter quod multa passus est, quæ referuntur à Gregorio, & Aimoin. lib. 3. cap. 67. Ejusdem meminit Gregor. infr. h. libr. cap. 32. Hic subscripsit Conc. Matisconensi 2. anno Chr. 588. Magnulfum Lupi Ducis fratrem carmine celebravit Fortunatus libr. 7. cap. 10. an idem fuerit cum illo vix est dicere, aut credere.

Cap.
25.

Post hac exercitus ab urbe Pictava remotus in antea, post Gundovaldum proficiscitur; In antea idem sonat quod in posterum Gallis doret en avant, désormais. Gregor. infr. h. libr. cap. 35. Reliquum verò vulgus in antea non sine grandi metu progressum est. Idem infr. libr. 8. cap. 43. sonus autem his diebus exierat, quod Fredegundis occultos in Hispania nuntios dirigeret, eosdemque à Palladio Santonica urbis Episcopo etiam susceptos, & in antea transmissos fuisse. Idem de vit. Patr. cap. 4. Cum in Deisemper operibus cresceret, aulam Beati Amantij Antistitis basilicam sanctum corpus in antea transfudit; sed non fuit sancto acceptabile hoc opus. Baldric. Chronic. Camerac. lib. 1. cap. 118. Ut VValterus pro admisis xv. libras argenteorum revadiaret, ac in antea se quieturum esse promisteret.

Ad Doroniam fluvium. Doronia, vel ut legitur hic Doro-

nonia flumen amœnissimum, & piscosissimum Aquitaniæ, ex Arvernīs oritur, per Petrocorios fluit & Garumnâ mergitur de quo rer. Aquitanic. libr. 1. cap. 21.

Claudius Turonis accessit, & cum iter ageret, ut consuetudo est Barbarorum auspicia intendere cœpit, ac dicere sibi esse contraria. Claudius cum iter faceret Turones jussu Guntrani Regis, ut manum injiceret Eberulfo, qui tutelæ causâ latebat in basilica D. Martini, captavit auspicia more Barbarorum, nimirum ex volatu avium. Vascones & Hispanos valde insaniisse studio captandi, auguria ex volatu avium, testem habemus Lamprid. in Alexandro Severo ἰπποκρίτος magnus, ut & Vascones, & Hispanorum, & Pannoniorum augures viceris Justin. libr. 23. *Ducibus avibus, nam augurandi studio Galli præter ceteros callent.* Petr. Valliss. Histor. Albic. cap. 47. de Raymundo Comite Tolosano. *Ipse enim more Sarracenorum in volatu & cantu avium, & ceteris augurijs spem habebat.* Claudius iste fortè fuit unus ex Cancellarijs seu notarijs regalibus de quo meminit Gregor. de vit. D. Martin. libr. 4. cap. 28.

Ad convivium basilicæ sanctæ, cum eodem & reliquis civibus est adscitus. Solemnes epulæ solebant præstari civibus Turonensibus in basilica sancti Martini. Gregor. infr. libr. 8. cap. 2. *Surrexi gavisus fateor, ad occursum ejus, & data oratione deprecor ut in mansione meâ Eulogias Beati Martini dignaretur accipere.* Episcopi solebant quinquennalia & decennalia celebrare & his diebus civibus solemnnes epulas erogare Gregor. infr. libr. 8. cap. 38. de Badegisilo Cenomannensi Episcopo. *Quinto autem anno Episcopatus sui expleto, cum jam sextum ingrediens epulum civibus cum immensâ latitiâ preparasset, à febre correptus.*

Elevata contra basilicam manu ait Martine Beatissime, fac me uxorem cum parentibus citò videre. Claudius animo meditans eadem Ebrulphi, qui tutelæ & præsidij causâ latebat in basilica B. Martini, & timens sanctum ultorem sceleris, invocat sanctum elevatâ manu contra basilicam. Solemnis invocatio seu adjuratio Sanctorum fiebat elevata dextera contra altare vel basilicam ejus, solemnns etiam fuit formula Sacramenti levata manu ante altare Gregor. de Mirac. Martyr. libr. 1. cap. 33. de

Ecclesia S. Stephani apud Biturigas. *Ingressique in hujus memoratæ adis altare, cum elevatis manibus Sacramenta proferrent, persecutor causa perjurasse eos clara voce testatur. Idem eod. libr. cap. 53. Ingressique Basilicam sancti Martyris, elevatis hominibus ad perjurandum, cum nomen sancti voluisset ore patulo nominare, hæsit vox in faucibus. Idem de vit. Patr. cap. 8. At ille nihil moratus accedit ad manus Episcopi, qui hanc epistolam extentam tenebat, elevansque manus suas, ut Sacramentum daret, cecidit retrorsum supinus.*

Igitur Claudius timore perterritus, cellulam Abbatis expetit. Hic erat Abbas Monasterij S. Martini Turonensis, quod majus Monasterium dicitur. Gregorius ipse de mirac. D. Martin. libr. 3. cap. 42 Monachus igitur majoris Monasterij, ex jussu Abbatis, ad cellulam Abbatis, ad cellulam aliam, quasi aliquid operaturus accessit. Orderic. Vital. libr. 4. Majus enim monasterium à sanctissimo Martino Turonorum Archiepiscopo captum est, ibique honorum hominum religio crevit, inspirante Deo, & multiplicata est. Bernard. epist. 126. Cluniacenses, & qui de Majori monasterio sunt, nostris Marmosier.

Nonnulli etiam Matriculariorum, & reliquorum pauperum pro scelere commisso, tectum cellula conantur evertere. Variæ & distinctæ erant matriculæ, seu census & descriptiones eorum, qui utebantur sumptu Ecclesiæ, prior erat Clericorum & Canonicorum, qui inde dicti Matricularij Adam. Bremens. libr. 3. cap. 5. Cum & ego indignissimus Ecclesiæ Dei Matricularius Bremam veni, & hujus matriculæ cura, seu regimen fuit penes Primicerium Isidor. Hispalens. in epist. ad Luisredum Cordubens. Basilicanos ipse constituat, & matriculam ipse disponat. Alia fuit matricula pauperum & agrorum qui alebantur etiam expensis Ecclesiæ. Gregor. de Mirac. D. Martin. libr. 1. cap. 31. Cum ad matriculam illam, quam sanctus suo beneficio devotorum elemosynis pascit, quotidie à fidelibus necessaria tribuantur. Idem libr. 2. cap. 22. de Remigia matrona. Quæ vigilijs & orationibus insistens, cum matriculam qua ibidem congregata est, pasceret. Idem de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 32. Celebratisque vigilijs manè pauperibus, qui ad matriculam illam erant, ci-

*bum potumque protulit. Flodoard. libr. 1. cap. 32. Pauperibus 12. in matricula positis, antè fores Ecclesiæ expectantibus stipem duo solidi, unde reficiantur inferentur & infra. Pauperibus in matricula positis solidus dabitur ad eorum refectiorem. Inde adsumpti promovendi ad ordines, & beneficia Ecclesiastica. Idem Gregor. libr. 5. cap. 48. Invenimus Ecclesiam centurbatam per Riculsum Presbyterum, nam hic sub Eufronio Episcopo, de pauperibus provocatus, Archidiaconus ordinatus est. Alia erat matricula viduarum quæ sustentabantur etiam ope Ecclesiæ, quæ Græcis *παροδίδαι* dictæ, propter ætatem, Conc. Laodicen. can. 11. nostris Matriculariæ, à matricula in qua descriptæ erant ut vertit interpret Latinus can. mulieres 32. dist. Flodoard. libr. 1. cap. 9. ex testamento B. Remigij. *Sanctimonialibus ex viduis in matricula positis solidos tres.* Etiam inter Monachos fuere Matricularij nempè fratres laici seu conversi de quibus Aimoin. libr. 4. cap. 33. de fundatione & dotatione cœnobij S. Dionysij per Dagobertum R. *Predia vero tam innumera fratribus in eodem loco Deo famulantibus sive matricularijs Ecclesiæ contulit, ut devotio animi ejus pluribus admirabilis esset.* Matricularij dicti & æditui sive custodes rerum Ecclesiæ, qui accipiebant oblationes & eleëmofynas Ecclesiæ, quia conferebantur in sumptum matriculæ pauperum & aliorum, & ad hos pertinet quod refertur de Clodoveo Rege, cum dedisse centum solidos Ecclesiæ S. Martini Turonensis ex voto in gratiam victoriæ reportatæ de Alarico Rege Gothorum, pro redemptione equi, quem voverat sancto. Abbas Vespersens. in Chronic. ad ann. 748. *Pro equo vero quem ibi dimiserat, dedit matricularijs Ecclesiæ, centum solidos, ut eum reciperet,* ad eodem se refert Baldricus Noviomens. libr. 1. cap. 33. *Missæ igitur legatione ad matricularios, duplo restituit, sicque salutis præstina redditus est.**

Sed & Energumeni, ac diversi, cum petris & fustibus ad viciscendam basilicam violentiam profisciscuntur. Energumeni hi sunt, accepti à Dæmone, frequentes adveniebant ad basilicam S. Martini, ut liberarentur Gregor. de Mirac. D. Martin. libr. 3. cap. 39. *Hac ea dicente subito Energumeni torqueri se proclamant, & Martini adesse præsentiam consentunt.*

Cap.
30.

Ex quibus vnus Abbas Cadurcinæ urbis, literas quas acceperat cavatâ Codicis tabulâ, sub cerâ recondidit. Unus è legatis Gundobaldi fuit Abbas Cadurcinæ urbis, quod de Proposito cuiusdam Ecclesiæ secularis intelligi necesse est, quia ante Desiderium Episcopum, qui claruit sub Dagoberto nullum monasterium fuisse, nec Monachos auditos Cadurci scribit Auctor ejus vitæ, qui nuper editus est cap. 13. Nullum quidem ea tempore in vrbe Cadurca propositum Monachi. neque habitum religionis, aut regula cœnobialis intraverat, secta Columbani procul aberat, instituta B. Benedicti longè distabant, &c Hic captus dicitur ab hominibus Guntrani Regis, & cum eo intercepto litteræ, quæ scriptæ erant in tabulis ligneis, cera oblitis, nè scriptura apparet. Veteres scribebant in tenuissimis tabellis ligneis, cera illitis stylo ferreo Plin. libr. 13. cap. 11. In chartarum folijs primo scriptitatum, deinde quarumdam arborum libris, postea publica monumenta plumbeis voluminibus, mox & privata linteis confici cœpa, aut ceris Ea ætate non desijt usus scribendi in cereis tabulis Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 43. At illi magistri sanguinem stientes, ceratas in caput inlidunt tabellas secantes latitudinibus stilorum, punctisque minutis transverberantes membra Magistri, ait latitudinè Stylorū quia Stylus ab una parte quæ scribimus est acutus, ab alia est latior, quæ scripta delemus emendandi causâ. Angustin. de vera religione cap. 20. Stylus ferreus, aliâ parte quæ scribimus, aliâ quæ delemus, à fabro factus est, & in suo genere pulcher, & ad usum nostrum accommodatus. At si quispiam ea parte scribere quæ deletur, & eâ velit delere quæ scribitur, nullo modo Stylum malum fecerit, sed ipsum jure visuperatur. Cerearum tabularum usum in manumissionibus indicat, & Gregor. infr. libr. 10. cap. 9. Dimissi sunt postea multi à conjugè VVaroci, cum cereis & tabulis quasi liberi, & ad propria sunt regressi. Litteræ vero quæ continebant arcana, scribebantur super tabellis cerâ oblitis, ut scriptura lateret. Gellius libr. 17. cap. 9. Hasdrubal epistolam scriptam super rebus arcanis, hoc modo abscondidit, pugillaria nova, nondum etiam cera illita accepit, literas in lignum incidit, postea tabulas vt solitum est, cera collinit.

Cap.
31.

Narravit quidam quod aliquis in partibus Orientis Rex ablato sancto

sancti Sergij Martyris pollice, in dextro brachio corporis sui servisset. Antiquus mos fuit fidelium gestandi reliquias Sanctorum Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 3. c. 17. *Eo tempore sancti Martini reliquias, licet temerario ordine super me habebam.* Conradus in Chronic. Moguntin. *Quidam annulos de digitis abstulerunt, reliquie quaedam quas collo pendentes solitus erat ferre, ab alijs sunt ablatae.* Gregorius ipse de mirac. martyr. libr. 1. c. 76 *Tunc Presbyter cum videret se his fluctibus obrui, & summis undarum ipsarum graviter operiri extractâ à collo capsula, que Sanctorum pignora continebat, undis tumentibus fidus objecit, ac Sanctorum præsidium clara invocat voce dicens &c.* Idem cap. 84. ejusd. libr. *quod sentiens mater mea, qua hac pignora collo adpenſa gestabat, exilijs in convivio &c.* Etiam in expeditione reliquiæ sanctorum à Principibus portitari solitæ, ut hoc loco fertur de quodam Rege Orientis quod in bello gestaret pollicem S. Sergij martyris. Reges Francorum solebant reliquias Sanctorum & cappam S. Martini in expeditione gestare præsidij & tutelæ causa Capitul. libr. 5. cap. 2. VValafr. Strabo de reb. Eccles. cap. ult.

Eufron negociator, Hic Eufron erat negociator Syrus, qui Burdigalæ degebat cōmercij causa ut indicat infra Gregor. his verbis. *Est hic quidam Syrus Eufron nomine.* Negotiatores Syri commercium maximè exercebant in Gallia & alijs occiduis partibus. Sidon. libr. 1. epist. 8. de Ravennâ. *In quâ Syri psallunt, negotiatores militant.* Augustin. de adulterin. conjug. lib. 2. c. 8 *Et plurime pudicissime transgunt & maximè Syra quarum mariti negotiandi quæstibus occupati, juvenes adolescentulas deserunt, & vix aliquando senes, ad aniculas revertuntur.*

Quia invitum aliquando eum totonderat. Inhians facultati ejus Bertrannus Burdegalensis Episcopus, Eufronem negociatorem Syrum invitum totondit, per tonsuram in clericum ordinavit, ut specie ordinationis, tamquam Clerici suas res faceret.

Erant enim in sublimi parietis contra altarium in capsulâ recondita. Eufron. Syrus negociator, qui commercij causa degebat Burdegalæ, habebat reliquias S. Sergij Martyris, quæ erant custodia causa reconditæ in capsula. Reliquiæ Sanctorum custodia causa solent deponi in capsula vel capsula ut Gregorius

infr. h. cap. *adprehendens capsam ita tremore concussus est, & rursus, accepta capsula, quæ de pariete pendeat.* Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 3. cap. 43. *Extractum autem pulverem, quem de sepulchro sancti abstulerant super capsellam, delibutum aqua ipsis haurire præcipio.* Ait contra altarium id est ad altare quod erat in privato oratorio Eufronis, eadem analogia contra parietem pro ad parietem Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 45. *Et spectante plebe super terram se trahens contra parietem erexit.* idem. de vit. Patr. cap. 7. *Adduci eos ad se jubens, sine ullo tactu, facto tantum signo crucis è contrâ, verbo demonia discedere imperabat.*

Diaconum suum scandere præcepit. Mummolus Diaconum per scalam sursum scandere præcepit ut tolleret reliquias Sergij martyris, quæ in capsula pendeant ex summo pariete. Majores habebant clericos suos qui deserviebant oratorijs in villis suis sumptibus constitutis de quibus Synod. Antifiodor. can. 14.

Faustianum Presbyterum Aquensi vrbi Episcopum ordinari præcipiunt. Aquæ TABELLICÆ civitas Episcopalis cujus meminit Gregor. de glor. Confess. cap. 71. vulgò *Aqs.* de qua dixi Rer. Aquit. libr. 1. cap. 16.

Et Nicetius Comes loci illius, germanus Rustici vici Iuliensis, Episcopi præceptionem ab Chilperico clicuerat, ut tonsoratus civitati illi Sacerdos daretur. Episcopi non ordinabantur sine præcepto Regis in Ecclesijs vacantibus, & hoc est præceptum quod impetratum scribitur à Nicetio Comite, ut ordinaretur in Aquensi Ecclesia tum vacante, memoratur hic Rusticus Episcopus vici Juliensis, id nomen civitati Episcopali, quæ vulgò dicitur *Ayre*, ejusdem meminit Gregor. libr. 9. cap. 20. *Vicojuli Coseranis Lapurdo & Albige,* idem ante cap. 7. ejusdem libr. *Ennodius cum ducatum urbium Turonica atque Picava ministraret, adhuc & vici Iuliensis atque Benarna urbium principatum accepit.* Eadem alio nomine dicta est civitas Atyrensium. Notitia Provinciarum. *Civitas Adorensium Vico juli,* sic dicta ab Attyre amne, c'est l'Adour qui per Tarbellos Oceanum influit.

Bertchramnus autem Episcopus, qui erat Metropolis, cavens

futura, Palladium Sanctonicum injungit qui eum benediceret. Aqueusi sede vacante morte sui Episcopi, Faustianus Presbyter à Gundobaldo quasi jam Rege ordinari jubetur. Bertramnus Episcopus Burdigalensis, ad quem quasi Metropolitanum spectabat ordinatio, sibi cavens de futuris, id est de mutatione rerum Gundobaldi, Palladio Santonensi Episcopo ejus suffraganeo injunxit ordinandum, hoc colore quasi to quod ejus oculi caligarent. Ait Metropolis pro Metropolitana vel Metropolitanano ut infr. libr. 9. cap. 20. *Placebat gloriosissimo nepoti vestro, ut unusquisque Metropolis provincialibus suis conjungeretur.*

Post hac missi iterum Gundobaldus duos legatos, ad Regem cum virgis consecratis, juxta ritum Francorum ut scilicet non continerentur ab ullo. à Gundobaldo legati missi cum virgis seu lituis sacris ad Guntranum Regem ut tuti essent legationis officio, & insigni idem Aimoin. libr. 3. cap. 67. *Legati populi Romani ut tuti essent ferebant sagmina seu verbenas, quod est herbae genus.* Legati Graecorum Ceticia l. Sanctum ff. de rer. div. id est *καρπιτιον* Caduceum.

Ipsam quoque Regem ab omnibus majoribus natu Childeberti Regis expetitam esse. Majores natu sunt primores regni, major est nomen dignitatis magis quam aetatis, ut major domus Praefectus domus Regiae Aimoin. libr. 3. c. 4. *Hujus exemplum cateri qui aderant proceres secuti, Poponem majorem domus acclamaverunt.* Majores villarum regiarum Flodoard. libr. 3. c. 22. *Clotharium ac Vrsionem villarum regiarum majores.* Majorem civitatis recentiores pro Praetore, seu Praefecto urbis, ut major Rupellae civitatis in inscriptione cap. ex. parte extr. de consuetud. Majores sunt ministri regij Gregor. libr. 9. cap. 39. *Enim Comitibus Domesticis majoribus atque nutritijs.* Eadem analogia seniores dicti majores seu Principes regni propter dignitatem non aetatem. Gregor. infr. prox. cap. *Adferebant etiam constanter hanc causam, omnibus senioribus in regno Childeberti Regis esse cognitam, & idem infr. libr. 8. cap. 31. Magnus tunc omnes Rothomagenses cives & praesertim seniores loci illius Francos major obsedit, & idem infr. hoc libr. cap. 36. Habebat enim scripta seniorum regni nepotis mei, inde Gallicum Seigneurs.*

Cap.
33.

Cohortabatur Gunthramnus Rex omnem exercitum dicens videte o viri, quia filius meus Childebertus, jam vir magnus effectus est, videte & cavete, ne cum pro parvulo habeatis. Guntranus Rex postquam Childebertum nepotem ex Sigeberto fratre adoptasset in successorem regni sui, cohortatus est exercitum, ne pro parvulo haberetur. Reges non habendi pro parvulis. Sapor adhuc in utero Rex Persarum declaratus cidari utero imposita, accepto responso, Magorum, masculum nasciturum Agath. libr. 4.

Per triduum epulantes atque jocundantes cum pace discesserunt. Inter Guntranum & Childebertum Reges per triduum celebratae solennes epulae. Moris antiqui sunt solennes epulae per triduum ob publicam laetitiam, vel religionis causa. Gregor. de glor. Confess. cap. 2. *Veniebant autem cum plaustris potum cibumque deferentes, mactantes animalia, & per triduum epulantes, ut in dedicatione Ecclesiae.* Robert. Montens. in supplem. Sigeberti ad ann. 1163. *Circa octavas Paschae Rex Henricus fecit dedicare Ecclesiam Beatae Mariae Radingis, & per tres dies regaliter procuravit conventum Monachorum.* In triduum exire & nuptiales epulae. Ambros. epist. 65. *Occurrit proforibus socer, generum introduxit, filiam reconciliavit, & ut latiores dimitteret, triduo tenuit quasi repararet nuptias, ait jocundantes id est oblectati epulis, ut venatu jocundari dixit, idem lib. 5. c. 14. Veniant enim equi nostri, & acceptis accipitribus, cum canibus exerceamur venatione, spectaculisque patulis jocundemur.*

Cap.
34.

Convenas petentes. Urbs Convenarum est civitas Episcopalis cujus situm hic describit Gregorius, quae per id tempus à Guntrani Regis copijs solo eversa est, quod Gundobaldum Pseudoregem recepisset de quo & Aimoin. libr. 3. cap. 69. claudis hujusce urbis meminit & Gregor. de vit. Patr. cap. 8. *Da- do unus ex his pagensibus, cum in hostilitate illa, que apud Convenas acta est accessisset.* Inde Convenae nomen quod à Cn. Pompeio, perdomita Hispania Romam triumpho causa properante, ne belli femina relinquerentur, latrones qui Pyrenaei jugis infederant, ex his depositi, & in unum oppidum collecti, unde & Convenae dicti Hieronym. advers. Vigilant. *Nimirum respondet generi suo, ut qui de latronum & Convena-*

rum natus est semine, quos Cn. Pompeius edomita Hispania, & ad triumphum redire festinans, de Pyrenæi jugis deposuit; & in unum oppidum congregavit; unde & Convenarum urbs nomen accepit, & id genus latronum fuere Vascones, qui primas sedes habuere in Pyrenæi jugis, unde depositi, & in unum oppidum collecti, ut cœli mutatione efferti motus miscerent, quod & Plinius libr. 4. cap. 19. brevi stylo perstringit. *Mox in oppidum contributi Convena*, & Gregor. ipse paulo infra hoc cap. *Igitur commorante eo apud urbem Convenas* & cap. 34. *convenitur ad Convenas, sic enim diximus nomen urbis.*

Novertis me cum omnibus, qui in Regno Childeberti habentur electum esse Regem. Gundobaldus ut se conciliaret Conventis, quorum urbs erat munitissima, eis suasit se à majoribus Regni electum, id est expetitum esse, ut à legatis Gundobaldi dictum esse Guntrano Regi retulit Gregorius supr. cap. 32. h. libr. *Ipsam quoque Regem ab omnibus majoribus natu Childeberti Regis expetiturum esse.* Aliàs enim Francorum Reges non electione sed successione vocantur Agath. libr. 1. *παῖδες ἢ πατρῶν, ἢ τῶν τῶν βασιλέων διαδεχόμενοι.* Filij patribus in regnum succedunt.

Reliqui in littus egressi, requirentes Gundobaldum, invenerunt camelos, cum ingenti pondere auri, atque argenti. Gundobaldus usus est camelis ad vecturam pecuniæ, & supelletilis suæ, veniebat enim ex partibus Constantinopolitanis, ubi frequens est usus camelorum. Camelis utitur univèrsus Oriens, Ægyptus & Africa ad vecturas. Hieronym. in vit. Hilarion: *Vbi convento Diacono Baisane, qui locatis camelis, & dromedis, ob aque in eremo penuriam consueverat euntes ad Antonium ducere;* *Venerunt ad Basilicam sancti Vincentij, quæ est juxta terminum Agennensis urbis, ubi ipse Martyr pro Christi nomine, agnem dicitur consummasse.* Vincentius Aginnensis Levita martyrium passus in Aginnensi agro, ejus natalis dies celebratur 9. Junij ex Martyrolog. R. ejus basilica quæ est haud procul Aginno urbe, hostili feritate direpta à Ducibus Guntrani Regis in expeditione adversus Gundobaldum, non impunè ut refert Gregorius hic & lib. 1. de mirac. Martyr. c. 103. de ejusd. basilica & miraculis elegans carmen scripsit Fortunat. lib. 1. c. 1.

Nonnulli arrepti à dæmone, per energiam debachantes martyrem declamabant. Energumeni sunt arrepti à dæmone, Energia est arreptio Gregor. supr. libr. 4. cap. 11. *Nam quadam vice conductam pecunia mulierem clamare fecit in Ecclesia quasi per energiam, idem Gregor. infr. libr. 8. cap. 33. unde factum est ut invalescente temulentia, tempore procedente, à dæmonio correptus per energiam vexaretur.* Et hoc est quod ait Gregorius hoc loco nonnullos è prædonibus basilicæ S. Vincentij martyris Aginnensis, per energiam id est vi arreptionis seu vexationis dæmonis declamasse in sanctum. Declamare dicebantur qui causas fictas quas controversias vocabant exercitationis causa orabant in scholis, in tyrocinium fori. Hieronym. advers. Ruffin. libr. 1. *Et quo magis stupeas nunc cano & recalvo capite, saepe mihi videor in somnis comatulus, & sumpta toga ante Rhetorem controversiolam declamare.* Declamare verò hic non alio sensu videtur accipi quam pro exclamare, exclamandi enim verbo eodem sensu usus est Gregorius de vit. Patr. cap. 8. *Exclamavit demonium in eo, & se torqueri à sancto immensis cruciatibus confitetur,* vel declamare idem sonat quod maledicere detrahere Gregor. supr. libr. 5. cap. 21. *Sed Sagittarius felle commotus, declamare plurima de Rege cæpit, ac dicere, quod filij ejus regnum capere non possent.* Idem infr. libr. 8. cap. 12. *Et licet dæmonijs credi non debeat, tamen qualis esset Sacerdos, de quo hæc dæmon condolens declamabat, apparuit.*

Omnisque Phalanga in suburbanâ urbis campaniâ castra metata est, Phalanx apud Macedones erat cuneus seu globus militaris pro quo Phalanga Gregorio dictum est, idem libr. 1. cap. ult. *Denique nocte media omnis Pictava somno Phalanga comprimitur.* Idem libr. 2. cap. 2. *nè percant quæso populi utriusque Phalange* Idem libr. 4. cap. 49. *Commissioque pralio Longobardorum Phalange usque ad internecionem cæse.* Fredegar. cap. 68. *Ubi tribus turmis Phalanga super VVinidis exercitus ingreditur.* Campania hic pro regione, vel agro suburbano, Gregor. de vit. Patr. c. 7. *Quod deferentes ad castrum Divionense ubi se jufferat tumulari, in Campania illa, que à parte Aquilonis habetur, haud procul à castris, aggravati gestatores, non sustinentes feretrum solo deposuerunt.* Fredegar. cap. 19. *In Arciacensi Campania.*

Idem cap. 38. *Tullensem Campaniam*. Eadem analogia campostria pro planitie seu latitudine camporum Gregor. infr. libr. 10. cap. 3. *Atque ad Mediolanensem urbem advenit, ibique eminus in campestria castra posuerunt.*

Abcondebant enim se multi per collem; id est secus collem; eadem analogia per parietes dixit Hieronym. in Ezechiel. libr. 12. cap. 40. de Cryptis Martyrum. *Ex utraque parte ingredientium per parietes habent corpora sepulcorum.*

Tunc es pictor ille, qui tempore Chlotharj Regis per oratoria parietes atque cameras caraxabas. Milites Guntrani Regis insultantes Gundobaldo, quærebant an esset pictor ille, qui tempore Clotharj Regis muros & cameras id est fornices oratoriorum seu Ecclesiarum manu sua caraxabat, id est depingebat varijs figuris. Caraxate est pingere vel sculperre. Gregor. infr. libr. 8. c. 28. *Tamen Fredegundis duos cultros ferreos fieri præcepit, quos etiam caraxari profundius & veneno infici iusserat.* Idem infr. libr. 9. cap. 5. *Nam vasa per domos diversorum signis nescio quibus caraxata sunt; quæ res nullo umquam modo, aut eradi potuit, aut deleri, & idem de mirac. martyr. libr. 1. cap. 51. Cum autem ad Arvernam regionem lues illa inguinaris adveniret, quæ sancti Galli Episcopi oratione depulsa est, & in subita contemplatione parietes domorum, atque Ecclesiarum signarentur, atque caraxarentur.* Augustin. de altercat. Eccles. & Synag. *Nam cum primum Moyses in monte Sina caraxatas decalogo duplices tabulas accepisset.* Prudent. Hymn. 6. in Roman. martyr.

*Implet jubentis dicta licitor improbus
Caraxat ambas unguis scribingibus
Genas.*

Inde caraxatura pro pictura, vel sculptura, vel scriptura; ut in testamento B. Remigij apud Flodoard. libr. 1. cap. 18. *Hnic autem testamento meo dolus abest aberitque, in quo si qua litura, vel charaxatura fuerit inventa, facta est me presente, dum à me relegitur & emendatur.* Vide plura hac de re apud Gregor. libr. 7. epist. 40. ubi dixi. Ait cameras caraxatas; quia passim antiquiores Ecclesiæ erant depictæ tum parietes tum camera, camera veteribus est fornix sive volta. Gregor. de mirac. libr. 1.

cap. 79. *Mane autem facta accedit ad lychnos, qui de camera Ecclesie dependebant. Idem de glor. Confess. cap. 39. Dum reliquia Sanctorum à peregrinis delata super altare haberentur, subito globus ignis ab eisdem emergens, usque ad cameram templi visus est conscendisse.* Augustin. de Genes. ad liter. lib. 2. cap. 1. *Sicut sese habent cavernæ speluncarum.*

At ego datis tibi multis muneribus; per duodecim loca sancta ab eo suscipio sacramenta. Gundobaldus à Guntrano Bosone sacramentum exigit per duodecim ædes sacras de præstanda securitate venienti in Galliam. Jusjurandum in æde sacrâ præstari solitum Gregor. libr. 5. cap. 33. *Et illi, si inquit est innoxia, super tumulum hunc Beati Dionysij martyris Sacramentis affirmo. Faciam inquit pater, tunc invito placito, ad Basilicam sancti martyris conveniunt, elevatisque pater manibus super altarium juravit, &c. idem de glor. confess. cap. 29. Hic etenim ut cruda operatur rusticitas populorum, juramentum mendax in Ecclesia protulit.* Christianum quendam quod à matronâ jusjurandum exegisset in æde Hebræorum coarguit Jo. Chrysostom. Homil. 34. ad Antioch. Etiam gentiles solemniter jurabant tangentes aram. Plaut. in Rudente. *Tange aram. hanc per Veneream hanc jurandum est tibi.* M. Tull. pro Flacco, *& si aram tenens juret, crederet nemo.* Jusjurandum repetitum per duodecim ædes sacras memoratur hoc loco, sed & jusjurandum à Principe factum adjectis duodecim viris nobilibus. Leo Ostiens. Chronic. Cassinens. libr. 2. cap. 15. *Hinc Princeps prædicto Abbati sub jurejurando firmavit, duodecimque Capuanos nobiles isidem jurare fecit.*

Radegundem Pictavam. & Ingetrudem Turonicam interrogate. Gundobaldus status sui testes laudat Radegundem & Ingetrudem. Radegundis fuit uxor Clotharij postea velata construxit apud Pictavum monasterium S. Crucis de quo Gregor. supr. libr. 3. cap. 7. unde Gundobaldus hic vocat Pictavam. Eugeltrudis fuit religiosa seu sanctimonialis qua in atrio S. Martini Monasterium puellarum collocavit, de quo Gregor. infr. libr. 9. cap. 33. & libr. 10. cap. 11. unde idem Gundobaldus hic Turonicam vocat.

*Plaustra enim cum arictibus, clitellis, & axibus erant texta, sub quibus exercitus properaret ad destruendos muros. Plaustra arictes clitellæ sunt instrumenta idonea ad oppugnandos & petendos muros. Propriè clitellæ sunt fellæ jumentis imponi consuetæ ad onera faciliùs gestanda, Plaut. in Mostellaria. *Vehit hic clitellas, vehit hic autem alter senex.* Horat. libr. 1. *Satyr. 5. Hinc muli Capua clitellas tempore ponunt,* inde muli clitellarij Plaut. eod. loc. *Nam muliones mulos clitellarios habent, ego homines habeo clitellarios,* à mulis & asinis clitellæ translatae ad usum militum in oppugnatione urbium, ut milites his lecto capite tutiùs accederent ad imum murorum.*

Cuppas cum pice & adipe accensas, supra eos projicientes. Cuppa est vas vinarium, inde vinum de cuppâ Augustin. Confess. libr. 9. cap. 18. *Nam cum de more tamquam puella sobria juberetur à parentibus de cuppa vinum depromere, in cella vinaria vinum in cuppis deponebatur.* Idem libr. 2. quæst. in Exod. *Anconicos autem dicit, quos vulgò vocamus Ancones, sicut sunt in columnis cellarum vinariarum, quibus ineumbunt ligna, qua cuppas ferunt.* Idem de bon. viduit. cap. 20. *si delectat labor ut fera capiatur, ut cuppa & sacculus impleatur.* Veteres in oblidionibus urbium, his usi sunt pice & adipe plenis, his accensis ad hostes è muris repellendos, inde vernaculum *Coupepe*, ex eo cupella Gregor. de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 37. *Nam ingressus promptuarium Clericus reperit cuppellam quam penè mediam reliquerat, per superiorem aditum redundare.* Idem infr. libr. 8. cap. 33. *Lumine secus cuppellam olei derelicto.* Cuppas pice liniti solitas indicat & Gregor. infr. lib. 10. c. 15. *Extracta promptuario cuppâ, qua olim pice linita stecæ remanserat, ignem injiciunt.*

Et si eum Regi excusare non possent, in Ecclesiam ponerent, nè vta amissione multaretur. Mummolo & alijs Gundobaldus traditur, Ducibus Guntrani R. qui securitatem vitæ cum sperare jubent, ita ut si eam obtinere non possent, in Ecclesiam deduceretur, nè vitæ periculum subiret. Ea erat religio veterum, ut etiam rei perduellionis confugientes in Ecclesiam, ibi tuti essent ab irâ Principis. De quo supr. h. libr. cap. 10. & libr. 6. cap. 12.

Nunc cum Deo vobis sit actio, si quid mihi mendacij dixeritis.

ferculo, quem dominica cruce signatum dum edimus, una mihi ex arstis ipsius piscis, injuriosissimè adhaesit gutturi.

Sed repulsa à circulis lorica nihil nocuit. Gundobaldus ab Ollone Biturigum Comite lanceâ petitus, sed in cassum repulsa lanceâ à circulis loricae, circuli loricae sunt hami seu squammæ ferreae quibus lorica contexta est Virgil. 3. Æneid. *Loricam consertam hamis, auroque trilecem* ubi Servius. *Hamis autem catenis, vel circulis significat.* Isidor. orig. libr. 18. cap. 13. *Lorica vocatur, eo quod loris careat, solis enim circulis ferreis contexta est, vulgò cotte de maille, à maculis id est circulis quibus intexta, sic maculas vocant circulos catenarum Gregor. de vit. Patr. cap. 8. Aspicit constractas compedes, disruptasque maculas catenarum, Baccas id est annulos seu circulos catenarum vocat, idem de mirac. D. Martin. libr. 1. cap. 23. Dissoluitae sunt manus ejus, & omnes bacca catenarum constracta ceciderunt.*

Venitque omne vulgus, & defixis in eum lanceis, pedes ejus fune ligantes, per omnia exercituum castra traxerunt. Cæso Gundobaldo omne vulgus militum lanceis corpus transfixit, quasi in signum cædis participij, idem de Hectore memorat Homerus Iliad. x.

Οἱ δὲ διήσαντο κύβη, καὶ εἶδος ἄντρον

Ἐκτορος ἠδ' ἄρα οἱ τῆς ἀνευτῆρας παρῆσαν.

Hi & spectabant indolem, speciem admirabilem

Hectoris, neque sanè ei quis non dans vulnus adstitit

Idem de Mezentio Virgil. ix. Æneid.

— *Et bis sex thoraca petitum*

Per fossumque locis.

Et Servius ibi. *Moris autem fuit, ut interemptos Duces omnis vulneraret exercitus.*

Evellentisque cesariem ac barbam ejus, insepultum ipso in loco, quo interfectus fuerat reliquerunt. Interempto Gundobaldo in corpus ejus sax vitium, vulsâ cæsarie & barbâ, quæ erant regiae dignitatis reliquiae, insepultus jacuit in loco, in quo interemptus erat.

Extracto quidam gladio, caput ejus cum cucullo decedit. Sagittarius Episcopus qui erat unus è socijs partium Gundobaldi,

Cap. 39.

eo occiso, intelligens se tutum non esse latibulum sylvæ petijt, capite recto cucullo, nè agnosceretur, sed captus à quodam, & gladio caput cum cucullo decisum. Cucullus est tegumentum capitis, quod aptatur casulæ, sago, vel alij vesti, modo capsam, modo cucillum vocat. Gregor. de vit. Patr. cap. 8. de casula Nicetij Lugdunensis Episcopi. *Capsa autem hujus indumenti ita dilatata erat, atque consuta, & intr. & hac casulâ tergo utor, & de casula ejus parte prolixiore decisa tegumen pedum aptabo, & rursus infr. Verum ubi deciso cucullo, aptatis pedulis pedes operuit.* Inde sagum quod est vestimentum rusticorum, cum cucullo dicitur cucullus sagatus. Columell. libr. 11. cap. 1. *Pellibus manicatis, & cucullis sagatis.*

Cap.
42.

Post hæc edictum à judicibus datum est, ut qui in hac expeditione tardi fuerant, damnarentur. Edicto judicum id est Comitum cujusque civitatis damnati, qui tardiores fuerant in expeditione Aquitanica adversus Gundobaldum. Non respondentis ad delectum pœna erat, villæ everasio; arbusi seu nemoris succisio l. si is cum quo ff. commun. divid. vel pœna pecuniaria, quam bannum vocabant. Gregor. supr. libr. 5. cap. 26. *Post hæc Chilpericus Rex de pauperibus, & junioribus Ecclesie, vel basilicæ bannos jussit exigere, pro eo quod in exercitum non ambulassent.* Comitum erat Provinciales vel Pagenses ad delectum evocare & non respondentes, banno id est pœnâ pecuniariâ coercere, & hoc probatur ex eo quod Gregorius mox ait Ollonem Comitem Biturigum, qui fuerat unus è Ducibus præfata expeditionis pueros suos misisse, ut homines seu possessores domus B. Martini quæ in Biturigum finibus sita erat, compellerent ad pœnam præstandam. *Biturigum quoque Comes misit pueros suos, ut in domo B. Martini, quæ in hæc termino sita est, hujusmodi homines spoliare deberent.*

Conversusque ad agentem voce flebili ait Rogo ut facias super me crucem Domini, & invoces nomen Beati Martini. Violator emunitatis domus seu villæ B. Martini repentino dolore percussus, intelligens pœnam sceleris esse rogat, actorem domus ut super se mittat signum crucis, & invocet nomen Beati Martini.

Cap.
44.

Fuit tunc temporis mulier, quæ spiritum Phitonis habens mul-

tum præstabat dominis divinando quæstum, erat mulier quæ spiritum Phytionis habebat. Spiritus Phitonis sunt spiritus immundi, qui futura præcinnunt, & hoc est quod ait Gregorius infra. *Cognovit in ea immundum spiritum esse Phitonis.* Tertullian. de anima. *Scimus etiam Magos elicere explorandis occultis, per catabolicos, & Paredros, & Pythonicos spiritus.*

Sed cum Agerico Viridunensi Episcopo hac nunciata fuissent misit ad comprehendendam eam. Mulier quæ Pythonis spiritum habebat prehensa jussu Agerici Viridunensis Episcopi, cognitio de sortilegis pertinet ad Episcopum cap. 1. 2. & 3. de sortileg. can. contra. can. Episcopi. 26. qu. 5. & arg. can. si per sortiaras 33. qu. 1.

Agericus Viridunensis Episcopus, successor Desiderati. Gregor. supr. lib. 3. c. 35. ejusdem meminit Gregor. infr. lib. 9. cap. 8.

Denique cum exorcismum super eam diceret, ac frontem oleo sancto perungeret, exclamavit demonium. Exorcismis pelluntur dæmones, Tertull. de coron. milit. *Et quos interdum exorcismis fugavit, noctibus defensabit.* Idem de spectac. cap. 23. *Itaque in exorcismo cum oneraretur immundus spiritus, quod ausus esset fidelem agredi constanter, & justissimè quidem inquit feci, in meo eam inveni* Cyprian. ad Demetrianum, *o si audire eos velles & videre quando à nobis adjurantur, & toxquentur spiritualibus flagris, & verborum tormentis de obsessis corporibus ejiciuntur, &c.* Beda Hist. libr. 3. cap. 11. *Dicebat Presbyter exorcismum, & quacumque poterat, pro sedando miseri furore agebat.*

Ita ut vix vel modium annonæ, aut semimodium vini, vino triente venundaretur. Quæ fuerit caritas annonæ & vini probatur hoc argumento, quod vix modius annonæ id est frumenti, vel semimodius vini, c'est vn muy de bled, & demy muy de vin, emi poterat triente. Triens est genus nummi, qui valet tertianam partem assis vel tres asses Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 1. cap. 31. *Quidam ergo devotus unum trientem mercedis intuitu detulit, & infr. Respondit trientem illum, quem pauperes requirebant perjuravi, collector stipium matricula, negavit se accepisse trientem, & cum Sacramento obrestatus est se accepisse tantum unum argentum, ut supra dixit Gregor. quia hic amplius*

23. *Injuriousus tamen ad placitum in conspectu Regis Childeberti advenit.*

Nè jurgium in amplius pullularet, in amplius idem quod amplius.

Ecce enim & si illi qui noxa subditur, minor est facultas, argento Ecclesia redimetur. Interdum rei ob inopiam liberabantur ære Ecclesiæ, quandoque etiam servi redimebantur sumptu Ecclesiæ Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 30. Ipsa autem cum jugo servitutis haberetur vincita, de rebus beati Confessoris redempta est.

Cumque servum ut exerceret operam commoveret, elevataque virga, ictibus verberaret. Domini servos virga coercerent, ut magistri artium discipulos, parentes liberos, Episcopi Clericos. Augustin. epist. 159. Noli perdere paternam diligentiam quam in ipsa inquisitione servasti, quando tantorum scelerum confessionem, non extendente equuleo, non sulcantibus ungulis, non ventibus flammis, sed virgarum verberibus eruisti, qui modus coercionis, & à magistris artium liberalium, & ab ipsis parentibus, & sepe etiam in judicijs solet ab Episcopis adhiberi. Gregor. libr. 5. cap. 5. de Tetrico Lingonensi Episcopo, & hæc dicens virgam quam habebat in manu, pectori ejus, cum ictu valido impulit. Censorum etiam insigne fuit virga, quo se referens Quintil. Instit. libr. 1. cap. 4. quo quidem ita severè usi sunt veteres, ut non versus modo censoriâ quadam virgulâ notare permiserint sibi, sed auctores alios in ordinem redegerint.

Tunc partes à judice ad civitatem deductæ causas proprias proloquuntur. Plerumque partes per se causas proprias dicebant, tamen forum non carebat advocatis quos adjuutores vocabant. Gregor. de glor. Confess. cap. 71. Denique conjuncti adjuutores causam discutunt. Alij clamatores ut Capitul. libr. 2. cap. 12. & libr. 3. cap. 7. & 59.

Inventumque est à iudicibus, ut qui nolens accipere prius compositionem, domos incendijs tradidit, medietatem precij, quod fuerat ei iudicatum amitteret, à iudicibus actum est pacis faciendæ causa, inter cives quosdam Turonenses, ut qui rejecta compositione id est pœna pecuniaria, quæ ei adjudicata erat, domus adversarij igni tradiderat, ejus mediam partem amit-

teret, quod studio pacis contra leges actum dicitur, propter sc. auctoritatem rerum judicatarum, quæ rescindi non possunt.

Tunc dato ab Ecclesia argento, quæ judicaverant accepta securitate componunt. Lis quæ erat inter cives Turonenses componitur, data pecunia de ærario Ecclesiæ & accepta securitate, securitas est apocha, id est cautio seu professio solutæ pecuniæ l. si quando §. pen. C. de inoff. testam. Augustin. de tempor. serm. 130. *Dum tanto debitori refundit immanis debiti cautionem, humano generi conscripsit securitatem.* Symmach. libr. 10. epist. 43. *Cum videretur omnibus securitatibus esse vehementior Imperatoris assertio.* Cassiodor. II. Var. 7. *Testimonium solutionis securitas dicitur, de quo non solum animus, sed substantia communitur.* Securitas inde dicta, quia securum facit debitorem. Sidon. libr. 7. epist. 13. *Contraque lites jurgiosorum, si quæ movebuntur patrimonibus consule, contra tributa securitatibus.*

Vt nullo unquam tempore, contra alterum pars altera mussitaret. Mussitare est obmurmurare. Sidon. libr. 2. epist. 9. *Presbyterorum sanè paucis singulatim fringultientibus, porro autem palam ne mussitantes quidem, idem libr. 8. epist. 12. Quid mussitas, quid moraris Papias, mussitat leviter in auribus loquitur, murmurat.* Gregor. libr. 6. cap. 12. *Berulfus verò Dux, cum Biturigas mussitare, quod Turonicum terminum ingrederentur audisset, exercitum commovet.* Idem eod. libr. cap. 36. *Ipsi ubique discurrunt mussitant, amicitias clam illigant.* Mutire pro murmurare, quiritare dixit & Gregor. supr. hoc libr. cap. 36. *Veni quia ab omnibus regni Regis Childeberti Principibus invitaris, nec quisquam contra te mutire ausus est.* Idem libr. 3. cap. 16. *Nec ullus mutire ausus erat coram eis.* Papias. *Mutire garrive modicè murmurare.*

LIBR. VIII.

*N*AM per domos eorum invitatus adibat, & prandia data libabat. Guntranus Rex privatorum epulas invitatus non desepxit, & prandia data libavit, id est leviter attigit, Virgilium æmulatus videtur, qui verbo libare usus est pro leviter tangere ut 5. Æneid. *Libavitque dapes.* idemque 1. Æneid. *Oscula libavit nata.* Eodem modo vina libare dixit Gregor. supr. libr. 5. cap. 20. *Vt Clericis matutinas in Ecclesia celebrantibus, hic pocula poscerent & vina libarent.*

Cap. 1.

Erat eâ die solemnitas Beati Martini, id est 1v. nonas mensis quinti. Dies festus S. Martini solemniter colebatur in Gallia; Missam S. Martini vocabant, Missa accipitur non modo pro sacrificio Missæ, sed etiam pro die festo, ob solemnitatem Missæ, quæ eod. die celebratur, Missa S. Joannis. Frodoard. in Chronic. ad ann. 821. *Facta pactione usque ad Missam sancti Martini.* idem ad ann. 944. *Igitur circa Missam sancti Joannis Hugo Dux placitum cum Rege per sequestros habuit, & in vit. Ludovici P. Sed post paucum tempus idem ad Missam sancti Martini populum convocavit.*

Processitque in obviam ejus immensa populi turba, cum signis atque vexillis, canentes laudes. Gunttano Regi Aurlia-num urbem solemnè pompa ingredienti plebs in obviam, id est obviam occurrit, Gregor. de miracul. Martyr. libr. 1. cap. 80. *Elevata, in obviam manu signat.* Cum signis id est signis crucium atque vexillis, & laudibus id est adclama-

mationibus, vivat Rex ut Gregorius infra apertius dixit. *Et hinc lingua Syrorum, hinc Latinorum, hinc etiam ipsorum Iudeorum in diversis laudibus variè concrepabat dicens Vivat Rex, regnumque ejus in populis annis innumeris dilatetur.* Signa pro crucibus accepit & Gregor, supr. libr. 6. cap. 11. *Tunc referatis tam portarum, quàm sacrarum adium valuis, ingrediuntur utrique civitatem Dux scilicet & Episcopus, cum signis & laudibus, diversisque honorum vexillis.* Clerus solebat occurrere principibus & Præfectis Provinciarum cum signis, & vexillis, id est cum crucibus & sacris vexillis, quæ vocant Baneria. Gregor. infr. libr. 10. cap. 9. *Ebracharius verò usque Venetias urbem accessit, miserat enim ad eum obviam Episcopus Regalis Clericos suos, cum crucibus & psallentio, qui eos usque ad urbem deduxerunt.* Crux vocatur signum, quod hoc quasi signo, & annulo omnia quæ à Deo tradita obsignantur. Chrysostom. de div. utriusque testament. loc. de Adorat. cruc. *διὰ τὸ σπράγξ κέντηται, ἐπὶ πάσας τὰ θεῦτος ἰσχυρατάδικας, ὅσους ἀν' ἡξίωμεν, τὴν καθ' ἀπὸ τινὶ σιμάντρῳ βασιλικῆν καὶ δακτυλίῳ, σπράγξιζομεν.* Hinc signum appellata est, quod deposita omnia quæ à Deo accepimus, hac quasi signo quodam regio, atque annulo obsignamus.

Et hinc lingua Syrorum, hinc Latinorū, hinc etiam ipsorum Iudeorum, in diversis laudibus variè concrepabat. Guntrano Regi laudes dicte varijs linguis Syriacā, Latina & Judæica, Syriaca & Judæica, quia erant negociatores Syri & Judæi in Gallia, qui utebantur lingua Syriaca & Hebræa, tempore adventus Christi lingua Syriaca erat in usu apud Judæos. Christus in cruce pēdens extrema verba Eli, Eli Lamna Sabbathani prætulit duplici lingua, nam priora verba Eli Eli sunt Hebræa, posteriora Syriaca, ut significaret se natum non ob Hebræos modo, sed & ob alias gentes. Epiphani. hæres 69. art. 66. Latina lingua nondum obsoleverat in Gallia Conc. Turonens. 3. cân. 17. *Et ut eisdem Homilijs quisque aperitè transferre student, in rusticam Romanam linguam, aut Theoticam.*

Rogo ut in domo mea crastina die vestram promerear benedictionem. Guntranus Rex rogat Episcopos ut domi suæ adsint in crastinum diem ut accipiat ab his benedictionem. Episcopi benedicebant mensæ regie antequam Rex accumberet. Gre-

gor. infr. prox. cap. *Ablatis Rex manibus, accepta à Sacerdotibus benedictione ad mensam recedit, & idem infr. cap. 7. h. lib. Dixerunt Regi vidimus enim eum convivio tuo adesse, ac de ejus manu te benedictionem accipere, imo & Episcopi sapius adhibebantur epulis Regijs. Hilar. Pictav. libr. contr. Constantium. Osculo Sacerdotes excipis, caput benedictioni submittis, convivio dignaris, ex quo Judas ad prodicionem egressus est.*

Ad metatum nostrum advenit, erat enim ibi basilica sancti Aviti Abbatis. Gregorius divertit ad Basilicam S. Aviti Abbatris apud Aurelianum, Episcopi non divertebant ad cauponas sed ad basilicas seu domus Ecclesiarum Gregor. infr. libr. 9. cap. 6. *His diebus Parisos advenerant & ad Basilicam beati Juliani Martyris metatum habebant.*

Cap. 2.

Scire enim te oportuerat dilectissime pater, quod parens eras nobis, ex matre nostrâ. Guntranus Rex Bertramnum Burdegalensem Episcopum, quanvis exosum ob susceptas partes Gundobaldi, ob reverentiam Sacerdotij patrem appellat, ei fidei lapsum exprobat eo nomine, quod sibi cognationis vinculo conjunctus esset ex parte matris, Guntranus fuit unus è liberis Clotarij I. Regis ex Ingunde de quo Gregor. supr. libr. 4. cap. 2. Ainoin. hbr. 2. cap. 25. Episcopi etiam à Regibus Patres appellati, quia sunt Ecclesie Patres Gregor. infr. hoc cap. *Quid vos ô sanctissimi Patres pro regionis utilitate, vel regni nostri sospitate tractastis edicite.*

Nicasio autem & Antidio Episcopis dixit, quid vos ô sanctissimi Patres, pro regionis utilitate, vel Regni nostri sospitate tractastis edicite. Episcopi Aquitanie Bertramnus Episcopus Burdegalensis, Palladius Santonensis, Orestes Vasatensis Nicasius Engolismensis Episcopus de quo infr. libr. 9. cap. 41. Antidius is fuit Aginnensis Episcopus ut patet ex subscriptionibus Conc. Matiseonens. 2. coierant in partes Gundobaldi, quò sublato Guntranus ironicè dixit Nicasio & Antidio Episcopis, quid nam ab his actum pro regionis utilitate, vel pro regni salute, magis spectans quid esset Episcopalis officij, quam quid ab eis gestum esset.

Inbet Rex ut Diaconum nostrum qui ante diem ad missas psallimum responsorium dixerat, canere juberem. Hac erat psallendi

ratio, unus decantabat psalmum, silentibus cæteris. Gregor. de vit. Patr. cap. 8. *Quodam autem mane, cum surrexisset ad matutinas sanctus Nicetius expectatis duabus antiphonis egressus est in sacrarium, ubi dum resideret Diaconus responsorium psalmum canere cepit, & Gregor. infr. hoc ipso cap. Quisque ut potuit in Regis presentia, psalmum responsorium decantavit.*

Cum autem fercula proferrentur. Ferculum est missus carni-um Petron. in Satyric. *Postquam ferculum allatum, vulgò in Metis* Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 80. *Exerceamus hodie cachinnum de hoc Romanorum Presbytero, ut scilicet appo- sita fercula tu celerius signare festines.* Veteres Romani epula- bantur duobus ferculis Cato apud Servium in 1. Æneid. *Et in atrio, & duobus ferculis epulabantur antiqui.* Augustus tribus ferculis Tranquill. in ejus vit. c. 74. *Tribusque solemnibus ferculis imperatoriam mensam statuit esse contentam.* Franci tribus quo- que ferculis, & ampliùs. Gregor. loco modo laudato. *In se- cundo vero & tertio ferculo similiter fecit hereticus, quartò au- tem exhibitò, &c.* Heroum epulis tria fercula ponit Stat. 2. Achilleidos.

Vt placata fames epulis bis terque repostis.

Nam quindecim ex eo catinos, ut istum majorem cernitis jam concidi. Catini sunt lances, disci quibus escæ apponuntur Cato de vit. popul. Rom. apud Nonium cap. 15. *Dicuntur enim patelle salini, acetabula, catini, patene.* Eucherius ad Salonium. *Paropsis acetabulum majus, aliqui & catinum ita appellari pu- tant.*

Cap. 4.

Procedente Diacono cum sancto Evangeliorum libro, nuncius Regi advenit, unaque vox fuit pronunciantis lectionem evange- licam, ac nuncij dicentis filius natus est tibi. Diaconi munus est, Evangelium legere. Hieronym. in Sabinianum Diaconum. *Evangelium Christi, quasi Diaconus lectitabas.* Gregor. libr. 4. epist. 44. ubi dixi.

Sed baptismum in die sancto Pentecostes accepit. Baptismo dies sollemnes olim dicati fuere Pascha & Pentecostes.

Et Rex nihilominus in die sancto Dominica Nativitatis est elevatus. Childebettus junior dicitur Rex elevatus, ea ætate

hæc fuit ratio Regum inaugurandorum, ut elevarentur super scutum.

Cum viderem eum à te tonsorato capite, quasi Episcopum ordinari, deinde super cathedram puram sola fuligine tectam impositum ferri, pralucentibus coram eo lychnis ac cereis. Episcoporum solemnitas est installatio Gregor. de vit. Patr. cap. 6. in Gallo E. Igitur exinde cum multo psallentio in civitatem suscipitur, & in sua Ecclesia Episcopus ordinatur. Cap. 5.

Conspicio eminum æneum super ignem positum, fervere vehementer. Æneum est olla ænea Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 81. *Accenditur ignis, Æneum superponitur, fervet valde annulus in unda ferventi projicitur.* Latinis Ahenum, Virgil. 1. Æneid. *Littore abena locant.* Æneum est instrumentum coquinarium, quod pendet super focum, in quo aqua ad potandum calefit. l. cum de Lanionis §. item caccabos ff. de instruct. instr. legat.

Quo redeunte Garacharius Comes Burdegalenfis, atque Bladastes à nobis representati. Garacharius Comes Burdegalenfis, & Bladastes Dux fuere partium Gundobaldi Ducis, quo sublato apud Convenas, in Basilicam S. Martini confugere, & intercedente Gregorio nostro in gratiam rediere cum Guntrano Rege, quem Gregorius hic vocat Garacharium, supra vocat Cariulfum libr. 7. cap. 38. *Sagittarius Episcopus cum Mummo Chariulfo atque Vadone ad Ecclesiam pergit & cap. 43. ejusd. libr. Chariulfus Basilicam sancti Martini expetijt, vocans eos sapiens vulpes ingeniosas, vulpecula atrocioris convicij genus leg. Salicæ tit. de convit. §. 3. Si quis alterum conecatatum aut vulpeculam vocaverit.* Eutropium Eunuchum vulpis nomine notat Claudian. in eum libr. 1.

*Vt primum vetulam traxere Palatia vulpem,
Quis non ingemuit.*

Vulpes convicij genus in callidos & dolosos, canis in hostes & inimicos. Terent. in Eunucho Act. 4. Scen. 7. *Ain verò canis.* ubi Donat. *Hoc verbo impudentibus inimicis convicium, fieri solet, nam militare dictum est in hostem canis.* Fredegar. c. 9. *Ego cum istis non loquor, vita eorum instar canum est, si conversi christiani, sicut & ego sum efficiuntur, tunc eis respondebo.* Idem

cap. 68. *Sicharius dicens non est possibile, ut Christiani Dei serui cum canibus amicitias colere possent*, Gregor. supr. libr. 3. cap. 14. & *traderis in manus inimicorum, & morieris quasi vnus ex canibus.*

Cap. 7. *Adueniente quoque die dominico, Rex Ecclesiam ad spectanda Missarum solemnia petit. Die dominico seculares missas audire tenentur Conc. Agath. can. 47. can. missas de consecr. dist. 1. Missarum solemnia spectare, est audire missam Gregorius de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 18. Factum est autem una resurrectionis dominica die, dum esset ad pedes Domini, & cum reliquo populo missarum solemnia spectaret. Idem libr. 9. cap. 9. atque ad basilicam sancti Crispini Crispinianique properabat, quasi spectatura missas. Idem libr. 10. cap. 9. Tunc Episcopus permisit eum cum ceteris Missarum spectare solemnia.*

Cap. 7. *Fratres vero sacerdotesque qui aderant, locum Palladio Episcopo ad agenda festa praeberunt, quo incipiente Prophetiam. Die dominica officium missae incipiebat à lectione Prophetiae.*

Cassian.
instit.
libr. 3.
cap. 4.

Iam enim Palladius Episcopus in sacrarium, cum grandi humilitate discesserat. Sacrarium est locus è quo Episcopus vel Presbyteri procedunt ad altare, missam celebraturi Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 3. cap. 17. Illucescente in crastinum dominica die, ad Ecclesiam accessimus, residentesque in sacrario adventum praestolabamur antistitis. Idem supr. libr. 4. cap. 31. In sacrarium autem sub velo transiens cicidelem extinguere voluit, Receptorium vocat Sidon. libr. 5. epist. 17. Et nunciatum est hora monente, progredi Episcopum de receptorio.

Cap. 9. *Moverunt itaque me per tempus sterile de loco ubi habitabam. Tempus sterile id est hybernium, quia vacuum est fructibus, eodem ferè sensu steriles avenas dixit Virgil. I. Georgic. Steriles dominantur avena, id est infructuosae.*

Haec audiens Fredegundis Regina, conjunctis prioribus regni sui id est tribus Episcopis, & trecentis viris optimis, sacramenta dederunt, hunc à Chilperico Rege generatum fuisse. Fredegundis Regina probat Clotharium II. esse filium Chilperici, sacramento priorum regni. Partus probatus per testes putà per vicinos obstetrices famulos propinquos l. si vicini C. de nupt. Augustin. de altercat. Eccles. & Sinagog. Sed interposita ma-

tris autoritate de patre creditur, de ipsa verò matre plerumque nec matri, sed obstetricibus, nutricibus, famulis.

Iussit eum in alveum Matronæ fluminis projici. Matrona amnis navigabilis, qui ad Carentonium vicum influit in Sequanam, vulgò *Marne*.

Tunc intra capsam quod opere meo ad capiendorum piscium necessitatem præparaveram reperi. Corpus Clodovci unius è liberis Chilperici, susceptis ex priorè uxore projectum in Matronam flumen, inventum est infra capsam piscatoris. Capsam est genus retis capiendorum piscium causa, & ita legendum puto pro lapsam apud Gregor. de glor. Confess. cap. 5. *Commo-nitus piscator quidam per visum à virgine est, ut Archipresbytero piscium copiam deferret, surrexitque è lectulo, invenitque immanem piscem in lapsam suam, quem ubi iussus fuit, exhibuit.* Eadem emendatione indigere videtur alter locus Gregorij de vit. Patr. cap. 17. *Dixeruntque ei lapsus noster, in quem pisces decedere soliti sunt, prorsus desertus habetur.*

Convocato igitur Episcopo civitatis, cum clero & populo ac cereorum innumerabilium ornatu, ad basilicam S. Vincentij detulit tumulandum. Christianis funus solemniter celebratum, cum cereis & luminaribus, ut funus Pulcheriæ de quo Gregor. Nisfen. in orat. funebr. ipsius. *καὶ τὸ ἐκ πυρὸς ὄντι πολὺ τε ἄρδον, κατὰ τὴν πλάγην ἑκατέρωθεν τῆ συνελθία τῶν ἐκ τῆ κηρῆ λαμπάδων ἐστίναιμιτος.* Et lumen ignis quod & multum & copiosum ex transversò, utrinque continentibus cereis lampadibus prætendebatur. Et funus Constantij Nazianzen. orat. 4. *οὐδὲν παρὸν καὶ δαδὸς οἷς κριταὶ τὴ μὲν μετέσθιν ἰουδαῖν νομίζουσι.* Nocturnis cantionibus, & cereorum ignibus, quibus nos christiani honorare pium discessum existimamus.

Ad discutiendas causas Ratharius illuc, quasi Dux à parte Regis Childeberti dirigitur. Ratharius quasi Dux, id est cum dignitate Ducis in Massyliensem Provinciam dirigitur, à Childeberto Rege, ut Theodori Episcopi Massiliensis causa discuteretur.

Ad Synodum qua Matiscone futura erat. Synodus Matisconensis II. jussu Guntrani Regis congregata ann. Chr. 795. causa Theodori Episcopi Massiliensis remissa est ad Synodum proximam Matiscone indictam, eodem jure causa Palladij

Santonensis Episcopi remissa est ad proximam Synodum Gregor. infra h. libr. cap. 43. *Episcopus autem ad urbem redire jubetur, & usque ad Synodum futuram dilatatur.* Matifcone c'est *Mafcon.* Matifceniè oppidum, vel Matefcense Gregor. libr. 9. cap. 1. *Matefcense oppidum jussi sunt residere.*

Veniens itaque ad basilicam sancti Maximini, prosternitur sepulchro. Veteres prostrati solo orabant, Magnericus Trevirensis Episcopus oraturus pro Theodoro Massiliensi Episcopo persecutionem patiente, accedens ad basilicam sancti Maximini, prosternitur ad ipsius sepulchrum. Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 2. cap. 28. *Tunc cum fletu magno solo prostratus, nomen beati invocat confessoris.* Idem cap. 54. ejusd. libr. *Puella verò ex Lesnensi jam adulta lumen amisit oculorum, quæ sancti limina adiens, per omne tempus festivitatis orabat humo prostrata.* Idem libr. 3. cap. 8. *quod cum fecisset, per singulos dies veniebat, & prostratus solo cum conjugè, sancti Pontificis auxilium implorabat.* Idem cap. 38. ejusd. libr. *Ibique prostratus solo, orationi subnixus, die tertia apertis oculis lumen recepit,* idem infr. h. libr. cap. 15. *Tunc ego ad basilicam propero, prostratusque solo divinam misericordiam cum lacrymis flagitabam.* Basilica S. Maximini est apud Treviros in suburbano ubi quiescit corpus sancti cujus tumulus multis clarus miraculis Gregor. de glor. confess. c. 93. *Est & apud urbem Trevericam suburbano sanctus Maximinus magnus cum Domino populi illius advocatus ad cujus tumulum sæpe cernuntur miracula gloriosa.* Ibi collocatum est monasterium cujus meminit Augustinus Confess. 8. cap. 6.

Cap.
13.

Ad castrum Confluentis quod ob hoc nomen accepit, pro eo quod Mosella Rhenusque amnes pariter confluentes in eodem loco jungantur. Confluentes castrum à Romanis conditum ad confluentes Mosellæ & Rheni, unde nomen à situ. Ammian. libr. 20. *Apud Confluentes locum ita cognominatum, ubi amnis Mosella confunditur Rheno.* Annal Francor. ad ann. 819. *Secundâ aquâ Confluentem usque per Rhenum navigavit. hodie Coblents.*

Trecas Campania urbem. Trecæ clarissima Campaniæ civitas Notit. provinc. *Tricasium civitas.* Tricassinorum urbs Gregor. de glor. Confess. cap. 67. *Lupum Antistitem apud Tricassinorum*

finorum Campania urbem sepultum nulli habetur incognitum.

Ad Epofium castrum accessimus. Epofium castrum ubi sit hæreo.

*Nesciens autem utrum Martyr an Confessor, jam in ejus honorem vigiliæ celebrabam. Vulfilæicus refert se celebrasse vigiliæ in honorem B. Martini, cui postea posuit Monasterium, adhuc nescientem an esset martyr, an confessor. Vigiliæ celebrari solitæ in honorem Sanctorum ut in honorem S. Martini Gregor. de mirac. ipsius lib. 2. cap. 11. *Quæ ad beati Martini pedes deposita nocte tota cereum manu pro voto detinuit.* In honorem S. Remigij Gregor. de glor. Confess. cap. 79. *Cum autem omnes terrerentur hujus cladis auditu, concurrunt Rhemensium populus ad sancti sepulchrum, congruum hujus causæ flagitare remedium, accensis cereis, lychnisque non paucis, hymnis psalmisque celestibus, per totam excubat noctem.* Celebriores fuere vigiliæ in nocte nativitatis dominicæ Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 2. cap. 25. *Nam cum in venerabili dominicæ nativitatis nocte sacrosanctis deducta excubijs, procedentes de Ecclesia ad basilicam sancti ire disponderemus.* Idem infr. libr. 10. cap. 31. in Perpetuo Episcopo. *Hic instituit jejunia vigiliæque qualiter per circulum anni observarentur, quod hodieque apud nos tenentur scriptum, quarum ordo hic est vigilia natali domini in Ecclesia, &c.* jejunia conjungit vigilijs, quia vigiliæ non solebant celebrari sine jejunio cap. *Quæsit de V. S. quod est Alexandri III. ubi dixi.**

*Deinde Aredio Abbati conjunctus, ab eoque edoctus Beati Martini Basilicam adij. Hac tempestate claruit Aredius Abbas, hic patria Lemovicensis ingenuis ortus parentibus matre Pelagia, patris nomen siletur, hic in proprio fundo cui nomen Astanum in Lemovicibus fundavit monasterium, & regulis Patrum informavit, & ex propria familia Monachos instituit, de quo Gregor. infr. libr. 10. cap. 29. *Aredius Lemovicina urbis incola fuit, non mediocribus regionis suæ ortus parentibus, sed valde ingenuus, & infra. Quid plura construxit templa in honore Sanctorum expeditque eorum pignora, ex familia propria tonsuratos instituit Monachos, Cænobiamque fundavit, in quo non modò Cassiani, verum etiam Basilij, & reliquo-**

rum Abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrantur regule. Hodie *Saint Yric* à nomine fundatoris. Eiusdem meminit idem de glor. Confess. cap. 9. & 104. Idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 37. 42. & libr. 2. cap. 28. 40.

Ille parumper pulveris beati sepulchri, pro benedictione sustulit, quem in capsula positum ad collum meum dependit. Aredius Abbas è sepulchro B. Martini, libavit pulverem quem in capsula conditum Vulfilaici unius è discipulis suis collo appendit, Idem oleum è sepulchro S. Martini sustulit de quo multæ curationes secutæ sunt Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 3. cap. 24. Moris antiqui fuit gestare reliquias Sanctorum collo appensas. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 26. *Tunc Presbyter cum videret, se his fluctibus obrui, & spumis undarum ipsarum graviter operiri, extractâ è collo capsulâ, quæ Sanctorum pignora continebat, undis tumentibus fidus objecit, &c.* E sepulchro B. Martini tolli solebat pulvis, de quo multa fiebant miracula Gregor de Mirac. D. Mart. libr. 1. cap. 28. 37. libr. 2. cap. 12. 52.

Reperi tamen hic Diana simulachrum, quod populus hic incredulus quasi Deum adorabat. Treviri adhuc eâ ætate Paganismi erroribus impliciti, Dianam colebant. Hæ erant reliquæ Paganismi.

Columnam etiam statuit, in qua cum grandi cruciatu sine ullo pedum stabat tegmine. Vulfilaicus discipulus Aredij apud Treviros columnam posuit in qua stabat exemplo Symeonis Antiocheni, sed præcipientibus Episcopis è columna descendit, & cum fratribus quos in monasterio congregarat habitavit *solitarii*. Monachorum genus qui in columna stabant quorum Princeps fuit Symeon Antiochenus, post cum DANIEL de quibus dixi in Asceticis.

Iam enim reliqua sigillorum, quæ faciliora fuerant ipse confregeram. Sigilla sunt parvula signa vel statuarum Deorum l. quæsitum §. Julianus ff. de instruct. vel instr. legat. l. cum aurum §. lectum l. pediculis in princ. de aur. & argent legat. l. si cuius §. sed si ædium de usufruct. l. fundi §. item constat de act. empt. Auson. Edyll. 25.

Ædiles plebei etiam, ædilesque curules

Sacra sigillorum nomine dicta colunt.

Gregor. ipse de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 41. *Adoratis dijs, atque coram sigillis prostratus.*

Expergefactus verò circa medium noctis, cum ad cursum red- dendum surgerem. Cursus est officium sacrum: Clericorum & Monachorum, per horas & stata tempora per diem noctem- que distinctum Gregor. de mirac. Martyr. lib. 1. cap. 4. Exur- gente autem mane Abbate cum Monachis ad celebrandum cursum, viderunt multitudinem auri super altare. Idem de glor. Con- fess. cap. 38. de monacho quodam. Nam post impletum in ora- torio cursum, elevabatur clam à presentia fratrum. Idem cap. 96. ejusd. libr. Cum signum ad cursum hora tertia; audieris intona- re, surge continuo & ingredere basilicam, ad quam venisti. Idem de vit. Patr. cap. 7. Nam impleto cursu revertens ad lectulum, ita se cautè super stratum deponebat, ut prorsus nemo senti- ret. Idem infr. libr. 9. cap. 6. sic ingressi sumus explere cursum. Idem supr. lib. 5. cap. 20. Nulla prorsus de Deo erat mentio, nul- lus omnino cursus memoria habebatur. Beda Hist. libr. 4. cap. 18. Accepit & presatum Ioannem Abbatem Britanniam perducendum, qualem in Monasterio suo cursum canendi annum, sicut ad san- ctum Petrum Roma agebatur edocerent.

Ait ibo ad Basilicam Beati Martini, & sacramentis me exuens, Cap. innocens reddar. Jusjurandum solebat præstari in æde sacra in- 16. nocentia probandæ causa Gregor. infr. hoc ipso cap. Ait va- dam ad templum sancti Martini, & fide data insons rediturus ero ab hoc crimine. Gregor. de glor. conf. cap. 29. Hic etenim, ut cruda operatur rusticitas populorum, juramentum mendax in Ec- clesia protulit. Christianum quemdam, qui matronam He- bræorum intrare Ecclesiam, ibique jusjurandum de re de qua controversia erat præstare coëgit notat Chrysostom. orat. 34. ad Antiochen. Aliquando jusjurandum præstabatur manu ele- vatâ contra ædem sacram Gregorius infr. hoc cap. Ecce tem- plum sanctum, è contra jura ut libet, nam calcare tamen sacrum non permitteris. Idem Adrevald. de mirac. S. Benedicti. libe. 1. cap. 35. Cumque litem dirimere vellet, nec dictis ejus fides adhi- beretur, dexteram contra basilicam extendens, cum furore jura- mentum protulit, &c.

At ille elevatis manibus ait per omnipotentem Deum, & virtutem Beati antifitis ejus, quia hoc incendium non admisit. Jurandum præstari manu elevata moris antiqui est Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 33. Ingressique in hujus memorate adis altare, cum elevatis manibus Sacramenta proferrent, persecutor cause perjurasse eos clara voce testatur. Idem cap. 53. ejusd. libr. Ingressique basilicam sancti Martyris elevatis homo manibus, ad perjurandum, ipse cum elevatis manibus quasi amens totus inrigit. Ditmar. libr. 5. Hocque dextris manibus elevatis affirmatur.

Cap.
17.

In modum tentorij quod ab imo ex amplioribus inceptum sufficiens angustatis in altum, in unum cuculli caput sæpè colligitur. Cucullus est vestis ab imo laxior & latior, quæ est angustior & strictior ea parte qua tegit caput. Gregor. de vit. Patr. cap. 8. Capsa autem hujus indumenti, ita dilatata erat atque consuta, ut solent in illis candidis fieri, quæ per Paschalia festa Sacerdotum humeris imponuntur & infra. Verum ubi deciso cucullo, apertatis pedulis pedes operuit.

Cap.
18.

Itaque Nicetius per emissionem Eulalij, à Comitatu Arverno submotus, Ducatum à Rege expetiit, datus pro eo immensis muneribus, & sic in urbe Arverna Ruthena, atque Vcetica Dux ordinatus est. Comites præerant singulis pagis, Duces universis Provinciis. Gregor. infr. hoc libr. cap. 26. Turonicis vero atque Piëtavis Ennodius Dux datus est. Idem libr. 9. cap. 7. Ennodius cum Ducatum urbium Turonica atque Piëtava ministraret, adhuc & vici Iulicensis, atque Benarne urbium Principatum accepit. Et Gregor. infr. hoc ipso cap. de Childerico Saxone qui à Guntrano transijt ad Childebertum. Sed ille accepta libertate recipiende uxoris clam ad eum transijt, adeptaque ordinatione Ducatus, in civitatibus ultra Garonnam, quæ in potestate supradicti Regis habebantur accessit.

Gundobaldus autem Comitatum Meldensem super VVuerptinum competiit, ingressusque urbem causarum actionem agere cepit. Comites præerant juri dicundo. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 16. Quid etiam ad Becconis Comititis confutandam superbiam beatus Martyr sit operatus evolvam, hic cum actiones ageret publicas, & elatus jaëtantiâ multos contra justi-

tiam aggravaret casu contigit, &c. Idem de mirac. D. Martin. libr. 3. cap. 53. *Quod audiens Abbas Monasterij à loco proximo currit ad Comitem, rogaturus pro eo, obtentaque ab eo rei hujus vita, redijt, vinumque reperijt.* Iidemque habebant Vicarios, qui absente Comite judicabant. Gregor. infr. libr. 10. cap. 5. *Responderunt hoc Annumodi Vicarij dolo, qui pagum illum judiciaria regebat potestate factum fuisse, pratinusque directis Rex litteris ad Comitem urbis, jubet ut eum vinctum, in presentia Regis dirigeret.* Hi sunt quos hodie vocant *Viguiers*. Comites lustrabant pagum, & per vicos pagensibus jus dicebant, & hoc est quod insinuat Gregorius infra hoc cap. *Exinde dum Pagum urbis in hoc officio circumiret, in quadam villa à VVerpino interficitur.* Odo Cluniacens. vit. S. Geraldii Comit. libr. 1. cap. 19 *In crastinum vero Mallensibus, undique ad seniorez confluentibus jubet reum adduci.*

Inclusumque in pensilem domum interimunt. Inclusus in pensili domo transfoditur, pensilis domus appellatione fortè intelligi oportet caveam. Quales sunt caveæ quibus feræ includuntur. Q. Curtius libr. 5. cap. 1. *Leones quoque & pardales caveis præferébantur.* Telesphorum Rhodium à Lyfimacho Rege, velut feram in cavea diù pastum refert Senec. de ira libr. 3. cap. 17. *Nam Telesphorum Rhodium amicum suum decurtatum cum aures illi nasumque abscidisset, in cavea velut novum animal aliquod, & inusitatum diù pavit,* vel pensilis domus est solarium seu ambulatorium pensile projectum extra parietes ædium. Plin. libr. 36. cap. 12. *Hic idem Architectus primus omnium pensilem ambulationem Gnidi fecisse traditur,* ut & pensiles horti sunt horti impositi testudini arcis quales Semiramis Babylone condidit. Plin. libr. 19. cap. 4. *Et quoniam antiquitas nihil prius mirata est, quàm Hesperidum hortos, ac Regum Adonis & Alcinoi, itemque pensiles sive illos Semiramis sive Assyria Rex Cyrus fecit.* Curtius libr. 5. cap. 1. *Super arce vulgatum Græcorum fabulis miraculum pensiles horti sunt,* memorantur & pensiles horti Memphitici. Plin. libr. 36. cap. 14. *Legitur & pensilis hortus, imò verò totum oppidum Egyptiæ Thebæ.*

Interim dies placiti advenit, & Episcopi ex jussu Regis Guntchramni apud Matiscensem urbem collecti sunt. Anno Christi 20.

775. Synodus Matisconensis 2. congregata est jussu Guntramni Regis. Ea ætate pleræque Synodi Galliæ Regum jussu aut voluntate convocata, & eorum sæpius confesso præsentiaque cohonestata.

Fausinianus autem qui ex jussu Gundobaldi Aquensis Urbis Episcopus ordinatus fuerat, ea conditione remouetur, ut eum Bertchramnus, Orestesque sive Palladius qui eum benedixerant, vicibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. In Synodo Matisconensi depositus est Fausinianus Aquensis E. qui jussu Gundobaldi ordinatus fuerat, ea lege ut Bertramnus Burdegalensis Episcopus, qui eum mandarat consecrandum, tamquam Metropolitanus, Orestes Vasatensis, & Palladius Santonensis Episcopus à quibus consecratus fuerat, per vices eum alerent, præstita ei annua pensione centum aureorum, in pœnam temerariæ ordinationis.

Nicetius tamen ex Laïco qui prius ab Chilperico Rege præceptam elicuerat in ipsa urbe Episcopatum adeptus est. Nicetius ex Laïco Episcopus Aquensis ordinatus ex præcepto Chilperici Regis. Hoc vitio seculi factum contra Canones Gregor. infr. h. libr. cap. 22. *Laban Helosensis Episcopus hoc anno obiit, cui Desiderius ex Laïco successit, cum jurejurando enim Rex publicitus fuerat, se numquam de Laïcis Episcopum ordinaturum.*

Ursicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur, pro eo quod Gundobaldum excepisse publicè est confessus In eadem Synodo Ursicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatus est, ob susceptum Gundobaldum id est per triennium suspensus ab officio Episcopali, salva administratione rerum Ecclesiæ, ut patet ex his quæ sequuntur.

Accepto hujusmodi placito, ut pœnitentiam tribus annis agens, neque capillum neque barbam tonderet, vino & carnibus abstineret, Missas celebrare, Clericos ordinare Ecclesiasque & Chrisma benedicere, eulogias dare, penitus non auderet. Pœnitentes deponebant eomam, id est dimittebant capillum per tempus pœnitentiæ Conc. Agathenk can. 15. ean. pœnitentes 50. dist. Augustin. de temp. serm. 58: *Quasi vos quando pœnitentiam suademus, hoc dicamus ut unusquisque magis sibi capillos stu-*

deat auferre, & non peccata dimittere, & vestimenta potius exvellat quàm mores. Idem ferm. 67. de temp. Ego iuuenis homo uxorem habens, quomodo possum, aut capillos minuere, aut habitum religionis assumere. Idem abstinebant à carne can. Presbyter 81. dist. Sidon. libr. 4. cap. 24. Mensa nec ita carnibus abundans, ut leguminibus, certè si quid in cibis vinctius, non sibi, sed hospitibus indulgens. Cum surgeremus clam percontor adstantes, quod genus vite de tribus arripuisset ordinibus, Monachum ageret, an Clericum pœnitentemve. Episcopo quasi publica pœnitentia imponitur contra Canones, Clericis enim non indicitur publica pœnitentia Conc. Carth. 5. can. 11. can. considerandum 50. dist. & d. can. Presbyter.

Utilitas tamen Ecclesia, per ejus ordinationem, sicut solita erat, omninò exerceretur. Ursicinus Episcopus per triennium suspensus ab officio Episcopali, improprie dicitur excommunicatus ejus rei argumentum est, quod interim non amisit administrationem rerum Ecclesie, qua caruisset, si esset excommunicatus. Innocent. III. in cap. pastoralis §. verum extr. de appellat. Et illi proventus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesia communicatio denegatur.

Apud Belfonancum villam, que in medio Ardoennensis sylva sita est. Ardoenna vel Ardenna sylva Fortunat. libr. 7 cap. 4. Cap. 21.

Ardenna an Vosagi, cervi capra, Helicis ursi. & in vit. Caroli. M. primo Aquisgrane, deinde Ardennam petit, & venationibus indulgens, Aquisgrani reversus est, Gallis les Ardennes.

Laban Helofensis Episcopus. Elusa olim Metropolis Novempopulonia, quæ hodie est ignobile oppidum vulgo dictum Ense, de quo dix. rer. Aquitanic. libr. 1. cap. 16.

Arcepsitoque VValdone Diacono, qui & ipse in baptismo Bertramnus vocatus est, summam ei Sacerdotij deputat, omnesque conditiones t. im testamenti, quàm benemeritorum suorum ipsi committit. Bertramnus Burdegalensis Episcopus, VValdoni Diacono dispositionem testamenti sui commisit, jure civili testamentum non potest conferri in arbitrium alterius l. illa institutio ff. de hered. instit. sed jure pontificio favore piæ causæ testamentum potest committi alterius dispositioni cap. cum

tibi extr. de testam. imo & si quis morte præventus, non disposuisset, id est legata pia reliquisset testamento pro salute animæ suæ, uxori & liberis licuit ea supplere boni viri arbitrio ex constitut. Henrici I. Regis Anglor. quæ extat apud Matth. Paris ad ann. 1110. *Et si quis Baronum, vel hominum meorum infirmabitur, sicut ipse dabit, vel dare disposuerit pecuniam suam, ita datam esse concedo, quod si ipse preventus vel armis, vel infirmitate, pecuniam suam nec dederit, nec dare disposuerit, vxor sua sive liberi, aut parentes, & legitimi homines sui, pro anima ejus eam dividant, sicut eis melius visum fuerit.* Conditiones testamenti, pro factioe testamenti, conditiones Monasterij pro rebus Monasterij Gregor. infr. hoc libr. cap. 41. *De superscriptis conditionibus coram Domino & Sanctis ejus precabiliter commendatis.*

Cap.
26.

A Rauchingo Duce factò ingenio, cum satellite alligatur. Ingenium machina bellicà engin. Godefrid. Monach. in Anal. ad ann. 1111. Respondit vobis quod juxta catenam antedictam faceret naves suas protrahi, suas erigens petrarias, cum instrumentis varijs super naves, nos quoque nostra faceremus ingenia erigi super terram Rauchingi meminit Gregor. libr. 5. cap. 3.

Scilicet si mortalis adsultu, vitales non dissolveret fibras. Adsultus à verbo adlilire est oppugnatio seu impressio bellica Gregor. infr. cap. prox Quod si adsultu segniore gladius defixus esset, & idem libr. 10. cap. 26. Illisque colloquentibus, in vno ut ita dicamus adsultu puerorum manus liberata Idem de mirac. libr. 1. cap. 84. Improbitates seditiosorum, & adsultus sensuum sepiùs se evasisse horum virtutibus testabatur. Idem de mirac. eorumd. libr. 2. cap. 5. Tunc ille qui sequebatur, cum in adsultu gladij cum non potuisset attingere. Baldric. Noviomens. libr. 3. cap. 72. Muncipium verò illud assultu opprimitur. Gall. Assaut.

Et considerate sapiùs fortes viros, in bello corriüere, unde nunc parentes eorum nobiles effecti. Morte fortium virorum in bello, eorum liberi nobilitantur, fortes viri sunt viri nobiles, & militia clari Gregor. supr. lib. 3. c. 18. Tertiam verò Chlodoaldum comprehendere non potuerunt, quia per auxilium virorum for-

tium liberatus est. Fredegar. cap. 38. *Casa est de exercitu eodem prælio-ingens multitudo virorum fortium.* Idem cap. 74. *Scaram de electis viris fortibus.* Idem cap. 90. *Etiã & Pontifices seu nobiles & fortes, quos congregare potuerat.* Eadem analogia fortes viros, pro nobilibus genere accepit Augustin. contra Maximin. libr. 2. cap. 6. *Filius viri fortis si non habeat fortitudinem degener est, quia fortitudo plerumque descendit in genere.*

At illa dubios cernens, medicatos potione direxit. Medicata potione timor pellitur, ideo damnatis dabatur vinum myrrharum, metus mortis consopendi causâ. Marc. 15. *Et dabant ei bibere myrrhatum vinum, & non accepit.* Et hoc est quod dicitur vinum damnatorum Amos. 2. *Et vinum damnatorum bibebant, in domo Dei sui.* Laudatissimum fuit hoc genus vini Plin. libr. 4. cap. 14. Martial. 20. epigr. 80.

Duces verò supradicti exercitus ad Basilicam sancti Symphoriani martyris expetierunt. Hæc est basilica sancti Symphoriani martyris apud Augustodunum cujus meminit Gregor. supr. libr. 2. cap. 15. & Fortunat. in vit. S. Germani Paris. E. apud Surium. Symphoriani martyris Augustodunensis meminit & Gregor. de glor. Confess. cap. 52. Cap. 30.

Representati sunt sub conditione audientia in postmodum future. Duces Guntrani R. ei representati, sub conditione audientia, id est fide data, ut audirentur, eodem sensu conditionis noxa, pro pactioni contraventione usurpatur infr. libr. 10. cap. 28. *Pactionem quam tecum pepigi custodire cupio in libertatem, quam si tue conditionis noxa non omiserit.*

Postea verò quatuor convocatis Episcopis, nec non & majoribus natu Laïcorum Duces discutere cæpit. Episcopi cum majoribus natu Laïcis ex mandato Regis cognitionem habuere de Ducibus qui in expeditione Gothica prædas exercitus regij passi erant. Episcopi & Comites mittebantur per Provincias juris dicendi causa. Plerumque Episcopi & Comites erant legati & missi Regum Gregor. libr. 9. cap. 18. *His auditis Rex dirigit illuc legationem, id est Namatium Aurelianensem, & Bertchramnum Cenomannensem Episcopum cum Comitibus & alijs viris magnificis.*

Alii verò Ecclesias adificantes, in Deum spem omnem ponentes,

Martyres honorantes, Sacerdotes venerantes, victorias obtinuerunt. Francorum Reges cum Christo vicerunt & in gratiam accepti beneficij Ecclesias & Monasteria ad Dei & Sanctorum cultum ædificarunt & dotarunt, ut Clodoveus Basilicam SS. Apostolorum Petri & Pauli apud Parisios, quæ hodie dicitur S. Genovefæ, Childebertus basilicam sancti Vincentij quæ postea dicta est S. Germani, Dagobertus Basilicam sancti Dionysij, & aliàs alij.

Sed qui omnia quæ gloria vestra profert, recta veraque esse censentur. Gloria tribuitur Regibus Francorum supr. libr. 4. cap. 41. *Et ideo gloria vestre præceptionem depono,* & infr. libr. 9. cap. 20. Felix unus è legatis Childeberti ait ad Guntrannum Regem. *Pervenisse ad gloriam vestram credo,* & supr. lib. 4. cap. 26. *Salve Rex gloriose,* & infr. libr. 9. cap. 19. *Vitam peto à te gloriose Rex.*

Nullus Regem metuit, nullus Ducem, nullus Comitem reverentur, Duces & Comites proximi post Regem. Augustin. in Psalm. 61. *Et Duces sunt, & Comites sunt, & Reges sunt.*

Nè nos diutius hoc blasphemium prosequatur. Blasphemium est execratio Gregor. infr. h. libr. cap. 41. *Tu hic blasphemium super me intulisti.* Blasphemare est execrari Gregor. libr. 5. cap. 47. *Residentibus autem illis vnus Presbyterorum cepit Antistitem memoratum, impudicis blasphemare sermonibus.*

Richardus filius Leuvieldi de Hispanijs egressus Caput arietis castra obtinuit, & ex Pago Tolosano maximam partem depopulatus est. Caput Arietis castrum Pagi Tolosani, hodie Castelnau-darry. Petr. Vvalliserens. Hist. Albig. cap. 69. & 70. *Castrum novum Arij, in agro Lauracensi. C'est le Lauragois.*

Vgernum Arelatense castrum inrupit. Ugernum notissimum castrum Arelatensium, hic Avitus Augusti nomen suscepit Sidon. carn. 7.

*Vgerni quo fortè loco pia turba Senatus
Detulcrat vim vota preces.*

Ejusdem meminit Gregorius infr. libr. 9. cap. 7. *Vnum etiam castrum Vgernum nomine, cum rebus, atque habitatoribus desolantes nullo resistente, regressi sunt.* Et Cyprian. Diaconus in vit. Cæsarij Arelatens. apud Surium.

Et ille, ego semper & in exilio, & extra exilium Episcopus fui, sum & ero. Prætextatus Rothomagensis Episcopus post mortem Chilperici Regis redux ab exilio, dicente Fredegunde fore aliquando ut exilium repeteret, ait se, semper in exilio fuisse & futurum Episcopum. Episcopus per vim secularem exulans, non amittit Episcopatum ut probatur de Silverio can. Guilisarius 23. qu. 4. de se ipso testatur Hilarius Pictaviensis Episcopus exulans Constantij Imp. iussu, pro defensione fidei libr. ad Constantium. *Episcopus ego sum in omnium Gallicarum Ecclesiarum, atque Episcoporum communione licet in exilio permanens, & Ecclesie adhuc per Presbyteros meos communionem distribuens.* Et ipse Hilarius in Phrygia exulans ad Synodum Seleuciensem inter cæteros Episcopos evocatus memoratur Sulpit. Sever. Hist. sacr. libr. 2.

Adveniente autem Dominica resurrectionis die, cum Sacerdos ad implenda Ecclesiastica officia, ad Ecclesiam maturius properasset, antiphonas juxta consuetudinem incipere per ordinem cepit. Episcopus diebus solemnibus maximè, incipiebat antiphonam, id est initium psalmi, quem chorus canebat alternis. Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 1. cap. 6. de Perpetuo Turonens. Episcopo. *Tunc jactans pallium quo utebatur, posuit manum ad sarcophagum cum reliquis Sacerdotibus, crucibus paratis ac cereis, impositaque antiphonâ, dederunt cuncti voces psallentes in excelsis.* Idem de vit. Patr. cap. 4 de B. Quintiano. *Die tertia cum jam porta civitatis appropinquarent suggerunt ei ut ipse antiphonam dignaretur imponere, dicentes si tu beate Pontifex devotè antiphonam imposueris, confidimus de sanctitate tuâ, quod protinus nobis Dominus, pluviam dignabitur benignâ pietate largiri.*

Cumque inter psallendum formula decumberet, crudelis adsuit homicida, qui Episcopum super formulam quiescentem extracto baltei cultro, sub ascella percutit. Prætextatus Rothomagensis Episcopus ferro percussus à sicarijs submissis, per Fredegundem, dum formulæ incumberet psallens in Ecclesia. Formula est pulvinum, super quo Episcopi & Abbates genua flectebant in Ecclesiâ. Gregor. de glor. confess. cap. 92. *Factum est autem ut quadam vice S. Germanus Parisiaca Urbis Episcopus ad hunc*

tumulū vigiliās celebraret, haud procal formulam habens in qua genua cū necessitas cogeret, deslecebat. Idem de vit. Patr. cap. 19. de B. Ingunde Nullum habens stratum fani, nisi tantū illud, quod intextis junci virgulis fieri solēt, quas vulgò nattas vocant, hoc superponens formula, hoc solo supersternens, & in vit. S. Eugendi Abbatis Agaunens. apud Surium 1. Januar. Nam cū ipse noctibus certè oratu longissimo, atque secreto cunctos in oratorium diutissimè anteiret, post omnium quoque discessum, nihilominus formula suā incumbens, oratione diutinā pascebatur in spiritu, vulgò vne forme. Petrus Vallesern. Hist. Albigeni. cap. 17. Librum Psalterij quem super formulam invenit.

Ad quem sepeliendum Romacharius Constantine urbis Episcopus advenit. Romacharius E. Constantiensis adfuit ad funus Prætextati Rothomagensis Episcopi. Ad funus Episcopi convenire debent comprouinciales Episcopi Grægor. de vit. Patr. cap. 6. de Gallo Arvernensi Episcopo. Exin ablatu, atque vestitus in Ecclesiam defertur, donec comprouinciales ad eum sepeliendum convenirent. Constantiensis Episcopus est unus è suffraganeis Rothomagensis Archiepiscopi, Constantiana castra, C'est Constance en Normandie.

Quo expectante, accepto poculo, bibit Absinthium cum vino & melle mixtum, ut mos Barbarorum habet. Veteribus in delicijs erat vinum absyntiatum. Lamprid. in Heliogabal. Rosato atque absintiato vulgus ad bibendum invitavit. Capitolin. in Gordian. Semper tamen vndecumque conditi, nunc rosa nunc mastiche, nunc absinthio, cæterisque rebus quibus gula maximè delectatur. Plin. libr. 27. cap. 7. Siquidem Latinarum ferijs quadrigæ certant in Capitolio, victorque absinthium bibit, credo sanitatem premio dari. Barbaris in delicijs fuit vinum absinthio & melle conditum, melle solebat temperari vinum asperum Virgil. 4. Georgic.

Dulcia mella premes, nec tantum dulcia quantum

Et liquida, & durum Bacchi domitura saporem.

Ubi Servius, quia matres vina asperrima mellis dulcedine temperabant. Augustin. de Trinit. libr. 9. Num ergo sicut ex vino, aqua & melle vna fit potio. Vinum absynthiacum id est

absynthio conditum inter vota epularum laudat & Ambros. libr. de Thobia cap. Si quis instaurandum convivium putat, ad negotiatorem mittit, ut absynthiaci cupellam sibi gratis deferat.

Magnus tunc omnes Rothomagenses cives, & præsertim seniores loci illius Francos, mæror obsedit. Ea ætate adhuc Franci, qui medij habitabant in Gallia inter Provinciales, distinguebantur ab his, & dicebantur Franci, Provinciales Romani. Et in Gallia Narbonensi Gothi pariter distinguebantur à Romanis. Conc. Narbonense celebratum sub Recaredo Rege anno Christi 589. In cujuscumque domo Gothi Romani fuerint inventi. Fortunat. libr. 9. c. 16. ad Chrodimum Ducem. Gentibus obstrictus, Romanis charus habetis, & Britanni pariter distincti à Romanis in Armoricâ, Conc. Turon. 2. can. 9. Ne quis Britannum, aut Romanum in Armorico sine Metropolitanis, aut comprovincialium voluntate, vel litteris Episcopum ordinare præsumat, & à Francis distincti Romani Fredegar. cap. 24. Cum jam Protadius genere Romanus, vehementer ab omnibus in palatio veneraretur, à Francis distincti Arverni Gregor. supr. lib. 4. cap. 33. Legatos ad Justinianum Imperatorem misit, pacem petens id est Varniarium, & Firminum Arvernum. & maxime Provinciales quia erant Hæretici, id est Arriani. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 79. Gomacharius Comes Agathensis (is erat Gothus) ait suis, quid putatis, quid isti nunc Romani dicant. Idem eod. libr. cap. 80. Si consenseris dictionibus meis exerceamus hodie cæhinnum de hoc Romanorum Presbytero. A Provincialibus Francos distinctos innuit & Gregor. infr. libr. 10. cap. 2. Erant enim ibi tunc legati Bodegisilus filius Mummoleni Sueffionici, & Evantius filius Dinamij Arelatensis, & hic Grippo genere Francus. Idem eod. libr. cap. 27. Inter Tornacenses quoque Francos non mediocri disceptatio orta est.

Post hæc Leudovaldus Episcopus, epistolas per omnes Sacerdotes direxit, & accepto consilio Ecclesias Rothomagenses clausit, ut in his populus, solemnia divina non spectaret, donec indagatio communi, reperiretur hujus auctor sceleris. Leudovaldus Episcopus post necem Prætextati interdixit omnibus Ecclesijs Rothomagensibus, donec auctor necis deprehenderetur. Sic

Leo Agathensis E. Ecclesiæ sacris interdixit ob prædium Ecclesiæ vi occupatum à Gomachario Comite Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 79. *Atque antequam factò accedit ad lychnos, qui de camerâ Ecclesiæ dependebant, extendensque virgam quam tenebat in manu, effregit cunctos dicens non hic accendatur lumen, donec vlciscatur Deus de inimicis, & restituat res domus sue.* Sic & Franco Aquensis E. Ecclesiæ interdixit ob villam Ecclesiæ occupatam à Childerico, & fores Ecclesiæ spinis clausit. Idem de glor. Confess. cap. 71. *Denique condemnatus spoliatusque Sacerdos ad urbem redijt, atque prostratus in orationem coram sepulchro sancti, dicto psalmi capitulo ait, non hic accendetur lumen, neque psalmodum modulatio canetur gloriosissime sancte, nisi prius vlciscaris servos de inimicis suis, resque tibi violenter ablatas, Ecclesiæ sanctæ restituas.* Anno Christi 878. Joannes 8. R. Pontifex Ecclesiæ S. Petri interdixit, altaria cilicio velavit, ob captivitatem quam passus est à Lamberto & Alberto Comitibus. Annal. Franc. ad hunc ann. *Landbertus VVitonis filius, & Albertus Bonifacij filius Romam cum manu validâ ingressi sunt, & Ioanne Romano Pontifice sub custodia retento optimates Romanorum fidelitatem Carlmanno sacramento firmare coegerunt. quibus inde descendens idem Pontifex domum sancti Petri ingressus, omnes thesauros quos ibi reperit, ad Lateranis transfudit, & altare sancti Petri cilicio cooperuit, & cuncta ostia ejusdem Ecclesiæ clausit, nullumque ibi officium ad Dei cultum pertinens per plures dies celebratum est, &c.*

Tunc deruente igne, super vincos carceris, adparuit eis beatus Germanus, & comminuens trabem atque catenas quibus vinceti tenebantur, referato carceris ostio, vincetos abire permisit incolumes. Vinceti tenebantur catenis ad trabem. Per hoc tempus Parisiorum civitas magno flagravat incendio, in quo vinceti soluti à B. Germano Episcopo Parisiensi. Sic vinceti soluti in transitu reliquiarum B. Martini Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 3. cap. 47. idem in funere. B. Gregorij Lingonensis E. idem de vit. Patr. cap. 7.

** Illi vero egressi se ad basilicam sancti Vincentij, in quâ sepulchrum habet beati Antistitis, consulerunt. Germanus Parisiensis E. sepultus in basilica beati Vincentij, quæ ab eo nomen ac-*

cepit S. Germani. Idem Gregor. de glor. Confess. cap. 90. *Paralyticus qui in porticu Basilicæ sancti Vincentij, in qua beatus Germanus requiescit in corpore, residebat, dirigitur. Vincti soluti gratia S. Germani statim ad ejus basilicam se conferunt gratias acturi, curati ope Sanctorum, annum censum sancto præstitare solebant, in gratiam beneficij Gregor. de glor. confess. cap. 103. Testisque est ipse populus hodieque qui cum sanitatem recipiunt statim se tributarios loco illi faciunt, ac recurrente circulo anni, pro redditæ sanitatis gratia tributa dissolvunt.*

Adpropinquare ad aliam portam cepit, in qua Beati Martini oratorium habebatur, quod ob hoc aliquando factum fuerat eo quod ibi lepram maculosi hominis osculo depulisset. Oratorium extruendum ad portam urbis Parisiorum ad quam B. Martinus leprosum osculo mundavit. Hic postea surrexit nobile cœnobium beato Martino sacrum, prioratus ordinis Cluniacensis Martinus quod notandum, leprosum osculo mundavit, pro simplicitate ætatis, osculum erat pro salutatione. Augustin. in Genesim libr. 1. cap. 87. Consuetudinis quidem fuit, maxime in illa simplicitate antiquorum, ut propinqui propinquos oscularentur, & hoc hodie fit in multis locis. Gregor. de mirac. D. Martini. libr. 3. cap. 17. Igitur Sigo Referendarius quondam Sigiberti, ad occursum nostrum accedit, osculatumque juxta me sedere de postulo.

Videbant enim hanc urbem, quasi consecratam fuisse antiquitus, ut non ibi incendium prævaleret, non serpens non glis apparuisset. Ante hæc tempora Parisiorum civitas nullum passa est incendium, non anguis, non glis ibi visus est, sed postquam in purgando cuniculo pontis, serpens glisque æreus inventus est, ex eo ibi fuit copia serpentum & glirium, & incendia crebra. Simile quid evenit Constantinopoli boum pestis secuta est, invento in fundamentis palatii bovis marmorei capite & confracto, & in calcariam fornacem coniecto Cedren. in Roman. 3. Etiam parietes ædium deprecationibus adversus incendia inscribi solebant Plin. libr. 2. Etiam parietes incendiorum deprecationibus conscribuntur.

Erat autem ibi crypta ab antiquis transvoluto elegantique opere ^{Cap.}
exposita. Crypta transvoluto opere est crypta camerata voluta ^{31.}

est camera seu fornix, Gregor. de glor. Confess. cap. 35. *in basilica autem sancti Venerandi, qua sancti Illidij est proxima, transvoluta cellula à parte Occidentis fuit, inde corruptum Grota Guillelmus Brito Philippid. libr. 10.*

Dum tu conaris Monachi subvertere Crotam vulgò Grote.

Post hæc pavorem validum perpeffus clamare cepit. Pavor est timor puerilis. Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 2. c. 11. Coniux Aniani Tribuni, nomine Vnimota, nocte conterrita à pavore usum unius pedis perdiderat, vel pavor est vanus timor Lamprid. in Heliogobal. Habuit Leones & Leopardos exarmatos in delicijs, ignorantibus cunctis, quod exarmati essent, ad pavorem & ridiculum excitandum, id est pavorem quem sequebatur risus re compertâ.

*Collidens palmas, & clamans se à Sanctis Dei peruri. Energu-
menus collisis palmis clamat se uri à Sanctis Dei. Collisio palmarum signum lugentium & quiritantium Gregor. de glor. Confess. cap. 106. Inter sonos fletuum, atque collisiones palmarum.*

Cap.
5.

Ex quibus pauci quodammodo scaphis erepti. Scapha est navicula parva, in usum navis G. Cæsar de bell. Gall. libr. 4. quod cum animadvertisset Cæsar scaphas longarum navium, item speculatoria navigia compleri iussit. Et Petron. in Satyric. Quin potius ad temeritatem confugimus, & per funem lapsi descendimus in scapham. Hinc inter Jurisconsultos disputatum est an scapha esset pars seu membrum, vel instrumentum navis l. scapham ff. de evict. l. ult. de instruct. instr. legat.

Stante Rege & ludum spectante, qualiter animal catervâ canum circumdatum fatigatur, quale esset animal non expressit, sed fuisse cervum aut lupum probabile est, bestiam pro lupo accepit Gregorius de mirac. D. Martin. libr. 4. cap. 5. Servus Theodulphi civis Turonici custos ovilis dum nocte circa gregem creditum excubaret, nè quicquam ex eo aut bestia raperet, aut fraudis auferret. Simili stylo vadum indicio animalis, id est feræ ostensum Gregor. libr. 4. cap. 39. Sed cum Eseram sturium exercitus laboriosè transiret, nutu Dei animal amnem ingreditur, vadum ostendit. Fatigare est agitare, vexare Gregor. de glor. Confess.

Confess. cap. 62. *Sed à quibusdam civitatis majoribus opprimebatur atque fatigabatur. Idem eod. libr. cap. 66. Puer unus ex vestris à febre corripitur, fatigatur vomitu. Inde fatigatio, idem de mirac. D. Martin. lib. 3. cap. 1. Et priusquam limina sancta egrederer, nullam fatigationem sensi.*

Nùm idèò quia Clericus factus sum, ultor injuriarum mearum non ero. Notatur Badegifilus Cenomannensis Episcopus, quod proprias ulcisceretur injurias, quasi non prohiberetur eo quòd Episcopus esset. Episcopus non debet ulcisci privatas injurias. Gregor. libr. 1. epist. 34. notat Januarium Episcopum quod quendam excommunicarit ob propriam injuriam can. inter querelas 23. qu. 4. & Gregorius noster infr. cap. 40. h. libr. se excusat quod excommunicarit Pelagium ob vim & injuriam factam suis, *quod factum, inquit, cum comperissem, eum à communione suspendi non quasi ultor injurie mea, sed ut facilius cum ab hac insaniam redderem emendatum.*

Cap. 38.

Quinto autem anno Episcopatus sui expleto, cum jam sextum ingrediens, epulum civibus, cum immensa letitia preparasset. Episcopi quinquennalia, & decennalia celebrabant, in his solemnem epulum. Quinquennalia decennalia vicennalia & tricennalia instituta ab Imperatoribus de quibus fusè vir doctissimus Bulenger. de Imper. libr. 3. cap. 1.

Badegi
fili Cenoman
nensis
Episco
pi me
minit,
& Gre
gor. de
mir. D.
Matt.
libr. 3.
cap 35.

Multas altercationes cum relicta illius defuncti habuisse probatur. Relicta dicebatur uxor Episcopi, quia Episcopus quam primùm electus esset, secedebat ab uxore. Gregor. de glor. Confess. cap. 78. *Aiebat enim fuisse Antistitem in civitate suà, cum conjuge, sed cum ad honorem Sacerdotij accessisset, lectulum juxta ordinem institutionis Catholicae sequestravit, quod mulier valde molestum tulit.* Plerumque relicta pro vidua Gregor. lib. 9. cap. 1. *Richardus filius ejus suadus inijt, cum Goisinthia relicta patris sui Idem supr. cod. libr. cap. 26. Ingoberga Regina Chariberti quondam relicta migravit à seculo.*

Erat enim ineffabili malitià. Ineffabilis est qui fando exprimi non potest. Papias. *Ineffabilis dicitur Deus, quia de eo nihil dignè dici potest.* E contra affabilis est jucundus & gratus affatu. Gregor. de vit. Patr. cap. 16. *Cumque ut aetati huic convenit, amori se puellari prestaret affabilem.*

Cap.
42.

Ob hoc furta, superventa, pervasiones. Superventum est violentia repentina & improvifa. Pervasio est invasio, malè perputatio pro pervasio. Conc. Andegau. can. 4. *ut à violentia & crimine perputationis abstineant.* Gregor. de mirac. Martyr. lib. 2, cap. 15. *Ille immemor pervasionis suæ, atque injuriæ quam intulerat.*

Veniens hominibus vestris, atque Echinum in vasis deferentibus. Echinus est duplex, terrestris quem vulgus vocat Erycium, seu Erinaccum, fluviatilis marinusve, piscis genus quod nomen traxit à terrestri, setis asperum Horat. epod. Ode 5.

Horret capillis ut marinus asperis

Echinus, aut currens aper.

Quem imitatus Auson. epist. 22. ad Paulin.

Horrens capillis ut marinus asperis

Echinus, aut versus mei.

Echinum in singulari dixit pro plurali, id genus enim piscis copiam portasse homines Gregorij nostri, qui in vasis portabant, & quorum vasa capta à Pelagio quodam nequam homine, satis intelligere licet, quæ vasa post mortem ejus recepta sunt. *Vasa quoque Echini, quæ pejeraverat, post obitum illius, ab ejus promptuario sunt delata.*

At ille electis duodecim viris, ut hoc scelus pejeraret advenit, Pelagius voluit se purgare de objectis apud Gregorium duodecima manu, in atrocioribus criminibus purgatio solebat indici per sacramenta duodecim hominum ingenuorum Conc. Triburienf. *Nobilis homo vel ingenuus si in Synodo accusatus crimen negaverit, si fidelem cum esse sciverit, cum duodecim ingenuis se expurget.* cap. 1. de purgat. Canon. can. nobiles 2. qu. 5. Aliàs purgationem indici moris fuit per tres aut quinque aut septem testes Ivo Carnot. epist. 206 *Posuerunt hæc in discretionem Episcoporum, ut secundum quod audiunt malam famam Presbyterorum crebrescere & ingravescere, exigant purgatoria sacramenta à Presbyteris infamatis, cum tribus, aut quinque aut septem collegis, & hoc est purgationis genus, quod dicebatur tertia quinta aut septima manu.*

Erat autem eo tempore mensis primus, adveniente autem mense

quinto, quo prata secari solent. Veteres numerabant menses anni per primum secundum tertium ut infr. hoc libr. cap. 42. *nam mense septimo arbores visa sunt floruisse.* Idem supr. h. libr. cap. 1. *Erat ea die solemnitas Beati Martini, id est iv. nonas mensis quinti.* Idem libr. 9 cap. 2. *Obijt autem mense sexto, & cap. 3. ejusd. libr. Interea advenit festivitas S. Marcelli quae apud urbem Cabillonensem mense septimo celebratur.* Idem cap. 5. ejusd. libr. *In vineis verò mense octavo transacta vindemia.* Secundum antiquam computationem Latinorum annus incipiebat à mense Martio gloss. in can. ordinationes 76. dist. inde mensis Martius dictus est mensis primus Tertull. adv. Pſychicos. *Cur Pascha celebramus annuo circulo in mense primo.* Quandoque tamen menses numerabant more Romanorum nominibus quemque suis Gregor. supr. libr. 4. cap. 31. *Quadam ratione vice in Calen. Octobris, ita sol obscuratus apparuit.* Idem libr. 5. cap. 17. *In Gallijs verò nos cum multis civitatibus, quarto decimo Calendas Maias sanctum Pascha celebravimus, alij verò cum Hispanis duodecimo Calendas Aprilis, &c.*

Deposuerat enim sibi sepulchrum in basilica sancti Martini, vici Condatensis, quod detectum sui, & effractum in frustra reperit, sic postea in porticu ipsius basilicae est sepultus. Pelagius Praefectus custodum fiscalium jumentorum, nimia praesumptione posuit sibi sepulchrum in basilica S. Martini vici Condatensis, quod post ejus mortem effractum est, & is sepultus est in porticu ipsius basilicae. Olim mortui non sepeliebantur intra Ecclesiam, praeter Episcopos vel Abbates aut dignos Praefbyteros, aut fideles laicos id est bene meritos de Ecclesijs, vel pietatis laude commendatos Conc. Moguntin. 1. can. 52. *Nullus intra Ecclesiam sepeliatur, nisi Episcopi, aut Abbates, aut digni Praesbyteri aut fideles Laici* can. nullus 13 qu. 2. idem Synod. Brach. 1. can. 36. Arelat. 3. can. 21. Meldens. can. 72. *Moris fuit Episcopus sepeliri in Ecclesia, Ambrosius Mediolanensis Episcopus elevavit reliquias SS. Gervasij Prothasij sub altare, in quo sibi sepulturam destinaverat, testis ipse epist. 85. Hunc ego locum praedestinaveram mihi, dignum est enim, ut ibi requiescat Sacerdos, ubi offerre consuevit, sed cedo sacris victimis*

dexteram portionem, locus iste martyribus debebatur. Dioscorus Hermopolitanus Episcopus sepultus in æde sacra quæ est in suburbio Calcedonis quod Quercus dicitur Socrat. lib. 6. cap. 15. ἡ τέρησ ἡζίαθι λαμπρῆσ , ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῷ ἐν τῇ δευτῆρῃ. Sanctimonialis fœmina in Ecclesia sepulta memoratur. Gregor. dialog. 4. cap. 51. *Hæc igitur defuncta, atque in Ecclesia sepulta est.* Corpus Constantini conditum ante fores & porticum Ecclesiæ D. Petri Chrysoſtom. Homil. 66. ad Antioch. Theodosius Junior Constantinopoli sepultus in dextra porticu Ecclesiæ SS. Apostolorum, cum patre Arcadio, & matre Theodosia, & avo Theodosio. Nicephor. libr. 14. cap. 58. Postea Imperatores intra Ecclesiam sepeliri institutum Evagr. lib. 4. cap. 30. Majores in atrio Ecclesiæ sepulti ut Pelagius hic & quidam major villæ. Baldric. Noviomens. libr. 3. cap. 22. *In atrio tamen quia major erat villula subterratus.* Otho II. sepultus in atrio Ecclesiæ B. Petri Leo Ostiens. libr. 1. cap. 9. *Romam rediens eodem tempore defunctus est, atque in labro porphyretico sepultus, in atrio Ecclesia Beati Petri Apostoli.* Condatensis vicus est locus Turonensis Diœcesis, in quo Martinus è vita migravit Gregor. supr. libr. 1. cap. 43.

Dum epularetur cum diversis in tristega. Tristega est tectum seu summum tectum à Græco τριπέγυρ Act. Apostol. cap. 20. ἀπὸ τοῦ τριπέγυρ. Ibi veteres cœnabant, unde pars ista ædium dicta est cœnatulum l. 3. §. ult. ff. de offic. præsid. l. 1. §. si filius. de ijs qui dejec. vel effud. Latinis tritectum id est tertium tabularum. Ambros. in psalm. 36. *Somno victus, de tritecto cecidit, & resurrexit.*

Subito effracto pulpito domus, pulpitum est culmen tecti domus. Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 4. cap. 26. *Nihilominus & ostium carceris, sera ferro munita, obducta clauæ pessulo obserabatur, sed virtus Antistitis lapides dimovit, dejecit pulpita, cathenas confregit.*

Erant autem eo tempore dies Quadragesimæ sanctæ, & Episcopus in insulam maris orationis causa secesserat. Palladius Santonensis Episcopus orationis causa secedere solebat in insulam littoris Santonici, eodem secessu per quadragesimam usus est.

Eadbertus Lindiffarnensis E. Beda libr. 4. cap. 30. *Eadbertus Episcopus Lindiffarnensis & proximus successor sancti Cudberti; qui tum forè in remotiori ab Ecclesia loco, repletis undique pelagi fluctibus cincto, solitarius manere solebat, in hoc etenim semper quadragesimæ tempus agere, in hoc quadraginta ante dominicum natale dies in magnâ continentia orationis & lachrymarum devotione transigere solebat.* Monachis senioribus, & in perfectione regulari consummatis, concessum secedere in solitarias cellulas Conc. Agath. can. 38. Cassian. collat. 18. cap. 4. de quo in Ascetic.

Cives cum homine obtinere non queunt, ut saltem vel celebrata solemnitate Paschali discutatur, in die Paschali carcerati solvuntur, nisi teneantur pro atrociori crimine ut læsæ Majestatis vel alio l. nemo deinceps C. de Episc. audient. à Theodosio in feito Paschatis carcerati per totum orbem soluti, per epistolam Chrysostom. orat. 20. ad Antiochen.

*Metuit negare Episcopus, scripsit, subscripsitque, ac tradidit agrum, Palladius Santonensis Episcopus captus ab Antestio, ut se liberaret, ei vendidit & tradidit agrum quem habebat in pago Bituricensi. Venditor dicitur scripsisse instrumentum venditionis & subscripsisse, ea ætate contrahentes propria manu scribebant contractum, & subscribebant, non enim notus erat usus Tabellionum. Idem insinuat Gregor. infr. libr. 9. cap. 42. *Que possidere videbamus factis chartis tradidimus.* Palladius Santonensis Episcopus fuit è genere divitis Palladij. Gregor. de glor. Confess. cap. 60.*

Mane autem facto procedente Rege ad matutinas. Reges solebant adesse ad matutinas, ut de Guntrano Rege traditum est hic, de Eorico Gothorum Rege Sidon. libr. 1. epist. 2. Antelucanos Sacerdotum suorum catus minimo Comitatu expetit. De Friderico I. Imper. Radevic. de ipsius gest. libr. 2. cap. 76. Antelucanos Basilicarum & Sacerdotum suorum catus, aut solus, aut minimo Comitatu expetit.

Hoc viso Rex exclamavit dicens, non esse simpliciter ho-

minem sub hoc honore noctis tati in loco quiescere, simpliciter, id est sine dolo, & malo consilio. Q. Curt. libr. 4. cap. 14. Præterea breves & mutabiles vices rerum sunt, & fortuna numquam simpliciter indulget.

Legatos, per diversa loca exilio condemnari præcipit. Legati missi à Fredegunde ad Guntranum per varia loca relegati obmissum siccarium in Regem.

LIBR. IX.

QUAE autem ibi ipsa die virtutes apparuerunt. Cap. 1.
 Virtutes B. Radegundis hic pro miraculis ipsius, vir-
 tutes B. Martini Gregor. de mirac. ipsius libr. 2.
 cap. 60. *In quo cum quinquaginta novem virtutes*
descripsissem. Idem hoc libr. infr. cap. 4. *Erat enim eo tempore*
ipse Pontifex magnis virtutibus praditus.

Interea advenit festivitas sancti Marcelli, quae apud urbem Cap. 2.
Cabillonensem mense septimo celebratur. Sanctus Marcellus mar-
 tyr, Cabillone martyrium passus est sub Antonino Imp.
 Prisco Praeside, ejus dies festus celebratur 4. Septembr. Mar-
 tyrol. R.

Verum ubi peccatis solemnibus, ad Sacrosanctum altarium
communicandi gratia accessisset. Sacra Communitio post missa-
 rum solemniam ministrari solita Gregor. de mirac. D. Martin.
 libr. 2. cap. 47. *Cumque expletis, missis populus capisset sacro-*
sanctum corpus Redemptoris accipere.

Quia nefas putavit, si is qui ab Ecclesia eductus fuerat, trun-
caretur. Guntranus Rex siccarium, qui in Ecclesia ejus vitae
 insidias molitus erat, sustibus castigatum dimisit, quia nefas
 putavit, morte damnari, eum qui de Ecclesia eductus fuerat.
 In eandem sententiam Gregor. infr. h. libr. *Childbertus Rex*
ait, verumtamen promissionem habete de vita, etiam si culpabiles
inveniamini, Christiani enim sumus. Nefas est enim vel crimino-
sos ab ecclesia eductos punire.

In vineis vero mense octavo transacta vindemia palmites no Cap. 3.

vos cum vis deformatis aspeximus. Palmites vitium sunt facta vitium Gregor. supr. libr. 6. cap. 44. *Namquam in his vineis deformatis*, id est efformatis. Eadem analogia, deformitas pro solemnitatum vel formarum inobservantia Gregor. infr. hoc libr. cap. 33. *Cur sub omni deformitate redacta viro con-
jux ejus auferetur.*

Habebat autem cucullum, ac tunicam de pilis caprarum. Cucullus & tunica vestes Monachales. Reg. Benedict. cap. 55. *Sufficere credimus cucullam & tunicam, cucullam in hieme villosam, in aestate puram.* Cucullus est vestis, quæ habet capitium, quo tegitur caput. Gregor. de vit. Patr. cap. 17. de Nicetio Episcopo. *Nam ceteris rescipientibus saepe ipse contexto capite à cucullo nè agnosceretur in publico, cum uno tantum puero Sancto-
rum basilicas circuibat.*

Hic enim colobio indutus erat, amictus desuper syndone. Colobium fuit vestis linea sine manicis, propria Ægyptiorum Monachorum. Cassian. de instit. cœnobit. libr. 1. cap. 5. *Colobijs quoque lineis induti, quæ vix ad cubitorum ima peringunt, nudas de reliquo circumferunt manus, ut amputatos habere eos actus, & opera mundi hujus suggerat abscissio manicarum, & ab omni conversatione terrenam ortificatos eos velaminis linei doceat indumentum.* Idem Sozomen. lib. 3. cap. 13. *Ruffin. de vit. Patr. libr. 2. cap. 3. Tabennensij appellantur, quibus usus est indui colobijs, quasi sacris lineis, idem libr. 1. cap. 7. Indumentum ejus stuprum collobium erat, quod apud illos lebetes appellatur & linteum quod collum & caput obvolveret.* Inpositor de quo Gregorius loquitur hic, colobio amictus erat, & desuper syndone. *Jacobum imitatus viderur, qui syndone, id est lineo pallio dumtaxat usus est, more Nazarenorum de quo Euseb. libr. 2. cap. 24. Epiphan. hæres 78. art. 13. de quo & Matth. cap. 14. Fugit adolescens, relicta syndone quæ erat amictus.*

Mandatum misit dicens, occurrant reliquijs sanctis. Inpositor quidam Desiderius nomine, qui se dicebat Burdegalensem cum Turonis venisset quasi gestans reliquias Sanctorum Vincentij & Felicis martyrum, mandavit Gregorio Episcopo, ut occurreret reliquijs Sanctorum. Gregor. de mirac. Martyr. lib. 1. c. 44. *Manè autem facto Sacerdos admonitis circibus enim*
crucibus

crucibus & cereis, ad occursum sanctarum reliquiarum devotissimus proferat.

Et ingressus in oratorium, me postposito, ipse capitellum unum atque alicrum, ac tertium dicit, ipse orationem profert, & ipse consummat. Capitulum est officium quoddam post matutinas. Gregor. de glor. Confess. cap. 4. *Ad cuius tumulum Beatus Martinus, cum ad orationem venisset, post effusas preces dicto etiam capitulo ait Benedicite mihi vir Dei.* Capitulum psalmi est psalmus, quia Psalmi Davidis distincti legebantur per capita. Gregor. de glor. Confess. cap. 71. *Denique condemnatus spoliatusque Sacerdos ad urbem redijt, atque prostratus in orationem, coram sepulchro sancti dicto psalmi capitulo ait, &c.* Inde capitellum eodem sensu pro officio quodam post missas Idem libr. 1. de mirac. Martyr. cap. 5. *Respondens autem Beatus Ambrosius, nolite inquit turbari, multum enim mihi valet sic obdormisse, cui tale miraculum dominus ostendere dignatus est, nam noveritis fratrem meum Martinum Sacerdotem egressum fuisse de corpore, me autem ejus funeri obsequium prebuisse, peractoque ex more servitio capitellum tantum vobis excitantibus non explevi.* Idem de vit. Patr. cap. 6. *At ille psalmo quinquagesimo, & benedictione decantata, & alleluystico cum capitello expleto consummavit officium totum temporis matutini.*

Hac cernens Episcopus misit Archidiaconum suum dicens, si reliquias sanctorum exhibes, pone eos paululum in Basilicâ, & nobiscum celebra dies sanctos. Ragnemodus Episcopus Parisiensis, impostori cuidam, qui circumferebat reliquias, quas dicebat esse Vincentij & Felicis martyrum per Archidiaconum mandavit, ut si verum esset, eas deponeret in basilicâ. Hoc pertinebat ad officium Archidiaconi, Archidiaconus est missus & Vicarius Episcopi ejusque jurisdictionem exercet, & hoc jure idem impostor memoratur infra captus ab Archidiacono & in custodiam missus Captusque, inquit, ab Archidiacono, & catenis vincetus jussus est custodiri. Archidiaconum missum Episcopi indigerat & Gregor. de glor. Confess. cap. 86. *Quod audiens Benedictus Agricola Episcopus, misit Archidiaconum suum; ut beatum urbis cæmeterio deferret.* In Ecclesia Turonensi fuere duo Archidiaconi Gregor. libr. 5. cap. 58. *At*

ille iterum vincetus relaxato Leudaste, custodia deputatur, dicens Gallienum eadem die & Platonem Archidiaconos fuisse presentes, &c.

Perscrutatique cunctis quae habebat, invenit eum eo sacculum magnum, plenum de radicibus diversarum herbarum, ibique & dentes talpa, & ossa murium, & ungues atque adipos ursinos, vidensque haec maleficia esse, cuncta iussit in flumen projici. Rag-nemodus Episcopus maleficia inventa in sacculo impostoris cujuspiam iussit in flumen projici.

Et exhibentes aquas abluto pavimento, resperso etiam herbulis odoratis, Moris erat aedes sacras sterni herbulis odoriferis, idem de cryptis & tumulis Sanctorum Gregor de vit Patr. cap. 8. Et statim accedens quasdam de herbulis quas devotio populi sacrum jecit in tumulum, manu linteo operata, Sacerdote porrigente suscepit. Idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 71. Accidit autem fortuito, ut extensa dextera manus palma folium herbe salvia, quod pro honore Martyrum in crypta conspersum fuerat operiret.

Elevatis Amelius Beorretana Urbis Episcopus oculis. Amelius Beorretanus Episcopus, eâ tempestate claruit, subscripsit Conc. Matifconensi 2. anno Chr. 588. Beorritana urbs vulgò Berritana. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 74. Est alius Martyr intra terminum urbis Berritane, Presbyterij honore praeditus. Idem de glor. Confess. cap. 49. infra terminum autem Berritane urbis in vico Sexiacensi sanctus Iustinus Presbyter quiescit, Begorra eidem infr. h. libr. cap. 20. De civitatibus vero, hoc est Burdegala, Lemovica, Cadurco Benarno & Begorra, Haec est Tarba Bigeronum Gall Tarbe.

Cap. 7. Ennodius cum Ducatum urbium Turonica, atque Pictavae administraret, adhuc & vici Iuliensis atque Benarna urbium principatum accipit. Ducatus erant incertis finibus pro voluntate & arbitrio principum. Duces praerant universae Provinciae, Comites singulis civitatibus & parebant Ducibus ut insinuat Gregorius infr. h. c. Sed euntibus Comitibus Turonica atque Pictavae urbis ad Regem Childebertum, obtinuerunt eum a se removeri. Vicus Juliensis Adurra civitas Episcopalis. Notit. Provinc. Civitas Adorensium Vico Iuli. Vicus Juli Gregorio hic &

infr. h. libr. cap. 20. *Vico-Iuli Conseranis, Lapurdo & Albige.* eidem supr. libr. 7. cap. 31. *Et Nicetus Comes loci illius, Germanus Rustici vici Iuliensis Episcopi.* Benarnum est Lascorra civitas Episcopalis Benarni, Notit. Provinciar. *Civitas Benarnensium Benarno.* Synodo Agathensi interfuit Galactorius Episcopus de Benarno.

Vascones verò de montibus prorumpentes, in plana descendunt, vineas agrosque depopulantes, domos tradentes incendio, nonnullos abducentes captivos cum pecoribus, contra quos sapius Austrovaldus Dux processit, sed parvam ultionem exercuit ab eis. Vascones è jugis Pyrenæi montis varijs excursionibus Novempopulaniæ, per id temporis infesti fuere, ab Austrovaldo Duce sapius tentati minori successu. Hi tandem in Novempopulania sedes posuere, & ei Vasconia nomen dedere, de quo fufius dixi Rer. Aquitanic. lib. 1. cap. 16. Austrovaldum Comitè vocat Gregor. supr. lib. 8. cap. 44. *Assumptoque secum Austrovaldo Comite Carcassonam petijt.* Tandem Vascones à Theodoberto & Theodorico Regibus domiti, & tributarij facti de quo Fredegar. cap. 22.

Per Agericum prorsus Episcopum, qui erat Regis pater ex lavacro. Agericus Viridunensis Episcopus pater Childeberti filij Sigiberti Regis ex lavacro, ex baptismo, quia cum suscepit ex fonte baptisimi. Cap. 8.

Tunc adductus ad locum ubi Rex morabatur, nudatus armis, ac per manicas tentus, ab Episcopo representatur Regi. Guntranus Bos Brunichildi Reginae exolus, presentatur Regi inermis, & per manicas tentus. Rei sordidati, & sine cingulo apparent ante tribunal judicis Ammian. lib. 22. *Inducta in iudicium famina quedam, quum Palatinum adversarium suum, è numero protektorum cinctum prater spem conspexisset, hoc factum insolens tumultuando querebatur, & Imperator prosequere ait mulier, si quid te laesam existimas, hic enim sic cinctus est, ut expeditius per lutum incedat, parum nocere tuis partibus potest.*

Datis liscris, & pueris destinatis, cum evectiõne publica. Legati vel missi Principis utebantur evectiõne publica, id est cursu publico, itineris expediendi gratia, ut & evocati à Principe I. Evectiõnum C. de curs. public. Sidon. libr. 1. epist. 5. Cap. 9.

Egresso mihi Rhodanusia nostræ manibus publicus cursus vsui fuit, ut potè sacris apicibus accito. Euectione publica usi sunt etiam Episcopi evocati ad Concilium ut Hilarius Pictaviensis Episcopus exulans in Phrygia, ad Synodum Seluciensem vocatus data evectionis copia Sever. Sulpit. Hist. sacr. libr. 2. Qua tempestate Hilarius quartum jam exilij annum in Phrygia agens, inter reliquos Episcopos per Vicarium ac Prefectum data evectionis copiâ adesse compellitur. Constantinus epist. ad Æla- sium in actis Conc. Arelatens. 1. Data evectione publica per Afri- cam & Mauritaniam, inde ad Hispaniam brevi tractu facias navigare. Proficiscentibus ob causam publicam evectio data, Augustin. 5. Confess. cap. 13. Itaque posteaquam missum est à Mediolano Romam ad Prefectum urbis, ut illi civitati Rhetori- ca magister provideretur, impertitâ etiam evectione publicâ. Pri- vatis non licuit uti evectione publica sine diplomate, seu codicillis principis l. continuus §. cum ita de V. O. l. eos §. ult. ad leg. Cornel. de fals. l. 3. C. de curs. public. Hieronym. in vit. Hilarionis. Secreto ab Imperatore causam ei simpliciter indi- cans, & acceptis ad Consularem quoque Palestine literis, cum in- genti honore & comitatu Gazam deductus est. Symmach libr. 4. cpist. 6. Evectiones impetrasse me gaudeo. Hieronym. ad Julian. Iam demisso synthemate equus publicus sternebatur.

Ac gemmarum preciositatibus. Preciositas est pretium rei. Jo. Andreas in Cle. Roman. de iur. iur. Nec etiam multum vi- detur expediens, privilegij Bullam auream apponi, propter pretiositatem enim metalli, est de subtractione Bulla pericu- lum.

Ascenso equo, præcedentibus pueris, aliisque sequentibus fere- batur. Basternas matronarum præcedebat ordo id est agmen Eunuchorum Hieronym. ad Eustoch. Præcedit canças basterna- rum ordo semiivirorum.

Tanta in thesauris illius reperiunt, quanta nec in ipso ararij publici regesto, poterat inveniri. Regestum hic est ararium pu- blicum Gregor. infr. h. libr. cap. 12. Multitudo autem auri ar- gentique, ac diversarum specierum, in ejus regestis reperta est. Idem cod. libr. cap. 35 & ingressa in regestum referavit arcem monilibus, ornamentisque preciosis refertam. Idem libr. 10. cap.

19. *Multa enim auri argentique in hujus Episcopi regeſto pondera ſunt reperta.* Aliàs regeſtum Scribarum pro ſcrinio Scribarum Vopiſc. in Probo. *Uſus etiam regeſtis Scribarum porticus porphyretica.* Gregor. infr. libr. 10. cap. 19. *Hac Episcopus negare non potuit, ſcripta enim iſta in regeſto Chilperici Regis, in uno ſcriniorum pariter ſunt reperta.*

Infra caſtrum Vabrenſe quod villa Verſonis propinquum erat. Vabrenſe caſtrum in finibus Rutenorum, ſedes Episcopatus è Rutheno delibati. Gregor. infr. h. libr. cap. 12. *Erat enim villa in Pago Vabrenſi.* Illic fuit cœnobium clariffimum ordinis ſancti Benediſti. Odo Cluniacenſ. vit. S. Geraldı libr. 2. cap. 6. *Tum verò nobiles quofdam pueros ad Vabrenſe cœnobium direxit, nam tunc regularis obſervantiæ fervor incaleſcebat, ut ſcilicet apud fraternitatem illam ſub normâ regulari iſdem pueri imbuerentur.*

Filium enim ejus ex lavacro ſuſceperat, & ob hoc miſericordiam de eo habere voluit. Brunichildis Regina Bertheſtedo vitam condonare voluit, ſi à Clothario diſcederet, quia ejus filiam è baptiſmi fonte ſuſceperat. Suſcepti è baptiſmo dicuntur filioli affectus demonſtrandi cauſâ. Nithard. libr. 3. *Atteminerit, quod frater filioliſque ejus ſit.*

*Hac ille audiens adſumpta matre cum ſore & conjuge ad oc-
cuſum patruı deſtinat.* Deſtinare eſt iſtituere iter ſeu profe-
ſſionem Gregor. infr. libr. 4. cap. 31. *Rex autem ad reliquas ci-
vitates capiendas Boſonem cum Anteſtio deſtinat.* Idem de mi-
rac. Martyr. libr. 1. cap. 39. *Ex hoc enim quiſque fidem cuiuſcum-
que rei, ab alio voluerit elicere, non aliter niſi ad hujus baſilicam
deſtinat.* Idem de vit. Patr. cap. 17. de Nicetio Trevirenſi E.
*Et ille verè inquit, dico vobis, quia deſtinavit Rex ut me avul-
ſum à Monafterio huic oneri conſecrari juberet.* Q. Curt. libr. 8.
cap. 4. *Sed jam nec retinere arma lubrica rigentes manus poterant,
nec ipſi deſtinare, in quam regionem obverterent corpora.* Idem
libr. 9. cap. 9. *intellectum eſt mare deſtinari ab ignaris nature
ejus.*

*Et ille nequaquam, ſed tranſmitte Abbates & creditos tuos,
ut hac que loquor exponant* Guntranus Boſo de ſalute ſua deſ-
perans, compellat Magnericum Trevirenſem Episcopum,

ut pro eo intercedat apud Guntranum Regem, per Abbates & creditos. Ea ætate Abbates erant in potestate Episcopi, & conveniebant jussi ad Synodum Episcopalem Conc. Antistiodor. can. 7. *Vt medio Maio omnes Presbyteri ad Synodum in civitatem veniant, & Kalendis Novembris, omnes Abbates ad concilium conveniant.* Cui conjungendi sunt, can. Episcopus & can. annis singulis, 8. dist. A Gregorio Lingonensi Episcopo ad translationem sepulchri sancti Benigni Martyris Divionensis adhibiti Abbates simul cum clero Gregorius de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 51. *Sed sanctum sepulchrum nescio quâ causa faciente, foris evenit, quod ille intus transferre cupiens conuocavit ad hoc obsequium: Abbates, atque alios religiosos viros.* Ad translationem B. Desiderati Presbyteri ab Agricola Cabillonensi Episcopo adhibiti quoque Abbates cum omni Clero. Idem de glor. Confess. cap. 86. *Quod audiens Benedictus Agricola Episcopus misit Archidiaconum suum, ut beatum urbis cæmeterio deferret, sed resistentibus Monachis, quod jussus fuerat non implevit. Post hæc edificato Xenodochio leproforum Sacerdos suburbano in ejus Basilicam conlectis Abbatibus & omni Clero beatum corpus transtulit.* Abbates passim missi & legati Episcoporum. Gregor. infr. h. libr. cap. 43. *Post hæc Maroveus Episcopus, Porcarium Abbatem Basilica Beati Hilarij ad Gundegisilum Episcopum, & reliquos comprovinciales ejus destinat.* Crediti sunt fideles seu vassi. Gregor. supr. libr. 7. cap. 40. *Satimque misit Rex viros, qui hæc deferre deberent, cum vno puero, quem valde creditum Mummolus habens, hæc ei commendaverat.*

Cap.
11.

Cadurcum Brunichildi Reginae refudit. Childebertus Rex filius Sigiberti Regis Austrasiæ Brunichildi Reginae Cadurcum restituit. Cadurcum præter alias civitates Brunichildi Reginae nubenti datum fuerat dotis & Morganegibæ nomine, quod apertius exponitur à Gregorio infr. h. lib. c. 20. *De civitatibus verò hoc est Burdegala Lemovica Cadurco Benarno & Begorra, quas Guilesvindam germanam domina Brunichildis tam in dote quam in Morganegiba, hoc est matutinali domo in Franciam venientem certum est adquisisse, quas etiam per judicium gloriosissimi Domini Guntchramni Regis, vel Francorum, superstitibus*

Chilperico & Sigiberto Regibus, Domna Brunichildis noscitur acquisisse, ita convenit ut Cadurcum civitatem cum terminis, & cuncto populo suo, Domna Brunichildis de presenti in sua proprietate percipiat. A Brunichilde nomen accepisse creditur castrum Brunichildis in finibus Cadurcorum, hodie Burniquel Vicecomitatus nomine insigne.

Cumque eos extrahere de Basilicâ non auderent, ignem applicare nituntur. Ignis admovebatur confugis in Ecclesiam, nè viderentur dejici de Ecclesia, sed potius igni cedere. Hinc apud Plaut. in Rudent. Act. 3. Sc. 4. Leno poscit ignem ut ancillas quæ ad aram Veneris per fugerant admoto igne compellat fano cedere. Volcanum adducam is Veneris aduersarios st. Nullum habemus ignem, ibo herclè aliquo ignem quæritatum, ignem magnum hic faciam, immò hæc ambas hic in ara viuas comburam. Atque ita apud Euripidem in Andromachâ, Hermione interminatur Andromachæ quæ in templum confugerat se ignem submissuram quo templo cedere cogatur τῦρ σοι προσίσσω. Ignem tibi admouebo, ubi Scholiastes ἔδος κῦ τοῖς εἰς βωμὸν κατατίγυσσι τῦρ προσέρπειν.

Tur-
neb. ad-
versar.
libr. 9.
c. 12.

Ascendentes supra tectum, eum ab ipsis tegulis ac macerijs quibus oratorium opertum erat, inlidentes interfecerunt. Godegigilus Dux Berthefredum obsidione vallat intra domum Ecclesiæ, obsessus tegulis & macerijs quibus domus Ecclesiæ operata erat elisus. Maceria est paries sicco lapide constructus, maceriæ sunt cæmenta quibus paries, sine calce & arena structus est, inde sumptum nomen oppidi quod vocatur Maceriæ, de quo Gerbert. epist. 94. Mosomum, & Macerias multitudine militum communitæ, vulgò Maisieres. Et ita maceriæ amnis sunt clusæ, quæ coërcent aquam amnis. Gregor. de vit. Patr. cap. 17. Dixeruntque ei lapsus noster (fortè legendum capsus) in quem pisces decidere soliti sunt, prorsus desertus habetur, sed & maceria ipse de locis suis, amnis impetu evulsa poscuntur. Maceria etiam est clausura domus structa pariete sine calce & arenâ. Ambros. in Luc. libr. 3. cap. 3. Maceria quoque domum claudit, hæc si maneat domus tuta est. Maceria in horto est casa quæ aponitur horto ex lateribus sine calce & arena congestis. Plaut. in Truculento. Quid maceria illa ait in horto quæ est, quæ in no-

Cujac.
ad leg.
157. de
VS.

Est singulas latere fit minor, non mirum est vetus est maceria, lateres si veteres. Terent. in Adelph. Atque hanc in hortu maceriam iube dirui.

Inde Rex Guntchramnus, valde in amaritudinem excitatus est. Amaritudo est amaritudo cordis, id est moeror tristitia Gregor. infr. h. libr. cap. 23. Agericus verò Viridunensis Episcopus cum ex illo diurnæ amaritudinis felle graviter agrotaret, & infra. veletiam addita amaritudine, & rursus fellis amaritudine aggravatus. Idem cod. libr. cap. 32. Additum est etiam huic causa aliud amaritudinis incendium. inde amaricari dolere, tritari Gregor. P. moral. lib. 5. c. 2. Sed hoc amaricatum cor ad gaudium suum quandoque reducitur, & infra. Vita quippe amaricatis datur, cum hujus mundi gloriæ tristibus gementibusque tribuitur. Alias amaritudo pro acerbitate Gregor. lib. 10. cap. 15. & pro calcis amaritudine, nè lavantibus noceret novitas ipsius fabrica.

Cap.
14.

Et accepto signaculo beata Crucis, cum chrismatis unctione credidit Iesum Christum. Recaredus Rex Gothorum conversus ad fidem Catholicam, & reconciliatus Ecclesiæ accepto signo crucis, id est benedictione quæ confertur per signum crucis, cum chrismatis unctione, de quo & Gregor. libr. 1. epist. 4. libr. 7. epist. 126. Roderic. Toler. lib. 2. cap. 15. Notandum hic quod narrat Gregorius, eò maximè motum Recaredum quod à suis Episcopis nulla signa curationum ederentur super ægrotos, è contrà multa ab Episcopis Catholicis.

Cap.
15.

Deinde nuncios mittit ad Provinciam Narbonensem. Provincia Narbonensis, ea erat quæ adhuc erat in ditione Gothorum quæ & Septimania, vel Gothia dicebatur. Arelatensis vel Massiliensis Provincia dicebatur, pars Provinciæ quæ erat in ditione Francorum, licet utraque esset Narbonensis Provinciæ. Gregor. supr. libr. 8. cap. 30. Hac audiens Rex Leudegislum in locum Calumniosi cognomento Egilani Ducem deligens omnem ei Provinciam Arelatensem commisit. Idem supr. h. libr. cap. 7 propter superioris anni devastationem quàm in Septimaniâ Regis Guntchramni exercitus fecit, in Arelatensem Provinciam proruperunt. Idem libr. 4. cap. 39. & Amo quoque Arelatensem debellavit Provinciam. Idem libr. 8. cap. 43. anno quoque duodecimo Childberti Regis Nicetius Arvernus Rector Massiliensis Provincie,

Provincia, & reliquarum urbium qua in illis partibus ad regnum Regis ipsius pertinebant est ordinatus. Idem libr. 10. cap. 25. At in Gallijs Mafsilienſem Provinciam, morbus ſepè nominatus invaſit. Et hæc poſteà ſimpliciter Provincia dicta eſt Otho Friſing. de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 29. de regno Burgundiæ. Prætenditur enim hæc Provincia penè à Baſileâ, junctam habens, dominatui ſuo, eam terram, que propriè Provincie vocatur.

In Baſilica ſancti Aniani Confeſſoris. Anianus Aureliancuſis Epiſcopus, vitæ ſanctitate claruit temporibus Valentiniani III. ejus meritis Aurelianus urbs liberata ab obſidione Attilæ, de quo Sidon. libr. 8. epiſt. 15. Gregor. ſupr. libr. 2. cap. 7. Aimoin. libr. 1. cap. 6. Ejus memoriæ dicata eſt baſilica Aurelianus, Monafterium ſancti Aniani ibidem conſtruxit Rex Robertus & ſolemniter dedicari curavit anno Chr. 1029. teſte Helgaldoin ejus vit.

Quo veniente reſident pariter ad convivium Galli ſedentes veſcebantur. Idem fuit mos veterum. Virgil. 7. Æneid. Cap. 19.

Perpetuis ſoliti patres conſidere menſis.

Et ibi Servius. Majores enim noſtri ſedentes epulabantur quem morem habuerunt à Laconibus & Cretenſibus, ut Varro docet in libris de gente populi Romani, & idem in illum verſum 1. Æneid. fuſique per herbam. Significat autem diſcumbentes, nam olim ſedentes veſci conſueverant. Poſt epulas menſæ removebantur, & remotis menſis Franci in eiſdem ſubſellijs quibus diſcubuerant reſidebant. Gregor. infr. lib. 10. c. 26. Invitatis enim ad epulum multis, hos in unum fecit tres ſedere ſubſellium. Cumque in eo prandium elongatum eſſet, ut nox mundum obrueret, ablata menſâ ſicut mos Francorum eſt, illi in ſubſellia ſua ſicut locati fuerant reſidebant. Apud veteres quoque poſt epulum menſæ remotæ. Virgil. 1. Æneid.

Poſtquam exempta fames epulis, menſæque remotæ.

Chramiſindus exanimus corpus nudatum veſtimentiſ adpendit in ſepis ſtipite. Chramiſindus caſo Sichario, occiſi corpus veſte nudatum, adpendit in ſepis ſtipite. Oſvaldi Regis Nordhanumbrorum à Rege Merciorum in prælio caſi caput cunctis manibus & brachijs ſtipiti ſuſpenſum. Beda Hiſt. libr. 3. cap.

12. Porro caput & manus cum brachijs à corpore precisas iussit Rex qui occiderat, in stipitibus suspendi.

Ingressusque Ecclesiam ad pedes prostermitur Regis dicens vitam peto ô gloriose Rex, eo quod occiderim homines qui parentibus meis clam interfecistis, res omnes diripuerunt. Chramisindus interfecto Sichario in ultionem necis parentum, properat ad Childebertum II. Regem & ad pedes provolutus vitæ gratiam deposcit & impetrat. Puellæ quæ Amalonem Ducem vim sibi facientem ipsius gladio occidit Guntranum Regem vitam condonasse refert Gregor. infr. h. libr. cap. 27. Tunc Rex misericordissimus non solum ei vitam donavit, verum etiam præceptionem tribui iussit, ut in verbo suo posita à nullo umquam parentum defuncti illius in aliquo molestiam pateretur. Solus Princeps pœnæ dat veniam. l. Divi fratres ff. de pœn.

Et Regina Brunichildis, eo quod in ejus verbo Sicharius positus taliter fuerat interfectus frendere in eum cepit. Proprium Regum est tuitionem seu salvam gardiam & securitatem tribuere, & ab his eam impetrari oportet. Ivo Carnotens. epist. 9. Quicumque autem illi sunt, si conductum bonum mihi & his qui mecum sunt miseritis, ut securi simus in eundo & redeundo, & apud vos morando. Tuitio conceditur codicillis principis, & quibus dabatur hi dicebantur recipi in verbo Regis. Gregor. infr. h. libr. cap. 27. de puella quæ Amalonem Ducem vim sibi inferentem occidit. Guntranus Rex præceptionem tribui iussit, ut in verbo suo posita à nullo umquam parentum defuncti illius in aliquo molestiam pateretur. Etiam Reginas tuitiones præstare moris fuit, ut hoc loco legimus Sicharium positum fuisse in verbo Brunichildis Reginae, quod paulò post repetitur, sed quoniam Regina Brunichildis in verbo suo posuerat Sicharium,

Vosagensem territorij Biturici pagum expetijt. Vosagensis territorij Biturici pagus. Pagus plerumque latiùs accipitur pro regione ut Pagus Tolosanus, Pagus Turonensis, Pays, Contrée, interdum pro vico *vn Bourg*, ut hic Pagus Vosagensis Biturigum, inde Pagenses pro Vicanis, de quo supr. in libr. 7. cap. 47.

Sed & ad Aginum properans, epistolam ejus elicit ut à nullo contingeretur. Non modò à Rege & Regina, sed etiam à

Ducibus concedi solebant libelli seu codicilli securitatis, ut hoc loco Chramisindus ab Aginno Duce epistolam seu præceptum securitatis eliciuisse legitur. A Richerio Senonensi Archiepiscopo securum conductum expetijt Ivo Carnotensis Episcopus ad eum venturus, testis ipse epist. 50. *Vnde rogo mansuetudinem vestram, ut à Picueris vsque ad vos securum mihi conductum præparetis.*

Cum Domini Guntchramnus, Childebertus Reges & D. Brunichildis Regina Andelaum charitatis studio convenissent. Andelaum castrum celebre conventu habito inter Guntranum & Childebertum Reges, de quo & Fredegarius cap. 7. *Guntranus se cum Childeberto, pacem firmans, Andelao conjunxit,* Idemque cap. 38. *Dirigensque per Andelaum, Nasio castro capto, Tullum ciuitatem perrexit.* Idem ni fallor quod Andilegum de quo Beda libr. 3. cap. 8. *Maximè in Briga, & in Cale, & in Andilegum Monasterio.* Recentioribus Andeliacum, olim nobilis villa Rothomagensis Ecclesiæ, ut Innocent. III. libr. 1. epist. 108. Petr. Blesen: epist. 28. & 33. vulgò *Andely.*

Id inter ipsos constat fixa deliberatione finitum, ut in illam tertiam portionem de Parisiensi ciuitate, cum terminis & populo suo, quæ ad Domnum Sigibertum de Regno Chariberti conscripta pactione pervenerat De Regno Chariberti Regis, qui sine liberis masculis decessit, tertia pars Parisiorum urbis pervenit ad Sigibertum Regem Australiæ unum è fratribus, Regnum scilicet Chariberti qui erat Rex Parisiorum divisum est inter Guntranum, Chilpericum & Sigibertum, & Parisiorum urbs divisa est in tres partes inter eosdem, postea ex pacto inito inter Guntranum & Childebertum filium Sigiberti tertia Parisiorum quæ ab initio cesserat Sigiberto translata est ad Guntranum. *Cum Castellis Duno & Vindocino.* Dunum & Vindocinum castra pagi Carnotensis. *Chasteau Dun, & Vendosme.*

Et quicquid de Pago Stampensi vel Carnoteno in pervio illo, antefatus Rex cum terminis & populo suo perceperat. Pervium est totus ille tractus, vel transitus ut infr. hoc cap. *Convenit ut in utroque regno, utriusque fidelibus, tam pro causis publicis, quàm privatis, quicumque voluerit ambulare pervium, nullis temporibus denegetur.* Idem infr. hoc libr. cap. 32. *nè ullus de*

Cap.
20.

Childeberti regno, per ejus regni territorium pervium posses habere, & infra, Pervium patefecit volentibus ad Regem Childebertum accedere. Fredegar. cap. 26. Cum esset autem pervius ille locus, ubi Loasfluvius transmeat. Gregor. libr. 3. cap. 47. ita ut torrentes concatenati gelu, pervium populis ster, tamquam reliqua humus præberent.

Abrincatus, Vicojuli, Conseranis, Lapurdo & Albiga. Abrincatum civitas Episcopalis Aurenches, Vicus Julij, civitas Adura, Ayre, Conseranis Conseranorum civitas Couzerans. Lapurdo Lapurda castrum Bigeronum in quo locatus Tribunus cohortis Novempopulaniæ, vulgò Laurde. Scaliger Aufon. lect. libr. 2. cap. 7.

Vt quisquid Domnus Guntchramnus Rex filia sue Chlotildis contulit. Hac ætate Reges dicebantur Domni eliso nomine Domini, quasi soli Deo conveniret nomen Domini ut infr. h. cap. Pari conditione repromittit. Domnus Guntchramnus Rex. Eadem ratione Reginæ dicebantur Domnæ ut infr. hoc cap. Domnam Brunichildem Reginam & rursus Domna Brunichildis noscitur acquisisse & infr. h. libr. cap. 43. Domna Radegundis, ut infr. h. libr. cap. 40. Peccaui in Dominum, & Domnam meam Radegundem. Domna Agnes cap. 43. h. libr. Domnam & sororem meam Agnetem. Eadem ratione Romanus Pontifex dicebatur Domnus Papa, Doinnus Apostolicus pro Domino ut apud Ivon Carnotens. epist. 28. Domnus Papa Urbanus.

Vt si quid de agris fiscalibus, vel speciebus, atque præsidio, pro arbitrij sui voluntate facere, aut cuiquam conferre voluerint. Hæc clausula repetitur infr. h. cap. iisdem verbis Species sunt, species auri & argenti especes d'or ou d'argent, præsidium est pecunia quæ auxilij causa seponitur, vel locus secretior ubi ejusmodi pecunia est l. si chorus §. 1 de legat. 3. ubi legatis mobilibus quæ ibi erunt, legato non continentur nummi repositi fœnoris causa, sed nummi præsidij causâ sepositi, inde lucem accipit alter locus Gregor. libr. 10. cap. 1. Reliqua vendidit cum omni præsidio domus. Præsidium etiam pro viatico sumptum Plaut. in Pœnulo. Trecentos nummos Philippos portat præsidij. idem in Persa. Marsupium habent, inibi paulum præsidij.

De civitatibus vero hoc est Burdegala Lemovica Cadurco Be-

marino & Begorra. Benarnum nē quid de alijs urbibus dicarū quæ nimis notæ sunt, est Lascorra prior civitas Episcopalis, *Lescar* unde nomen regioni, vel oppidam quod hodie vocant *Ortais* ut vult Scaliger Aufon. lect. libr. 2. cap. 7. Begorra est Tarba Bigeronum, vel Turfa ut vult idem Scaliger eodem loco ex Antonino *Torfa ubi castrum Begorra.*

Tam in dote quàm in Morganegiba, hoc est matutinali dono apud Germanos dotem non uxor marito, sed uxori maritus dicebat. Tacit. de morib. Germ. *Dotem non uxor marito, sed uxori maritus offert.* Hunc dotis morem secuti Franci Germanici populi, in Galliam transvexere. Gaulevitæ Reginæ dotis nomine dictæ Burdegala Lemovicum & aliæ civitates preter dotem etiam uxor munera accipiebat à sponso & sponsi propinquis, Morganegibam vocabant, hoc est matutinale donum, quia fiebat mane die nuptiarum, & hoc est donum quod jure Morganatico dicebatur fieri Albert. Argentinenf. in Chronic. *Cui sorori dominium de Kibburg, quod ipse Rex sibi retinuerat, Morganatico jure donavit.* Dona sponsalitia more Francorum erant annulus, calcei osculum & poculum. Gregor. de vit. Patr. cap. 20. *Sed cum ad legitimam peruenisset etatem cogentibus juxta consuetudinem humanam parentibus, ut arrham puellæ quasi uxorem accepturus daret. & mox denique dato sponsæ annulo porrigit osculum, prebet calciamentum, celebrat sponsalium diem festum.* idem cap. 16. ejusd. libr. de Venantio postea Abbate, *cumque ut etati hæc convenit, amori se puellari præstaret affabilem, & cum poculis frequentibus etiam calciamenta deferret, &c.*

Sed juxta consuetudinem Canonum placebat gloriosissimo nepoti vestro, ut unusquisque Metropolis comprovincialibus suis conjungeretur, & tunc quæ irrationabiliter in regione propria fiebant, sanctione Sacerdotali emendarentur. Conc. Provinciale quot annis iterum celebrandum à Metropolitanò adhibitis Episcopis suffraganeis, primum ante quadagesimam, secundum Augusti tempore Conc. Nicen. can. 5. Conc. Chalcedonenf. can. 19. Synod. 6. in Trull. can. 17. juxta hos Canones Childebertus Rex per legatos monuit Guntranum Regem, ut unusquisque Metropolitanus Concil. Provinciale convoca-

ret, & quæ emendanda erant in utriusque regno emendarentur. Pleraque Concilia Provincialia indicebantur jussu aut monitione Regum, & sæpiùs etiam eorundem voluntate dicebatur ut patet infra ex hoc ipso capite.

Tunc jussit, ut in Calendis mensis quarti hæc Synodus prolongaretur. idem infr. hoc libr. cap. 32. de Guntrano R. *Vnde etiam Synodum Episcoporum in Kalendis Novembribus congregare præcepit.* Idem infr. libr. 10. cap. 15. de componendo dissidio Mon. Pictaviensis. *Hæc autem Childebertus Rex audiens, legationem ad Guntchramnum Regem direxit ut scilicet Episcopi conjuncti de utroque regno, hæc qua gerebantur sanctione canonica emendarentur.*

Sed Rex ac si bonus Sacerdos, jussit omnem populum ad Ecclesias convenire, & rogationes summa cum devotione celebrare, & nihil aliud in usu vescendi nisi panem ordeaceum, cum aqua mundâ. Pestis depellendæ causa à Guntrano Rege Rogationes, id est processiones solemnes institutæ, una cum jejunio in pane ordeaceo & aqua, panis ordeacci usus Monachorum & pœnitentium. Gregor. de vit. Patr. cap. 7. de Gregotio Lingonensi Episcopo. *Et electus à populo Lingonicæ urbi Episcopus ordinatur, cui magna fuit abstinentia, sed nè jaçantia putaretur occultè subcinericijs panes ex hordeo alijs tenuibus supposebat, triticum frangens alijs erogabat, ipse verò clam hordeum nemine intelligente, &c.* Hieronym. in vit. Pauli. *Iesum testor & Sanctos Angelos ejus, in ea cremi parte, quæ juxta Syriam Sarracenis conjungitur, vidisse me Monachos de quibus unus per triginta annos clausus, ordeaceo pane & lutulenta aquâ vixit.* Auctor sermon. ad fratres in eremo sermo 1. *Sed cunctis diebus alijs, herbas crudas panem ordeaceum & aquam sumatis.*

Per triduum enim ipsius eleemosynis largiùs solito præcurrentibus. Eleemosynæ regiæ per triduum pestis depellendæ causa, pariter solemne erat triduanum jejunium Gregor. de glor. Confess. cap. 63. *Ibi quoque continuato cum vigilijs & orationibus triduanum jejunio.* Et hoc exemplo triduanæ Ninivitarum pœnitentiæ. Annal. Franc. ad ann. 781. *Carolus congregato exercitu in Baioariâ, juxta Anisum fluuium, cum omni populo suo, jejunijs & obsecrationibus triduo celebratis exercitum dividit.* Fre-

degar. cap. 11. cum alijs multis Episcopis triduanum facientes jejunium &c. idem cap. 22. cum beatis Rustico & Patricio Episcopis triduanum jejunium facientibus. Beda Hist. libr. 2. cap. 2. Horum ergo plurimi ad memoratam aciem, peracto jejunio triduanò, cum alijs orandi causâ convenerant.

Mulier quedam cujus filius quartano typo gravabatur. Quartanus Typus est febris quartana à Græco τῦπὸς. Isidor. origin. libr. 4. cap. 7. Typhi sunt frigida febres, quæ ab usuve typhi appellantur, ab herba quæ nascitur in aqua, quæ latinè forma, atque status dicitur est enim accessionum revolutio, per statuta temporum intervalla. Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 23. Factum est autem ut quadam vice, una puellarum suarum malè à quartani typi febre quateretur idem cap. 32 Quidam de Diaconis nostris malè à quartani typi febre cruciabatur. Idem lib. 3. cap. 50 Lupus Burdegalensis vrbis Presbyter, quodam tempore graviter à quartano typo vexabatur. Inde quartanarij dicti laborantes febre quartana. Gregor. de glor. Confess. cap. 24. Quartanarijs quoque & gulam dolentibus, data benedictâ aquâ sepius medebatur. Idem cap. 82. ejusd. lib. Quartanarijs verò tam præsens beneficium erat, ut aquam tantum benedictam ad bibendum tribuens, continuo eos redderet sanitati idem cap. 83. ejusd. libr. cum semel atque infirmi sive quartanarij sive varijs febribus oppressi subderentur. Tertianum typum pro tertiana febre dictitavit & Ruffin. de vit. Patr. libr. 1. cap. 1. Post finem unus ex fratribus nostris, tertiano typo gravissimè vexabatur.

Cum ego ipse sepius larvas energia famulante, nomen ejus invocantes audiverim. Larvæ sunt dæmones qui corpora humana occupant. Conc. Nannetenf. Nec larvas demonum ante se fieri consentiat. can. nullus 44. dist. alij Talamascas vocant Burchard. libr. 2. cap. 161. Larvas demonum quas vulgò Talamascas dicunt, Larvas idem Gregor. de vit. Patr. cap. 19 quid etiam de energumenis, qui adducti ad cellulam beata cum limen sanctum fuerint ingressi, integra menti restituuntur. Isidor. orig. libr. 8. cap. 10. Larvas ex hominibus factos dæmones aiunt, qui meriti male fuerint. Martian. Capell. libr. 2. Lemures qui si vitæ prioris adjuti fuerint honestate in lares domorum vrbiumque vertuntur, si autem depravantur ex corpore larva per-

hibentur, ac mania. Energia est vis, quàm à dæmone patiuntur energumeni id est arrepti à dæmone. Gregor. infr. hoc libr. cap. 34. *Vnde factum est ut inualefcente temulentia tempore precedente à demonio correptus, per energiam vexaretur, idem libr. 4. cap. 11. Nam quadam vice conducta pecunia, mulierem clamare fecit in Ecclesiâ, quasi per energiam & se sanctum magnum, Deoque charum confiteri, à Græco ivippua.*

Interea navis ab Hispania, vna cum negotio solito, ad portum ejus adpulsæ est. Massylia Narbonensis Galliæ civitas emporium celeberrimum, inde Cataplus Massiliensis laudatur supr. libr. 4. cap. 38. *Igitur advenientibus ad Cataplum Massiliensium navibus transmarinis.* Eadem litteris & mercatura claruit Strabo libr. 4.

Cap.
21.

Et se infrà basilica sancti Victoris septa continuit. Cœnobium S. Victoris apud Massyliam institutum à Joanne Cassiano.

Buccioaldo Abbate postposito, ferebant enim hunc esse superbum, & ob hoc à nonnullis Buccus validus vocitabatur. Bucciovaldus Abbas dictus est Buccus validus, vel potius Buccus olidus; Buccus idem quod hircus, quod animal est grave, & malè olens. Horat. Epod. Ode 12.

Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis.
Idemque carmin. libr. 1. Od. 16.

Olentis uxores mariti. Scren Samonic. de Medicin.

Si jungas olida grave quod minxere capella.

Charimerem enim Referendarium, Charimeres fuit Referendarius Childeberti II. Regis Gregor. de glor. Confess. c. 95. Hæc audiens Charimeris, qui nunc Referendarius Hildeberti Regis habetur, dum de hoc dolore laboraret. Hic ex Referendario electus est Viridunensis Episcopus.

Obys autem & Licerius Arelatensis Episcopus in cujus Ecclesiam Virgilius Abbas Augustodunensis, opitulante Syagrio Episcopo substitutus est. Virgilius ex Abbate Augustodunensi electus est Arelatensis Episcopus ad eum extant epistolæ Gregorij libr. 4. epist. 117. Augustodunense Xenodochium constructum est à Syagrio Augustodunensi E. & Prunichilde Regina Gregor. libr. 11. epist. 10. unde sumptus est can. hinc est etiam 16. qu. 1. Siagrii Augustodunensis Episcopi meminit &

Gregor.

Gregor. de vit. Patr. cap. 8. *Nuper autem in conspectu Guisran-
ni Principis Siagrium Augustedunensem Episcopum Regi referen-
tem audiui &c.* Ait Abba pro Abbas ut supra hoc cap. Buccio-
valdus quoque Abba ejus, pro Episcopatu cucurrit. Isidor. origin.
libr. 7. cap. 13. *Abba autem Syrum nomen significat in latinum
pater.* Hieronym. in epist. ad Galat. cap. 4. *Abba pater Hebraï-
cum est, id ipsum significans quod & pater.* Idem Augustin. de
verb. Apostol. sermo. 13. cap. 14.

Obijt autem & Deocherius Vinciensis Episcopus. civitas Vin-
ciensium, Ventio *Vence.*

Cap.

24.

*Hic autem Fronimius Biturica urbis incola fuit, atque in urbe
Agathensi Episcopus ordinatus, Phronimius factus est Episco-
pus Agathensis, ejusdem meminit Gregor. de vit. Patr. cap. 8.
Phronimius igitur Agathensis Episcopi famulus epileptici morbi
accessu fatigabatur, & infr. venit ad civitatem, erat enim ibi
eodem tempore Phronimius Episcopus cujus supra meminimus.*

*Cumque non inveniret, quibus eum muscipulis posset innecte-
re. Muscipula Papiæ. Pedica laqueus quasi mures capiens. Gre-
gor. supr. libr. 5. cap. 49. Dolis omnibus ac muscipulis prepara-
tis, inde muscipulare, est muscipula capere. Fredegat. cap. 56.
Produlfus volens nepotem stabilire in regnum, adversus Dago-
bertum muscipulare cæperat, vne ratiere.*

*Atulier valde cordata. Cordatus cui cor sapit, id est sapiens.
Augustin. de peccat. remiss. contr. Pelag. Ipsos quoque fatuos
videmus, quos vulgò moriones vocant, ad cordatorum delicias
adhiberi, & in mancipiorum æstimatione pretiosiores esse cordatis.
M. Tull. Tuscul. 1. Egregiè cordatus homo catus Ælius Sextus.*

Cap.
26.

*Vt in his qua de voluntate sua, id est pro animæ remedio cogi-
tabat, adjutor existerem. Ingoberga relicta Chariberti Regis,
Gregorium nostrum accivit, ut eo adjutore uteretur, in his
quæ de voluntate sua id est ultima voluntate seu dispositione,
pro animæ remedio cogitabat. Pro animæ remedio fieri dice-
bantur legata seu donationes piæ, quæ fiebant pro remissio-
ne peccatorum. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 14. Fe-
runt etiam in oratorium prædij illius sanctum Iulianum marty-
rem cum Tetradio Episcopo conloquentem, cuidam religioso reve-
latum fuisse, promittentem se Episcopo villam quam pro animæ sua*

Testa-
mentū
vix sic
bat si-
ne ju-
rispei-
to l. Lu-
cius §.
uit. de
leg. 2.

remedio sibi reliquerat recepturum, idem infr. h. libr. cap. 42. Aut ex his quæ alij pro animarum suarum remedio, vel sorores ibidem de rebus proprijs contulerunt. Testamento adhibebatur adjutor, id est Advocatus vel Jurisperitus consilij causa. Gregor. de glor. Confess. cap. 61. Denique conjuncti adjutores cau-
savi discutiunt.

Quæ cum me benignè excepisset, Notarium vocat, & habito mecum consilio, quædam Ecclesia Turonica, & basilica sancti Martini, quædam Cenomannica Ecclesia delegavit. Ingoberga Regina in piam causam testatura, accepto consilio Gregorij nostri, quædam Ecclesiæ Turonensi, & basilicæ S. Martini quædam Cenomannensi Ecclesiæ delegavit, id est legavit, Notarius hic est Scriba exceptor, qui dictata excipit Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 4. cap. 10. Bodilo vnus de Notarijs nostris cum stomachi lassitudine animo turbatus erat, ita ut nec scribere juxta consuetudinem, nec excipere quæ ei dictabantur poterat. Delegare sumptum pro legare delegatum, pro legato Optat. advers. Donatist. libr. 3. Brevis auri & argenti sedenti Cecilia-
no, sicut delegatum à Mensurio fuerat, traditur adhibitis testi-
bus. Delegatio etiam pro legato, vel qualibet dispositione ultima. Anastas. in Innocent. I. In quo loco beatissimus Innocentius ex delegatione illustris famina Vestine titulum Romanum constituit. Hac de re plura in Gregorium libr. 7. epist. 16.

Multos per chartulas liberos derelinquens. Ingoberga Regina testamento quam plures servos manumisit per chartulam, manumissiones fiebant per chartulam seu brevem libellum Gregor. de glor. Confess. cap. 68. Vxor verò ejus post hæc voluit eos iterum ad servitium revocare, sed capitis dolore percussa virum secuta est, & sic hi in ingenustate perpetuâ, absque ullius scriptura munitione manserunt, vel per tabulas cereas, seu cerâ oblitas Gregor. infr. libr. 10. cap. 9. Dimissi sunt postea multi à conjuge VVaroci cum cereis & tabulis quasi liberi, & ad propria sunt regressi. inde manumissi per chartulam, Chartularij dicti. Capitular. libr. 6. cap. 8. Homo Chartularius similiter faciat. Cujac. 4. Obser. 5. Veteres scribebant stylo ferreo, in tabellis cereis seu ceratis. Priscian. libr. 1. Plerumque in ceratis tabulis antiqui scribere solebant & postea delere. Fre-

degar. cap. 39. *quo indiculo relecto Alboinus disruptum projecit in terram. Inventus est à puero VVaruharij, super tabulâ cerâ linitâ denuò solidatur.* Greg. de glor. Martyr. lib. 1. c. 43. *At illi magistri sanguinem sitientes, ceratas in caput inlidunt tabellas, secantes latitudinibus stilorum, apud Romanos quoque moris fuit servos manumitti per tabellas.* Martial. libr. 9. ep. 88.

Affers nescio quas mihi tabellas.

Et dicis modo liberum esse jussi.

Manumissio etiam fiebat sine scriptura fractis tabulis servitutis. Augustin. epist. 50. *peffimorum servorum ut libri abscederent tabula frangebantur, quandoque manumissi revocabantur in servitutum fractis tabulis manumissionis.* Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 3. cap. 41. *His diebus puella quadam à filijs patroni confractâ libertate ad jugum servitutes addicitur.*

Ibique basilicam sancti Marcelli ingressa, cæ est basilica S. Marcelli Cabillonensis martyris, qui passus est sub Antonino. Martyr. R. 4. Sept.

Brunichildis, quoque jussit fabricari ex auro, ac gemnis mera magnitudinis clypeum, ipsumque cum duabus pateris ligneis, vulgus Bacchinon vocant, in Hispaniam Regi mittit. Reccaredo Regi Gothorum à Brunichilde Regina missus est clypeus ex auro ac gemmis affabrè factus. Clypei ex auro fiebant, id est disci seu lances in modum clypei, in quibus imagines Principum vel clariorum virorum reponebantur, Trebell. Pollio in Claudio. *Illi clypeus aureus, vel ut Grammatici loquuntur, clypeum aureum Senatus ejus judicio in Romana curia collocatum est, ut etiam nunc videtur, expressa thorace vultus ejus imago.* Tacit. 2. Annal. sub fin. *Cum censeretur clypeus auro & magnitudine insignis, inter auctores eloquentiæ adseruit Tiberius, solitum paremque ceteris dicaturum.* Plin. libr. 35. cap. 3. *Scutis enim quilibus apud Troiam pugnatum continebantur imagines, unde & nomen habuere clypeorum.* Pateræ sunt vasa potoria patentia & latiora, cujusmodi quæ vocant tassas. Virgil. 2. Georgic.

Cap. 18.

Hic laticis qualem pateris libamus & auro.

Sidon. libr. 9. epist. 33.

Pateræ scyphi lebetes sociant falerna nardo.

Hoc loco pateræ ligneæ, sunt thecæ quibus inclusa erant vasa

auro & gemmis conflata, quæ muneris causa missa sunt, cum clypeo aureo, quæ vasa Bacchinon vocant. Bacchia sunt vasa non unius usus vinaria & aquaria Isidor. orig. libr. 20. cap. 5. *Bacchia primum à Baccho, quod est vinum nominata postea in usus aquarum transijt inde Bacchinum vel Bacchinon vulgò Bassin.* Patera est phiala aurea vel argentea, qualis dono dari solebat à Rege Persarum Imperatori, vel ejus legatis. Vopiscus in Aureliano. *Data est ei præterea, quum legatus ad Persas esset, Patera qualis solet Imperatoribus dari à Rege Persarum, in qua insculptus erat Sol.*

Illo quoque recusante non se his verbis esse communem. Id est non convenire in eandem sententiam, communis videtur qui convenit in eandem sententiam cum alio, & in communem sententiam consentit.

Cap.
29.

Childebertus verò Rex descriptores in Pictavos invitante Meroveo Episcopo jussit abire, à Childeberto Rege in Pictones missi sunt descriptores, id est censitores, ut census totius pagi ageretur, & vectigalia imponerentur, pro modo census, & eo pertinent hæc verba quæ sequuntur, ut scilicet populus censum quem tempore patris reddiderat, factà ratione innovaturæ reddere deberet, innovatura est nova peræquatio census, ait descriptores missos Pictavum invitante id est provocante Meroveo Episcopo, hunc tamen commendat, idem de mirac. D. Martin. lib. 2. cap. 44. Actum est autem hoc per festivitatem sancti Patroni in qua Meroveus Pictavus Antistes aderat, non immeritò Hilarij beatissimi discipulus predicandus.

Florentianum Majorem domus Regiæ, & Romulsum Palatij sui Comitum. Florentianus fuit Major domus Childeberti Regis, Romulfus Comes palatij, utriusque meminit, idem Gregor. de mirac. D. Martin. lib. 4. cap. 1. *Advenerat etiam in hac festivitate, & Florentianus Major cum Temulfo (leg. Remulfo) Palatij Comite.*

Descriptam urbem Turonicam Chlotharij Regis tempore manifestum est, librique illi ad presentiam Regis abierant, sed compuncti per timorem sancti Martini Antistitis Rege incensi. Turonibus vectigalia remissa sunt à Chlothario Rege ob reverentiam B. Martini.

Post mortem verò Chlotharij Regis Chariberto Regi populus hic sacramentum dedit. Similiter etiam & ille eum juramento promissit, ut leges consuetudinesque novas populo non infligeret. Inuio regni Charibertus Rex, jurejurando cavit populo se novas leges & consuetudines non inflaturum, id est nova vectigalia & onera. Consuetudines sunt exactiones quæ ex antiqua consuetudine præstantur cap. super quibusdam extr. de V. S.

Quod pertineret ad Spolium. Spolium est spoliatio ut infr. h. cap. Pro spolijs civium nostrorum vel vestis spolio rapta. Gregor. infr. lib. 10. c. 25. spolia tamen non habentibus largiebantur. Causa spolij est actio ex can. redintegranda quæ datur spoliatis ut restituantur. Tertull. de resurrect. carn. cap. 12. Ita quod hodie spoliium efficitur si detrahatur, hoc fuit indumentum, cum superstruebatur. Spolia sunt res captæ ab hostibus. Idem lib. 3. cap. 29. Cum magnis hi spolijs in Gallias redierunt. Idem cap. 32. ejusd. libr. Multa secum spolia ipse, vel sui deferentes, Tryphoninus in l. bona fides §. 1. ff. deposit. Latro spolia quæ mihi abstulit, ubi plura dixi.

Caïso verò Comes ejusdem temporis accepto Capitulario quod anteriores scriptores fecisse commemoravimus tributa capit exigere. Tributa & vectigalia exigebantur per Comites, & inferebantur fisco, & vectigalium exactio fiebat pro ratione Capitularij, id est codicis censualis in quo continebatur modus vectigalium, quem quisque sustineret, & hoc est quod apertius significat Gregor. his verbis sequentibus. Ostendens Capitularium in quo tributa continebantur, Inde nomen Capitulario, quod vectigalia imponerentur in capita, propter res & possessiones, vulgò Capdashre.

Sed protinus epistolam cum auctoritate miserunt, nè populus Turonicus pro reverentia S. Martini describeretur, Auctoritatis nomine intelligitur præceptum seu diploma regium, quia vim & potestatem legis habet, ut & in epistola R. Radegundis infr. h. lib. c. 42. Et per auctoritates præcellentissimorum Domnorum Regum. Syn. Meldens. can. 41. Ut auctoritatem Sigillo regio roboratam more Tractoria Christianissimus Princeps donet singulis Episcopis, in jure instrumentum auctoritatis est instrumentum emptionis

lult ff. de piguorat. act. quia emptor si evincatur venditorem laudat id est denuntiat auctorem, ut adsit in iudicio evictionis.

His diebus Ingeltrudis quæ monasterium in atrio sancti Martini statuerat. Ingeltrudis construxit monasterium in atrio cœnobij sancti Martini, id fuisse monasterium puellarum patet ex his quæ sequuntur. *Cum Ingeltrudis Monasterium puellarum infra atrium sancti Martini collocare cœpisset,* non jure id factum, monasteria enim puellarum, longius à cœnobijs virorum collocari debent, propter insidias diaboli aut propter oblocutiones hominum Conc. Agathens. can. 28. can. monasteria 18. q. 2. Eiusdem monasterij & Ingeltrudis meminit Gregor. infr. libr. 10. cap. 2. *Ingeltrudis verò Religiosa, quæ in atrio sancti Martini, puellarum monasterium collocavit,* &c.

Tunc ego accedens ad monasterium, Canonum Nicenorum decreta relegi, in quibus continetur quia si quæ reliquerit virum & thorum, in quo bene vixit spreverit anathema sit, in causis Ecclesiasticis sententia profertur lectis prius Canonibus Gregor. infr. libr. 10. cap. 16. *Referatis à nobis & recensitis Canonibus visum est aquisissimum, eas usque quo dignam agerent pœnitentiam, à communione privari,* idem eod. libr. cap. 19. *Hæc Episcopi audientes, ac lamentantes fratris opprobrium obtentâ vitâ ipsum ab ordine Sacerdotali, lectis Canonum sanctionibus removerunt,* ex Conc. Nicen. laudatur Canon. ut quæ temerè diverterit à viro anathema sit.

Ne obvium non habebis, obvius contrarius supr. hoc libr. cap. 26. *Sed ille non obvius de hac conniventia, consilium ad confirmandam pacem præbuit.* inde in obvium pro in adversum seu contrarium Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 80. *Elevata in obviam manu signat.*

Et hæc dicens misit clam nuncios ad eam, mandans ut veste mutatâ, ac pœnitentia accepta, Basilicam sancti Martini expeteret. Berthegundis consilio Ingeltrudis matris divertit à viro, prætextu pœnitentiæ, & vestem mutavit, quod infra repetitur. *Erat enim in veste religiosa, adserens se accepisse pœnitentiam.* Pœnitentia conjugatis non nisi ex consensu utriusque danda Conc. Arelatens. 2. Can. 2. Can. pœnitentiam 33. qu. 4.

Tunc accensafelle, ad Regem abiit, quasi filiam exheredaturus de facultate paterna. Exheredare hoc loco improprie accipitur, pro privare bonis paternis, alijs locis exheredari feudo dicitur, qui ob delictum amittit feudum, & exheredatio est commissum seu privatio feudi. Suger. in Ludovic. Crasso. Et cum ipso suo nequissimo persuasore Thoma, turrim nostram ad nostri exheredationem, occupare concertaverunt, & infra, & tam ipsum prefatum Thomam nequissimum, quam suos dominio ejusdem perpetualiter exheredavit. Robert. Montenf. in supplem. Sigebert. ad ann. 1156. Henricus II. Rex Anglorum exhereditavit VVilhelmum Peurel ac Notinguelan causa beneficij, quod tunc propinatum Ranulpho Comiti Cestrie. Idem ad ann. 1157. Guillelmus Rex Siciliae exhereditavit etiam Comitem de Bassavilla cognatum suum quia ab ipso desciverat, quandoque hereditatus pro exheredatus idem ad ann. 1164. Et hereditatus, factus est Monachus Radingis.

In qua causa Theutarius Presbyter, qui nuper ex Referendario Sigiberti Regis conversus Presbyterij honorem accepit. Conversus dicitur ex magistratu Regio Presbyter ordinatus ut hic, vel ex laico Monachus Gregor. supr. libr. 6. cap. 5. Ille autem in eodem loco conversus consurato capite, fidelissimus Monachus nunc habetur Sic conversi dicti qui in persecutione vel schismate lapsi, poenituere. Augustin. de Hæresib. ad Quod vult Denm. Meletiani à Meletio nuncupati, nolentes orare cum conversis, id est eis qui in persecutione ceciderunt vel schisma fecerunt, conversi etiam gentiles ad fiden conversi. Idem de tempor. sermon. 74. Conversi sunt, baptizati sunt, ad mensam Domini accesserunt.

Rigunthis autem filia Chilperici, cum sapius matri calumnias inferret. Calumnia est accusatio Gregor. de glor. Confess. cap. 81. cognoscitque vir ille boves quos perdiderat hos recipiens, hominem absque calumnia redire permisit, & idem supr. h. libr. cap. 33. Scilicet nè calumniam quæ ejus dolo fabricata fuerat exciperet, inde calumniari pro accusare, idem de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 16. calumniari cepit ac dicere, meus ille erat inquit, & hic furto eum sustulit. Idem infr. libr. 10. cap. 8. Illud etiam ordinantes, ut rebus suis quæ ei ex paterna successione even-

Ejusdē
Theu-
tarij
Presby-
teri me-
minit
Greg.
infr. h.
libr. c.
pen. &
lib. 10.
cap 16.

rant, absque calumnia frueretur, id est sine lite, sine querela.

Cap.
35.

Interea mandatum mittit agenti, ut se adveniente omnia, que erant ad expensam ejus necessaria prepararet. Agens est idem quod actor ut significat ipse Gregor. infra mandans iterum actor. Idem supr. libr. 7. cap. 42. conversusque ad agentem voce flebili ait. Sic agentes in rebus in Notit. Imper. Hieronym. in Abdiam. Eos enim quos nunc agentes in rebus, vel veredarios appellamus, veteres frumentarios nominabant. Ambros. 2. offic. 27. Legebatur rescripti forma, directio magistri officiorum statuta, Agens in rebus imminabat.

Et injecta manu voluit eum retinere. Id est manu injecta propria auctoritate. Manus injectio est cum rem sine iudice vindicamus ut docet Servius in illum locum 10. Æneid. Injecere manum Parca. Tertull. 1. advers. Marc. conveniens enim, & quodammodo injecta manu detinens adversarij sensum. quod probat l. Titius ff. de servit. exportand. & l. generali C. de Decur.

Mandat iterum actori, ut domo scopis mundatâ, stragulis scamna operirent. Moris fuit scamna stragulis operire. Veteres sedebant in scamnis stratis stragulis, stragula est vestis discolor, sic dicta quod stratu & amictu apta sit. Isidor. origin. libr. 19. cap. 26. Stragulum vestis est discolor, sic dictum autem quod in stratu & in amictu aptum sit. Stragula vestis est omne pallium *μπίστῶμα*, stratum, quod in sternitur l. in stratum de VS. Veteres etiam discumbebant in lectis stratis aulæis, id est velis depictis. Virgil. 2. Æneid.

— Auleis jam se regina superbis

Aurea composuit spandâ, mediamque locavit.

Ubi Servius antiqui stibadia non habebant, sed stratis tribus lectis epulabantur.

Cujus mediam alvum, icu penetrans, à tergo egressa Falarica. Falarica est genus teli quod mittitur à phalis id est turribus ligneis Festo, Nonio & Isidoro. Virgil. 9. Æneid.

Sed magnum stridens contorta falarica venit.

Et ibi Servius. Hoc autem telo pugnatur de turribus quas phalas dici manifestum est.

Abbo de obsid. Paris. libr. 1.

*Mittitur arte fala vexare salarica binos
Artifices.*

Childebertus Rex morabatur, cum conjuge & matre uã infra terminum urbis, quam Strataburgum vocant. Strateburgus est castrum munitissimum quod veteres Argentoratum vocabant clade Alemannorum notum. Ammian. libr. 15. Argentoratus Barbaricis cladibus nota, Gregorius infr. libr. 10. cap. 18. qui statim ad Argentoratensem urbem quã nunc Stratesburgum vocat, deductus exilio condemnatus est. Nithard. libr. 3. ad ann. 842. Ludhuvicus, & Karolus in civitate, quã olim Argentaria vocabatur, nunc autem Strazburgo vulgò dicitur convenerunt.

Cumque confortata ab incommodo, ad Regis presentiam accessisset. Confortate est firmare, corroborare Gregor. supr. lib. 4. cap. 5. Expergefactus autem & Deo gratias agens, pro hac consolatione, quod eum per cœlestem nuncium confortare dignatus est. Beda Hist. libr. 4. cap. 26. in fin. Donec legitimus Rex Victred. id est filius Ecberti confortatus in Regno.

Septimina vero cum Droctulfo vehementer caesa, ac canterijs accensis in facie vulnerata. Septimina & Droctulfus fustibus cæsi, & cauterio in facie, id est ferro candenti inulti pœnæ causa, quod constitutione Constantini vetitum est, l. si quis C. de poen. Cujac. 7. obser. 13.

Vt scilicet trahens molam his quæ in Gynecio erant posita. Septimina pœnæ causa damnata ad molam, ut his quæ in Gynecio erant, farinam in dies singulos pararet, Gynecium est textrinum Principis in quo vestes regiæ texebantur l. 24. C. Th. de Annon. & tribut. l. 6. C. cod. de Judæis, & Coelicol. Gyneciarj sunt artifices Gynecij de quibus in utroque codic. tit. de de Murelegul. & Gyneciar. & in notit. Imper. & quia mulieres maximè dabant operam texendis vestibus & lanificio, in Gynecio Principis, Septimina damnata est ad molam ut his quæ erant in Gynecio Principis farinam pararet, corruptè geniciarias vocat Synod. Meldens. can. 75. Si autem laici capellas habuerint, à ratione & auctoritate alienum habetur ut ipsi decimas accipiant, & inde canes, aut geniciarias suas pascant. Apud Romanos damnatio in ministerium metallicorum, & in opus Salinarum erat pœna, propria fœminarum l. aut damnatum §.

in ministerium l. capitalium §. Divus ff. de poen. l. mulier de captiv. & postlim. revers. ut hic damnatio ad molam est poena mulieris. Servi etiam poenæ causa damnari solebant in pistrinum seu molam Terent. in Andria. *Verberibus caesum te Dave in pistrinum dedam usque ad necem*, idem in Phorm. *Herus si redierit molendum usque in pistrino*. Leo Ostiens. Chronic. Cassin. libr. 2. cap. 60. *A quibusdam nostris captus & tonsuratus, indutusque sacco, ad secernendam farinam, in pistrino positus est.*

Droctulsum autem incisis capillis, & auribus ad vineam excolendam delegaverunt. Damnati in metallum, vel ad rus colendum, tondebantur, in fronte notis inurebantur, & auribus truncabantur ut si fortè fuga se subriperent dignoscerentur. Hilarius Pictaviens. libr. contr. Constantium. *Sed tamen que relafamosa est, jusos à te Episcopos non esse, quos condemnare nullus audebat, etiam nunc in Ecclesiasticis frontibus scriptos, metallica damnationis titulo recenseri.* Eodem consilio servis fugitivis capilli abscindebantur Conc. Epauens. can. 39. vel dextra auris notæ causâ præcidebatur Augustin. de Agon. christian. cap. 39. *Populus autem ipsius quando non audit Prophetas & Evangelium, satis significat, servum se esse non liberum, & aurem dexteram se habere præcisam.*

Ex monasterio dejecta ipsam substituerent principalem. Principalis hoc loco pro Abbatisa. Sic Spiritus sanctus dicitur spiritus principalis. Psalm. 50. *Et spiritu principali confirma me.* Aliæ principales sunt primi Decurionum l. jubemus C. de liberal. caus. Tertull. de coron. milit. *Coronatur & vulgus nunc ex principium proprietatum exultatione.*

Quilicet Apostolorum temporibus non fuerit, tamen Apostolicam gratiam non effugit. Martinus Turonensis E. vir Apostolicus gratia & meritis. Sever. Sulpit. Hist. sacr. libr. 2. cap. 63. *Ausus etiam miser est ea tempestate Martino Episcopo, viro plane Apostolis conferendo palam objectare heresis infamiam, idem epist. 2. de eodem. Ut est consertus Apostolis & Prophetis.*

Si qua in Pictavina civitate vestro Monasterio meruerit sociari, secundum beata memoria Domini Casarij Arelatensis Episcopi constituta, nulla sit ulterius discedendi licentiâ. Monasterium

puellarum B. Radegundis Pictaviensis institutum sub regula Casarij Arelatenfis Episcopi quæ scripta est virginibus. Fortunatus Pictaviensis Episcopus libr. 5. de B. Radegunde.

Atque adscita sibi servetur in vrbe Genesi

Regula Casarij Præsulis alma pij.

Idem libr. 8. de eodem.

Regula Casarij linea nata sibi est.

Ut rursus Gregor. ipse infr. cap. 40. h. libr. *Arelatensem urbem expetunt, de qua regula S. Casarij, atque Casaria beate suscepta, & rursus cap. 42. ejusd. libr. ex epist. B. Radegundis. Insuper congregationi per me Christo præsistente collectæ, regulam sub qua sancta Casaria degit, quam sollicitudo beati Casarij Antistitis Arelatenfis ex institutione Sanctorum Patrum convenienter collegit adscivi.*

Vnde anhela, & satis exigua erant. Exiguus tenuis exinanitus, defectus. Gregor. sup. lib. 4. cap. 37. Non ascendetis nisi satisfaciatis prius, his quos exiguos reliquistis. Papias. Exiguus, imbecillis, infimus, multum egens, parvus: Augustin. de nat. bon. contr. Manich. idè quippe & parva, atque exigua, jam communi loquendi usu modica dicuntur.

Tempore Chlotharij Regis, cum Bèata Radegundis hoc monasterium intulisset, semper subjecta & obediens; cum omni congregatione suâ anterioribus fuit Episcopis. Tempore B. Radegundis monasterium Pictaviensè semper fuit subjectum Episcopo Diocesano, post eam idem monasterium etiam paruit Episcopo Gregor. infr. h. cap. Quâ migrante iterum petijt Abbasissa, se sub Sacerdotis sui potestate degere. Ea ætate monasteria utriusque sexus erant in potestate Episcopi Conc. Aurelianens. I. can. II. Abbates pro humilitate religionis, in Episcoporum potestate consistant, & si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur, qui semel in anno in loco ubi Episcopus elegerit, accepta vocatione conveniant. Can. Abbates 18. qu. 2. Conc. Arelatenf. 5. can. 2. Monasteria, vel monachorum disciplina ad eum pertineant Episcopum, in cujus sunt territorio constituta. can. monasteria ead. caus. & quæst.

In partes Orientis clericos destinat, pro dominicæ crucis ligno. Radegundis Regiña reliquias dominicæ crucis missis Clericis

Hierosolymam obtinuit, & in Pictaviensi monasterio in arcâ argenteâ, cum alijs reliquijs Sanctorum collocavit, cum solemni pompa id est grandi pfallentio & cereorum ac Thymiamatis id est suffitis apparatu, de quo Gregor. ipse de mirac. Martyr libr. 1. cap. 5.

Regis se tuitione munierunt. Abbatisa Pictaviensis quia iniquiorem experiebatur Meroveum Episcopum, monasterium commendavit tuitioni Regiæ. VVifredus Comes Bituricensis cum uxore Oda posuit monasterium Stradense, & ultro submitit tuitioni Pipini Regis Auctor Anonym. vit. Genulsi lib. 2. cap. 8. *Quibus ut se tempus obtulit, continuo de rebus eidem loco delegandis testamentum faciunt, Domnique Pipini Regis adentes presentiam, vota suggerunt, & locum sibi rebus decretis per testamentum ejus potestati committunt, ut ipsius auctoritate atque Francorum deinceps Regum providentia tueretur.* Monasteria ab ipsis fundatoribus solebant commendari tuitioni regiæ, quod patribus Galliarum non displicuit Synod. Meldens. can. 41. *Providendum est regiæ majestati, ut monasteria quæ ab hominibus in sua proprietate constructa, prædecessores illius causa defensionis & Mundeburdi susceperunt, ut libera libertate, ibidem religio observaretur.*

Vnde factum est ut absens ad Childébertum Regem præceptionem eliceret, ut ei hoc monasterium sicut reliquas parochias regulariter liceat gubernare. Meroveus Pictavenlis Episcopus nescio quo animo respuit regimen monasterij S. Radegundis sed consilio Gregorij nostri ejusdem regimen ad se revocavit. obtento etiam super hac re præcepto regio, nam ea ætate pleraque etiam quæ pertinerent ad Ecclesiam, manu regia feliciter gerebantur.

Intenditis contra rationem & nullomodo vobis ea series inferi potest, quæ blasphemiam arceat. Id est nullatenus recta ratio vobis animo inferi potest, quæ culpæ notam arceat, eadem analogiâ serietas est tractatus de rebus serijs Sidon. lib. 1. epist. 9. *Tandem reditum est in publicam serietatem quæ rebus æstivandis, januam, campumque patefecit.* Idem libr. 9. epist. 13. *cum serietate, id est serio, series propriè est ordo & catena rerum gestarum.* Ambrosius de Paradis. cap. 12. *Pura enim & simplex*

mandati forma servanda est, vel testimonij series intimanda est, plerumque testis, dum aliquid ad seriem gestorum ex suo adjicit, totam testimonij fidem partis mendacio decolorat.

Et se infra basilicam sancti Hilarij tutaverunt. Tutare se idem est quod tuitiomis seu tutelæ causa intra Ecclesiam confugere, se in tuto ponere. Gregor. libr. 6. cap. 4. At ille cernens se in discrimine, tutatâ intra Urbis Lugduni Clauati muros conjuge suâ, ad Guntichramnum Regem confugit, Papias. Tutari servare defendere.

Dicentes quia Regina sumus. Chrodielidis filia Chariberti Regis, & Basina filia Chilperici Regis queruntur de mala tractatione Abbatissæ Pictavensis, quia Reginæ erant. Regum filia etiam velatæ inter sanctimoniales Reginæ dicebantur, ut & ipsa Chrodielidis infr. libr. 10. cap. 15. Nolite inquit super me quaso vim inferre, quæ sum Regina, filia Regis, Regisque alterius consobrina; ut apud veteres Ilia Numitoris filia, & Vestæ Sacerdos dicitur Regina. Virgil. 1. Æneid.

— *Donec Regina Sacerdos.*

Marte gravis, geminam partu dabit Ilia prolem.

Ubi Servius. Regina Regis filia abusivè dicit more poetico. Et Ilione majori natarum Priami sceptrum tribuit idem yates cod. libr.

Præterea sceptrum Ilione quod gesserat olim

Maxima natarum Priami.

Lucillæ sorori Augustæ honores concessit Commodus thronum regium, & ignis prælationem Herodian. libr. 1. εἰ γὰρ ἐν τῷ βασιλείῳ καθήκει, ἐν τοῖς θεάτροις, εἰ τὸ πρὸς προνομίαν αὐτῆς. Nam & in spectaculis in regio throno sedebat, & ignis ei præferbatur.

Dum autem hæc agerentur Gundegisilas Burdegalensis, adjunctis secum Nicasio Egolismensi, & Saffario Petrogorico ac ipso Meroveo Pictavensi Episcopis, eò quod hujus urbis Metropolis esset ad basilicam S. Hilarij advenit. Pictavum est sub Metropoli Burdegalensi, idcirco Chrodielidis & Basina sanctimoniales cœnobij Pictavientis, quia per contumaciam ad monasterium, è quo cum quadraginta virginibus egressæ erant, redire suaderi non potuere, à Gundegisilo Burdegalensi Metropolita-

no adjunctis Meroveo Pictaviensi & alijs Coëpiscopis, conventu habito in basilica S. Hilarij excommunicatæ sunt. Eadem de causâ indictâ Synodo Gundegisilus Burdegalenſis cum ſuis ſuffraganeis convenit Gregor. infr. lib. 10. cap. 15. *Guntchramnus verò Rex Gundegisilem Burdegalenſum, cum Provincialibus ſuis, eo quod ipſe Metropolis huic urbi eſſet.*

Exurgens turba Murionum. Morio ſtultus à Græco μῆπος ſtultus. Auguſtin. epiſt. 28. Quidam verè tanta ſunt fatuitatis, ut non multum à pecoribus differant, quos Moriones vulgò vocant. Idem libr. 1. de peccator. remiſſ. contr. Pelagian. cap. 33. Ipſos quoque fatuos videmus quos vulgò Moriones vocant, ad cordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æſtimatione pretioſiores eſſe cordatis Idem libr. 3. contr. Julian. cap. 3. Quis autem neſciat, quos vulgò Moriones vocant, natura ita fatuos, ut quibuſdam eorum, penè ſenſus pecorum conſeratur.

Tanta eos in ipſa S. Hilarij basilica cade mactavit. Mactare eſt ſuſtibus aut virgis quem cædere. Pelagius in can. de Benedicte 32 qu. 1. Ut cum cùm ipſa quoque adultera diſtictè mactare non differas. Gregor. P. in Ezechiel. Homil. 10. Sæpè enim quosdam vidimus tota ſe mente ad ſanctæ lectionis ſtudium contuliſſe, atque inter verba dominica recognoscentes, in quantis deliquerint, ſemetipſos in lachrymis mactare. Et Gregor. noſter de vit. Patr. cap. 10. Ruſumque ad eum veniens tanta eum cade mactavit, ut vix putaretur evadere, inde ni fallor ortum vernaculum Matter, Orderic. Vital. libr. 12. Caſtrum condere cæpit, quod Mata puteenam, id eſt denincens meretricem pro deſpectu Haduiſſa Comitiffæ nuncupavit. Mactare etiam pro affligere, vexare, dixere veteres. Plaut. in Aulular. Dotatæ mactant & malo & damno viros, & infr. cod. non edepol. nunc ego te mediocri mactò infortunio, idem in Pœnulo. Divitem audacèter ſolemus mactare infortunio, idem in Epidico. Si ero reprehenſus mactò ego illum infortunio.

Non inquitto Cleni fluminis vado. Clenus amnis, c'eſt le Clain. Oritur è finibus Lemovicum Pictavum præterlabitur, mergitur Vigenna fluv.

Radegundis peccatrix. In ſubſcriptione epiſtolæ ad Epiſcopos Galliæ Radegundis Regina ſe dicit peccatricem humili-

tatis caufa, eodem genio in fubfcriptionibus conciliorum Epifcopi fe dicunt peccatores.

Electioe etiam noſtrae congregationis Domnam & ſororem meam Agnetem Abbatiffam inſtitui. B. Radegundis Monaft. puellarum Pictavis condidit & doravit, & ei Agnetem ſororem Abbatiffam impoſuit, non ſine electioe congregationis. Ejuſdem meminit Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 4. cap. 29. *Venerabilis verò Agnes Pictavarum ſanctimonialium Abbatiffa relatum ſibi ab ipſo cui contigit Treverico negotiatore, &c.*

Epiftola vicarietate proſternor. Epiftola vicarietas quædam eſt, id eſt Vicarium officium, quia per epiftolam abſentes, amicis præſentium vice funguntur. Senec. epift. 40. *Si imagines nobis amicorum abſentium jucunde ſunt, quæ memoriã renouant, & deſiderium abſentiæ falſo atque inani ſolatio leuant, quanto iucundiores ſunt litteræ, quæ vera amici abſentis veſtigia veras notas afferunt.* Eugenius Epifcopus Carthaginentis in epift. ad Catholicos apud Gregor. libr. 2. cap. 3. *Necceſſarium duxi, has pro me Vicarias veſtræ dirigere ſanctitati.* Tertull. de idololatr. *litteræ Vicariæ oris noſtri.*

Seu Abbatiffam alteram, quam ſororem meam Agnetem quam Beatiffimi Germani præſentibus ſuis fratribus benedictio conſecrauit. Germanus Pariſienſis Epifcopus Agnetem ſororem B. Radegundis Abbatiffam Pictaviẽſem benedixit. Benedictio Abbatum moris antiqui eſt, pertinetque ad Epifcopum cap. ſicut tuis de Simon cap. ſtatuiſmus de ſuppl. neglig. Prælat. cap. meminimus de accuſat. cap. cùm contingat de ætat. & qualit. & ordin. præfic. Ivo Carnot. epift. 73. & 88.

Aut extra regulam, exinde egredi quis tentaverit. Extra regulam idem eſt ac præter regulam, aliàs extra regulam dicuntur facta, delicta monachorum, quæ non pertinent ad regulam, quorum tantùm cognitio pertinebat ad Epifcopum, in his quæ pertinebant ad regulam, Monachi habebant ſuum iudicem, nimirum Abbatem Conc. Tolet. 4. can. 30. *Hoc tantùm ſibi in Monafterio vindicent ſacerdotes Abbates, aliaque officia inſtituere, atque extra regulam facta corrigere can. hoc tantùm 18. qu. 2.*

Vt sicut prædones & spoliatores pauperum, extra gratiam vestram habentur. B. Radegundis in epist. scripta ad Episcopos, eorum & Regum tuitioni commendat Pictaviense Monasterium, violatoribus emunitatum ipsius, imprecatur ut sicut prædones & spoliatores pauperum, alieni sint à gratia Episcoporum, id est excommunicentur, subjunxit & atrociorum imprecationem ut Dei & sacræ Crucis & B. Mariæ judicium incurrant & beatos Confessores Hilarium & Martinum habeant contradictores & persecutores.

Ex permisso & solatio Domnorum Regum. Solatium accipe, pro ope & auxilio, Gregor. infr. libr. 10. cap. 3. *Nuncios adesse exercitum in solatium eorum,* & cap. 8. ejusd. libr. *Sed innocentius si de filijs tuis unum accipio, quem Clericum factum, in solatio meo retineam, faciam quæ precaris.* Idem supr. libr. 5., cap. 14. *Cumque parvum solatium qui eum ducebant haberent, ab ipso Gauleno in itinere excussus est.* Solatiari, pro opem ferre Gregor. M. libr. 1. epist. 13. *Huic vos solatiari in quo sibi necesse fuerit admonemus, nullusque sit ei de quolibet molestus articulo.* Idem cod. lib. epist. 19. *Solatiante domino nobis.* Solari est refici seu recreari. Adrevald. de mirac. S. Benedicti libr. 1. cap. 4. *Tres eum corvi, quibus solari solitus erat, sunt circumvolantes secuti.*

Et ut hæc supplicatio mea, quam manu propria subscripsi ut in uniuersalis Ecclesia archiuo seruetur, effusis cum lacrimis deprecor. B. Radegundis in fin. epist. deprecatur Episcopos ut epistola illa, quæ continet commendationem sui monasterij, perpetuæ memoriæ causa deponatur in archiuo uniuersalis Ecclesiæ, id est in archiuo Ecclesiæ Romanæ, intelligens ibi tuitionem fore epistolam, ubi tuta sunt diligenti custodiâ, instrumenta totius Ecclesiæ. In archiuo ecclesiæ Romanæ deponuntur instrumenta ecclesiastica custodiæ causa c. ad audientiam extr. de præscript. Clem. Romani in fin. de iurejur. Gregorii & aliorum Pontificum epistolas in scrinio Ecclesiæ Romanæ custodiæ causa depositas, & inde petitas per Nothelmum Presbyterum Londinensis Ecclesiæ. refert Beda in præf. Hist. *Nothelmus postea Romam ueniens, nonnullas ibi Beati Gregorij simul & aliorum Pontificum epistolas perscrutato ejusdem sanctæ Ecclesiæ Ro-*

mana scrinio , permissu ejus qui nunc ipsi Ecclesie praest Gregorij Pontificis invenit , de quo plura dixi in Ecdico advers. Joan. Launoium Presbyter. & Theologum.

Cui provocata Chrodielidis , cum reliquis puellis ad audientiam dixerunt , non venimus quia à communione suspensa sumus , si reconciliari meremur , tunc ad audientiam venire non differimus. Chrodielidis & socia ad audientiam id est in judicium vocatae à Theutario Presbytero Missio regio , judicio abstinuerant , quod essent suspensa à communione. Excommunicatus non potest stare in jure & judicio cap. cum desideres extr. de sentent. excommunicat. c. decernimus eod. tit. in 6. c. pia de except. eod. Hodie in Gallia exceptio excommunicationis non potest opponi in foro seculari , id est excommunicatus non prohibetur agere in judicio. gloss. in pragmat. tit. de causis §. statuit. 2. in verb. effusus. Aufrer. de potest. Eccles. sup. laicos num. 2.

LIBR. X.

Cap. 1.

VBSECUTA est de vestigio clades, quam inguinariam vocant. Romæ exorta est pæstis sævissima quâ primus omnium percussus est Pelagius Papa. Lues inguinaria dicitur à percussione inguinis. Ildor. libr. 4. cap. 6. *ipsa & inguina ab inguinum percussione.* Gregor. supr. libr. 9. cap. 21. *Nam tunc ferebatur Mafsiliam à lue inguinaria valde vastari.* Idem de mirac. Martyr libr. 2. cap. 45. *Igitur Cautini Episcopi tempore, quo ingruentibus peccatis populi Arverna Regio ab excidio luis, quam inguinariam vocant devastabatur, idem supr. libr. 4. cap. 5. Hujus tempore cum lues illa quam inguinariam vocant, per diversas regiones desaviret.*

In rebus proprijs sex in Sicilia Monasteria congregavit, septimum intra urbis Romæ muros instituit. Gregorius morte patris rerum suarum compos factus, in proprijs prædijs sex in Sicilia monasteria condidit & dotavit, septimum in urbe in honorem S. Andreae, ad Clivum Scauri, in quo & monachum professus est teste Joanne Diacono libr. 1. cap. 4. se monachum fuisse non silvit, & ipse Gregor. in Ezech. Homil. 11. *Et quidem in Mdnasterio positus, valebam & ab ociofis linguam restringere, & in intentione orationis penè continuè mentem tenere, & Beda Hist. libr. 2. cap. 1.*

Septimusque Levita ad adjutorium Papæ adsciscitur. Gregorius à Benedicto Pontifice Diaconus Cardinalis creatus, nec multò post à Pelagio Apocrifarius missus Constantinopolim

teste Joan. Diacono libr. 1. cap. 23. 26. Baronies maluit cum Diaconum Cardinalem creatum à Pelagio.

Vnde factum est ut epistolam ad Imperatorem Mauricium dirigeret, cujus filium ex lavacro sancto susceperat. Gregorius cum Apocrisarij officio fungeretur in aula Constantinopolitana, Maurij Imp. filium ex sacro baptismi fonte susceptum Jo. Diaconum libr. 1. cap. 40.

Septiformem Letaniam, Gregorius pestis avertendæ causâ majorem Letaniam, id est solemnem processionem indixit, quam septiformem vocat Gregorius quod per septem ordines distincta esset ut narratur fusiùs hic & apud Jo. Diaconum libr. 1. cap. 41.

Clamantes per plateas urbis Kyrie eleison. Gregorius I. in litâ solemnî, quam instituit pestis depellendæ causâ, jussit cantari Kyrie eleison. Idem instituit Kyrie eleison decantari ad Missas, Sigiberr. in Chronic. ad ann. 592. *Hic inter multa quæ Ecclesie utilis fecit & instituit, Antiphonarium regulariter contomizavit, & utiliter compilavit. Kyrie eleison à clero, ad Missas cantari præcepit, de quo ipse Gregor. libr. 7. epist. 63. & Joannes Diacon. libr. 2. cap. 21. Nec omittendum quod apud Christianos Kyrie fuit clamor militaris. Luitprand. Hist. libr. 2. cap. 3. Haud morâ bellum incipitur, atque ex Christianorum parte sancta mirabilisque vox κύριε, ex eorum (Hungarorum) turpis & diabolica Hui Hui frequenter auditur.*

Sed nec destitit Diaconus noster, nisi ad Episcopatum ejus de Porto rediret, & qualiter ordinatus fueris præsentî contemplatione suspicere. Gregorius invitus electus. Pontifex fugam molitus, à fuga reductus. Diaconus Gregorij nostri, qui tum Romæ versabatur horum omnium spectator, non priùs recessit ab urbe quam Gregorius rediret de Porto, id nomen portus Romani in ostiò Tyberis, unde è fuga retractus est, ad Episcopatum ejus, id est ad Pontificatum suscipiendum, & Pontifex ordinaretur.

Aut populum commanentem. Manentes sunt manentes vicini seu municipales, vulgò manans & habitans. Gregor. de vit. Patr. cap. 1. *Verum ubi relinquentes hoc habitaculum, quod ex-petierant ad villas manentium sunt regressi.*

Cap. 5.

Responderunt hoc Animodi Vicarij dolo, qui pagum illum judicaria regebat potestate factum fuisse. Vicarius hic est Vicarius Comitis, qui erat Prator seu Judex pagi Gregor. supr. libr. 7. cap. 23. Injuriosus ex Vicario, ex Comite verò Eunomius.

In supradicta vero urbe, Childebertus Rex omne tributum tam Ecclesijs, quam Monasterijs, vel reliquis Clericis, qui ad Ecclesiam pertinere videbantur, aut quicumque Ecclesia officium excolebant largâ pietate concessit. Childebertus Rex Ecclesiæ Arvernæ & monasterijs omne tributum remisit, Agri à Principe Ecclesijs concessi immunes à tributis & vestigialibus. Conc. Aurelianens. 1. can. 7.

In confinio verò termini Arverni Gabalitanî atque Ruteni Synodus Episcoporum facta est contra Tetradiam relictam quondam Desiderij. Synodus Episcoporum Aquitanix celebrata est contra Tetradiam uxorem Eulalij Comitis Arvernorum, quæ viro relicto ob sævitiam & malos mores transierat ad Desiderium, à quo modo recesserat, ex quo relicta Desiderij dicitur.

Denique cum in oratorio domus suæ, hac in oratione frequenter incumberet. Majores habebant privata oratoria domi, & clericos quos observantes vocat Conc. Aurelian. 4. can. 26 oratorium Marilignensis domus quæ erat villa regia memorat Gregor. infr. h. libr. cap. 18. Ante hos verò dies cum Rex in oratorium domus Marilignensis ingrederetur.

In cilicio quo orabat suggillata reperitur. Religiosiores orabant strati super cilicio, sedebant etiam in cilicio. Sulpit. Sever. Dialog. 1. Iactis in terram cilicij confedimus, & infra. quod cum dixisset paululum omnes conticuimus, dein cilicium, cui insederat, ad me propius admovit, iidem in cilicij cubabant Hieronym. de Paulâ. Sed super durissimam humum stratis ciliciolis quiescebat.

Cauti-
ni Ar-
vernens.
E. me-
minit
Greg.
de mi-
rac.
Mart.
lib. 2.
cap. 45.

Tu verò si idoneus es, ut adseris, accede propius & sume tibi Eucharistia particulam, atque impone ori tuo. Eulalius Comes à Cautino Arvernensi Episcopo à communionem remotus ob rumorem de nece uxoris, eo postulante admissus ad communionem purgationis causa, id est ut se purgaret de suspitione criminis per SS. Eucharistiam, ait sume tibi Eucharistia particulam, quia ex more antiquo Sacerdos tradebat SS. Eucha-

ristiam in manu fidelium, quibus liberum erat, aut statim eam consumere, aut domum asportare & sumptionem reservare in tempus opportunum. Tertull. de orat. cap. 14. in fin. *Accepto Corpore Domini, & reservato, utrumque salvum est, & participatio sacrificij, & executio officij.* Idem libr. 2. ad uxor. cap. 5. *Non sciet maritus quid secreto ante omnem cibum gustes, & si sciverit panem non illum credit esse qui dicitur.* Ambros. de excess. Satyr. *Satyrus in naufragio ab his quos initiatos esse cognoverat, divinum illud fidelium sacramentum poposcit, non ut curiosos oculos insereret arcanis, sed ut fidei suae consequeretur auxilium. Etenim ligari fecit in orario, & orarium involuit in collo, atque ita se dejecit in mare.* Ruffin. de vit. Patr. libr. 1. cap. 29. *Aliud quoque multo terribilius addebat. (Macarius Junior) quod vidisset eo tempore quo fratres accedebant ad sacramenta, ubi porrexissent ad suscipiendum palmas, in nonnullorum manibus praevenientes Aethiops carbones deponere.* Beda Hist. libr. 4. c. 24. *Rursus ille & tamen ait afferte mihi Eucharistiam, qua accipta in manu, interrogavit, Ioann. Diacon. libr. 1. cap. 33. Tunc in eadem navi residentes, non jam ex mortis vicinia, sed ex ipsa ejus praesenti visione turbati, omnes sibi metipsis pacem dederunt corpus & sanguinem acceperunt.* Fideles in manibus lotis accipiebant SS. Eucharistiam, & per se eam ori admovebant. Augustin. de tempor. serm. 245. *Si erubescimus, ac timemus Eucharistiam, manibus sordidis tangere, plus debemus timere ipsam Eucharistiam intus in anima polluta suscipere.* Viri sumebant Eucharistiam puram id est nuda manu, foeminae velatae linteolo, quod dicebatur dominicale à dominico corpore Christi, quod in eo suscipiebatur. Conc. Antisiodor. can. 41. *Vt unaquaeque mulier, quando communicat, dominicalem suum habeat.* Augustin. de tempor. sermo. 252. *Omnes viri quando communicare desiderant, lavant manus suas & omnes mulieres nitida exhibent linteamina, ubi corpus Christi accipiant.* Moribus Aegyptijs fideles Eucharistiam in manu accipiebant, eamque asportabant domum, & in armario reponebant Pallad. Hist. Lauliac. cap. 79. *ὅτι οὐ πρίσκιος κατὰ τὸ εἶδος τὰς χεῖρας ἔλαβεν κοινωρίας τῆ ἀγία, καὶ βαλὼν αὐτῶν, ἐν μουσικίῳ ἀπέδειτο ἐν τῷ ἰδίῳ ἀρμαρίῳ.*

Fidelis juxta consuetudinem regionis die sancto cana dominica

sumptam communionem inuoluit in linteo, & in armario reposuit.
 Et quia honestiores assumebant Eucharistiam in vase aureo vel argenteo in contemptum tenuiorum, nè id fieret vetitum est Synod. 6. in Trull. can. 101. Et quia aliquando evenit ut quis Eucharistiam in manibus acceptam non consumeret hoc vetitum est Conc. Tolet. 1. can. 14. *Si quis autem acceptam à Sacerdote Eucharistiam, non sumpserit, veluti sacrilegus propellatur.* Conc. Rothomagens. can. 2. apud Burchardum libr. 3. cap. 76. decretum est ut deinceps à laicis Eucharistia nuda manu non attingeretur, sed à Sacerdote in os fidelium immitteretur. Ait Eucharistiæ particulam, quia Eucharistiæ particula tradebatur, quâ acceptâ statim accipiens eam consumeret, & hoc est quod signat Gregorius his verbis, quæ sequuntur, *at ille accepta Eucharistia communicans abscessit.* Confracta SS. Eucharistia Sacerdos particulam sumebat & alias fidelibus distribuere. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 87. *Verum ubi explicitis verbis sacris, confracto corporis Domini sacramento, & ipse sumpserit, & alijs distribuit ad edendum, mox equini hinnitus ad modum vocem emittens, ad terram ruit, ac spumas cum ipsâ mysterij sacri particula, quam dentibus comminueret non valuit, ab ore projiciens, inter manus suorum ab Ecclesia deportatur.* Et hoc insinuat Augustin. sermon. de verb. Domini. *Et norunt fideles, quemadmodum manducant carnem Christi, unusquisque accipit partem suam, unde & ipsa gratia partes vocantur.* Beda Hist. libr. 4. cap. 14. *Simul & infirmanti puero de sacrificio dominice oblationis particulam deferri mandavit.*

Sed concubine ejus instigante invidia, maleficijs sensum ejus oppilauerunt, sensus pro mente Gregor. supr. libr. 4. cap. 31. Sed & sensum vis illa veneni auferebat ab homine. Idem libr. 5. cap. 5. *Asperius extra sensum factus.* Idem cap. 16. ejusd. libr. *Cum autem Iustinus Imperator amisso sensu amens effectus esset.* Oppilare, idem valet quod obstruere Gregor. supr. libr. 6. cap. 48. *Certe si oppilatis habet aures.* Augustin. libr. 3. de Trinit. *Sed quid ultra differimus evidentissimo atque gravissimo alio documento oppilare.* Esaiæ 6. *Incrassa cor populi hujus, & aures eorum oppila.*

Suscipit ju: Innocentius Episcopus puero, totondit comam ca-

pitis ejus, deditque eum Archidiacono Ecclesiæ suæ. Joannes filius Eulalij Comitæ & Tetradiæ susceptus ab Innocentio Episcopo Rutenensi, ordinatus est in Clericum tonsâ comâ capitis. Clerici ordinati per tonsuram capitis. Gregor. de vit. Patr. cap. 9. Sed abiit ad Arcadium Biturigiæ Urbis Episcopum, petijtque comam capitis tonderi, adsciri se in ordinem Clericorum, quod Episcopus domino volente sine mora complexit, de quo intelligendus Ammian. libr. 22. Dum ædificandæ præesset Ecclesiæ, cirros puerorum licentius detondebat. Clericus tonsus traditus est Archidiacono instituendus. Clerici erant sub cura & manu Archidiaconi qui præerat mensæ canonicæ, quæ erat mensa Clericorum Gregor. d. c. 5. Nec multo post Diaconatus officium sumens vacabat jejunijs, delectabatur vigilijs, exercebatur lectione, atque in oratione assiduâ promptus effundebatur, ut nec ad convivium mensæ Canonicæ, cum reliquis accederet Clericis, quod audiens Archidiaconus frendens contra eum ait, &c. Hinc Majorinum lectorem in Diaconio Cæciliani fuisse signat Optat. Milevit. libr. 1. Et Majorinus qui lector in Diaconio Cæciliani fuerat.

Cumque res quas de ejus abiens ad Desiderium domo abstulerat, inquireret judicatum est, Tetradia ut quadrupla satisfactione ablata restitueret. Tetradia judicio Synodi Episcopalis damnata est in quadruplum, Eulalio marito restituere res amotas, cum ab eo secessit ad Desiderium. Actio furti est in quadruplum l. in furti ff. de furt. Plaut. in Persa neque quadruplari me volo, neque enim decet, idem in Curcul. quam ego pecuniam quadruplicem abs te & uxore auferam. Judex qui temerè judicasset damnabatur in quadruplum Gregor. supr. libr. 4. cap. 44. Quatuor millibus solidorum Archidiaconum condemnavit, quod in præsentia Regis Sigiberti veniens, quadrupla satisfactione, insequente Iovino composuit.

In quorum capite Beppolenum & Ebracharium Duces delegit. Cap. 9. Duces in capite, vulgò en chef. Gregor. supr. libr. 4. cap. 30. Erat enim tunc Firminus Comes Urbis illius, qui cum ipsis in capite abiit. Idem eod. libr. cap. 49. Quod illi dissimulantes Rex Godegisilum, & Guntchramnum Duces in capite dirigit.

Baiocassiros Saxones juxta ritum Britannorum tonsos atque

cultu vestimenti compositas, in solatium VVaroci abire precepit, Ait Baiocassini Saxones, Saxones ex Anglia transvecti Baiocassibus misti, quâ de causâ dicti sunt Baiocassini Saxones, ritu Britannorum tonsi, & vestes cultu similes. Ritu Britannorum suscipere Normanni, ubi enim ij Duce Guillelmo transfretarunt, quærente Haroldo Rege Anglorum à speculatoribus missis ut eos observarent, quale nam esset hominum genus, responsum est omnes clericos videri, quia rasi & tonsi essent, Anglis dispares qui erant intonsi. Continuator Bedæ libr. 3. cap. 11. Redeuntes percunctorum Heroldus, quid rerum apportens, illi verbis amplissimis ductoris magnificam confidentiam prosecuti serio addiderunt penè omnes in exercitu illo Presbyteros videri, quod totam faciem cum utroque labro rasam haberent, Angli enim superius labrum pilis incessanter fruticantibus intonsum dimittunt. Idem Matth. Paris in Haroldo ad ann. 1066. Baiocassini Saxones memorantur & supr. libr. 5. cap. 27. ubi dixi.

Quo recedente, & Regalis Episcopus, cum Clericis & Pagenibus urbis sua similia sacramenta dedit. Pagenes sunt populares, regionis incolæ à pago. Gregor. supr. libr. 8. cap. 18. Nam VVintrio Dux à Pagenibus suis depulsus, Ducatu caruit. Fredegar. c. 36. Enovalaus Comes Sigiontensis, cum Pagenibus suis.

Ad Andegavam urbem direxit, Meduana torrentis expetens pontem. Meduana torrens la R. de Maine, Andegavam mediam perfluit, inde brevi tractu Ligeri mergitur VVillelm. Brito Philippid. l. br. 10.

*A Borea rubens mediam Meduana pererrat
Qui suus inde fluens, quasi per duo millia lapsus,
In Ligerim nomen perdit, mutatque colorem.
Et sic hybernus Ligeris Meduana Vigenna
Efficitur fluvius.*

Dum Guntramnus Rex per Vosagum sylvam venationem exercebat vestigia occisi bubaliprehendit. Venatio studium gentilitium Regum Francorum Eginart. in vit. Caroli M. Assidue exercebatur equitando ac venando, quod illi gentilitium erat; quia vix ulla in terris natio invenitur, que in hac arte Francis possit aquari, & paulò ante tum filios quamprimùm atas patiebatur,

batur, more Francorum equitare armis, ac venationibus exerceri fecit. Gesta Dagoberti cap. 2. Cum autem adolescentiæ atatem, vti genti Francorum moris est, venationibus exerceret. Inde venationes vernæ & autumnales usu solemnes Regibus, maximè apud Vosagum quæ est sylva regia confinis Ardennæ in vit. Caroli M. & inde per Arduennam vsque ad Rumorici montis altitudinem, Vosagique latissimam vastitatem, totum quod superfuit, dimidium æstivi, & autumnii temporis transegit, Gallis Vosse.

Cumque custodem sylvæ arctius distringeret, quis hac in regali sylva gerere presumpisset. Cum Guntranus Rex in Vosago sylva venatione se exercendo, vestigia occisi bubaliprehendisset, & custodem sylvæ gravius perstringeret, quisnam esset auctor facinoris, & à custode sylvæ audisset hunc esse Chundonem Cubicularium Regis Chundone capto, & in vincula truso, & rem incitante Rex indixit duellum, & à Cubiculario datus nepos qui pro se certaret, quo occiso, Chundo quasi convictus vincetus ad stipitem lapidibus est obrutus, de quo seriùs Regem poenituit. In regia sylva venari non licet, absque permisso Regis, Otho. III. Imp. dedit forestam Rothardo Episcopo Cameracensi, ita ut nulli in ea venari liceret, sine licentia Episcopi ejusve successorum. Baldric. Nov. l. 2. cap. 108.

Rex campum adjudicat. Guntranus indicit campum id est singulare certamen. Campus propriè est locus singularis certaminis. Baldric. Noviomens. libr. 1. cap. 10. *Ipsum quidem hominem ad singulare certamen, quod rusticè dicimus campum provocaverunt.* Idem libr. 3. cap. 57. *Campum contra eum accepit, & legaliter fundum suum adjudicatus perdidit.* Campus etiam usurpatur pro loco exercitationis, inde campestria sunt subligacula seu succintoria, quibus juvenes succingebantur, cum exercerentur in campo, & campestrati qui na succincti erant. Augustin. de civit. libr. 14. cap. 16. *Et fecerunt sibi campestria id est succinctoria genitalium, porro autem campestria Latinum quidem verbum est, sed ex eo dictum est quod juvenes, qui nudi exuebantur, in campo pudenda operiebant, unde qui ita succincti sunt campestratos vulgus appellat.* Idem Augustin. de

nupt. libr. 2. cap. 30. Campum etiam accipe pro loco supplicij Augustin. libr. 1. contr. Epist. Parmeniani cap. 7. *quin etiam audet queri Parmenianus, quod eos Constantinus ad campum, id est ad supplicium duci iussit.*

Ingeltrudis verò Religiosa, quæ in atrio sancti Martini puellarum Monasterium collocavit, cum egrotare cœpisset, neptem suam Abbatissam instituit, unde reliqua congregatio maximè murmuravit. Non injuriâ murmuravit congregatio hujusce monasterij, quod Eugeltrudis neptem Abbatissam designasset, quia electio Abbatis vel Abbatissæ pertinet ad Monachos vel Monachas can. congregatio 16. qu. 7. cap. cum dilectus de consuetudin.

*Hæc verò cum filiâ discordiam tenens, pro eo quod res suas ei abstulerat, obsecravit ut neque in monasterio, neque super sepulchrum ejus permetteretur orare. Eugeltrudis ob offensam, vetuit nè filiæ liceret orare in monasterio, vel super tumulo ipsius. Veteres orabant super tumulis mortuorum illato pane & vino Augustin. in psalm. 48. *Invocabunt nomina eorum in terris ipsorum. Tollunt panem & merum ad sepulchra, & invocant ibi nomina mortuorum.**

*Rex verò oblitus judicij, quod matri fecerat, huic aliam præceptionem manus sue roboratam subscriptione largitus est. Epistola codicilli & rescripta Principum muniuntur subscriptione Principis, vel Referendarij sive Cancellarij ipsius. Gregor. infr. h. libr. cap. 19. *Requisitusque Otho, qui tunc Referendarius fuerat, cujus ibi subscriptio meditata tenebatur, negat se subscripsisse.**

Cum ossa arida oblecta cute, nervis solidata, venis infecta flante spiritu animata, infecta id est resectâ, vel coloratâ tinctâ, ut lana infecta, lana tincta l. si cui lana §. 1. de legat. 3 l. pediculis §. Labco de aur. & arg. legat.

Cap.
13.

Vnde & à Ragnemodo Parisiæ urbis Episcopo, sæpius excommunicatus est, quod ad Ecclesiam suam, in qua Diaconus ordinatus fuerat, redire differret. Theodulfus Diaconus Ecclesiæ Parisiensis à Ragnemodo excommunicatus est, quod eo invito transisset ad Andegavensem Ecclesiam, & se Audoveo Episcopo subjecisset, Clericus ordinatus in quâpiam Ecclesia non potest invito Episcopo ordinari in alia Ecclesia, alioquin sus-

ceptus cum eo qui suscepit eum excommunicatur, donec ad propriam revertatur Ecclesiam Conc. Chalced. can. 20. can. clericos 71. dist. Quod ait sæpiùs excommunicatum cautè intelligendum, semel excommunicatus non potest rursus excommunicari, sed indicta excommunicatio potest sæpiùs denunciari, & hoc est quod voluit Gregorius Theodulfum sæpiùs denunciatum excommunicatum.

Factum est autem ut edificaret super muros vrbis solarium. Solarium est deambulatorium, quod soli patet. Anastas. in Adriano. Vbi & deambulatorium scilicet solarium suum, cum cancellis areis nimis pulcherrimè construi fecit.

Sudarium Episcopi quod baltheo dependebat. Id est è cingulo. Petrus Blesens. sermo. 41. Sudarium namque quod & manipulus dicitur gestas in leva, quondam messorum ob sudorem detergendum zone alligatum sudarium portabant. Sudarium est lintecolum quo sudor oris detergitur, à quo diminutivum sudarium Hieronym. in Sabinianum Diaconum. Futuro matrimonio in speluncâ illa venerabili, quasi quosdam obsides accipis capillos, sudariola infelicitis, & cingulum dotale pignus deportas. Sudarium gestitari solebat, pendens è cingulo. Sudarium lintecolum quo sudor oris tergitur Gregor. infr. h. libr. cap. 24. Cui ille qui erat senior, tenens sudarium in manu sua ait, & infra, & elevans manum excussit sudarium.

Nisi pedes Episcopi Abbas velociter amplexus esset. Abbas commune nomen præpositis Ecclesiarum secularium & Regularium ut Abbas Cadurcinæ urbis supr. lib. 7. cap. 30.

Gravabatur enim dolore humoris podagrici. Abbatissa M. S. Radeg. Pictav. dicitur laborasse Podagra. Fœminas non laborare Podagra nisi postquam menstrua defecerint, dixit Hypocrit. 6. Aphorism. sua ætate etiam fœminas esse Podagricas ob mutatam vitæ rationem tradit Senec. epist. 95.

Introentes in oratorium, repèrunt jacentem super humum, ante archam sanctæ Crucis. B. Radegundis Pictavis condidit Monasterium puellarum, & in eo collocavit reliquias crucis dominicæ in arca argentea de quo Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 5. & Gregor. infr. hoc cap. Palla altaris quod erat ante crucem dominicam, & rursus, quod cum Chrodielidis cernens

Cap.
15.

acceptâ cruce dominicâ, cujus prius virtutem despexerat, in ob-
viam egreditur.

Intereâ Iustina Præposita, cum alijs sororibus, palla altaris,
quod erat ante crucem dominicam, extincto cereo Abbatissam ope-
rit. Justina erat Præposita Monast. S. crucis Piætauentis. Præ-
positus est qui post Abbatem præest Monasterio Conc. Aquil-
granens. can. 31. *Vt Præpositus infra & extra Monasterium, post
Abbatem majorem reliquis Abbatis subditis habeat potestatem.*
Palla altaris est pallium, quo tegitur altare.

*Cælo modicum albescente, id est diluculo ut in l. Titius §. 1. de
liber & posth. eodem die albescente cælo. Virgil. 4. Æneid. Vt pri-
mum albescere lucem vidit. Gell. libr. 15 cap. 25. ex Mattio veteri
poëtâ jam jam albicassit Phæbus & recentatur.*

*Et assidue cades, & reliquæ plage à seditionarijs perpetraren-
tur. Seditioarij pro seditionis ut apud eundem supr. libr. 5. cap.
31. factionarij pro factiosis.*

*Dum seditioni quam Chrodielidis schola commovit resisterent.
Schola hic pro schola seu coetu conspiratorum ut infra hoc
capit. Postea verò multe inter has scholas inimicitie ortæ sunt.*

*Sed nos resultare cœpimus dicentes. Resultare est repugnare
contradicere ut infr. hoc cap. Si vim vellent inferre pariter re-
sultarent; & rursus, & acrius resultantes gladiatorum ictibus ad-
fectos. Virgil. 4. Georgic. Vocisque resultat imago. Ambros. in
psalm. in proem. Vox missa gratiose plausu, in montibus resul-
tat. Gregor. Papa libr. 1. epist. 20. Sed quia divinis judicijs non
poteram resultare, ubi plura observavi.*

*Tunc residentibus Sacerdotibus qui aderant, super tribu-
nal Ecclesie, adfuit Chrodielidis multa in Abbatissam jactans
convicia. Tribunal Ecclesie est ambo seu suggestus Ecclesie.*

*Alijs casarie, alijs manibus, nonnullis auribus, manibusque de-
cisisseditio depressa quievit. Abscisio manuum, aurium, capil-
lorum pœnæ genus frequens apud Francos Aimoin. lib. 3 c. 43.
Leudastisde fiscalinis ortus servis fugâ se servitio subtraxit quam
dum sapius reductus repetit, auris abscissione signatus est. Hoc
genus pœnæ à Justiniano vetitum Nov. 134. cap. ult.*

*Quæ enim sanctitas in hac Abbatissa versatur, quæ viros
Eunuchos facit, & secum habitare imperiali ordine præcipit. Chro-*

dieldis notat Leuoveram Abbatissam Pictaviensem, quod apud se haberet Eunuchum, coque uteretur more imperiali. Eunuchi sc. erant in obsequio & ministerio Imperatorum. Claudian. libr. 1. in Eutropium Eunuchum penes quem summa rerum fuit, sub Arcadio.

*Præfecti sed adhuc gemmis, vestique dabantur
Custodes, sacroque adhibere silentia somno,
Militia Eunuchi numquam transgressa cubile.*

De Eunuchorum officio plura dixi in Gregor. libr. 6. epist. 23. quæ his junge.

Adfuit Reovalis Archiater dicens, puer iste parvulus cum esset, & infirmaretur in femore desperatus cepit haberi, tunc ego sicut quondam apud urbem Constantinopolitanam agere conspexeram, incisus testiculis puerum sanum genitrici mæsta restitui. Leuoveræ Abbatissæ Pictaviensi inter cætera cum objectum esset, quod in ministerio haberet virum, qui muliebri veste amictus pro sæmina habebatur, re patuit cum esse Eunuchum qui ob infirmitates puerulus exsectus fuerat à medico, ferunt enim exsectione virilium lepram curari C. ex parte de corpor. vitiat. Ætius serm. 13. cap. 122. Boët libr. 1. de disciplin. scholast. ideò ob infirmitatem exsecti à medicis non arcentur à sacris ordinibus, & in susceptis permanent Conc. Nicen. can. si quis à medicis 55. dist. Cujac. 17. obs. 24.

Adjicientes etiam eo quod diverse earum, in balneo lavarentur. Monachis utriusque sexus balneo interdictum nisi certis temporibus Augustin. epist. 109. ad Monachas quasdam. *Lavacrum etiam corporum, ususque balnearum non sit assiduus, sed eo quod solet intervallo temporis tribuatur, hoc est semel in mense.* De usu balnearum se excusavit Abbatissa hoc factum, per tempus quadragesimæ, ut jejunii rigor levaretur. Et hoc est quod sequitur. *De Balneo verò quod opponeretur, retulit hoc factum diebus quadragesimæ.*

Ad tabulam ipsa luserit. Ludus tabulæ est ludus calculorum, quia calculis in tabula luditur. Augustin. de tempor. sermon. 56. *Tempus quod vobis furiosus tabule ludus solebat anferre, lætæ divini incipiat occupare.* Fredegar. c. 27. *Protadius in tentorio Theodorici Regis, cum Petro Archiatro, ad tabulam ludens*

Cap.
16.

sedebat. Paul. VVarnefrid. de gest. Longobard. lib. 1. cap. 13. *de spe victoriae nihil ambigens ad tabulam ludit.* Sidon. lib. 8. epist. 12. *Hic tabula calculis strata bicoloribus. Hic tessera frequens, eboratis resultatura pyrgorum gradibus expectat.* Tesserae sunt taxilli lusorij, inde ludentes hoc genere ludi dicuntur tesserarij. Ammian. libr. 28. *Quidam aleatorum vocabulum declinantes, ideòque se cupientes appellari tesserarios.* Abbatissa Piëtaviensis inculata, quod tabula luserit, sese purgavit dicens, id nec veritum per regulam, nec per Canones id est per Cæsarij Arelatensis regulam quam imposuit B. Radegundis monasterio Piëtaviensi.

Atque seculares cum Abbatissâ reficerent. Abbatissa Piëtaviensis inculata quod seculares cum ea reficerent, id est reficerentur epulis, respondit se nullam hac super re consuetudinem instituisse, sed ut moris erat à temporibus B. Radegundis diebus certis fidelibus Eulogias, id est epulas benedictionis nomine obtulisse, numquam tamen se cum illis epulatam.

De palla holoserica vestimenta neptis sua temerariè fecerit. Abbatissa eadem culpata quod neptis suae sponsalia celebravit intra monasterium, eique vestem contexuerit de pallâ quae data erat ad ornatum altaris; non negavit sponsalia celebrata intra monasterium, sed hoc actum coram Episcopo clero & senioribus, & si qua culpa esset veniam petijt, de pallâ non negavit se nepti vestem confecisse, de Masorte Holoferico quem muneris causa ei dedit nobilis monacha cui nomen erat Didimia, de eo quod reliquum fuit pallam confecisse ad ornatum altaris Gregorij verba infra hæc sunt. *De palla quod reputaret protulit Monacham nobilem, quae ei Masortem Holofericum quem de parentibus detulit, muneris causa concesserit.* Masorte Holofericum, erat vestis muliebris, caput & humeros tegens, vestis laxioris genus fuisse ex eo liquido colligas, quod Masorte de quo sermo est hic, fuit idoneus ad vestem neptis Abbatissae, & ad palium altaris. Masortis meminit Fortunat. in vit. S. Hilarij apud Surium 13. Jan. *Item cum juxta consuetudinem, quadam nocte cereus illuminatus fuisset, casu super sepulchrum ejus ardens corruit, ita ut super Masortem quo cecidit, sine lesione aliquâ peraraderet.* Idem in vit. S. Radegund. Apud Surium August. 13. Ma-

fortem novum linteum, auro vel gemmis ornatum. Masotte fuit & pallium monasticum Cassian. de instit. Cœnobit. libr. 1. cap. 7. *Post hac angusto palliolo tam amictus humilitatem, quam vilitatem pretij, compendiumque sectantes, colla pariter, atque humeros tegunt, quæ Masottes tam nostro quam ipsorum nuncupantur eloquio.* Libato nomine à græco μαφόριον, elisum ex ἀμαφόριον quod id genus vestis humeros tegat.

Foliola aurea quæ fuerant in gyro palla. Lymbus pallæ de qua Abbatisa nepti vestem contexit, erat ornatus foliolis aureis. Palla est breve pallium usque ad genu, Valer. Flacc. 3. Argonautic. *Summo palla genu.*

Vittam de auro exornatam eidem nepti suæ superflue fecerit. Abbatisa incusata quod neptis sponsalia celebravit, intra monasterium, & quod vittam auro ornatam eidem fecerit. Vittæ est fascia quæ in modum coronæ imponebatur capiti nubentium puellarum. Vittam de corona sponsalitia intelligi opportunum est, quia vittæ tradita est puellæ, occasione sponsalium, & Abbatisa probavit per testes se eo nomine accepisse viginti solidos à sponso puellæ, ut hæc fierent ad ornatum puellæ. Diadema vocat Hieronym. in Ezechiel. libr. 4. cap. 16. in illa verba. *Et coronam decoris in capite tuo. Coronam autem vocat diadema feminarum, quo capillorum stringitur & ornatur ambitio.* Coronam ob collocandas nuptias adhibuit M. Tull. 3. de orator. *Tetulit coronam ob collocandas nuptias.* Tertull. de coron. milit. *Coronant & nuptiæ sponfos.*

Barbatorias intus eo quod celebraverit. Varios inter lapsus qui objiciebantur Abbatisæ Pictaviensi illud fuit, quod barbatorias intus, id est intra monasterium celebraret, consuetudo prava inoleverat, ut clerici & Monachi larvas seu personas agerent in Ecclesia & monasterio, & ut mulieres veste virili induerentur, & barbatorias, id est capillum & barbam, virilem in modum assumerent, quod vetuit Conc. Nannetens. *Nec larnas demonum ante se fieri consentiat, quia hoc diabolicum est, & à sacris Canonibus prohibitum,* can. nullus 44. dist. can. nullus de consecr. dist. 5. & Synod. in Trull. can. 62. ubi morem seculi rectè observat damnatque Balsamo. De hujusmodi ludo intelligendus locus singularis in fragment. Petronij. *Tum*

Trimalcio amici inquit hodiè servus meus barbatorum facit & Satyrici dicuntur qui ludi causa sibi imponunt larvam, id est barbam Accurs. in l. uuic. in pr. C. de latin. liber. toll. Satyrici ludentes imponunt larvam, id est barbam, ut etiam juvenis videatur senex, qui non est. De his Ekkeard. junior de casib. monast. S. Galli cap. 2. Saltant Satyrici, psallunt Symphoniaci.

De vestimento verò dixit, si quis earum arcellulas scrutaretur, amplius eas habere quàm necessitas indigeret. Arcellulæ sunt parvulæ arcæ, in quibus vestes vel pecuniæ reponuntur, Gregor. supr. libr. 2. cap. 40. In hanc arcellulam solitus eras pater meus numismata auri congerere. Monasterijs debet esse unum vestiarium, de quo Monachi vestem assumere debent Augustin. epist. 109. ad Monachas quasdam. Et sicut pascimini ex uno cellario, sic induamini ex uno vestiario.

Sed ad iussione[m] Episcoporum repromisit, cervice se inflexa, per pœnitentiam, quicquid juberetur implere. Abbatissâ Pictaviensis de varijs insimulata, de nonnullis confessâ, de his submissa cervice se pœnitentiam accepturam promisit. Ait cervice inflexa, quia pœnitentes accipiebant pœnitentiam prostrati, demisso capite & cilicio tecto Conc. Agathens. can. 9. In capite quadragesima omnes pœnitentes, qui publicam suscipiunt, aut susceperunt pœnitentiam, ante fores Ecclesiæ se representent Episcopo civitatis, sacco induti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis, reos se esse ipso habitu & vultu protestati. Idem Conc. can. 15. Pœnitentes tempore quo pœnitentiam petunt, impositionem manuum & cilicium super caput à Sacerdote sicut ubique constitutum est consequantur. Can. pœnitentes can. in capite 50. dist. pœnitentium caput quoque ab Episcopo virgâ ferièbatur Optat. Milevit. lib. 1. cap. 9. Et quassetur illi caput de pœnitentiâ.

Tunc nobis percunctantibus, causam adversa partes que majora crimina commiserunt, id est qua prædicationem sui Sacerdotis, intra monasterium, nè foras procederent despexerunt. Chrodiendi & socijs, quod fuit inter majora crimina objectum, quod sprete monitione Marovei Episcopi è septis monasterij egressæ sunt sine consensu Abbatissæ. Monachis utriusque sexus non licet egredi è Monasterio sine consensu Abbatis vel Abbatissæ Syn. 6. in Trull. can. 46.

Monasterium seditiosissimè accensis in corte cuppis. Monasterio Pictaviensi ignis subiectus, accensis in corte cuppis. Cortis vel curtis à Latino curia corruptum hic accipitur pro aula, aliàs curtis seu cortis est villa prædium Frodoard. in Chronic. ad ann. 937. *Quidam Presbyter de Bononis curte sic enim villa vocatur.* Adamus Bremens. libr. 4. cap. 5. *Quinquaginta ergo cortes dominicales habuit Archiepiscopus.* Curiam profundo seu prædio interpretatur Innocent. III. in cap. cum Bertholdus de re iudicat. *Cum Bertholdus miles curiam suam sive fundum Nuinenasten P. militi pignori obligasset, ait seditiosissimè id est per seditionem.*

Vestibus ac securibus contractis posticis. Postica est ostium in posteriori parte ædium. Festus *posticum ostium dicitur in posteriori parte ædium.* Papias. *Posticum ostium est latens ostium, dictum quod remotum sit à publico.* Plaut. in Mostellariâ *Nunc ergo me illa per porticum ad congerrones conferam,* Gall. *vne poterne.*

Denudata & discissa capillis Abbatissa, graviter ad ridiculum ducta, & tracta per compita. Abbatissæ capilli vulgi notantur. Hac ætate sanctimoniales saltem quæ erant regij generis non erant tonsæ ad cutem, quod erat contra Canones. Etiam Vestales deponebant capillum. Plin. libr. 16. cap. 44. *Antiquior illa est (Lotos) sed incerta ejus ætas quæ capillata dicitur, quoniam Vestalium virginum capillus ad eam defertur.* Abbatissa nudata veste, traducta ad ridiculum id est ut rideretur ab omnibus, ridiculum est risus publicus. Plaut. in Amphit. *Equidem joco dixeram dudum ridiculi causâ.* Lamprid. in Heliogabalo. *Habuit leones & leopardos exarmatos in delicijs, quos edoctos per mansuetarios, subito ad secundam & tertiam mensam jubeat accumbere ignorantibus cunctis, quod exarmati essent, ad pavorem & ridiculum excitandum.* Conspectu sc. ferarum excitabatur pavor, mox ubi apparuisset eas esse exarmatas & innoxias pavorem excipiebat risus convivarum. Gregor. de mirac. Martyrum libr. 1. cap. 79. *Qui ait ad Episcopum sile sile decrepite, jam infrenatum te loris, circuire urbem super asinum faciam, ut sis in ridiculo omnibus, qui te aspexerint.* Idem libr. 3. cap. 13. *Ita ut & quadam vice uxori quæ sanctus fecerat pro ridiculo indicaret.* Idem libr. 6. cap. 46. *Nec aliunde magis dum*

secretus esset exercebat ridicula vel jocos, quam de Ecclesiarum Episcopis. Augustin. de fide contr. Manich. cap. 74. *Magna ridicula, magna cæcitas.*

Cap.
19.

Cum primum decurrente pure, cæpissent ipsa vulnera claudi. Pus est sanies manans è vulnere, vel ulcere. Gregor. de vit. Patr. cap. 19. *Mulier quædam filiam suam exhibuit vulneribus plenam, & ut quidam vocant, pus eadem generat, & infra, erumpente sanguine mixto cum pure.*

Ibique sub custodia degens, Rex Episcopos arcesiri, ad ejus examinationem præcepit. Episcopi adhibiti à Childeberto Rege ut audirent Ægidium Episcopum Rhemensem, etiam in crimine Lææ Majestatis, ob reverentiam ordinis Episcopalis.

Villus verò quas memoras, per illius Regis chartus emerui. Donationes prædiorum & rerum immobilium fiebant per chartam, quæ non valebat nisi munita esset subscriptione Referendarij cui successit Cancellarius, quo pertinent verba quæ sequuntur. *Requisitusque Otho, qui tunc Referendarius fuerat, ejus ibi subscriptio meditata tenebatur, adfuit negat se subscripsisse.*

Quia si radix cujuslibet rei incisa non fuerit, culmus qui terris est editus non arescet. Culmus est calamus spicæ, qui à radicibus nascitur. Virgil. 1. Georgic. *Culumque levem stipulasque volantes, & ibi Servius. Culmus dicitur ipse calamus, stipula verò folia quæ ambiunt calmum.*

Negavit se Episcopus has epistolas, vel misisse suo nomine vel suscepisse à rescripto Chilperici. Rescriptum hoc est responforia epistola. Rescripta sunt responsa Principum ad libellos seu preces judicum, vel privatorum, ut in rubr. C. de divers. rescript.

Sed puer ejus familiaris adfuit, qui hæc notarum titulis, per tomos chartarum comprehensa tenebat. Adversus Ægidium prolatae sunt epistolæ, quas dicebatur scripsisse ad Chilpericum Regem, vel ab eo accepisse, sed de his convictus est per puerum ejus familiarem, qui has epistolas per notas scriptas, varijs tomis id est voluminibus collectas, apud se tenebat, Notarij erant qui dictata scribebant per notas, unde nomen No-

tarij Augustin. de Doctrin. Christian. libr. 2. cap. 26. *Ex eo genere sunt etiam notæ, quas qui didicerunt, propriè jam notarj appellantur.*

*Nam ego novi me ob crimen Majestatis reum esse mortis. Ægidius Rhemensis Episcopus læsæ majestatis insimulatus apud Episcopos, & testibus tabulisque convictus rem ipse confessus est, se reum mortis non negavit, ob crimen læsæ majestatis. Rei damnati antequam traderentur supplicio deducebantur ad Ecclesiam, & ibi publicè reatum confiteri soliti Sigibert. ad ann. 1094. *Iubente Vicedomino vocata mulier venit, & qualiter hominem occidisset, nequaquam celavit, judicatum est igitur eam ignibus debere concremari, sed prius ducta ad Ecclesiam Beatæ genitricis Mariæ, peccatum suum coram Deo & hominibus ex ordine narravit, &c.**

Hac Episcopi audientes, lamentantes fratris opprobrium obtenta vita, ipsum ab ordine Sacerdotali, lectis Canonum sanctionibus remouerunt. Ægidius Rhemensis Episcopus in Concilio Episcoporum Metis congregato depositus. Remissâ ei à Rege poena capitis, intercessione Episcoporum. Idem Flodoard. Rhemens. Hist. libr. 2. cap. 2.

Epiphania Abbatis officio, qui basilica sancti Remigij præerat remoto. Epiphanius Abbas S. Rhemigij, testis auditus adversus Ægidium Rhemensem Episcopum, idemque cum eo, eodem judicio, Abbatis officio depositus, quia inventus est particeps scelerum Ægidij.

*Veniam petijt promittens se cum charitate Abbatissæ monasterium ingredi. Balina admissorum veniam petijt, & promisit se redituram ad Piçtavense monasterium, è quo discesserat cum charitate Abbatissæ, id est cum bona venia Abbatissæ. In caritatem receptum Nantinum Comitem ab Heraclio Episcopo Engolismensi, id est in gratiam seu communionem dixit Gregor. supr. libr. 5. cap. 36. *Convalescentibus autem apud civitatem Sanctonas Sacerdotibus deprecabatur Nantinus ut pacem Episcopi mereretur. At ille fratrum jussioni obaudire procurans Comitem in charitatem recepit. Caritatis nomine pro gratia usus est idem libr. 6. cap. 19. Sed ille cuncta emendans fratris, quasi vit integrè charitatem. Idem cap. 31. ejusd. libr. Ideò Childebertus nepos**

Cap.
10.

tuus charitatem quam nunc tecum retinet integrè vult servare.
 In præceptum Abbatis dicitur caritas, quia Abbas debet præ-
 esse cum charitate ut & Episcopus. Conc. Cabillonens. 2. can.
 11. *Cavendum est nè cum Episcopi Parochias suas peragrunt, nec*
quod absit cum charitate, sed cum quadam judiciaria investitione
stipendia ab ijs exigant. Can. cavendum 10. qu. 3. Regulæ mo-
 nasticæ scopus est charitas, id est studium charitatis hinc re-
 gula Cisterciensium, dicta est charra charitatis. Sigibert. ad
 ann. 1107. *Stephanus Abbas Cisterciensis, regulam composuit quam*
voluit nominari chartam charitatis.

Gladiumque mirabilem, cujus capulum ex gemmis Hispanicis,
auroque dispositum erat. Filij VVaddonis, ut sibi conciliarent
 Childebertum Regem, ei obtulere Balthcum auro & gemmis
 ornatum, & gladium cujus capulum auro gemmisque Hispa-
 nicis insignitum erat. Gemmarum Hispanicarum appellatione
 intelligi oportet gemmas quæ ab Indis per Hispanos peteban-
 tur, & ab Hispania ad nos perveniebant, in Hispania conte-
 xebantur etiam vestes pretiosæ quas spaniscas vocarunt pro
 Hispanicis ut Spaniam pro Hispaniâ. Anastas. in Leon. 4. *Ve-*
stem de spanisco vnam ornatam in circuitu de fundato; similiter
vela de spanisco ornata in circuitu de fundato, & rursus. Vela de
spanisco duo.

Cap. 22. *Vivariensem Avennicamque urbem, graviter lues inguinaria*
devastavit. Vivario Albensium civitas Episcopalis Provinciæ
 Narbonensis vulgò *Viviers*; alia ab Alba Helviorum Plinio
 memorata libr. 3. cap. 4. quæ est nostris *Aubenas* ejusdem
 Diocesis.

Cap. 14. *Opplata ligni congerie pice tergoribusque suillis immixti.*
 Martyres cremari solebant lignis pice tergoribusque suillis
 immixtis, igni damnati solebant & indui tunica pice & sul-
 fure illitâ, Senec. epist. 14. *Cogita hoc loco carceres & cruces, &*
eculeos, & uncum, & adactum per medium hominem qui per os
emergat stipitem, & distracta in divorsum ætis curribus mem-
bra, illam tunicam alimentis ignium, & illitam & intex-
tam.

Cap. 25. *Ibique indutus pellibus, quasi religiosus orabat.* Ea ætate im-
 postor quidam fingens se Christum adjuncta sore se merc-

trricula, quam vocitabat Mariam, vagabatur per Galliam, plebis turbas post se trahens.

Ad quem includendū pars adversa, divinandi ei tribuit facultatem. Impositori huic pars adversa sive adversarius id est diabolus tribuit potestatem divinandi, Diabolus Hebraica lingua vocatur Sathan id est adversarius sive contrarius, vel Belial id est Apostata. Græcis & Latinis Diabolus à Græco δίαβολος quod est calumniator. Hieronym. in Esaiam libr. 7. cap. 27. *Tradunt Hebraei, Diabolum id est criminatorem, quod Græcum nomen est Hebraicè appellari Sathan, hoc est adversarium, appellaturque Belial, id est Apostata, prævaricator & absque iugo, unde & Apostolus quæ inquit communicatio Christi ad Belial, quod iisdem ferè verbis repetit idem in epist. ad Ephes. libr. 2. cap. 4. Gregor. ipse libr. 6. cap. 29. Princeps verò noster, quem vos diabolum nominatis, nihil in ea participatur.*

Isque accepto Episcopatu, omnem scholam decessoris sui, Syros de genere suo, Ecclesiastica domui ministros statuit. Eusebius ex negociatore Syro factus Episcopus Parisiensis statim omnem scholam ministrorum decessoris sui dimisit. Scholæ Palatinorum erant diversa tagmata seu ordines & corpora militantium sub uno Comite in palatio, sic dicta à Græco σχολάζω quæ sonat vaco. Ambros. in 1. ad Corinth. cap. 12. *Scholæ enim sunt quæ positæ in se dant dignitatem, ut loci honor hominem faciat gloriosum, non propria laus.* Corippus de laudibus Justin. libr. 3.

Aciti proceres omnes scholaque palati est.

Similiter schola cantorum dicitur chorus sive corpus psalterum Ecclesiæ, incertus auctor in vit. Carol. M. *Præcipiens de omnibus civitatibus Francia magistros scholæ antiphonarios eis ad corrigendum tradere, & ab eis discere cantare, & infra quantumque Magisterium Romanum superat Metense, in arte cantilena tanto superat, Metensis cantilena ceteras scholas Gallorum.* Abbas Urspergens. in Carolo M. *Fuit autem consuetudo, ut in Basilica ejus, Magister scholæ designaret, pridè singulis quod responsorium quis cantare deberet in nocte.*

Nam illum non oportet scandalizari, si consobrinum ejus fratris mei de sancto suscipium lavacro, quia hanc petitionem nullus Christianorum debet abnuere. Patrimi seu suscepto.

ris officium, est pietatis officium, quod à Christiano quoquam respui non potest.

Cap.
29.

Ac ex familia propria tonsuratos instituit Monachos. Aredius coenobium construxit in suo fundo in finibus Lemovicum, & ex propriâ familiâ tonsuratos instituit monachos. Monachi tonsi, & hoc est quod dicitur monachos recipi humiliatis, id est decurtatis capillis Gregor. de glor. Confess. cap. 22. *Ad nos verò cum horum notitia devenisset, puerum humiliatis capillis huic monasterio celsimus.* Monachi tonsi ab Abbate cum recipiuntur Gregor. de vit. Patr. cap. 6. de Gallo. *Cumque ei pater cujusdam Senatoris filiam querere vellet, ille assumpto secum puerulo, Monasterium Cromonense expetijt, sexto scilicet de Arverna vrbe Milliario, suppliciter Abbatem exorans, ut sibi comam capitis tondere dignaretur.*

Et valedicens abscessit gratias agens Deo, quia priusquam obiret, sepulchrum Beati Antistitis osculari promeruisse. Aredius Abbas gratias egit Deo, quod priusquam è vivis abiret, licuerit osculari sepulchrum B. Martini. Moris erat antiqui osculari sepulchrum & reliquias Sanctorum Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 49. *Dumque beatum sepulchrum labijs osculans, lachrymis rigat, mox beati Confessoris auxilium implorans, fide non diffusus solitum preestolatur auxilium.* Idem cod. libr. cap. 36. *Osculato autem fideliter velo, quo capsula Sanctorum cooperta erat, mox in pedes constitit.* Et Gregorius inft. h. ipso cap. *Post celebratum vero funus, mulier quedam rictu patulo sine vocis officio, ad ejus accessit tumultum, quo osculis delibato, elocutionis meruit recipere beneficium.*

Cap.
30.

Apud Lemovicum verò urbem, ob Dominici dici injuriam, pro eo quod in eo operam publicam exercerent plerique igne cælesti consumpti sunt. Dies dominicus colendus absque opere servili à vespera ad vesperam Syn. Laodic. can. 29. Capitul. lib. 1. cap. 86. Conc. Agath. can. 47. Aurel. 1. cap. 28. can. missas & seq. de consecr. dist. 1. Rothomag can. 9. Burkard 2. decr. c. 239. Diem dominicam non impunè contemni probavit incendiū Lemovicæ urbis, quod contigisse memoratur ob injuriam dominicæ.

Cap.
31.

Hic prohibuit nè Maximus gladium in Hispaniam ad interficiendos destinaret hereticos. Martinus Turonensis Episcopus in-

tercessit apud Maximum Tyrannum Treveris sedentem, nè gladio sæviretur in Priscillianistas in Hispania, in Gallia in Synodo Burdegalensi damnati Ithacius & Ursatius Episcopi qui apud Maximum effecerant ut in Priscillianistas gladio animadverteretur, Sever. Sulpit. Hist. sacræ libr. 2. cap. 60. & seqq. ad fin. usque Sigebert. ad ann. 386. Priscillianum seculi gladio, & totius orbis iudicio damnatum refert Hieronym. ad Chtesiphont. advers. Pelag. *Quid loquar de Priscilliano, qui & seculi gladio, & totius orbis auctoritate damnatus est.*

In monasterio verò quod nunc Maius dicitur, basilicam in honorem Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli edificavit. Martinus Turonensis E. edificavit monasterium quod Majus dictum est. Hodie Marmonsfier. Hujusce monasterij meminit Bernard. Clarevallens. epist. 228. Cluniacenses, & qui de Majori Monasterio sunt. Ordericus Vital. libr. 4. ad ann. 1067. Maius enim Monasterium à sanctissimo Martino Turonorum Archiepiscopo, ceptum est, ibique bonorum hominum religio crevit, inspirante Deo, & multiplicata est. & Aute Severus de vit. B. Martin. Aliquando ad Ecclesiam cellula usus est, deinde cum frequentantium inquietudinem ferre non posset, duobus serè extra civitatem milibus Monasterium statuit, &c.

In vicis quoque id est Alingaviensi, Solonacensi, Ambaciensi, Cesomagensi, Condatensi, Ternomagensi Ecclesias edificavit. Martinus Turon. E. Ecclesias edificavit certis vicis, quos inter censetur vicus Ambiacensis, hic est Turonicæ Diocesis ad Ligerim. Gregor. de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 17. Quodam die dum Guntranus Boso, contra vicum Ambiacensem Ligerim fluvium transmearet. Idem libr. 4. cap. 41. Puer quidam pedibus manibusque contractus de vrbe Themallo in pago Turonica vrbe, vici Ambiacensis adveniens ad Basilicam sancti, ibi fuit castrum vetus memoratum Severo Sulpitio dialog. 3. In vico autem Ambatiensi, id est castello illo veteri, quod nunc frequens habitatur à fratribus. Feudum nobile quod honoris nomine intellexit Robert. Montens in Chronic. ad ann. 1161. Caput autem sui honoris sc. Ambasiam tenebat de Rege Henrico, nostris Amboise. Vicus Condatensis hic est ubi vita decessit Martinus vulgò Condè, Briccius proximus Martini succellor, insti-

tuit alias Ecclesiæ per vicos Gregor. infr. hoc cap. *Hunc ferunt instituisse Ecclesias per vicos.*

Calatennum Bricam Rothomagum Brioteidem Cainonem. Cainone oppidum seu castrum Turonicæ Diocæsis Gregor. de glor. Confess. cap. 22. *Deinde ad castrum Cainonense Urbis Turonica veniens, Monasterium conlocavit.* Idem supr. libr. 5. cap. 18. *Cainone verò Turonico vico, nobis Chinon.*

Brixis Iciodorum Lucas Dolus. Lucas castrum Turonicæ diocæsis. Locias idem Gregor. de vit. Patr. cap. 18. *Commissaque Leubatio Præposito summa regule Monasterium aliud statuit quod nunc Locias vocant, situm scilicet super fluuium Ligerim in recessu cui nunc castrum supereminet ipso nomine, ut monasterium vocitatum.* Posteriores Lucas. Abbas Vrspergens. in Chronic. *Capto quodam castello quod dicitur Lucas, vulgò Loches.*

Turres holocryso testas. Lacerda cap. 74. adversar. n. 11. *explanat turres puro auro testas, verum Holocrysum non esse aurum purum authorem habemus ipsum Gregorium de mirac. D. Martin. libr. 2. cap. 43. Pendebat autem super ipsum altare crux holocrysa eleganti opere facta, & erat tam præclara visu, ut eam putares ex auro esse mundissimo, & fidem superat Episcopum qui erat auctor operis, turres auro tegere potuisse. Magis est igitur ut credamus Holocrysum hic accipi pro auricalcho, id est pro ære deaurato, quod rusticis habetur pro auro.*

In alijs etiam operibus elegans fuit. Faber lignarius dicitur elegans in opere propter peritiam artis. Gregor. supr. libr. 4. cap. 35. *Erat enim puella elegans opere.* Mundities Gregor. de vit. Patr. cap. 12. *Video te fili dilectissime in grandi elegantia compositum, & elegantia operis dicitur Gregor. libr. 4. cap. 20. Protinus Beati Martini basilica ordinante Chlotario Rege stanno cooperta est & in illa qua prius fuerat elegantia reparata.* Elegans etiam pro diserto & callido. Gregor. cod. libr. cap. 29. *Vt erat elegans & versutus.* vel pro pulchro & formoso, idem libr. 3. cap. 1. *Habebat jam tunc Theodoricus filium nomine Theodobersum elegantem atque utilem.*

Hic instituit mensam Canonicorum. Baudinus Turonicus Episcopus instituit mensam Canonicorum id est collegium Canonicorum, quod mensæ appellatione intelligitur, quia ea

etate Clerici vivebant in commune una & eadem mensa. Gregor. de vit. Patr. cap. 9. *Nec multò post Diaconatus officium sumens, vacabat jejunijs, delectabatur vigilijs, exercebatur lectione atque in oratione assiduâ promptus effundebatur, ut nec ad convivium mensæ Canonicae cum reliquis accederet clericis, quod audiens Archidiaconus frendens contra eum ait. Adam Bremens. libr. 2. cap. 51. de Bezelino Archiepiscopo Bremensi. Nam & claustrum renovavit, & canonicis mensam ipse primus instituit.*

LIBR. XI.

FREDEGARII.

Cap. 1.

ECCLESIAM Beati Marcelli, ubi ipse pretiosus requiescit in corpore, suburbano Cabillonensi. Guntranus Ecclesiam B. Marcelli martyris apud Cabillonum condidit, & ibidem monasterium posuit & instituit ad exemplum Monasterij Agauensis. Marcelli martyris Cabillonensis meminit idem de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 53.

Cap. 16.

Eo anno exercitus Childeberti cum VVarnis, qui rebellare conati fuerant fortiter dimicavit, & ita VVarni trucidati videti sunt, ut parum ex eis remansisset. VVarni à Childeberti Junioris Regis Austrasiæ copijs, ad internecionem propè delati, hi erant populi Germanici subditi Regibus Francorum, qui diviso regno in tetrarchias fuere ditionis Regni Austrasiæ.

Cap. 21.

Eo anno Theodobertus & Theodoricus exercitum contra VVascones direxerunt, ipsosque Deo auxiliante dejectos suæ dominationi redigunt, & tributarios faciunt, Ducem super ipsos nomine Genialem instituunt, qui eos feliciter domnavit. VVascones à Theodoberto & Theodorico Regibus domiti, & tributarij facti, Genialis Dux eis impositus, in hunc diem VVascones Aquitaniæ valde infesti fuere, & ab Austrovaldo Duce sæpiùs tentati, sed infelici exitu de quo Gregor. supr. libr. 9. cap. 7.

Cap. 22.

Eo anno corpus sancti Viëtoris qui Salodoro, cum sancto Vrsione passus fuerat, à beato Aconio Pontifice Mauriannense invenitur. Idem refert Sigebert. in Chronic. ad ann. 608. Corpus san-

Et Victoris Thebei, apud Solodorum cum sancto Vrso passi invenitur. Victor & Vrsus milites legionis Thebeæ apud Solodorum Martyrium passi sub Maximiano. Horum corpus inventum ab Æconio Mauriannensi Episcopo. Mauriana urbs Sabaudix, olim Taurinensis Diœcesis, postea propriuzn habuit Episcopum. Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 14. Etiam quadam mulier à Mauriana urbe progrediens ipsius Præcursoris reliquias expetivit, & infra. Et quia locus ille Mauriennensis ad Taurinensem quondam urbem pertinebat, tempore illo quo Rufus erat Episcopus, ait Archidiaconus ejus ad eum, non est dignum ut hoc pignus in loco viliori teneatur, sed surge & illud accipe, & defer ad Taurinensem Ecclesiam, qua plus popularis habetur. Maurianensis Ecclesia sacra Joanni Baptistæ, & ipsius reliquijs insignis. Anastas. in Stephan. III. Maurienna in Ecclesia sancti Joannis Præcursoris Domini nostri Iesu Christi atque Baptistæ. Victorem passum apud Troiam quæ Xantis dicitur tradit Otho Frisingens. Chronic. libr. 3. cap. 45. Victorem etiam cum cccix. in urbe Troia qua nunc Xantis dicitur, interemerunt.

Vt surgens protinus iret ad Ecclesiam, quam Sediluba Regina suburbanum Genavense construxerat. Genava, vel rectius Geneva civitas Episcopalis in finibus Allobrogum. Cæsar de bell. Gallic. libr. 1. cap. 2. Extremum oppidum Allobrogum, proximumque Helvetiorum finibus Geneva. Januba Gregorio de vit. Patr. cap. 8. Igitur Florentinus quidam ex Senatoribus accepta Artemia conjuge, cum duos jam haberet liberos, ad Episcopatum Ianubensis urbis expetebatur. Genebensis urbs eidem eod. cap. Apud Gebennensem Galliarum urbem, dum ejus reliquia cum honore psallentij portarentur. Gebenna Othon. Frisingens. de gest. Frideric. libr. 2. cap. 29. Tres civitates inter Iuram & montem Iovis Losannam Gebennam & N. accepit.

Induamur uterque ego & tu vestibus vermiclis, præcidamur cæteris, ubi congressus erit certaminis. Vestes vermiclæ sunt vestes purpureæ, à Latino vermiculus, quo utuntur tingendæ purpuræ, unde vestes vermiculæ dictæ, & elisa voce vermiclæ, sic emblemata vermiculata dicta in pavementis tessellæ ubricatæ. Lucillius apud Plin. libr. 36. cap. 25. Ante pavimenta, atque emblemata vermiculata, & M. Tull. 3. de Orator.

Quum lepidè lexeis composta, ut tesserula omnes arte pavimento, atque emblemate vermiculato. Milites in Gallia usi vestibus purpureis quas vocant de Escarleta. Thom. Cantipratens. libr. 1. cap. 7. Vestes ejus ex scarleta forrata, variè duplices vix genua contingentes, idem libr. 2. cap. 28. Matrem quoque suam cum in solemnitate quadam optimis scarleticis, & rubicundis vestibus uteretur, cum graui mæore corripuit in Ecclesia coram sedentibus. VVillelm. Nangius de gest. Ludovic. Ab illo enim tempore numquam indutus squaleto l. scarleto, vel panno viridi in boneta, nec pellibus varijs, sed veste nigri coloris, vel camelini, seu persa. Nobiles viri purpura usi maximè in bello vel singulari certamine, ut probatur ex hoc loco, ubi Landricus provocans Bertoaldum ad singulare certamen, monet ut ad hoc induantur uterque vestibus vermiclis, unde ductum est vernaculum, Vermeil.

Ibique & mea, & tua apparebat utilitas. Utilitas est fortitudo seu virtus bellica. Gregor. supr. lib. 2. c. 2. Novi inquit utilitatem suam, quod sis valde strenuus. Utilis est vir fortis strenuus & utilis bello. Fredegar. infr. cap. 47. Vinidi cernentes utilitatem Samonis eum super se eligunt Regem. Gregor. supr. libr. 4. cap. 3. Precor ut sorori meæ serue vestre utilem, atque habentem virum ordinare dignemini. Idem eod. libr. cap. 22. Et ad Francos utiliores petijt, idem libr. 2. cap. 9. Ferunt etiam tunc Chlogionem utilem ac nobilissimum in gente sua Regem Francorum fuisse, Idem valet probitas, id est strenuitas. Guill. Brito. Philipp. libr. 1.

Tot bene gesta domi, tot militia probitates.

— Per nimiam probitatem illius & actus.

Gallis proiessere, probus preus. Eodem significatu valentia pro strenuitate animi, valleur. Zachar. 14. Et congregavit omnem valentiam populorum, quem locum laudat Tertullian. aduers. Judæos cap. 9. Augustin. contr. Maximin. libr. 3. cap. 14. Et quod iste minor, major est ille, potest tamen ad formam patris, valentiamque pervenire crescendo, idem de morib. Manichæor. cap. 16. An argumento nobis est, firmitas quadam atque valentia, quæ istis rebus detrahi videtur & paulò post, non enim athleta quibus illud robur & valentia maximè est necessaria.

Provinciam Cantabriam Gothorum Regno subegit, quam ali Cap.
quando Franci possederant. Cantabria regno Francorum crepta 33.
per Sisebutum Regem Gothorum. Cantabri iisdem dicti Bas-
culi. Varro de re rustic. libr. 2. cap. 9. Non omnis apta natio ad
pecuariam, quod neque Basculus, neque Turdulus idonei. De-
minutivè Bascli Robert. Montens. in suppl. Sigebert. ad ann.
1179. Quidam Bascli & Navarrensés, & Brebensonés venerunt
ad urbem Burdegalensem. Innocent. III. libr. 1. epist. 533. Con-
junctis & adjunctis Coterellorum, & Basclorum reptis diversis,
Basculorum appellationem retinuit Conc. Lateranense habi-
tum sub Alexandro III. cap. 5. De Brebantionibus, & Arra-
gonensibus, & Navarris & Basculis, & Coterellis, qui tantam
in christianis immanitatem exercent, ut nec monasterijs deferant,
similiter constituimus, &c.

Vbi ad ventrem purgandum in Faldeone sedebat, sagittâ sauciùs Cap.
moritur. Falda Saxonica lingua est stabulum ovile, inde faldeo 34.
sella stercorearia, & faldones lanæ vestes Helmold. Hist. Sla-
vor. libr. 1. cap. 1. Itaque pro laneis indumentis, quos nos appel-
lamus Faldones, illi offerunt tam pretiosos martures. inde du-
ctum & Faldisterium sedes Episcopalis plicatilis, vulgò fauceil,
de quo Spelmannus in glossar.

In tantum ut Theodoricus Rex ad eum sepè Luxouium veni Cap.
ret. B. Columbanus construxit Monasterium Luxovicnse in 36.
Burgundia, de quo præter Fredegarium Paulus Vvarnefrid. de
gest. Longobard libr. 4. cap. 43. Aimoin. libr. 3. cap. 193. Si-
gebert. in Chronic, ad ann. 602.

Itaque venerunt & juxta imperium Regis oblata offerunt. Co-
lumbanus respuit escas, quæ à Theodorico Rege offerebantur,
quas oblata appellat Fredegarius. Oblata sunt oblationes quæ
religionis vel honoris causâ offeruntur, oblatas alij Jo. Mo-
nach in Hist. Gaufridi Comitis, in panibus quos oblatas appel-
lant, alij offerenda, Martian. Capella libr. 2. Ut in consessu cæ-
litum offerenda probarentur. Oblata dijs probabantur, sic apud
Germanos nuptialia munera quæ dotis causâ maritus offere-
bat uxori, probabantur à parentibus & propinquis. Tacit. de
morib. German. Dotem non vxor marito, sed vxori maritus of-
fert, intersunt parentes & propinqui, ac munera probant.

Ipse verò sanctus Italiam expetens Monasterium in loco nomine Bobio construens. B. Columbanus postquam Luxoviense Monasterium in Gallia construxisset, à Theodorico Rege obpias monitiones pulsus, in Italiam transiens, in Alpihus Cotij Bobiense monasterium ædificavit Paul. Vvarnefrid. loco modo laudat. Aimoin. libr. 3. cap. 94.

7.
7.
7.

Anno duodecimo regni Theodorici, cum Alesaciones ubi fuerat nutritus, præcepto patris sui Childeberti tenebat. Alesaciones sunt iidem, qui Alfacij qui paulò post memorantur. Quòd cum undique Theodoricus timore perterritus, per pactionis vinculum, Alfacios ad partem Theodoberti firmavit, Gallis Alsace.

Ibique Theodoricus cum Scarittis utrumque decem millia accessit. Scara est globus seu cuneus lectorum militum Fredegarius ipse infra cap. 74. Scaram de electis viris fortibus. Aimoin. libr. 4. cap. 26. Anno autem decimo Dagobertus collegit lectam è Francia bellatoribus scaram, quam nos turmam vel cuneum appellare possumus. Ademar. Monach. S. Eparchij in vit. Caroli M. quòd Dominus Rex Carolus audiens in Antiissodoro civitate, mox misit scaram Franciscam in Saxoniam ad resistendum Saxonibus.

8.
8.

Theodobertus expoliatus, equisque ejus, cum ferratura rei, totumque Berthario à Theodorico conceditur. Ferratura pro ornatu seu instrumento militari, quod ferro maximè constat, nisi malis legere foderatura, pro veste regia foderata id est substrata pretiosis pellibus, ut legitur in cle. ult. de vit. & honest. cleric. & cle. nè in agro §. statuimus de stat. Monach.

Ob quam rem Theodoricus cum jam toti Austria dominaretur. Austria accipitur hic pro Austrasia, ut infra hoc cap. de Austria & Burgundia movere precipit, & idem cap. 39. Clotharius factione Arnulfi & Pipini, vel cum cæteris proceribus Austram ingreditur. Austrasia regni caput fuit Metis.

8.
8.

Clotharius respondebat, & per suos legatos Brunichildi mandavit, iudicio Francorum electorum, quicquid procedente domino à Francis inter eosdem iudicabitur, pollicitum esse implere. Cum Brunichildis Theodoricum Regem per legatos interpellaret, at de Regno Theodoberti Germani sui abscederet, Theodoricus respondit, se staturum iudicio Francorum electorum. Ma-

jores causâ dirimebantur judiciis Francorum, id est ordinum Franciæ, judicio Francorum damnatus est Bernardus Rex Italiæ ob conjurationem in Ludovicum P. Patrum Aimoin. libr. 4. cap. 106. *Transactoque quadragesimali jejunio, paucis post sanctum Pascha diebus conjurationis auctores, simul & Regem tantum Francorum capitali sententia condemnatos, luminibus tantum jussit orbari.* Tempore Ludovici Crassi causa quæ erat inter Haimonem cognomine Variam vaccam Burbonensem Dominum, & nepotem ex fratre Erchonbaldo disceptata judicio Francorum postulante Alardo Guilebardi Bituricensi. Suger. in ejus vita. *Alardus Guilebaldi Domino Regi humillimè supplicans rogat, quatenus nobilem Baronem Haimonem nomine variam vaccam cognomine Burbonensem dominum nepotem majoris fratris Erchonbaldi scilicet filium exheredantem tam presumptuosa audacia compesceret, & Francorum judicio, eorum quis quid habere debeat determinavit, hic verò retento castro & eodem Haimone in Francia causa reducto, Francorum judicio aut concordia, avunculi & nepotis litem, tam justissimè quam piissimè diremit.*

Burgundiæ Barones verò tam Episcopi, quam ceteri Leudes timentes Brunichildem. Barones sunt regni optimates, & majores vassi seu vassalli Regij. Aimoin. libr. 5. cap. 50. Barones & regni optimates complures, qui etiam Hispaniam perdomare sufficerent. VV. Nangius de gest. S. Ludovic Rex nobilis communicato cum suis Baronibus consilio, tertio jussit eos suo Parlamento interesse. Idem Fredegar. cap. 55. Burgundiæ Barones.

Cap.
41

Veniensque Sigebertus in Campaniam Catalaunensem, super fluvium Axonam. Campania divisa in Rhemensem, & Catalaunensem. Gregor. libr. 4. cap. 17. Childebertus autem Rex dum Clotharius contra Saxones decertaret, in Campaniam Remensem accedit. Idem libr. 5. cap. 19. Meroveus verò dum in Rhemensis Campaniâ latitaret.

Meroveus Ingobodo Grassioni commendatur, ubi plures annos vixit. Grassiones sunt iudices seu præfecti pagi cujuspiam. Fredegar. infra cap. 74. Scaram de lectis viris fortibus, de Austria & Burgundiâ, cum Ducibus & Grassionibus secum habens. Leo Ostiens. Chronic. Cassinens. libr. 1. cap. 14. Episcopus omnes &

Abbat, Duceſque, & Graſſiones, ac plures qui ſecum venerant, Honoratos ſubſcribere mandans. Idem Anaſtaſ. in Adriano iſdem ferè verbis Graſſiones alij appellitarunt Paul. Diacon. de geſt. Longobard. libr. 5. cap. 36. *Hic dum Dux eſſet, Tridentina civitate, cum Comite Bajoariorum, quem illi Graſſionem dicunt.*

Clotharius cum Brunichildis ſuo conſpectui præſentaretur per triduum eam diverſis tormentis afflictam jubet prius camelo per omnem exercitum ſedentem perducere. Brunichildis Regina, juſſu Clotharij II. ignominia causa camelo invecſta per caſtra traducta, Rei damnati priuſquam ultimo ſupplicio tollerentur, camelo vel aſino traduci ſoliti. Georgius Epicoſopus Alexandrinus Arrianus à plebe caſus, priuſ camelo traductus, Epiphan. hæres 76. art. 1. Socrat. libr. 3. cap. 2. Juvenali Epicoſopo Hieroſolymitano ſua ſede pulſo à Monachis Paleſtinæ, in ejuſ locum intruſus Theodoſius quidam, qui Alexandria ob ſcelera camelo traductus fuerat. Evagr. lib. 2. cap. 5. Gomacharius Comes commotus in Leonem Agathenſem Epicoſopum ait ad eum apud Gregor. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 79. *Sile ſile decrepite, jam infrenatum te loris circuire urbem ſuper aſinum faciam, ut ſis in ridiculo omnibus, qui te aſpexerint.* Brunichildis poſt hæc ad calces equi indomiti crinibus ligata, concitato equo in partes diſrupta ut narrat Fredegar. hic. Aimoin. lib. 4. cap. 1. Sigebert. in Chronic. ad ann. 618.

Cap.
44.

Exinde latente fuga Luxonium ad domum Auſtraſij Abbatis pervenit. Eulaſius Luxovienuſis Abbas, poſt Columbanum laude ſanctitatis claruit. Sigebert in Chron. ad ann. 624.

Cap.
45.

Filij Hunorum, quos in uxores, & filias generaverant, tandem non ſufferentes malitiam ferre, & oppreſſione Hunorum dominationem negantes. Sufferre eſt ſuſtinere tolerare, inde ſufferentia tolerantia. Tertull. 4. adverſ. Marcion. cap. 15. *Quo ſuam ſupra in benedictionibus ſufferentiam commendaret, noſtris ſouffrir, ſouffrance.*

Cap.
54.

Eo anno Palladius, ejuſ filius & Seducius Epicoſopus Tolofanus incuſante Aighynane Duce, quod rebellionis VVaſconorum fuiſſent conſcij, exilio retruduntur. Palladius & Seducius Epicoſopus Tolofanus pater & filius accuſante Aginone Duce, quaſi conſcij

conscij rebellionis Vvasconum damnati , & in exilium trusi. Sedocum vocat. Aimoin. libr. 4. cap. 14. *Eo anno Palladius quidam , ejusque filius Sedocus Tolosatium Episcopus incusante Aniano Duce , quod rebellionis VVasconum fuissent conscij , in exilium trudentur.*

Quod fratri suo Chariberto ad transigendum ad instar privato habitu ad vivendum potuisset sufficere concessisse pagum Tolosanum , Cathorcinum , Agennensem , Petrocoreum & Santonicum. Dagobertus Ariberto fratri Tolosanum pagum , & Aquitaniae partem concessit Regino 2 Chronic. Dagobertus Monarchiam totius imperij obtinuit , excepto quod fratri suo Heriberto contra Ligerim , & limitem quo traditur partibus Vasconia pagum scilicet Tolosanum , Caturcinum Agennensem , Petrogoricum & Sanctonicum , vel quod ab his versus Pyraneos montes excluditur concessit , quo nomine cum Regem Aquitaniae vocitat Aimoin libr. 2. cap. 20. 25.

Modo amentia , id est ad modum amentis , specie amentis amenti similis.

Charibertus sedem Tolosa eligens , regnat in parte Provinciae Aquitania. Tolosa fuit sedes Ariberti , Aquitania ejus ditionis de quo prox. dictum est.

Sicharius vestem indutus ad instar Sclavorum , cum suis ad conspectum pervenit. Hæc erat vestis quam Sclaviniam vocabant à Sclavis , quæ gens eo genere vestis utebatur Cæsarius de mirac. libr. 12. cap. 40. Tempore schismatis inter Ottonem & Philippum Reges Romanorum , peregrinus quidam de transmari- nis veniens partibus , Sclaviniam suam pro vino exponens in tantum bibit. Idem cap. 42. ejusd. libr. Peregrinus quidam in villa quadam moriens Sclaviniam suam sacerdoti legavit. Inde Sclavinia dicta est vestis quali solent uti peregrini. Saxonica pariter dicitur vestis propria Saxonum Augustin. quæst. utriusque testam. cap. 127. Numquid non tunica mediocris hominis , quamvis munda Imperatori tamen sordida & illicita est , similiter & Saxonica Senatori.

Samorepondens jam sauciùs dixit. Id est offensus verbis Sicharij legati Dagoberti Regis , sauciùs vel sauciatus est , animo æger. VV. Malmesbur. de gest. Pontific. Anglor. libr. 3. Iam

Theodorus in mortem vergebat, qui de peccato in Vuilfridum commissus sauciatus conscientiam, ipsum & Erconualdum Episcopum enocauit Londoniam.

Cap.
62.

Hujus beneficij vicissitudine tributa, qua Longobardi de manna publica recipiebant tria centenaria auri annis singulis. Centenarium auri, est centenarium numorum aureorum, qui singuli præstant libram auri ut infra hoc cap. exponit Fredegar. Vnus centenarius centum libras auri capit Gregor. de glor. Confess. cap. 65. qua sanata tria ei centenaria auri Imperator offert, de centenarijs plura in Gregor. libr. 7. epist. 129. quæ hic repetere otiosum est.

Cap.
71.

Papiam cognomento Ticinum ciuitatem Italiae. Papia olim Ticinum, Regia Regum Longobardorum Paulus. VVarnefrid. de gest. Longobard. cap. 15. Et Ticinus qua alio nomine Papis appellatur. Ottho Frisingens. de gest. Frideric. libr. 2. cap. 20. Papis antiquum Regum Longobardorum Palatium fuit.

Exinde Reges Francorum & Franci essent ingrati. Ingrati barbarè sumptum pro non gratis, & acceptis. Franci Longobardis suspecti ob potentiam, nec non Romanis & Græcis Eginart in Carol. M. Erat enim semper Romanis & Græcis suspecta Francorum potentia, unde & illud Græcum extat proverbium *ἔρανον εἰσὸς ἔχουσ, καίτοιρα ἔχουσ.*

Quo audito Dagobertus ut erat cupidus, exercitum in auxilium Sisinandi, totum regnum Burgundia bannire præcepit. Bannire est vocare ad delectum seu militiam, Fredegar. insr. cap. 87. Iussi Sygeberti omnes Leudes Austrasiorum in exercitu gradiondum banniti sunt. Bannus est citatio ad militiam vel edictum quo militia indicitur, vel pœna non respondentis ad delectum, vel quælibet pœna pecuniaria. Abbas Vrspergens. Banum id est pœnam pecuniariam constituit.

Cap.
74.

Sacramentum ut eorum mos erat, super arma, placita pro vniuersis Saxonibus firmant. Solemne Jusjurandum super arma. Idem Aimoin. libr. 4. cap. 26. Hoc pactum sacramento quidem super arma, ut eis mos erat jurantibus firmatis.

Tamen tributum Saxones quod reddere consueuerant, præceptione Dagoberti habent indultum, quingentas vaccas inferendas

annis singulis à Clothario seniore censiti reddebant, quod à Dagoberto cessatum est. A Dagoberto Saxonibus remissum annuum vestigal quingentarum vaccarum inferendalium, sic vocat Aimoin. libr. 4. cap. 26. *Quingentas namque vaccas inferendales à Clothario seniore, regia mense inferre iussi fuerant, quæ ideò inferendales dicebantur, eo quod singulis inferrentur annis.* Idem Chronic. S. benigni Divionens. *Tamen Saxones tributum quod à Clothario seniore censiti, annis singulis quingentas vaccas inferendales reddere consueverant, præceptione Dagoberti habent indultum.*

Dagobertus Sigebertum filium suum in Austria regno sublimavit, sedemque Metis* civitatem habere permisit. Metis caput Regni Austrasiæ. Cap. 75.

Exceptis Comitibus plurimis, qui Ducem super se non habebant. Comites parebant Ducibus, Comites enim erant præfecti singulorum pagorum, Duces universæ Provinciæ, quæ constabat ex pluribus pagis, & sub se Comites habebant Gregor. libr. 8. cap. *Nicetius per emissionem Eulalsij, à Comitatu Arverno submotus, Ducatum à Rege expetijt, datis pro eo immensis muneribus, & sic in urbe Aruerna, Ruthena atque Feticã Dux ordinatus est.* Erant tamen nonnulli Comites Majores, Ducibus pares, qui super se Ducem non habebant, ut Comes Campaniæ, Comes Tolosæ, Comes Andegavensis & Comes Britanniæ qui postea Ducis nomen accepit. Gregor. supr. libr. 4. cap. 4. *Nam semper Britanni sub Francorum potestate, post obitum Regis Clodovei fuerunt & Comites non Reges appellati sunt.* Similiter in Hispania Comites erant præfecti singularum civitatum. Paul. Diac. de vit. P. Emeritens. *quosdam Gothos nobiles genere, è quibus etiam nonnulli in quibusdam civitatibus, Comites à Rege fuerant constituti.*

Et totam Vvasconie patriam. Patria accipitur pro regione. Fredegar. infr. cap. 90. *Cabilono pro utilitate patriæ tractandum mense Maio placitum instituit.* Inde compatriotæ sunt populares. Municipis Thomas Cantipratens. libr. 2 cap. 28. *Et quoniam mos est in alienis maximè terris, compatriotas sibi inuicem congaudere.* Conterranei Plin. in præfat. natural. Hist. *Vt obiter emolliam Catullum conterraneum meum.*

Omnes domus eorum incensas peculij, & rebus expoliant. Peculium fumitur pro pecore vel grege pecudum, idem in chron. S. Benigni Divionenf. Omnes domos eorum incendijs tradunt peculij & rebus spoliant. Gregor. lib. 10. ep. 12. in peculio capita quindecim. Vbi dixi.

Vascones de intermontium rupe egressi, ad bellum properant. Vascones è jugis Pyreici montis, quæ erat antiqua eorum sedes, varijs excursionibus in Novempopuloniâ, quæ est ad radicem Pyreici tentatis, tandem eam occuparunt, & ditionem Regum Francorum jugumque admiscere, de quo supr. Gregor. libr. 9. cap. 7.

Sed Aremberto Duces maximè cum senioribus, & nobilioribus exercitus sui, per negligentiam à Vasconibus in valle Subola fuerunt interfecti. Vallis Subola est ad radicem Pyreici, nostris la vallée de Soule.

Quod audiens Iudicaele Rex Britannorum, cursu veloci Clipiacum cum multis muneribus ad Dagobertum perrexit. Judicaël Rex Britonum se & regnum Dagoberto & successoribus subjecit. Initio Britones habuere Regulos, quorum tertius & ultimus fuit Salomon, ad quem pertinet epistola Joannis 8. can. hæc quippe 3. qu. 6. cujus meminit & Regino 2. Chronic. postea habuere Comites cap. ex tenore de foro compet. cap. accedens ut lit. non contestat. tandem Duces. Gregor. supr. libr. 4. cap. 4.

Sed tamen cum Dagoberto ad mensam vel ad prandium discumbere noluit, eo quod esset Iudacaile, religiosus & timens Deum valde. Judicaël Rex Britonum abstinuit à mensa Dagoberti Regis, propter religionem, quæ causa ejus fuerit vix est dicere.

Anno xvi. regni sui Dagobertus pro fluvio ventris in Spinogevillâ super Sigonâ fluvio, nec procul à Parisijs egrotare cepit. Sigona fluvius est Sequana, c'est la Seine. Idem supr. cap. 20. inter Sigonam & Ligerim usque mare Occanum.

His gestis post paucos dies Dagobertus emisit spiritum, sepultusque est in Ecclesia sancti Dionysij. Dagobertus condidit & dotavit Basilicam sancti Dionysij in qua sepultus est de quo Aimoin. libr. 4. cap. 33.

Pfallentium ibidem ad instar Monasterij sanctorum Agau-

nensium instituere jufferat. Dagobertus condito cœnobio S. Dionysij, ibidem instituit psallentium, id est ritum psallendi antiphonatim seu distinctis choris monast. Agaunensis, ritum psallendi monast. S. Martini Turonens. sancti Mauritij Agaunens. & S. Germani Pratensis ibi institutum refert Aimoin. libr. 4. cap. 33. *Ordinem psallentium, ubi apud sanctum Martinum Turonis, nec non apud sanctum Mauricium Agaunis, & apud sanctum Germanum Parisios agebatur, inibi instituit.*

Hujus Tolganis adolescentiâ, omnis Hispaniâ more solito vitatur, diversa committens insolentia, Latinis insolens est novum & insolitum, quasi non solens M. Tullius pro Sextio. Non sum tam ignarus causarum, non tam insolens in dicendo, insolentia loci pro novitate, idem pro Roscio Amerino. Anis qui propter fori judiciorumque insolentiam non modo subsellia verum etiam urbem reformidat. Aliàs insolens est superbus Papias. Insolens superbus moribus non conveniens. Insolentia, protervia, arrogantia tumor. Ambrosi. in 1. ad Corinth. cap. 14. In mulierum enim insolentia, & mariti notantur. Odo Cluniacensis de vita Geraldii Comitis libr. 1. cap. 32. Nam Reipublica statu jam nimis turbato, regales Vassos insolentia Marchionum sibi subjugauerat.

Ante paucos dies Ermenfridus, Arnulfum Comitem apud Albiodorum in mallo interfecit. Idem Aimoin. libr. 4. de gest. Franc. cap. 37. Arnulfus Comitem apud Albiodorum in mallo interfecit. Arnulfus Comes interfectus dum pro tribunali sederet juris dicendi causa. Mallus est placitum sive judicium seu conventus juridicus. Flodoard. Hist. Rhemenf. libr. 2. cap. 18. Residens VVlfarius ad sibi definienda judicia, cum quibusdam Comitibus in mallis publicis. Baldric. Chronic. Cameracens. libr. 1. cap. 72. Potestatem habeat mallum tenendi vel bannum exigendi. Sigebert. in Chronic. ad ann. 422. Hi quatuor proceres per tres mallos, causarum origines conuenientes, de singulis discutiendo, sicut lex Salica declarat judicare decreverunt, inde ad mallare in jus vocare. Marculf. libr. 3. cap. 21. Eo quod propter simplicitatem suam, causas suas minimè possit prosequi vel admallare, & Mallenses sunt in jus vocati litis disceptanda causa. Odo Cluniacens. de vit. Gerald. Comitis lib. 1. cap. 19. In crasti.

num verò Mallensibus, undique ad Seniores confluentibus jubet rem adduci.

Ermenfridus in Austriâ in basilicam sancti Remedij confugium fecit. Hæc fuit basilica S. Remigij Rhemensis Episcopi, quem Remedium vel Remigium vocant Fortunatus Flodoardus & alij veteres Scriptores. Confugium hic pro fuga. Gregor. supr. libr. 3. cap. 36. Ille verò in periculo positum se cernens, confugium ab urbe facit. Eadem analogia alluvium pro alluvione Gregor. libr. 6. cap. 26. Ut quia pars parva residebat, quæ non vallabatur à Rhodano,educta ex eo parte locus ille totus, hoc alluvio muniretur. Colludium pro collusione idem eod. libr. cap. 31. Cognoscet protinus quod hujus colludio pater ejus est interfectus.

Cap.
85.

Tertiam tamen partem, de qua Dagobertus adquisierat Nanthildis Regina recipit. Thesauri Dagoberti Regis apud Compendium oppidum inter Sigebertum & Clodoveum fratres, ex æquis partibus divisi, tertia seposita Nanthildi Regina. Aimoin. libr. 4. cap. 36. Omnis thesaurorum Dagoberti supellex in speciebus varijs muneribusque antea abditis prolata, ac inter fratres æqua est lance divisâ, tertia parte tamen ex omnibus que Dagobertus adquisierat, postquam Nanthildem sibi sociaverat ipsi Regina servata, idem gesta Dagoberti. Moribus Francorum societas quæsitorem constante matrimonio contrahitur inter virum & uxorem, & tertia eorum acquirebatur uxori, quæ tertia collaborationis dicitur. Capitul. libr. 4. cap. 9. Volumus ut uxores defunctorum post obitum maritorum tertiam partem collaborationis, quam simul in beneficio conlaboraverunt accipiant. Marculf. i. form. cap. 17. Sed dum in villis quibusdam, quos pariter stante conjugio adquisivimus, prædicta conjux tertiam habere potuerat.

Cap.
86.

Otto quidam filius Vronis Domestici, qui Bajulus Sigeberti ab adolescentia fuerant. Bajulus est educator regij pueri, munus gravissimum & proximus gradus ad culmen dignitatum. Aimoin. libr. 4. cap. 38. At vero quidam Otha Berone genitus patre, sperabat se Comitem Palatij fieri posse, eo quod Bajulus fuerat Regis Sigeberti in ejus tenerâ ætate. Hermarius è bajulo Ariberti Regis factus fuit Comes Palatij ejusdem Aimoin. libr. 4. cap. 15. Inter primores Franciæ qui convenerant, quidam Her-

marius gubernator Palatij Ariberti filij Regis, simulque Bajulus à pueritia Agniano super se irruente perimitur. Ludovico Pio regnatura in Aquitania, à patre Bajulus impositus est Arnulfus, unus ex optimatibus. Vit. Ludovic. Pij. Finitaque suum Ludovicum Regem regnaturum in Aquitaniam misit, proponens illi Bajulum Arnoldum. Lupus Ferrariensis epist. 64. ad Carolum R. Non admittentur ergo à vobis monitores, quos Bajulos vulgus appellat, nè gloriam vestram inter se ipsi partiantur, & meliorem amorem alienent à vobis.

Faochatius collectis secum Pontificibus, & Ducibus de regno Burgundie Cabilono, pro utilitate patrie tractandum mense Maio placitum instituit. Concilium Episcoporum & optimatum regni de rebus publicis deliberandi causa solebat convocari mense Maio. Inertiâ defluente Regum Merovingiorum gente, concilium indicebatur quot annis in quo Rex plastro bobus tracto apparebat, & annua dona suscipiebat, cætera verò gerebantur per Majorem domus. Annales Francor. ad ann. 751. Sed potestas regni tota apud Majorem domus habebatur, excepto quod cartæ & privilegia Regis nomine scribebantur, & in Martis campum qui Rex scribebatur, plastro bobus trahentibus vectus, atque in loco eminente sedens, semel in anno à populis visus, publica dona solemniter sibi oblata accipiebat, stante coram Majore domus, & quæ deinceps eo anno agenda essent, populis adnuntiante. Idem Eginart. in vit. Caroli M. init. De die Concilij nempe Kalendis Maij convenit Sigebert. in Chr. ad ann. 662. Regni potentia disponebatur per Majores domus, Regibus solo nomine regnantibus quibus moris erat Kalendis Maij præsidere coram tota gente, & salutare & salutari, obsequia, & dona accipere, & rependere, & sic secum usque ad alium Maium pervenire.

VVillibaldus colligens secum plurimam multitudinem de Patriatiu sui termino. Patriatus erat nuda dignitas, sed in Gallia plerumque patriatus honori, adiciebatur præfectura eujuspiam Provinciae, ut observavi in Gregorium.

Habebatque Majorem domus Palatij, virum strenuum atque sapientem, nomine Erchualdum. Erchualdus vel Ercoaldus fuit Major domus sub Clodoveo II. idem dicitur Erconualdus vel

Cap.
90.Cap.
91.

Erconvaldus Fredegarius infr. prox. cap. *Eodem quoque tempore mortuus est Erchonvaldus Major domus palatij.* Hic est Erconvaldus quem Patricij nomine cohonestat Beda libr. 3. cap. 19. de S. Fursi Hyberno. *Hic ex Anglia navigavit in Galliam, ibique à Rege Francorum Lothouvio, vel Patricio Erconualdo honorificè susceptus, Monasterium construxit in loco Latiniaco nominato.*

Cap. 94. *Contra Theodoricum insurgunt, eumque à regno deiciant crines capitis ejus abscondentes totonderunt.* Theodoricus Rex à Francis tonsus, & regno depositus. Et cum eo Ebroinus Major palatij pulsus, & ipse tonsus, & Luxoviensè monasterium relegatus.

Cap. 95. *Quo ingravescente unum Francum nobilem nomine Bodilonem ad stipitem tensum cadere contra legem præcepit.* Bodilo Francus nobilis ad stipitem extensus, & virgis cæsus jussu Childerici Regis contra legem Francorum, ex qua nobiles non caduntur virgis quæ est pœna servilis. Grave nimis visum est Clothario Regi quod à Dagoberto ejus filio adhuc vix pubere Sadregifilus Dux Aquitaniæ ejus educationi præpositus flagellis cæsus, & barbæ racione dehonestatus. Aimoin. libr. 4. cap. 17. & 28. & Regin. 2. Chronic.

Sigebert.
in chro
nic. ad
ann.
670.

Sanctum Leudegarium Episcopum crudelissimis tormentis cæsum gladio perimi jussit. Ebroinus Major domus Regiæ Theodorici Sanctum Leodegarium Episcopum Augustodunensem varijs pœnis affectum, capite plesti jussit, idem Aimoin. libr. 4. cap. 45. Sigebert. in Chronic. *c'est S. Leger.*

Eo tempore Beatus Audoenus Episcopus plenus virtutibus migravit ad Dominum. Anno Christi 696. diem obiit sanctus Audoenus è Referendario Dagoberti Regis Rothomagensis Episcopus. Resbacensis Monasterij fundator de quo Aimoin. libr. 4. cap. 41. Sigebert. in Chronic. *c'est saint Oüen.*

Eudo namque Dux cernens se superatum, atque derisum gentem perfidam Sarracenorum ad auxilium contra Carolum Principem, & gentem Francorum excitavit. Eudo Dux Aquitaniæ notatur à Fredegario, quod ab eo exciti Sarraceni è fi-

è finibus Hispaniæ irruerint in Galliam adversus Carolum Martellum , per id tempus Principem Francorum , sed hoc vix credibile est , Eudo enim unâ cum Carolo singularem operam navavit adversus Sarracenos. Nec Sarraceni pepercere Eudoni , Burdegalam & Pictavum , quæ erant ditionis Eudonis vi coepere , Ecclesias cremarunt , & magnam stragem populi edidere , ut fatetur Fredegar. hoc ipso capite.

Urbem Burdegalensem vel castrum Blaviam occupavit. Eudone Duce mortuo Carolus Martellus delectu inito penetravit in Aquitaniam ad Garumnam usque, Burdegalam urbem & castrum Blaviam quæ est arx munitissima Aquitanix armis occupavit, & universam regionem in potestatem redegit.

Cap.
108.

Navali evectioe properat. Id est navigio seu cum classe navium idem infr. qui evaserunt cupientes navali evectioe evadere. Idem supr. cap. 170. Evectu navali per Ararim fluvium qui cognominatur Saugonna. Gregor supr. libr. 4. cap. 33. qui cunctis evectu navali Constantinopolitanam urbem sunt ingressi. Idem libr. 3. cap. 3. Evectu navali per mare Gallias appetunt.

Super fluvio Byrrha, & valle Corbaria palatio. Carolus Martellus iterum foeliciter pugnavit cum Sarracenis in Gallia Narbonensi, super Byrrha amne, valle Corbaria Eginart. in Carolo M. Nam pater ejus Carolus, & Sarracenos Galliam occupare tentantes, duobus magnis praelijs, uno in Aquitania apud Pictavium civitatem, altero juxta Narbonam apud Byrrham fluviium ita devicit, ut in Hispaniam eos redire compelleret. Byrra amnis fuit per Narbonense territorium male Byrsa. Aimoin. libr. 4. p. 57. Super fluviium Byrram & Vallem Corbariam, vulgò Bere. Vallis Corbaria est quæ jacet in eodem tractu, ad pedem montis cognominis, copia apum & laude mellis celeberrimi, vulgò la montaigne de la Corbiere. Commendatur hæc vallis Corbaria Palatio, ibi forè Palatium Regum Gothorum, vel potiùs id nomen loco ubi primas sedes posuit Ataulfus Rex Gothorum, Provincia Narbonensi potitus. Ottho Frisingens. 4. Chronic. 21. Sed

394 *Nota & Observat. in Grez. Tur. Lib. XI.*
Athaulfus amore vxoris sua Placidia , à finibus Romanorum
cedit, ac in Gallijs juxta Prouinciam Narbonensem , quam post-
modum Vir Dei Egidius inhabitans Metropoli ex nomine suo , ut
villa sancti Egidij dicatur dedit, in loco qui usque hodie Palatium
Gothorum vocatur consedit.

FINIS.

LAVS DEO HONOR ET GLORIA.

INDEX

RERUM ET VERBORVM.

A	B B A pater. 337	Agens actor. 237.
	Abbates utriusque sexus subiecti Episcopis. 325.	Agens in rebus 234.
	347.	Aginum Nitiobrigum. 234.
Abraham Abbas conditor M. S. Cyriaci in Arvernens. 59.	Agger publicus via publica. 39.	Agauncense Monasterium. 90.
Abſis pars Eccleſiæ. 52. 228.	Agripina colonia. 239.	Altarium quid diſtet ab altari.
Actio furti in quadruplum. 359.	59.	Alcaciones Alfacij. 182.
Adoptionis varij ritus. 169.	Alcaciones Alfacij. 182.	Aloës uſus. 113.
Adſultus <i>Aſſaut.</i> 304.	Aloës uſus. 113.	Amuletum aduerſus peſtem.
Adjutor Advocatus. 338.	Amuletum aduerſus peſtem. 176.	Amaritudo. 328.
Adulterij poenæ. 194. 202.	Amaritudo. 328.	Analocium vicus Carnotenſis. 145.
Adverſarius id eſt diabolus. 372.	Analocium vicus Carnotenſis. 145.	Analogium. 87.
Ædes veterum è ligneis tabulis. 148.	Analogium. 87.	Ambaciens ſis vicus. 76. 375.
Ædificia publica quadrato lapide ſtructa. 71 10.	Ambaciens ſis vicus. 76. 375.	Andeliacum. 331.
Ægri deſperati delati ad tumulum ſanctorum. 198.	Andeliacum. 331.	Anicium Velaunorum civitas. 242. 240.
Æneum olla ænea. 293.	Anicium Velaunorum civitas. 242. 240.	Antiſola Monasterium. 162.
Agatha urbs Septimaniæ. 220.	Antiſola Monasterium. 162.	Anniverſarium pro deſunctis. 91. 92.

Antiphona.	<u>79. 307.</u>	tenſi E.	<u>139.</u>
Apollinaris Dux.	<u>81.</u>	Ariſtenſis vicus.	<u>155.</u>
Apoſtolicus.	<u>346.</u>	Aribertus Regulus Aquitania.	<u>385.</u>
Aqua de ſepulchro S. Marri- ni.	<u>182.</u>	Argumentum Argutia.	<u>13. 345.</u>
Aquæ Tabellix.	<u>274.</u>	Arrhæ ſponſalitix annulus cal- cei poculi hauſtus.	<u>26.</u>
Aquileia ſolo euerſa ab Hun- nis.	<u>41.</u>	Atta ſponſalium.	<u>142.</u>
Ardenna ſylva regia.	<u>303.</u>	Aſcellæ latera Eccleſiæ vel regiæ.	<u>52.</u>
Archiatrī medici principis.	<u>166.</u>	Attila victus in campis Cata- lauuicis.	<u>141.</u>
Archidiaconus individuus com- mes Epifcopi.	<u>25.</u>	Atrium Eccleſiæ.	<u>82. 218.</u>
Archidiaconi varium officium	<u>139. 321.</u>	Avennica civitas <u>Avenic.</u>	<u>34.</u>
Archidiaconatus ad tempus.	<u>217.</u>	Avitus Arvernus à Senatu electus Imper.	<u>46.</u>
Archivum Eccleſiæ Romanæ.	<u>252.</u>	Avitus Viennenſis. E.	<u>73.</u>
Arcadius Abbas Lemovicen- ſis.	<u>297.</u>	Auguria ex volatu <u>avium.</u>	<u>269.</u>
Arclatenſe M. virginum fun- datum à Cæſario Arcla-		Augusta Tricaſtinorum.	<u>179.</u>
		Auctoritas præceptum Re- gium.	<u>341.</u>
		Austria Auſtraſſia.	<u>382.</u>

B

B

B abylonia Syriæ ejus magnitudo.	<u>8.</u>	Baptismus in die Paſchæ, & Pentecoſtes.	<u>161.</u>
Babylonia Ægypti al. Mem- phis.	<u>10.</u>	Baptizatis nomen imponitur.	<u>201.</u>
Bachinon <i>vn baſſin.</i>	<u>339.</u>	Baptizati mox veſtem candi- dum aſſumebant.	<u>68.</u>
Baiocaffini Saxones.	<u>184. 360.</u>	Baptiſterium in atrio Eccleſiæ.	<u>69.</u>
Bajulus nutritius liberorum Principis.	<u>208. 390.</u>	Barbari pro Paganis.	<u>99.</u>
Balnearum uſus.	<u>141.</u>	Barbatorix.	<u>367.</u>
Baltheum militare cingulum.	<u>262.</u>	Barones Regni majores.	<u>383.</u>
Bannus edictum citatio.	<u>185.</u>	Baſculi Baſcli.	<u>381.</u>
<u>386.</u>		Baſilica SS. Apoſt. Petri &	

Pauli Parisijs hodie S. Ge- novesa. 89.	Bona damnatorum laesa ma- jestatis fisco vindicantur.
Basilica S. Vincentij martyrjs Parif. hodie S. Germani de Pratis. 109.	Bobenſe M. 382. Brennacum villa regia. 125.
Basilica S. Aniani Aurelia- nenſ. 329.	214. Breve id eſt formula juramen- ti. 342.
Baſterna genus vehiculi. 162.	Briva Curretia vicus in Lemo- vicibus. 257.
Begorra Tarba Bigeronum. 322.	Brivatensis Ecclesia exempta.
Benarnum. 323, 338.	Britannia minor. 114.
Beneficium pro feudo. 140.	48. Britanni minores primum ha- buere Reges, tum Comi- tes, tum Duces. 114
Benedictio & ſalutatio Epif- copalis in concilijs. 215.	Brunichildis caſtrum
Benedictio Abbatum. 351.	Buccellarius, Buccella. 42.
Benedictio ante cibum. 224	Buccus hircus. 336.
Bipennis genus ſecuris belli- ca. 67.	Burgundionum ditio in Gal- lia. 46, 73.
Bituriga caput regni Aquita- nici. 56.	Burgundionum leges. 73.
Blaſphemare. 252	
Blatea tunica. 82.	

C.

C.

C aballus vilior equus. 233.	Camerarij Concellanei Epif- copi. 117, 245.
Caducarius 3.	Camerarius Cubicularius Re- gis. 259.
Cæmenta Cæmentarij. to	Campania Rhemenſis. 122.
Caganus nomen Regum Hun- norum. 133.	Campania latior planities. 102.
Cainone. 169, 376.	279.
Calumnia. 343.	Campeſtria Campeſtrati. 38.
Cala villa ſiscalis. 202.	362.
Calenſe M. virginum. 202.	Campi lapidei. 141.
Camelorum uſus. 277.	Campus locus pugna. 34.
Camera teſtudo templi. 50.	361.

279.

Capitolium etiam Tolosæ & Carthagine.	17.	Chrismarium.	95.
Capsum pars Ecclesiæ, vel corporis humani.	50.	Cibarium est panis.	100
Capsum piscium.	295.	Cicindela lampas.	135.
Caput Arietis castrum.	306.	Cilicium ad cutem.	160.
Capſa Evangeliorum.	96.	Ciliciorum varius usus.	356.
Cataplus adventus classis.	178.	Cincinnorum ſimbriæ.	105.
Cancelli ſepulchrum.	229.	Circenſes ludii.	170.
Cappa S. Martini.	241. 273.	Cingulis uſi veteres.	117.
Capraſius & Fides Martyres Aginnenſes.	234.	Circuli loriciæ.	285.
Capitulum Capitellum.	321.	Clenus amnis.	350.
Capitularium Capdaſtre.	341.	Clitellæ uſui in oppugnatio-urbium.	28.
Caritas.	372	Clodio Comatus Rex Francorum.	45.
Carus amnis.	204.	Clypeus lanx aurea in modum clypei.	339.
Caraxare Caraxatura.	279	Clerici tonſi.	85. 105. 275. 359.
Casſa fruſtum.	184.	Clerici periti literarum.	211.
Cataracta ſuſſuſio oculorum.	157.	Clerici inſtituti in monaſterijs.	162.
Catenati pœnitentes.	224.	Coadjutor datus Epifcopo cum futurâ ſucceſſione.	124. 133. 154. 204.
Catini lanceſ eſcariæ.	292.	Codicilli Conſulatus.	32.
Cavea.	301	Codicilis honores deferuntur à Principe.	44.
Caudices ſive Codices ſunt furculi vitium vel arborum.	252.	Cognomen fuit quibuſdam, plerique nomen tantum.	264.
Cautio chirographum.	267	Collaborationis tertia.	390.
Cella pro monaſterio.	80	Colluſio palmarum.	312.
Cella Cellarium cuſtodia clericorum.	239	Colobium veſtis linea ſine manicis.	320.
Centenarium.	178. 386.	Comes palatij.	178.
Cereis uſi veteres pro facibus.	60.	Comes ſtabuli.	204. 211.
Cerei flagrantes in baptiſmo.	70.	Comites præerant ſingulis civitatibus.	120. 300. 387. præ-
Charta ſeu papyrus ex Ægypto.	133.		

erant. iuridicundo.	300.	ta Scipio calcei aurei.	82.
Comites super se ducem non habentes.	300.	Convenæ unde nomen.	276.
Commendare deponere.	174.	Conventus iuridici indisti certis locis & diebus.	152.
Commendare se dicebantur, qui maioribus se tradebant in vassos.	14c. 264.	Conversus.	343.
Commissum mandatum.	42.	Conjugatus electus in Episcopum dimittit uxorem.	24.
Commodatum pro mutuo.		Corales pufula.	159.
113.		Corona insigne Patriciatus .	82.
Communio post missas.	164.	Corona clericalis.	163.
309.		Copiæ militum per Pagos divisæ.	133.
Communio sub utraque specie, vel sub unica.	124.	Corbaria vallis.	393.
Competitor.	146.	Corydalis alauda.	155.
Componere.	49.	Contum pro hasta.	80.
Concædes.	43.	Cordatus.	339.
Compositio variè accipitur.		Cornua gladij. Cornua antennarum.	136.
338. 254.		Cortinæ vela.	68.
Concilia Provincialia coacta non sine consensu Regis .	186.	Corvus corvo oculus.	171.
333.		Cottia sylvæ regia.	201.
Concilium annuum Franco- rum.	391.	Crotta camera fornix.	312.
Condatensis vicus.	28. 316. 375.	Cryptæ loci subterranci latibula fidelium.	21.
Conditio status servorum.	6.	Cryptæ sepulturæ causa, juxta vias publicas.	25.
Conditionales genus servorum.	6.	Cucullus sagi vel casulæ capitium.	286. 300. 320.
Conditio testamenti confer- tur in alium.	304.	Culmus calamus spicæ.	370.
Confluentes.	296.	Cuppa cupella.	281.
Confugium pro fugâ.	390.	Cultura ager cultus.	167.
Conjectura conjectum.	251.	Cursus officium sacrum no- cturnum & diurnum, vel officium singularum hora- rum.	184. 299.
Consentaneuscõsentiens.	206.	Curtis Cortis curia.	369.
Consularia fasti consulares .	45.		
Consularia ornamenta palma-			

D.

D.

- D** Actili fructus palmarum **224.**
 Dammati ad questionem extenſi ad ſtipitem. **189.**
 Dammati ultimo ſuplicio non denegatur ſacra communio. **183.**
 Dammati ad molam. **345.**
 Dammati ad metallum. **346.**
 Dammati priuſquam ſuplicio afficerentur crimen confeſſi in Eccleſia. **371.**
 Declinus acelinis. **83.**
 Decollatio poena capitis. **36.**
 Deposito Episcoporum. **179.**
263.
 Decimarum reſtitutio. **225.**
 Dedicatio Eccleſiæ vel oratorij. **233.**
 Delegatum mandatum. **245.**
 Delegatum pro legato. **338.**
 Deſtinare deſtina. **130.**
 Deſcriptiones veſtigalium. **188.**
340.
 Deſperati propter metum imminentis iudicij. **5.**
 Detrahi dicitur puella qua ſtupratur. **48.**
 Detruſio in Monafterium poenitentia cauſa. **217.**
 Diaconi officium. **50.**
- Dies elevationis, & tranſlationis Sanctorum. **51.**
 Dies anniverſarius ordinatio- nis Episcoporum. **51. 176.**
 Diœceſis pro Parochia. **246.**
 dies ſolis dies Dominicus, **100.**
 Dies Dominicus **colendus. 374.**
 Directum verbum. **93.**
 Diſiſio regni per ſortes. **126.**
145.
 Dolentiſ vicus. **56.**
 Domesticus Domesticus Co- mes Domesticorum. **42.**
230. 261.
 Domnus Domna. **332.**
 Donatio pia per modum ven- ditionis nummo uno vel tribus. **29.**
 Donatio per chartulam. **119.**
 Ducatus regni. **216.**
 Duces præerant ſingulis Pro- vincijs. **57. 222. 300. 322.**
 præerant iudicij. **339.**
 Dux caſus petebatur vulneri- bus ab omni exercitu. **285.**
 Duces primùm, tum Reges habuere Franci. **43.**
 Duello lites dirimebantur. **33.**
 Dunenſe caſtrum. **264. 331.**
 Dynaſtiæ. **11.**

E.

E.

- E** Chinus piſcis genus. **314.**
 Eccleſiæ depictæ. **55.**
 Eccleſiæ S. Saturnini & S. Ma- ria Tolofæ. **234. 258.**
 Eccleſia S. Dionyſij de carce- re. **193.**

- Elaver amnis. [196](#) re proprias injurias. [313.](#)
 Elegans cultus. [307. 376.](#) Energumeni arreptitij. [271.](#)
 Elementum pro aqua. [133](#) Energia arreptio dæmonis [278](#)
 Eleſtioni & ordinationi Epif- [336.](#)
 coporum accedit adclama- Epiftole commendatitæ, [246](#)
 tio plebis. [49.](#) Epula super tumulos mortuo-
 Eleſtio per adclamationem. [rum.](#) [115](#)
 Emiſſio ſuggeſtio. [117](#) Epulæ ſolemnes per triduuni.
 Eparchius Recluſus. [228.](#) [276.](#)
 Episcoporum ſimplex ſermo. [4.](#) Epulæ inter Pagenſes diebus
 Episcopi priores Galliarum. [15](#) ſolem nibus. [288.](#)
 Episcopi tempore Quadrage- Epulæ tribus ſerculis. [292.](#)
 ſimæ ſecede bant in cre- Equo vehi ſolebant [Reges. 224](#)
 mum. [58.](#) Euchariſtiæ aſſumendæ ritus.
 Episcopis ſede ſuâ pullis præ- [336.](#) & ſeqq.
 ſtabantur alimenta à vicinis Eudo Dux Aquitaniæ. [392.](#)
 Episcopis. [77. 245](#) Eulogia panis quibenedictio
 Episcopus indulgens gratus nis nomine datur. [50. 243.](#)
 Judæis & hæreticis. [119.](#) [254.](#)
 Episcopi Patres plebis [ſua. 129.](#) Eulogiæ variè acceptæ. [163. 243](#)
[291.](#) Eveſtio publica, [344.](#)
 Episcopi Galliæ notantur quod Eugenius Carthaginenſis Epif-
 rei bellicæ ſe immiſcerent. [36.](#)
[137.](#) Civ. Occitania.
 Episcopi mitiùs puniuntur, Excommunicati pro abſolutis
 in gratiam ordini ſ. [187.](#) habentur, ſi in conſpectum
 Episcopi ſi ſint rei, audiuntur vel menſam Regis admiſſi
 ſoluti, illuſtres ſedentes. [177.](#)
[233.](#) Excommunicationis exceptio
 Episcopi admiſſi ad epulas re- non poteſt opponi in foro
 gias. [247](#) ſeculari. [333](#)
 Episcoporum hoſpiti um do- Exheredare exheredatio. [343.](#)
 mus Eccleſiæ. [291.](#) Exorcismis fugantur dæmo-
 Episcopus per injuriam exu- mones. [287.](#)
 lans non amittit Episcopatum. Exuperius Tolofanus & alij
[307.](#) clariores Episcopi Gallia-
 Episcopi non debent vindica- rum. [48.](#)

F.

F.

- F** Abula variè accipitur. 94. camentis. 154.
 214. Fontes Hispaniæ mirabiles.
 Facilis pro levi. 3. 168.
 Factionarij agitadores equo- Formula pulvinar. 307.
 rum Circensium. 192. Fortes viri nobiles genere.
 Falarica genus teli. 344 305.
 Faldeo sella stercorearia. 382. Francia non agnoscit Impe-
 Fanatici sacrificuli gentilium, rium. 82.
18.46 Francis rei militaris cura tra-
 Fatigatio. 91. 312. dita sub Valentiniano. 43.
 Felix Naunetensis E. 153. Francorum varjæ sedes. 44.
 Ferculum missus carnis. 292. 103.
 Ficta dolor repentinus. 156. Francorum Reges criniti. 44.
 Fidejussor iudicio sisti. 232. Franci ante Clodoveum Eth-
 Filij Regum Reges diceban- nici. 46.
 tur Regum filia: etiam ve- Franci distincti à Romanis.
 lata Reginæ. 120. 509.
 Fiscalini servi fiscales. 249. Franci è Sicambris orti. 70.
 Fisci res alienari non possunt, Franci vicinis formidolosi.
 nè quidem in dotem filia- 386.
 rum Principis. 249. Francisca genus securis belli.
 Flagella crinium. 103. 238 cx. 67.
 Flores & herbulæ in ornatum Frigoritici. 159.
 altarium. 259. 322. Functio tributum. 189.
 Foderatura. 332. Fundus pro profundo. 83
 Fomenta quid distent à medi- Funus solemne. 199. 308.

G.

G.

- G** Allia clara studiis libera- Gesta Pilati. 12.
 tibus. 1. 2. Gesta civilia & criminalia re-
 Garacharius Comes Burdega- lata in monumenta publi-
 lensis. 243. ca. 12.
 Gazeticum vinum. 107. Gesta martyrum. 54.
 Gemmæ Hispaniæ. 372. Gleba pro fundo. 7.
 Genialis Dux Vasconum. 378. Gleba corporis. 7.

Gloria tribuitur Regibus Francorum pro majestate.	106.	Grassiones judices municipales.	383.
Gothorum ditio in Gallia.	45.	Gregorius I. ante Pontificatum monachus.	354.
Gothi Regicida. 110. & seq.		Gutteria Gutturosus.	527.
Gothia Septimania.	151.	Gynecium textrinum Regium Gyneciarj.	345.

H.

H.

H Abens habentia.	114.	Hora tertia, hora sexta.	182.
Hæretici gladio non puniendi.	375.	Hospitale noscomium.	229.
Hastula ligni lingula levigata in modum hastæ.	261.	Hospitius Reclusus.	224.
Historiæ passionis martyrum.		Hostis exercitus.	71.
		Humilitas humiliatio.	244.

I.

I.

I Anoba Geneva.	133. 379.	Ingenui id est nobiles immunes à tributis.	263.
Idoneus idoneare.	181.	Inscriptiones sepulchrorum.	207.
Jejunium per triduum.	167.	Insolens insolentia.	389.
Jejunium non solvitur ante solis occasum.	207.	Installatio solemnis Episcoporum & Abbatum.	89. 117.
Ignem adorant Persæ.	8.		293.
Ignis admotus confugis in Ecclesiam.	327.	Intentio contentio.	257.
Igni damnati induti tunica pice & sulfure illitâ.	372.	Intercessiones Episcoporum pro servis confugientibus ad Ecclesiam.	148.
Imprecationes Sanctorum.	16.	Intercessiones Monachorum.	
	17.		228.
Inestator.	62. 105.	Interdictum Ecclesiæ.	195. 310.
Indiculus quid distet à sigillo.	206.	Inventarium rerum Ecclesiæ.	217.
Inferendales vaccæ tributum Saxonum.	387.	Joannes Apostolus vivus depositus in sepulchro.	11.
Ingratus non gratus.	336.	Italia minor hodie Lombardia.	112.
Ingenium astutia.	132. 264.		
Ingenui liberi nati.	119.		

Judæi secretum petebant ven- tris levandi causa, prius- quam ad orationem acce- derent. <u>91.</u>	Juliani Martyris Basilica apud Brivatensem vicum. <u>27.</u>
Judæi malè audiunt de fœtore corporis. <u>161.</u>	Jur Romani periti <u>Galli. 127.</u>
Judæi negotiatores. <u>382.</u>	Juscillum vas escarium. <u>172.</u>
Judicium Francorum in Gal- lia. <u>226.</u>	Jusjurandum posita manu su- per altare vel tacta palla al- taris. <u>97. 142. vel levatâ</u> <u>manu. 172. 240. 299. 300.</u>
Juniores. <u>97.</u>	Jusjurandum per plures ædes sacras. <u>280.</u>
Juniores Ecclesiæ Junioratus. <u>186.</u>	Jusjurandum super <u>arma. 386.</u>

K.

L.

Kyrie eleison. <u>355.</u>	Leudes vassi fideles. <u>86.</u>
L.	Letania septiformis. <u>335.</u>
L Aici expertes literarum. <u>211.</u>	Leviore levatus. <u>241.</u>
Laici non audiuntur adversus Episcopum. <u>215.</u>	Libellare Libellarium. <u>141.</u>
Lamix infestæ pueris <u>248.</u>	Libera custodia. <u>213.</u>
Lapsus piscium. <u>144.</u>	Liberi sequuntur patrem. <u>181.</u>
Lapurdè. <u>Lourdè. 332.</u>	Libertates Ecclesiæ tuendæ. <u>171.</u>
Larvæ Talamacæ. <u>335.</u>	Liger flu. <u>197.</u>
Lasciæ licia. <u>138.</u>	Lintres naviculæ fluviales. <u>288.</u>
Laticinum vinum album. <u>107.</u>	Limbus vestis regia. <u>174.</u>
Lateralialia viatoria. <u>101.</u>	Lites inter Reges componun- tur in conciliis Episcopo- rum. <u>144.</u>
Largitiones. <u>82.</u>	Logium rationale. <u>87. 205.</u>
Laudunum clavatum. <u>222.</u>	Lotio corporum defuncto- rum. <u>39.</u>
Laus professio fidei. <u>86.</u>	Lotis manibus discumbe- bant veteres. <u>223.</u>
Laus adclamatio. <u>231.</u>	Lugdunum illustrata sangui- ne Martyrum. <u>12.</u>
Lectio inter epulas. <u>166.</u>	Lugdunensis Ecclesia. <u>12.</u>
Lectulus B. Martini. <u>28.</u>	
Legati à latere. <u>123.</u>	
Lemane pars ima Arverno rum. <u>94.</u>	
Lepræ maculæ vestium. <u>235.</u>	

Lues inguinaria. 354. Lychni ardentes ad sepulchra
Luxoviense M. 381. Sanctorum. 133.

M.

M.

MAceria paries structus sine calce & arenâ. 227.
Maclare *Matter*. 250.
Maculæ bullæ catenarum. 285.
Masorte. 366.
Magnulfus Tolofanus E. 268.
Majus Monasterium. 270. 375.
Majores vel seniores optima-
tes Regni. 275.
Mala hora bonâ horâ. 250.
Malum omen. 250.
Malfoles capillorum. 105.
Manus injectio. 344.
Manumissio per chartulam. 338.
Mallus judicium. 389.
Manus post tergum vincitæ.
Martyres Lugdunenses. 14.
Martyribus poena capitis re-
missâ nè colerentur pro
martyribus. 36.
Martyres quid distent à Con-
fessoribus. 36.
Martyrium oratorium sacrum
Martyri, Martyrarius ædi-
tius ejusdem oratorij. 118.
Martini gratia minor post
Episcopatum. 23.
Martinus bonus in auxilio,
carus in negotio D. Clodo-
vei. 81.
Martini duo discipuli Martini
Turonensis Episcopi. 257.
Martini oratorium Parisijs.
311.
Martinus Galliciensis Epif-
copus. 200.
Martius primus mensis anni.
152. 311.
Massæ fermentatæ. 209.
Massyia emporium Galliæ.
336
Matricula Ecclesiæ Matricu-
larij. 186. 276. 271.
Matutinæ & aliæ horæ Cano-
nicæ. 41. 59. 175. 181. 266. 317.
Mauriana urbs Sabaudia. 379.
Maxentius Abbas Pictaviensis
80.
Medici Judæi. 157.
Meduana. 360.
Meliores optimates. 18.
Melitense M. 159.
Mensa Canonorum. 376
Metidiano. 85.
Metâ annonæ, fœni. 148.
Melidunum. 242.
Mimate vicus Gabalorum. 22.
23. 245.
Ministeria sunt vasa sacra. 145.
Minores plebei. 96.
Migratio populi ad alias Pro-
vincias ob onera vectiga-
lium. 138.
Missâ S. Martini. 289
Missâ de Dominica. 394

Mifforium.	222.	Monasteria virginum nè lo-
Miffas quotidie celebrare so-		centur juxta monasteria vi-
lebant Epifcopi & Presby-		rorum.
teri.	33	Monasteria sub Mundeburde
Miffæ pro Miffæ facrificio.	33.	regio.
Miffi à latere.	120.	Morganegiba-domum matu-
Miffi dominici.	218.	tinale.
Miffi dominici Epifcopi &		Morini hodie Flandri,
Comites.	305.	Moriones.
Molina mola aquæ.	106.	Mulieres lugent maritos per
Monachi ad militiam coacti.		annum in nigra veste.
24.		Mufcipula.
Monachi tonfi.	225. 374	Mufivum opus Mufivarli.
Monachæ non erant tonfæ ad		21.
cutem faltem regie puellæ.		Muffitare.
369.		Mutilatio membrorum cor-
Monasteria Ægypti.	9.	poris pœna perduellionis.
Monast. S. Martini de Lata.		177.
145.		

N.

N.

Narbonenfis Provincia		pis.
diffinâta ab Arrelatenti		221.
feu Maffilienfis.	328.	Nummi folebant obfignari
Nobiles virgis non cæduntur.		custodiæ causâ.
391.		257.
Notarij fcribæ amanyenfes.		Nuptiæ ex refcripto Principis.
370.		142. 243.
Novigentum duplex.	220	Nuptiæ liberorum Principis
Numifma pro nummo.	138.	abfque confenfu patris
Nummi culi imagine princi-		damnata.
		148.
		Nuptialia dona.
		250

O.

O.

Oblata oblationes.	381.	rebantur ad conficiendum
Oblata dijs probabantur.		corpus Domini.
381.		266
Oblatæ panes qui altari offe-		Observatio judicij ufque ad
		folis occafum.
		267.

Observantes clerici positi in oratorijs privatis.	356.	Oratorium ædes sacra Monachorum.	237.
Oblides fide fractâ in servitutum rediguntur.	98.	Oratoria privata.	356.
Officia Palatina ad tempus.	261.	Orca amphora olei vel liquoris,	139.
Oleum benedictum prodest curationibus.	80. 227.	Orbita.	92.
Orarium & stola insignia clericorum.	162.	Ordinatio Episcoporum Gallicæ ex præcepto Regio.	8. 222. 246. 274. 302.
Oratio plebis pro martyribus, & Episcopis.	35.	Ordines sacri longo interstitio collati.	316. 236.
Oratio flexis genibus, vel humi prostrato corpore.	75. 296.	Osculum manuum Episcoporum.	31.
Orantes stantes die Dominica & à Pascha ad Pentecosten.	75.	Osculum salutationis causa.	226. 313.
		Osculum reliquiarum SS.	374.
		Osculum pacis signum communionis fidelium.	248.

P.

P.

P Actum pacis jurejurando sancitum.	222. 255.	Passio Martyrum.	4.
Pagenfes	288. 390.	Pastellum Pastillarius.	210.
Palladij gens nobilissima.	136.	Patella est patella quæ superponitur Calici.	95.
Palla pallium sepulchri.	212. 253.	Patria regio.	72. 388.
Palmities vitium	320.	Patriciatus honor junctus præfecturæ Provincia.	126.
Papia Regia Longobardorum	386.	Patriarcha pro Primace.	180.
Papæ appellatione veniunt Episcopi.	66.	Patulum pervium.	95.
Papilio tentorium.	141.	Pavor metus puerilis.	312.
Parentes pro cognatis.	65.	Peccator peccatrix.	380.
Parisijs Regia Francorum Regum.	83.	Pedibulum	102.
Paranympus.	251.	Pedules calcei.	102.
		Pensio annua statuta Episcopis depositis.	304.

Penfiles domus penfiles horti	Præsidium pecunia domi se posita.	332.
380.		
Peregrinatio frequens ad li- mina Apostolorum.	Præstitum pro mutuo.	113.
226.	Præsumere per vim. sumere.	77.
Persecutio in Episcopos, & Presbyteros.	Præda capta ab hostibus quo pacto dividatur.	66.
20		
Perjurio decipitur	sapiens.	217
Pharus.	Preces pro Principe.	256.
79.	Preces super tumulis defun- ctorum.	362.
Pistillum & cophinus.	209	
Placitum.	288.	
Phalanga turma	militaris.	278.
Podagra vix incidit in foemi- nas.	36.	
Polyeuctus Martyr. vindex perjurij.	251.	
Pœna interfectorum Episcopi.	200.	
Pœna furti laqueus.	228	
Pœna Sagarum.	244	
Pœnæ pecuniariæ.	254.	
Pœna non respondentis ad delectum.	276. 246.	
Pœna reorum majestatis por- rigitur ad propinquos.	25.	
Pœnitentiæ signum. tunsio pectoris.	148.	
Pœnites tonfi.	241. 302.	
Pœnites vestem mutabant.	342.	
Pontigone villa regia.	126.	
Pontificum munus annales scribere.	3.	
Postica.	369.	
Petrocorium olim Vesunna.	234.	
Præpositus	monasterij.	227. 364
	Præfidium pecunia domi se posita.	332.
	Præstitum pro mutuo.	113.
	Præsumere per vim. sumere.	77.
	Præda capta ab hostibus quo pacto dividatur.	66.
	Preces pro Principe.	256.
	Preces super tumulis defun- ctorum.	362.
	Preces Paganorum distant Pontifice.	256.
	Pretiositas.	324.
	Primicerius præcentor Eccle- siae.	78.
	Principalis.	346.
	Privatus Gabalorum Episco- pus & Martyr.	21.
	Probatio partus legitimi per testes.	294.
	Probus.	380.
	Processiones solennes in die- bus festis cum crucibus, & banerij.	551.
	Processus Imperatoris in Cir- cum imperij auspicandi causâ.	191.
	Processus Imperatoris ad basi- licam Petri.	191
	Professio confessio ultronea.	203.
	Professio fidei.	5.
	Professio fidei Nicenæ.	6.
	Professio fidei publica requi- ritur.	73.
	Psallentium concentus psal- morum.	29. 389.

Promptuarium cella penuria.	147.	Pulpitum domus.	316.
Proprium alodium.	102.	Purgatio innocentia.	32. 194.
Provincia	229. 329.	Purgatio per monomachiam.	
Provocatus promotus.	210.		269.
Puer pro servulo.	34.	Purgatio quintâ septimâ, aut	
Pueri stantes coram dominis.		duodecima manu.	314.
148.		Pythonissa pythonici.	166.
Pulmentum obsonium.	100.		287.

Q

Q

Quadrigati genus nummi.		Quinquennalia & decennalia	
221.		Episcoporum.	269. 313.
Quæstio de die Paschatis.	168.	Quintianus Ruthenensis Epif-	
Quasi id est ferè.	235.	copus.	76.
Quassatio fustium cæsis.	23.		

R.

R.

Radegundis Regina Fundatrix M. S. Crucis, apud Pictavum sub regula S. Cæsarij Arclarenfis	E. 93.	bant.	103.
345.		Reges fratres inter se.	76
Ragnemodus Parisiensis Episcopus.	165.	Reges non habendi pro im-	
Rebaptizatio apud Vvandalos & Donatistas.	35.	puberibus.	276.
Reclusi genus Monachorum aut poenitentium.	159.	Regum injuriæ dissimulanda.	
Recurfus ad Principem.	196.		260.
Redemptio reorum vel servorum sumptu Ecclesiæ.	289.	Reginæ habebant proprium	
Referendarius custos regij sigilli.	149.	fiscum.	250.
Reges Francorum succedunt ex genere.	87. 277.	Reginæ habebant majores officiales.	252.
Reges Francorum comam ale-		Regina non tenetur legibus.	
			259.
		Reginæ dictæ filia Regum	
		etiam moniales.	349.
		Regum iudex solus Deus.	172.
		Regiæ majores portæ Ecclesiæ.	14.
		Regius morbus.	228.
		Regesta archiva.	230. 324.

Religiosæ vestem mutabant.	Res mancipi sunt quæ sunt in alode.	102
<u>67.</u>		
Regnovaldus Dux Aquitanix	Rescripta muniuntur subscriptione	<u>Referendarij. 362.</u>
<u>254.</u>		
Regulæ variæ monasteriorum.		<u>370.</u>
<u>254.</u>	Restitutio Episcoporum per sedem Apostolicam.	<u>33. 180.</u>
Relicta.		<u>413.</u>
Rei coram iudice absque cinculo.	Resultare.	<u>364.</u>
<u>323.</u>	Ridiculum.	<u>97. 369.</u>
Reliqua vestigalium remissa Ecclesijs.	Rogationes institutæ à Mamerco Viennensi Episcopo	
108. <u>197.</u>		
Reliqua vestigalium remissa ob natalem Principis.	<u>75.</u> & à Gallo Episcopo Arvernorum.	<u>115.</u>
<u>213.</u>	Rogationes institutæ pestis causâ.	<u>334.</u>
Reliquiæ SS. lipsana & pignora dicuntur.	Romani dicti omnes Provinciales.	<u>45.</u>
40.		
Reliquiæ SS. gestari solitæ in solemnibus litis.	Romani pro Orthodoxis.	<u>99.</u>
109. <u>240.</u>	Romei Romipetæ.	<u>37.</u>
<u>273.</u>	Rotæ poena antiquior in Gallia.	<u>177.</u>
Reliquiæ SS. depositæ in capsula	Rudis imperitus.	<u>143.</u>
<u>295. 598.</u>	Rustica Romana lingua.	<u>3.</u>
Remedium animæ.		<u>290.</u>
<u>337.</u>		
Remigius Rhemensis Episcopus facundus.		<u>70.</u>
<u>70.</u>		
Renatus Frigeridus Historicus.		<u>42.</u>
<u>42.</u>		

S.

S.

S acrarium Sacristia.	<u>294.</u>	Saxones infesti littori Saxonico.	<u>56.</u>
Sagittare.	<u>77.</u>	Scalonum vinum. Scalona.	106.
Sagona flu. olim Arar.	<u>145.</u>	Scara turma militum.	<u>382.</u>
Saluatorium Episcopium.	<u>57.</u>	Scapha navicula.	<u>312.</u>
<u>265.</u>		Scissio vestium poenæ genus.	
Sarsurium opus id est tectorium.	<u>53.</u>		
Saucius sanguine.	<u>153.</u>	Scholæ Palatinæ Scholæ Episcoporum, Schola	<u>Cantorum. 176.</u>
Saxonia vestis Saxonum.	<u>245.</u>		

- Scholæ Augustodunenses & sibi mortem consciverunt.
 Massylienses. 2 137.
- Schola cœtus conspiratorum. 364. Servi quando desiere esse in
 Galliâ. 99.
- Scholæ institutæ in singulis Servi fugitivi stigmatis nota-
 Ecclesijs **Episcopalibus.** 244 ti. 216.
- Sclavinia vestis Sclavorum. 385. Servientes quid distent à mili-
 tibus. 203
- Scramafaxi breves gladioli. Sidonius ex præfecto urbi Ar-
 146. vernensis Episcopus. 19.
- Scutum & Framea 101. Sigillum solidorum 357
- Secessus latrina. 60. Sigilla parvula signa Deorum. 298
- Secessus Episcoporum & Mo- Signi crucis virtutes. 36. 58.
- nachorum. 316. 225.
- Secretarium Ecclesiæ. 171
- Sectio Episcopatus vetita. 264 Signum crucis. 290.
- Securitas professio solutionis. 388. Signum crucis nè sculpatur in
 solo. 178.
- Sedes Apostolica. 129. Signum crucis usu frequens.
- Securus. 16. 284.
- Sedentes vescebantur Galli. Signum militare buccinâ da-
 329. tur. 72.
- Sedulius Poëta Christianus. Signa campanæ. 231.
- 206 Sigona Sequana. 388.
- Senatores Galliarum. 19. Simonia explosa à Guntrano
 Rege. 247.
- Sententia in causis Ecclesiasti- Solarium projectum ædium
 cis non priùs fertur quàm 27. 363
- lectis Canonibus. 342. 371.
- Septa domus. 144. Solatium pro ope & auxilio.
 249. 352.
- Sepulchrum duorum Aman- Solemnia inaugurationes Im-
 tum. 27 peratoris. 191. 231.
- Sepulturæ juxta vias publicas. Solemnis ingressus Principis
 39. intra vel extra Eccle- vel Episcopi in civitatem.
 siam. 316
- Sepulturæ fidelium juxta tu- 290.
- mulos Martyrum. 47. Soles plures visi in cœlo. 135
- Sepultura denegatur his qui Sortes biblicæ sortes virgilia-

næ, fortes per libellos po-	Studere curare.	<u>268.</u>
sitos super altare,	<u>73.</u>	Subscriptiones optimatum
Sortilegi sunt fori Episcopa-	præceptis Regijs.	<u>239.</u>
lis.	<u>287.</u>	Sudarium.
Spanisca vestis Hispanica.	<u>372.</u>	Sufferre sufferentia.
Species sunt res quæ consi-	Sugillare.	108 <u>132.</u>
stunt in pondere numero	Sulpitius Severus Aquitanus.	
& mensurâ.	<u>119. 333.</u>	<u>9.</u>
Spiculum aquæductus.	<u>72.</u>	Sulpitius Alexander histori-
Spatula spalla.	<u>137</u>	cus.
Spoliatio vestis & balthci.	<u>213.</u>	42.
<u>261.</u>		Suspectus pro suspiciõnem
Spolium.	<u>41. 341.</u>	habens.
Sponsalitia dona.	<u>333.</u>	<u>40.</u>
Stadium.	<u>8.</u>	Superventum.
Stapione villa Regiensis agri.		<u>114.</u>
<u>138.</u>		Susceptus Susceptor.
Statuncula parvula statua.		<u>175.</u>
Stragula vestis varia.	<u>344.</u>	Syndon pallium lincum
Stratesburgus olim Argentor-	<u>345.</u>	<u>320.</u>
atum.		Syri horrea Ægyptia, horum
Stylitæ Monachorum genus.		species.
<u>298.</u>		<u>16</u>
		Syri negotiatores in Gallia.
		<u>223. 473.</u>
		Syriaca lingua vernacula
		apud Judæos tempore Chri-
		sti.
		<u>290.</u>

U.

VAh verbum imprecantis. 125.
 Vale dicere. 218.
 Valentia. 380.
 Vandali Africam occupant. 35.
 Vasa sacra distrahi possunt certis causis. 268.
 Vasconia olim Novempopulonia. 235. 223.
 Vascones domiti. 378.
 Vasso templum Mercurij apud Arvernos. 20.

U.

Vestigal ob transitum exercitus. 77.
 Vestigalia remissa Turonibus in gratiam D. Martini. 77.
340.
 Vestigalia exacta in fructibus 184.
 Vela ad fores. 60. 61.
 Venatio canum, & accipitraria studium gentilicium Francorum. 167. 360.
 Venari in sylva regia capi-

- tale. 361. Viridunenſes negotiatotes. 115.
 Ventofa cucurbitula. 157. Virga inſigne Episcoporum.
 Vermiculata: veſtes, Vermi- 156.
 culata emblemata. 380. Virgæ ſacræ inſignia legato-
 Veſtis alba propria clerico- rum. 275
 rum. 139. Virgâ fit coërcitio ſervorum.
 Veſtiti ſepulti. 145 289.
 Ugernum caſtrum Arelaten- Virgo ſemel Deo dicata non
 ſe. 306. debet prævaticari. 244.
 Vicarius Comitum. 356. Vitta corona nubentium.
 Vicariæ epiſtolæ. 351. 267.
 Viſtoriacum caſtrum. 97. Umbones capillorum. 104.
 Viſtorius Dux 57 Unctio infirmorum. 26
 Viſtorinus Aquitanus. 6. Unguen pro Unguento. 35.
 Vicinonia amnis. 184. Vivario Viviers. 372.
 Vicus Juliænſis. 274. Volucrum pro involucrum.
 Viduæ devotionis cauſa ve- Voluſianus E. Turonenſ. mar-
 ſtem mutabant. 31. tyrium paſſus in Pago Fu-
 Vigenna amnis. 29. xenſi. 65.
 Vigiliæ non ſine jejunio. 49. Vota ſunt res ex voto oblata,
 297. 105.
 Vinum damnatorum, vinum Votum Saxonum. 168.
 myrhatum. 305. VVillicarius Dux Aquitanæ.
 Vinum abſynthiacum. 308. 122.
 Viſitatio Diœceſis munus Ultrogotha uxor Childeberti
 Episcopi. 156. R. cum eo fundavit Lug-
 Vincti inter duos cuſtodes. dunenſe Xenodochium. 124
 214. VVlcaſſinus pagus feudum.
 Vincti ſoluti meritis Sancto- M. S. Dionyſij. 23.
 rum. 310. 311. Vulpecula canis convicij ge-
 Vincti ſoluti ob natalem Prin- nus. 293.
 cipis. 238. Z.
 Vindiciæ corporis D. Martini 28.
 Vincentius Aginnenſis Mar- **Z** Oroaſtes auſtor idolola-
 tyr. 277. triæ. 80

ERRATA,

27 Hortensius Hortensium. 20. Ale-
 xandro, Alexandro 24. Achanis,
 Athanais. 25. publicanum, publicum. 29.
 Regaris, Regalis 33. singulari, singulari
 pugni. 36. crucis crucis 46. dicat, indicat.
 48. Brivalensem, Brivatensem, 54. deni-
 quo, denique. 56. traditis, tradidit. 57.
 Camponiz, Campanix. 57. ἀσπασικόν,
 ἀσπασικόν τῶ, τῶ. 72. obstantes,
 obfidentes. 74. Ediscopo, Episcopo. 76.
 restibus, precibus 79. 3. 83. Gunchram-
 nus, Guntchramnus. 64. diceptium, di-
 ceptum. 67. Cendualia, Ceadval-
 ia. 102. pedibnlum, pedibulum. 103.
 Heliogobalo, Heliogabalo. 122. supr. su-
 per. 137. Ebrodunum, Ebredunum,
 156. Episcopum, Episcoporum. 161. Sy-

uagogum, synagogam. 164. impletur,
 impletur. 166. continuatio, continuato.
 179. jus sit, justit. 198. præficere, profi-
 cere. 200. Nartinus, Martinus. Deca-
 latio decalvatio. 202, 209. 2. 209. Domi-
 tatum, Comitatum. 216. Tracleam, Tro-
 cleam. 218. oculis, osculis. 232. Chiiuri-
 cum, Chilpericum. 246. diceisi, dicece-
 si. 245. λαμπάδων λαμπάδων. 16. παμ-
 νύχοις παννύχοις. 316. τρισίγη, τρισέ-
 γη. 320. terrenam ortificatos, terrena
 mortificatos. 245. u2. sua. 354. pæstis, pe-
 stis. 351. Baronies, Baronius. 356. quom-
 dem, quondam. 360. vestes, vestis, ritu,
 ritus. 362. Eugeltrudis Engeltrudis. 362. An-
 doveo, Audovero. 372. hinc. 375. aute,
 ante. 172. lacedemonijs, lacedemonijs.

